ANTIQVARISK TIDSKRIFT

FÖR

SVERIGE

UTGIFVEN AF KONGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIEN

GENOM

HANS HILDEBRAND.

TIONDE DELEN.

FÖRSTA OCH ANDRA HÄFTET.

Pris: 2 kronor.

Af **Kongl. Vitterhets Akademien** (1753—1786) och **Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien** eller på Akademiens förlag äro följande arbeten utgifna:

Kongl. Svenska Vitterhets Akademiens Handlingar. 5 band. 1755—1788.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Handlingar. 20 band. 1789—1852.

——. Ny följd. Del. 1 (1857): 4 kr. 50 öre; del. 2 (1861): 4 kr.; del. 3 (1863): 4 kr. 50 öre; del. 4 (1864): 4 kr.; del. 5 (1867): 4 kr.; del. 6 (1869): 4 kr.; del. 7 (1876): 4 kr.; del. 8, 1 (1885): 3 kr.; del. 9 (1884): 7 kr. 50 öre; del. 10 (1885): 6 kr.; del. 11 nr 1 (1886): 2 kr.; del. 11 nr 2 (1886): 1 kr.

Antiqvarisk Tidskrift för Sverige. Del. 1 (1863): 2 kr.; del. 2 (1869): 3 kr.; del 3, h. 1—4 (1870—73): 4 kr.; del. 4, h. 1—4 (1872—80): 4 kr.; del. 5, h. 1—3 (1873—78): 3 kr.; del. 6, h. 1—4 (1880—82): 4 kr.; del. 7, h. 1—4 (1883—85): 4 kr.; del. 8, h. 1 o. 2 (1884): 2 kr.; del. 9 h. 1 o. 2 (1887): 2 kr.; del. 10 h. 1 o. 2 (1887) 2 kr.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Månadsblad. Första bandet: årgångarne 1872—1874. Andra bandet: årgångarne 1875—1877. Tredje bandet: årgångarne 1878—1880. Fjerde bandet: årgångarne 1881—1883. Af femte bandet årgångarne 1884 o. 1885. Pris för hvar af årgångarne 1872—1877: 2 kr.; för följande årgångar 3 kr.

Hildebrand, Bror Emil, Anteckningar ur Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Dagbok samt om de under Akademiens inseende stälda Kongl. samlingarne för år 1843. Pris: 37 öre.

——. Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet, funna i Sveriges jord. 1846. Pris: 7 kr. 50 öre.

——. Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet, funna i Sveriges jord. Ny tillökt upplaga med 14 pl. 1881. Pris (i Sverige, Norge, Danmark och Finland): 10 kr.

Tornberg, C. J., Numi cufici regii numophylacii Holmiensis, quos omnes in terra Sueciæ repertos digessit et interpretatus est C. J. T. 1848. Pris: 7 kr. 50 öre.

ANTIQVARISK TIDSKRIFT

FÖR

SVERIGE

UTGIFVEN AF KONGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIEN

GENOM

HANS HILDEBRAND.

TIONDE DELEN.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1887—1891.

INNEHÅLL.

Runverser.

Behandlade af E. Brate[1].

Kap. I.

Inledande framställning af forskningens närvarande ståndpunkt i fråga om den fornnordiska metriken.

§ 1. Vetenskapen var i afseende på utforskningen af den fornnordiska poesiens metriska förhållanden gynsammare ställd än i fråga om månget annat fornspråk. Den förfogade ej blott öfver en omfångsrik poetisk litteratur; forntiden sjelf hade i flera 'háttaluklar' lemnat nyckeln till sin uppfattning af poesiens formela sida och efterlemnat detaljerade föreskrifter om versers och strofers byggnad. Länge åtnöjde sig ock vetenskapen med dessa gamles metriska vetande utan tanke på att det vore möjligt att tränga djupare än män, som lefvat på den tid, då diktning var ofta öfvad idrott och som sjelfve voro framstående skalder. Småningom leddes likväl forskningen öfver till att abstrahera de metriska reglerna ur diktalstren sjelfva och uppdagade efterhand, att i dessa herskade lagar, om hvilka de forntida metrikerna ej varit medvetna, ehuruväl äfven de i sin diktning iakttagit desamma. Sålunda upptäckte E. Jessen, *Zs. f. deutsche phil.* II, 1870, s. 140 f. den vigtiga lagen, att drottkvädeversen slutar på spondé, eller troké, eller med andra ord att första stafvelsen i dess sista takt alltid är lång. S. Bugge lemnade i ett föredrag,

[1] Läsarens uppmärksamhet fästes vid det till afhandlingen fogade slutordet.

hållet på första nordiska filologmötet i Köpenhamn 1876 och intaget i dess berättelse s. 140—9, utgifven 1879, ett par andra bestämningar öfver stafvelsers qvantitet i Eddadikternas vers och dermed hade forskningen slagit in på den bana, som sedan med sådan framgång fullföljts att genom egen undersökning af versbyggnaden i de fornnordiska dikterna skapa en rationell fornnordisk metrik. Detta mål kan ej ännu sägas vara hunnet, men en god grund är lagd genom de omfattande undersökningar, som utförts af E. Sievers f. n. prof. vid universitetet i Tübingen. Dessa undersökningar föreligga uti afhandlingarne *Beiträge zur Skaldenmetrik* I, II, III, uti Paul och Braunes *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur* band V (1878), VI (1879), VIII (1880), i afhandlingen *Zur Rhytmik des germanischen Alliterationsverses* I, II i samma tidskrift band X (1885) och i *Proben einer metrischen Herstellung der Eddalieder*, ett universitetsprogram, Tübingen 1885. Denna serie af skrifter utgöra tillika olika stadier, som Sievers metriska åsigter under sin utveckling genomlupit och bära vittne om den frihet från förutfattade meningar, hvarmed Sievers alltid gripit sina undersökningar an och den sträfvan att utforska sanningen, som alltid varit hans ledstjerna vid undersökningarnes utförande.

§ 2. Gången af Sievers' metriska undersökningar. Den första af Sievers' metriska afhandlingar rigtar undersökningen på skaldepoesien, på drottqvädeversen såsom den, der snarast vore underkastad bestämda regler i afseende på stafvelseantal och qvantitet. För drottqvädeversen uppstälde Sievers trenne hufvudregler[1] a) att versens grundskema egde 6 stafvelser, utgörande tre tvåstafviga takter, b) att den betonade stafvelsen (höjningen) i takten måste vara lång i första och tredje takten, kunde vara kort i den andra, c) att i första, sällan i andra takten kunde hvilkendera som helst af dess båda stafvelser

[1] *Beitr.* V, 455.

('höjningen' eller 'sänkningen') upplösas i två stafvelser af formen ⏑́ ⏑. Den senare af upplösningsstafvelserna måste vara obetonad eller på sin höjd hafva svag ordton. Utgående från förhållandet i sista takten antager Sievers här, att den första stafvelsen i takten alltid är betonad[1], utan att dock tillsluta ögonen för att genom detta antagande den naturliga ordbetoningen ofta måste komma i strid med och träda tillbaka för den antagna metriska betoningen. De stafvelser i den handskriftliga texten, som göra att drottqvädeversen blir mer än sexstafvig och som ej kunna föras under den tillåtna upplösningen, måste undanröjas och Sievers uppvisar många utvägar dertill såsom berättigade samt orsakerna till att ett öfverskjutande antal stafvelser uppträder i texterna. Sedan Sievers funnit dessa lagar för drottqvädeversen, öfvergår han till att undersöka, i hvad mån de gälla för öfriga fornnordiska metra och denna undersökning utgör innehållet i hans andra metriska afhandling i *Beitr.* VI s. 265 f. Särskildt pröfvas i denna afhandling, huruvida strängare metriska regler äro gällande för Eddadikterna. Såsom förberedelse undersökas strofformerna i *Snorre Sturlasons Háttatal* och *Ragnvaldr Jarls Háttalykell.* I afseende på den andra regeln för drottqvädeversen om höjningarnes längd, förhålla sig de olika versslagen i dessa dikter olika. Under det verserna med 6, 8 och 7 stafvelser såsom grundskema, liksom i allmänhet drottqvädeversen, hafva höjningarne långa i första och sista takten, kunna de fyrstafviga och femstafviga verserna i sista takten hafva första stafvelsen kort. Trestafviga verser och sådana fyrstafviga som bilda strof tillsammans med trestafviga, kunna till och med i första takten hafva första stafvelsen kort. På undersökningens närvarande ståndpunkt hade alltså Sievers kommit till det resultat, att den fornnordiska versen i strängare bygda metra bestod af enstafviga eller tvåstafviga takter, att i

[1] *Beitr.* V 456.

de tvåstafviga takterna första stafvelsen alltid var betonad, och alltså utgjorde höjning och att sänkningen, taktens sista stafvelse, var enstafvig, samt att såväl sänkning som höjning inom vissa gränser kunde blifva tvåstafviga genom upplösning af lång stafvelse till ⏑ ⏑. Det gälde nu att utröna, huruvida Eddadikternas vers, som dittils antagits hafva vissa höjningar med ett obestämdt antal sänkningar dem emellan i likhet med den frihet som rådde i byggnaden af versen i de öfriga germaniska folkens allittererande fornpoesi, äfvenledes lydde under dessa ur de skaldiska dikterna abstraherade regler. Såsom inledning till pröfningen deraf ställer Sievers en undersökning af *Hymiskviða*[1], hvilken i allo fogar sig efter de för skaldemetra vunna reglerna, äfven deri, att första taktens höjning alltid är en lång stafvelse eller upplösning deraf, aldrig en kort stafvelse, hvilket med andra ord kan uttryckas så, att första takten ej kan fyllas af ⏑́ ⏑ |. Detta förhållande är ock det första, som den följande undersökningen fastställer för de öfriga Eddadikterna[2], och de undantag, som den handskriftliga texten synes innehålla, undanröjas genom enkla ändringar eller rigtigare qvantitetsbestämningar. Genom utförliga exempelsamlingar[3] ådagalägges liksom vid undersökningen af drottqvädeversen, hvilka orsakerna äro, att handskrifterna innehålla flera stafvelser än de fyra, som bilda grundschemat i kviðuháttr-versen eller dessas upplösning och utvägar till undanröjande af de öfverskjutande stafvelserna föreslås och motiveras. Dock konstateras för Eddadikternas fyrstafvelsevers den märkliga friheten, att en serie af fyrstafviga verser kan afbrytas af inblandade verser af annat stafvelseantal, nämligen dels trestafviga[4] dels femstafviga[5]. Användningen af trestafviga verser uppfattade Sievers som en medveten konstform; i afseende på de femstafviga lemnade han fritt

[1] *Beitr.* VI 298. [2] *Beitr.* VI 303. [3] *Beitr.* VI 317 f. [4] *Beitr.* VI 308. [5] *Beitr.* VI 311.

val mellan denna uppfattning och den, att de kunde bringas under fyrstafvelseschemat genom antagande af en friare art af upplösning till två stafvelser af likgiltig qvantitet jämte den vanliga upplösningen af en stafvelse till tvenne af formen ⏑ ⏑. På denna ståndpunkt var det en för Sievers olöslig svårighet att dylika fall af friare upplösning visade sig äfven förekomma i höjning, der han måste förneka möjligheten af upplösning och antaga tillvaron af verkliga femstafvelseverser[1]. Sievers nästa utvecklingsstadium öppnade möjligheten att ställa dessa sistnämda fall under samma förklaring, som kunde befinnas vara rigtig för den tvåstafviga sänkningen, som ej kunde utgöra upplösningsstafvelser. Hittils hade Sievers företagit sina metriska undersökningar utan ringaste hänsyn till att ordens naturliga betoning kom till korta för den antagna metriska betoningen och skydde sålunda ej ens att antaga sänkning, ehuru alliterationen utvisade betonad stafvelse[2]. Men delvis påverkad af de anmärkningar mot den nya metriska teorien, som framstäldes af Edzardi i en recension uti *Litteraturblatt für germanische und romanische Philologie* 1880 sp. 166 modifierade Sievers i den tredje af sina metriska afhandlingar, *Beitr.* VIII 54 f., i ett och annat sina förut framstälda åsigter. Hans dåvarande uppfattning sammanfattas i slutet af denna hans afhandling i följande satser[3]: Alla hittills undersökta nordiska metra basera på bestämda lagar i afseende på stafvelseantal och upplösning af bestämda stafvelser af schemat till ⏑́ ⏑. Några metra (såsom drottqväde och de dermed beslägtade konstfulla strofformerna) känna blott taktformen –́ ⏑, andra (särskildt de kortare, och vi få väl ock säga: de mera folkliga) hafva äfven taktformen ⏑ –́ och det i godtycklig förening med formen –́ ⏑, sannolikt en qvarlefva från den tid, då den nordiska alliterationsversen

[1] *Beitr.* VI 316. [2] Se exempelsaml. *Beitr.* VI 304 och Sievers yttrande *Beitr.* VIII 63. [3] *Beitr.* VIII 78.

ännu egde samma frihet, som den vestgermaniska. Genom antagande af att hvilkendera som helst af taktens två stafvelser, ej blott den första, kunde vara höjning, fanns tydligen intet hinder att låta de ifrågavarande fallen, der antagandet af oregelbunden upplösning för höjningen erfordrades, i stället utgöra sänkning, der möjligheten af dylik upplösning var lättare tänkbar[1] och betrakta sjelfva tillvaron af dylik oregelbunden upplösning såsom rest af en friare versbyggnad. Denna svårighet var alltså hjelpligt undanröjd, men andra återstodo. Redan *Beitr.* VI 303 hade Sievers anfört fall, der trestafviga ord af formen ⏑́ — ⏑ bildade de tre sista stafvelserna af versen t. ex. *á Sigurði* Gu. I, 27, 8, *und vegondum* Gu. II, 4, 8, och om båda allitterationerna i sådana fall befunno sig i första takten, t. ex. Vsp. 26, 9, *opt ósjaldan* 34, 7 *vá Valhallar*, skulle nödvändigt dylika verser komma att innehålla åtminstone tre ictus-stafvelser, nemligen de båda allitterationsstafvelserna och den höjning, som sista takten måste ega för att vara takt[2]. Dessa fall hafva först på det senaste utvecklingsstadiet af Sievers' metriska åsigter fått sin förklaring. Detta sista utvecklingsstadium uppnåddes genom en undersökning af den fornengelska allitterationspoesiens metriska förhållanden, hvilken undersökning innehålles i afhandlingen *Zur Rhytmik des germanischen Alliterationsverses* I, II i *Beitr.* X, 1—314, 451—545. Hufvudresultaten för den fornengelska metriken af denna undersökning voro följande[3]:

1) Versen[4] består af tvenne hvar sin höjning innehållande delar, som Sievers i brist på annan lämplig benämning, då 'takt' ej är på sin plats, kallar 'fötter'.

---

[1] Brate. *Fornnordisk metrik* s. 14. [2] *Beitr.* VIII, 71, 77. [3] *Beitr.* X, 220.

[4] Uti den fornengelska metriken brukas termen 'långrad' t. *langzeile* motsvarande genom alliteration förbundet verspar i den nordiska metriken. Den nordiska versen blir alltså en 'halbzeile', en udda vers

2) Dessa fötter äro antingen båda tvåledade eller är den ena enledad och den andra tvåledad. En enledad fot består af blott höjning, en tvåledad af höjning och en sänkning, hvars ena led har en biton eller med andra ord af höjning, bihöjning och sänkning.

3) De tvåledade fötterna äro antingen fallande (trokaiska) eller stigande (iambiska), de treledade blott fallande, med biton på andra eller tredje stafvelsen. Stigande och fallande fötter kunna godtyckligt förbindas blott att hela versen ej blir mer än fyrledad. Dock gäller denna inskränkning blott de jemna verserna, i de udda förekomma femledade verser i stort omfång.

4) Höjningarna falla i regeln på hufvudtoniga stafvelser, sällan på afledningar eller ändelser.

5) Höjningen är i allmänhet en lång stafvelse eller dess upplösning ⏑́ ⏑. Blott då två höjningar sammanstöta, äfven om den ena är blott en bihöjning, kan den andra förkortas till enkelt ⏑́.

6) Sänkningarne bildas mest af afledningar och ändelser, men ock af en- och proklitiska ord, blott undantagsvis af icke hufvudtoniga sammansättningsleder.

7) Sänkningarne äro för det mesta enstafviga och så alltid i slutet af versen; inuti versen ('die mittlere Senkung') ofta tvåstafviga, sällan flerstafviga; i början af versen ('die Eingangssenkung') vanligen en- till tre-stafviga, sällan flerstafviga.

8) Upptakter framför de enligt mom. 3) möjliga förbindelserna af fötter förekomma blott undantagsvis i de jemna verserna, men äro i de udda ej sällsynta.

'erste halbzeile' och en jemn vers 'zweite halbzeile'. Jag tillåter mig i denna afhandling använda de gamla beqvämare namnen, ehuru från alla håll arbetas på att skaffa in 'långrader' i den nordiska metriken, se Vigfusson & Powell, *Corpus boreale poet.*, Müllenhoff, *Deutsche Alterthumskunde* V, Gering, *Vortrag auf der Dessauer Philologenversammlung* 1885, och på detta ställe öfverför jag till och med den nordiska terminologien på den fornengelska metriken.

Efter dessa allmänna regler visa sig i den fornengelska versen hufvudsakligen följande typer, sammanställningar af versfötter, förefinnas.

1) Typ A: a) normaltyp (A 1) ⏊ × | ⏊ ×[1] t. ex. *æfter cennad* 12[2].

b) med tvåstafvig (sällan flerstafvig) sänkning[3], t. ex. *ârest ʒesôhton* 2927, *hwîlum hie ʒehêton* 175,

c) med förkortning af andra foten till ⏑́ ×, om första fotens sänkning är ett starkare betonadt enstafvigt ord eller andra leden af en sammansättning[4] (A 2 k) t. ex. *wyrð oft nereð* 572, *ʒûðrinc moniʒ* 839,

d) med upptakt[5] (sällsynt i jemna verser, i udda oftare förekommande), t. ex. *swâ sæ bebûʒeð* 1224, *wið ord ond wið ecʒe* 1550.

Dertill kommer för de udda verserna vidare:

e) med allitteration blott i andra foten[6]. Denna undertyp har i regel två- eller trestafvig första sänkning, ej sällan flerstafvig, t. ex. *æfter þæm wordum* 1493, *fundon þâ on sande* 3034.

2) Typ B: a) normaltypen[7] (sälls.): × ⏊ | × ⏊ t. ex. *ond Hâlʒa til* 6.

b) med två-, tre- eller flerstafvig första sänkning[8], t. ex. *þær wæs hearpan swêʒ* 89 *ʒeond þisne middanʒeard* 75,

c) med tvåstafvig andra sänkning[9], t. ex. *swylc Aeschere wæs* 1330.

3) Typ C: a) normaltypen[10] (C1): × ⏊ ‖ ⏊ ×, t. ex. *oft Scyld Scêfinʒ* 4,

---

[1] Med × betecknas en stafvelse af likgiltig qvantitet, alltså hvad i det föregående betecknats ⏖, ′ anger höjning och | skiljer versfötterna.

[2] Ex. äro hemtade från dikten Beówulf och siffrorna hänvisa till numreringen af långraderna i Heines upplaga deraf.

[3] *Beitr.* X 226, 272. [4] *Beitr.* X 230, 275. [5] *Beitr.* X 234, 273. [6] *Beitr.* X 282 f. [7] *Beitr.* X 236, 291. [8] *Beitr.* 237, 291 f. [9] *Beitr.* X 240, 293. [10] *Beitr.* X 244, 295.

b) med två- eller flerstafvig första sänkning[1], t. ex. *swylc him ʒod sealde* 72, *scôp him Heort naman* 78 (denna form med tvåstafvig första sänkning och förkortad andra höjning är den vanligaste i typen).

c) med förkortad andra höjning[2] (C3), t. ex. *on bearm scipes* 35, *in ʒéardaʒum* 1. Då andra höjningen i denna typ vanligen ej kan upplösas[3], tillkommer här som undertyp:

d) med upplöst första höjning (C2): *ond headurǽdum*.

4) Typ. D: –́ ‖ –́ × ×. I denna typ är andra fotens sänkning tvåledad och har en biton på första eller andra stafvelsen[4]. Efter bitonens läge uppkom sålunda två undertyper:

a) –́ ‖ –́ × ×̀ [5] (D4), t. ex. *Heort innanweard* 992,

b) –́ ‖ –́ –̀ × [6] (D1), t. ex. *bearn Ecʒpeówes* 529. Genom att andra fotens höjning kan förkortas enligt regeln 5) ofvan uppkommer

c) –́ ‖ ⏑́ ×̀ × [7] (D3), t. ex. *eorðcyninges* 1156. Genom tillämpning af samma förkortningsregel på bihöjningen erhålles en fjerde undertyp

d) –́ ‖ –́ ⏑̀ × [8] (D2), t. ex. *bearn Healfdenes* 1021.

Till dessa sälla sig utvidgningsformer, som äro vanligast i udda verser:

e) –́ × ‖ –́ ×̀ × [9], t. ex. *sîde sǽnæssas* 223,

f) –́ ‖ –́ × × ×̀ [10] eller t. o. m. –́ ‖ –́ × × × ×̀, t. ex. *hleór bolster onfenʒ* 689, *deáð unʒemete neáh* 2729,

g) –́ ‖ –́ × –̀ × [11] (blott en gång) *ealne ûtanweardne* 2298.

Dertill kommer slutligen upptaktbildning:

h) (×) × –́ ‖ –́ ×̀ × [12], t. ex. *âbreót brimwîsan* 2931, *pâra ymbsittendra* 9.

---

[1] *Beitr.* X 244, 247, 295, 297. [2] *Beitr.* X 246, 297. [3] Några upplösningar anföras *Beitr.* X 244, 245, men dessa hafva upplösning af båda höjningarna; upplösning af den andra ensam felas. [4] *Beitr.* X 249, 299. [5] *Beitr.* X 256, 301. [6] *Beitr.* X 251, 299. [7] *Beitr.* X 260, 300. [8] *Beitr.* X 253, 300. [9] *Beitr.* X 255, 302. [10] *Beitr.* X 260, 305. [11] *Beitr.* X 305? [12] *Beitr.* X 256, 302, 304.

5) Typ E: ⊥́ × × ‖ ⊥́. I denna typ är första sänkningen tvåledad, i det en af dess stafvelser regelbundet är försedd med en biton[1]. Denna typ är alltså en omvändning af typ D. Äfven i denna typ kan bitonen hvila på första eller andra sänkningsstafvelsen, ehuru det senare är sällsynt. Alltså erhållas närmast följande undertyper:

a) ⊥́ ×̀ × ‖ ⊥́[2] (E 1), t. ex. *nihtbealwa mǽst* 193,

b) ⊥́ × ×̀ ‖ ⊥́[3].

Dertill komma följande utvidgningsformer:

c) genom att en stafvelse är tillsatt i slutet[4]: ⊥́ ×̀ × ‖ ⊥́ ×, t. ex. *ʒûðmôde ʒrummon* 306, *mâððumfæt mǽre* 2406,

d) genom inskjuten sänkning mellan hufvud- och bihöjningen[5]: ⊥́ × ×̀ × ‖ ⊥́, t. ex. *fîfelcynnes eard* 104,

e) genom att första fotens slutsänkning är tvåstafvig[6], t. ex. *fæstrǽdne ʒepôht* 611,

f) genom upptaktbildning: synes ej här förekomma.

Dessa typer äro de af Sievers under särskilda rubriker uppstälda. Derjemte medger Sievers, *Beitr.* X, 267 tillvaron af 6) ⊥́ × ‖ × ⊥́ eller i de föreliggande fallen med tvåstafvig andra sänkning ⊥́ × ‖ × × ⊥́: t. ex. *wâ bið þǽm þe sceal.*

Sievers sista metriska skrift *Proben einer metrischen Herstellung der Eddalieder* utgör en tillämpning på den fornnordiska metriken af de genom undersökningen af den fornengelska vunna kategorierna, och redan i afhandlingen om den fornengelska versen, *Beitr.* X 210—217, 520—538, angifves förhållandet mellan de båda språkens metrik. Den fornengelska allitterationspoesien motsvaras nordiskt närmast af den fyrstafviga versen i kviðuháttr i Eddadiktningen och det är med denna, som således jemförelsen bör anställas. Uti detta metrum återfinnas öfverhufvud egendomligheterna hos den fornengelska

[1] *Beitr.* X 262. [2] *Beitr.* X 263, 308. [3] *Beitr.* 267. 310. [4] *Beitr.* X 310. [5] *Beitr.* X 266. 309. [6] *Beitr.* X 265, 309.

versen[1]. Dock afviker den nordiska versen i tvenne vigtiga punkter: a) att stegringen af de fyrledade verserna till femledade i allmänhet saknas och b) att enstafvig sänkning i typerna A, B, C är vida öfvervägande öfver tvåstafvig och bland de tvåstafviga den af formen — × högst sällsynt, hvilket förhållande gjorde, att Sievers i sina förra metriska afhandlingar antog upplösning af sänkning för fallen af tvåstafvig sänkning af formen ⏑ ×[2]. Från skaldepoesiens fyrstafvelsevers och från drottqvädeversen, hvilken Sievers betraktar som en utvidgad fyrstafvelsevers[3], är tvåstafvig sänkning af formen — × i dessa typer helt och hållet bannlyst. »Då uppkommer», säger Sievers i *Proben* etc. s. 5, »den svåra frågan: Utgöra verkligen Eddasångerna ett särskildt mellanstadium af metrisk utveckling i norden eller falla afvikelserna från normalskemat blott den handskriftliga texten till last, ej den ursprungliga affattningen af sångerna? Det första är i och för sig möjligt. För antagandet af det andra talar undantagens ringa talrikhet och den derjemte synbart framträdande sträfvan att göra den fyrledade versen till en bokstafligen fyrstafvig vers (likvisst med oinskränkt upplösbarhet af höjning och sänkning). Sanningen torde ock här ligga midt emellan. Jag tror som förr, att en del af afvikelserna från normalskemat: enstafvig höjning och sänkning eller upplösning deraf till ⏑ ×, måste förklaras såsom friheter tillhörande en friare konstutöfning. Men jag är liksom förr sammaledes öfvertygad om att en annan och större del råkat in i våra texter under den likvisst århundraden omfattande perioden af muntlig och handskriftlig fortplantning. Svårigheten är blott att draga en säker gräns mellan dessa båda fall och jag tror visserligen, att efter analogien med den anglosaxiska versbyggnaden gränserna för tillåtet öfverskridande af normalmåttet böra dragas något vidare än jag ursprungligen

[1] *Proben* s. 4. [2] *Beitr.* V 463 f., VI 305. [3] *Beitr.* X 526.

gjort. Men ju vidare och lösare regeln blifver, desto mindre blifver ock den säkerhet, hvarmed man kan skilja mellan ursprungligt och senare tillkommet.» Genom dessa Sievers ord är det problem uppstäldt, till hvars lösning denna afhandling vill lemna ett bidrag. Vigten af runversernas vitsord i metriska frågor är redan påpekad af Lind, *Rim och verslemningar i de svenska landskapslagarne*, 90 not. i *Upsala universitets årsskrift* 1881, men ingen har hittills låtit deras vittnesbörd komma till heders. Runversernas betydelse för dessa frågor ligger i tvenne deras egenskaper. För det första erbjuda de ett absolut pålitligt material, eftersom de äro originalurkunder. Hvad runristaren inhuggit, måste för honom hafva dugat till vers, och texträttelser äro med myeket begränsade undantag otillåtliga. För det andra falla flertalet af rytmiska runinskrifter inom en kort tidrymd, omkring 100 år, enär de flesta väl äro att hänföra till 1000-talet. Runverserna gifva oss alltså upplysningar om skaldernas metriska teknik här i Sverige under det 11:te århundradet. Visserligen äro dessa upplysningar icke utan vidare tillämpliga på den fornnorsk-isländska diktkonsten, men betydlig torde olikheten ej hafva varit[1]. Med de fördelar, som runverserna bjuda undersökaren äro visserligen ock betydliga olägenheter förenade. Materialet är jemförelsevis ringa, hvarigenom säkerheten af de slutsatser, som ur detsamma kunna dragas, förminskas, pålitligheten af den föreliggande läsningen af inskrifterna är ofta tvifvel underkastad och deras tydning ofta osäker, svår eller omöjlig.

§ 3. För att beteckna min metriska uppfattning af de behandlade runverserna vill jag använda samma beteckningssätt som Sievers i sina *Proben* och skall derför lemna en redogörelse för detta[2]. Som sagdt urskiljer

[1] Att olikheter funnits, torde framgå af den háttlausa-strof, som finnes i Guta saga, utan motstycke i den norsk-isländska poesien, se Brate, *Fornnordisk metrik*, s. 54. [2] Sievers, *Proben*, s. 10.

Sievers i den fornnordiska fyrstafvelseversen hufvudsakligen samma typer som i den fornengelska. De äro följande:

I. Typ A: ⏊́ × | ⏊́ ×.

Af denna typ finnas tre arter: a) A 1, normalformen med allitteration i första foten: ⏊́ × | ⏊́ ×; b) A 2, den genom förekomsten af biton i sänkningen stegrade typen. Denna har åter trenne underarter. Bitonen kan falla på första eller andra fotens sänkning. Om bitonen faller på första fotens sänkning och denna alltså blir en bihöjning, stå sålunda tvenne höjningar, denna bihöjning och den följande fotens höjning omedelbart inpå hvarandra, på grund hvaraf regeln om förkortning af den senare höjningen kan komma att tillämpas. De båda första underarterna af A 2 blifva alltså α) A 2 l, den senare fotens höjning förblir lång, β) A 2 k, den senare fotens höjning har förkortats. Den tredje underarten är γ) A 2 b, bitonen faller på andra fotens sänkning.

Slutligen sammanfattar Sievers c) under A 3 verser med allitteration blott å andra foten.

II. Typ B: × ⏊́ | × ⏊́ har hufvudsakligen blott en form.

III. Typ C: × ⏊́ | ⏊́ × har öfverhufvud trenne arter, som förekomma i den nordiska fyrstafvelseversen, nämligen:

a) C 1, normaltypen: × ⏊́ | ⏊́ ×,

b) C 2, samma typ med upplösning af första höjningen: × ⏑́⏑ × | ⏊́ × och

c) C 3 med förkortning af sista höjningen: × ⏊́ | ⏑́ ×.

IV. Typ D eger fyra arter: a) D 1 med biton på den treledade fotens andra stafvelse och denna stafvelse bibehållen lång: ⏊́ | ⏊́ ⏊̀ ×,

b) D 2, med förkortning af denna bihöjning på grund af att hufvudhöjningen går omedelbart förut: ⏊́ | ⏊́ ⏑̀ ×.

c) D 3, med förkortning af den treledade fotens huf-

vudhöjning till följd af grannskapet med föregående fots höjning: ´ ⏝́ ×̀ ×.

d) D 4. med biton på den treledade fotens sista stafvelse: –́ | –́ × –̀.

V. Typ E får tvenne arter, allt efter bitonens plats:

a) E 1. med biton på den treledade fotens första stafvelse: –́ –̀ × | –́ och

b) E 2. med biton på den treledade fotens andra stafvelse: –́ × –̀ | –́.

Ytterligare angifver *v* 'Verschleifung', upplösning af höjning eller sänkning ock sålunda: *v 1* upplösning af första höjningen, *v 2* af den den andra, *v n* upplösning af bihöjning, *v s* en sänkning, som kan betraktas såsom upplösningsstafvelser, alltså af formen ⏝ ×, *2 s* en tvåstafvig sänkning, som ej så kan fattas, alltså af formen — ×. Genom *a* framför typbeteckningen utmärker Sievers tillvaron af upptakt. Dertill vill jag med *utv.* efter den öfriga beteckningen angifva den möjliga tillvaron af de i den fornengelska poesien förekommande utvidgningsformerna af normaltyperna.

Kap. II.

De rytmiska runinskrifterna.

§ 4. Vid den följande behandlingen af runinskrifterna translittererar jag de vanliga runmynderna och deras erkända varianter på följande sätt:

ᚠ ᚢ ᚦ ᚬ ᚱ ᚴ : ᚼ ᚾ ᛁ ᛅ ᛋ : ᛏ ᛒ ᛚ ᛘ ᛦ
f u þ o r k h n i a ś t b l m ʀ

Min användning af denna translitteration tager ej det ringaste hänsyn till runans ljudvärde, utan vill blott angifva, att uti inskriften i hvarje fall en mynd af ifrågavarande utseende förefinnes eller en vanlig variant deraf.

Således betecknar **o** runan ᚬ och dess varianter ᛅ, ᚬ, ᚭ, ᛅ, ᚬ och det alldeles utan hänsyn till om dess ljudvärde är nasaleradt eller icke nasaleradt *a* och deras omljud eller *ō* och deras omljud eller slutligen *r*. Sålunda betecknar **a** runan ᛅ och ᛅ, ᚽ, **n** runan ᚾ och ᚽ, ᛅ, och samma translitteration bibehålles äfven, då dessa runor i enstaka fall finnas brukade omvändt, så att **n** då får ljudvärdet *a* och **a** ljudvärdet *n*. Deremot då ✱ stundom synes hafva ljudvärdet *a*, translittereras det dock med **h**, emedan detta ljudvärde ej är något, som för närvarande erkännes tillkomma denna typ i de vanliga yngre runinskrifterna.

Hvilket ljudvärde hvarje runmynd enligt mitt förmenande eger, skulle den vidfogade fonetiska transcriptionen gifva tillkänna. För denna använder jag en beteckning, som ansluter sig till det af Noreen i hans *Altisl. und anorw. Gramm.* använda isl. normalalfabetet, endast med den skilnad, att jag betecknar i-omljudet af *a* med *æ* och således kan låta *e* beteckna *e*-ljud, som härrör från urgerm. tid, samt att jag använder *i* både för *j* och *i* och återger runskriftens skilnad mellan *r* och *R*. En annan afvikelse är, att jag återgifver runorna **i**, **u** uti obetonade stafvelser med *i*, *u*, ej med *e*, *o*, hvilket senare vore i enlighet med Noreens normalisering af isl. Jag har ansett det försigtigast att söka göra skilnad mellan *e* och *æ*, enär man ju ej kan veta i hvad mån dessa en gång skilda ljud sammanfallit, isynnerhet som Rök-stenens beteckningssätt synes visa, att de då för tiden åtminstone höllos i sär. Dock skall det i många fall blifva vanskligt att afgöra, hvilkendera beteckningen bör användas, och jag förutser med säkerhet, att jag i vissa fall skall komma att använda dem felaktigt.

En annan brist vid min fonetiska transscription, är, att den ofta kommer att stanna vid att vara, äfven den, en translitteration i sådana fall, då jag ej kan bestämma, hvilket ljud runristningen betecknar. I sådana fall kom-

mer jag vanligen att i noterna angifva de olika möjligheterna och oftast i anslutning till isl. utvälja en af dessa för min transscription samt dermed uti det ifrågavarande och i öfriga fall återgifva samma runristning på samma sätt, utan att dermed i minsta mån hafva uttalat mig om hvilket ljudvärde i hvarje fall är det riktiga. Jfr § 5, I, not. 4, 5, 7 o. s. v.

§ 5. Inskrifterna.

1. **Sigtuna borgmästarvreten.** L. 8, B. 300, D. II, 192, U. F. I, 5, s. 56.

suin : lit : rista : runar · þasi[1] — ‖ — **þr**[2] **: hit : anar : asur : þriþi : kirmunr : - - - rþi auki**[3] ...... **r : uar þera muþ**[4].

Denna inskrift torde i fonetisk transscription med begagnande af det isl.-fsv. normalalfabetet kunna återgifvas på följande sätt:

Svæinn[5] *lét*[6] *rísta rúnar þási*[7] .. *ðr hét*[5] *annarr Assurr*[8] *þriði Gæirmunr*[5] [*.fiæ*]*rði auk* ...... *r var þæira*[5] *móðir*.

1. [1] D., ehuru i otydligt; **þasa** L., B. [2] **iþr** U. F. [3] L. *fia* **rþi**; D. har efter **auki** en rak staf; [**fiar?**] **þi · uki** U. F. [4] **muþir** L., U. F.; D. efter **þ** nedre delen af 2 stafvar, hvilka prof. Bugge förmodar tillhöra ett **r**.

[5] I denna inskrift tecknas runan **i**, der på grund af de motsvarande isl. formerna dift. *æi* vore att vänta, såvida inskriftens affattande låge före den allmänna monoftongeringen af *æi* till *ē* i fsv. Inskriftens kronologiska förhållande till denna ljudlag är omöjligt att bestämma, om ock förekomsten af **r** för **R** angifver jemförelsevis mindre hög ålder. Dock skulle, äfven om inskriften vore äldre än den allmänna fsv. monoftongeringen af dift. *æi*, möjligheten att beteckna diftongen *æi* med runan **i** icke kunna uppvisas ur denna inskrift, enär alla de här förekommande fallen äro sådana, i hvilka redan en urnordisk sammandragning af dift. *æi* vore möjlig och som alltså äfven i isl. skulle ha monoftong. Uti **suīn, kirmunr** skulle nämligen dift. kunna hafva sammandragits framför konsonantgrupp (jfr Noreen, *Altisl. u. anorw. Gr.* § 111), och om tillvaron af en dylik sammandragning bär uttalet öppet *ä* i nsv. *Sven, sven* vittne (se Noreen, *Om behandlingen af lång vokal*

Öfversättning: *Sveinn* lät rista dessa runor ... *Ðr* hette den andre, *Assurr* den tredje, *Gæirmundr*[9] [den fjä]rde och *Gi* .... [.... *r* var deras moder[10].

(1) *i förbindelse med följande lång konsonant i de östnordiska språken*, s. 7, i *Ups. univ. årsskr. 1880*). Jfr härmed förekomsten af **suæn** på Norum-funten från Bohuslän, L. 1976, om hvilken form S. Boije, *Bidr. till känned. om Göteborgs och Bohusläns fornminnen och historia* III, 281 anmärker, att man väl på gammal norsk botten haft skäl att vänta *Svæin(n)*. Denna form är, liksom nsv. *Sven*, ett direkt intyg om monofteringen af *æi* framför flera kons. Uti **þera** skulle en sammandragning af dift. *æi* uti obetonad ställning kunna föreligga (jfr Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 116. Det nsv. *deras* hänvisar ju genom sitt begynnande *d*- för väntadt *t*- på en form som urnordiskt haft *ð*-, ej *þ*- och denna form kan blott genom ordets användning såsom obetonadt i satsen hafva framgått ur formen med *þ*- (jfr Noreen uti inledningen till S. Columbus *En svensk ordaskötsel*). I alldeles samma ställningar framför flera kons. och i obetonad stafvelse skall dift. *au* urnord. sammandragas till *o* (se Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* §§ 111. 113. Då de ljudlagsenligt uppkomna monoftongeringarna naturligtvis skulle analogiskt föras in i former, der diftongen borde vara bibehållen och en sådan analogibildning kunde hafva försiggått olika i de många dialekter, som vi a priori måste antaga ligga till grund för runinskrifterna, kunde man falla på den tanken att förklara de många **i**, **u** hvilka uti runinskrifterna förekomma såsom tecken för dift. *æi*, *au* och särskildt de fall, der **i**, **u** som tecken för dessa dift. förekomma jemte **ai**, **au** i samma inskrift, såsom tecken för det monoftongerade ljudet, vare sig ljudlagsenligt uppkommet i den föreliggande formen eller dit analogiskt öfverfördt. En försöksundersökning, som jag anstält med afseende på detta, har visat mig att genomförandet af det monoftongiska värdet för runan **i** ej skulle möta allt för stora svårigheter. Deremot gestaltar sig saken annorlunda vid genomförandet af det monoftongiska ljudvärdet af runan **u** för väntadt **au**, ty runornas **tuþr**, **tuþir** skulle motsvaras af fsv. **doþer*, **doþir* för *döþer*, *döþir*, och sådana former finnas ej, mig veterligt, i litteraturen. Dock uppvisar Reichenauer Todtenbuch (se Mone, *Anzeiger für Kunde der teutschen Vorzeit* IV, s. 97 f.) *huc*, *urich*, det förra väl säkert motsvarande isl. *Haukr*, det senare måhända ett isl. *Audríkr*. Däremot hafva vi i assonansen på Karlevi-stenen, L. 1323, **traukr i þaimsi huki** ett bestämdt bevis för att runan **u** kunde brukas som tecken för dift. *au*, och då kunde väl ock **i** beteckna dift. *æi*, liksom omvändt ymniga

Denna inskrift synes på följande sätt kunna uppställas i strofform:

---

1) exempel finnas på användningen af digraferna **ai, au** som tecken för enkla ljud i runskrift. Det är sålunda för de särskilda fallen omöjligt att afgöra, huruvida runorna **i, u** äro tecken för enkla ljud eller för diftonger, då diftong etymologiskt är berättigad. Jag ämnar derför i det följande i allmänhet vid inskrifternas fonetiska transscription teckna diftong i alla sådana fall, ehuru helt säkert i många sådana fall uttalet var monoftongiskt. Det monoftongiska uttalet torde särskildt kunna antagas uti icke hufvudtoniga senare sammansättningsleder.

[6] Hvilket uttal **lit, hit** återgifva, är omöjligt att afgöra. Möjligheterna äro: a) *lét, hét*, ss. i isl. b) *læt, hæt*, den fornsvenska utvecklingen af de isl. formernas motsvarigheter. c) **læit, *hæit* eller den fsv. monoftongeringen af dessa former, *lēt, hēt* (se Noreen, *Arkiv f. nord. fil.* III, 25, not. 2). Medgifvande möjligheten af något af de öfriga uttalen, transscriberar jag i det följande dessa pt. *lét hét*.

[7] Huru runformen skall fonetiskt återgifvas, är svårt, om ej omöjligt att afgöra, då formen ej stämmer med isl. *þessar* eller fsv. *þæssa*, såvida läsningen **þasi** är riktig. Bugge, *Tidskr. for phil. og pæd.* IX, 114 antar för N. A. pl. f. **þasi** (för **þaRsi**) uttalet *þæssi* eller *þassi* eller för de äldsta inskrifterna *þássi* och anser *ss* uppkommet genom assimilation af *ʀs*. Då emellertid denna upprinnelse för *ss* är ingenting mindre än säker, emedan äfven i fe. former med *ss* förekomma, som tarfva förklaring (se Sievers, *Ags. gr.* § 338) jemte former med ett *s*, är ej heller säkert att den föreliggande formen är att läsa med *ss*. Möjlighet förelåge sålunda att läsa *þā-si* med *-si* liksom i **þan-si, þat-si** på andra runstenar. Denna stam *þā-* kunde vara A. pl. f. i dem. pron. af annan bildning än isl. *þǽr*, vara ett fi. **tāns*, då en sådan nordisk A. pl. f. utan *-ʀ* synes förutsättas af A. pl. f. **runa** på en mängd af de yngre runstenarne och möjligen redan af **runo** på den urnordiska Einang-stenen (se Brate, *Bezzenbergers Beitr.* XI, 198). Med min transscription vill jag ej hafva uttalat någon bestämd åsigt om saken.

[8] Huruvida uttalet var *Assurr*, ss. i VGL. IV *Azur, Aszur* (Rqt. II, 263) eller med u-omljud *Ǫssurr*, är omöjligt att afgöra, ehuru det senare uttalet *Ǫssurr* för runstensperioden står fast genom ristningar som **UsurR** L. 848, **Usur** L. 316, **Osur** L. 51., G. **OsuraR** 207 o. s. v. Professor Bugge anmärker härtill: »Den phonetiske Betydning af **o** i **osur** kan opfattes paa flere Maader, thi naar Navnet paa Aars-Stenen i Jylland (Thorsen 33) skrifves med **o**, maa denne

A 3 *Svæinn lét rista*
A 1 *rúnar þási*
... ðr hét annarr
A 2 k *Assurr*[11] *priði*
A 2 l *Gæirmunr* [*fia*]*rði*
auk Gi...
....r var
A 1 *þæira móðir.*

Professor Bugge anmärker: »Mellem **runaR þasi** og — **þr hit anar** maa der mindst mangle et Par Verslinjer. Den hele Indskrifts Indhold kan anskueliggjöres saaledes:

Svæinn lét rista
rúnar þási

---

11 Rune der betegne Vokalens nasale Udtale.» Med denna anmärkning af prof. Bugge kan jemföras F. Dyrlund, *Aarboger 1885,* s. 303: ᚬᚿᛏᛋᚢᛆᚱ D. II, 79 må i alt fald være = ᛆᚿᛋᚢᛆᚱ, ᚬᚿᛋᚢᚱ på andre Stene». Då spår af nasalering finnes i första stafvelsen af *Ǫzurr* torde det kunna sammanställas med de af Dyrlund anförda runenamnen. Den senare stafvelsens **-suar** förhölle sig till **-sur** som *dagverðr* till *dǫgurðr;* i den första stafvelsen hade flera ljudlagsenliga utvecklingar egt rum. Dess grundform vore **ant-* vare sig ursprungligt eller uppkommet af **and-* genom grannskapet med det följande *s.* Detta **ant-* kunde dels assimileras till **att-*, som förelåge i isl. *Ǫzurr,* fsv. *Azur,* d. *Atzer,* dels utstöta *t* mellan de båda konsonanterna, hvarjemte äfven den usprungliga formen kunde bestå. Formen *Assurr* förmodar jag vara en af **Ansurr* assimilerad form. en assimilation som blott kunde träffa de *ns*, som genom historiska förhållanden blifvit oberörda af den tidiga ljudlagen om bortfall af *n* framför *s.*

9 I runstenens **Kirmunr** bortfall af *d* mellan två kons. (se Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 224. Jfr. **sikmunr,** L. 894, **akmunr,** L. 885, **onunr,** D. 8:vo 24, **Uikmanr,** L. 1385. Jfr. Forsaring. 24. Prof. Bugge tillfogar: »**ikimunr,** L. 937 (efter Hermelins Læsning); **arinmun,** L. 1221 (tvivlsom Læsning) Nomin. Endogsaa i Accus. **kiRmun,** L. 1204 (B. 1036); **aüsmun** (eller **ausmun**) *Ant. T. f. Sv.* I, 126.»

10 Att öfvers. i U. F. är oriktig, visar allitterationen.

11 Emedan följande höjning är kort, torde sista stafvelsen i *Assurr* haft biton; jfr härmed förhållandet att isl. *Ǫzurr* ej synkoperar (Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 270, 1).

[*aft fimm syni*:
inn fyrsti . . .],
- - - *ðr* (f. Ex. *þórðr*) *hét annarr*,
Assurr þriði,
Gæirmunnr fiarði
auk Gi[*sl femti*]:
— *r* (f. Ex. *þorgærðr*) *var*
þæira móðir.

---

2) **Sigtuna, sakerstiemuren, Håbo härad, Upland.** L. 12, B. 301, D. II, 199, U. F. I, v, S. 57.

. . suin[1] . . . . **þ** . ˙ ||
ktasti . . . . |
. l . imhna firþi til sihtunum

---

suin[1]: **n** og Interpunctionstegn ikke sikre hos D., som betegner, at noget (to Runer?) er udslettet til venstre herfor; ᛁᚼᚢᛁᛋ i B. Mellem **suin**[1] og **þ** Rum til omtrent 9 Runer efter D:s Tegning. **ktasti** (**i** usikker) D.; **kist . inlk** B. L. læser: — **i stain aka** og — **sim hana** —.

Begyndelsen synes at indeholde Navnet **suin**. U. F. formoder i andet Brudstykke [**ris**]**ta sti**[**n**]. Men der synes forkortet at have været skrevet **kt a stain** d. e. *gat á stæin* . . . .

Dybeck 8:vo II S. 19 forstaar med Sandsynlighed **hna** ikke som *hana*, men som *hann*. Hvis dette er rigtigt, har **suin**, d. e. *Svæinn*, vel været förste Ord.

Slutningen danner mulig et Par Verslinjer:

sem hann fórði A 1
til Sigtúnum. C 1

Dog maa jeg fremhæve, at dette er meget usikkert.

Det har vel været sagt i Indskriften, at Sven har ladet riste Runerne paa Stenen efter sin Hustru, »som han förte til Sigtuna».

Med Skrivemaaden **firþi** = *fǿrði* jfr **miþkin** D. II, 105 = *móðgin*. *fǿra* her brugt om Manden, som flytter Bruden fra Fædrenehjemmet, som ellers i Forbindelsen *heim (hém) fǿra*. **til sihtunum** er vel ældste svenske Exempel paa, at *til* forbindes med Dativ, hvilket senere ofte forekommer, jfr Rydq. II, 603 i Noten.

Hvis Slutningen er versificeret, er *sem* i Begyndelsen af Verslinjen brugt som lang Stavelse, ligesom i Linjen *sem orrostu letti* i Brages Ragnarsdrápa (Sn. Edda ed. A. M. I, 436); jfr Sievers i *Paul og Braunes Beitr.* VIII, 55. *sem* bærer da her Allitterationen, som andensteds *ok* i Begyndelsen af Verslinjen.

Indskriften synes paa Grund af sit hele Præg ikke at være ældre end et godt Stykke ind i anden Halvdel af 11:te Aarhundred.

---

3) Varpsund, Öfver-Grans socken, Håbo härad, Upland. L. 38, B. 343, D. I, 37, U. F. I, 1, s. 28.

Aratr[1] **: auk : kar · uk : kisli**[2] **: auk : blisi**[3] **: auk · tiarfr : ristu : stain : þina : aftir : kunlif · faþur · sin**

3. [1] D. **aratr**, i texten »**ar(u?)atr** (? för *arnfastr*)». U. F. äfven **ar(?u)atr**; B., L. **arilr**. Samme mans namn förekommer L. 47 och läses der af B., L. **anuitr**; å teckningen hos D. I. 46 är namnet angifvet såsom utplånadt, men Dybeck läser här **a(r)u(at)r** (? för *arnfastr*) och till denna läsning ansluter sig U. F. Möjligen är läsningen med **r** att föredraga, enär **u** på L. 47 kan vara en mycket öppen *r*-runa. U. F. I. 30, not. håller *antuitr* för troligt, hvarjemte *arautr* eller *arhratr* framställas som möjliga tydningar. I alla fall är Dybecks antagande. att ett **aruatr** skulle härröra från *arnfastr*, omöjligt, ty ett sådant bortfall af *s* finnes icke. Förmodligen hafva sådana namn som **sihfatr** L. 1632, i hvilket namn dock enligt Brusewitz's teckning

is uas · austr · miþ · ikuari : tribin · kuþ · hialbi : ant[4] **: þaira · || aþken · raistik · runar · ||.** Nedtill på stenen: **is kuni · ual · knari · stura ||.**

(3) i Ant. Tidskr. f. Sv. III, 126 **f** är stunget, efter hvad prof. Bugge påpekar för mig, **þorfatr** L. 749, **irefatr** 224, hvilka af Dieterich, Runen-sprach-schatz uppföras under resp. **Sikfast, þurfastr**, dervid föresväfvat Dybeck, men dessa ristningar äro att tolka såsom *-ratr*, enär runan **f** i midljud betecknar *v*. Prof. Bugge yttrar: »I L. 583 (= D. II, 179) forekommer Genetiv **ikifatar**. L. 584 (= D. II, 178) er ved samme By som L. 583 og er sat af en Mand med samme Navn **ranfastr** som L. 583. Da nu L. 584 er Mindesmærke over to Personer, af hvilke den förste kaldes **inkifast** i Accus., og L. 583 over to Personer, af hvilke den förste kaldes **ikifatar** i Genetiv, saa mener jeg med C. Säve i U. F. I, IV, 35, at **ikifatar** er feilagtig Skrivemaade for **ikifastar** og betegner samme Person som **inkifast** i L. 584. Jfr Gen. **kuþfastaR** L. 1085.» Om det föreliggande namnet yttrar prof. Bugge: »L. 38 er reist af samme Mænd over samme Mand som L. 47, og det er sandsynligt, at samme Mand har indhugget Indskrifterne paa begge Stene, da samme Binderune forekommer i Navnet **kisli** paa begge Stene. Dette giver Bidrag till Bestemmelse af Runernes phonetiske Værdi.

Den förstnævnte Mands Navn er paa L. 38 af D. læst **aratr**, i B. **arilr**. Ingen af disse Former synes mig at tilstede en rimelig Forklaring. L. 47 har D. ikke sikkert kunnet læse Mandens Navn, medens B. (og ikke, som H. Hildebrand i *Månadsblad 1879* mener, blot Liljegren) her har **anuitr**. Dette synes mig at kunne være rigtigt. Jeg ser deri med Säve i U. F. en Sideform till det hyppig forekommende Navn, der skrives **antuitr**. En Stötte herfor turde findes i fölgende Omstændighed, som ogsaa fremhæves i U. F.: L. 47 nævner, at bl. a. **anuitr** og **kar** har reist Stenen efter sin Fader **kunlaif**. Paa samme Sted er funden L. 45, som beretter, at **kulaifr** og **kar** har ladet Stenen reise efter sin Fader **antuit** den röde. Her synes der at være en ikke tilfældig Navneoverensstemmelse. Säve formoder, at den L. 45 nævnte **antuit** er Farfader til den L. 47 nævnte **anuitr**. Mandsnavnet **antuitr**, Gen. **antüits**, D. I. 228, er neppe sammensat med *vitr*, vis. Det har maaske været udtalt *Andvittr*. Jeg formoder, at dette er opstaaet af **And-véttr,* som oldn. *lýritr*, *lýrittr* af **lýðréttr*. I **anuitr** d. e. *Anuvittr* er *nu* opstaaet af *nd*. *Andvittr*. **Andréttr* synes mig dannet af et til got. *andwaihan*, kjæmpe imod, svarende Verbum, ligesom ags. *gedæft* (mild) af got. *gadaban* (passe sig); jfr

Det sannolika uttalet af inskriften: *Andrittr*[1] *auk*. **Kar**[5] . *ok Gísli* . *auk* . *Blesi*(?) *auk Diarfr*[6] *ræistu stæin*

3) oldn. *andrígr*, som kan staa sig imod En i Strid. Hvis *Anderotus*. Navn paa en Svever i 5:te Aarhundred hos Idatius, er forvansket af *Anderictus* el. lign., tör vi deri se det samme Navn. Det norske Navn *Qndóttr* synes, paa Grund af Betydningen af Adjectivet *qndóttr*, forskjelligt fra det svenske **antuitr**.»

[2] D., U. F.; B. **küi**, L. *k*[*iti*]. Dybecks granskning har uppdagat en samstafva runa, som han upplöser **sl** och erhåller derigenom ett gängse namn. L. 47 har samma samstafva runa i motsvarande namn enl. Dybeck.

[3] Första runan här ofullbordad, på L. 47 tydligen **b**. B., L. läsa [**i**]**lisi**, men L. 47 **blisi**.

[4] D. samstafva runa **nt**; L., B. **an**.

[5] Prof. Bugge anmärker: »L. 38. **kar**, hvilket Navn oftere forekommer i svenske Runeindskrifter, antager jeg med C. Säve, U. F. I, 1, 30, for identisk med oldisl. *Kárr*, og ikke med **kair** *Gæirr* eller *Karl*, hvorpaa D. tænker. Vistnok er **hiþinkair** L. 48 og **hiþinkar** L. 46 samme Person, men sidstnævnte Form har ingen Hjemmel, thi hverken i B. eller hos D. kan man sé mere end **hiþinka** —, der altsaa maa udfyldes **hiþinka**[**ir**].»

[6] Huruvida *Diarfr* eller *Diærfr*, kan ej afgöras. Redan i runinskrifterna förekomma dock ristningar, som otvetydigt visa tillvaron af öfvergången *ia* till *iæ* såsom: **hielbi** L. 71, **tierfr** L. 19, **tierf** L. 132, **uihielbr** L. 955, **biern** D. II, 9. L. 1629, **biairn** L. 839, **þorbiairn** L. 897, G. **asbiernaR** L. 402. Uti **biern** är, att döma efter den i isl. bevarade, ursprungligare böjningen brytningen *ia* berättigad blott i G. sg., men har derifrån i de föreliggande ex. öfverförts på N. sg. Det antagna uttalet af det runstungna **biern** bekräftas genom förekomsten af: *Byern in Myklinge*, Westmanlands fornminnesförenings årsskrift III, 81, i en skattelängd för östra Westmanland af år 1371, utg. af K. H. Karlsson. En dylik analogisk öfverflyttning af brytningsformen i G. sg. i u-deklinationen föreligger i Rök-stenens **skialti**. Rökst. 45. Då ingen af de inskrifter, i hvilka uttalet *iæ* är otvifvelaktigt, visar något bestämdt kännetecken på högre ålder, tillhör måhända denna ljudlag först öfvergången mellan 11:te och 12:te årh., men ingen säkerhet kan ernås för dess tidsbestämning, ej heller för dess geografiska utbredning under runperioden, enär runristarne, om de ej använde beteckningen **ie**, d. v. s. en stungen runa, måste teckna såväl *iæ* som *ia* med runorna **ia**. Ristningen **ia** transscriberar jag i

þenna aftir[7] *Gunnlæif faður*[8] *sinn, es vas austr með Ingvari drepinn. Guð hialpi and þæira. Aðkenn* (?)

(3) det följande med *ia.* medgifvande möjligheten af att denna transscription i många, eller alla fall borde utbytas mot *iæ.*

[7] Huruvida det runristade **aftir** afser uttalet *æftir* eller *aftir*, kan ej afgöras, då i fsv. förekomma former både med *a* och *æ* i första stafvelsen: *æptir* (*æftir*. *aptir*, *after*, *æpti*, *æfti*, *epti*, *apti*, *afti*, *ættir*) anföras i Schlyters *Ordbok till samlingen af Sveriges gamla lagar*. Jfr min förklaring af vokalvexlingen i min anmälan af Burgs *Die ältesten nordischen runeninschriften* uti Bezzenbergers *Beitr.* X. I det följande transscriberar jag ristningen **aftir** med *aftir*, utan att dermed vilja påstå, att denna transscription i hvarje fall är den riktiga.

[8] Huruvida ristningen **faþur** bör återgifvas med *faður* eller med u-omljud *fǫður*, måste lemnas derhän. Tillvaron af *fǫður* under runperioden visas af ristningar sådana som **fuþur** L. 504, **foþur** L. 2, 29, 117, 348, **fauþur** L. 258, 967, men derjemte fans utan tvifvel *faður* genom inverkan från N. sg. utan omljud. Jag återgifver i det följande runornas **faþur** med *faður*, utan att förneka. att med denna ristning äfven uttalet *fǫður* kunnat åsyftas. — H. Hildebrand, *Vitterh., Hist. och Antiqv.-akademiens månadsblad* 1879. s. 10, har genom att förbise möjligheten att óss-runan kunde beteckna u-omljudet af *a*, d. v. s. isl. *ǫ*, kommit att, som mig synes, delvis med orätt antaga, att Ingvar-stenarne fölle i den period, då óss-runan ännu ej hade fått ljudvärdet *o*, utan uttryckte *a*, väl rättare begränsadt till nasaleradt *a*. De runstenar, hvilkas vittnesbörd Hildebrand åberopar, äro L. 38, 47, 2 och 259. Bevisande äro af dessa blott L. 2 och 259, ty på L. 38 och 47 förekommer icke óss-runan. såvida D. I. 46 läst rätt **fil** på L. 47; men Hildebrand, som öfversätter 'som for i öster med Ingvar' tyckes godkänna B. 335 och L., som hafva **foʀ**, hvilken form naturligtvis är ett direkt vittnesbörd mot óss-runans användning i betydelsen *a*. På L. 2 förekommer óss-runan i **onunt, onutar, ot, foþur.** De tre första skulle kunna innehålla nasaleradt *a*, men lika väl *ǫ*, alltså isl. *Ǫnund*, *Ǫnundar*, *ǫnd*, hvilket ljudvärde måste ansättas för **foþur.** Uti inskriften L. 259 förekommer óss-runan uti: **foʀ**. **bort**. **ont**. **Troni**, af hvilka de båda första afgjordt hafva *o*-vokal, isl. *fór*, fsv. *bort*, *burt*; uti **ont** kan u-omljud föreligga, isl. *ǫnd*, och Hildebrands tilltalande förmodan, att runristarens namn varit Thore trane, torde ej kunna hållas uppe inför vittnesbördet af **foʀ, bort.** Af de återstående uppländska Ingvarstenarne. L. 551 och 731, har den förra alls icke óss-runan, den

rwist'ek[9] *rúnar.* Nedtill på stenen: *es kunni ral*[10] *knarri*[10] *stýra.*

---

3 senare blott i ordet **ont**, hvilket, jemfördt med de förra inskrifternas beteckningssätt bör tolkas såsom *ond*. Sålunda synas de uppländska Ingvar-stenarne mig tillhöra den typologiska period, som använde óss-runan i betydelsen *o* och då Ingvar sannolikt föll år 1041, enligt Hildebrand p. anf. st. s. 9, faller sålunda senare hälften af 1000-talet till denna period, åtminstone hvad Upland beträffar. Till samma slutsats kan man komma på annan väg. En runsten vid Kålstad, Häggeby socken, Håbo härad, Upland, L. 50, är efter G. Stephens' tolkning rest öfver en man 'som vester satt i tingalidet', hvilken uppgift hänvisar till ungefär samma tid som Ingvar-stenarne, enär tingalidet, de angliska och danska konungarnes i England lifvakt, uppsattes af konung Ethelred 1010 och upplöstes af Edvard bekännaren år 1050, men nämnes äfven derefter kort före slaget vid Stanfordbro 1066. I denna inskrift förekommer namnet **hioruar**|**r**, alltså ett ex. på óss-runans användning i bet. *o*. På den genom innehållet med denna inskrift samhöriga inskriften L. 49, äfvenledes vid Kålstad, förekomma flera ex. på denna användning af óss-runan: **hioruar**|**r**, **bro**|**ur**. Genom uppgiften: **uisti auk ufaih þeiʀ hieku** visar sig denna inskrift jemte den föregående bilda en grupp med de öfriga inskrifter, som äro ristade af **uiseti**, nämligen L. 379, 460, 475, 476, 507, och dessa gifva än flera ex. på användning af óss-runan i betydelsen *o*, nämligen: L. 379 **biorn, ko**|**þ** 'Gud', **kos** 'Guds' **mo**|**þiʀ**, L. 460 **bro**|**þur**, L. 475 |**þurmontr**, L. 476 **alko**|**þir**, L. 507 **iohan, mo**|**ur, ko**|**þ** 'Gud'. Att alla dessa stenar verkligen ristats af samme ristare **Uiseti**, göres troligt af att de använda den förkortade **s**-typen ', ett streck i öfre kanten af raden. Dock förekommer ej denna typ på de båda Kålstad-stenarne. Att Kålstad-stenen har namnformen **uisti** betyder intet, ty samma namnform finnes L. 379, hvilken eger den nämda egendomliga **s**-typen, som dessutom äfven anträffas L. 452, 465, 591 och måhända äro äfven dessa att tillskrifva **Uiseti**. Om tidsbestämningen för Kålstad-stenen, L. 50, är riktig och om Uiseti-ristningarne med rätta sammanföras med denna, afgifver denna grupp af inskrifter mångfaldiga vittnesbörd om att óss-runan i senare hälften af 1000-talet uti Upland användes med ljudvärdet *o* och bekräfta de uppländska Ingvar-stenarnes utsago om denna fråga. Ingvar-stenarne i Södermanland (L. 817, 860, 913, 927, 969, 973, 980, samt 957, 959, jfr. nedan. D. 8:vo 46, 82) lära oss deremot, att samtidigt i grannlandskapet óss-runan användes i betydelsen nasaleradt *a*, ehuru visserligen vittnes-

Af denna inskrift torde blott[11] sista delen vara i metrisk form:

---

(3) börden ej äro många. Óss-runan förekommer L. 913 i det otydda **oifa[ual]** (jfr prof. Bugges tolkning deraf nedan), och har väl der samma betydelse, som D. 8:vo 46 **o sirklanti**, isl. *á Serklande*, der ljudvärdet nasaleradt *a* är uppenbart. Samma ord åsyftas uti **o sirk • la . . .** på en nyupptäckt Ingvar-sten vid Strengnäs, som enligt teckning af frih. O. Hermelin, förvarad i Kgl. Vitterh., Hist. och Ant.-akademiens samlingar (jfr Dybeck, *Runa* fol. II, 19) har inskriften: —— **akui : lit • kira : kubl : iftir || burþur : ulfs • þiʀ • au . . . . || miþ : ikuari : o : sirk • la . . . .** Af denna skiljaktighet mellan de uppländska och södermanländska Ingvar-stenarnes bruk af óss-runan kunna inga språkliga slutsatser dragas, ty förvisso framställer Wimmer, *Run. Opr.* s. 167 riktigt orsaken till óss-runans ändrade ljudvärde vara att söka uti inverkan från det fornengelska runalfabetet, ett inflytande, som var lätt förklarligt under den lifliga beröring med England, som utan tvifvel egde rum isynnerhet under Knut den stores regering. I följd deraf behöfver man ej antaga någon större tidsskilnad mellan inskrifter som bruka óss-runan som nasaleradt *a* och sådana som använda henne som *o*; ur språklig synpunkt kan afbrottet gerna vara tvärt. Skiljaktigheten blir sålunda af kulturhistorisk betydelse, i det den visar, att den engelska skrifseden trängde förr igenom uti Upland än i Södermanland. Den upländska Väsby-stenen, D. II, 118, hvars resare enligt G. Stephens' tolkning 'tog skatt åt Knut i England', har ännu óss-runan i bet. nasaleradt *a* uti **hon, hons, þino**. Ett intressant stöd för Wimmers anförda mening synes **foþur** L. 117 (D. I, 161) lemna, hvars **o** på Dybecks teckning är **f** med brutna kännestreck, alltså äfven till formen den engelska *ôs*-runan, jfr. särskildt den fe. runan **o** på plattan från Lancaster, Stephens I, 375.

[9] I afseende på rotvokalen stämmer den föreliggande formen med det starka pt. isl. *reist*, som föreligger i **raist** L. 963. Om denna form äfven här förelåge, vore **ik** att fatta såsom den obrutna formen af pronomen, isl. *ek*, här fullkomligt på sin plats vid enklitisk anslutning till den föreg. verbalformen (se Noreen, *Arkiv f. nord. fil.* I, 175 f.). Vanligen förekommer emellertid svag böjning i runinskrifterna: pt. **risti**. Möjligen är den förevarande formen att anse som en svag form, en kompromissform med det starka preteritets vokalisation, en sådan synes nämligen äfven eljes förekomma, såsom L. 122, 265, 731. Prof. Bugge yttrar: »L. 38. **aþken • raistik • runar •** Stephens II, 927 anförer som Bures Læsning **raista • k • runar**, hvori

B *es kunni val*
A 1 *knarri stýra.*

---

3) Stephens opfatter **k · runar** som forkortet Skrivemaade = **kiniRunaR** L. 1553. Dette forekommer mig usandsynligt. I Indskrifter paa reiste Stene fra kristelig Tid er det ikke Skik (saaledes som i urnordiske Indskrifter og i enkelte af de ældste Indskrifter med den kortere Rækkes Runer), at Runeristeren ved den jævnt prosaiske Angivelse af, hvem der har indhugget Indskriften, taler i förste Person. Ogsaa jeg forstaar nu **raistik** som svagt Præt. 1:ste Ps. = *ræisti—k* med endelsen *i*, ikke *a* som i Oldislandsk. Men jeg opfatter **aþken raistik runar** som en 6-stavelses Verslinje, der danner Allitteration med sig selv. Jfr. om saadanne Verslinjer mine Bemærkninger til L. 487. Brugen af förste Person i poetisk Udtryk forekommer ellers i Runeindskrifter. Saaledes heder det paa den norske Holm-Sten i Smaalenene (*Tidskr. f. Phil. og Pæd.* VII, 357): **aslacar gerþe mik runar ek rist auk raþna staue uer.** Jfr L. 1307.

Et Mandsnavn **aþken** synes mig noget mistænkeligt baade paa Grund af sit förste og sit andet Led. For förste Led kunde jævnföres **aþfari** D. II, 88, der dog efter D:s Bemærkninger ikke synes sikkert. Det kunde være værdt at undersöge, om sidste Rune i **aþken** ikke er Binderune for **nt**, som i **ant**, der tidligere læstes **an**. Hvis saa var, vilde jeg forklare **aþkent** som *auðkent*. Jfr **kubl keni likt** paa Nöbbele-Stenen i Smaaland. Dog maa ogsaa mærkes et Navn i L. 958, som i B. er ..**aþkn**, paa en Tegning af Hermelin .**uþkn**.»

Jfr. äfven **mail : brikti : sunr : aþakans : smiþ** vid Kirk Michael på ön Man, se P. A. Munch, *Saml. Afh.* III, 183. Munch antager, att »*Aþakans* maa være et gaelisk Navn».

[10] Uti denna inskrift förekomma visserligen ej säkra ex. på betecknigen af i-omljud af *a*, och uti L. 47 ej heller, ty **iftiR** läser D. I, 46 **aftiR**, men jag vill dock ej här återgifva **a** med *æ*, *e*, som isl. *knerri*, *vel* fordra. Jemte *vel* förekommer nämligen i somliga, isynnerhet norska handskr. formen *val* (se Oxf.), hvilken form ock träffas i fsv. Vestm. L. (Rqt VI, 498), och i *knarri* kan en liknande utjemning från G. sg. föreligga som i not. 6 påvisats för *biarn*.

[11] Uppgiften *es vas austr*
með Ingvari *drepinn*
kan ej gerna vara vers, ehuru så antages af Grundtvig, *Nyt hist. tidskr.* 3 række V, 602, som orätt återger **tribin** med *drifinn*. Äfven på somliga af de öfriga Ingvar-stenarne skulle motsvarande uppgift kunna uppställas i metrisk form, men synes knapt böra fattas sålunda.

4) Viksjö, Häggeby socken, Håbo härad, Upland. L. 51, B. 350, D. I, 23, U. F. I, 1, 55.

bartr · auk · busiʀ · auk · kulua · þair · litu · raisa · stain · þeno · eftir · osur · buruþr sin. På särskild rad vid stenens öfre kant: **þaisi · uaʀu · uikulfs · arfaʀ.**

Fonetisk transscription: *Bartr*(?)[1] *auk Bysiʀ*(??)[1] *auk*

---

(3)

L. 551	is *sturpi* au*str skibi*	C 3, 3 s
	miþ in*kuar*(*i*)	C 3
	i as*talantu*[*m*]	a A 1
L. 731	*is ati* ai*n sir skib*	B
	auk au*str sturþi*	C 1
	i i*kuars liþ*	B
L. 2.	*is uas* au*str taupr*	
	miþ i*kuari*	C

Uppfattningen af dessa såsom rytmiska, motbevisas af L. 913, der uppgiften: **saʀ suaʀ autr miþ ikuari** finnes inskjuten uti stenens prosaiska hufvudsats och alltså väl äfven sjelf är prosa. Dock är måhända L. 731 rytmisk. Andra Ingvars-stenar innehålla deremot afgjordt verslemningar och skola särskildt i det följande behandlas. Prof. Bugge anmärker: »L. 38. Jeg finder ikke afgjörende Grund for at antage, at Ordene **saʀ uaʀ austr miþ ikuari** L. 913 er i Prosa. Thi der kan paavises flere Exempler (bl. a. L. 93 og Rök-Stenen) paa, at der i Runeindskrifter er syntaktisk Forbindelse mellem de Ord, der er givne i rhythmisk Form, og de, med hvilke dette ikke er Tilfældet. Desuden synes de fölgende Ord at vise baade Allitteration og poetisk Udtryk.»

4. [1] Måhända förhåller sig **busiʀ**: isl. *Bose*, fht. *Boso* = **Kiulfiʀ** '*Gylfiʀ*' (Sunnå, Malstad, Bugge, *Månadsbl.* 1877, 531): isl. *Gylfe*, A. sg. *fé-Gylfa* (Sunnå)*. Professor Bugge anmärker: »L. 51. **bartr** synes ligesom **bahrtr** L. 784 at være Navnet *Bárðr*. Jeg antager ikke gjærne, at Spiranten i Udtalen var gaaet over til den explosive Media, men heller, at Lydbetegnelsen er uregelret. Jfr. **sthotbiarn** L. 242; **sikuarta sun** L. 611; **torbiarn** L. 384; **fatuʀ** L. 1069 (efter Säve, se Stephens, *Some run. st. in North. Sweden* S. 12). Pleonastisk **harþtstain** D. I. 138. Ikke sjælden skrives omvendt **þ** for *d* og *t*. Eller **bartr** graphisk Omsætning for **bratr**?

---

* Till sin bildning äro namnen att sammanföra med de af F. Stark, *Die Kosenamen der Germanen* s. 53 ff. behandlade deminutiva.

Gylva(?)[2] *þeir létu reisa stein þenno*[3] *eftir Ossur bróður sinn*[4]. *þeisi váʀu Vígulfs arfaʀ.*

Öfversättning: *Barte* och *Bysir* och *Gylva* de läto resa denna sten efter *Ossurr* sin broder. Dessa voro *Vígulfs* arfvingar.

---

(4) [1] L. 51. **busa** L. 1434 (Accus.); **bosi** L. 1908, L. 2094; gldansk *Bosi* (O. Nielsen); **busiʀ** maaské = gldansk *Bosi* hos O. Nielsen. — Oldisl. *Gylrer, Gylrir* i Upps. Edda (Sn. E. II, 253 f.). Jfr ogsaa oldisl. *Vilir* ved Siden af *Vili*, sv. **balir** (eller **baler** L. 1006, for det ellers forekommende **bali**, **uifiriʀ** L. 390, ellers **uifari**.

[2] Kan vara *Gylfa*. Om bruk af **u** för midljudande *f* se 3 not 1. Omöjligt att afgöra om m. eller f. För m. talar bruket af *þeir, þeisi*; eljes väntar man *þau*, men stundom brytes regeln om att sätta bestämningar till subst. af olika kön i n., ss. L. 493. **hulmkir** × **auk** × **sikruþr** × **þaiʀ ristu** × **stina** × **þisi** × **iftiʀ** × **suin** × **sun** × **sin** × **siþburin**. Bruket af *arfaʀ* afgör intet, da detta ord äfven kan brukas om f. se Oxf. Om inskriften är riktigt läst, föreligger alltså antagligen ett mask. af samma art som isl. *Ella, Sturla,* såvida ej redan här uppflyttningen af svaga maskulinernas oblika *-a* i N. får antagas.

[3] Förekomsten af **Osur** uti inskriften synes tala mot att fatta **þeno** = *þenna,* och en form med slutande *-o* skulle kunna antagas på grund af **þanu** L. 1437, **þasu** L. 1384 (T. 34) samt **þins uftiʀ** L. 723. Förekomsten af *-o* på stenar, som bruka óss-runan i bet. *o* tyckes böra visa det samma. Prof. Bugge anmärker härtill: »Formen *þenno* kan jeg ikke godkjende. L. 1437 er meddelt i en yderst feilfuld Text; for **þanu : aftir** læser Bruzelius **þansaftiʀ**. I L. 1384 er **u** i **þasu** efter L. tvivlsomt, og P. Säve (*Ant. T. f. Sv.* III, 134) siger udtrykkelig, at Stenen har **þasi**, ikke **þasu**. I L. 723 har D. I, 85 **þinsa uftiʀ**. Heller ikke kan jeg finde Formen *þenno* bevist derved, at **þino** forekommer i Indskrifter, som har *óss*-Runen i Betydning *o*. Thi *óss*-Runen forekommer bevislig oftere i forskjellige Betydninger paa en og samme Sten. Jeg skal derpaa anföre nogle Exempler, hvis Antal kunde foröges. L. 608 (B. 248): **hokun . þou . hon** (d. e. *hǫnn*) . **hons** (d. e. *hǫns*) . **moþiʀ**. L. 1010: **þurbiorn . ok . sihþorn . hon** (= *hǫnn*) . **toþr**. L. 1005—1006: **buonti . oþintisu . seno . þon . roþ**. Mærk L. 754 (D. I, 119): **þᚭna**, men **bᚭanta**. L. 29 (D. I. 14): **þinᚭ . ᚭnta . hᚭns . runᚭr**, men **fᚭþur**.

[4] Huruvida uttalet varit *sinn* eller *sínn* kan ej afgöras. Jfr Noreen. *Altisl. u. anorw. gr.* § 110, och § 382. Jag angifver i det följande vokallängden efter Noreens paradigm i § 382.

Blott inskriften på den särskilda raden kan ifrågasättas vara i metrisk form.

A 3 *þæisi vāʀu*
A 2 1 *Vigulfs arfaʀ.*

---

5) Vesterby, Ålands (nu Kölfva) socken, Hagunda härad, Upland. L. 81. B. 371. D. I, 151. U. F. I, IV. S. 78 f. Steph. III, 351 f. med Benyttelse af Bure MS. Sv. Runæ 187 og Runahäfd 487.

aosulfʀ × **ukair** × **arfaʀ** × **fastilifs** ⁞ **stinrituþiʀ** ⁞ **saotrnau** ... **üfuriʀ** ˡ**aotia** : **nþurs uki** ... **noaʀ** :

ukair D.; **uk** × **air** B.; **u(k)** × **kair** L. Runerne mellem **fast** og **üfuriʀ** mangle hos D.; dog sees hos D. foran **ü** adskilt derfra ved 3 Stave Levning af **u** eller **r**. **þiʀ** Steph.; **þ-iʀ** L. **liʀ** B. Mellem **nau** og **ü** sees i B. Spor af 3 rette Stave; **saotr (iuiik)ü** Steph. **aotia** B. og Steph.; **aotit** D. Derefter : D.; ˡ B. Mellem **ki** og **noaʀ** er der Rum til omtrent 4 Runer. **ki(n)-ʀ(u)noaʀ** Steph.

Stephens giver fuldstændig Tolkning, som i flere Henseender er forfeilet.

fastilifs forstaar jeg ikke som *Fastlæifs*, thi derved bliver förste **i** uforklaret. Da Navnet **Fastlæifr* ikke er paavist, medens *Fastulfr* er et i Upland og andensteds oftere forekommende Navn, formoder jeg **fast** ᚢᛚ **fs** istedenfor **fast** ᛁᛚᛁ **fs**. **saotr** maa betyde »staar». Jag antager det ikke for Feillæsning af **stotr**, men for urigtig Skrivemaade for **staotr**, da Stenen ogsaa har **aos** — og **aot**. Men Hensyn til **s** for **st** kan jævnföres L. 805 (B. 696) **sonr** d. e. staar; L. 968 **sina** for **stina**; D. 8:vo 6 og 22 **saen** Sten, o. s. v. (af dette **saen** giver Stephens III, 503 en utilstedelig Tolkning). For **nau** formoder jeg **nar**, d. e. *nǽr*. Efter B. er noget brudt af til höire ovenfor det tilsyneladende **u**, saa at der let kan være læst feil **u** for

r; Levningerne af Runen hos D. kan lige godt læses som **r** og som **u**. *nér* skulde conseqvent have været skrevet med **R**; men jfr f. ex. **eftir** og **eftiR** L. 20. Efter **furiR**[1] formodes i U. F. **aot** (d. e. **aont**) [**stain**]**þurs uk i**. Jeg formoder **aot f++þurs** (eller en anden Form for »Faders») **uku runoaR**.

Hele Indskriften er versificeret. Jeg gjengiver den phonetisk saaledes:

Ásulfʀ ok Gæirr	E 1
arfaʀ Fastulfs	A 2 b
stæin rēttu þæiʀ,	D 4
stændr nér . . . . u,	A 2
fyriʀ ąnd [fǫ]ðurs	C 3
ǫgg[u rú]naʀ.	A 1

»Aasulv og Geir Fastulvs Arvinger, en Sten reiste de, den staar nær . . ., for Faderens Aand hugg de Runer.»

I denne Indskrift er **ao** brugt enten for nasalt *á* eller for (nasalt eller ikke nasalt) *ǫ́* i **aos-**, for nasalt *a* eller *ǫ* i **aot**. Hvilken Vocalbetegnelse der har været brugt i förste Stavelse af Ordet for »Faders», er uvist. I [**ru**]**noaR** betegner **oa** nasalt *a*, som er bevirket ved det forangaaende *n*.

Om **saotr** betegner Udtalen *standr* eller *stændr*, kan Skriften ikke vise; *i*-Omlyden fremtræder i **stetr** L. 897 og i **stainr** L. 869 (efter Boije).

Efter **nar**, d. e. *nér*, har fulgt et deraf i Dativ styret Ord, hvoraf kun . . . **ü** er levnet. Andensteds heder det om Mindestenen, at den staar *nér brautu*.

Gen. **faþurs** L. 503, L. 903, og i de glsv. Lovhaandskrr. er Genetiven *faþurs* sædvanlig. — **uku**. Hvis min Tolkning er rigtig, danner et Ord, som oprindelig har havt *h* i Fremlyd, Allitteration med Vokal. Jfr L. 450, L. 1243, L. 1280. Præter. af »hugge» skrives i flere andre Indskrifter **uk**, **auk**, Flertal **auku**, L. 1280 (B. 1007) **uku**.

6) Åkers kyrka, Hagunda härad, Upland.

L. 93, B. 373, D. I, 142, U. F. I, 1. 87.

_ ski ___ sl[1] | rf[2] uk sluþa[3]
osmuntr hiu[4] runaʀit[5] · aʀ[6]
þim[7] · raþa skal[8] |
atrʀ ika þiri oti[9]

---

6. [1] L. blott **ski**, saknas helt och hållet i D. och U. F.; Professor Bugge yttrar: »I det förste Brudstykke i B. er **sl** sandsynlig Levning af **st(ain þino aftiʀ)**, da dette passer ifölge Stillingen paa Stenen; ... **ski** ... antager jeg for en Levning af Subjectet der f. Ex. kan det have været [**o**]**ski**[**l**] eller [**o**]**ski**[**ʀ**].

[2] Skiljetecken blott D.: Prof. Bugge anmärker: »D. har **arf**, ikke **rf**; ogsaa i B. sees en ret Stav foran **rf**. Jeg antager det for en Levning af [**ti**]**arf** d. e. *Diarf*».

[3] D. och U. F.; L. B. **sluþi**. Skiljetecknet hos D. ett lodrätt streck, B. L. ett kors, saknas i U. F.

[4] L.; B. **osmuntr h u**; D. och U. F. **osmunt....**

[5] Skiljetecknet hos D. en punkt; hos B., L. ett kors.

[6] B.; L. **runaʀet × ar**; D. **ru arit · aʀ**

[7] L., B.; D. förser **þ** med ? och antyder på teckningen möjligheten af en samstafva runa **þu**, hvilken efter Asmunds skrifsätt gåfve samma mening, jfr **abtur** L. 756, **þau** 1049, **rusti** L. 89.

[8] L.; B. **raþas** (ornament korsar runslingan) **k .. au**; D. har det sista **u** betecknadt som tvifvelaktigt och ett litet lodrätt streck vid öfre kanten mellan **k** och **a**.

[9] B. blott att högra kännestrecket af **ʀ** fattas; L. **at ra ika þira oti**. Saknas hos D. och i U. F. Prof. Bugge anmärker: »B. har ikke **þiri**, men **þira** med lidt utydelig Kvist.

I sidste Del af Indskriften opfatter jeg ᛦ som ett bagvendt ᚢ og læser ᚠ for ᚴ. Altsaa **atru ifa** (eller **ifai**, da der er Rum til **i** i Sprækken) **þira oti** d. e.

at ró æi (eller *é*) *fá* C 1
þæira andi! A 3

»at deres Aand altid kan faa Ro». Jfr L. 1684, 1685. Et Udtryk, hvoraf Sætningen med *at* har været afhængig, har vel staaet paa det nu manglende Stykke af Stenen.»

Fonetisk omskrifning: —*rf ok Slóða*[10] *Ásmundr*[11] *hió rúnaʀ réttaʀ*[12] *þæim(r)*[13] *ráða skal* . . . .

[10] Namnet förekommer äfven eljes i runinskrifter t. ex. **sloþi**. L. 916, 953. Qvantiteten af första stafvelsen är mig obekant. Jag har ansatt *Slóða* efter isl. *slóði* 'a truss of fagots trailed along' Oxf. Prof. Bugge hänvisar på Thomsen, *Ryska Rikets Grundläggning* s. 125.

[11] Af denna inskrift kan ej ses, huruvida namnet bör återgifvas *Ásmundr* eller *Ǫ́smundr, Ósmundr*. Emellertid förekommer samma och liknande uttryck L. 508, der óss-runan har bet. nasaleradt *a*: **osmunr markaþi runaʀ ritaʀ** och det ligger då nära till hands att antaga, det dessa båda inskrifter ristats af samme ristare. L. 1053 har **osmuntr karasun markaþi runoʀ ritaʀ**. Samma namn bär ristaren af en massa andra inskrifter i norra och mellersta Upland samt Gestrikland och med rätta antagas dessa härröra från samma person. Äfven L. 508 är förmodligen allitterationen **runaʀ ritar** åsyftad. Äfven i de näst föregående orden vore allitteration möjlig under antagande att *Ásmundr* betonats på andra sammansättningsleden, som med så många sammansättningar i fsv. var fallet, se Kock, *Svensk akcent*, II, 328 f. För att denna möjliga allitteration verkligen varit åsyftad, synes mig den omständigheten tala, att *Ásmundr* så ofta i motsättning till andra ristare brukar verbet *marka* 'rista', hvilket allittererade med senare delen af hans namn, se L, 211, 264, 308, 508, 525, 1049, 1052.

[12] Parallelismen med L. 508 gör antagandet af dessa ord sannolikt, churu det visserligen är öfverraskande, att skiljetecknet sättes mellan stam och böjningsändelse. Antagande af ett subst. **rúna-rit*, isl. *rit* n. 'a writ, writing' eller **rúna-rét* urn. A. sg. **wraita** Reidstad, fht *reiz*, 'linie' förbjudes af Bautils **R**, som deremot kan anses tillåtligt med den antagna tolkningen. Dybecks läsning **r** skulle deremot möjliggöra denna tydning. En tredje uppfattning af **rit** ss. adv. *rétt* skulle både medgifva **ʀ**, såsom satt ensamt för **-ʀ r-** och låta skiljetecknet stå i ordslut. I de båda sista fallen tarfvar **aʀ** en förklaring. Jag antar, som en svag möjlighet, att med återupprepande af **-t** läsa **(t aʀ** och uppsätta detta såsom *daʀ, dæʀ* ett förstadium till nsv. *där* och syntaktisk biform till fsv. *þar, þær*. Denna form med *d-*, ursprungligen uppkommen i obetonad ställning, vore här på sin plats i den obetonade sänkningen efter allitterationen. Betydelsen skulle emellertid vara 'här' icke 'där', och en sådan bet. af adverbet håller Bugge för möjlig på Forsa-ringen (*Forsa-ringen* s. 23), hvars **þaʀ** likvisst H. Hjärne, *Tidskr. f. fil.* n. r. V, 181 tagit i dess vanliga betydelse, och 'där' (d. v. s. 'på denna sten') har Wimmer, (enligt Bugge, *Forsa-ringen* s. 23 not. an-

Öfversättning: ... och *Slóði*. *Ásmundr* högg runor rätta för den, som tyda skall.

Af denna inskrift är kanske det mesta af det i behåll varande i metrisk form:

A 1 *rúnaʀ réttaʀ*
B *þæim'r ráða skal.*

---

7) Vaksala socken, kyrkomuren, Vaksala härad, Upland. L. 192. B. 388. D. I, 173. U. F. I, v, 72.

... ⁘ **sun** ⁘ **snialan** ⁘ **saʀ** ⁘ **hit** × ....

---

tagit på den urnordiska Einang-stenen, hvars **þaʀ** Bugge tolkat som A. pl. f. isl. *þǽr* af dem. pron. och Bugges tolkning håller jag för sannolikare af skäl, för hvilka jag redogjort i min anmälan af Burgs *Die ältesten nord. runeninschriften* i *Bezzenbergers Beitr.* XI, 198. I bet. 'här' finnes **þar** L. 475. Metriskt torde alla tolkningarne vara möjliga. Samma tolkning '*rúnaʀ rétt dar*' måste då ock antagas för L. 508 och göres der än vidare sannolik af det hos Ásmundr öfverraskande slutande *-r* i den skenbara A. pl. f. **ritar**, hvilket deremot med denna uppfattning är i sin ordning, enär *þar* har gammalt *-r*, ej af urg. *z* uppkommet. Prof. Bugge anmärker: »Af **ŭ** i **hiŭ** sees Spor paa Tegningen hos D. D. har i Texten *skal;* **raþas k au** B. **ʀ** *i* **runaʀit** er i B. midt i en Sprække. 6, 12. Man jævnföre ikke blot i L. 508: **osmunr markaþi runaʀitar** men ogsaa i L. 1053 (Wiberg 4): **osmuntr .... markaþi runoʀritaʀ** og L. 1050 (Wiberg 1): **runiʀritaʀhu** * **msr.** Sammenstillingen af disse Udtryk gjör det, tror jeg, sandsynligst, at Meningen er *rúnar réttar.* Med Hensyn til Interpunction jfr L. 9: **sestr** ⁄ **sin** × **ar** × **tuar.** Stephens (III, 322) forklarer det som »The runewrits (winds and runes)». I de 6 sidste Runer L. 1050 **hu** * **msr** (Wiberg) eller **huᛚmsr** (Bure) eller **huᚱmsr** (B) formoder jeg **huᚨmsr** og finder deri en forkortet Skrivemaade for **hiu osmuntr.** Aasmund bruger flere Gange Verbalformen **hiu** og flere Gange bruger han graphisk Omsætning i sit Navn, i det han skriver det **osmunrt.**»

[13] Prof. Bugge anmärker: »At udfylde **þim** fra fölgende **r** til **þimr** *þæim'r* er ikke nödvendigt. Jfr f. Ex. **roþi** (d. e. *ráði*) **sa kuni** D. 150 og Klockhoff, *Relativsatsen* S. 18 f., 22 f., 43.»

Er mulig Levning af to Verslinjer:

. . . .

[æftiʀ] sun sniallan, C 1, 2 s

sáʀ hét . . . .

»[efter] dygtig Sön, han hed . . . .»

Om **saʀ** se Rydqvist II, 490—493; S. Bugge, *Tskr. f. Phil. og Pæd.* VII, 329—331; Klockhoff, *Relativsatsen.*

---

8) **Berga, Danmarks socken, Vaksala härad, Upland.** L. 207. B. 411. D. I, 183. U. F. II, 35. Rosenberg, *Nordboernes Aandsliv* I, 138.

þurstin : auk : uiki : lit : gera : buru : þisa : furiʀ : osuraʀ : ant · magsins : nu is : sal : sagat : sua : hiabi kuþ : isbiun : iuk

ᛦ **e** i **gera** · **a** i **þisa** ret Stav med ganske kort Tværstreg paa Midten D.; **þisi** B. **furiʀ** B.; **i** »har genom misshuggning blifvit ᛦ» D.; de to Sidestreger er paa Tegningen meget svagt antydede. **is** B. D. men hos D. rækker ikke **i** saa höit op som de andre Runer. Hvad L. efter **sal** har læst som **i** »tycks nästan vara bara ett skiljetecken» D.; hans Tegning antyder de to Prikker. B. har en lodret Stav, der hverken oventil eller nedentil rækker saa langt som Runerne. **uk** i **iuk** Binderune.

Phonetisk Transscription: *þorstæinn auk Vigi lét gera bró þessa fyriʀ Ossuraʀ and mágs síns.*

nú es sál sagat: C 3

svá hiá(l)pi Guð! E 1

Ísbiǫnn (h)iogg.

»Thorstein og Vige lod gjöre denne Bro for Assurs sin Maags (Svogers) Aand. Nu er det sagt Sjælen: Saa hjælpe Gud! Isbjörn hugg (Runerne).»

lit. Verbet i Ental ved flere Subjecter i Ental. Saa og L. 603; en Indskr. i Vallby socken i Södml. Ligesaa af og til i Oldnorsk, f. Ex. *Hlaðguðr ok Hervǫr borin*

var Hlǫðvé Vǫlund. 16. **magsins** er efter Oprindelsen og den reelle Betydning *mágs síns*, men har vel ved hurtig Udtale været hört som *mágsíns*. Ogsaa i islandske Haandskrr. skrives *síns* ofte sammen med en umiddelbart forudgaaende Genetiv paa *-s*, saa at der for de to *s*'er kun skrives ett.

I U. F. oversættes: »Nu är så sagdt för hans själ: Hjelpe Gud«, saa at altsaa **sua** forbindes med det foregaaende. Dette er vel mindre sandsynligt, naar **sua** begynder den anden af de to sammenhörende Verslinjer. Jeg formoder, at **sua** her er brugt elliptisk ved Ønske, som i isl. *fari þér í svá gramendr allir!* (*Dropl.* S. 23) og endnu i nyere Nordisk.

Det lader sig ikke afgjöre, om der i verset skal udtales *nū's* (hvilket har Analogi hos norröne Skalde) eller *nŭ es*. Om *sagat* se min Afhandling om *Rökstenen* S. 15 f., 144. Rosenberg giver en afvigende Tolkning.

hiaþi: saaledes er Ordet ogsaa skrevet D. I, 126 og D. II, 198. Paa en Sten i Grensten, Jylland, **hiab** og paa en i Nylarsker, Bornholm, **hab**. **hiabe**, **hiabi** findes ogsaa i to norske Runeindskrifter (S. Bugge i *Aarsber. for 1868 fra Foren. til Norske Fortidsmind. Bevar.* S. 37). I *Hauksbók* (*Nokkur blöð* S. 32 Anm. 6) findes skrevet *hiap* for *hialp*. At der paa nogle af disse Steder kan foreligge en ligefrem feilagtig Skrivemaade, er vel muligt. Men det er sandsynligt, at de nævnte Former, ialfald tildels, gjengive en Udtale, hvori *l* var svundet, som i Dalmaalets *iapa*, eller paa Vei til at svinde. Saaledes kan ogsaa **küþefi** L. 1054 gjengive en senere Udtale af *Guðelfi*; jfr i Dalarne *ēr*, *ōr* for »älf«.

isbiun. Jfr **uikbian** L. 1. **abiun** og **sibiun** L. 316. **asbion** ved Siden af **auþbiorn** og **biorn** L. 576. **ueþbian** L. 618 (B. 256). **suerban** ved Siden af **ihulbarn** L. 625 (B. 241). **arbion** L. 684. **arinbiun** ved Siden af **uiþbiurn** L. 790 (D. I. 292). **kilban** L. 830? **ikibun** L. 1020. **as-**

baun L. 1096. **þurbun** L. 1221. **asbun** *Ant. Tidskr. f. Sv.* I, 65. **uibaun** *Ant. Tidskr. f. Sv.* II, 100. **robbenn** L. 1759 (Säve 116). I disse Skriftformer betegnes vistnok en forandret Udtale af *rn*, som den, der nu forekommer i Dalmaalet *(bjænn)* og i mange andre svenske Dialekter (se Leffler, *Konsonantljuden* S. 69). Denne forandrede Udtale er vel tidligere indtraadt i Stavelser med Bitone end i Stavelser med Hovedtone. I danske og norske Runeindskrifter findes tilsvarende Former.

Fremlyden i **iuk** og i **hiabi** har sandsynlig været udtalt ligedan, uagtet **h** i det ene Ord er skrevet, i det andet ikke.

---

9) Billinge gärde, Danmarks socken, Vaksala härad, Upland. L. 214. B. 406. D. I, 189. U. F. II, 37.

[af]tr · sihniuta · is þita | kiarþi sun · hans sihuiþr · runa þurhutr risti

Ordene **[af]tr—þita** i en horizontal Række; de övrige i en rundagtig Slyngning. Efter **þita** synes i samme Række intet at mangle. Baade D. og L. stille **þurhutr risti** foran **kiarþi** o. s. v. Men dette er neppe rigtigt. baade fordi der er större tomt Rum mellem **risti** og **kiarþi** end mellem **runa** og **þurhutr**, og fordi man snarere venter Runeristerens Slægtskab med den Döde end med Stenens Reiser angivet. Dette taler ogsaa imod med U. F. at begynde med **þurhutr risti kiarþi** og til Slut at tage **[af]tr sihniuta is þita**. Ogsaa ved D's Ordning, for hvilken L. 242 *kunde* tale, kunde **hans** forstaaes som »Signjutes.»

Phonetisk Transscription: *[Ef]tr Signiúta es þetta, gærði sun hans Sigriðr rúna. Þorgautr ræisti.*

Hvorvidt **iu** i **sihniuta** betegner *iú* eller *ió* (**sikniot** L. 500, **ouniotr** L. 1046), lader sig ikke bestemme. Ellers forekommer kun en stærk Navneform (paa *-tr* i Nomin.).

Ligesom Indskriften i **is** har bevaret en gammel Form.

saa er **þita** uden tilföiet Substantiv i Overensstemmelse med en ældre Tids Udtryksmaade; jfr. f. Ex. paa Björketorp-Stenen **saʀ þat barutʀ** »den som bryder dette»; paa Forsa-Ringen **kirþu sik þita.** Ogsaa den Maade, hvorpaa Indskriften er anbragt, viser ældre Stil.

Af Skrivemaaden **þurhutr** med **h** tör man mulig slutte, at Explosivlyden *g* i *Gautr* her i Indlyd, hvor dette dannede Navnets andet Led, var gaaet over til Spiranten ʒ, der regelret betegnes ved **h** i en vis Klasse Runeindskrifter: jfr **þurhils** L. 651. Det lader ikke efter Skriften bestemme, hvorvidt Diphthongen i andet Led af dette Navn af Runeristeren udtaltes eller om der i dens Sted var intraadt en lang eller en (fordi Stavelsen havde Bitone) kort Vokal. Da **risti** er sagt om en anden Person end **kiarþi runa**, betegner det vel. som ogsaa i U. F. antages, »reiste (Stenen) og ikke »ristede (Runerne)».

Oversættelse: »Efter Signiute er dette (Mindesmærke sat). Hans Sön Sigvid gjorde Runerne. Thorgaut reiste (Stenen). I Vers kan fölgende Ord være:

gærði sun hans A 3
Sigviðr rúna. A 2 1

Ordstillingen taler herfor.

---

10) Fjuckby, Ärntuna socken, Norunda härad, Upland.

L. 220. B. 498. D. I, 214. U. F. I, I, 18. C. Säve, *Nordisk universitetstidskrift* III, nr 3, s. 92 f. *Rökst.* s. 52. not. 1. Stephens II, 674—677, III, 296. S. Grundtvig, *Nordens gamle Literatur* s. 104 f.

Inskriften återgifves här efter Säves läsning:

tuir : sturimaþr · riti : stain : þinsa : aftir : sunu : sina : sa hit : aki : simsuti furs : iufur[1] sturþi hari : | kuam an krik · | hafnir : haima tu | uk ikua[2].

[1] **iufur** står på en särskild slinga, som förenar sig med hufvudslingan just vid början af **sturþi** och Säve anser derför att ordet der bör inflickas.

Fonetisk transcription:
Dýir[3] *stýrimaðr rétti*[4] *stain þensa aftir sunu sina . sá*

[2] **ku** otydliga. Säve supplerar **ikuar**, såsom af gammalt antagits och säger sig efter **u** någorlunda säkert läsa **a**.

[3] Detta är blott ett af Säves många försök att identifiera den okända namnformen. För egen del har jag ingen mening om namnets uppfattning, vill blott öka förslagsmeningarne med ännu en, att det kunde vara *Dýrr* med digrafen **ui** som tecken för *ý*, såsom **nuibü** L. 798. Egennamn utgöras stundom af adj. såsom **tiarfr** L. 38, 47, 53 o. s. v., **kamal** L. 475. I så fall skulle dermed kunna sammanhållas **tiura** L. 1154, dock peka **tiuʀi** L. 265, **tiuʀa** L. 265, **tiori** L. 1003 på annan upprinnelse för detta. U. F. »**Liutr** (eller **Tuir**?)». Prof. Bugge anmärker: »L. 220. Förste Navn er ogsaa af Peringsk. læst **tuir**; paa Bure's Kobberplade **tiutr**; af Bure (i Texten), Celsius, Dybeck **liutr**. Saavidt jeg tör dömme, uden at have seet Stenen, finder jeg **liutr** sandsynligst.»

[4] Säve uppfattar **riti** som pt. af *ríta* 'rita, rista' och anför detta pt. från en mängd andra runstenar L. 476, 523, 1064, 1075, 1076, 1111, 1138, 2031. Af detta verb skulle man likväl i fsv. vänta former med *vr-*, då ordet ursprungligen egde denna ljudförbindelse i uddljudet, såsom fe. *wrîtan* visar. Vidare kunde mot den af Säve antagna betydelsen anföras, att enligt Björn Magnússon Ólsen, *Runerne i den oldisl. Litteratur* s. 28 isl. *ríta* äldst begagnas om latinsk skrift, hvaremot runristningen betecknades med andra uttryck såsom *merkja, gera bók, gera á skrá, skrífa* o. s. v., men G. Storm, *Arkiv for nord. fil.* II, 173 förklarar slutsatsen om en sådan betydelsefördelning förhastad. Verbet böjes i runspråket uteslutande svagt. Bestämdt hänvisande på svag böjning utom pt. sg. **riti** äro pr. sg. ind. **ritiʀ** L. 907 och A. sg. m. p. p. **riton** L. 999. Rydqvist, *Sv. språkets lagar* I, 219 anför efter L. 1065, Malsta-stenen, ett starkt pt. sg. **rit**, men då detta är så isoleradt, torde utan fara kunna antagas, att det sista **i** på stenen utplånats och Stephens, *Some runic stones in northern Sweden from the papers of the late prof. Dr. Carl Säve*. Upsala 1878 s. 13 har denna **i**-runa prickad; måhända kunna alltså spår af den samma skönjas på stenen. Dertill kommer, att man som objekt till pt. sg. **rit** väntade 'runor' icke 'sten'. Men äfven om antagandet af ett starkt pt. sg. **rit** och dermed af en betydelse motsvarande isl. *ríta* skulle visa sig nödvändigt för Malsta-stenen, bevisar detta ej det ringaste för runinskrifterna i det öfriga Sverige. Förekomsten af detta verb kunde vara en af de många punkter, hvari språket i Helsingland närmar sig norskan,

se Bugge. *Forsaringen* s. 49 f. och för den forna helsingedialekten vore saknaden af *w* framför *r* ej stötande, då text-codex till Helsingelagen visar former utan *w* framför *r*, se Rqvt. IV, 258. Ett runristadt pt. pl. **ritu** kan lika väl betyda isl. *rétta* som *rita* och snarare för det förra talar det af Rydqvist anförda **raitu** L. 382, hvars *ai* vore digrafisk beteckning för *é*, *æ*. Af de uti Liljegrens *Runurkunder* upptagna uppländska runinskrifterna ega följande verbet **rita** med 'sten' eller 'stenar' till objekt; på dem, vid hvilka ej annat är anmärkt står verbet i inf.: L. 30, 44, 62, 70, 74, 76, 79, 81, 85, 90, 96, 102, 106, 107, 111, 113, 115, 116 (pt. pl. **ritu**), 117, 119, 149 (obj. **mi r ki**), 151 (A sg. m. p. p. **ritan**), 154, 158 (**hrita** se nedan) 165, 166, 170, 174, 175, 176, 179, 188, 200, 201, 203, 211, 216, 219, 220 (pt. **riti**) 222, 224, 225, 226, 227, 231, 232, 235, 236, 238, 239, 252, 253, 258, 260, 264, 293, 313, 322, 331, 341 (?) 382 (pt. pl. **raitu**), 387, 419, 476, 478, 490, 508 (?) 510, 513, 520, 523 (pt. **riti**), 526, 527, 529, 530 (pt. pl. **ritu**) 576, 577, 581, 588, 590 (pt. sg. **riti**) 599, 621 (pt. sg. **riti**) 688, 756, 759, 767. Den enda af dessa, der någon anledning finnes att antaga betydelsen 'rista' är L. 476, der **ikil riti stina** följer efter en halfstrof, som handlar om dem, som rest stenen. Men på denna sten kan **risti** med stor sannolikhet förmodas och ristarens namn är **uisiti**, se nedan och jfr 3 not. 8 s. 25. Hvad objektet är L. 89, 579 måste lemnas derhän, L. 603 är det väl snarast 'sten'. Absolut, utan objekt förekommer **rita** L. 274, 299. Om L. 93 se ofvan nr 6. L. 158 eger formen **hrita** med **stan** till objekt, och denna form kan naturligtvis uppfattas såsom egande ett falskt **hr-**, lätt tänkbart på en tid, då förlusten af *h-* i denna ställning lemnade ristaren utan stöd af uttalet vid anbringande af **hr-**. Dock torde det vara riktigare att uppfatta **h** = *a*, se nr 24 not 2. Derigenom erhålles smsg. **arita**, isl. **á-rétta*, jfr **arisa** L. 34, 324, 522, **arista** L. 702 (?) 685 (?). Äfven L. 269 (B. 556, D. II, 271, U. F. II, 143) eger formen **hriti** med **runoʀ** till obj. och denna sten är den enda, som med fog kan åberopas för att uppvisa bet. 'rista' åt runornas **rita**, men isolerad, som den är, kan den ej vara vittnesgill, enär felristning ju är tänkbar. Då sålunda runornas **rita** blott en gång förekommer med 'runor' till objekt, deremot utomordentligt ofta med 'sten', då antagandet af identitet med isl. *rita* ur formel synpunkt erbjuder svårighet och då slutligen Rydqvist, *Sv. språkets lagar* I, 219 ej anför ett enda exempel på sitt '*rita* (rita bokstäfver, inrista, skrifva)' från den fsv. litteraturen, utan blott dylika förmenta exempel derpå ur runinskrifter, synes mig framgå att runornas **rita** med orätt uttolkats som 'rista'. Den betydelse, som bör tillkomma detsamma är otvifvelaktigt den af isl. *rétta* 'uppresa'. Ett

intyg om denna betydelse lemna de båda inskrifterna L. 508, 525 båda lika lydande så när som på några oväsentliga afvikelser. En af dessa är att L. 508 använder **rt** (= **rita**), L. 525 deremot **rasa**, hvilka båda uttryck alltså äro synonyma. Det resultat, hvartill jag kommit i afseende på **rita**, styrkes ytterligare genom en undersökning af förhållandet med **rista**, som otvifvelaktigt har bet. 'rista'. Äfven här bilda Uplands runstenar af flock 1 hos L. undersökningsmaterialet. Med 'sten' som objekt förekommer detta vb. L. 71, 666, 724, hvilka stenar härröra från ristaren **bali**; dessutom L. 83, hvartill kommer den af **uisiti** ristade L. 476, som ofvan påvisades hafva **risti** för L. **riti**. Vidare brukas verbet **rista** utan objekt L. 101, 121, 150, 187, 188, 190, 234, 244, 258, 259, 260, 333, 346, 351, 434, 484, 577, 681, 694. I alla öfriga fall har verbet **rista** objektet 'runor': L. 8, 29 (**hristi**, jfr ofvan **hriti**), 38, 89, 104, 204, 226, 238, 241, 242, 246, 250, 265, 270, 274, 306, 329, 335, 376, 384, 397, 400, 401, 405, 427, 453, 496, 507, 561, 592, 651, 682, 684, 696, 697, 713, 718. Då detta verb 'rista' visar sig så öfvervägande hafva objektet 'runor', är det så mycket mera märkligt, att blott en gång anträffa det andra verbet med samma föregifna betydelse med detta objekt och derur synes mig framgå med full visshet, att **rita** ej kan betyda 'rita, rista'. Härtill fogar prof. Bugge ytterligare: Allerede Liljegren, *Run-Lära* S. 114 Not. 5 siger: 'äfvenså torde **rita** någon gång kunna vara **rita**, **raita**, räta, upprätta, sätta stenen i upprätt ställning, helst på [B.] 357 [= L. 96] skilnad göres emellan **rita stin**, uppsätta stenen, som af en, och **kira marki**, göra märke, som af en annan besörjdes.'

Jeg har ogsaa i mange Aar anseet Opfatningen af **rita** som *rétta* for den rette og skal til Forsvar for den fremdeles anföre följgende: Der er skrevet **raita** L. 883 (Steph. II, 774); L. 1579. **reta** L. 1291. **raiti** L. 1119 (Steph. II, 720). Steph. I, 44 opförer ogsaa Formerne: **ratu stin þina** og **litu rata stin.**

At **rita stain** betegner en anden Handling end at indhugge Runerne, ser man af mange Indskrifter. Saaledes heder det f. Ex. i L. 921: **kuþrikr uk kuþrun þau ritu stain .... übiʀ hiok runaʀ.** L. 603: **iubrn uk ini riti iþun ... þulir auk runar þisi.** L. 1071: **asmuntr ok farþikn þiʀ ritu stin þina .... kunburka faþi stain þina.** I L. 1065 adskilles: **rit[i] staina þina** fra **faþi runaʀ þisaʀ** (andet **i** i **riti** er yderst utydeligt). L. 523 heder det: **suni riti stain ok (k)iarþi bro .... suni risti** (d. e. ristede, ikke: reiste). I L. 151 (D. I, 202) er det en Person, som **lit rita stin**, tre andre som **lit süsla merki uel.** I D. II, 28 (D. 8vo 64, Steph. II, 631, L. 372, U. F. I, v, 103) heder det: **þeirutr × let × rnesn** d. e.

hét Áki[5] *sem's úti fórs* (eller *sem sótti* [*æi*]*fors*)[6], *Jufurr*

---

raesa) × **stnea** (d. e. **staen**) . . . . **riþ** || · **kirretu** (**e** udtrykt ved ᛅ i 1ste. 2det og sidste Ord, men ved ᚼ i 3dje og 4de). Her maa derimod **retu** betyde »ristede». Men Stenen fortjener nærmere Undersögelse, da D. i Texten har **setu** og da Ordet mangler hos L. I L. 876 er **þroan runa rit** feilagtig Læsning. Forklaringen af **hrita** som isl. *á-rétta* kan jeg ikke tiltræde, da *á* i denne Sammensætning ikke synes mig at give nogen brugelig Mening.»

[5] Säve ansätter isl. *Aki*. Efter nsv. *Åke* torde dock det öfliga *Áki* vara riktigare här. helst versen synes fordra det. Prof. Bugge tillfogar: »L. 220. Ogsaa danske Former forudsætte *Áki* med lang Vokal. Jeg formoder, at *Áki* hörer sammen med oht. *Enihho*. Under hvilke Betingelser den Lydovergang, som her er foregaaet, indtræder, er ikke tilstrækkelig oplyst. Dentalt *n* er ikke faldt ud foran *n* i isl. *sínkr*, *seinka*, *Sveinki*, *einka*, *meinka* o. fl.; derimod i fölgende Fremmedord isl. *kanúkr*, *kanókr* = *kanunkr*, *múkr* = *múnkr*, *píkisdagar*. Ogsaa i svenske Haandskrifter forekommer *pikiz*-. Isl. *dykr* (ved hvilket jeg ikke kjender Bevis for Vokalens Korthed) synes at være afledet af *dynr*; sene Haandskrifter har *dynkr*, nysvenske og nynorske dialekter *dunk*. Fra de Tilfælde, hvor dentalt *n* ved Vokalsynkope stöder sammen med *k*, maa man skjelne den Forbindelse af gutturalt *n* med *k*, som ikke er fremkommen ved Vokalsynkope. I de fleste Exempler, som Noreen *Altisl. Gr.* S. 77 anförer paa Overgangen fra *nk* til *kk*, er *nk* af sidstnævnte Art. Kun ved to Ord kan man være i Tvivl. I isl. *makki*, sv. og dansk *manke* kunde paa Grund af *mon* dentalt *n* efter Vokalsynkope tænkes at være stödt sammen med *k*; men irsk *mong* »Man», cymr. *mwng* synes at gjöre en anden Forklaring mulig. Heller ikke er det vel ganske sikkert, at isl. *ekkja* og *ekkill*, glsv. *ænkia*, *enkil*, kommer af *einn*.»

[6] L. **sim suti furs**. Säve upptager två möjliga ordafdelningar uti denna sammanskrifna teckengrupp till ompröfning. Sjelf föredrager han **sims uti furs**, isl. *sem's úti fórst* 'som förgicks ute', men medger det betänkliga i att antaga dubbel relativpartikel och söker häfva betänkligheten genom andragande af ett ej fullt analogt ex. från slutstrofven i Atlamál, der *sem* är komparatift och *es* relatift i egentlig mening. För denna tolkning förkastar Säve Liljegrens ordafdelning. för hvilken han dock blott tänker sig tydningen: *sem (í) sundi fórst*, 'som förgicks i sundet', vara möjlig. Med skäl framhåller han mot denna tydning att prep. *í* ej gerna kan få fattas och vidare att det ej riktigt stämmer med fornbruket att skrifva »Sundet».

styrði knarri[7], *kram(h)amn*[8] *Grikk-hafnir hæima dó, hogg*[9] *Ingvar* . . . . .

---

såsom vi nu göra om Öresund, utan närmare bestämning. och menar, att då här är tal om Greklandsfärd, kan ej annat sund vara åsyftadt än Öresund eller Gibraltars sund. Den senare betänkligheten undanröjes af N. Höjer, *Svensk hist. tidskr.* III (1883) s. 37 genom andragande af Nestors ryska krönika, der på flera ställen *sud* brukas som nom. propr. i bet. Bosforen och Höjer tillägger det förmodade 'Sundet' i denna inskrift samma betydelse, med rätt så till vida, som fornsvenskarnes väg till Grekland i allmänhet gick öfver Ryssland. Säves betänklighet i afseende på prepositionens utelemnande bemödar sig ej Höjer på ringaste sätt att aflägsna. En närliggande utväg vore att läsa **suti** *sundi í*, men sådan omställning synes ej förekomma omedelbart framför verbet, eljes ofta ss. *snugga heljar til* Skf. 3, *flýgr ǫll yfir* Vsp. 68, 6 m. fl. Åtminstone går verbet före vid alla ex. på eftersatt prep. som Lund, *Oldnord. ordföjningslære* s. 195 anför. eller är verbet inskjutet mellan subst. och dess prep. Derför torde denna mening böra öfvergifvas. Tydningen *sundi* 'genom simning' af *sund* n., som Lyngby gifvit hos Grundtvig, *Nyt hist. tidskr.* 3 række, V 603 är formelt möjlig. men tilltalar ej på grund af det onöjaktiga i uttrycket, drunkning ej simning var ju dödsorsaken. En annan tydning har fallit mig in och torde åtminstone förtjena att tagas i öfvervägande, ehuru visserligen hvarken för mitt eller öfriga hittills framstälda förslag någon säkerhet kan vinnas. Att börja med afdelar jag **sim suti** '*sem sótti*', som '(be)sökte'. Verbet *sókia* brukas ofta i bet. 'to visit, frequent' Oxf., *sókia þing, kirkju, marga ókunna staði*. och runinskrifter ega detta verb med ett ortnamn till objekt, t. ex. D. II, 19. **astriþr × lat × raisa × staina × þasa × at austain × buta sin × is × suti × iursalir** o. s. v. I öfverensstämmelse dermed vill jag i det följande finna ett ortnamn, som vid första påseende kunde synas vara *Fors*, hvars läge då återstode att uppvisa eller måste antagas vara en oss obekant ort. Emellertid vill jag gå än vidare. Inskriftens senare del visar. att dess hjelte företagit en Greklandsfärd. Dessa gingo genom Ryssland uppför Düna och sedan utför Dneiper till Svarta hafvet. Uti Dneipr funnos nedanför Kiew en rad forsar, hvilkas nordiska och slaviska namn äro bevarade åt oss uti ett arbete »*De administrando imperio*» af byzantinske kejsaren Constantinus Porphyrogennetos, författadt under åren 949—952. Vore det alltför djerft att i stenens ristning vilja återfinna namnet på en af dessa?

Öfversättning: *Dýir* styrman reste denna sten efter sina söner. Den hette *Áki*, som förgicks utomlands (eller:

Det är namnet på den fjerde forsen, som jag här vill finna, ty denna förtjenade särskildt framhållas, emedan han var den enda af alla forsarne, som aldrig fyldes af vatten, hvadan 'rhōs' vid den forsen måste föra sina båtar öfver land. Om runskriftens skildring af färden öfverhufvud ville fästa sig vid någon mellanstation, förtjenade alltså denna särskildt att blifva ihågkommen. Namnet passar ock ganska väl, enär det enligt V. Thomsen, *Svensk hist. tidskr.* III (1883) s. 3 är *aifor*, Ἀειφόρ. I så fall vore den af Thomsen afvisade förslagsmeningen, att *aifor* kunde innehålla ordet *fors*, att upptaga, hvilka vanskligheter än tydningen af första sammansättningsleden kan erbjuda. Med detta antagande skulle min transscription blifva **æifors* eller *ey-fors*. Denna uppfattning medför emellertid, att det följaude **iufur** icke kan fattas som nom. propr., utan måste vara appellativ och afse **aki**, som då blir subjektet för Greklandsfärden, hvilken han ändade lyckligt, återkom och dǫg hemma. Den andre sonen måste då vara **ikua(r)**, i hvilken Säve vill finna ristaren, men stenens vittnesbörd om hans bedrifter är för alltid förloradt för oss. Om detta yttrar prof. Bugge:

L. 220. **simsuti fors**. Jfr herom mine Bemærkninger Arkiv II, 169 f. Mod at forklare dette som *sem sundi í fórs* taler ogsaa Versemaalet, thi Elision er ikke her anvendelig, saa vi da faa Optakt, og baade *í* som Postposition og *fórs* skulde naturlig have stærk Betoning. Den skarpsindige Tolkning, hvorefter **simsuti furs** forstaaes som *sem sótti Eifors*, **iufur** som Appellativ »Hövdingen» og **uk ikua[r...]** som Begyndelsen af et Udsagn om den anden Broder, den tör jeg ikke tiltræde. At forstaa **iufur** som Appellativ forekommer mig lidet sandsynligt, ikke blot fordi det i denne Anvendelse ikke er paavist i svenske Runeindskrifter, men ogsaa fordi paa den anden Side **iufur** er et af de sædvanligste Navne i de uplandske Runeindskrifter. Desuden vilde efter min Opfatning en saadan appellativisk Brug af **iufur** ikke være fuldt overensstemmende med den norsk-islandske Sprogbrug. I kunstige Skaldedigte forekommer vistnok *jǫfrar* i Flertal om »Hövdinger», og Skule Jarl kaldes Tröndernes »*jǫfurr*». Men ellers ved jeg ikke at have seet *jǫfurr* brugt i Ental uden om en Mand, som ogsaa kan kaldes *konungr*. Det synes da paafaldende, at dette Udtryk her skulde være brugt om Sön af en *stýrimaðr*, om en Mand, der efter den Læsemaade, som jeg holder for den sandsynligste (se i det fölgende), **sturþi knari** *stýrði knerri*. Mod den

som besökte *aifors*), *Jufurr* styrde knarren, kom till grekiska hamnar, dog hemma. Högg *Ingvarr*....

---

forestaaede Tolkning anförer jeg fremdeles fölgende. Naar först den ene Sön er bleven omtalt i et langt Afsnit med 5 Verber. vilde det efter mit Skjön være lidet sandsynligt, at et Udsagn om den anden Broder skulde tilknyttes ved **uk**, som her antages ved **uk ikua[r...]**. Paa en saadan Udtryksmaade kjender jeg intet Exempel i Runeindskrifter. Högby-Stenens Indskrift synes at vise, at det naturlige vilde være. at Sætningen med den anden Broders Navn ikke var indledet ved nogen Partikel. Desuden er Læsemaaden **uk ikua...** höist usikker. Dybeck, der har undersögt Stenen efter at have gjort sig bekjendt med Säves Arbeide og som selv ikke har forsögt nogen Tolkning af disse Ord, giver i en Tegning **im · un · [uli]f[i]u**. De Runer, jeg har indklamret, er puncterede som aldeles usikre; **l** har en uregelmæssig Form, og mellem **f** og sidste **u** er der Rum til mere end én Rune. Begyndelsen heraf synes med Rimelighed at kunne forstaaes som **i mun**, d. e.: *ei mun*. Med mindre Tryghed foreslaar jeg: **i munu lifa....**, f. Ex. **i munu lifa [r]u[naʀ]** »altid skal Runerne staa». Jfr f. Ex. paa den jydske Rygbjærg-Sten: **miuk liki lifa munu stafaʀ þiʀ brutia**; L. 1277: **meþ stin lifiʀ auk stafiʀ runa**. Mod den foreslaaede Tolkning af **simsuti furs** synes ogsaa **suti** at tale. Thi hvor *sókja* »besöge» har en Stedsbetegnelse som Object, er dette Sted derved betegnet som Maalet for en Færd; men at Dnjepr-Fossen skulde betegnes som Reisens (förste) Maal, synes ikke rimeligt. Som mindre Ulæmper fremhæver jeg endelig, at man derved faar Verslinje med Optakt, der vistnok forekommer, men ulige sjældnere end Verslinjer uden Optakt, og at man derved forudsætter et Navn paa Fossen, der fjærner sig fra den haandskriftlig hjæmlede Form *Aifor*.

Jeg forstaar **simsuti furs** (der ikke kan betyde *sem sótt í fórs*) med Säve som: *sem's úti fórs*. Herfor taler Analogien med **furs uti** L. 509. **furs uti krikum** L. 469, samt den Omstændighed, at man da faar en fortræffelig Modsætning til **haima tu**. Med **sims** d. e. *sem's*, der ellers ikke kan paavises i denne Betydning, kan sammenlignes, at man i det sydlige Norge kan höre *som at* eller *som atte* i vulgær Tale for *som*, (f. Ex. der var det, som atte jeg saa 'en). Jeg ved ikke, om i L. 517 **fors uti** er tilföiet af Bure.

iufur gjengiver snarere Udtalen *Jofurr* end *Jufurr*, da L. 46 har **iofur**, ligesaa sandsynlig D. I, 161 (= L. 117), og L. 418 **iafurfost**. — Kand. Arpi föreslår som möjligt *sótti fórs* 'omkom genom

Säve uppställer hela inskriften i metrisk form, men medger sitt antagande vara betänkligt på grund af att

---

sjukdom', i det *sótti kunde vara en gammal form lik got. D. sg. *sauhtai, samt hänvisar till Lund, *Oldnord. ordföjningslære,* s. 86 och Nygaard, *Eddasprogets synt.* I, s. 21, § 13.

[7] Den af mig efter Säve ursprungligen antagna D. sg. af *hærr* vore anmärkningsvärd, då ändelsen *-i* uti D. sg. af detta ord eljes ej synes förekomma hvarken i fsv. eller isl. Prof. Bugge anmärker: »**sturþi hari**, Peringskjöld og Säve; Stephens siger »In Bure's time **sturþi hari** was still undamaged». Celsius læste **sturþi knari**. Dybeck siger i Texten, at man paa Stenen ikke kan sé, om der er skrevet **hari** eller **knari**. Men hans Tegning tillader ikke at læse **sturþihari**, thi dertil er der en Stav for meget. Indre Grunde tale afgjörende for **sturþi knari**. Dativ af *herr* heder i Oldisl. *her*, ikke *heri;* en Dativform *hæri* har jeg ikke seet paavist i Glsv. eller Gldansk. En Krigerflok, som en nordisk Hövding förer til Tog i fremmed Land, kaldes i Runeindskrifterne stadig *lið* (*Ingvars lið*, *Froygæiʀs lið*, o. s. v.), aldrig *hærr*. Et Udtryk *stýra hæri* (eller *hær*) er ikke paavist i det gamle Sprog. Derimod forekommer *stýra knarri* L. 38. Jfr D. I, 100: *es átti æinn sér skip ok austr stýrði* (nemlig *skipi*) *í Ingvars lið.* Og i L. 220 passer *stýrði knærri* fortræffelig til det fölgende *kram unn Gríkkhafnir.*»

[8] Säve antager **an** vara prep. *á*, men ger en omöjlig förklaring af att *-n* bibehållits. Enligt af vår tid vunna upplysningar vore formen möjlig och att sammanställa med Möjebro-stenens **ana**, Rökstenens **an** (*Rökstén.* s. 51), men jag föredrager den af Bugge dersammastädes i noten framstälda uppfattningen af förevarande ord som pron. *hann.* Enligt Grundtvig, *Nyt hist. tidskr.* 3 række V, s. 603 har redan Lyngby uppfattat **an** såsom *hann.* Prof. Bugge tillfogar: »**an** foran **krikhafnir** forstaar Wimmer (*Rökstenen* S. 214) som Navn, hvilket ikke forekommer mig sandsynligt. Hvis *Jǫfurr*, saaledes som Säve antager, skal forbindes umiddelbart med det fölgende, maa *Jǫfurr stýrði knærri* staa udenfor Verset. Men Dybeck antyder baade i sin Text og paa sin Tegning, at Runer har været skrevne mellem **iufur** og **sturþi**. Ogsaa Grundtvig antager, at der her mangler et Ord med *st-* i Fremlyden (et Udtryk som *Jǫfurr* [*of stæindum*] *stýrði knærri* vilde være passende, men dertil synes der ikke at være Rum nok). Indskriften fortjener en fornyet Undersögelse paa Stenen.»

[9] Säve säger: »**uk** kan här omöjligen vara konjunktionen 'och', då intet annat ord på hela stenen finnes, som kan tänkas böra här

mening skulle komma att afslutas med tredje och femte versen, ej med de jämna verserna. Äfven om ej sådan betänklighet förefunnes, synes det mig, att man bör antaga den efter vanliga snittet tillskurna uppgiften om hvem som rest stenen och öfver hvilken, vara affattad på prosa och tillerkänna poetisk form först åt skildringen af de aflidnas bedrifter. Ehuru således

Dýir stýrimaðr	D 4
rétti stæin þensa	C 1 (2 s)
æftir sunu sínu	C 2 s

äro oklanderliga verser, ville jag blott antaga det följande vara poesi:

sá hét Áki	A 3	
sem's úti fórs	B	eller
sà hét Áki	A 2	
sem sótti æifors	a A 3	
Jufurr stýrði knarri	A 3, v. 1, 2 s.	
kram ann Grikk-hafnir	C 1 (med allitteration på sista takten)	
hæima dó	3-stafvig vers.	
Ok Ingvarr . . .		

Dock uppstår genom den af mig föreslagna versdelningen den betänklighet att *heima dó* blir ett öfvertaligt påhäng till det föregående versparet och jag vet ej om analogier finnas derför. Detta missförhållande kan häfvas efter prof. Bugges anmärkning i not 6.

---

frammanföre. Betydelsen kan då icke vara någon annan än: 'högg'.» Enligt min förmodan om uppfattningen af det föregående, skulle uk här vara konjunktionen, som anknyter berättelsen om Ingvar till skildringen af Åkes bragder. Ex. der *ok* sålunda anknytande inleder nya meningar finnas många, t. ex. i Ynglingatal: *Ok Visburs vilja byrði; Ok varð hinn, er Alfr um vá; Ok lofsæll or landi flo; Ok Ingjald i fjorrán trað* o. s. v. Denna min förmodan uppgifver jag på grund af prof. Bugges anmärkning.

11) Lena socken, kyrkogården, Norunda härad, Upland. L. 228. B. 523. D. I, 225. U. F. I, v, 31.

asbiurn × auk × in . . . .
. . . . kur . . . . .
. . . . iina . . . .
antikuþsuiki · þairkasuiku

Förste **i** i Brudstykke 3 er baade hos D. og i B. tegnet som en lodret Stav. Men B. antyder, at Stenen er afflækket til venstre for denne Stav. Runen kan derfor have været **a** · — **kasuiku** B.: **iasuiku** D:s Tegning. D. gjengiver det ved **(?k)a(s) suiku** og bemærker: »Namnet **kas** är naturligtvis osäkert; Bautils kännestreck till ᚴ finnes icke å sten».

Först kommer Navnene paa dem, der har sat Mindesmærket: *Ásbjǫrn auk In* . . . Om . . . **kur** . . . lader sig intet sikkert sige. **aina** er sandsynlig Levning af [**st**]**aina**. **anti** er efter D. Levning af [**l**]**anti**, d. e. *landi*, Dativ af *land*. Sandsynlig har det Land, hvor den Afdöde faldt, været nævnt. Det fölgende danner en Sætning for sig, der efter min Formodning har været udtrykt i et Par Verslinjer:

Guð svíki þá D 4
er Gás sviku . C 3

L. 177 forekommer Mandsnavnet **kas** d. e. *Gáss*. Fuglenavnet er paa Gotland og i Dalarne nu Hankjönsord (Rietz 187).

Samme Formel, men, som det synes, ikke versificeret, paa den gotlandske Sjonhem-Sten (L. 1592, Säve 89): **kuþ suiki þa ar han suiu** (d. e. *sviku*). Ogsaa, men ufuldstændig bevaret, L. 1213 efter Lagergrens Læsning: **suikui : kuþ : þniʀ . . . . . . un :**, hvilket Stephens (III, 287) vel rigtig forklarer som **þa iʀ** [**: han : suik**]**un :**

Den samme Formel gjenfindes, varieret paa forskjellige Maader (f. Ex. *Svige den Krist over Gjellebro, hin-*

anden agter at svige! Grundtvig *Danm. gl. Folkeviser* II, S. IX), i flere af Middelalderens nordiske Ballader.

---

12) Bräckstad, Tenstad socken, Norunda härad, Upland. L. 242. B. 500. D. I, 231. Steph. II, 737 f.; III, 317.

sthotbiarn ' auk · istain · litu · stin ' üftiʀ · fnþur sin · kuta ' mesku · giristr · litin · sahlu hos ||

Paa en anden Side:

kiulin ' ristiʀ ' runo ' þas ' ketilüha ' hit ' kuino ' has ' auk ' uielf.

D. siger udtrykkelig, at Stenen har **litu**, ikke **ritu**, og **fnþur**, ikke **faþur**. **litin** B.; **li** kan ikke sees hos D. **sahlu** D. og L. Efter Tegningerne kunde det tilsyneladende **u** være en Del af Ornamentet; **sahli** Steph. **uielf** D.; **ublf** B.

sthotbiarn er samme Navn som **stoþbiarn** L. 131, L. 210. Maaské skal **sthotbiarn** nærmest opfattes som **stothbiarn** saa at **th** gjengiver Spiranten ð. Jfr **bahrtr** L. 784 (d. e. *Bárðr*?); **þiahkn** L. 826 (2 Gange); **uikhi** L. 226 (dog i denne Indskrift ogsaa **althrn** og aabenbart feilagtige Former); **ikhuar** L. 232 (her ogsaa **suthi**); **oþhu**an** L. 520 (= *Ópreginn*?); **knubha** D. 8vo 1 (hvor ogsaa **hibtiʀ**). Denne Opfatning bliver dog tvivlsom ved **sahlu**, hvor **h** synes at betegne Vokalens Længde. I andre Tilfælde synes **h** foran **l** at angive Konsonantens Længde: **kuhli** (d. e. *Gulli*?) og **stuþkihl** (= *-kell*) L. 633; **oskihl** L. 1251. I **osuhlfr** L. 1057 og i **lhit**. **rohlla** L. 1736 (Säve 7) synes **h** ikke at have nogen bestemt sproglig Betydning. **auk** i en saa sen Indskrift har vist været udtalt *ok*.

istain. Appellativet »Sten« skrives ofte **istain** f. Ex. L. 418, L. 647, D. II, 33, D. 8vo 7; **istin** f. Ex. L. 722,

L. 723, D. I, 216; **istaen** L. 739. Man kunde derfor her med Steph. II, 1012 forklare **istain** som *Stæinn*. Men da Appellativet her er skrevet **stin**, opfatter jeg **istain** heller som et Mandsnavn *Æistæinn*, senere *Éstén*, og henförer dertil Gen. **istins** L. 306 (ved Siden af Appellativet **stin**), **estin** L. 326 (hvor Appellativet **stein**), **istan** L. 673 (hvor Appell. **stain**), **asten** D. I, 104 (hvor Appell. **sten**), **istain** L. 457, **aistin** L. 116, L. 320, **aistain** L. 658, **histain** Skrestad, Södml. (Appell. **stain**). Navnet er vistnok d. s. s. det sædvanlige, ogsaa i uplandske Indskrifter ofte forekommende Navn *Øystæinn*. Da der kan skrives f. Ex. **frai-**, **fri-**, **fre-** for *Frøy-*, kunde man formode, at **ai-**, **i-**, **e-** i det her omhandlede Navn kun var en graphisk Betegnelse for *Øy-* eller *Ø-* (jfr **isilu** nedenfor Nr 18). Men det er muligt, at *øy-* i *Øystæinn* ved Assimilation med anden Stavelses Vokal er blevet til *æi-*, *é-*. Nu bruges i Trondhjems Stift Navneformen *Esstein* (Aasen, *Norsk Navnebog* S. 46). Navnet er neppe sammensat med *ei* = *ey*, altid.

litu stin prægnant Udtryk for *létu ræisa* (eller *rétta*) *stæin*. Jfr **litu** (eller **ltu**) **stain** L. 446; **litu stain** L. 514.

kuta snarere at udtale *Guta* end *Gota*, da der er skrevet **sthot-**.

mesku kunde efter sin Stilling være Tilnavn, men et saadant Tilnavn er ukjendt. Stephens III, 317 opgiver en tidligere uholdbar Formodning om dette Ord og forklarer **mesku** ved »menshly (mildly)». Han synes da at opfatte det som Dativ af *mennska*. Men jeg har aldrig seet *mennska* tillagt Christus. Jeg forstaar **mesku · giristr ·** som uregelret Skrivemaade for *miskunn geri Kristr*. Nasalen er da i **mesku**, som jævnlig ellers i Indlyd, ikke betegnet. I *Tidsk. f. Phil. og Pæd.* VII, 337 og i min Afhandl. *Om Rökstenen* S. 29 har jeg anfört flere Exempler paa forkortet Skrivemaade i Runeindskrifter, der er analog med **giristr** for **giri kristr** (eller **kiristr**). Et lignende Udtryk forekommer L. 109 **kuþ kiʀi miskun.**

litin. Om Conj. 3dje Ps. Sg. se min Afhandl. *Om Rökstenen* S. 25. Stephens II, 735—737 sammenligner: **kristr liti anta [esiþa]ʀ** L. 871; **kuþ liti sal þaira** L. 69; **litinkusu** L. 245 (d. e. **litin kuþ salu**); **lete kuþ saul h[an]s** L. 1102. Stephens forklarer Udtrykket som *líti* »se», som det i ældre Engelsk heder: *IHesu him save ant see! god you se! god loke the! god the mot loke!* Men Skrivemaaden **lete** taler for, at det er *létti* »lette».

kiulin vel udtalt *Kiúlinn* og beslægtet bl. a. med **kiuli** L. 244, L. 890. Liljegren, *Run-Lära* 117 forklarer dette Navn som et Tilnavn dannet af et Stedsnavn »Kjula». Men der er andre Muligheder, f. Ex. at det er en Afledning af et til oldn. *kjóll*, Skib, svarende Ord.

þas er efter min Mening en ufuldstændig Betegnelse for Udtalens *pási* eller *páse*. Saaledes er skrevet **þas** Acc. sg. f. paa Egby-Stenen i Østergötland efter Tegning af Nordenskjöld. **þais** Nom. pl. m. (U. F. I, ɪɪ, 70) opfatter jeg ligeledes som ufuldstændig Betegnelse for *pæisi*.

ketilüha er enten *Ketil-øya, -øyja*, udvidet af **ketilau** L. 529, 648, d. e. *Ketil-øy*, eller *Ketil-lauga*, udvidet af **katiluk** L. 374. I förste Stavelse er *a* blevet til *e* under Indflydelse dels af fölgende *i*, dels af forudgaaende Palatal.

kuino forstaaer jeg som den senere Nominativform *kvinna* og ikke som **kvena*. — **has** er at forstaa som »Gutes». **uielf** maa være Navnet paa hans anden Hustru.

Phonetisk Transscription: *Stóðbiarn auk Æistæinn létu stæin øftiʀ faður sinn Guta. miskunn geri Kristr, léttin sálu hąns! Kiúlinn ristiʀ rúnąq pási. Ketiløya hét kvinną hąns auk Víelf.*

»Stodbjörn og Eistein lod Stenen (reise) efter sin Fader Gute. Miskundhed gjöre Christus, lette hans Sjæl! Kjulen rister disse Runer. Ketilöia hed hans Hustru og Vielv.»

Dybeck bemærker: »Sista meningen är kanske vers.»

Kiúlinn ristiʀ A 3
rúnąq pási A 1

vil danne et rigtig bygget Par Verslinjer. Men der er intet i Udtrykket, som afgjörende viser, at disse Ord er mente som Vers; thi Præsens forekommer af og til i Indskrifter, der er affattede i Prosa, f. Ex. **reisiʀ** L. 1199. De fölgende Ord:

Ketiloyа hét E 1
kvinnǫ hąns 3stav. Linje

vilde danne et uheldigt Par Verslinjer og tör saa meget mindre udgives for sikkert at være ment som Vers, som *auk Víelf* ialfald er i Prosa.

Indskriften synes ikke at være ældre end Slutningen af 11te Aarhundrede.

---

13) **Mansänge krog, Kalmar socken, Håbo härad, Upsala län,** L. 35, B. 322. Stenen förkommen.

fuli — || uki — || kara · manseki[1] **bro breþa · uikusa · akarþir · karþi · bink · biorar · broin.**

Inskriften har blifvit här upptagen emedan dels åtskilliga allitterationer synas förekomma dels epitetet **breþa**

---

[1] Prof. Bugge yttrar om denna inskrift: Efter Aschan Ms. 120 Monumenta (Nr 35) og Bure Ms. Runahäfd (Nr 228) giver Stephens II, 641 Indskriften i en tildels bedre Form end L.:

kera . mansenki . bro . breþa . uk . kiarþa . aukar . kerþi . bro . biorn . ruir (efter Stephens sandsynlig Feillæsning for **runr**) **hio || fulki[r kerþi me]rki**

Han tolker dette saa: (they shall make Mansenge bridge broad and walled (parapeted on each side). Aukar made the bridge. Biorn the runes carved. Fulker made the mark). I Ordene:

Aukar kerþi bro
Biorn runr hio

finder han to Linjer med Enderim. Jeg antager, at **kera** er Infinitiv afhængig af et »lod«, hvad enten dette har staaet paa samme Sten eller paa en anden. Jeg antager, at meget mangler foran **kera**. **kiarþa aukar**, hvor Tegningen i B. er stærkt afvigende, synes mig ikke rigtigt.

Efter **breþa** fölger i B. ᚢᛁᚴᚢᛋᛅ · ᛅᚴᛅ
Deri formoder jeg ᚢᚴᚴᚢᛋᚦ ᛅᚴᛅ

till **bro** synes antyda poetisk diktion, men jag förmår blott delvis tyda densamma.

---

14) **Örby, Rasbo socken, Rasbo härad, Upland.** L. 292, B. 416, D. I, 257, U. F. I, II, 50, Steph. I, 88.

uihmuntr · lit · akua · stain · at · sik · selfon · sluiastr · mono · guþ · ialbi · sial · uihmuntar · sturimons

Paa anden side:

uihmuntr · auk · afiriþ × eku merki · at kuikuan · sik

Flere feilagtige Afvigelser i B. forbigaaes her. Af Runerne **ui** i **sluiastr** er noget slaaet bort oventil.

Phonetisk Transscription: *Vígmundr lét (h)aggva stæin at sik selfąn slǿ(g)jastr mąnną. Guð (h)ialpi siál Vígmundar stýrimąnns.*

Vígmundr auk Áfríð (h)eggu merki at kvikvan sik.

»Vigmund lod hugge Stenen efter sig selv, han den kunstfærdigste af Mænd. Gud hjælpe Vigmund Styremands (d. e. Skibsanförers) Sjæl! Vigmund og Aafrid hugg Mærkerne efter sig, medens han endnu levede».

selfon d. e. *selfąn.* Denne Form forekommer ikke i svensk Bogsprog, men oftere i Runeindskrifter: **silfan** L. 194, **selfan** D. I, 63, **silfon** L. 717. **sluiastr** Superl. af *slǿgr*, kunstfærdig (Rydqv. II. 377), vel egentlig »som kan slaa d. e. hamre, smede». Skrivemaaden **sluiastr** viser, at *gj* i Indlyd af Runeristeren blev udtalt ligesom eller ialfald ikke meget forskjelligt fra *j*.

En sten i Stafby socken (U. F. I, v, 94), der er reist af samme Mand som L. 292, indeholder samme Formel,

---

Jfr L. 233 (U. F. II, 2, XL): **bru kus þaka kiarþu**. Altsaa *gera Mannsengibró brǿða ok Guss þakka* »og til Lön af Gud». Jfr isl. *gera tíund til Guðs þakka.* Navnet foran **kerþi bro** lader sig efter Tegningerne ikke sikkert bestemme. Med Undtagelse af de to enderimede Verslinjer har Indskriften ikke metrisk Form.

efter Dijkman skreven: **at sik silfan sluistr mana.** Formen **sluistr** er feilagtig for **sluiastr.**

afiriþ. Samme Navn **afriþ** L. 617, D. II, 71, Acc. **afiriþi** L. 1586. **kuikuan** retter sig blot efter **uihmuntr**, ikke tillige efter **afiriþ.** Conseqvent skulde have været skrevet **kuikuon.**

Jeg finder et Par Verslinjer i:

at sik selfan C 1
slǿgjastr manna A 2 1

For at dette virkelig er Vers taler den Omstændighed, at vi oftere finde slige superlativiske Udtryk i Vers paa Runestene.

---

15) **Bro kyrka, Bro härad, Upland.** L. 312, B. 267, D. I, 1.

kinluk hulmkis × tutiʀ × sustiʀ × sukruþaʀ × auk × þaiʀa × kaus × aun × lit · keara × bru · þesi × auk × raisa × stain × þina · eftiʀ × asur × bunta · sin || sun × hakunaʀ × iarls × saʀ × unʀ × uikika × uaurþr × miþ × kaeti × kuþ × ialbi × ans × nu × aut × uk × salu ×

Her meddelt efter D.; afvigende Læsninger anföres ikke. »ᚼ i **aun** tyckes ej haft annat kännestreck» D.

Phonetisk Omskrivning: *Ginlaug Holmgæis dóttiʀ, systiʀ Sygruðaʀ auk þæiʀa Gaus, hún lét giara bró þessi auk ræisa stæin þenna eftiʀ Assur bónda sinn, sun Hákunaʀ iarls, sáʀ vaʀ víkinga vǫrðr með Gauti. Guð (h)ialpi (h)ans nú ǫnd auk sálu.*

»Ginlaug, Holmgeirs Datter, Söster af Sigrud og Gaut, hun lod gjöre denne Bro og reise denne Sten efter Assur sin Husbonde, Sön af Haakon Jarl. Han var Vikingers Vogter med Gaut. Gud hjælpe nu hans Aand og Sjæl.»

Skriften kan ikke vise, om Udtalen har været *Holm-* (eller *Hulm-*)*gæis* eller *-gés* eller *-gis*. Ældre Form er *-gæiʀs*. — **sukruþaʀ** *Sygruðaʀ*. Vel snarest Mandsnavn;

jfr *Sighrudharson* 1344 (Lundgren, *Spår af hedn. tro* S. 24). **suk-** jfr **süktrükʀ** L. 369; *y* kanske ved Indflydelse af anden Stavelses Vokal. Om andet Led jfr *Arkiv f. nord. Fil.* II, 250 f., 288. **kaus** *Gaus* efter Udtalen for *Gauts*. I **ᚼun** er enten **ᚼ** for **✱ h** eller ogsaa **au** her Tegn for *ó*. **kaeti**, jfr L. 1005, hvor Dybeck læser **hulmkaeter**, men hvor andre læse anderledes. Da jeg ikke kjender *Gǽtiʀ* som Navn, véd jeg kun at tolke **kaeti** som *Gauti* (*Góti*), trods **kaus**. Jfr **sestʀ** L. 1005, hvor **e** sandsynlig betegner Udtalens *ǫ*. Liljegren, *Run-Lära* S. 110 mener, at **kaeti** er samme Mand som den i L. 925 nævnte Gaut (Dat. **kuti**), der gjorde et Tog vesterpaa.

Et Par Verslinjer synes at kunne erkjendes i:

sáʀ vaʀ víkinga C 1
vǫrðr með Gauti. A 1

vǫrðr, Vogter, d. e. Hövding, synes et poetisk Udtryk. *vaʀ* danner ikke egen Stavelse.

---

16) Tible, Vestra Ryds socken, Bro härad, Upland. L. 324. B. 269. D. I, 10. U. F. II, 108. Steph. II, 797 f. Rafn, *Runeindskr. i Piræeus* S. 157.

biurn : auk : stnfriþ · litu : arisa stin : aftr : kisila : han : uti : fiari · liþi : frekis ·

t i **stin** ikke tydelig D. B. har **laþi : frakis**, men D. bemærker: »Det första **i** uti **liþi** har en svag skråma öfver midten, men har aldrig varit **a**. Tredje runan i **frekis**, äfven behäftad med en grund afflagning, är lika litet **a**. En högst obetydlig rispa till venster om stafven . . . kan med säkerhet anses tillfällig. Pricken är vida antagligare.» Mulig taler dog for **frakis** L. 702; se min Tolkning af denne Indskrift.

Phonetisk Transscription: *Biǫrn auk Steinfríð létu ræisa stæin æftr Gísla. lá hann úti fiarri í liði Freygæirs.*

»Björn og Steinfrid lod reise Stenen efter Gisle. Han laa ude langt borte i Fröygeirs Krigerflok».

arisa ogsaa L. 34. L. 522; **aristin** L. 685 (d. e. *rista stæin*?). **aristn** L. 702 (d. e. *ræisa stæin*?). **arist** L. 709 (D. I, 73) d. e. *risti*. **a** kan her ikke være = isl. *á*, thi *á ræisa* giver ingen Mening. Heller ikke kan dette **a** være samme Præfix som i ags. *arâran*, thi et til ags. *a*-svarende nordisk Præfix *a*- er aldeles ukjendt, og ags. *a*-kunde i Nordisk ikke have denne Form, da det svarer til got. *uz*-. **arisa** kan kun være en anden Skrivemaade for *ræisa*, der D. I, 184 er skrevet **iʀaisa** og i L. 109 efter Steph. II, 621 **iʀesa**. Feilagtig söger Stephens II, 620 i de to sidstnævnte Former et med eng. *i*-, *gi*- identisk Præfix. Disse Skrivemaader er vel fremkomne derved, at man har troet at höre en Vokal foran *r*, ligesom der i flere fremmede Sprog foran *r* i Begyndelsen af Ord udvikler sig en Vokal, se f. Ex. Curtius, *Grundzüge der griech. Etym.* I. 720 f.

kisila: har jeg i min Afhandling *Om Rökstenen* S. 29 opfattet som **kisila : la** :, og denne Opfatning er fulgt i U. F. Ligesaa maa **fiari** · forstaaes som **fiari · i** ·

Om **frekis** se det fölgende. Slutningen er efter min Mening versificeret.

lá hann úti fiarri

er en seksstavelses Verslinje, ligesom i L. 398:

hell skal at minnum manna.

Men ligesom der paa sidstnævnte Verslinje i L. 398 fölger en Linje i fornyrðislag, der er forbunden med hin ved Allitteration:

meðan menn lifa,

saaledes fölger i L. 324:

í liði Frøygæirs C 2.

Jfr Doc. Brate, *Om Grindastenen i Södermanland.*

Umiddelbart efter L. 324 behandler jeg L. 702 paa

Grund af den Forbindelse, hvori de to Indskrifter efter min Mening staa til hinanden.

---

17) Vekholms socken, i vapenhusdörren, Trögds härad, Upland. L. 702. B. 611.

sufar lit : aristn · þin · afir · askir sun : sin : han · utfai : alifla inþi · frai

Tegningen i B. er aabenbart lidet nöiagtig. Efter **sufar** er der i B to Streger, der synes at höre med til Slyngeornamenterne; **sufari** L. Samme Navn er vistnok **sufur** L. 1107. Om dets Oprindelse har jeg kun fölgende usikre Formodning at meddele. *Sumarr* har været brugt som Mandsnavn, dansk *Sommer*, oht. *Sumar*, jfr L. 888. Dat. af Appellativet heder i Glsv. *sumbri*. Har tidligere Formen **Sufri* (for *Sumri*) været hört? Jfr *fn* for *mn*, i Dalarne *tirling*, Tomme, af **þymlingr* (Noreen *Ordlista* 192), ital. *novero* af lat. *numerus*. Efter Dat. **Sufri* kunde saa siden en Nominativ *Sufarr* dannes. Neppe med Liljegren = *Sió-fari*. **aristn** (med bredt tomt Rum foran **tn** i B.) er forkortet Skrivemaade, vistnok for **arisa stin** og ikke, som L. angiver, for **arista stin**; jfr L. 324. **þin** d. e. **þina**, da **a** fölger efter. **afir** er vistnok Feillæsning for **aftr**, der forekommer bl. a. L. 680, L. 1040 og, hvorpaa jeg navnlig lægger Vægt, i L. 324. Mellem **askir** og **sun** er der i B. Rum til omtrent 3 Runer, men paa dette har neppe noget været skrevet. **utfai**, saa B., er sikkert forvansket. L. indsætter **utfari**. Jeg formoder **utfal**, d. e. faldt ude. Jfr **fal** L. 655, hvor B. har **fai**, og *fal* i VGL. *út* er her, som ofte i Oldnorsk, brugt i Forbindelse med en Præposition og det deraf styrede Ord, hvor vi sige »ude».

L. skriver **a Liflainþi**. Men *landi* kan ikke skrives **lainþi**, om der end L. 608 er skrevet **iklanþs**. Desuden er der mellem **lifla** og **inþi** i B. Rum til omtrent 2 Runer.

og mellem **i** og **nþi** er der Rum til én Rune. Jeg formoder: **alifla[t]i[l]iþi**, d. e. *á Líflandi í liði.*

frai er meningslöst. Da derefter er Rum til flere Runer, formoder jeg **frakis** eller **frekis.** Jeg antager, at her har været nævnt samme Vikingehövding som paa L. 324. Dette turde stöttes ved flere Overensstemmelser i Sprog og Skrift mellem L. 702 og L. 324. Man sammenligne **litu arisa stin** L. 324; **lit aristn** L. 702. **aftr** L. 324 og oprindelig vist i L. 702. Begge Indskrifter ende, hvis min Rettelse er rigtig, med **i liþi frakis** (eller **frekis**), der danner den anden af to sammenhörende Verslinjer. Begge Indskrifter har to Prikker som Interpunctionstegn. Den forkortede Skrivemaade **kisila** L. 324 for **kisila la** er nogenlunde ensartet med **aristn** L. 702 d. e. **arisa stn**, og i **stn** for **stin** L. 702 mangler Vokalen som i **stnfriþ** L. 324. Ormslyngningerne i de to Indskrifter er aabenbart beslægtede; dog har L. 324 et Kors, hvortil intet tilsvarende forekommer paa L. 702. Jeg antager, at L. 702 er indhugget af samme Mand som L. 324.

Phonetisk Transscription: *Sufarr lét ræisa stæin þenna æftr Ásgæir sun sinn . hann út fall á Líflandi í liði Frøygæirs.*

Slutningen er versificeret. Mulig skal man som Vers alene betragte:

á Líflandi C 1
í liði Frøygæirs. C 2

Dog er det muligt, at förste Verslinje er:

hann út fall á Líflandi;

6stavelses Linje med Optakt. Den sidste Opfatning stöttes ved den syntaktiske Forbindelse og derved, at i L. 324 en 6stavelses Verslinje fölges af en dermed allittererende Linje i fornyrðislag.

Vi har i det foregaaende seet, at det i en uplandsk Runeindskrift L. 324 heder om den Afdöde, Gisle: *lá hann*

úti fiarri í liði **frekis** (eller mulig **frakis**) d. e. han var paa Hærtog langt borte i fremmed Land i en Krigerflok, hvis Hövding kaldes **frekiʀ** (eller mulig **frakiʀ**).

Fremdeles har vi seet, at den uplandske Indskrift L. 702, der kun foreligger os i en forvansket Afskrift, er samtidig med L. 324 og sandsynlig ristet af samme Mand. L. 702 har sandsynlig berettet om den Afdöde, Aasgeir, at »han faldt ude i Lifland i den Krigerflok, hvis Hövding **frakiʀ** var»; men med fuld Sikkerhed lader dette sig ikke sige, da Indskriftens Ord i den eneste kjendte Afskrift er forvanskede.

Samme Krigerhövding omtales efter al Sandsynlighed ogsaa i fölgende Runeindskrift.

18) **Vestra Ledinge, Skederids socken, Sjuhundra härad, Upland.** D. II, 251. Runa fol. 4de häftet, S. 58 f., Nr 14. U. F. I, ii, 54.

þurkir × **uk** × **suin** × **þu** × **litu** × **risa** × **stin** × **þina** × **iftiʀ** × **urmiʀ** × **uk** × **urmulf** × **uk** × **frikiʀ** × **on** × **itaþis** × **isilu** ⁝ **nur** × **ian** × **þiʀ** × **intriʀ** × **uti** × **krikum** × **kuþihlbi i** | **ot** × **uksalu** ·

Dybeck i *Runa* udtaler Formodning om, at »första runan **I** uti **intriʀ** kunde antagas vara felristad, eller skadad — en grund skråma finnes verkligen vid stafven — och sålunda böra vara ᚼ». Den maa efter min Mening nödvendig være ment som **a**.

I Texten giver D. × efter **ihlbi** og angiver, at to (i Runa tre) Runer mangle efter Korset. Paa hans Tegning findes ikke Korset, og efter **ihlbi** staar (adskilt derfra ved et Mellemrum noget större end ellers mellem Runerne) **I** d. e. **i**. **salu** D's Text; **silu** D's Tegning.

Et af de to förste Navne maa være et Kvindenavn, da der fölger **þu**. Jeg forstaar derfor **þurkir** som *þorgerr* d. e. *þorgerðr*, saa meget mere, som *þorgeirr* conseqvent

skulde have været skrevet med **R**. For Lydovergangen jfr **nur** i samme Indskrift og min Afhandl. om *Ringen i Forsa Kirke* S. 16.

urmiR er, som **R** viser, opstaaet af **Ormgæiʀ*, som *Awair* i Gutasaga, **ąuaiR** paa Helnæs- og Flemlöse-Stenene af **Anugaiʀaʀ* (Bugge i *Arkiv* II, 224). At antage Feil for **urmaR** synes unödvendigt.

itaþis, udtalt *endaðis*. Jfr **itaþisk** L. 1254; **etaþis** L. 1262; **itaþis** B. 857; **entaþis** L. 1590; **entaþis** D. 8vo 32; **entaþis** D. 8vo 82; **entaþis** D. II, 118; **entaþus** L. 851; **iataþis** og **aitaþis** paa Högby-stenen (L. 1180). Derimod i andre Indskrr. **antaþis**. Altsaa er *andas* ved Indflydelse af *endi* tildels gaaet over til *endas*.

isilu ⁝ **nur** × »månne **silunur**, nu *Skällnora?* Detta, ett gammalt klostergods i Frestads socken, ligger 4—5 mil från runstenen» (Dybeck). Herimod taler meget. Först Interpunctionen. Dernæst det at **nur** mangler Casusendelse. Heller ikke tör man med U. F. forstaa **silu** om Siljansjöen. **nur** maa være samme Ord her som to Gange paa Malstad-Stenen (L. 1065) og L. 1448, d. e. *norr* for *norðr*. Jeg antager, at vi her har Vers. Da viser Allitterationen med **itaþis**, at Stedsnavnet ikke er **silu**, men **isilu**. Jeg forstaar dette som Ösel, oldn. *Eysýsla*, hvis Indbyggere kaldtes oldn. *Eysýslir*, paa Gotland nu *Aislar*, Sg. *Aisil* (C. Säve, *Ynglinga-saga* S. 46). Ösel kaldes i Estsvensk *Eisl* (af *Oysl*) med den eiendommelige Udtale af *sl*, som omtales *Sv. Landsmålen* I, 76 f.; se Russwurm I, 60. Ösel faar Tillægget »nord» i Modsætning til det fölgende **uti krikum**. Constructionen taler for med Fordobling af **i** at læse **i isilu**; rigtignok faar man derved i Verset Optakt.

intRiR maa efter D. læses **antriR** d. e. *andriʀ*, jfr glsv. *andrir* Rydq. II, 576. Efter **ihlbi** d. e. *hialpi* forstaar jeg **i** som *æi*, *é*, altid, hvorved vi faa Vers.

Phonetisk Gjengivelse: *þorgerr ok Svæinn þau létu ræisa stæin þenna eftiʀ Ormæiʀ ok Ormulf ok Frøygæiʀ.*

ǫnn endaðis C 3
í Øysilu norr, E 1 med Opt.
enn þæir andrir A 2 1
út í Gríkum. A 1
Guð hialpi æi E 1
ǫnd ok sálu! A 1

»Torgerd og Svein de lod reise denne Sten efter Ormeir og Ormulv og Fröygeir. Han döde paa Ösel nord, men de Andre ude i Grækenland. Gud hjælpe i Evighed Aand og Sjæl!»

Jeg antager anden Stavelse i *Øysilu* for kort, som i det gotl. *Aisil.* Verslinjen *í Øysilu norr* har altsaa fölgende Typus: Optakt + ⏑́ ⏑̀ ⏑ | ⏑́, som i de af Sievers *Paul-Braune* X, 264 nævnte ags. Verslinjer (*Sûððena folc* o. s. v.). Eller udtalt *Øyslu?* jfr **kisila** L. 324. I L. 324, L. 702 og D. II, 251 har jeg ved den phonetiske Transscription indsat de oprindelige Diphtonger, men Skriften gjör det sandsynligt, at de var blevne til enkelte Vokaler. Af D. II, 251 lære vi, at den Krigerhövding, som nævnes L. 324 og sandsynlig L. 702, bar et Navn, som i Accus. skreves **frikiʀ**. Det er altsaa sammensat med *gæiʀʀ*. Samme Navn (baaret af andre Mænd) skrives **fraikaiʀ** L. 671, L. 691 (jfr L. 690), d. e. *Frøygæiʀʀ*, ligesom der ellers for *Frøy-* skrives **frai-**. Men det er sandsynligt, at Runeristeren af D. II, 251 udtalte monophthongisk *Frǿgéʀ*. Altsaa er, som Stephens II, 782 rigtig har antaget, **frekis** eller **frakis** L. 324 opstaaet af *Frøygæiʀs*, uagtet Runeristeren mulig har udtalt *Frǿgés* ellers endog *Frǿgĭs*, da *Stæingæiʀʀ* hos Nestor skrives *Steggi* d. e. *Stengi*: jfr mine Bemærkninger i *Arkiv* II, 168 f. **ʀ** er i Navne paa *-gæiʀʀ* ogsaa ellers faldet bort foran *s*: **oskis** L. 574, **hulmkis** L. 312.

Ledinge-Stenen maa være reist af Fröygeirs nære Frænder (mulig hans Forældre). Fröygeir var altsaa en Uplænding. Ormeir og Ormulv har snarest været hans Brödre.

Det er, som Stephens II, 782 har seet, sandsynlig den samme Hövding Fröygeir, der nævnes paa Gefle-Stenen i Gestrikland (L. 1049, Wiberg II. 1). Paa denne siges det om den Afdöde: **han uarþ tauþr i tafstalonti || hon fur miʀ fraukiʀi** (saa bör vistnok læses) »han döde i Tavastland; han for med Fröygeir».

Endelig nævnes samme Hövding og hans Krigerflok paa den lollandske Tirsted-Sten (Steph. II, 799). Dennes Indskrift, i hvilken jeg her uden Hensyn till Lydbetydningen gjengiver ᚽ ved ą, synes at burde læses saa: **ąsraþr auk hiltulfʀ || raisþu stain þansi || aft fraþa franti sin | sih ian han uas þą fąink || uaiʀa || ian han uarþ tauþr ą suą || þiauþu auk uas furs || i frikis ląþi þą aliʀ uikikaʀ**

Her antager jeg **sih** for en feilagtig Gjentagelse af **sin**, og **uas** foran **furs** opfatter jeg som Begyndelsen til et Udtryk f. Ex. **uas tauþr**, som Runeristeren ikke har fortsat, men erstattet ved et andet. Jeg forstaar det hele som: *Ásráðr auk Hildulfʀ ræispu stæin pannsi æft Fróða frændi* (absolut Nominativ, for *frænda*) *sínn*. *en hann vas pą foringi* (?) *veʀa* (= *vera*). *en hann varð dauðr ą Svíþióðu auk fórs í Frøygæiʀs* (udtalt *Frógis*?) *liði, pą alliʀ víkingaʀ* (nemlig: *fórus*). »Aasraad og Hildulv reiste denne Sten efter Frode sin Frænde, men han var da Mændenes Formand, men han fandt sin Död i Svithjod og omkom i Fröygeirs Krigerflok, da alle Vikinger (omkom).» Derimod har jeg ingen Sikkerhed for, at samme Krigerflok, som Stephens (II, 780 ff.) formoder, har været nævnt paa den lollandske Seddinge-Sten.

Sammenfatte vi nu de her behandlede Runeindskrifters Meddelelser, saa finde vi, at Fröygeir havde hjemme i Upland, sandsynlig i Skederids socken i Sjuhundra härad. Han og to andre Mænd, Ormeir og Ormulv, som synes at have været hans ældre Brödre, drog i Spidsen for en Flok af nordiske Krigere til Grækenland, hvor de vistnok

indtraadte blandt Væringerne. I Grækenland döde Ormeir og Ormulv, men Fröygeir kom igjen nordover med en Krigerflok, der anerkjendte ham som sin Förer, og han hærjede med den ved Östersöens östre Strande. I hans Skare nævnes en Mand fra Ryds socken i Attundaland og en Mand fra Vekholms socken i Fjerdhundraland. Den sidste siges at være falden i Fröygeirs Flok i Lifland. En Mand fra Hedsunda socken i Gestrikland var med i Flokken. Han döde i Tavastland, sandsynlig da Fröygeirs Skare var paa Vikingetog derhen.

Endog en Mand fra Lolland, Frode, nævnes i denne Krigerflok. Fröygeir selv fandt sin Död paa Øsel. Om Frode heder det, at »han döde i Svithjod og omkom *(fórs)* i Fröygeirs Flok, da alle Vikinger omkom»; Udtrykket lader formode, at det var ved et Skibbrud. Det synes muligt, at denne Begivenhed har fundet Sted i Farvandet ved Øsel; thi da der paa Øsel og Dagö bode Svensker, kunde om denne Egn vel bruges Udtrykket *á Svíþióðu.*

De svenske Indskrifter, som er ristede til Minde om Fröygeir og hans Mænd, er ristede af Kristne. Den ofte nævnte Runerister Aasmund Kaaresön har været med om at riste Gefle-Stenens Indskrift. Disse fire svenske Runestene synes at kunne være nogenlunde samtidige, om end L. 324 og L. 702 vise en noget yngre Indskrifttypus end D. II, 251 og L. 1049. Jeg vil efter et Skjön sætte dem til Tiden om 1030. Stor Vanskelighed volder derimod den danske Tirsted-Sten, som er reist efter en Mand, der omkom i Fröygeirs Flok. Denne Runesten og dens Indskrift har et Præg, der henviser til en Tid, som ligger langt forud for 1030 eller for den Tid, som de svenske Stene, der nævne Fröygeir, tilhöre. Forskjellen kan ikke forklares ved med Stephens (II, 782) at antage, at den kristne Svenske Fröygeir havde hedenske Danske i sin Hær. Stor Lighed har Tirsted-Stenen med den store Jællinge-Sten, som Kong Harald Blaatand har ladet sætte

til Minde om sine Forældre. Denne Lighed viser sig 1) i Indskriftens Anbringelse; 2) i de Slyngninger, hvori Baandene, som adskille Runerækkerne, ende; 3) i Skrivemaaden **ian** Tirsted-St., **ias** Jællinge-St.; 4) i **þᚭurui** for *þyrvi* og **ᛋᚭᛦ** for *sér*, Dat. af pron. reflex., paa Jællinge-St. sammenlignet med Brugen af **ᚭ** paa Tirsted-St. Som Forskjelligheder kan fremhæves, at Jællinge-Stenen har gjennemgaaende Interpunction, Tirsted-Stenen derimod ikke, og at den sidste for *s* oftere har **ᛧ** end **ᛋ**, Jællinge-Stenen derimod overalt **ᛋ**. I disse to Punkter staar Tirsted-Indskriften paa et ældre Trin. Tirsted-Stenens Eiendommelighed synes altsaa at henvise til Tiden om 980.

Hvordan skal det nu forklares, at denne Stens Indskrift taler om en Mand, der er omkommen i Fröygeirs Krigerflok i Sverige sammen med alle de andre Vikinger, og at svenske Indskrifter, som kan være fra omkring 1030, omtale denne samme Fröygeirs Krigerflok?

Tirsted-Indskriften volder ogsaa i en anden Henseende stor Vanskelighed. *Óss*-Runen synes i denne anvendt med stor Vilkaarlighed. Denne Rune, som jeg her gjengiver ved **ą**, forekommer brugt paa regelret Maade i fölgende Ord: **ąsraþr · frąnti · þą · ą**. Derimod uregelret i fölgende Ord: 1) **frąþa**. Dette synes at maatte være Navnet *Fróða*, der regelret skulde have været skrevet **fruþa**. 2) **suąþiauþu**, der kun kan betegne d. s. s. *Svíþióðu*. Her synes Brugen af *óss*-Runen endnu besynderligere. 3) **ląþi**, der ikke kan være *láði* 'Land', som her ikke vilde give god Mening, men maa være = *liði*, saaledes som de svenske Indskrifter vise. Her er da Brugen af **ᚭ** aller besynderligst. 4) Hvis **fąink** betyder *foringi*, saa har heller ikke Brugen af **ą** i dette Ord nogen Analogi.

Hvordan skal disse Besynderligheder forklares? Jeg tror, at de Vanskeligheder, Tirsted-Stenen volder baade med Hensyn til Tidsbestemmelsen i Forhold til de svenske Stene, der nævne Fröygeir, og med Hensyn til Brugen

af ᚼ, kun kan fjærnes ved en og samme Antagelse. Jeg antager, at Tirsted-Stenens Indskrift i Virkeligheden er samtidig med de svenske Indskrifter, der nævne Fröygeir, altsaa fra omkring Aar 1030, og at den har faaet sit gammeldags Præg derved, at den er dannet i Efterligning af Indskrifter fra 10:de Aarhundred. Blandt de Indskrifter, som er efterlignede i Tirsted-Stenens Indskrift, er efter min Formodning den store Jællinge-Stens Indskrift, der maatte være viden om bekjendt, som reist af Kong Harald over hans Forældre ved Höiene i Jællinge. Nu er paa Jællinge-Stenen Dat. *sér* »sig» skrevet **sąʀ** med ᚼ, medens dette Ord ved 1030 vel oftest blev skrevet enten **siʀ** eller **seʀ** med ᚽ. Dette kunde da forlede den Mand, der indhuggede Tirsted-Inskriften, til at skrive ᚼ i flere Ord, i hvilke man paa hans egen Tid sædvanlig skrev **i**, saaledes i **suąþiauþu** og **ląþi**. Og naar der paa Jællinge-Stenen er skrevet **þᚼurui** i et Navn, hvor man ellers almindelig skrev blot **u** i förste Stavelse, saa kan dette have forledet til at skrive **frąþa**, der rigtig skulde have været skrevet **fruþa**, og til at skrive **faink**, hvis dette betyder *foringi*. I Virkeligheden betegner **ą** i **þąurui** (ligesom i **niąut** paa Næraa-Stenen) den nasale udtale af Vokalen. Thi Navnet *þyrvi* er opstaaet af *þórvé*, og *þórr* af *þonarr*.

Ogsaa i Dat. **sąʀ** paa Jællinge-Stenen formoder jeg, at **ą** betegner en nasal Vokal (nasalt *é*) og at denne er indkommen fra Dativ »mig», hvor den skyldtes Indflydelse af den forudgaaende Nasal. Paa lignende Maade er Vokalen i *þik*, *þér* »dig» overfört fra *mik*, *mér* og *sik*, *sér*, ligesom ogsaa Nasalvokalen i Dalmaalet *wi˙ð* og *wi˙r*, vi, er overfört fra *u˙e˙r* eller *we˙r*, vaar; se Noreen, *Arkiv* II, 21.

Efter prof. Bugges excurs om Froygæirs vikingatåg har jag kommit på den tanken att äfven runstenen i Lunds by, Valbo s:n, Gestrikland, L. 1050, 1051, B. 1100, Wiberg, *Gestriklands runstenar* I, s. 3 f. hör till samma grupp. Visserligen förekommer ej namnet *Froygæirʀ*, men ett par

andra omständigheter hafva gifvit anledning till min förmodan. Bautils **uant selalant ala**[1] skulle möjligen kunna förstås som *vann Oysilaland alt*. Ulleruds-fuþorken har **t** i betydelsen **i** och **ala** kunde vara felläsning för **alt**. *Oysila* vore väl att fatta som G. pl. af invånarnes namn. Det andra som kan tala för gissningen, är att denna sten tillhör samma tidpunkt som de öfriga Froygæirr-stenarne. Indskriften slutar enligt B. med **runiʀ ritaʀ hurmsr**, hvilket torde kunna upplösas: *rúnaʀ réttaʀ hió Ásmundr* efter prof. Bugges förmodan n:r 6, not 12.

---

19) Torsätra, Ryds socken, Bro härad, Upland.

L. 325, B, 271, D. I, 13, C. Säve, *Gutniska urkunder* inledn. s. xi, U. F. II, viii, 108 f.

skuli · auk · folki · lata · reisa · þinsa · stein · eftʀ · broþur · sin · husbiorn · hnusiok · uti[1] **· þaþiʀ · ‖ kialt · toku ‖ · a kutlanti**[2].

Fonetisk transscription: *Skúli auk Folki láta ræisa þensa stæin æftʀ bróður sinn Húsbiorn* **hnusiok · uti**[3] *þá þæiʀ giald tóku á Gutlandi.*

18. [1] De på härfärden syftande orden äro nu utplånade och Wiberg *Gestriklands Runstenar* I, s. 3 tar anstöt af deras förmenta innehåll: »vann hela Seland» och säger dem vara oäkta tillsatser samt att runradernas tomrum ej rymma erforderligt antal runor. Genom ofvanstående tydning skulle innehållet blifva historiskt möjligare. Wibergs uppgift omöjliggör dock kanske tydningen, om det ock synes underligt att Bautils läsning vore alldeles gripen ur luften.

19. [1] D. fäster uppmärksamheten på att **u** har likhet både med **r** och **u** och uppkastar möjligheten af en art samstafva runa **ru**.

[2] D.; B. **akutlant**.

[3] C. Säve anser dessa rungrupper utgöra en förkortad skrifning och föreslår tre tolkningar af desamma: »a) *Han va sio Guti* 'han drap sju Gutar', b) *Han was siok uti* 'han var sjuk ute (borta på färden)', c) *Han va sio-kuti* l. *sio kuti* 'han drap sjö-kutar' eller 'sju kutar' (d. ä. hafssjälar, själhundar)». Mot de båda första framställer han själf ganska vigtiga invändningar, nämligen dels att A. pl. af *Gutar* borde varit *Guta*, dock kan rist- eller läsfel föreligga, och dels

Öfversättning: *Skúli* och *Folki* lata resa denna sten efter sin broder *Húsbiorn*. Klenoderna ökade han ute, då de togo skatt på Gotland.

I metrisk form måste senare delen af inskriften vara:

hnossi[*R*] *iók úti* A 2 1, vs
á þeiR giald tóku C 1, 2 s
á Gutlandi C 1

---

att man borde haft **siokr** i N. sg. ej **siok**, genom hvilken invändning tolkningen b) torde få anses fallen. Första förslaget synes mig omöjligt, emedan fsv. *siu* ej skulle kunna återgifvas med **sio**, en svårighet, som Säve aldrig upptager till ompröfning. Samma anmärkning träffar senare alternativet af den tredje tolkningen, hvilken för öfrigt i sin helhet är föga tilltalande, då nedläggandet af några själhundar knappt kan gälla för en bragd värdig efterverldens hågkomst. Med någon tvekan vågar jag föreslå en tolkning utan antagande af förkortning. Jag afdelar **hnusiok · uti** och läser *hnossi*[*R*] *iók úti* 'sina klenoder ökade han ute'. Mot denna tolkning synas trenne invändningar kunna göras, den första beträffande den antagna ellipsen af *R*. Denna anser jag kunna förklaras på två sätt. Dels kan det vara ett verkligt utelemnande, *R* vore öfverhoppadt för att så slå ihop de omgifvande båda **i** till en runa och Rök-stenens **tualraubaR** för väntadt **tuaR ualraubaR** (*Rökst*. s. 29) är den säkra parallel, som styrker ett dylikt antagande. Det andra sättet att förklara ellipsen af *R*, är antagandet, att ingen ellips föreligger. Isl. *hnoss* f. är i-stam och möjligt är åtminstone att den bildning af A. pl. som föreligger i got. *anst-ins* kunde hafva fortlefvat och den skulle då uppträda som *-i* liksom m. *gesti*. En ålderdomlighet vore alltså i förevarande fall bevarad. Jfr A. pl. f. *runa* jemte *runaR*. Denna förklaring håller jag för den sannolikare. De andra invändningarna mot min tolkning skulle kunna hämtas från antagandet af de eljes ej i fsv. uppvisade begynnande *hn-* och pt. *iók*. Så vidt jag vet, finnes ej något ex. med förloradt *h* i *hn-* uppvisadt äldre än denna runsten kan antagas vara och det synes alltså fullkomligt berättigadt att här antaga *hn-*. Å andra sidan finnes **hnaki** på ett fragment af en visserligen ålderdomlig ristning, T. 53. Antagandet af pt. *iók* torde vid sidan af de många preteritiformerna till *boa*, hvilka ej heller förekomma i fsv. literatur, icke hafva någon betänklighet med sig. För min tolkning talar, att hon innehåller uppgift om en gerning, som både kunde lända den aflidne till ära och särskildt kunde förtjena omnämnas af tacksamme arfvingar.

Af dessa verser äro blott de två senare förbundna genom allitteration. Den första anser jag allitterera med det föregående *Húsbiorn* och finner ett stöd för denna förmodan uti att namnet mot vanligheten blifvit ställdt efter *bróður sinn*.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: L. 325. Der kan ogsaa henvises til Steph. II, 796 f. og til Stephens »*On Runic Stones which speak of Knut the Great*» S. 11. D. har **iftʀ**, ikke **eftʀ**.

Jeg er enig med Doc. Brate i at forkaste de forhen fremsatte Tolkninger af **hnusiok · uti ·** Til disse Tolkninger kunde föies Stephens's »han var ung ude». Brates Tolkning er: *hnossiʀ* (eller *hnossi*) *iók úti*, »klenoderna ökade han ute». Da Indskriften har *óss*-Runen for *o*, maatte Udtaleformen tænkes at være *hnussiʀ* (eller *hnussi*), der med Hensyn til *u* vilde have Analogi i Svensk. Denne Tolkning er skarpsindig og tiltalende, men jeg er ikke overbevist om dens Rigtighed. Foruden det at en forkortet Skrivemaade **hnusiok** for **hnusiʀ iok** kun har faa Sidestykker, og at en Form **hnusi** i Acc. pl. f. vilde staa temmelig isoleret (om den end kunde sammenstilles med Former som **runa** i Acc. pl. f.), kan mod denne Tolkning efter mit Skjön anföres fölgende:

1) En Verslinje *hnussiʀ iók úti* umiddelbart foran Verslinjer, der er i fornyrðislag (4 stavelses Vers), synes mig i metrisk Henseende betænkelig. 2) *hnussiʀ iók* synes mig fra Udtrykkets Side lidt isoleret. Jeg har i Oldnorsk ikke seet *auka* forbundet med Object i Flertal af et Ord, som betegner enkelte Eiendele (hvoraf man erhverver flere end de. man för har). Udtryk, som *jóku ættir, jók fúlar údáðir* og lignende er ikke fuldt analoge. Dog kunde *hnussiʀ iók* stöttes ved *vell óxla* Merlin I. 52.

Jeg skal nu, for at det omtvistede Sted kan sees fra alle Sider, först anföre en Tolkning, paa hvilken jeg har tænkt, men som jeg selv forkaster. **hnusiok · uti** = **h(a n**

usi (i)**ok uti**, *hann Ussi (h)iogg úti* »ham Usse hug ude». Mandsnavn **usi** D. 8:vo 69 (hvis ikke der skal læses **kusi**, da **auk** · gaar foran); gldansk *Ussi* slutter O. Nielsen af Stedsnavnene *Usseröd* og *Ussing*, og han sammenligner dermed oldtydsk *Usso*. Præteritum af »hugge» er skrevet **iok** L. 253 (2 Gange); D. I, 150; D. 8:vo 3; **iuk** L. 40, 64 o. fl. st.; **iak** oftere; Plur. **iogu** L. 149. Verbet forekommer i Betydningen »ihjelslaa» f. Ex. L. 1467. Uagtet denne Tolkning saaledes lader sig sproglig forsvare, tror jeg dog, at den ikke er rigtig (heller ikke med den Forandring, at der for **uti** med Gjentagelse af **k** læses **kuti** »Gotlændingen Usse»).

Til Slutning skal jeg nævne den Tolkning, som jeg er tilböielig til at ansé for den rette.

Alle hidtil fremsatte Tolkninger har forudsat, som nödvendigt er, at **hnusiok** indeholder flere Ord. Da nu Indskriften overalt ellers adskiller de enkelte Ord ved Skilletegn og endog har **kialt** · **toku** med Gjentagelse af **t**, er det klart, at Runeristeren her med Vilje har skrevet paa en Maade, hvorved Forstaaelsen maatte blive vanskeliggjort. Dette giver os Ret til at forudsætte, at Skrivemaaden her ogsaa i andre Henseender er med Vilje gjort saadan, at Forstaaelsen derved vanskeliggjöres. Paa denne Forudsætning er min Tolkning grundet.

hn forstaar jeg med flere andre Fortolkere som *hann*. Stephens I, 84 f. giver mange Exempler paa, at Skrivemaaden i Runeindskrifter er forkortet derved, at Vokaler ikke er betegnede. Saaledes er i L. 773 (D. I, 275) skrevet **rta** = *rétta*, **runm** = *rúnum*, **þm** = *þeim*, og Runeristeren udtaler her selv ved Slutningsordene *þeim, ráða kann* Formodning om, at denne forkortede Skrivemaade vil vanskeliggjöre Forstaaelsen. Flere andre Exempler findes i D. I, 7, der er fra samme Herred og vistnok omtrent fra samme Tid som L. 325.

I **usiok** formoder jeg graphisk Omsætning for **suiko**,

sriko. Graphisk Omsætning forekommer efter min Mening i Runeindskrifterne langt oftere end man sædvanlig antager. Jeg skal i det fölgende paavise mange Exempler, hvoraf C. Säve i *Sigurds-Ristningarna* S. 34 anförer nogle faa. Her vil jeg fremhæve, at graphisk Omsætning i Runeindskrifter ikke blot grunder sig paa Feilristning eller paa unöiagtig Gjengivelse af Lyden. Den er ikke sjælden tilsigtet, anvendt enten som, hvad man kunde kalde, en kunstig Snörkel ved Skrivemaaden eller som Middel til at vanskeliggjöre Forstaaelsen. Paa den förste Maade opfatter jeg det, naar Runeristeren Aasmund skriver sit eget Navn **osmunrt** L. 89, 188, 1049, 1052, maaské L. 200 (D. I, 179), **asmunrt** L. 187.

Derimod finder jeg et Exempel blandt flere paa Anvendelse af graphisk Omsætning (i Forbindelse med Sammenskrivning) til Vanskeliggjörelse af Forstaaelsen i D. I, 102, hvor jeg opfatter **sakse : tüoþriuib :** som Omsætning for **sa kes toüþr i ubi**: se min Tolkning af denne Indskrift. Et andet Exempel skal jeg paavise i L. 629.

h a)n suiko uti, *hann sriko úti* »de sveg ham ude« giver et i enhver Henseende passende Udtryk. Samme Verbalform forekommer L. 1592: **han siku blakumen i utfaru.** Og paa den jydske Egtved-Sten (Tegning Nr. 13 hos Thorsen) finder jeg samme Verbalform **isuku.** Det udlydende **o** (ikke **u**) i **suiko** kan ikke vække Betænkelighed mod min Tolkning, thi Reglerne for *o* og *u* i Endestavelser, som ikke har Hovedtone, er forskjellige til forskjellige Tider og paa forskjellige Steder. Det fölgende **þa þiʀ kialt toku a kutlanti** taler for min Tolkning, thi en ved Conjunctionen *þá* eller *þá er* eller *er (es)* indledet Tidssætning med Verbet i Præteritum forekommer paa Runestene i Regelen for at angive den Anledning, ved hvilken den Mand, efter hvem Mindestenen er sat, fandt sin Död. Saaledes L. 1365, 1590, 1764; de danske Stene fra Aarhus, Hedeby, Tirsted; den norske Evje-Sten. *hann*

sriko úti vilde danne en regelret Linje i fornyrðislag, men om Ordene virkelig er mente som Vers, er meget tvivlsomt, da der forud ikke gaar nogen fuldstændig Verslinje. Ordstillingen *bróður sinn Húsbiorn* kan ikke godtgjöre, at disse Ord höre til Vers; jfr. bl. a. L. 50, L. 85, L. 203, L. 241, L. 465, L. 860, L. 1005, D. I, 169.»

---

20) **Stäket, Näs socken, Bro härad, Upland.** L. 329, U. F. II, VIII, 113. Inskriften ej mer i behåll.

iskiʀun · harþ*a*ʀ · totiʀ · lit · risti · runaʀ · ati · sik · sialf*a* · hun · uil · austr · fara · auk · ut · til · iursala · faiʀ · risti · runiʀ.

Fonetisk transscription: **iskiʀun** *Harðaʀ dóttiʀ lét rísta rúnaʀ atti*[1] *sik sialfa. Hón vill austr fara auk út til Jórsala.* **faiʀ** *risti rúniʀ.*

Öfversättning: **iskiʀun** dotter till *Hǫrðr* lät rista runor efter sig sjelf. Hon vill fara österut och utomlands till Jerusalem. **faiʀ** ristade runorna.

Metrisk form eger måhända:

Hón vill austr fara C 3, 2 s
auk út til Jórsala a D 2, utvidg.

dock synes det sannolikare vara prosa.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »I **iskiʀun** er *r* vistnok ved Indflydelse af det foregaaende *i* gaaet over til *ʀ*. Jfr. **kiniʀunaʀ** L. 1553, **siʀun** L. 993 og D. 8:vo 34. For **iskiʀun** formoder jeg **inkiʀun**, *Ingirún*; jfr **ikirunaʀ** L. 805 (Gen.). Hvis **faiʀ** er rigtig læst, er det mulig at opfatte som *Fáiʀ*, der hörer til det i Sammen-

---

20. [1] Former utan **f** förekomma äfven eljes, se Dieterich, *Runen-Sprachschatz*, s. 222: **atiʀ** L. 1450, **atʀ** L. 1398, **atur** L. 1629, **uti** L. 149, 943, **utiʀ** L. 1003, 1010, **itiʀ** L. 253, 537, 685. Äfven i fsv. literatur finnes *ættir*, se Schlyters ordbok till saml. af Sveriges gamla lagar *æptir*. Ristningen **ati** är här återgifven *atti* enligt den n:r 3 not 7 uttalade grundsatsen.

sætninger og Afledninger bevarede oldn. *fár*, coruscus. Neppe er **faiR** opstaaet af Mandsnavnet **faþiR** L. 1447, 1448. Jfr. **faur** L. 1053, dog ved Siden deraf **muþiR** **bruþr**: **brur** L. 1049 ved Siden af **muþiR**. — Uagtet Formen **runiR** oftere forekommer, er det vel sandsynligere, at **runiR**, der her staar ved Siden af **runaR**, er feillæst for **runaR**, som förste **risti** for **rista**.

---

21) **Hofgården, Adelsö socken, Färentuna härad, Upland.** L. 333, B. 277 (märkt: J. P. delin., alltså väl af Peringschöld), 1136 (märkt: I. H. och I. L., således härrörande från Hadorph).

raþu : runaR[1] **rit · lit**[2] **: rista**[3] **: to :**[4] **iR : bruti : i roþ : kunuki**[5] **: toliR : auk · küla : litu · ris .... : þaun**[6] **: hion**[7] **: eftiR**[8] **: ..kr ...**[9] **auk**[10] **: i mirki ·**

På en särskild slinga: **hakun : baþ : rista**

På en annan slinga: **krni i**[11]

Af de anförda varianternas beskaffenhet visar sig B. 277 vara en pålitligare teckning än B. 1136 och är derför att taga till utgångspunkt vid transscription och tolkning, hvilka emellertid båda erbjuda svårigheter, och det är med ytterlig tvekan jag framställer följande tolkningsförslag.

Fonetisk transscription: *Ráð þá rúnar, rétt lét*[12] *rísta*

---

21. [1] L., B. 277; B. 1136 **runo**. [2] B. 277; L. *l*it; B. 1136 **rit**. [3] L., B. 277; B. 1136. [4] L., B. 277; B. 1136 saknar skiljetecken. [5] L. B. 1136; B. 277 har andra **u** likt en samstafva runa af **uk**; jfr not 10. [6] L., B. 277; B. 1136 **þain**. [7] L., B. 277; B. 1136 **þ** blott. [8] L., B. 277; B. 1136 **efti** och derefter tomrum tills **m rki** i slutet af slingan. [9] L.; saknas i B. [10] B. 277 har efter **a** en typ, som ser ut som en samstafva runa **uk**; L. **a***uk*. [11] B. 277; B. 1136 **srni i**; L. saknar denna rad.

[12] Om B. 1136 **rit** är riktigt, får det föregående **rit** föras till **raþu : runaR**, som ändå får bet. »tyd runorna rätt!» Bet. af det

Tólir[13] *bryti i róði*[14] *konungi*[15] *Tólir auk* küla *létu ris*..
...*þaun hión æftir* ... *auk* i mirki | *Hákon bað rista.*

Öfversättning: Tyd runorna! Rätt lät rista (dem) *Tólir*, konungens befallningshafvande i sjödistriktet, tolir och küla läto resa ...... makarne efter ... Håkon befalde att rista, el. möjligen: Håkon bad man att rista.

Af denna inskrift är möjligen början i metrisk form:

Ráð þú rúnar A 1,
rétt lét rísta A 1.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Jeg antager, at to : iʀ eller to iʀ er Feillæsning for toliʀ. Dette toliʀ er Subject for lit, der hörer til anden verslinje. Vi tör da antage, at den versificerede Form fortsættes med toliʀ. Hvis dette er rigtigt, gjör Allitterationens Krav det nödvendigt at antage, at iʀoþ er feillæst for iʙoþ. Vi har altsaa et Par Verslinjer i:

toliʀ : bruti :
i boþ : kunuki :

Vanskeligere at afgjöre er det, om det nærmest fölgende er i Vers.

---

senare vore då: »rätt ristade dem *Tólir*» etc. Sannolikare är dock den gifna texten.

[13] Med rätta synes mig prof. Bugge tolka to : iʀ som toliʀ.

[14] Denna transscription och dithörande tolkning grundar sig på sammanställning af ristningen med uttrycket *iarls bryti i ropzs bo*, i Östgötalagen. Schlyter tolkar ordet: »egentl. 'rodd', den delen af landet (i Upland), som gränsar till hafvet och som i krigstid skulle utrusta fartyg». Det gamla Färingö tingslag (dock ej Adelsön) räknades fordom till *Ropin*. I afseende på befattningen jfr. H. Hildebrand, *Sveriges Medeltid* II, 102, 109. Dock är det blott öfverensstämmelsen mellan bägge teckningarna i afseende på roþ, som inger mig betänklighet att ansluta mig till prof. Bugges tilltalande förklaring af roþ, som fel för *boð*. För detta senare talar nämligen allitterationen.

[15] D. sg. fattar jag här stå i genitiv funktion ss. nsv. »förvaltare åt konungen». Jfr. *valdarr Dǫnum* Guðr. II, 19. Just vid ifrågavarande by Hofgården i Adelsö låg den historiskt bekanta kungsgården Alsnö.

Först kommer: **tolir : auk · küla : litu · ris**....., derpaa en Lacune. Efter Lacunen följer: **þaun : hion : eftir : · auk : imirki ·**

Her er **eftir** ikke fulgt umiddelbart af noget deraf styret Ord. Deraf slutter jeg, at vi ogsaa her har Vers. Disse maa da ordnes:

þaun hion eftir
auk i mirki.

Ved **auk** maa de derefter følgende Ord copuleres med **ris**[**a**] og hvad derefter har staaet der, hvor der nu er Lacune. Ordene **tolir auk küla litu risa** staa altsaa i syntaktisk Forbindelse med Ordene **þaun** —— **mirki**, der danne Vers. Dette kunde tale for, at ogsaa **tolir auk küla ris**[**a**] danna Vers. Da maatte man udfylde det manglende og ordne Ordene i Vers paa fölgende Maade:

tolir auk küla
litu ris[**a kuml**]

saa at **küla** kom til at danne Allitteration med **kuml**. **küla** maatte da tænkes udtalt enten *Kylla* (til Mandsnavnet *Kolli*) eller *Kýla* (til et sjældent Maandsnavn *Kúli*). Dette er dog, saavidt jeg skjönner, ikke rigtigt. Derimod taler for det förste den Omstændighed, at der mellem **ris** og **: þaun** (foran hvilket Ord der sees Spor af en ret Stav) er Rum til mere end **a : kuml**; og det er ikke sandsynligt, at denne Runerække skulde have været afbrudt ved en anden Slyngning. Den anden af de to Verslinjer vilde ogsaa i metrisk Henseende være betænkelig. En endnu mere afgjörende Indvending mod at antage de nævnte Verslinjer er den, at **küla** vistnok har havt *g*, ikke *k*, i Fremlyden, da **külu** i L. 869 synes at maatte danne Allitteration med **kuþ**. Jeg antager derfor, at **tolir auk küla** o. s. v. indtil **þaun** har været i Prosa. Da lader det manglende sig ikke bestemt udfylde, skjönt den omtrentlige Mening er klar. Exempelvis udfylder jeg: **ris**[**a : stin : þina**].

Efter **mirki** maa der endnu have fulgt et Par Verslinjer. I disse maa have staaet i Accusativ Betegnelse for den Person, efter hvem Mindesmærket er reist og Runerne ristede, samt tillige Verbet »gjöre» eller »hugge», hvortil **mirki** har været Object. Af denne Fortsættelse er kun levnet **krni** i B. 277 (**srni** i B. 1136). Det er af disse Runer, at L. har gjort ..**kr**..., som han lader fölge umiddelbart efter **eftiʀ** :. Liljegren har sat disse Runer ind her, vistnok fordi **eftiʀ** ifölge hans Mening maatte være fulgt umiddelbart af det styrede Ord. Men i Poesi er dette ikke nödvendigt, og Tegningerne vise, at den af L. givne Rækkefölge er urigtig. Da Verbet »gjöre» eller et synonymt Verbum maa have staaet i det, som har fulgt efter **mirki** ·, formoder jeg, at **krn** er feillæst for **kera**.

hakun : baþ : rista antager jeg for Prosa. Efter **lit : rista** : læser jeg altsaa Indskriften paa fölgende Maade (hvor dog Udfyldingen efter **risa** kun er sat exempelvis):

toliʀ : bruti : iboþ : kunuki : toliʀ : auk · küla : litu · ris[a : stin : þina] : þaun : hion : eftiʀ : auk : i mirki : kera . . . .

I phonetisk Transscription opfatter jeg den hele Indskrift, naar Versene betegnes som saadane, paa fölgende Maade:

Ráð þú rúnaʀ! A 1
rétt lét rista A 2 1
Tóliʀ bryti A 3
í boð kunungi. C (a D 3)
Tóliʀ auk Gýla létu ræis[a stæin þenna]
þaun hión eftiʀ C 1
auk í merki C 1
gera . . . .
. . . .
Hákun bað rista.

Tyd Runerne! ret lod Toler Gaardsforvalter dem riste ifölge Kongens Paabud. Toler og Gyla lod reise

[denne Sten], de Ægtefæller, og gjöre Tegn deri efter...... Haakon böd at riste (Runerne).»

Fjerde Verslinje synes at maatte henföres til Typen C, saa at Linjens anden Stavelse med Hovedtone metrisk er oplöst, som i Beow. 2097: *hê onweg losade* (Sievers Paul-Br. X, 245).

raþu kan have været udtalt *ráðu* med enklitisk Stilling af Pronomenet.

toliʀ gengiver jeg ved *Tóliʀ;* en omlydt Form *Tóliʀ* er ikke nödvendig, jfr. *Þórir*. Navnet er skrevet **tuliʀ** L. 1400; Accus. **toli** L. 296, **tuli** L. 600. En nærbeslægtet Form er norsk *Tóli* Hák. s. Hák. Kap. 201 (Unger Kap. 210). Med Hensyn til Forholdet mellem begge Former jfr. **balir** og **bali**, *Gylfir* og *Gylfi*, o. s. v. Paa Dansk forekommer Mandsnavnet *Tole*, *Tule*, se O. Nielsen. Tilsvarende Kvindenavn **tola** L. 1099, **tula** L. 456, 927, 1163, 1351, dansk *Tola*. I L. 333 viser i tredje Verslinje Metret, at **toliʀ** har langt *o*. Navnet er derfor vistnok afledet af *tól*, Redskab.

bruti. Dette Ord findes ogsaa paa Rygbjærg-Stenen i Jylland, i Nomin. **bruti**, Gen. **brutia**, se Wimmer, *Aarböger f. nord. Oldk.* 1875, S. 193 ff., og sandsynlig i Accus. pl. **brutia** L. 858. Toler er ved dette Ord betegnet som Bestyrer af Kongsgaarden Alsnö.

boþ Paabud, Befaling. I Glsv. forekommer Formen *boþ* i Vestm. L. II, ellers *buþ*, og endnu i Nysv. *bâd* ved Siden af *bud* (Rydq. IV, 72, 74).

kunuki maa gjengive Udtalen *kunungi*, da Indskriften betegner *o* ved *óss*-Runen. I Glsv. findes Formen *kununger* i mange Skrifter, deriblandt i Upl. L., se Rydq. IV, 62. **i boþ** (Accus.) **kunuki** synes egentlig at betegne »for at efterkomme Kongens Paabud»; jfr. oldisl. *í mun manni*, for at behage En.

küla ogsaa L. 877, 926 og efter Baron Hermelin L. 955; **kula** L. 2, 758, 767, 920, 947; Gen. **külu** L. 869.

Sidstnævnte Sted synes, som allerede omtalt, att vise, at Navnet har været udtalt med *g* og ikke med *k*. Det er muligt at det skal forstaaes som **Gylla*, Femin. af Mandsnavnet **kuli**, *Gulli*, der forekommer for Ex. paa Högby-Stenen i O.-Götl. Jeg formoder dog snarere, at det har været udtalt *Gýla* og at dette er Kjæleform af *Gýlaug*. I *Dipl. Norv.* I, Nr. 560 (Aar 1397 Hardanger) forekommer Gen. *Gyloughu*. L. 821 **kulauk** ved Siden af **koþlauk**. Jfr **kulhu** L. 19 Nomin. for **kuluh** **kulh** eller **kulha** L. 240.

Conjunctionen **auk** og Ordene **i mirki kera**, som den copulerer med **ris[a stin þina]**, har adskilt Præpositionen **eftiʀ** fra den deraf styrede Betegnelse af den Afdöde, hvilken efter de to Tegninger i B. var ulæselig. Ved et enkelt Ord er Præpositionen adskilt fra det styrede Ord, der staar i en anden Verslinje, i Vǫluspá 19: *stendr æ yfir grænn* | *Urðar brunni* og i Hamd. 11: *líðu á yfir ungir* | *úrig fjǫll*. I kunstige Skaldekvæder kan Præpositionen ved mange Ord være adskilt fra sin Styrelse; jfr. Lund, *Ordföjningslære*, S. 460.

mirki forstaar jeg om de i Stenen inhuggede Tegn. **i** forstaar jeg som »ind i Stenen» og forbinder det med **kera**.

baþ rista. Jfr. **þorkir baþ ubiʀ rista** D. I, 193; **tutiʀ baþ karua kubl** D. II, 55; **baþ bru kera** L. 1010. Naar man sammenligner *rúnaʀ . . . lét rista Tóliʀ bryti í boð kunungi* »Runer lod Toler Gaardsbestyrer riste efter Kongens Paabud» med **hakun baþ rista** »Haakon böd at riste (Runerne)», saa synes det klart, at Kongen og Haakon er samme Person. Sammenlign Udtrykket paa den större Jællinge-Sten: **haraltr kunukʀ baþ kaurua kubl þausi** o. s. v., se Wimmer i *Opuscula . . ad J. N. Madvigium*, S. 200 f.

Hofgårdens Runeindskrift er da af stor Vigtighed, fordi den nævner en svensk Konge og derigjennem er tilnærmelsesvis dateret. Denne Kong Haakon maa være Haakon, hvem Nogle give Tilnavnet den röde, der efter

Schol. 85 til Adam. Brem. III, 52 og efter flere islandske Skrifter (Magn. s. berfœtts i *Heimskr.* Kap. 13; *Kongerækken* hos Langeb. Scr. r. Dan. I, 12; Hervar. s. i min Udg. S. 296) var Konge efter Steinkell, medens han i Vestgötalagen (S. 299) sættes foran denne. Hvis Haakon har regeret efter Steinkell, hvilket synes rimeligst, maa L. 333 være fra omkr. Aar 1070; hvis Vestgötalagen har Ret, lidt ældre.

---

22) **Nyble, Ekerö socken, Färentuna härad. Upland.** L. 357, B. 279, U. F. II, VII, 53. Stenen troligen förstörd.

kuni · auk : kari[1] **: raisþu · stin · eftʀ**[2] —— **han : uas : buta : bastr : ar** (ornament korsar slingan) **uþ i : hakunu.**

Fonetisk transscription: *Gunni*[3] *auk Kári ræisþu stæin æftʀ — hann vas bónde bastr er bóði*[4] *í Hákunøy.*

22. [1] B., L. **Karl.** [2] L., B. **efiʀ.** [3] U. F. *Gunne.*

[4] Det är blott känslan af att en slutformel sådan som denna gerna borde vara i poetisk form, som förmått mig att göra de gjorda, kanske alltför vågsamma antagandena. Två allittererande ord voro gifna, det tredje måste alltså äfvenledes börja med **b-**, hvilken runa synes mig kunna hafva fått rum mellan **r** och ornamentet. Till pt. sg. *bóði* passade emellertid ej den skenbara G. pl. *bónda* i det föreg., som eljes väl läte sig försvara såsom gen. partitivus. Jag har derför fattat ristningen som *bónde* i likhet med min uppfattning af **ar** som *er*. Det är intet ovanligt att finna **a** för *e*, *i*, *æ* i runskrift, åtminstone hvad rotstafvelse beträffar, men äfven i ändelser träffas samma ristning och det t. o. m. liksom här i samma inskrift vexlande med **i**: jfr L. 968. Svårare torde blifva att öfverhufvud motivera pt. *bóði*, isynnerhet uti en inskrift, som genom pt. *ræspi* visar sig höra till de äldsta upländska. Man väntar stark böjning. Dieterich, *Runen-Sprachschatz*, har pt. **buþi** blott från L. 667, i enlighet med B. 615, men D. I, 61 läser der **buk i** och säger uttryckligen att runan **k** är omisskännlig. Måhända skulle en förnyad granskning, om den blifvit oss förunnad, äfven här kunnat upptäcka ristningen **buk i**, hvilken kan göras sannolik af det mer än vanligt långa af-

Öfversättning: *Gunni* och *Kári* reste sten efter ... han var den bäste bonde, som bodde i Hákonoy.

Den senare delen af inskriften synes vara i metrisk form:

hann vas bónde bastr B
er bóði í Hákunoy a D 4, utv.

---

23) **Egby, Spånga socken, Sollentuna härad, Upland.** L. 378, B. 153, 146, U. F. I, II, 69 med rättelser och tillägg.

raknilfʀ : lit · kirua × bru[1] **× þisi × iftiʀ × anunt × sun × sin × kuþan × kuþ ialbi**[2] **× ons × ant**[3] **× uk × salu**[4] **× bitr ×**

---

ståndet mellan þ och **i**. Hvarken mening eller metrum skulle röna inflytande af en dylik ändring. U. F. öfversätter: »Han var bland bönder den bäste, som arbetade i Håkonö». Prof. Bugge anmärker: »I L. 357 har B. foran **han** (adskilt derfra ved et Mellemrum) **r**.

Det synes mig unödvendigt at gjengive **buta** ved *bónde* (Nom. sg.) og vel muligt at forstaa det som *bónda* (Gen. pl.). Thi i Oldnorsk følger efter *peira er* Verbet ofte i Ental, hvor *peira* er styret af et Entalsord (som her **buta** af **bastr**). F. Ex. *hver peiʀa es mæler* Homil. ed. Wisén S. 208, L. 31. Ligeledes følger i Angelsaksisk efter *pâra pe* Verbet sædvanlig i Ental, hvor *pâra* er styret af et Entalsord. En tilsvarende Construction er paavist i Romansk, se *Romania* II, 120. Jfr **han vaʀ bonta bestr** ... L. 947. **hakunu** *Hákunoy* er, som ogsaa Liljegren (*Run-Lära* S. 99) mener, sandsynlig det gamle Navn paa *Akerö* eller *Ekerö*.

Skrivemaaden **ar** kan betegne Udtalen *ær* med *æ* opstaaet af *e* mulig ved Indflydelse af *r*, *ʀ*; jfr Formen *ær* i svensk Bogskrift fra Middelalderen. Dog forekommer ogsaa Skrivemaaden **as**.

Skriften kan ikke vise, om **bastr** har været udtalt *bastr* eller *bæstr*. Formen *baztr* forekommer i Oldislandsk, men er ikke paavist i Svensk, hvor Formen *bæstr* er den almindelige.»

23. [1] U. F. *bro*, mot B. och L.

[2] B. blott *bi* tydligt, af de öfriga runorna blott stafvar; L. *ial*bi.

[3] L.; U. F.; B. har svag antydning till **o** för **a**, och man väntar här **o** = *q*.

[4] L., U. F.; B. något otydligt.

þian × on krþi til[5] × munu iki mirki miʀi × uirþa × muþiʀ × kirþi × if tiʀ × sun × sin × ainika ×.

Fonetisk omskrifning: *Ragnælfʀ lét gærva[7] bró þessi æftiʀ Anund sun sinn góðan. Góð* (h)*ialpi* (h)*ans and*(u) *ok sálu bætr þen[6]* (h)*ann gærði til. Munu æigi[7] mærki mæiʀi verða þan[8] móðiʀ gærði æftiʀ sun sinn æiniga[9].*

Öfversättning: *Ragnælfʀ* lät göra denna bro efter *Anundr* sin gode son. Gud hjälpe hans ande och själ bättre än han gjorde till (: än hans gerningar värde äro). Minnesvårdar skola ej större vara än modern gjorde efter sin ende son.

Den senare delen af denna inskrift är i metrisk form:

munu æigi mærki	A 1, 2 s
mæiʀi verða	A 1
þan móðiʀ gærði	a A 1
æftiʀ sun	3-stafvig vers
sinn æiniga	D 2.

---

(23) [5] De följande orden **munu . . . uirþa** så lästa af doc. Hj. Kempff, i B. otydliga; se U. F. II, rättelser och tillägg; jfr *Rökst.* s. 146.

[6] Om **ia** som tecken för *e, æ* jfr Wimmer. *Run. Opr.* 218. Äfven på svenska runstenar finnes dylik digrafisk beteckning. t. ex. L. 382, 416, 433, 434, 804, 1091 m. fl.

[7] Prof. Bugge anmärker: »Skriften kan ikke vise, om **iki** er *eigi* eller *ekki;* men at *eigi* er det rette, tör sluttes af **igi** L. 485; jfr **aiki** L. 1442.

Det synes mig unödvendigt at gjengive **kirua** og **kirþi** phonetisk med *gærva, gærði.* Jeg vilde gjengive det ved *gerva, gerði* og antage, at *æ* var blevet til *e*, ved Indflydelse af den foregaaende Palatal.

[8] Genom det gjorda antagandet erhålles en passande mening. Att en stafvelse tages två gånger, är ej ovanligt, se *Rökst.* s. 29. Saknaden af **n** framför det följande **m** kan bero på ljudlig assimilation eller vara typologisk egenhet. Med detta antagande uppkommer en lättare versbyggnad än utan detsamma, hvilket ytterligare talar för dess riktighet.

[9] Se Rqt. II, 517.

24) Viby, Sollentuna socken och härad, Upland. L. 391, B. 138, U. F. I, 1, 59.

ika[1] **lit h(a)kua heli þisa iftiʀ suni sina toh**[2] · **auk þau ikiþora bʀu**[3] **aina · kiarþu mukiþ mirki furiʀ arkum mani**

Fonetisk transscription: *Inga lét hoggra hælli þessa æftiʀ syni sína trá auk þau Ingiþóra bró aina gærðu. Mykið*[4] *mærki fyrir argum manni.*

Öfversättning: *Inga* lät hugga denna häll efter sina två söner och *Ingiþóra* jemte sin man gjorde en bro. En stor minnesvård för hvar dålig man[5].

---

24. [1] L. *Ika*. ty i sammanfaller i B. med ett slingan korsande ornament.

[2] Detta ord är A. pl. m. isl. *trá*. För *r* är således óss-runan tecken. Detta förekommer ock stundom eljes t. ex. **kuþoastr** L. 239. **oar** isl. *rar* L. 372 (D. II 28). Jfr bruket af **o**-runan, som tecken för *r* i den af Bugge nyss tydda inskriften med äldre runor på Rökstenen. Vidare förekommer i detta ord **h** = *a*. Denna **a**-typ finnes på de äldsta danska stenarne Kallerup, Snoldelev, Flemlöse, på den senare jämte den vanliga *a*-typen; jfr Wimmer, *Run. Opr.* 112, 169, 226, 227, 223. Denna typ finnes jemte den vanliga här och der på svenska runstenar och brukas ganska ofta af ristaren **Ubiʀ**, som hör till jemförelsevis sen tid. Typen **h** = *a* förekommer sålunda L. 41 (B. 337, men vanligt **a** hos D. I, 42), 121 (B. 432, D. I, 166 **hustr**, ristad af **Ubiʀ**), 326 (af **Ubiʀ**, B. 548 **faþur**, D. I, 250, **fhþur**), 814 (B. 691 ᛋᛏᚼᛁᚾ). Huruvida denna **h**-form af **a**-runan i de svenska inskrifterna har något historiskt sammanhang med de äldre danska runstenarnes typ, kan vara tvifvelaktigt.

[3] L.: B. **bʀi**.

[4] Jfr Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 188.

[5] Öfversättningen erbjuder svårighet. Liljegren, *Runlära* s. 102 anmärker: »**arkr** arg (isl. 'håglös') synes väl vara mindre hedrande och i synnerhet minst väntadt af en moder på sina barns minnesvård, men som det äfven kunde utmärka den harm och vrede, hvilken visas mot en fiende i krig, bör det tolkas med mod, stolthet, hvarför **mukiþ mirki furiʀ arkum mani** stort märke för arg man, icke inneburit något menligt, utan i det närmaste velat säga: ett stolt märke för en stolt man». Emellertid har isl. *argr* aldrig denna bet., se Oxf. och Fritzner. U. F. öfversätter: För modlös(?) man ett stort

24 minnesmärke» och till denna öfversättning ville jag ansluta mig, med förbehåll att deri få inlägga den betydelse, att vården, rest öfver den förträfflige döde, skulle inför hvarje dålig man framhålla den hänsofnes lifsgerning, som ett efterföljansvärdt exempel. Endast så synes det mig vara möjligt att försvara förekomsten af **arkum**. Helst skulle jag dock vilja antaga, att **arkum** ej hör till adj. *argr*, hvars betydelse blott nödtvunget passar, ty prof. Bugges tydning härnedan tilltalar mig ej mera än min egen. Att finna det rätta är svårt. En god mening synes mig uppkomma genom att läsa runan ᚴ, **k** som **þ**, likasom uti **krik** *grið* D. I, 32: **kurkiʀ** L. 1193 (B. 917, W. 200) torde väl ock ej heller kunna vara annat än ***þurkiʀ** *þorgæiʀʀ*. Inskriftens **arkum** gåfve sålunda ***arþum** *(h)arðum* och i bet. »hardy» är isl. *harðr* ett hedrande epitet, jfr i Oxf. *eiga harðan son, hinn raskasti drengr ok hinn harðasti karlmaðr, þeir eru harðir ok hinir mestu barðagamenn*. Jfr *harðr i gæirþingi* L. 1184 enligt prof. Bugges tolkning här nedan. Prof. Bugge anmärker till detta ställe och till inskriften öfverhufvud följande: »Her kunde ogsaa henvises til Rafn, *Runeindskr. i Piræeus* S. 158 og til Steph. II, 616. Stephens, som har benyttet 3 Kopier ældre end B., læser: •• **ka • lit • hakua**; fremdeles **toa** for **toh**; **ikiþiura blinta**; **mükiþ** og **mini** for **mani**.

Rafn forstaar förste Navn som *Ingi* og oversætter *þau Ingiþóra* ved »han og Ingethora». Jeg oversætter ligesaa og forstaar ligeledes förste Navn som Mandsnavn. Men jeg forstaar **kalit** (saa B.) enten som **kali lit** eller som **kal lit**. **kalit** for **kali lit** er samme forkortede Skrivemaade som i **alit** D. II, 118 for **ali lit**, **snialat** L. 883 for **sniala lat**, **kisila** L. 324 for **kisila la**, se *Rökstenen* S. 29. Nom. **kali** L. 1347, 1424; Accus. **kala** L. 1277, L. 1581. Det er, som Metret i L. 1277 viser, *Kali* der ogsaa er dansk og norsk, ikke *Kalli* for *Karli*. Derimod Accus. **kal** L. 582, L. 1278 vel *Kall* af *Karl*.

ikiþora synes rettere Læsning end **ikiþiura**. Ogsaa **bʀu aina** synes rettere end **blinta**; men da B. har **bʀi** og da **ʀ** er paafaldende, kunde man formode, at **ʀ** og **l** var feillæst for **r** og **|** for **ᚮ**, altsaa **bro**. Talordet »én» er vel sat til, ikke som Modsætning til, at det er to Personer, som har ladet Broen gjöre, men i Modsætning til Udsagnet om, at Faderen har ladet Stenen hugge »efter sine to Sönner».

Efter Analogi af L. 483: **mirki mukit iftiʀ man kuþan** og f. Ex. L. 583: **ranfastr lit kera marki þisun fir sial ikifatar** maa man formode, at det af **furiʀ** styrede Ord betegner den eller dem, til hvis Minde Mindesmærket er sat. Udtrykket vilde være altfor utydeligt, hvis Meningen skulde være: »et stort Mindesmærke (vilde dette være, hvis det var sat) for en modlös Mand». Ved den almindelig

24 antagne Læsemaade **mani** maatte derfor, efter mit Skjön **arkum**, *argum*, være et rosende Epitheton, og saaledes oversætter Rafn **arkum** ved »stridbar». Stephens tager Ordet i den Betydning, som *arg* nu har paa Gotland og i flere svenske Dialekter »dugtig, driftig, rask, duglig», efter Rietz 126. Denne Opfatning synes mig dog utilstedelig. Den Betydning »umandig», »modlös», »feig», som Adjectivet *argr* har i Norsk-Islandsk og i andre germanske Sprog, har *argher* ogsaa i Gammelsvensk (se Söderwalls Ordbog), hvor det derimod ikke kan paavises i god Betydning. Dette er tilstrækkeligt til at godtgjöre Umuligheden af at bruge dette Ord uden nogen Tilföielse til den Dödes Pris. En anden Betænkelighed ved den nævnte Forklaring er den, at Entalsformen **arkum mani**, *argum manni*, er besynderlig, naar det i Forveien har været sagt, at en af Forældrene har ladet Stenen hugge **iftiʀ suni sina toa** (eller **toh**) »efter sine to Sönner», thi Ingen vil vel med Stephens oversætte dette ved »efter sin Sön Toe».

Stephens anförer efter de gamle Afskrifter, han har benyttet, **mini**, ikke **mani**. Dette **mini** optager jeg og forstaar det som *minni* (Rydq. II, 438) »mindre», Neutr. pl.; **arkum** forstaar jeg som Flertal. Altsaa: »et stort Mærke; for daadlöse Mænd (sættes) mindre (Mærker)». Verbet mangler, som ofte i Sentenser og Ordsprog (f. Ex. oldn. *betri ein kráka í hendi en tvær í skógi*).

Uagtet Indskriftens Begyndelse vilde kunne danne metrisk rigtige Verslinjer:

Kali lét haggva
helli þessa,

tror jeg ikke den er ment som Vers, da Udtrykket i ingen Henseende har poetisk Karakter og da Ordene **auk þau — — kiarþu** ikke lade sig inddele som Verslinjer af samme Art. Derimod er **mukiþ mirki furiʀ arkum mini** visselig ment som Vers, men det er metrisk mindre heldige Vers.

mykiþ merki

danner ikke en regelret Verslinje efter Typen A 1, da förste Stavelse er kort, men har flere Sidestykker i svenske Indskrifter. Linjen:

fyrir argum minni

stöder ved sin tostavelses Optakt. Det gaar dog af flere Grunde ikke an at dele:

mykid merki, fyriʀ
argum minni.

At i Linjen:

fyriʀ argum minni

anden stærkt betonede Stavelse danner Allitteration, er heller ikke heldigt, men forekommer dog oftere i Runeindskrifterne.

I metrisk form äro blott de sista orden:

mykið mærki A 1
fyrir argum manni a A 3.

---

25) **Eds kyrkostig, Sollentuna härad, Upland.** L. 397, B. 166, D. II, 46, U. F. I, III, 24, Liljegren, *Runlära*, s. 82.

Härunder upptagas två samhöriga ristningar, båda anbragta å en väldig, lös klippa.

rahnualtr lit · rista runar efʀ · fastui · moþur · sina · onims · totʀ × to · i · aiþi · kuþ · hialbi · ant · hena. På andra slingan: **runa · rista · lit rahnualtr · huar · a · griklanti · uas · lisforunki.**

Fonetisk transscription: *Ragnvaldr lét rísta rúnar æftʀ*(?) *Fastvi móður sína,* **Onims** *dóttuʀ*[1], *dó í Æiði. Guð hialpi and henna*[2]. — *Rúnar rísta lét Ragnvaldr hiar*[3], *á Gríklandi vas li*(ð)*sforungi*[4].

I L. 483 har vi lignende, men i formel Henseende heldigere Verslinjer:

mærki mykit
æftiʀ mann góðan.»

25. [1] **totʀ** kan motsvara ett isl. *dótr*, se Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 331. anm., ehuru med hänsyn till *efʀ*, som väl är *eftʀ*, utelemnandet af en vokal i ändelsen må hållas för möjligt. Då uti runinskrifterna slägtskapsorden vanligen hafva -*ʀ* blott i N. sg., deremot i cas. obl. vanligen bibehålla -*r*, hade måhända *dóttiʀ* bort antagas i stället för *dóttur*, som synes fordras af meningen. Detta *dóttiʀ* vore då antingen N. sg., brukad ss. A. sg., som fallet är med detta och andra slägtskapsord Vestm.-L. I, se Rqt II. 173, och hvarpå äfven ex. förekomma i runskrift L. 1447, Dyb., *Svenska runurk.*. 4:o. nr 27, eller vore det verklig N. sg. brukad som subj. till det följande *dó* och måhända danande allitteration med detsamma.

[2] G. sg. *henna* utan *r* är anmärkningsvärd. Enligt Schagerström, *Arkiv.* III, 143, skulle transcriptionen vara *hænna*.

[3] U. F. uppfattar **huar** såsom pt. sg. af 'vara', med onödigt förslag af h, samt förkastar Liljegrens tydning. *Runlära* s. 82, af **han**

Öfversättning: *Ragnvaldr* lät rista runor efter *Fastvi* sin moder, **Onims** dotter, dog i Ed. Gud hjälpe hennes ande. — Runor rista lät *Ragnvaldr* här, i Grekland var han krigarhöfding.

Liljegren och U. F. uppställa hela inskriften i metrisk form, hvarvid dock versparet: **ifʀ fastui moþur sina** blifver utan allitteration. Sålunda kunna åtminstone ej dessa vara i metrisk form. Måhända är först den andra slingan af poetisk affattning:

Rúnar rísta	A 1
lét Ragnvaldr hiar	B
á Grikklandi	C 1
vas li(ð)sforungi	a D 3.

Vid denna inskrift anmärker prof. Bugge: »Her kunde ogsaa henvises til: Rafn, *Runeindskr. i Piræus* S. 36; Montelius, *Sveriges Historia* I. 303. I *Antiqv. Tidskr. f. Sverige* I, 170 siger Dybeck udtrykkelig, at Stenen har **efʀ** og **griklanti,** ikke **ifʀ** og **kriklanti.** Hine Læsninger angiver han ogsaa i Texten i *Sver. R.-U.*, men paa Tegningen de sidstnævnte.

Det lader sig vistnok ikke sikkert bestemme, om **fastui** gjengiver Udtalen *Faství* eller *Fastvé* eller *Fastvi.* Det förste forekommer mig sandsynligst. Efter Bortfald af *h* er Slutningsvokalen bleven lang. For *í* taler den latinske Genetiv *Gudrie Dipl. Sv.* IV, 256. Aar 1332 (Lundgren: *Spår af hednisk kult*, S. 54). Men i Stedsnavn findes

uar, medger dock att förekomsten af den äldre formen **uas** uti samma inskrift som denna förmenta yngre form gör tydningen osäker. Jag har upptagit prof. Bugges tolkning af ristningen, emedan den synes mig slående riktig.

[4] Isl. *foringi.* Riktigheten af Bugges sammanställning af detta ord med got. *fauragaggja*, fe. *foregenga* (*Arkiv* II, 224), kan på grund af den förevarande formen något sättas i fråga, men en analogisk ombildning till *-ungi* är alltför lätt tänkbar för att förklaringen derigenom skulle kunna falla.

baade *Sködhvii* og *Sködve*, *Skythwæ* (Lundgren S. 55). I isl. *þyri* (af *þyrvi*) er Endevokalen bleven forkortet.

onims. Samme Navn i Accus. **unim** L. 503. Skrivemaaden synes at tale for, at Navnet snarere er *Ó-nĭmr* »han som ikke lærer», afledet af *nima* med Præsens-Vokal, end *Ó-nǽmr* »den ulærvillige».

Montelius oversætter **huar** ved »hvilken»; men se hermod Klockhoff, *Relativsatsen* S. 10. Versemaalet taler for, at **huar** danner Slutningen af den Linje, som begynder med **lit rahnualtr**. Jeg formoder, at **huar** er ment som (eller feilristet eller feillæst for) **hiar** »her» og at der skal sættes Komma derefter (ikke foran). **lisforunki**. Jfr **lisfuruki** L. 803.

---

26) Rundby, Eds socken, Sollentuna härad, Upland. L. 398, B. 165, D. II, 51, U. F. I, III, 25, Rafn, *Runeindskr. i Piræeus* s. 158 f.

ikriþ · lat[1] **laþbo · kiara · auk · stain · hakua · iftir**[2] | **ikar bota sin**[3] **· auk · eftir · tan · auk · eftir · baka suni sina**

På en annan ristning å samma sten:

þair · büku[4] **· i rünbü · auk · boatu**[5] **· kristr · ialbi**[6] **· salu · þaira**[7] **· el**[8] **· skal · at minum · mana · miþan : men**[9] **: lifa**

Fonetisk omskrifning: *Ingrīð lǽt* ***laþbo***[10] *giara*[11] *auk*

---

26. [1] L.; B; D. **lt**. [2] B.; D. saknas.

[3] Dessa tre sista ord saknas å Dybecks teckning.

[4] D.; U. F.; B.; L. **buku** utan föregående skiljetecken.

[5] L.; D.; B. intet skiljetecken. [6] B.; L. intet skiljetecken.

[7] D.; L. **þai***ra*, B. **þai**. [8] D.; U. F.; B.; L. **· il**.

[9] D.; L. **· min ·**; B. **min**.

[10] U. F. öfversätter 'gång-bro' och anmärker: »Då med ordet **laþ-b(r)o** icke kan menas landbro (der borde då stått **lat-** eller **lant-bro**) måste det betyda en på uppstaplade stenar lagd bjelk-spång eller stockbro. Sådana kallas ännu på Gotland *lädar* eller *staplar;* jfr isl. *hlöþ*, något uppstapladt». Denna mening förutsätter att **r** är utelemnadt af ristaren. Jag vågar ingen mening om ordets betydelse. Prof.

stæin haggra[12] *æftir Ingar bónda sinn auk æftir Dan auk æftir Banka syni sina.*

Þæiʀ buggu[13] *í Runnibý*[14] *auk bó áttu. Kristr ialpi sálu þæiʀa. Hæll skal at minnum manna meðan menn*[15] *lifa.*

6) Bugge yttrar: »Forklaringen af **bo i laþbo** som Feil for **bro** synes mig evident rigtig. Jfr L. 35 **lit kiara baþi bro ok rita stain** og mange lignende Udtryk. Saa har D. 8:vo 6 feilagtig **buþur** for **bruþur**».

[11] Riktigheten af denna fonetiska omskrifning kan något dragas i tvifvelsmål i följd af att en dylik form så sällan möter i fornsvenska litteraturen; se Rqt VI: K. H. Karlsson, *Arkiv för nord. fil.* I. 391. churu visserligen formen i och för sig vore möjlig. Da Sievers. *Gött. gel. Anz.* Jahrg. 1883, s. 55 visat, att redan urgerm. vissa former saknade *r* i detta verb. skulle ljudlagsenliga utvecklingen af en dylik i sg. **gariʀ* blifva **garʀ* och denna vokalisation. som äfven fanns i pt. kunde så öfverföras på inf. Om det i former med följande palatalvokal palataliserade *g* öfverfördes på denna inf., skulle dess grafiska uttryck i runskrift kunna vara **ki**. Denna förklaring är enlig med doc. Noreens uttalanden i hans föreläsningar öfver fsv. grammatik. Är ej **kiara** att uppfatta på detta sätt, måste det vara *gæra* och **ia** digrafisk beteckning för *æ*. Utan att vilja uttala mig om, hvilkendera uppfattningen i hvarje fall är den riktigare. vill jag framgent såsom här återgifva **kiara** med *giara*, **kiarua** med *giarva*, hvartill isl. *gjǫrva*. Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 226, anm. 4. Prof. Bugge anmärker: »Det synes mig ogsaa muligt. at i **kiara a** betegner *æ*, medens **ki** betegner det palatale *g*.»

[12] Uttalet var sannolikt *hǫggva*, hvarur fsv. *hogga. hugga.* utvecklat sig, jfr Leffler, *Om v-omljudet af ī. ĭ och ei i de nordiska språken* s. 14 not. 2. Omskrifningen *haggva* är i enlighet med min antagna grundsats att beteckna u-omljudet af *a* endast der runristningen antyder tillvaron af det samma. äfven om fsv. litteraturformen, såsom i detta fall. skulle strida mot min transscription. Möjligheten af att transscriptionen är riktig måste i alla fall hållas öppen på grund af fg. *hagga, hagwin.*

[13] *byggu*? Jfr isl. *bjoggum, bjuggum.* På ett försök att förklara förhållandet mellan de isl. formerna och runspråkets vill jag ej här inlåta mig.

[14] Transscriptionen är i öfverensstämmelse med namnets nuvarande uttal och här liksom vid det föregående ordet är alltsa intet afseende fäst vid inskriftens stungna runor. Enligt min mening voro ofta, åtminstone under den äldre runtiden, d. v. s. 1000-talet. de stungna runorna ej till ljudvärdet skilda fran de ostungna, utan blott orna-

Öfversättning: *Ingrið* lät göra **laþbo** och hugga sten efter *Ingarr* sin make och efter *Dan* och *Banke* sina söner. De bodde och egde gård i Rundby. Kristus hjälpe deras själ. Hällen skall (stå)[16] till minne af männen, så länge män lefva.

Den första ristningen är uppenbarligen prosa, hvilket ock är fallet med *Kristr ialpi sálu þeira* i den andra. Början af den andra ristningen synes deremot liksom slutet vara i metrisk form. Alltså:

---

mentala varianter af dessa, hvilket bevisas af deras användning i sådana fall, der språket omöjligen kan hafva haft de ljud, som deras translitteration antyder **ü**, **e**, **g**. För **ü** är detta ett sådant fall: andra äro: **für** 'for' L. 206 (D. I, 182); **osmünrt** L. 1052 (B. 1098); **güþon** L. 812 (B. 692); **üfaik** L. 724 (D. I, 91); **ikül**, **ük** L. 688 (B. 615, D. I, 76); **ikülbiarn** L. 213 (D. I, 185); **iarünta** L. 155 (D. I, 198); **bünta** L. 1046 (B. 1078); **iüan** W. 43, **stainülfr** på en runsten från Öfver-Selö kyrkogård i Södermanland, enligt en teckning i k. Vitterh. Hist. och Ant. Akad. samlingar. Jfr härmed att **ü** har ljudvärdet *o* på Valtjofstads kyrkodörr från Island från början af 1200-talet, enligt uppgift af Björn Magnússon Ólsen, *Runerne i den oldisl. literatur*, s. 87. Äfven på **e** i betydelsen *i* finnas några ex., ehuru somliga ej fullt så bevisande, såsom **sehkurþ** L. 85 (B. 367, D. I, 138, ehuru ej på teckningen); **raesa**, **staen**, L. 372 (D. II, 28). Denna sista inskrift, L. 372, är dessutom märklig derigenom att den använder **ᛆ**, dels i den af Wimmer, *Run. Opr.* 200 f. påpekade och förklarade betydelsen *e*, t. ex. **þᛆirutr**, **lᛆt**, dels äfven i bet. *i*, hvilken bet. väl är otvifvelaktig i **ᛆkᛆkriþar** *(Ingi(g)riðar)* och **irfᛆkᛆ** (isl. *erfingi*, fsv. *ærvingi*, *arvingi*, och sannolikt äfven uti **iftᛆr** **æftir*. Några ex. finnas äfven, i hvilken runan **g**, **ᚴ**, användes med ljudvärdet *k*, t. ex. **giristr** L. 242 (B. 500, D. I, 231); **sig gvik** L. 135 (B. 460, D. I, 195); **aog gatilʀutr** '*kætilmundr*' L. 142 (B. 480); **gonu** '*konu*' L. 1000 (B. 1085); **sagsa** W. 130. På grund af sådana ex. kan jag ej i tvifvelaktiga fall tillmäta ristningen med stungna runor någon betydelse, hvad den äldre runperioden angår.

[15] Prof. Bugge anmärker: »Jeg vilde gjengive **min** ved *menn*. Thi foran *nn* kan *æ* være blevet til *e*. Saaledes skrives i det af Kaalund udgivne gammelnorske Runedigt *velldr*, *kelr*, *breida*, *berdzta* o. s. v., men *gin-endr* (*e* foran *nd*).

[16] För ellipsen af verbet jfr L. 1342.

þeir buggu í Runnbý a A 2 b, v 1 s
auk bó áttu C 1
Kristr ialpi sálu þeira.
(H)*ell skal at minnum manna* 6-stafvig vers
meðan mœnn lifa C 3.

Prof. Bugge anmärker härtill: »At i Forbindelsen: *Hell skal at minnum manna* Optakten skulde omfatte *Hell skal at*, kan jeg ikke tro. Man kunde formode, at alene *at minnum manna* (ikke tillige *hell at*) var Vers, og at dette var en Formel som Runeristeren havde optaget fra en ældre Indskrift (jfr **in uarin faþi faþiʀ aft faikiąn sunu** paa Rökstenen). Men jeg ser heller i:

Hell skal at minnum manna

en 6stavelses Verslinje (*skal at*. metrisk Oplösning), der ved Allitteration er forbunden med en Linje i fornyrðislag. Jævnför mine Bemærkninger til L. 324, L. 702, L. 487.

---

27) **Frestads socken, kyrkomuren, Vallentuna härad, Upland.** L. 403. B. 84. U. F. I, IV, S. 22.

iarlabaki lit × raisa × staina × þasa × at sik × kuikuan × | auk × bru × þisa × karþi × fur · ont · sina · auk · ain ati alan tabu

Phonetisk Transscription: *Iarlabanki lét raisa stæina þessa at sik krikvan auk bró þessa gerði fyr ǫnd sína auk æinn átti allan Tæbý.*

»Jarlabanke lod reise disse Stene efter sig i levende Live, og han gjorde denne Bro for sin Aand, og ene eiede han al Tæby.»

I L. 650 er skrevet **iarlabanki.** I L. 403 er de to sidste Runer i Navnet utydelige. Manden hed vel egentlig *Banki*, men kaldte sig mulig *Jarlabanki*, fordi han stammede fra Jarler. — Förste Stavelses Vokal har sandsynlig været udtalt ligedan i **þasa** (Acc. pl. m.) og **þisa** (Acc. sg. f.). — Om **fur** har været udtalt *fyr*, der forekommer

i Oldisl., eller *fur* eller *for*, kan Skriften ikke vise. **tabu** har jeg gjengivet ved *Tǽbý* efter Formen *Tæby*, som Styffe (*Skandinavien* 295) anförer fra 1344 og som endnu bruges. Et rigtig dannet Par Verslinjer kan

auk æinn átti C 1
allan Tǽbý A 2 b

være. For at Ordene virkelig er mente som Vers, tale de af mig læste Ord:

æinn eʀ átti
Æika alla

i den utvivlsomt versificerede Indskrift L. 773. I en anden af Jarlabankes Indskrifter (L. 645, rettet D. II, 11, Steph. II, 641) gjenfindes Ordene i samme Form: **auk ain ati alan tabu**. Derimod i L. 660 (D. II, 6) heder det: **auk ain ati tabu alan** og L. 445: **han ati ain tabu alan**. Ogsaa her er det muligt at antage Vers, skjönt sidste Verslinje bliver mindre heldig derved, at Allitterationen er i anden Fod. Derimod er L. 644: **han ati alan tabu** og Indskriften hos Steph. II, 642 (efter Aschaneus): **ati ain tabü** sikkert i Prosa (hvis Afskrifterne er rigtige). Men dette beviser ikke, at de synonyme Udtryk i andre af Jarlabankes Indskrifter er i Prosa.

---

28) **Vallentuna socken i klockarestuguspiseln, Vallentuna härad, Upland.** L. 448, B. 61, U. F. I, iii, 81.

sikiʀ · in · aʀ · sa · slikum mirki ur bru * * * **karþi at sin faþur uaþ.**

I det förste Ord har jeg skrevet ʀ efter B. Ellers har jeg fulgt L., der maa have givet Indskriften efter Bure, som han citerer, da mange af de ovenanförte Runer ikke sees i B.

Phonetisk Transscription:

Segiʀ inn ær sá E 1
slík um merki: A 1
Ormbr u[m] gærði at sínn faður **uaþ**.

Den, som har seet slig Mærker, siger: Orm gjorde dem efter sin Fader Vad(?).

For at Indskriften begynder med et Par Verslinjer, taler foruden Allitterationen **um** foran **mirki**. **ur bru***** forstaar jeg som **urbr u[m]** d. e. *Ormbr um*. Efter gammelsvensk Lydlære bliver *Ormr* til *Ormbr*. **m** er her ikke betegnet i Skrift som i **uihielbr** L. 955 d. e. *Vihielmbr*. Den Opfatning, at *m* her var trængt ud i Udtalen, vilde jeg ikke kunne stötte ved sikre Exempler.

Uagtet jeg udfylder **urbr u[m] karþi**, vover jeg ikke at gjöre dette og det fölgende til et Par Verslinjer, da jeg ikke finder Allitteration. Thi det vilde være betænkeligt at antage Allitteration af **urbr** med **uaþ** og endnu mere af **urbr** med **at**.

uaþ er mulig Feil for **uaþ[r]**, jfr Nomin. **uaþr** L. 305, Accus. **uaþr** L. 304. Dette Navn skal mulig udtales *Vaðr*, jfr glsv. *væþur*, Vædder, Gen. Pl. *vædhra*, oldn. *veðr*. Eller er **uaþ** Feil for **uaþ[a]** d. e. *Vaða?*

Om Partikelen *um* se min Afhandling om Rök-Stenen S. 45.

---

29) **Bällstad, Vallentuna socken och härad, Upland.** L. 449, 450, B. 52, 54, 56 och 53, 54, D. II, 108, 109, U. F. I, III, 81 f. Prof. Bugge tillfogar: Her bör henvises til Stephens II, 643 ff. (hvor Afskrifter af Aschaneus, Bure, Celsius er meddelte); III, 282 ff.

L. 449: **uk arkil · uk · kui · þiʀ · kariþu[1] · iar · þikstaþ[2] — | — unu · iki ı[3] mirki ·[3] maiʀi · uirþa[4a] · þan · ulfs[4b] · suniʀ · iftiʀ ·[3] kir — | — iʀ ·[3] suinaʀ ı at ı sin ı faþur.**

29. [1] B., L., Celsius **kariþu**; D. **karþu** med märket af en staf mellan **r** och **þ**; Bure, Aschaneus **kiriþu**.

[2] **t.** ursprungligen af ristaren uteglömdt, är tillsatt öfver raden.

[3] D.; B. 56; B. 52 intet skiljetecken.

[4a] L., B., D., Celsius; Bure **uirki**, Aschanens **uirka**.

[4b] D.; L.; B. 56; B. 12 **nifs**

L. 450: **ristu ı stina · uk**[5] **· stafuan**[6] **ı uk ı**[3] **in mikla · at ia rtiknum ÷**[3] **uk - küriþi**[7] **ı kasat**[8] **ı uiriþufonikra ti ı kiatit lata**[9] **kunir ik stin.**

Fonetisk omskrifning:

L. 449: *ok Árkæll*[10] *ok Góe*[11] *þæiʀ garðu*[12] *(h)iar*[13]

---

[5] D.; B., **þk**, med kännestrecket på þ utgående från stafvens ändar i öfre och nedre kanten af slingan; hos D. liknar typen **u** med kännestrecket nedtill något böjdt inåt stafven. Skiljetecken uteslutande hos D. och U. F.

[6] D., Bure; B. **siafuan**; Aschaneus **· uk · staf · uan ·**, Celsius **|ksta fuan.**

[7] D., B. **kiriþi**; Bure **uggi · riþi**; Aschaneus **· mug · guriþi**; Celsius **ug · kiriþi.**

[8] D.; B. **kasil uiriþuf**; L. **kas alviriþ ufon**; Bure **kasat · uirf · þuf**; Aschaneus **kasat · uirf · þuf**; Celsius **kasa tuira þuf.**

[9] **lata** skrifvet vinkelrätt mot det föreg.

[10] U. F. Ár-kel.

[11] U. F. Goë (isl. *Gói*?).

[12] **karþu** kan vara *garþu* eller *gǫrþu*, i denna inskrift knapt *gærþu*, jfr nr 26 not 12.

[13] Fsv. *hiar*, *hiær*, fg. *hier*. Dessa former anser jag vara utvecklingar medels brytning och apokope af en form **hera*, som återfinnes i fht *hera*, t. *her*. Denna form visar, att jag, *Beitr.* X 73, med orätt antagit, att brytningen ännu ej inträdt på den tid, då de forndanska lånorden upptogos i fornengelskan. I fornnorskan finnes brytningen hos de med dessa lånords upptagande samtidige Þjóðolfr hinn hvinverski och Þorbjǫrn hornklofi, se Hoffory, *Arkiv för nord. fil.* I, 46. Orms *steorrne*, *sterrnedem*, *skerrenn* torde vara att fatta som fornengelska monoftongeringar af forndanska brutna former med *eo*, *ea*. Brytningen blir alltså urnordisk före stamutljudets förlust hos ạ-stammarne, men behöfver derför ej föreligga i Istaby-stenens *haeruwulafiʀ*, jfr *Beitr.* X, 74, och Bezzenbergers *Beitr.* XI, 192. Om nu *hiar* är ett urnord. **hera*, antager jag, att isl. *hér* för *hær* deremot är ett ursprungligt **her*, en form, som förhåller sig till den förra i afseende på enstafvigheten som *ek* till *eka*, alltså har förlorat utljudet redan tidigt i syntaktiskt obetonad ställning, se Paul, *Beitr.* VI, 144, Noreen, *Arkiv f. nord. fil.* I, 175 f. För ord, som genom

þingstað[14] .... *(m)unu*[15] *aigi markli mairi verða þan Ulfs synir æftir garðu, snialliR*[15] *svæinaR at sinn faður.*

L. 450: *raistu stæina* **uk · stafuan**[16] *(h)aug enn mikla*

---

detta tidiga, sannolikt redan urgermanska, vokalbortfall blifvit enstafviga, har Möller, *Beitr.* VII, 476 not. påvisat en vokalförlängning i frisiskan och engelskan: fe. *ic, ôn, ôf*, fris. och fe. *wîl*, fris. *ît* 'bei', *thēt* 'das' o. s. v. Denna vokalförlängning synes mig dels böra utsträckas till alla germ. språk, dels inskränkas derhän, att den inträder endast försåvidt ett dylikt genom pro- och enklisis i urgermansk tid enstafvigt blifvet ord kommer under hufvudton, ett fall som oupphörligen måste inträda vid den oaflåtligt fortgående kampen mellan ursprungligen pro- och enklitiska och de ursprungligen emfatiska formerna, i hvilken de förra vanligen få öfverhand. Jfr Noreens utveckling om pron. *jag* på a. st. och L. Larsons papekande uti *Isländska handskriften nr 645 4:o I*, s. XXXV af att isl. *her* uti denna handskrift aldrig och i den stockholmska homilieboken blott en gång har längdtecken. Genom den gjorda utsträckningen förklaras de långvokaliska former af dylika ord, som förekomma i andra germ. språk, t. dial. *eich, meich* för *ich, mich*, t. *ein* jemte *in*, sv. talspråket *år, åt*, isl. *af, at*, och genom den gjorda inskränkningen förklaras, huru de kortvokaliska formerna derjemte kunna förekomma. Genom sin brytning i fht. *hiar* visar sig det långa *ē* i *hēr* vara af senare datum. På samma sätt torde fe. *þâr*, fht. *dâr* förhålla sig till fht. *dara*, t. *dar*. Då ett till detta fht. *dara* afljudande urg. **þera* är tänkbart, leder möjligen det fsv. *þær* på motsvarande sätt sitt ursprung ur ett sådant. Isl. *þar* hade då bevarat den pro- och enklitiska eller ursprungligen fulltoniga vokalisationen. Skulle efter prof. Bugges anmärkning de isl. *hér* och *þar* i betydelsen 'här' och 'der' ej hafva förlorat någon vokal i slutet och således ej höra under denna förklaring, böra i alla fall de en gång befintliga motsvarigheterna till fht. *hëra, dara* hafva fått den antagna dubbelutvecklingen. Då deras obetonade former derigenom sammanföllo med de af ålder konsonantiskt utljudande isl. *hér, þar*, kunde äfven betydelserna sammanblandas och *hiar* den formella motsvarigheten til **hera* komma att brukas likt *hér*.

[14] Isl. *þingstaðr* 'a place where a parliament is held' Oxf.

[15] Utfyllningen af det felande enligt C. Säve och Bugge i U. F.

[16] C. Säve öfversätter: (och Staf?) byggde , samt anmärker i en not att å flera runstenar omtalas att äfven en staf eller stolpe restes vid grafven, t. ex. å Vreta-stenen i Markim, L. 2010: **inka**

at iartegnum ok **küriþi**[17]. *kas at (h)værfðu of (h)ann, í gráti giatit láta.* **kunir** *(h)egg stæin.*

---

raisti staf auk staina at raknfast bonta sin m. m. En mening af Bugge anföres dersammastädes, att **stafuan** möjligen kunde läsas som isl. *staf hávan* 'en hög staf'. På sådan omtagning af en stafvelse finnas exempel anförda af Bugge, *Rökst.* s. 29, men på den i och med detta förslag antagna beteckningen **fu** för v-ljud finnas mycket få ex.: jag har antecknat **olafuir** L. 142, **ifuir** L. 1329. Dessutom eger ju icke fsv. dylika former af ordet '*hög*', se Rqt II, 377; Leffler, *Arkiv för nord. fil.* I, 276, 281. Af dessa grunder synes mig, att Bugges förklaring icke kan vara riktig, och äfven Säve finner densamma dristig. Sjelf kan jag äfvenledes blott uppställa osäkra förmodanden. Det synes mig tänkbart att läsa **staf ú ran*, isl. *staf ú-fán* 'många stafvar'. Runan **u** togs då dubbel i bet. **uv** och formen vore att likställa med t. ex. **kaitluastr** L. 142, **sihuastr** L. 235 o. s. v. Jfr Bugges förklaring af *orormaghi*, *Tidskr. f. fil.* n. r. III, 267 f. Att jemföra vore Fyrby-stenens (D. nr 55, här nr 145) **setu stain auk staka marga**. Detta under förutsättning att de första runorna äro att tolka såsom **uk**.

[17] Meningen af det följande är synnerligen svår att utgrunda och torde väl ännu trotsa månget tydningsförsök. C. Säve i U. F. öfversätter: »och gjorde kase (el. hög) till hedersvård för att städse med gråt låta honom omtalas(??)». Mot denna tolkning kan anmärkas, att är öfversättningen 'gjorde' riktig, kan ej 'kase (el. hög)' vara rätt, och omvändt, ty dessa allitterera tydligen med hvarandra. Vidare antages **uiriþ • uf** vara **virþu of*, det förra D. sg. af ett **virþ* 'hedersminne, -vård'. Förmodligen åsyftar Säve en formel motsvarighet till got. *wairþida* f. och antagandet af en sådan bildning synes ej alltför vågadt jemte isl. *virþing* med betydelsen 'aktning, hedersbetygelse'. Bugge fattar **at** som konjunktion och **uiriþ**, för **uiriþi** som plur. pres. konj. **ufonikrati** fattar Bugge såsom isl. *of hann é* (nl. *meþ*) *gráti* (öfver. för honom ständigt under gråt, sorg), Säve hade dessförinnan ansett de sista orden motsvara *í grandi* 'i sorg'. **kiatit lata** synes både Bugge och Säve uppfatta i betydelse såsom isl. *getit láta*. Af dessa tolkningsförslag anser jag, om jag öfverhufvud skall våga yttra mig i en så vansklig sak, först och främst öfversättningen 'gjorde' (sing.! Säve) vara oriktig, emedan hela den föregående inskriften tyder på pluralis. Då analogien med det föreg. och sammanhanget förbjuder antagandet af konj. pt., antar jag, att det öfverhufvud ej hör till verbet 'göra', utan föreslår att fatta detsamma som nom.

Öfversättning: L. 449: ... och *Arkall* och *Góe* de gjorde här tingsplats. Större minnesmärken skola ej varda än *Ulfs* söner till minne reste, kloke svenner, at sin fader.

L. 450: reste stenar många stafvar(?), den stora högen till minnesmärke och låta för Gyrid i sorgen nämnas att de uppkastade en hög öfver honom. Gunnar högg stenen.

Blott första inskriftens början är på prosa. Det öfriga har metrisk form:

munu aiȝi merki A 1, v 1, 2 s
meiri verða A 1

---

propr. identiskt med det namn, som förekommer som **kuri|r** L. 24, **kuriþ** L. 34, 318, 393, 495, **güriþ** L. 149, 313, 535, **kuri|aʀ** (G. sg.) L. 498, 567, och åtminstone på somliga af dessa ställen är uttryckligen kännetecknadt som qvinnonamn. U. F. återgifver det med Gyrid, hvilket är ett vanligt namn. Om **kas** vore isl. *kǫs* f. 'a heap', hvilket passar väl för betydelsen, skulle dock **küriþi** höra till ett med *K*- börjande namn, som jag visserligen ej kan uppvisa. Eller skulle namnet vara Gyrid, men uddljudet genom sandhi med utljudet i det föreg. *ok* hafva blifvit klanglöst och kunna allitterera med *k*-? Jag antager detta vara namnet på den aflidne Ulfs enka och att det här står i D. sg. Teckengruppen **ufonikrati** antager jag Bugge hafva tolkat väsentligen riktigt, jag skulle blott vilja fatta sista delen såsom isl. *í gráti* 'i gråt' och således utelemna *á*, *ei* 'alltid'. Formelt vore C. Säves *í grandi* lika möjligt, men betydelsen af detta ord 'a hurt, injury, ruin, evil doing, guile', Oxf., passar ej rätt här. I afseende på **kasat · uiriþ(u)** kunde man kanske genom att läsa **kasat · uirfþu** som Bure och Aschaneus få en passande mening, isl. *kǫs at hverfðu* 'att de uppkastade en hög (öfver honom)'. Isl. *hverfa* betyder dels »to make to turn, turn» med ack., dels 'to enclose' och sättes i den senare bet. visserligen med dat., t. ex. *garði hverfa um e-t*, men synes ock kunna sättas med ack., att döma efter det passiva: *himinn þann er hverfðr útan um lopt ǫll*, Oxf. Huruvida **kas** är dat. eller ack. sg. *kǫs* kan från formens sida ej afgöras och synes för tydningen vara likgiltigt. På sådan konstruktion af *láta* finnes ex. anförda af Oxf. Slutet öfversätter U. F.: 'Gunnar högg stenen'. Jfr prof. Bugges anm.

þan **Ulfs** *synir*	C 3
æftir gærðu	A 1
sniallir *svæinar*	A 1
at **sinn** *faður*	C 3
ræistu **stæina**	A 3
ok **stafuan**	
(h) **aug** *enn mikla*	A 1
at **iartegnum**	C 1
ok **Gýríði**	C 1
kas at (h)værfðu	A 1
of(h)ann, í **gráti**	A 3, 2 s[18]
giatit *láta*	A 1

Prof. Bugge yttrar om denna inskrift: »Jeg holder det for sikkert, at der i L. 450 skal læses **uk staf** = *ok staf*, og at dette *staf* er Object for **ristu,** ligesom L. 2010 har **inka raisti staf auk staina** og ligesom L. 935 (Steph. III, 503 efter Hermelin) har: **hikif[astr lit rai]sa sain þna** (d. e. *stæin þenna*) ... **auk staf** ...

Det staar tilbage at tolke **uan.** Dette kan ikke med Steph. III, 284 forstaaes som *vann* d. e. »wrought». Thi der kan her umulig staa en Verbalform i Ental, da der intet Entalssubject findes; kun ved at gjöre Vold paa Sproget faar Stephens **uk in mikla** til et saadant. — Mod Forklaringen af **uan** som **uuan** d. e. *úfán* har jeg den Indvending, at *f* i Begyndelsen af andet Sammensætningsled neppe gaar over til *v*, uden hvor Bevidstheden om andet Leds Oprindelse er tabt, men dette kan neppe være sandsynligt ved *úfár*. Desuden taler fra Meningens Side Entallet **staf** i L. 2010 og L. 935 mod denne Formodning.

Min tidligere Formodning, at **stafuan** skulde være forkortet Skrivemaade for **staf afuan** = *staf hávan*, synes

[18] Enligt Rieger, *Zeitschr. f. deutsche Phil.* VII, 32, har prep. större tonvigt än ett deraf styrdt pronomen.

mig nu ikke sandsynlig, skjönt **ha-** som förste Led i Navne viser, at Svensk engang har havt Adjectivstammen *há-* »höi». Aschaneus har Prik mellem **staf** og **uan.**

Jeg vover nu en anden Tolkning. I L. 773 forekommer Udtrykket **lat rta itn** ... **runm hufan** d. e. *lát rétta stæin rúnum* **hufan**, hvor jeg har antaget, at **hufan** har været udtalt *hófan* og er anden Form för *háfan* af Adj. *háfr*. Jeg formoder nu, at **uan** er en anden Skrivemaade for **hufan.** Fremlydens *h* mangler paa samme Maade i det fölgende Ord **uk,** hvis dette er = *haug*. **uan** for **uuan,** saa at den Lyd, der sædvanlig betegnes ved *f*, her er betegnet ved **u.** Jfr. f. Ex. **uluehin** D. I. 108 = *Ulfheðin* (*ulfetinn* efter Stephens).

staf uan skulde da være *staf hófan* (for *háfan*) »en anseelig Stav».

Mindre sandsynligt, ogsaa af metriske Grunde, er det efter mit Skjön at forstaa **uan** som *ofan* »oventil», »ovenfor».

Ogsaa jeg forstaar **uk in mikla** som *haug inn mikla*, thi ogsaa i andre kristelige uplandske Indskrifter (L. 411. L. 654) nævnes det, at der er reist Sten og gjort Haug efter den Döde. Man maa da antage et Zeugma, thi man kan neppe paavise Udtrykket *ræisa haug*. **uk,** *haug*, et Ord, der oprindelig har *h* i Fremlyd, danner her Allitteration med **iartiknum,** et Ord med vokalisk Fremlyd. Et Exempel paa den samme Eiendommelighed har jeg sögt at paavise i L. 81.

Stephens III. 284 læser de to sidste Linjepar saaledes:

uk küriþi
kasa (a)t uiri -þuf.
on i krati
kiatit lata

hvilket han oversætter saaledes: »eke gared he (made, built up) a chess (beacon) at (to) Uiri-thuf. he in Crete had gaiten (guarded) the lands». Dette indeholder en Række

af Feil. Vi faa her to Gange Stavrim, som ikke er Stavrim! thi Ord, som har *k* i Fremlyd, kan ikke danne Allitteration med Ord, som har *g* i Fremlyd. Der nævnes i det foregaaende ingen enkelt Person som Subject, saa at »han gjorde» her er meningslöst. Et Navn **uiri-þuf** har ikke tilstrækkelig Stötte, og L. 449 viser, at Mindesmærket er reist over Ulv. Navnet paa Kreta udtaltes af Grækerne selv i Middelalderen med Vokalen ī og i Lighed dermed kaldtes Öen af Nordmændene *Krít*. En Navneform **krati** (Dativ) for Kreta har ingen Stötte. *gǽta*, vogte, heder i Participium *gǽtt*, der ikke kan blive til **kiatit**. Mindre Betænkeligheder ved Stephens's utilstedelige Forklaring forbigaar jeg.

Jeg deler Ordene saa **uk kuriþi kas at uiri þu (u)f on i krati kiatit lata**. Dette forstaar jeg saaledes:

ok ***G****ýríði*
g*ass at veri þó,*
of ǫnn í ***g****ráti*
g*etit láta,*

»ogsaa Gyrid var dog glad i sin Mand; de sige, at hun nævner ham i Graad».

Gýríði Dat. af *Gýríðr*, Navnet paa Ulvs Enke. Denne Tolkning havde jeg fundet inden jeg vidste, at Doc. Brate opfattede Ordet paa samme Maade. **kas,** udtalt *gass*, Præteritum af Verbet *getas*. Saaledes skrives i Gotl.-L. *gies* for *giets*. En analog Skrivemaade skal jeg söge at gjöre sandsynlig i D. I, 104. Oldnorsk *mér gezt at einhverju* »jeg er tilfreds med noget». Den samme Udtryksmaade i Glsv., f. Ex. i yngre VGL: *giæz eig barnæ fapernis frændum at* »behagar det ej barnens fäderne fränder». Flere Exempler hos Rydq. I, 158.

uiri, *veri*, Dat. af *verr*, Ægtemand. **þu,** *þó* eller *ðó* »dog». Jeg forstaar dette saaledes: Uagtet det er Sönnerne som har reist Ulvs Mindesmærke, og ikke hans

Enke Gyrid, saa var dog ogsaa Gyrid glad i Ulv. Navnlig af metriske Grunde lader jeg ikke *pó* begynde den følgende Linje og den følgende Sætning. Som jeg har ordnet Linjerne, danner *veri* metrisk Opløsning af tredje Stavelse. Dette er en sjælden metrisk Licenz; jfr Sievers *Paul og Braunes Beitr.* VI, 307. Dog er jeg meget tvivlsom, om **þu** skal forbindes med det foregaaende eller det følgende, og om den metriske Opfatning.

uf, udtalt *uf* eller *of*, Præposition, der styrer **on,** *ann* (= *hann*). Samme Præposition er paa Rök-Stenen (jfr min Afhandl. S. 38, 45) skreven **ub.** Paa Aalum-Stenen i Jylland, hvis Indskrift jeg har kunnet gjennemgaa i Dr Wimmers Papiraftryk under hans Veiledning, finder jeg **uf** som udfyldende Partikel foran Verbum.

i krati havde jeg (i Modsætning til min tidligere Opfatning af **i**) opfattet som *í gráti*, inden jeg fik sé, at Doc. Brate opfattede Ordene paa samme Maade.

kiatit forstaar jeg med Säve og Brate som Pcp. af *geta*, omtale. Udtalt *gjatit* eller *gjætit*. Jfr *giatær* VGL. I, *giættit* VGL. IV, *giæti* Smål.-L. (Rydq. I, 158). I Oldnorsk forekommer: *er ekki getit um ferð þeira, hann gat ekki um þetta*, og saaledes oftere *geta um*.

lata, *láta*, 3 Ps. Pl. Præs. Indic. »de sige». Saa bruges *láta* i Oldnorsk, hvor det i denne Betydning kan forbindes med Acc. c. Inf. Ogsaa sv. *låta* kan betyde »ytre». I denne Betydning forekommer det i Glsv. med Acc. c. Inf., naar Subjectsaccusativen er det reflexive Pronomen, f. Ex. Cod. Bur. *læt sik* (sagde sig) *uara bestan georgii ven;* se Rydq. I, 161 f.

Til **kiatit** maa underforstaaes *vera*. Jfr *sá er vill heitinn horskr* og lignende oldnorske Udtryk hos Lund *Ordföiningslære* S. 469.

En Verslinje *gjatit láta* er i metrisk Henseende ikke regelret, da første Stavelse er kort. Dog synes L. 391 at indeholde en Verslinje **mukiþ mirki,** der indeholder den

samme Uregelmæssighed; ligesaa flere andre Indskrifter. Uregelmæssigheden fjærnes, hvis vi forstaa **krati** som **krati i** og derved faa fölgende Verslinjer:

of ąnn í gráti
æi (altid) *gjatit láta.*

Men dette synes unödvendigt.

---

30) **Rockelstad, Angarns socken, Vallentuna härad, Upland.** L. 475, 476, B. 95, 93, D. II 114, 115, U. F. I, III, 10.

L. 475: **ulfr ı**[1] **auk þurmontr ı**[1] **auk ı kamal ı lata ı reisa**[2] **þina ı stina**[3] **ı þar + iftR**[4] **ı**[5] **faþur ı sin ı**

L. 476: **ristu**[6] **ı merki ı at ı man ı metan**[7] **ı sunir**[6] **ı alkoþir ı at sin**[6] **ı faþur sterkar**[6] |

På korsets armar: **usiti**[6] | **riti**[8] || **stina**[6]

Fonetisk omskrifning:

L. 475: *Ulfr auk Þormondr*[9] *auk Gamall láta ræisa þenna stæina þar æftR faður sinn.*

L. 476: *ræistu mærki at mann mǽtan, synir allgóðir at sinn faður Stærkar. Véseti*[12] *rísti stæina.*

(30) [1] D.; B. saknar skiljetecknet.

[2] **a** är fragmentariskt.

[3] **s** är hos D. ett streck i öfre kanten af raden. B. har **i.**

[4] D.; B. **ifti.**

[5] B.; D. saknar skiljetecknet.

[6] **s** är ett lodrätt streck i öfre kanten af raden.

[7] U. F. **metan**; D., B. **ietan.**

[8] D.; jfr. nr. 10, not 4, s. 40.

[9] Ristningen **þurmontr** synes tyda på ett uttal af *-mondr*. L. 591. förekommer **erinmontr.** Detta uttal, som väl möjliggjorts genom den senare sammansättningsledens obetonthet, torde vara förstadiet till det *-man*, hvartill enligt O. Nielsen, *Olddanske Personnavne* s. 115 *-mundr* utvecklar sig. Då denna sten, L. 591, har samma egenheter i ristning, som de stenar, å hvilka **uisiti** utsatt sitt namn, torde äfven dess inskrift vara inhuggen af **uisiti,** hvars ristningar äro ofvan omtalade under nr 3, not. 8, s. 25.

Öfversättning:

L. 475: *Ulfr* och *Þormundr* och *Gamall* läta resa dessa stenar här[10] efter sin fader.

L. 476: (enl. U. F.) storgode söner at *Stærkarr*[11] sin fader, värdige mannen, märket reste. *Véseti* ristade[12] stenarne.

Blott L. 476 är i metrisk form:

ræistu mærki A 3
at mann mátan C 1
synir allgóðir D 1, v 1
at sinn faður Stærkar a A 2, vn.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: Der kan ogsaa henvises til Dybeck, *Runa*, fol. 5:te H. S. 71; Steph. II, 927; III, 358; Rafn *Runeindskr. i Piræus* S. 159 f. Stephens læser **kina-stina** »kenstones (mark-stones)». Denne Læsning er paa Grund af **a** i **kina** usandsynlig. Förste Rune i Ordet er hverken i B. eller hos D. tydelig, men D. har læst den som **Þ**, ikke som **k**. I Texten bör indsættes **metan** for **ietan**, thi H. Hildebrand har læst saa paa Stenen, og D. indrömmer i Runa, at Stenen har **metan**.

sterkar, Nomin. **sterkar** L. 49, 50 er vel forskjelligt fra **stürkar** L. 1315 (Accus.), norsk og isl. *Styrkárr* dansk *Styrkar*, og snarere at sammenstille med oldtydsk *Starcheri*.

Man vilde undgaa den uregelrette 4:de Verslinje ved at dele:

---

30. [10] Adv. *þar* synes i denna inskrift betyda »här». Denna betydelse af *þar* antages af Bugge, *Forsaringen* s. 23, ehuru han ej styrker den med vidare exempel, utan blott påpekar det jämförliga förhållandet, att pron. *sá, sú, þat* i gamla runinskrifter har den starkare demonstrativa betydelsen »denne». Denna parallel torde vara tillräcklig att göra betydelsen »här» trolig, jfr nr 6, not 3, s. 33.

[11] U. F.: »Starkar» eller kanske: »Stark-kår».

[12] U. F. 'ritade'. Teckningarnes **riti** torde vara felläst för **risti**. jfr nr 3, not 8. Namnformen i andra inskrifter af samma ristare, se not 9, berättiga att utfylla **usiti** till **uisiti**.

synir allgóðir
at sinn faður
Sterkar, Véseti
ri[s]ti stæina.

Men det logiske Forhold taler herimod. Jeg finder det sandsynligt, at Runeristeren har efterlignet et ældre Vers, hvori det hed

synir allgóðir
at sinn faður C 3

uden Tilföielse af Navn.

---

31) **Skånela kyrkogård, Säminghundra härad, Upland.** L. 483, B. 43, U. F. II, 25.

þurui × lit × raisa × stain × iftiʀ × hlftain × mirki ÷ mukit iftiʀ × man kuþan

Fonetisk transscription: *þyrvi lét ræisa stæin æftiʀ Halfdæn*[1], *mærki mykit æftiʀ mann góðan.*

Öfversättning: *þyrvi* lät resa sten efter *Halfdæn*, stor minnesvård efter en god man.

Metrisk form eger:

mærki mykit A 1
æftiʀ mann góðan C 1.

---

32) **Sälna**[1], **Skånela socken, Säminghundra härad, Upland.** L. 485, B. 41, D. II, 124, U. F., II, 25; Liljegren, *Runlära*, s. 82.

31. [1] Ristningen synes knapt kunna tydas annorlunda. Formen kunde förklaras såsom analogibildning från folknamnet *Dæni* (Rqt II. 267) eller genom inflytande från fe. *Healfdene*(?) jfr nr. 3, not. 8, s. 26. Prof. Bugge anmärker: »Mulig er **hlftain** ikke andet end en Feilristning foranlediget ved det forudgaaende **stain**».

32. [1] Flyttad till Skånelaholm år 1820.

× **iüstin**[2] × **auk** × **iuruntr** × **auk** × **biurn** · **þiʀ**[3] · **bürüþr** × **risþu** — **stin** × **trums** × **faþur**[4] × **sin** · **kuþ** × **ihlbi** × **ons** × **ant** × **auk** × **silu**[5] · **fur** · **kifi** × **onum** × **sakaʀ** × **auk** · ‖ **sutiʀ**[5] ‖ **hi** × **mun** × **ligia** × **meþ** × **altr** × **lifiʀ** × **bru** × **hrþ** ×[6] **slagin** × **briþ**[7] × **eft** × **kuþan**[8] **suinaʀ** × **karþu**[4] × **at** × **sin** × **faþur** × **mo** × **igi** × **brutaʀ** × **kuml** × **betra** × **uerþa**

Efter **uerþa** har D. några streck, som se ut som staflösa runor **þfsir**[9].

Fonetisk transscription: *Jóstæinn*[10] *auk Jorundr*[11] *auk*

---

(32) [2] D.; B. **iustin**.

[3] De tvenne följande orden blott i B.

[4] B.; felas nästan hos D.

[5] **s** har venstra stafven neddragen till slingans nedre kant.

[6] D.; B. **nrþ**. [7] D.; B. **i + riþ +**

[8] Prof. Bugge, se nedan; B. temligen tydligt rester af **kuþ** jämte nedre delen af två stafvar; runorna fela nästan helt och hållet hos D. Prof. Bugges antagande undanröjer en del svårigheter.

[9] Måhända äro dessa lönrunor.

[10] U. F. 'Josten'.

[11] Att brytning föreligger i detta ord framgår af biformen **iaruntr** L. 484 m. fl. st. Anslutande mig till en åsigt, uttalad af doc. Noreen under hans föreläsningar, antager jag, att brytningsresultatet verkadt af *o, u* i följande stafvelse var *io, iu*, representeradt af de hos Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 85 anm. 2 anförda fallen och de fsv. fall där *io, iu*, vexla (Rqt, IV, 129 f.) och en stor del — först en noggrannare undersökning af handskrifternas beteckningar kan afgöra huru många — af de fall, som i isl. normaliseras till *jǫ* och i fsv. tecknas *io*. Då brytningen faller så långt före u-omljudstiden, kan den andra brytningsformen *ia* före bortfallet af *u* genom analogisk öfverflyttning komma in i de former, som hafva *u* i ändelsen och så genom u-omljud blifvit *iǫ*, utan att det är oss möjligt att i hvarje fall bestämma, hvilkendera vokalisationen som föreligger. På Rökstenen synes mig denna skilnad framträda, enär där *ǫ* tecknas med **a** och *iǫ* med **ia**, men det enda ordet **siulunt(i)**, för hvilket Bugge, *Rökst.* 57 f. uppvisar ursprunglig brytning, har **iu**. Bugges antagande, att ett folketymologiskt uttal *Sjólund* föreligger redan på Rökstenen, är sålunda ej nödvändigt, jfr *Rökst.* 61. I enlighet härmed återgifver jag i det följande ristningen **iu** med *io*, ehuru den visserligen ock lika väl skulle

Biorn þaiR bróðr ræispu . . . stæin Trums faður sin [*sinn*?][12] *Guð* (*h*)*ialpi*[13] (*h*)*ans and auk sælu*[14]; *forgifi*[14] (*h*)*anum*

---

kunna beteckna *iǫ*. Lika godtyckligt vill jag gifva ristningen **io**, som mycket väl skulle kunna representera *io*, ljudvärdet *iǫ*.

[12] Både Liljegren och U. F. hafva uppfattat **trums** som gen. och man väntar att **faþur sin** då också skall vara det. Emellertid väntar man i så fall **sins**. Två förklaringar af den faktiska formen syntes mig tänkbara. Den ena vore den, att konstruktionen var anakoluthisk. Det påbörjade ovanliga uttryckssättet: 'reste Trums sten' hade man öfvergifvit och konstruerat bestämningen, som om man hade haft förut den vanliga formeln: *ræispu . . . stæin at* eller *æftiR Trum*. Den andra utvägen till förklaring var den, att gen. af pron. reflex. här användes som possessiv. Den förklaringen vunne stöd af förhållandet i åtskilliga andra runinskrifter. Sjustad-stenen i Sko socken, Upland (D. I, 32) har A. pl. **suni · sin**, Bjudby (D. 8:vo 40) A. pl. **buruþr sin ·**, L. 433 har A. sg. f. **totur · sin**, L. 128 A. sg. f. **suiru sin**, och möjligen äfven A. sg. f. **sin** L. 396 och D. 8:vo 27. G. sg. f. **sin** förekommer L. 439 (B. 98, D. II, 129, U. F. II, 24) till hvars inskrift: **kunar · sun · farulfs · lit · kiara · mirki · fr sial** (: 'för själ') ı **iufurfast** ı **stiubu** ı **sin** ı **totur** ı **hulmtis** U. F. anmärker: 'inskriftens fem sista ord stå alla i genitivus, ehuru dennes kasusändelse (*-ar*) blifvit utesluten för två af dem'. Äfven i fsv. lit. förekomma stundom fem. subst. utan ändelse i Gen. sg., se Södervall, *Hufvudepokerna af svenska språkets utbildning* s. 17. Vidare förekommer G. sg. f. **sin** L. 570 (B. 207, D. I, 272) **fr ant kilaua** ı **totur** ı **sin ·** Nu synes mig emellertid prof. Bugge hafva rätt i sin uppfattning här nedan, enligt hvilken **trums faþur sin** står i ack. sg.

[13] Den metatetiserade formen **ihlbi** förekommer flerstädes L. 61, 485, 489 o. s. v. (Dieterich). Då en ljudlig metatesis i detta fall knapt är tänkbar, synes det mig, att man bör förklara ristningen, som transscriptionen antyder, d. v. s. tillägga runan **h** ljudvärdet *a*, jfr nr 24 not 2, s. 81. Mot denna förklaring kan **ihialbin** (D. II, 78) anföras, men denna ristning, som synes vara enstående (?), är långt ifrån säker och beror blott af Dybecks auktoritet, ity att hvad som hos D. har utseende af **i**, i B. räknas till en korsande slinga, och L. 418, B. 104 hafva **hialbin**.

[14] Huru **silu** bör transscriberas, vet jag ej; jag har föreslagit **sæl* som en i-omljudd biform till isl. *sál*, ehuru jag ej eljes känner någon sådan. *for-gifi* efter fsv. *for-gifa*. Mot prof. Bugges antagande att **silu** betecknar *sē̆lu (sjǣlu)* synes kunna invändas, att säkra exempel

sakar auk syndir. Hé[15] *mun liggia, með*[16] *aldr lifir, brú (h)arðslagin*[17] *bræið æft góðan; sveinar garðu at sinn faður, má ægi brautar kuml bætra verða.*

Öfversättning: Bröderna *Jósteinn* och *Iorundr* och *Biorn* reste [denna sten efter ...] --*steinn Truns* sin fader. Gud hjälpe hans ande och själ och förlåte honom brott och synder! Här skall ligga, medan menniskor[18] lefva, bron, hårdslagen och bred, efter den förträfflige. Svenner gjorde henne efter sin fader. Ett väg-kummel kan icke bättre varda.

Början af inskriften är prosa, ehuru prosadelen i sitt slut innehåller ett par allittererande ord: *sakar auk syndir*. Det öfriga är deremot i metrisk form:

hé mun liggia,	A 3
með aldr lifir,	C 3
brú (h)arðslagin	D 2
bræið æft góðan;	A 1

på **i** för *iæ, iæ* ej finnas, och att de anförda **hilbi** *hjælpi*, **silfan** *siælfan* ej äro bevisande analogier, emedan ristningarne kunna afse obrutna former **helpi, *selfan*. Dock må möjligheten att **silu** hör till fsv. *siæl* medgifvas i betraktande deraf att helt visst *æi* ofta tecknas med **i** och det sålunda ligger nära att antaga äfven ljudvärdet *iæ* af denna beteckning.

[15] Prof. Bugges uppfattning af **hi** som *æi* alltid, gifver bättre allitteration och en god mening, men jag finner den betänklig, emedan 'här skall stånda etc.' så ofta förekommer. **hi** fattar jag som fsv. *hær*, med förlust af det utljudande *r*.

[16] Fsv. *mæþ* 'medan' eller förkortadt skrifsätt för motsvarigheten till fsv. *mæþan*.

[17] Om **h** läses som *a*, jfr not. 13, behöfver ej förkortadt skrifsätt antagas. Jag har sammanskrifvit orden efter adj. *harð-sleginn* Hym. 13, hvilket synes kunna passa lika väl till en stenbro, som där om en kittel, under förutsättning att man äfven då kunde säga 'slå bro', hvad ju i alla fall äfven orden som åtskilda skulle förutsätta. Huruvida *-slagin* eller *-slægin*, kan ej synas af ristningen.

[18] U. F., och denna öfversättning fordras ock af jämförelsen med uttrycket: *medan mænn lifa*, som förekommer L. 398. Dock har hvarken Oxf. eller Fritzner för isl. *aldr*, ej häller Schlyter, Södervall eller Rydqvist för fsv. *alder* denna betydelse.

svæinar garðu A 1
at sinn faður C 3
má æigi brautar kuml B
bætra verða A 1.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Her kan ogsaa henvises til F. Magnusen *Kortfattet Udsigt over Runeliteraturens nuværende Standpunkt* i det kgl. danske Vid. Selsk. Afhandl. VI (1841) S. 6; Rafn *Runeindskr. i Piræeus* S. 16; Vigf. *Corp. poet. bor.* 370, 571; Rosenberg *Nordboernes Aandsliv* I, 133 f.

Med Liljegren og Rafn antager jeg, at de Ord, som mangle mellem **risþu** og **stin × trums**, skal udfyldes paa omtrent fölgende Maade: **risþu** [× **stin** × **þina** × **iftiʀ** × **þur**]**stin** × **trums** o. s. v. Jeg antager altsaa, at **stin**, der staar umiddelbart foran × **trums**, er Slutningen af den Dödes Navn eller det fuldstændige Navn i Accus. og at **trums** er Tilnavn dertil i Accus. Derved slipper man alle de Vanskeligheder, der fölge af Forstaaelsen af **trums** som Genetiv. Imod at forstaa **trums** som Genetiv styret af det foranstaaende **stin**, der da bliver Appellativ, taler ogsaa Rummet. Thi ved denne Tolkning venter man mellem **risþu** og **stin** ikke mere end **þina** (**þinsa**) eller til Nöd **hiar þinsa**, men efter Rummet maa der her have staaet flere Runer. **trums** har jeg ellers ikke seet brugt som Tilnavn. I Norge forekommer *Trums* f. som Navn paa en Elv i Gudbrandsdalen og som Navn paa Tromsö.

ihlbi forekommer ogsaa L. 499. Säve, *Sigurds-Ristn.* S. 34, opfatter **ihlbi** som graphisk Omsætning og sammenstiller det med bl. a. **ahkua** L. 652, 658. Paa saadan graphisk Omsætning kunde gives overmaade mange Exempler, og denne Opfatning kunde stöttes derved, at en Form **hilbi** oftere forekommer. I L. 485 taler dog **hi** (se i det fölgende) for at **h** i **ihlbi** er *a*-Rune.

Skriftformen **silu**, i Nom. **sil** forekommer ofte. Den

gjengiver mulig Udtalen *sjǣl* (af *sjal* ved Indflydelse af *j*), som **hilbi** *hjelpi*, **silfan** *sjelfan* o. s. v.

F. Magnusen og jeg (hos Vigfusson S. 571) har forklaret **hi** som *æi* »altid». Derved vinder Allitterationen, thi dette Ord danner da Stavrim med *aldr*. Begge Udtryk *hér mun* — og *æi mun* — forekomme i lignende Forbindelser ellers i Runeindskrifter. Jfr. nedenfor Tillidse-Indskriften.

Tolkningen *harðslegin* er allerede given af F. Magnusen. Med Skrivemaaden **hrþ** d. e. **arþ** (?) jfr. bl. a. **arþa** L. 1145.

I Udtrykket *með aldr lifiʀ* er *aldr* brugt i samme Betydning som oldn. *ǫld*. Men det synes mig uvæsentligt, enten man oversætter »saalænge Menneskene leve» eller »saalænge Verden staar». *ǫld* og her *aldr* betegner Verden med de i den levende Mennesker; Ordet *verǫld*, Verden, er jo sammensat med *ǫld*. Og *lifiʀ* betegner »er levnet», »endnu existerer». Vigfusson oversætter *meðan ǫld lifir* i Vǫluspá 15 (cod. reg.) ved »while the world stands». Jfr. **e mun stanta meþ sten lifiʀ uitrint** o. s. v. paa Tillidse-Stenen Lolland.

Finn Magnusen læste **eft** × **ku**[**ma**], *guma*. D. siger: »Man har antagit att .. ordet .. varit KUÞIR eller KUMA (heldre det sednare!); men stafvarnes antal omöjliggör så det ena som det andra». Ogsaa Sporene i B. forbyde at læse **kuþiʀ** med ⅄ som sidste Rune. Allerede i min Meddelelse till Vigfusson S. 571 har jeg udfyldt **ku**[**þan**]. Jeg ordner Verslinjerne saaledes:

bræið eft góðan:	A 1
svæinaʀ gærðu	A 1
at sinn faður	C 3

mo er vist *mą* »kan» og ikke *man*, da Indskriften i Forveien har **mun**.

Efter **uerþa** skal fölge ×.

Jeg formoder, at de to sidste Verslinjer er Efterligninger af en ældre Indskrift, der for **mo igi**, *mą æigi*, har havt **mo at**, *mą - at*.

---

33) **Skalmstad, Skånela socken, Säminghundra härad, Upland.** L. 487. B. 38. D. II, 132. U. F. II, 26. Steph. III, 334 f.

uitan : lit · raisa · stain · þinsa · eftiʀ · sun · sin || ąuk · karl · eftiʀ · broþur sin

Paa den anden Side:

siutasirin · marnu · miþki eftiʀ · utulf

a i **auk** usikker. **t** i **siuta** er omvendt med Kvistene nederst. **miþkieftiʀ** D.; **maþkiaftiʀ** B.

Indskriften paa förste Side er let forstaaelig. Phonetisk Transscription:

Vidan lét ræisa stæin þensa eftiʀ sun sinn auk Karl eftiʀ bróður sinn.

»Vidan lod reise denne Sten efter sin Sön og Karl efter sin Broder.»

Om Runeristeren har udtalt *Ví-dan* eller *Vé-dan* lader sig ikke bestemme; jfr. herom Leffler i *Ant. Tskr. f. Sv.* VI, 2, S. 25—30.

Indskriften paa Stenens anden Side er derimod, med Undtagelse af de to sidste Ord, meget vanskelig. Der har hidtil ikke været givet en tilfredsstillende Forklaring, og heller ikke jeg formaar at give en saadan. Det forekommer mig sandsynligt, at denne Del af Indskriften er versificeret. D. formoder i sin Text, tværtimod sin egen Tegning, **karþu mirki**. Stephens's Tolkning **siu tasir in marnu miþki[arþu]** o. s. v. »seven tasses (lasses) in Marn mith-gared (took part in this memorial) after Utulf» trænger neppe til nogen Gjendrivelse. Lad de »syv Töser» hvile i Fred!

Ved **miþki** kunde det ligge nær at tænke paa **miþkin**

D. II, 105, oldn. *móðgin* (Moder og Sön), men dette gaar ikke an, baade fordi *-n* mangler og fordi dette Ord i sin Forbindelse med de foregaaende neppe vilde give nogen Mening. Man kunde ogsaa tænke paa at forklare L. 487 efter Udtrykket **litu kira maki siʀun**[1] L. 993 og **rastu mirki siʀun** D. 8vo 34. Disse to Runemindesmærker, det förste i Vester-, det andet i Øster-Rekarne härad, er indbyrdes nær beslægtede. De har lignende Ormslyngninger, og paa begge ser man Hammertegnet.

Herefter maatte L. 487 **miþki** (eller **maþki**) forstaaes med Dybeck som **mirki** (eller **marki**), hvad enten der staar saa paa Stenen eller ikke. Og i det foregaaende maatte læses som ett Ord **sirin** og tages som Adjectiv til **mirki**. Jeg forstaar **mirki** (eller **maki**) **siʀun** som *merki sirýn*. Adjectivet *sirýnn*, der er dannet ligesom oldn. *síbyrðr*, indeholder Præfixet *sí-*, der forekommer i nysv. Dialekter, og *rún*. Formen **siʀun** for *sirýn* er maaské opstaaet under Indflydelse af de omstaaende Vokaler. Jfr. **kiniʀunaʀ** L. 1553. Men ved den nævnte Opfatning af **sirin** og **miþki** har det ikke været mig muligt at finde nogen rimelig Forklaring af **siuta** og **marnu**; jeg opgiver derfor hin Opfatning, og dette saa meget heller, som den i ethvert Fald gjör det nödvendigt at forandre **miþki** til **mirki**, uagtet baade B. og Tegningen hos Dybeck (der forstaar Ordet som **mirki**) har **þ** foran **k**. Ordet **miþki**, der saaledes skrevet er uforstaaeligt, bliver ved Omsætning til **mikiþ** forstaaeligt. **mikiþ** »stort« stemmer i förste Stavelses Vokal overens med **mikin** L. 675, **mikla** L. 450 og i **þ** med **mukiþ** L. 391. Men hvis saaledes **mikiþ** her er skrevet **miþki**, vækker dette Formodning om, at de forudgaaende, hidtil uforstaaede Ord give os et af de mange Exempler paa, at Runer med Vilje er

[1] *siʀun* hos L. er Trykfeil. Steph. (*Run. Mon.* II. 671 og *Tordn. Thor* S. 34 og 39) gjengiver med urette Ordet ved **sioun**, som han forklarer »syv«.

omflyttede af Runeristeren for at vanskeliggjöre Forstaaelsen. Jeg vover derfor at udtale den Mening, at vi, for at faa Ordene frem skrevne ligetil, skal læse Runerne 1—20 **siutasirin · marnu · miþki** i fölgende Rækkefölge: 8, 5, 2, 1, 4, 3; 11, 7, 10, 9; 6, 15, 14, 12, 13; 16, 17, 19, 20, 18. Vi faa da: **raistu mini sunar mikiþ** *ræistu minni sunar mikið eftiʀ Uddulf.* »De reiste et stort Sönne-Minde efter Uddulv.» Det synes ikke synderlig betænkeligt, at Udtrykket »Sönne-Minde» her er brugt, uagtet dette strængt taget kun passer ligeoverfor den ene af de to Mænd, som har ladet Stenen reise. *minni* forekommer L. 398 (**il skal at minum mana**) i Betydningen »Minde»; i L. 487 er ved dette Ord selve Mindesmærket betegnet.

Hvis Runerne havde været skrevne i sin egentlige Rækkefölge, vilde der have været skrevet **sunaʀ**, ikke **sunar**; men Lyden *r* er her betegnet ved *reið*-Runen, ikke ved *ýr*, fordi Runen er sat umiddelbart foran *n*. Jfr. min Bemærkning til L. 1307.

utulf har snarere været udtalt *Uddulf* end *Oddulf*, da der er skrevet **broþur**. Jeg antager her ikke et Linjepar i fornyrðislag:

ræistu minni
sunar mikið,

men et Par seksstavelses Verslinjer:

ræistu minni sunar
mikið eftiʀ Uddulf.

Det bör mærkes, at næstsidste Stavelse i den förste af disse Linjer er kort, og at förste Stavelse i den anden Linje er kort. Sekstavelses Verslinjer forekomme ogsaa ellers paa svenske Runestene, saaledes bl. a. L. 324, L. 398, L. 511, i alle disse Verslinjer er baade förste og næstsidste Stavelse lang.

I L. 487 er den prosaiske Indskrift skreven ligefrem, medens den versificerede for största Del efter min Formodning er skreven paa en hemmelighedsfuld Maade.

34) Kimstadsören, Skånela socken, Säminghundra härad, Upland. L. 489, B. 42, D. II, 137, U. F. II, 26. Första hälften af stenen släthuggen, hvarför blott B. visar dess inskrift.

kitilui · auk · kiauþau[1] · risþi · stin · þinsi[2] · iftiʀ[3] · iustin[4] · uk · na[4] | — huntr[4] | ihlbi · kuþ[5] · aon · hitiuisaifikʀ · iufur · iarþan[6]

Denna inskrift har jag upptagit, derför att U. F. uppställer den i metrisk form, hvartill visserligen ock skäl förefinnes, då inskriften i anordning visar slägttycke med den föreg., L. 485, hvilken otvifvelaktigt innehåller vers och har med denna namnet **iustin** gemensamt. Då emellertid svårigheterna att tyda densamma äro alltför stora, uppgifver jag försöket. Att tvifla på inskriftens äkthet synes mig dock oberättigadt; det förekommer mig alls icke uppenbart att **aifikʀ iufur** betyder »den evige Herren», då **iufur** ingalunda är sällsynt som egennamn, t. ex. L. 115, 131, 156, 254, 281, 296, jfr **iofur** 216, **iafur** 117.

Prof. Bugge yttrar om denna inskrift: »Her kunde ogsaa henvises til Steph. II, 901.

Jeg holder det med C. Säve og Stephens for sandsynligt, at denne Indskrift er uægte, det vil sige, at en lærd eller halvlærd Mand har ladet Indskriften indhugge i nyere Tid, efter at Runestudiet var begyndt. Thi **aifikʀ iufur** eller, som jeg heller vil afdele, **ifikʀ iufur** skal, hvis det ikke er feillæst, aabenbart betegne »den evige Herre» om Gud. Men *evig* er et tydsk Ord, der er kommet ind i Svensk meget senere, se Rydq. VI, 535; og

34. [1] L. uppgifver: »E. (O. Celsii *Afskrifter af Runstenar*, MSC.) läser icke **kiau þau** utan **kituþar**».

[2] Detta ord är det första i behåll hos D.

[3] D.: B. **iftʀ**.

[4] Sista runan felas hos D.

[5] De följande 7 runorna nästan bortslagna hos D.

[6] D. blott **i — an**.

iufur, *jofurr*, findes aldrig brugt om Gud. Men det er at mærke, at det er det samme Ord *Jofur*, som i sin Tid blev overfört paa Olympens Zeus. L. 489 er for en stor Del vistnok gjort efter L. 485, der i B. staar umiddelbart foran L. 489. Fra hin Indskrift synes laant Anordning, Kors, Navnet **iustin** og Formen **ihlbi.** Navnet **kitilui** er snarest laant fra L. 537. Da der her er skrevet **hont** for »Aand», kan dette have givet Anledning til **anhunt** (**-tr** er Feil i B., se D.) for *Anund.* Efter **kuþ** skal man mulig forstaa **aon** som »Aand». De tre sidste Ord skal vist betyde »Jordens evige Herre». **iarþan** synes at være ment som gen. sg. med bestemt Artikel, i ældre Svensk *iordhenne.* Denne Form beviser da ligeledes Indskriftens Uægthed. Ogsaa andet Navn (**kitu** eller **kiau**) er besynderligt; jeg formoder **kiarþar** (som bl. a. i L. 507). Under Forudsætning af, at Indskriften er uægte, gjætter jeg paa, at **hiti ui sa ifikʀ iufur iarþan** er ment som »Gid vi maa hitte (komme til) den evige Jordens Herre».

---

35) **Husbyören, Markims socken, Säminghundra härad, Upland.** L. 493, B. 1128.

hulmkir × **auk** × **sikruþr** × **þaiʀ** × **ristu** × **stina** × **þisi** × **iftiʀ** × **suin** × **sun** × **sin** × **siþburin**

Phonetisk Transscription: *Hulmgæirr auk Sigrýðr þæiʀ ræistu stæina þessi eftiʀ Svæin sun sinn síðborinn.*

»Holmgeir og Sigrid de reiste disse Stene efter Sven sin sildigfödte Sön.»

hulmkir auk sikruþr. Saaledes nævnes **hulmkair auk sikriþr** sammen L. 80 efter Hagsons Læsning, se Säve, *Sigurds-ristn.* S. 29. I L. 312 Gen. **sukruþar** »**hulmkis**» Datter og L. 984 Gen. **sukruþar** »**hulmkirs**» Datter. Om den mulige Forbindelse mellem disse Personer ved Navn Holmgeir og Sigrid se Säve. **sikruþr** skrives med **u** i anden Stavelse foruden L. 493, L. 312, L. 984 (hvor en

anden Kvinde heder **siriþr**); ogsaa L. 626: **sikruþ**, L. 162: **sigrutr** (eller **sigruþr**? se B.). Saxo p. 329 har ligeledes *Sygrutha*, som man paa Grund af Skrivemaaden i Runeindskrifterne ikke med O. Nielsen (*Olddanske Personnavne*) tör forandre til *Sygriitha*. Dette saa meget mindre, som Saxo p. 138 har *Gerutha*, der, som O. Nielsen selv antager, er = isl. *Geirríðr*. I de anförte Former i Runeindskrifter og hos Saxo kan **u** betegne Udtalens *ý*. Jeg formoder, at dette skal forklares paa fölgende Maade. Den oprindeligere Form **Sigfríðr* blev först til **Sigwríðr*, som *-fastr* i andet Led af Navne til *-wastr*, og ved Indflydelse af *w* er *í* blevet til *ý* i *Sigrýðr*.

þaiʀ efter senere Sprogbrug for *þau*, omfattende Personer af forskjelligt Kjön. Det er ikke sandsynligt, at

eftiʀ Svæin sun
sinn síðborinn D 2

hvilke Ord staa i syntaktisk Sammenhang med de foregaaende, danner et Par Verslinjer. Thi sikre Kjendemærker paa Vers, enten i Udtryk eller i Ordstilling, mangle her. Og den förste Linjes Bygning synes at tale imod her at antage Vers.

---

36) **Husby, Markims socken, Säminghundra härad, Upland.** Nu paa Thorslunda, Haga socken, Håbo härad. L. 494, B. 14, D. II, 226.

. . . . **is** . . . . **iʀ** × **suin** × **sun** ·
sin × **uk** × **kirþi** × **bru** · **furiʀ** · **ans** × **salu** × **baþstata** × **hia**
. . . . **þi** . . . . **alt** × * **i** . . . .

is med en ufuldstændig ret Stav foran D.; tre ubestemmelige Stave i B. Hvormeget der mangler foran **is**, lader sig ikke bestemme (mulig omkring 8 Runer). Mellem **is** og **iʀ** mangler der mulig 10—12 Runer. **i** foran

R utydelig D. B. Kors efter **R** kun D. (**su**?)**in** D.; **stin** B. Kors foran **uk** kun D. **kirþi** D.; anden Rune har i B. en kort Tværstreg til höire for den rette Stav (**a**?). **furiR** · B.: **fur · R** D. i Texten, **furR** (hvis **r** ligner **b**) i Tegningen.

hia . . . . B.; **hi** . . . . D.

þi (hvorefter Levning af en ret Stav) D.; tre ubestemmelige Stave B. Mellem **hia** og **þi** mangler mulig omkring 8 Runer. **alt** × B. og D. (i Tegningen hos D. mangler Kors, men ikke i Texten). Hvormeget der mangler mellem **þi** og **alt**, lader sig efter Tegningerne ikke sikkert afgjöre (omkring 6 Runer?). Efter **alt** × har D. læst **þ** eller **r**; efter Tegningen er Runen heller ikke meget forskjellig fra **l**; **i** B. Derefter **i** D. og B. I U. F. er Begyndelsen udfyldt saaledes: [. . . **lit r**]**ais**[**a stain aft**]**iR**.

Phonetisk Transscription: *[. . . . lét ræ]is[a stæin æft]iR Svæin sun sinn ok gerði bró fyrir (h)ans sálu . bað standa hiá* . . . .

Stephens (III, 356) finder med rette Slutningen versificeret. Han udfylder den saaledes: **baþ stata hia** [**þiksta**]**þi** [**stain miþ**] **alt** [**l**]**i**[**fir**] og lader den anden Verslinje begynde med **stain.**

Men denne Inddeling af Verslinjerne kan af metriske Grunde ikke være rigtig. Jeg formoder:

bað standa hiá B
[stæin þingsta]ði D 2
[é . . . . ,
með] ald li[fiR]. C 3

»(Han) sagde, at Stenen skal staa ved Tingstedet altid, saalænge Menneskeslægten lever».

For *þingstaði* jfr L. 868, L. 449. **alt** = isl. *ǫld*.

37) Yttergården, Orkstads socken, Säminghundra härad, Upland. L. 503, B. 5, D. II, 145.

ulfR[1] × **lit** × **risa** ·[2] **stin** +[3] **þina** · **iftiR** × **unim** · **faþurs** ·[4] **bruþr sin þiR** +[5] **buku** ×[6] **baþiR** · **i** ×[6] **barist** | **am**

Fonetisk transscription: *Ulfr lét ræisa stæin þenna æftir* **unim**[7] *faðurs bróðr*[8] *sinn. Þæir byggu*[9] *báðir í Báristam.*

Öfversättning: *Ulfr* lät resa denna sten efter **unim** sin farbroder. De bodde båda i Bårresta.

Den sista satsen uppställes af Dybeck i metrisk form:

Þæir byggu báðir a A 1
í Báristam B.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Exempelvis kan nævnes, at som Acc. sg. forekommer **bruþr** L. 208, L. 1314, L. 1442, **broþr** L. 139.

baristam (Dat.), nu *Bårresta*, er, hvorpaa Prof. O. Rygh gjör mig opmærksom, vistnok opstaaet af *Báriksstaðum*. Navne paa -*staðir* indeholde som förste Led oftest Genetiv af et Personnavn. Om Mandsnavnet *Bárekr* se *Arkiv f. nord. Fil.* II, 246.

37. [1] B.; D. **fR**.
[2] D.; B. saknar skiljetecken.
[3] B.; D. har ett lodrätt streck.
[4] B.; D. har ett lodrätt streck.
[5] B.; D. har en rund prick.
[6] D.; B. har en punkt.
[7] **onim** L. 397.
[8] G. sg. *faðurs* är ej sällsynt i fsv., se Rqt II, 167. **bruþr** har jag transscriberat *bróðr* utan att kunna uppvisa en dylik A. sg. ur litteraturen. Möjligt vore, att ristningen föreställer D. sg. *bróðr* här brukad som A. sg., och ett sådant antagande kunde stödjas af N. sg. *bröþer* i VGL. IV. För denna min transscription talar N. sg. *faþr, moþr* i Kg. St. och måhända nsv. *bror*.
[9] Fn. 3 sg. pt. *byggi* Vm L. I. BB I.

38) Frössunda kyrka, Säminghundra härad, Upland. L. 509. B. 50.

uikitil × uk × usur i[1] — u × risa × stin × þi · n[2] iftiʀ × ustin × faþ — þan × onfurs × uti × miþ × ala × skibin[3] kuþ ialbi × at

Fonetisk transscription: *Vékætill*[4] *ok Qssurʀ — [lé]tu ræisa stæin þenna æftiʀ Oystæin fað[ur sinn gó]ðan. (h)ann fórs úti með alla skipan. Guð hialpi and.*

I transscription och öfversättning af **miþ × ala × skibin** har jag anslutit mig till prof. Bugge.

Öfversättning: *Vékætill* och *Qssurʀ* läto resa denna sten efter sin förträfflige fader *Oysteinn*. Han förgicks utomlands med hela skeppsmanskapet. Gud hjälpe själen.

Måhända finnes rytmisk form i:

(h)ann fórs úti A 3
með alla skipan a A 1

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Her bör ogsaa henvises til Steph. II, 812, der foruden Liljegrens Kilder har benyttet P. Dijkman *Hist. Anm.* S. 92.

kitil vilde jeg gjengive *ketill*, en Form, der forudsættes som Mellemled mellem *kætil* og *kittel*. Jeg antager, at det palatale *k* har havt Indflydelse paa fölgende Vokal.

Rummet viser, at der har staaet mere end **usuri** [**× lit**]**u**. Jeg antager med Stephens, at en tredje Broder har været nævnt i Lacunen. Stephens forstaar **usuri** som Nominativ-

---

38. [1] Månne **usurʀ** såsom L. 848? Jfr **faþurʀ** L. 598, 599, **finniþʀ** L. 1191, **ufitiʀʀ** D. I, 11.

[2] L. **þina** för **þi · n** B.

[3] L.; B. sista runan otydlig. De följande orden knapt läsliga i B.

[4] Transscriptionen ansluter sig till isl. formen. I fsv. förekommer å ena sidan både *ræ-* (< *ré-*) och *vī-*, se Leffler, *Om Rökstenen* s. 25 f., i *Ant. Tidskr. f. Sverige* VI, och å andra sidan förutsätter nsv. *kittel* ett fsv. **kitil* jämte *kætil*.

form. Mulig er dette **i** Levning af **u** i **uk**; men da maa Skilletegn foran denne Rune være overseet.

Stephens sammenligner af en Runeindskrift fra Nylarsker, Bornholm, fölgende Udtryk: **truknaþi han uti meþ ala skibara,** og han slutter deraf med rette, at **ala** L. 509 ikke kan være *Ála* »Aales».

ala maa være af Adj. *allr*. **skibin** tör neppe forstaaes som Acc. pl. n. af *skip*, thi en Form som *alla* kan i Acc. pl. n. ikke paavises saa tidlig. Stephens opfatter **miþ ala skibin** som »med hele Skibsmandskabet», **ala** Acc. sg. f., **skibin** = *skipan*, der i Oldn. forekommer i Betydning »Skibsmandskab». Dette synes mig rigtigt. Kun formoder jeg, at andet **I** i *skibin* er feillæst for **ł**. Jeg gjengiver altsaa Verslinjerne:

qnn fórs úti
með alla skipan.

Jeg antager, at Mediopassiv er dannet ved to forskjellige Suffixer, det ene *-sk* af *sik*, det andet *-s* for **-ss*, **-sʀ* af *sĕʀ* (betonet *séʀ*). De ældste Runeindskrifter gjör syntaktisk Forskjel mellem *-sk*, hvor Reflexivet staar i Accusativs Forhold, og *-s*, hvor det staar i Dativs Forhold. Saaledes **barþusk** paa Aarhus-Stenen; **bþiþusk** L. 1365 (d. e. **barþusk**); **kuask** paa Aars-Stenen i Jylland. Men **furs** L. 509; L. 469; L. 220; Tirsted-Stenen i Lolland. **antaþis, entaþis** og lign. ofte, **entaþus** L. 851. Dog én Gang L. 1254 **itaþisk,** hvor **-sk** kan være fremkaldt derved, at *enda* forbindes med Accusativ. **kas** L. 450 d. e. *gats*, thi at *-s* her staar i Dativs Forhold, slutter jeg af Udtryk som isl. *eigi læt ek mér at einu getit*. Men i senere Indskrifter er der en og samme Form uden Hensyn til Reflexivets casuelle Forhold; saaledes **sehias** Säve *Gutn. Urk.* 8.

Til den senere Sammensmeltning af de to Suffixer bidrog den Omstændighed, at *k* i Suffixet *-sk* ved »Sandhi»

kunde falde bort, naar följgende Ord begyndte med en Consonant.

---

39) Ånstad, Skeptuna socken, Säminghundra härad, Upland. L. 511, B. 22, D. II, 157.

þurstain ı uk | þihn ı uk | sialfi ı þaim | hit kila | muþiʀ · þaiʀ | litu | rita | stain | þino | btiʀ | sihat ı faþur | sin ı kuþ | hialbi | hons | a

Fonetisk transscription: *þorstæinn ok þegn ok Sialfi, þæim hét* **kila** *móðiʀ, þæiʀ létu rétta stæin þenna æptiʀ* **sihat** *faður sinn. Guð hialpi hans and.*

Öfversättning: *þorstæinn* och *þegn* och *Sialfi* — deras moder hette **kila** — de läto resa denna sten efter **sihat** sin fader. Gud hjälpe hans ande.

Allitterationerna i början i förening med vändningen *þæim hét* **kila** *móðiʀ* hafva förmått mig att upptaga inskriften bland de metriska. Jfr Rökstenens **uaim si burin niþʀ troki** *Rökst.* s. 75, 118, 135. Emellertid föreligger då här ett verspar af sexstafviga verser:

> **þ***orstæinn ok* **þ***egn ok Sialfi*
> **þ***æim hét* ***kila*** *móðiʀ.*

Jfr strofen i Guta-sagan i afseende på allitterationernas ställning

> ***G****uti al* ***G****utland aiga*
> ***G****raipr al annar haita,*

se Brate, *Fornnordisk metrik* s. 54.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Denne Indskrift gjör Indtryk af at være fra förste Halvdel af 11te Aarhundred ved sin enkle Slyngning og sit enkle Kors; derved at den dels bruger langagtig Streg som Skilletegn og dels ikke bruger Skilletegn; ved sin Retskrivning f. Ex. **u** = *o*, **o** = *ą*. Dog kan disse Eiendommeligheder enkeltvis ogsaa forekomme senere.

kila. Da *Gairlaug*, tidt skrevet **kil-**, **gil-**, er et meget ofte forekommende Navn i de svenske Runeindskrifter, er det mig ikke usandsynligt, at **kila** er en Kjæleform deraf, mulig udtalt *Gêla;* thi Diphthongen kunde her være bleven til Enkeltvokal, uagtet den ellers var beholdt. Men der er mange andre Muligheder. O. Nielsen har et dansk Mandsnavn *Kille;* dertil kunde *Killa* fem. svare. *Killa* kunde være opstaaet af *Kiðla*, d. e. en ung Gjed. **Kila** kunde være *Gilla;* o. s. v. **sihat**. Nomin. **sihatr** L. 157, L. 591; Accus. **sikat** L. 465; **sihat** L. 79. Jeg tror ikke, at dette Navn er **Sighaddr*, sammensat som isl. *þórhaddr;* snarere kunde man antage det for opstaaet af *Sigvatr*, *Sighvatr*. Men jeg formoder helst, at det er samme Navn som dansk *Segot*, *Segoth*, *Sægut* i 12te og 13de Aarhundrede. Jeg formoder, at *Siggautr* blev til *Sigautr*, *Sigotr* (jfr *Algot* af *Algautr*). I **sihatr** betegner efter min Formodning **a** Udtalens *â* (af *au*) ligesom i det oftere forekommende **ak** = **ok**, **uk**, **auk**.

Det synes mig tvivlsomt om **honsa** betyder *hans and*, thi i denne Indskrift skulde man vente *and* skrevet med *óss*-Runen. Jeg formoder **honsal** d. e. *hans sál*.

Jeg antager, at anden Stavelse i *þorstæinn* + *ok* danner metrisk Oplösning.

---

40) **Broby, Husby-Odensala socken, Erlinghundra härad, Upland.** L. 545, B. 179, D. II, 214, U. F. I, II, 31. Största delen af stenen redan för B. förlorad.

sikbiarn[1] **sati : iftiʀ : sin faþur : stin : almükin : i : s** | **kuna : auk sutari** | **ristu : si**

Fonetisk transscription: *Sigbiarn satti*[2] *aftiʀ sinn fa-*

---

40. [1] L.; B. **sikbiar**.

[2] Fsv. *satti* Rqt I, 84. Åtminstone i p. p. har fsv. *satter* jämte *satter* och de runstungna **situ** D. Svo 60, **setu** D. Svo 55, **sito** L. 458

ður stæin allmykinn í s[t] — || **kuna** *auk* **sutari** *ræistu (ristu?)* —

Öfversättning: *Sigbiarn* satte efter sin fader en väldig sten i — || **kuna** och **sutari** reste (ristade?) —.

L. och U. F. uppställa nog med rätta hela inskriften i metrisk form:

Sigbiarn satti A 2 1
æftiʀ sinn faður C 3
stæin allmykinn D 2
í s[t] . . . . . .

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »*eftiʀ sinn faður*. Denne Verslinje har sikkerlig fra gammel Tid af været sædvanlig i Runeinskrifter, men saaledes at der i den forekom Enstavelseformen *æft*. Det synes mig muligt, at Runeristeren i Vers udtalte saa, uagtet han skrev den paa hans Tid i dagligdags Tale brugelige tostavelses Form.

Jeg formoder: **i : s[tonta : baþ]**; altsaa:

stæin allmykinn,
æi s[tąnda bað]. E 1

»sagde, at den altid skulde staa». Jfr Helg. Hund. I 4, L. 8: *ey bað halda* og L. 494.

I en egen Slyngning staar:

kuna : auk [:] **sutari : ristu : s** . . . .

Prikkerne foran **ristu** kun hos D. Efter sidste **s** er tegnet det nederste af en lodret Stav, der kan være Levning af **t**.

Gunna auk Sútari ræistu s[tæin . . . .].

Navnet **sutari** synes dannet af det fremmede Ord *sutare*, Skomager (Rydq. VI, 440), og svarer vistnok ikke i Form til nysv. *sotare*, Skorstensfeier.

---

uppvisa jämförda med fsv. *satti* samma vexling för pt. Hvilkendera vokalisationen här föreligger kan ej afgöras.

41) Steninge, Onsala socken, Erlinghundra härad, Upland. L. 551, Curio 35, U. F. I, II, S. 46.

harlaif · auk · þurkarþr · litu · raisa · stain · þina at · sabi .. faþur sin · isturþi · austr · skibi · maþ ikuari astalatu

Phonetisk Transscription: *Hærlæif auk Þorgærðr létu ræisa stæin þenna at Sæbi[orn] faður sinn es stýrði austr skipi mæð Ingvari á Æstalandum.*

Det lader sig neppe afgjöre, om **harlaif** er Kvindenavn eller Mandsnavn uden Nominativsmærke som oftere. — **sabi[orn]**, saa udfyldt i U. F. Jfr **sabiarn** L. 1324. **maþ**, *maþ;* jfr Rydq. V, 188. **asta-**, *Æsta-* af *Æista-*, kanské med kort Vokal opstaaet af Diphthong foran Consonantforbindelse.

Slutningen indeholder et Par Verslinjer:

mæð Ingvari C 3
á Æstalandum a A 1

Jfr med denne Indskrift L. 731.

Jeg læser helst med Fordobling af **a: ikuari a asta** —; L. derimod med Fordobling af **i: ikuari i asta** —».

---

42) Frötuna kyrkogård, Frötuna skeppslag, Upland. L. 629, B. 257, D. II, 244, U. F. I, II. 24.

Denna inskrift har jag upptagit, emedan allitterationer syntes mig förekomma i densamma, men jag har ej förmått tyda densamma. Prof. Bugge behandlar och tyder inskriften på följande sätt:

aüti ... ‖ ... atiʀ : faþur ... | ... : sut : o : kutloti : hkni : o : sükum : in : ur : basti buti : uhlmstean :

Ordene foran **sut** mangle hos D.; ligesaa **m** i **sükum** og **in : ur : basti.** Ved de Ord, som findes hos D., har jeg ikke anfört de aabenbart feilagtige Varianter i B. Foran **sut** sees hos D. Spor af to Runer. Den næstsidste

synes at have været **m** eller **k** (neppe **f**). Af sidste Rune ser man det överste af en ret Stav. Kun den överste af de to Prikker umiddelbart foran og efter **sut** er bevaret. I **uhlmstean** er **te**, der ogsaa kunde læses **et**, Binderune.

Jeg betragter först de 5 sidste Ord. Disse tyder jeg som U. F.: **in u[a]r basti buti hulmstaen.** Dette danner et Par Verslinjer:

enn var bæsti
bóndi Hulmstæinn

»men Holmstein var den bedste Bonde».

uhlmstean (ikke, som i U. F. læst, **-stan**) er aabenbart en med Flid foretaget graphisk Omsætning; jfr herom mine Bemærkninger til L. 325. **ur** er forkortet Skrivemaade for **uar**, hvilken Form findes skreven med *reið*-Runen f. Ex. L. 8, 189, 821.

Indskriften har begyndt med Navnet paa den, som har reist Stenen, i Nominativ. Maaské **aüit[r]** *Oyindr* (= *Eyvindr*, *Eivindr*), med Flid omsat. Jfr f. Ex. **auit** L. 821 (Accus.); **auint** L. 1173; Nomin. **auintr** L. 600; **aüintr** L. 877 efter Boije (*Sv. Fornm. T.* V, 160). Derefter har fulgt »reiste denne Sten» eller lignende. Saa: **atiʀ faþur [sin?]** »efter sin Fader». **atiʀ** udtalt *ættiʀ* eller *ætteʀ*. Denne Indskriftens Begyndelse er snarest i Prosa.

I det fölgende er **o kutloti** = *ą Gutląndi* »paa Gotland» klart. Ved **o sukum** tænker D. paa *Sika* (i Frötuna socken) I U. F. tolkes **sukum** = *Sungum*, d. e. *Sånga* paa Svartsjölandet, der 1391 skrives *Sungha*. Jeg tolker **o sukum** som *ą sykum*, d. e. *svikum*. Ogsaa i Isl. findes Förbindelsen *á svikum* Bisk. ss. I, 39. *vi* er gaaet over til *y*, hvor *u* fölger i næste Stavelse; se Hoffory, *Tidskr. f. Fil.* N. R. III, 296. I L. 1592 læser L. **suku** d. e. *syku*, Säve Nr 89 derimod **suiu**.

hkni forstaar U. F. som Navnet *Hagni*, isl. *Hǫgni*. Men dertil passer ikke det foregaaende godt; thi jeg vilde ikke tilraade at forstaa **sut** som Participium *sótt* og at

tage *Hagni* som Subject til *[hafði hann] sótt* eller lign. Da graphisk Omsætning er tilsigtet i **uhlmstean**, tör vi forudsætte denne ogsaa andensteds i Indskriften. Förste Stavelses Vokal er udeladt som i **ur**. Jeg tolker da **hkni** som **hakin**, *haggìnn* eller *hǫgginn* »huggen» (ihjelslaaet).

sut forstaar U. F. som *sót* (Sygdom). Men dertil synes **hkni o sukum** ikke at passe, thi et Udtryk som *hann dó í sótt hǫgginn á svikum* eller *tók hann sótt hǫgginn* vilde være utilstedeligt. Jeg vover derfor at tolke **sut** som forkortet Skrivemaade for **sutr** d. e. *sundr* (i Syd). Jfr glsv. *sunder-, sundrisker*. Paa Qvarntorp-Stenen i Östergötland læser jeg **sutri** = Compar. *syndri*. Paa Seddinge-Stenen i Lolland (Steph. II, 780) synes **sutr** at betegne *sundr-*. Paa den danske Bække-Sten er skrevet **mþu** for *móður*. Foran **sut** formoder jeg **hon likʀ**, *hann liggʀ*. Dertil passe Sporene af de to sidste Runer hos D. Jfr **likʀ** D. 8vo 46 og L. 884 efter min Rettelse. Den hele Indskrift tænker jeg mig herefter i fölgende Form: *Øyind[r ræisti stæin þenna] æftir faður [sinn].*

[hann liggʀ] sund[r] á Gutlandi
hǫgginn á sykum, A 1
enn var bæsti A 3
bóndi Hulmstæinn. A 2 b

»Øyvind reiste denne Sten efter sin Fader. Han hviler i Syd paa Gotland, ihjelslaaet lumskelig; men Holmstein var den bedste Bonde». Hvis min meget usikre Udfyldning er rigtig, er förste Verslinje 6stavelses. De to sidste Stavelser i *Gutlandi*, der ikke har Hovedtone danne da metrisk Oplösning. Denne 6stavelses Linje er ved Allitteration forbunden med en Linje i fornyrðislag, ligesom efter min Antagelse i L. 398, L. 324, L. 702. I anden Linje danner anden Stavelse af *hǫgginn* + *á* metrisk Oplösning.

Baade L. 629 og L. 325 er efter min Formodning Mindeindskrifter over Mænd, som er bleven (svegne paa

Gotland». Og i begge Indskrifter er med Vilje baade Omsætning af Runer og forkortet Skrivemaade ved Udeladelse af Runer anvendt. Dette synes at maatte være gjort for at vanskeliggjöre Forstaaelsen. Jeg tænker mig Muligheden af, at det var en oftere anvendt Skik, naar man i Mindeindskrifter berettede, at den Afdöde var svegen, da at skrive dette paa en utydelig Maade. Denne Skik kunde have sin Grund i den Tanke, at Mænd, som havde deltaget i Drabet, eller deres Frender mulig fik se vedkommende Indskrift. Naar der i denne tydelig var sagt, at den Afdöde var bleven svegen, kunde Hævn eller Straf for denne Udtalelse ramme den Mand, der havde ladet Indskriften indhugge. Derfor blev den med Flid gjort utydelig. C. Säve har i *Gutniska Urkunder* S. XI ved Behandlingen af L. 325 været inde paa en lignende Tanke».

---

43) **Ryds socken, kyrkodörren, Danderyds skeppslag, Upland.** L. 640 efter uudgivne Tegninger. D. II, 25. U. F. II, 73.

ku · lit · rasa · kuml × eftiʀ · sun · miuk · nutan · trik · mirki · þisi · kiarþi sihuastr ×

eftiʀ D.; *ifter* L. **sun ·** D.; **sun · sin ·** L. Efter **mirk** er **i · þisi · kia** (saa L.) ikke læst af D. **sihuastr** D. i Texten og L.; **sihuasr** D's Tegning.

Hvis vi tage **mirki þisi** tilligemed **kuml** som Object for **rasa**, kan Indskriften med Undtagelse af de to sidste ord være versificeret.

Jeg gjengiver den inddelt i Verslinjer saaledes phonetisk:

Kō lēt ræisa A 2 1
kuml eftiʀ sun E 1
miǫk nýtan dreng E 1
merki þessi. A 1
gærði Sigrastr.

Ko lod reise en Gravhaug efter (sin) Sön, en meget dygtig Mand, og disse Mærker (dette Mindesmærke). Sigvast utförte dem (det).

ku. Allitterationen viser, at dette Navn har været udtalt med *k*, ikke med *g*. Jfr Mandsnavnet **kü** D. II, 34 (**ku** L.); dansk Mandsnavn *Koo* 1404, *Ko* 1521 (O. Nielsen). Norsk *Kus* Gen. masc. (*Röde Bog* S. 404) er neppe identisk med det svenske Navn, da dette ikke har Nominativsmærket *-r*. Er **ku**, *Kó* opstaaet af *Kói*? og er **kui** L. 449 samme Navn? Er Navnet afledet af *ko*, oldnorsk *kýr*?

Om **miuk** gjengiver *miǫk* eller *miok*, lader sig ikke afgjöre efter Skriften; det förste er sandsynligst, da Ordet her er betonet.

trik d. e. *dreng*, ikke *dræng*. *æ* er blevet til *e* ved Indflydelse af *ng*, vel ogsaa af Palatalen, der findes i Former som Gen. pl. *drengja*.

mirki d. e. *merki*, opstaaet af *mærki* ved Indflydelse af det palatale *k*.

---

44) Hagby, Täby socken, Danderyds skeppslag, Upland. L. 650, B. 124, D. II, 23, U. F. II, 195.

iurun · lit · kiara + × bruaʀ × iftiʀ × boanta × sin · × auk × × henminkr × auk × iarlabanki × iftiʀ × inkifast · estriþ × eftʀ ×inkuaʀ alkoþan × trenk

Fonetisk transscription: *Iórunn lét giara bróaʀ æftiʀ bóanda sinn auk Henningr*[1] *auk Iarlabanki æftiʀ Ingifast. Æstríð æftʀ Ingvar allgóðan dræng.*

Öfversättning: *Iórunn* lät göra broar efter sin make och *Henningr* och *Iarlabanki* efter *Ingifastr*, *Æstríð* efter *Ingvarr*, en förträfflig kämpe (U. F.)

Det är med stor tvekan, som jag upptagit denna inskrift, då dess innehåll ej eger någon som helst poetisk

44. [1] Jfr **alfntan** L. 19, **halfntan** L. 453, **hulmnlauk** L. 731, **hulmnfastr** L. 77 och **henmikr** D. II, 43.

lyftning. Emellertid tycks versrytmen klinga fram ur senare hälften af inskriften och i sin helhet låter den metriskt uppställa sig, om än verstyperna blifva något väl fria för nordisk fornpoesi.

Iórunn lét giara bróar	A 2 med 4-stafvig sänkning, jfr
æftiʀ bóanda sinn	B, v 1 [*Beitr.* X, 279
auk Henmingr auk Iarlabanki	A 2, utvidgad typ, jfr *Beitr.* X, 280
æftiʀ Ingifast	D 4, » » » X, 302
Æstríð æftʀ Ingvar	A 2, 20
allgóðan dræng	E 1.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »De to kors efter **kiara**, **sin** og **auk** er adskilte ved en Slyngning.

henminkr. Jfr **nmink** D. II, 48 (Accus.), **skanmals** L. 856, se S. Bugge i *Aarböger f. nord. Oldk. 1870* S. 194. Jeg antager, at **n** her betegner Vokalens nasale Udtale. Saaledes tolker jeg **liinmu** paa det i Brunsvig bevarede Skrin med Runeindskrift som northumbrisk Form for ags. *leomu*, Lemmer. Om Mandsnavnet jfr Sievers *Beitr.* X, 501 f.

estriþ. Jfr om **es-** som förste Led i Personnavne Sievers *Beitr.* IX, 300.

Jeg antager, at Udtrykket *allgóðan dreng* er laant fra en ældre Indskrift, hvor det var ment som Verslinje, ligesom *allgóðan*, *allgóðiʀ*, *allmykinn* ellers forekommer i versificerede Runeindskrifter. Men det synes mig indlysende, at L. 650 til og med **inkifast** ikke er ment som Vers. Derimod vover jeg ikke at afgjöre, om **estriþ eftʀ inkuar** er ment som en Verslinje eller om blot Allitteration med **alkoþan** er tilsigtet. For at hine Ord virkelig skal danne en Verslinje, taler maaské Formen **eftʀ**, da **iftiʀ** er skrevet i Forveien.

45) Långgarn, Vilberga socken, Trögds härad, Upland. L. 675, B. 596, D. I, 64; S. Grundtvig, *Hist. Tidskr. Tredje række*, V, 602.

ueþralti ·[1] **lit · auʀ ·**[2] **lakarni · stan ·**[3] **almikin · uʀ · staþi · fürn ·**[4] **auk · | · arker · þau · litu · kubl ·**[5] **raisa · þisa · at · siktruk · sun · sen ·**

Fonetisk transscription: *Veðraldi*[6] *lét óʀ*[7] *Langgarni*[8] *stæin allmikinn óʀ*[7] *staði føra auk Árgær(ð)r*[9] *þau létu kumbl ræisa þessa at Sigtrygg sun sin.*

---

45. [1] D.; B., L. **uiþralti.**

[2] B.; D. har prickat kännestrecket af **a.**

[3] D.; B. saknar skiljetecken.

[4] D.; B. **furn.**

[5] **kuial** B., L. Så ock D., ehuru han har stafven på **a** krokig på ett par ställen. Jag antar det förmenta **ia** vara en afart af **b**, jfr denna runas utseende i **biorn** L. 411 (D. II, 73), **uibiorn** L. 665 (D. I, 60), **pæl** uti versen i slutet af Cod. runicus. Prof. Bugge uppfattar **kuial** annorlunda, men de skäl som anföras synas mig ej vara tillfyllestgörande. Det enda tvärstrecket på **b** förekommer L. 405 (B. 89) **übiʀ** och en ännu märkligare form af **b** finnes uti **buonta** L. 789 (B. 1134, D. I, 290). Jfr vidare **r** uti **uiborg** L. 914 (B. 825). Formen **þisa** som attribut till **kumbl** anför Dieterich från L. 1060, hvars ristning dock kan vara osäker. Ristningarna af demonstrativpronomen »denne» äro under runstenstiden brokiga nog och då mitt antagande gifver en god mening, synes mig det samma hafva företräde framför prof. Bugges dristigare förmodan.

[6] Grundtvig; **ueþralti** L. 21.

[7] **au** digrafisk beteckning för *o* eller dess omljud, jfr **fauru** '*føru*' L. 927, **trau** '*drø*' L. 864, **kouþan** L. 869. Fsv. (*ur, or*, undantagsvis *yr, ör*) Rqt VI, 488.

[8] Grundtvig. D. upplyser att byn, där stenen finnes heter dels Långgarnby, dels Långgarnö och att stället är uppkalladt efter den urtappade sjön Långgarn. Då väl ej stenen hemtades ur sjön, torde transscriptionen *Langgarnøy* 'ur Långgarnö' vara riktigare.

[9] Då det följande **þau** visar, att detta är ett kvinnonamn, bör dess senare sammansättningsled vara *-gærðr*. Två uppfattningar af runristningen äro på detta ställe möjliga: antingen läses det följande **þ** dubbelt, hvarigenom den yngre formen *Árgærð* uppkommer eller

Öfversättning: *Veðraldi* lät flytta den väldiga stenen från hans plats i *Langgarn* och han och *Árgærr* läto resa denna minnesvård efter *Sigtryggr*, sin son.

Grundtvig antar blott början af inskriften vara i metrisk form; i den senare hälften fela allitterationer:

Veðraldi lét	E 1
ór **Langgarni**	C 1
stein allmikinn	D 2
úr **staði** *fóra*	C 2

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Der kunde ogsaa henvises til Lilj. *Run-Lära* 81; Rafn. *Runeindskr. i Piræeus* S. 166 f.

aur. D. siger, at Kvisten paa **a** er svag og usikker. Efter D's Tegning synes det muligt, at der skal læses blot **ur**. — For · **arker** · har B. **iarker** · Sidste Ord er i B. **sen**; det har ogsaa D. i Texten, og paa Tegningen er i mit Exemplar vistnok med D's egen Haand **sin** rettet til **sen**.

ueþralti er mulig opstaaet af **Viðrvaldi* og sammensat med Præfixet *viðr-*, da i Oldtysk Navnet *Widerald*, *Widarolt* forekommer.

Da Stenen endnu findes i Byen Långgarnby eller Långgarnö, saa synes det ikke rimeligt, at det i Indskriften skulde siges, at den er bleven flyttet *ór Langgarnøy;* derfor forstaar jeg **ur lakarni** saaledes, at Stenen er bleven hentet ud af Sjöen.

Imod at læse **kubl** istedenfor **kuial** taler först den skraa Tværstreg, der aldrig findes paa **b**; for det andet

(45) antages, som i transscriptionen, ristningen vara den gamla N. sg. på *-r* och att *ð* utfallit mellan de två *r*. Jfr **sikur** *'sigur(ð)r'* L. 1173, **nur** *'nor(ð)r'* L. 1065. Efter en sålunda uppkommen N. sg. *Ingigær(ð)r,* **ikker** L. 664, har A. sg. ombildats till *Ingigæri,* **ikikiari** L. 435. Båda uppfattningarna äro lika antagliga. Hvad namnets första del är, vet jag ej och vill ej hafva utsagt något därom med mitt förslagsvis ansatta *ár-*.

þisa, ikke **þisi** eller **þita**, som man ved **kubl** skulde vente. Jeg formoder, at Runeristeren först begyndte paa at skrive **kubl**, men at han, da han allerede havde skrevet **kub**, rettede dette til **ial**. De to Runer **ku** skulde have været strögne. **ial** forstaar jeg som *ell*, *hell* Sten. Jfr. **iall** L. 107 (Acc.); **el** L. 584 (Accus.); **hil** L. 516 (Acc.); **stainhal þisa** B. 223, men **il þinsn** L. 837; **il** L. 398 (Nomin.).

Paa et Fragment af en anden Runesten fra Långgarnö læses **[st]ain uʀ staþi**: se U. F. II, LXXIX.

---

46) **Gudö, Boglösa socken, Trögds härad, Upland.** L. 683. B. 589. D. I, 82.

hulbiorn · lit[1] · raisa · stan · at · sik · sialfan[1] · ‖ hau naʀ[2] miltr · matiʀ · auk · kils · risin ·

Fonetisk transscription: *Hul(m)biorn lét ræisa stæin at sik sialfan. Han vaʀ mildr mataʀ auk máls risinn* (?)[3].

46. [1] D. **i**; B. **e** för **i** och **se⊦⊣** för **sialfan**.

[2] B.; L. **han uaʀ**; D. **hau uaʀ**, men de båda **u** hafva oregelbunden skapnad.

[3] För **matiʀ** bör läsas **mataʀ** såsom D. 8:vo 45 **miltan urþa uk mataʀ kuþan**. Jfr ock L. 743 **bunta : kuþan : matar**. Till dessa två allitterationsord förmodar jag det tredje i **kils** för ***mils** genom afflagning. Dock är svårt att finna betydelsen derpå. ***mils** skulle kunna vara G. sg. m. n. *milds* af *mildr* ss. **eklans** L. 1002 är G. sg. *Englands*, men det är knapt troligt, att så är, då *mildr* går omedelbart förut. Snarare kunde man med stöd af den anförda parallelen från D. 8vo 45 förmoda, att det ursprungligen stått **máls*, och jag håller ett sådant antagande för sannolikt. Dock återstår **risin**. Vore det möjligt att antaga **risinn* ingående i isl. *gest-risinn* 'hospitable', *víg-risinn* 'gallant in war', *risna* 'hospitality, munificence' här uppträdande självständigt och konstrueradt med genitiv, såsom *mildr* i ex. från D. 8vo 45? Parallelen blefve därigenom fullständig. Sannolikheten talar för, att det är samma egenskap stenens upphofsman genom detta uttryck vill taga i anspråk för sig själf, som de efterlefvande på Tryggevælde-stenen genom epitetet **klomulan** (se Wimmer, *Run. Opr.*

Öfversättning: *Hol(m)biorn* lät resa sten öfver sig själf. Han var frikostig på mat och vältalig.

Slutet af den sålunda restituerade inskriften är i metrisk form:

Hann vaʀ mildʀ mataʀ C 3
auk máls risinn[1] C 3

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Der kan ogsaa henvises til Steph. II, 785; Rosenberg, *Nordboernes Aandsliv* I, 124. D. har Prik foran **hulbiorn**. Rosenberg formoder, at Indskriften först er fuldendt efter Holbjörns Död. Stephens sammenstiller de Indskrifter, der paa lignende Maade prise den Mand, over hvem Stenen er reist: D. 8vo 72, D. 8vo 45, L. 1427, L. 743, L. 1267 og Rysby-Stenen i Småland. Han forklarer **kils · risin** ved »of gild risin» (of treasure, giftgiving excellent, generous). Da maatte vel **kils** være Gen. af *giald;* men dette har jeg ikke fundet i en lignende Anvendelse eller Forbindelse. Skjönt Kvisten paa **l** er hos D. noget utydelig, tör man neppe formode **kits · risin** = isl. *gestrisinn*, gjæstfri, ligesom der ofte er skrevet **tsain** for *stein*. Snarere **kils risin** = *gildis risinn* af *gildi* Drikkelag; jfr *gilstoffuenæ Dipl. Norv.* V n:r 987, *gilbroðær* VGL. IV, 16, 12. Da er Indskriften i Prosa ligesom flere Indskrifter med lignende Udtryk.»

---

47) **Hummelstad, Löts socken, Trögds härad, Upland.** L. 692, B. 584, D. I, 67, U. F. II, vi, 12.

uiþugsi · lit ·[1] **raisa ·**[1] **stain · þiasn · iftiʀ · seref · faþur · sen ·**[2] **koþan · han · bük**[3] **i · ‖ agurstam**[4] **·**[1] **hiermn · stanta ·**[1] **stan · miþli · bua · raþi · tekr · þaʀ · rünsi · runum · þimsum · bali · risti ·**

(64) s. 258) tillägga den aflidne, nämligen vältalighet, både reel och formel. Det är ej omöjligt, att **miltan urþa** D. 8:vo 45 afser det samma, altså utgår från bet. 'munificent' hos *mildr*, ej från bet. 'mild, gentle, graceful'.

47. [1] D.; B. saknar skiljetecken.

[2] D.; B. L. **san**.

[3] D.; B. **bün**.

[4] D.; B. **akurstam**.

Fonetisk transscription: *Vidugse*[5] *lét raisa stæin þensa æftir* **seref**[6] *faður sinn*[7] *góðan. Han byggi í Agurstam*[8]. *Hver ma'n standa stæinn miðli býa.*

Transscriptionen af det följande måste bero af den tolkning, som kan gifvas detta dunkla ställe. U. F. öfversätter efter C. Säve: »odjuret tager dem, som oskära dessa runor. Bali dem riste». **raþi** tolkas som isl. *ráði* »a boar» Oxf. och skall här betyda ett andeväsen, som uppenbarar sig i skepnad af ett svin. **runsi** fattas som pr. konj.[?] af ett verb, isl. *runsa* »to turn inside out, ransack» Oxf., enl. U. F. eg. »bringa i oordning, rubba, förstöra», hvilket verb ock styr dativ. Mot denna tolkning synes mig ett och annat kunna anmärkas. Man väntar konjunktivus i en sådan sats, jfr. förbannelsen uti inskrifterna från Glavendrup, Tryggevælde, Glimminge och Skærn, se Wimmer, *Run. Opr.* 252 f. Detta är hufvudinvändningen. Vidare känner jag ej eljes någon form af dem. pron. »denne» med sådan dubbelböjning som **þimsum** skulle hafva, hvarför det synes mera metodiskt att fatta dessa ord som: *rúnum þæim sum* ... »de runor, som ...». Slutligen passar ej den af Oxf. angifna bet. på isl. *runsa* väl till den af Säve antagna, ej heller vet jag, i hvad mån tillvaron af det svinlika andeväsendet kan vara bevisad. Liljegren, *Runlära*, s. 83, öfversätter **raþi tekr** »radad täckt», hvilken

[5] U. F. **uiþ[h?]ugsi** Vidugse.

[6] U. F.: »Seref (= Segerräf eller Sjöräf?)» kanske *Sig-reif*?

[7] Ganska ofta förekommer ristningen **sen**. L. 174, 179, 254, 386, 562, 690, 749, 897, 949 och **isʌn** L. 988. Likaledes A. sg. f. **sena** L. 566, **seno** L. 1005. G. sg. **sens** L. 1243. Enligt hvad ofvan s. 88 not. 4 till nr. 26 blifvit anmärkt, äro dessa ristningar i och för sig ej tillräckliga att bevisa annat ljudvärde än *i*. Men på ett annat ljudvärde tyda **sein** L. 108, **sian** L. 1210 och derför torde åtskilliga af de anförda ristningarne hafva det ljudvärde, som förutsättes af fg. *senn* o. s. v. jämte *sinn*, se Rqt II, 485, Söderberg, *Forngutn. ljudlära* s. 32.

[8] Nu *Agerstad*.

öfversättning synes mig omöjlig, och återgifver fortsättningen med: »sådant rönes i runor dessa, Bale ristade». Ett *rqynis borde dock ej hafva förlorat sin andra vokal, se Rqt. I. 466. Ehuru jag sålunda tycker mig böra tillbakavisa den gifna tolkningen, förmår jag dock ej sjelf lösa svårigheten, utan hänvisar till prof. Bugges tolkning härnedan.

Öfversättning: *Viðugse* lät resa denna sten efter **seref**, sin förträfflige fader. Han bodde i Agerstad. Här skall stå sten mellan byarne .... i(?) de runor, som **bali** ristade.

I metrisk form är:

Hiær m'n ***standa*** A 3
st*einn miðli býa* A 1, 2 s

och sannolikt äfven fortsättningen, men utan att känna dess tydning är det fåfängt att söka gifva det metrisk form.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: Her kunde ogsaa henvises til Rafn, *Rune-indskr. i Pir.* S. 135 f.; Vigfusson, *Corp. poet. bor.* I, 370 f., 571.

seref. Jfr. Nomin. **sikrifr** L. 1450, Accus. **sikraif** L. 1571, **sihraif** L. 670. Navnet synes mig sikkert *Sigreifr*, sammensat med Adject. *reifr*, munter, der ogsaa danner andet Led i andre Mandsnavne f. Ex. Accus. **botraif** L. 1571.

sen. For at **e** her betegner *e*, kunde ogsaa Skriftformen **san** L. 697 (eller **sen**?), L. 882 tale, hvis her var læst rigtig. I L. 965, hvor B. har **san**, har Baron Hermelin læst **sin**. Men **seno** L. 1005 synes at maatte have været udtalt *sína*.

agurstam, *Agersta*. Dette Navn kan paa Grund af *g* ikke, som Dieterich antager, være sammensat med *åker*. Jeg formoder, at det er opstaaet af *Ágautsstaðir*. I L. 667 forekommer Mandsnavnet **akaut** (Accus.). Regelret blev den oprindelige Navneform ændret til *Águsstaðir*. Foran *st* eller *s* i Forbindelse med en anden Konsonant

eller *ss* i Indlyd trænger sig let et *r* ind. Saaledes i **bürsu** L. 1764 = *byssu*, og samme form i Norsk; i Fårömaalets Form for *angest* (Noreen S. 31). I den norske Cod. 6 fol. i sv. Rigsbibl. af Baarlaam og Josaphat er skrevet *fyrst* for *fýst*, *hærsta* for *hásta*. Ifölge denne Tendens blev *Agusstaðir* til *Agurstaðir* under Medvirkning af en uklar Tankeforbindelse med *áker*. I Norge er i den nuværende Udtale *r* ofte inskudt foran *-sta*; f. Ex. *Summersta* af *Samastaðir*.

mn danner, som Metret viser, en Stavelse; jeg ser derfor i **mn** forkortet Skrivemaade for **man**, som **bali** har skrevet i L. 697.

raþi · tekr · þaʀ · rünsi · runum · þimsum · bali · risti ·

Min Tolkning heraf er i Korthed allerede meddelt hos Vigf. Corp. I, 571.

ráði tengr	3stav. V.
þáʀ rýnn seï	C
rúnum þém	3stav. V.
sum Bæli risti	C 2.

Den som runekyndig er, tyde de Runeslyngninger, som **bali** ristede.

raþi Præs. Conj. af Vb. *ráða*, tyde, læse. Samme Form L. 947 og oftere. **tekr**, *tengr* = isl. *tengr*, glsv. *tængir* (Rydq. II. 157), Acc. pl. af *tǫng*, Tang. Dette Ord betyder ogsaa »Læssetræ» (hvormed Læsset sammenpresses), og deraf er afledet *tengja*, binde. I Grett. S. 97 er *tengr* figurligt Udtryk for tynde, krumme Arme, og i islandsk Skaldesprog bruges *tǫng* om Haanden (som griber i noget). Her i Runeindskriften betegner *tengr* de meget indviklede Slyngninger, der omfatte hinanden og slynge sig ind mellem hinanden. Dette maatte gjöre Læsningen vanskelig ogsaa for Runeristerens Samtidige.

þaʀ, *þáʀ* staar her ganske i samme Stilling som **saʀ** L. 947. Derfor vil jeg helst forklare *þáʀ* her som en yngre Form enstydig med *sáʀ*. Denne Tolkning stöttes

ved L. 1050 (Wiberg 1): **abtiʀ ibiurn sun sin þaʀ uaʀ**..... *þ* i Fremlyden istedenfor *s* skyldes Indflydelse fra de andre Casusformer: jfr. f. Ex. oldsaks. *the* i Modsætning til ags. *se*. -*ʀ* forstaar jeg her som det enklitisk tilföiede *(e)ʀ* og ikke som Nominativsmærke: jfr. mine Bemærkninger i *Tidskr. f. Phil.* VII. 330 f. Mindre sandsynligt forekommer det mig i L. 692 at tolke **þaʀ** som Adverb. *þá* med det relative *eʀ*. Da maatte til Verbet i 3:dje Person tænkes et ubestemt Subject, som ikke var udtrykt: »man tyde Slyngningerne da naar man er runekyndig».

rün, *rýnn* »runekyndig». Superlativ af dette Adj. er skrevet **runstr** i Maeshowe-Indskr. paa Orknöerne.

si 3 Ps. Sg. Præs. Conj. af »være». Metret gjör det sandsynligt, at Formen her er tostavelses: *séi*. Men om *e* her har været udtalt langt eller (foran Vokal) kort, kan Metret ikke vise. Glsv. *se*, *si*, i Gotl. L. *sei*. Præs. Conj. her i samme syntaktiske Forhold som **kuni** L. 947.

runum þim at forbinde med **raþi tekr**. Dativ her brugt som i isl. *Skallagrímr sá í egg exinni* og lign.

sum Pron. rel.

bali. Metret viser her, at dette Navn har kort Vokal i förste Stavelse. Det samme viser Metret i L. 999, samt i L. 1006, hvor Navnet er skrevet **baler** eller **balir**. Et Mandsnavn *Bali* har jeg ikke set. Mulig skal derfor **bali** læses *Bæli*, der da sandsynlig har dannet Gen. *Bælja*. Jfr *Beli* blandt Harald Hildetands Hirdmænd i Sǫgubrot (Fas. I. 379), hos Saxo S. 378 *Belgi*: *Beli* Gen. *Bela* i Friðþjófs saga: *Eysteinn beli*, Konge i Sverige, i Ragnars s. Loðbr.

I de to sidste Linjepar har den ulige Linje 3 Stavelser, af hvilke den sidste er betonet, medens den lige Linje har 4 Stavelser. Det er samme Versemaal som f. Ex. i Ynglingatal og i sidste Strophe af Háttatal.»

48) **Kungs-Husby kyrkas vapenhus, Trögds härad, Upland.** L. 697. B. 590. Stenen förlorad.

På grund af inskriftens fragmentariska skick vill jag ej försöka någon tydning. Genom de allittererande **hiar man stanta stan** ... visar hon sig hafva varit delvis affattad i poetisk form.

Prof. Bugge behandlar inskriften på följande sätt:

L. 697. U. F. II. 295. Steph. III. 322. 356 (med Benyttelse af Bures Tegning).

.... · **stan þinan k ni** .... **fnþur · sen · koþan · h** .... **a hiar · man · stanta · stan** · ...... **bali risti runaraþisi**

e i sen usikker: B. har en ret Stav med en horizontel Tværstreg til höire for Stavens Midte. Jfr. **sen** D. I. 67. der er ristet af **bali** . **san** L.

hiar man stanta Steph.: B. har **maa**. Efter **stan** · sees i B. först en ret Stav. hvoraf lidt nedentil mangler (snarest **i**). derpaa Levning af **n** og saa 4 ubestemmelige Stave (**a** ∗ **a** ∗ ?). **runaraþisi** Steph.: **rnnun · r** B.

Skulde **þinankni** .. være feillæst for **þina ifti[ʀ]**? Altsaa [N. N. *lét ræisa*] *stæin þenna eftiʀ* [N. N.] *faður sinn góðan*? **h** efter **koþan** er rimelig at udfylde **h[an]**. der har begyndt en ny Sætning: jfr. L. 692. — Sporene i B. efter andet **stan** · passe hverken til Udfyldingen **miþli bua** som i L. 692 (ristet af **bali**) eller til **ner brautu** som i L. 749 eller til **at merkium** som i L. 1571 (rettet af C. Säve Nr. 84).

Stephens forstaar **runaraþisi** som **runaraþ þisi** »rune-row« og læser i Lighed dermed L. 149: **iogu runiraþi sasu**. Mulig tör man forstaa Slutningen som *Bali risti rúnar þessi í* (d. e. *í stæin*). Paa lignende Maade heder det i L. 938: **halburnn hiuk a runaʀ**. Og saaledes er Præpositionen *í* brugt absolut L. 333. **þisi** Acc. pl. fem. ogsaa L. 603. L. 1183. Man kunde imod den af mig givne Forklaring indvende. at det efter **bali**'s sædvanlige Skrivemaade skulde hede **runaʀ**. ikke **runar**. Men dette er ikke

afgjörende, thi B. 619 = L. 666 skriver han **þeir, rolfr** o. s. v. Hvis min Tolkning af Slutningen er rigtig, synes Udtrykket poetisk. Efter L. 999 og L. 1006 tör man kanske formode följgende Par Verslinjer:

[*Rauð-*] *Bæli risti* A 2 l. vn eller E 1, utv.
rúnar á þessi A 2 l. vn.

Anden Stavelse i *rúnar* + *á* danner da metrisk Oplösning. Dog taler mod min Opfatning af den sidste Linje den Omstændighed, at *á* efter sin logiske Stilling skulde være betonet, medens det her metrisk ikke er betonet.»

---

49) Urlunda, Tillinge socken, Åsunda härad, Upland. L. 729. B. 632. D. I. 96.

kar lit · risa[1] **· stin · þtina · at · mursa · faþur · sin · auk · kabi · at · mahsin · fulhfila**[2] **· far · aflaþi uti · krikum**[3] **· arfa · sinum**

Fonetisk transscription: *Karl lét ræisa stæin þenna at* **mursa** *faður sinn auk* **kabi** *at mág sinn.* **fulhfila. far.**[4] *aflaði út í Grikk(i)um arfa sinum.*

49. [1] B.: D. **s** är utplånadt.
[2] L.: B. af första **l** blott stafven. D. däraf intet.
[3] B.: D. **ku** utplånade.
[4] S. Grundtvig, *Hist. tidskr. tredje række* V, s. 603 transscriberar:
Fullfela fjár aflaði
út í Grikkjum arfa sínum
och synes därigenom hafva uppfattat första versens mening som: »Ganska mycket gods förvärfvade . . . .» Huru Grundtvig tänkt sig den närmare motiveringen af sin transscription, kunna vi icke få erfara; ett *fullfela* vet jag ej annorstädes vara uppvisadt och att **h** i **fulhfila** lemnas utan afseende, är betänkligt, om ock fall förekomma, i hvilka betydelsen af **h**-runan ej är klar. Betänkligt är ock att tyda **far** som G. sg. *féar*, hvilket dock alla uttolkare bifallit, men det är mig ej möjligt att finna en sådan tydning på **fulhfila**, att det passar att återgifva **far** med *fár* »paucus». Om en sådan tydning funnes,

Öfversättning: *Karl* lät resa denna sten efter **mursa** sin fader och **kabi** efter sin mag. **fuhlfila. far** förvärfvade ute i Grekland at sin son.

Metrisk form eger:

fulhfila
far *afla∂i* D 2
út i Grikk(i)um A 1
arfa sinum A 1

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Her kunde ogsaa henvises til Steph. II, 817, 920; III, 349.

mursa indeholder et Mandsnavn, enten *Morsi*, *Mursi*, der maaské er beslægtet med Elvenavnet *Mors* i Norge og Önavnet *Mors* i Danmark, eller ogsaa *Morsi*, til oldn. *morðr*. Maar. Mandsnavnet synes forskjelligt fra det danske *Musi*.

kabi kan, som Dieterich mener, være *Kappi*, Ordet, der betyder »Kjæmpe», brugt som Navn. Som Navn findes i Tydskland *Campo*, *Cempho*. Samme Navn i det östlige Norge i Stedsnavnet *Kappasta∂ir* (Röde Bog 461). Men **kabi** kan ogsaa være *Kabbi*. Dette Navn forekommer i 12:te Aarh. i neer. Lund. (Langeb. S. R. D. III, 446); senere i Danmark som Efternavn. I Norge i Gaardnavnet *Kabbaru∂* paa to Steder i det östlige Norge; se Röde Bog. Endelig kunde **kabi** være *Kampi*, der undertiden forekommer som Navn.

far kan efter min Mening ikke være *fár* »pauens», thi derved faar man ikke et Udtryk, som giver god

---

vore **aflaþi** här brukadt absolut i bet. »förvärfva ägodelar» som synes vara fallet i D. II, 116. Stephens, *Some runic stones in northern Sweden from the papers of the late Prof. dr Carl Säve*, s. 19, not. 1 har åt detta **h** i **fulhfila** gifvit språklig betydelse och öfversätter: »This folk-feller (smiter of men, conqueror) fee (riches) abled (wan, gained)». Hvad som i denna tolkning framför alt behöfver stödjas, innan dess riktighet kan erkännas, är ljudvärdet *k* för runan **h** och jag känner ej exempel på sådan användning af **h**-runan. Äfven denna uppfattning torde altså ej vara den rätta.

Mening. Jeg formoder, at **fulhfila** er graphisk Omsætning for **fulfih(i)la**, der har været udtalt *fullfengila* og betyder »i rigeste Overflödighed». Dette Adverbium er dannet af Adjectivet *fullfengiligr*, der forekommer i Oldnorsk (Stjórn 201, om Aks) og betegner »saa stor eller god, at man ikke har Grund til at önske sig större eller bedre»; jfr. *fullfengi* n. og *fullfengr* m., tilstrækkeligt Forraad, glsv. *fulfang*, »fullt fång». Adverbia paa *-la* forekomme ofte i oldsvenske Runeindskrifter.

Jeg antager det med Grundtvig og Andre efter Sammenhængen for tydeligt, at **far** er forkortet Skrivemaade for **fiar**, **fear** = oldn. *fear*, *fjár*, glsv. *fæar*. Dette Ord er da styret af **aflaþi**, hvilket Verbum ogsaa i Oldnorsk forbindes med Genetiv. Skrivemaaden **far** for **fiar** bliver mere forklarlig derved, at Runen ᚠ heder **fi**, *fé*. Jeg gjengiver altsaa Versene saaledes:

fullfengila	D 4
fear aflaði	D 2
út í Grikkum	A 1
arfa sinum	A 1

»fuldtop erhvervede han Gods ude i Grækenland for sin Arving».

fear danner metrisk Oplösning: Metret viser, at förste Stavelses Vokal (foran Vokal) her er brugt kort. I næstsidste Linje skriver jeg *út í* (ikke *úti í*) i Lighed med oldn. *út í París*, *út á Serklandi*.

---

50) Svingarns socken, kyrkan, Åsunda härad, Upland. L. 731, 1452 a, B. 634, D. I, 100. D. 8:vo II, S. 20.

þialfi × auk × hulmnlauk × litu × raisa × staina þisa · ala × at ∵ baka × sun sin × is ati · ain || × sir × skib × auk × austr × sturþi × i × ikuars × liþ × kuþ hialbi × ot baka × askil × raisti

Af Ordet **sturþi** × mangler nu lidt af 3:dje Rune, det meste af 4:de samt 5:te, 6:te og Korset derefter fuldstændig. Texten meddelt efter D.; Varianter ikke medtagne.

Phonetisk Transscription: *þialfi auk Holmlaug létu reisa steina þessa alla at Banka sun sinn es átti œinn sér skip auk austr stýrði í Ingvars lið. Guð hialpi and Banka. Áskell risti.*

Thjalve og Holmlaug lod reise alle disse Stene efter Banke sin Sön, som eiede alene for sig et Skib og styrede (det) östpaa i Ingvars Hær. Gud hjælpe Bankes Aand! Askell ristede (Runerne).

Om Skrivemaaden **hulmnlauk** jfr. Bemærkn. til L. 650.

Med Skilletegnet foran **baka,** hvilket bestaar af tre Prikker, kan sammenlignes Tegnet ved Enden af förste Linje paa *Rök-Stenen* (jfr. min Afhandl. S. 111) samt et Tegn ved Slutningen af Indskriften i förste Slyngning af B. 818. Dette Skilletegn fremhæver her Navnet **baka.**

Jeg finder to Par Verslinjer i:

sun sinn's átti	A 3
œinn sér skip	3-stav. V.
auk austr stýrði	C 1
í Ingvars lið.	B

Jeg antager, at Pron. rel. **is, es** i Verset er blevet enklitisk med Tab af sin Vokal föiet til *sinn.* Det synes mig mindre sandsynligt, at *sun sinn* tillige danner Allitteration med *sér*, da der naturlig kun hviler Bitone paa *sér.*

Jfr. härmed mitt förslag till metrisk uppställning af denna inskrift ofvan nr. 3 not. 11. Denna min uppfattning, som inskränker det metriska till det, som afviker från den vanliga formeln för inskrifter, synes mig vara naturligare än prof. Bugges.

51) **Fröslunda socken, i kyrkomuren, Lagunda härad, Upland.** L. 743. U. F. I. 1, 23, Steph. II. 785. Burman i *Nova Acta Soc. sc. Ups.* V, 302. 59.

Da jeg ved denne Indskrift kun kan benytte L:s og Burmans Afskrifter, tör jeg ikke haabe overalt at finde det rette. Om der paa Stenen har været skjelnet imellem **r** og **R**, kan jeg ikke se.

fulkir : lit : risa : stin : .. mar · bruþur : sin : auk · kunimar : eftir : mink : faþur : sin : bunta : kuþan : matar : buk i : uigbü

(**AT.**) **MAR.** Burm.; **.. mer ..** L. — **bruþur** L.; **broþur** Burm.; **eftir** L.; **iftir** Burm.; Ordene efter **kuþan** mangle hos Burm.

Phonetisk Transscription: *Fylkir lét résa stén* [*eftir*] .. *mar bróður sinn auk Gunnmarr eftir Heming faður sinn, bónda góðan matar, byggi í Vigbý.*

»Fylker lod reise Stenen [efter] — mar sin Broder og Gunmar efter Heming sin Fader, en Bonde, der gav god Mad; han boede i Vigby.»

kunimar tolker jeg *Gunnmarr.* **i** synes mig ikke oprindeligt, men en senere Schwa-Lyd.

For **mink** formoder jeg **emink**, *Heming.*

buki jfr Klockhoff *Relativsatsen* S. 10. **buki**, d. e. efter Doc. Brate *byggi í*: Formen *byggi* er sikker.

uigbü, saa har Bure læst: Andre urigtig **uiki**.

uigbü. Nu *Store Viggeby* syd for Fröslunda Kirke sydligst i Biskopskulla socken og syd derfor *Lille Viggeby* i Litslena socken; se Kartblad »Sala».

Man kunde tænke sig, at Slutningen var Vers:

bónda góðan matar,
byggi í Vigbý. A 1

Vi vilde da her, som ikke sjælden ellers, have en 6-stavelses Verslinje forbunden med en 4-stavelses. Men det synes mig snarere Prosa, dog sandsynlig med tilsigtet Allitteration.

52) Eneberga, Fröslunda socken, Lagunda härad, Upland. L. 715, D. I, 110, U. F. I, 23.

kisl auk · ikimuntr[1] · koþiʀ · trekaʀ · kirua · litu · merki[2] · at · halftan × ‖ · faþur · sin · auk · at · aütisu[3] · moþur · sina · kuþ · hialbi · sal henaʀ[2] uel nu[4].

Fonetisk transscription: *Gísl auk Ingimundr, góðiʀ drængar*[5]. *gærva létu marki at Halfdan faður sinn auk at* **aütisu**[6] *móður sína. Guð hialpi sál hennaʀ vel nú.*

Öfversättning: *Gísl* och *Ingimundr*, förträfflige kämpar, läto göra minnesvård efter *Halfdan* sin fader och **aütisu** sin moder. Gud hjälpe nu väl hennes själ.

Af denna inskrift är kanske början i metrisk form:

Gísl auk Ingimundr,	utv. D 4
góðiʀ drængar,	A, 1.
gærva létu	A, 1.

För detta antagande talar att *gærva* synes hafva blifvit ställdt framför *létu* för allitterationens skull.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: **aütisu.** Jfr Nomin.: ...**utisa** L. 1125, Gen. *Aendyso* Aar 1393 (Lundgren, *Språkl. Intyg* 26).

---

52. [1] D.; L. **inkimuntr.** [2] D.; L. **a** för **e.** [3] D.; L. **antisu**; U. F. **autisi.** [4] D.; L. **auk** *auta* för **uel nu.**

[5] Fsv. *drængiar* Rqt II, 45. I runskrifter är detta ur palataliteten hos *g* utvecklade *i*, se Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 226. 5, än uttryckt än obetecknadt t. ex. **trikiaʀ** L. 878, **trakia** (G. pl.) L. 740, **trikaʀ** D. 8vo 2, **trika** (A. pl.) L. 718.

[6] U. F.: "Aydis (— ödis)", altså A. sg. f. af ett isl. *Øy-dís.* Detta antagande är blott möjligt under förutsättning att **u** här betecknar *i*, se *Manadsbladet* 169--174 s. 39 f. L. 1005 (*Westmanlands Fornminnesför. tidskr.* III, 31) förekommer A. sg. f. **oþintisu.** Om ej dessa former fattas på angifvet sätt som *-dísi*, kunna de antingen vara starka acc. af typen *Ingibjorgu*, se Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 289, eller svaga former, för hvilket senare alternativ möjligen N. sg. **tisa** L. 813 talar.

Jeg antager, at *Gísl auk Ingimundr* ikke er Vers, men at man med tilsigtet Allitteration dertil har knyttet de versificerede Linjer:

góðiʀ drengaʀ
gerva létu,

som sandsynlig er laante fra en ældre Indskrift.

---

53) Ryda, Nysätra socken, Lagunda härad, Upland. L. 749, D. I, 116, U. F. I, 62.

þufr · auk · þorfatr · þair · litu · raisa · stan | at · þorborn · faþur · sen · koþan · || · hir man stanta · stain · ner · brautu · auk · kilauk · riþ · kirua · merki · at · [......][1] **· sin :**

Fonetisk transscription: **þufr**[2] *auk* **þorfatr**[3] *þæir létu ræisa stæin at þorbørn faður sinn góðan. Hér man standa stæinn nær brautu auk* **kilauk** *réð gærva mærki at ...... sinn.*

Öfversättning: **þufr** och **þorfatr**, de läto resa sten efter *þorbørn* sin förträfflige fader. Här skall stenen stå nära vägen och **kilauk** lät göra minnesvården efter sin ......

L., D. och U. F. uppställa hela inskriften i metrisk form, utan hänsyn till att i deras andra verspar allitteration fullständigt saknas. Blott senare hälften kan ega metrisk form och måhända ej heller den i sin helhet. Säkert vers är:

---

53. [1] L. *kuni* (ɔ: *buanta?*). D. anmärker: »Det oläsliga ordet har sex stafvar. Det tyckes likväl knapt varit **buanta**; än mindre kan det hafva varit **kuma**. Den äldsta afritningen (1630) talar för **kuna**.

[2] U. F. *Thuf.* D. menar **þufr** stå för *þórulfr*. På Hedeby-stenen, L. 1548 förekommer **þurlf[r]**, som snarare är en utveckling af *þórolfr* eller *þorlæifr*. Jag vet ej huru den ifrågavarande ristningen bör återgifvas.

[3] Rörande uppfattningen af **þorfatr** se nr 3 not. 1, s. 21.

Hér man standa A 3
stæinn nér brautu A 2 1

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: „Her kan ogsaa henvises til Lilj. *Run-Lära* 81; Rafn *Runeindskr. i Pir.* 168 f.

þufr synes opstaaet af *þólfr*, der forekommer paa en Sten i Balsta Södermanland (**þolfr**), samt ofte i Danmark, og i Norge. Ex. **þulfʀ** L. 1416. Jfr **küþefi** L. 1051 af *Guðelfi*; **kufinkʀ** L. 914 maaske af *Kylfingʀ*; **hafan** L. 882 = *halfan*. *þólfr* (hos Adam af Bremen skrevet *Thoolv*) er vistnok en Sammendragning af *þórulfr* (maaské tillige *þóralfr*). Sammendragningen er efter min Formodning begyndt i Dativ.

þorfatr. Jfr *Thorwatus* Dipl. Sv. III, 100 (anfört hos Lundgren, *Språk. Intyg* S. 52).

Det forekommer mig trods D. sandsynligt, at næstsidste Ord har været **buanta** eller **bunta.**

hér man standa stæinn nér brautu. Jfr. *Hávamál* 72: *bautarsteinar standa brautu nér.* Jfr ogsaa L. 851. Mulig tör herefter antages fölgende Par Verslinjer:

auk Gillaug réð B
gerva merki A 1."

---

54) Ekeby, Torstuna socken, Torstuna härad, Upland. L. 773, B. 645, D. I, 275, U. F. I, III, 75 (som her kun benytter L.). Steph. III, 292.

urtr / lat × rta × itn u iu sr in iʀa t i ı aik : a ı la : an iraoiai a · aliʀ ı katu ı runmhüfanþm raþa \ kan.

urtr D. B. Derefter har D. en Prik, B. en kort Streg, som skraaner nedad mod venstre. ᛚᚼᛏ × ᚱᛏᛅ × D. B., d. e. **lat rta.** ᛁᛏᚽ B.; derefter tomt Rum omtrent til én smal Rune. Derefter fölger i B. ᚢ. Saa Rum til en bred Rune: ᛁᚴ;

Rum til en smal Rune: ᛋᚱ. Derefter Rum omtrent til to Runer. Saa en ret Stav, der skraaner ned mod venstre; jeg har forstaaet den som *i*. ᚼ. Derefter Stav, som fra Basis gaar skraat op mod höire, men kun naar Halvdelen af Runernes fulde Höide; det kunde efter Formen være Rökstenstypens **R**, men jeg forstaar det som Interpunctionstegn. Saa **i**. Derefter Stav, som fra Basis gaar ret op og knapt naar de andre Runers halve Höide. Jeg forstaar Tegnet som Rökstenstypens **R**, da Indskriften indeholder en Blanding af forskjellige Skriftnuancer. Derefter ᚽ d. e. Rökstenstypens **a**. Derefter Rum til en smal Rune. Saa ᛍ, som kan være **a**, men som jeg forstaar som **t** med Kvisten noget nedenfor Stavens Top. Derefter en ret Stav, der ikke naar fuldt saa höit op som de andre Runer; efter min formodning **i**. Derefter **aik**. Mellem **itn** og **aik** læser Steph. **uiks run-rif kaf** (idet han tildels antager Helsingeruner); denne Læsning er tildels vilkaarlig. Af Runerne mellem **rta** × og **aik** kan saa godt som intet sees hos D.; kun er sidste Rune tegnet som en Stav af Runernes fulde Höide, der skraaner ned mod venstre. For **aik** har D. ˡ**a** * * (foran **a** Interpunctionstegn). : ᛅ ׀ ᚨ ᚽ : D.; ᛁᛚᛁ B. Saa har D. ᛅ, hvorefter et langt Stykke af Indskriften er udslettet; ᛁᚼ B. med tomt Rum foran og efter omtrent til en Rune. Derefter ᛁᚱᛅᚼᛁᛅᛁ (tomt Rum til en Rune) ᛍ · ᛍᚨᚽᛦ׀ᚴᛍᛏᚢ׀ B. Herefter sees hos D. kun ᛦ og ᚢ. **runm** B.; **rŭ*m** D. (af **n** sees kun det nederste af den rette Stav, og ved **m** mangler det överste af Staven).

hüfanþm raþa \ **kan** \ D.; **nufanþm raba ׀ kki ·** B. feilagtig.

Skrivemaaden er paa mange Steder forkortet derved, at Vokaler er udeladte. Hele Indskriften er sikkert versificeret.

urtr er mulig et Mandsnavn, der svarer til Kvindenavnet **arta** L. 139. Dette er Fuglenavnet *ārta* (anas

querquedula), oldisl. *arta*, nyisl. ogsaa *ört*. Hvis denne Forklaring er rigtig, maa **urtr** have været udtalt *Ørtr* og som Appellativ have betydet artbonde (se Rietz 842). Fuglenavne har i Norden været meget yndede som Personnavne. L. og U. F. læse **iurtr** (d. e. *Hiortr*), men baade D. og B. har **urtr**. Det Ord, som danner Allitteration hermed, synes at være **usr**, *Ossur*, se i det följende. Dette taler ogsaa mere for *Ørtr*, uagtet *oggu* (for *hoggu*) L. 81 danner Allitteration med *and*. Man tör neppe efter **bartr** L. 51 = *Bárðr* (?) forstaa **urtr** som *Horðr*.

itn er forkortet skrevet for **istin** »Sten«. Jfr **tin** L. 359; **itin** D. II, 42; **itain** B. 225 (= L. 590); **tain** Hoga-Stenen i Bohus; **iþun** L. 603, L. 988; **stn** oftere; **iten** L. 1245 (ᛅ = **e**).

Derefter formoder L. **uftiʀ S**....; jeg snarere: ᚢ[ᚠ]ᛏᚢᛋᚱ d. e. *uft Ossur*.

Efter **usr** læser jeg [**a**]**in ı iʀ ati ı aik : a ı la** d. e. *æinn er átti Æika alla*. **a** foran **la** maa tages to Gange. Der er Interpunction baade foran og efter dette **a** hos D. hvilket synes at antyde, at det hörer til to Ord. *æinn er átti* poetisk Ordstilling for *er æinn átti*, jfr f. Ex. Sigurð. 5: *ramm þat er væri*. *Æika* er den Eiendom, hvorefter det nuværende *Ekeby* (hvor Stenen er) har Navn. Ordet er her uböiet, som norsk *Gula*, *Odda*, *Aga*, og brugt som Hunkjönsord.

I det følgende forstaar jeg **an** (eller **in**) **iraoiai** som **an** (eller **in**) **ir aoini**. ᚼ er for ᛅ, og **ao** betegner her, som andensteds, det samme som **o** alene. Jeg forstaar det som: *en er æinni á allir gátu* og hvem Alle stedse omtalte med enstemmig Lov og Pris. *æinni* er elliptisk; vi maa dertil fra *gátu* underforstaa et *getu* i Betydning »Omtale«. Om lignende Ellipse i Islandsk, se Lund, *Ordföiningslære* S. 473. **a** (foran **aliʀ**) = *á*, altid. *æinni á* poetisk Ordstilling for *á æinni*. Eller oprindelig **þa**?

runm er *rúnum*.

hüfan er Acc. sg. m. af et Adjectiv og det hörer sammen med Ordet for »Sten» i det foregaaende, fra hvilket det er adskilt ved mellemkommende Relativsætninger. Det er vistnok samme Adjectiv som glsvensk og glnorsk *hœ́fr*, *hœ́fer*, endnu i svenske og norske Dialekter *hæv*, dygtig, ogsaa udmærket (vistnok oprindelig: som fortjener at haves, afledt af *hafa*). Af **hüfan** er **runm** afhængigt; Udtrykket betegner en Sten »som paa en fortræffelig Maade er udstyret med Runer». Samme Adjectiv forekommer L. 424, hvor den Afdöde betegnes som **trink hifan**; jfr Steph. II, 719. Jeg formoder, at **hufan** har været udtalt *hœ́fan*[1], og at denne Form er opstaaet af *hœ́fan* ved Indflydelse af *f* paa den foregaaende Vokal; jfr **uftiʀ** »efter», hvor *a* ved Indflydelse af de fölgende Lyd er blevet til *o*, paa Gotland *y*. Efter Formen kunde det vistnok ligge nærmere, at forbinde **hufan** med det oldn. i Sammensætninger forekommende *hǿfr* »som kan træffe eller træffes»; men *stæin rúnum hǿfan* »en Sten træffende med Hensyn til Runer» eller »en Sten, hvis Runers Mening kan rammes» vilde være et kunstlet Udtryk.

þm forkortet, skrevet for **þim** d. e. *þæim* i Betydning af *þæim er*. Slutningen **raþa kan** = *ráða kann* har Stephens forstaaet. Ensartet er Udtrykket i L. 93: **runaʀit** × **aʀ þim raþa skal**. Jfr **þu raþa kan** L. 1307. Hele Indskriften gjengiver jeg phonetisk saaledes:

Qrtr lét rétta	A 2 1
stæin øft Qssur,	A 3
œinn eʀ átti	A (Allitt. 1 + 3)
Æika alla,	A (Allitt. 1 + 3)
en er œinni á	B
alliʀ gátu,	A 1

[1] Jeg tör ikke slutte Udtalen *hýfan* af det i Nerike brugte *hyva* adj. o. adv. dugtig, dugtigt, bra (Rietz 287 a). Dette Ord er mig uklart i sin Oprindelse.

rúnum háfan A 1
þæim ráða kann. B

»Ort lod reise Sten efter Assur, som ene eiede al Eika og hvem Alle stedse enstemmig priste, en Sten, hvis Runer for den, som kan tolke dem, vise sig at være dygtig udförte.» Indskriften danner en fuldstændig Strophe. Denne er bygget saaledes, at Hovedsætningen, der begynder med förste Par Verslinjer, först er afsluttet med sidste Linjepar, medens de to mellemste Linjepar udtrykke mellemskudte Relativsætninger.

---

55) Enåker och Nora socken, på heden, Våla härad, Upland. L. 793 (tildels efter O. Celsius). B. 1089, D. I, 295.

. . . t × lit · akua . . . . || . . . k · sa . kan × ek . ns . farafi × kunu

Förste Rune er hos D. **t**, i B. og hos L. **i**. **k · sa** mangler hos D. — L. betegner, at to Runer mangle mellem **sa** og **kan**; i B. er her Rum til en Rune. — Mellem **ek** og **ns** sees ved en Sprække en ret Stav, der efter Formen er **i** eller **l**. — **farafi** D., der forstaar det som **far(a) afi**; **fari afi** L.; **fariaki** B. **kunu** D. L.; **kainu** B.

sa . kan forstaar jeg ikke; det kan neppe være *sá kann*.

Indskriften synes at ende med et Par Verslinjer:

Englan(d)s-fara. A 2 k
afi kunu.

Englans-fara »Englandsfarer» er Apposition til den Dödes Navn. Ogsaa *afi kunu* »sin Kones Bedstefader» er Betegnelse for den Döde. Fra Apposition i Accus. gaar Udtrykket her, som ofte, over til Nominativ, uden Paavirkning af det Ords Casus, hvortil Appositionen hörer. Sidste Verslinje har Formen ⏑́ ⏑ ⏑́ ⏑.

---

56) Turinge kyrka, Öknebo härad, Södermanland. L. 802, B. 1139. En teckning af Dybeck från år 1848 i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens arkiv.

ketil - auk · biorn - þaiʀ - raistu -[1] stain × þina · at - þourstain · faþur | sin · anuntr · at · bruþur × sin | auk | huskarlaʀ · ifiʀ × iafna × ketilau[2] at · boanta[2] sin | bruþr | uaʀu | þʀ | bistra | mana : a : lanti · | auk : i | liþi : uti | h · rnusini[3] | huskarla | uiu ×

Fonetisk transscription: *Kætill auk Biorn þæiʀ ræistu stæin þenna at Þorstæin faður sinn, Anundr at bróður sinn auk húskarlaʀ ifiʀ Iafna[4], Kætiløy[5] at bónda sinn. Bróðr*

---

56. [1] B.; L. **rais|u**.

[2] B. **ketila**; M. Lundgren, *Spår af hednisk tro och kult i fornsvenska namn* s. 31 uppgifver **ketilau** enligt en anteckning i prof. C. Säves handexemplar. B. **boanta**, L. **bonta**.

[3] Dbk **h** och rester af 4 runor, af den första blott en staf, den andra tydligen **r**, den tredje troligen **n**, den fjärde början till **u**; därpå **s** och 3 runor, som kunna vara **ini**. Teckningen i B. visar blott **hiusini**, hvars **n** betecknas som mycket osäkert och genomflätas med prickade stafvar. Om Dybecks teckning är trogen, är B. ock i så måtto oriktig, att utrymmet på teckningen ej tillåter så många runor som Dybeck uppger.

[4] Rosenberg, *Nordb. Aandsliv* I, 118 öfversätter: »Huskarle over Jafne» och synes altså fatta **iafni** som egennamn. Emellertid låter fordran på likformighet med de öfriga leden i inskriften vänta ett appellativ, som uttryckte, hvad den aflidne *Þorstæinn* var för huskarlarna, men jag vet ej något passande appellativ som **iafna** kunde föreställa. Därför är sannolikt den af Rosenberg anförda tolkningen riktig och *Þorstæinn* och *Iafni* de »*þæiʀ bróðr*», om hvilka verserna tala: i synnerhet som eljes blir svårt att afgöra, på hvilka ord »*þæiʀ bróðr*» skulle syfta. Emellertid förefaller med denna uppfattning besynnerligt, att *Anundr*, den tredje brodern, nämner sig hafva deltagit i vårdens resande, så vidt den gälde *Þorstæinn*, men icke hvad hans broder *Iafni* beträffar.

[5] Rosenberg: *ketila*; M. Lundgren, *Spår af hednisk tro och kult i fornsvenska personnamn* s. 31: **kætilö**.

váru þaiR bæstra manna i landi auk i liði út(i) i **h · rn usini**[6] *húskarla* **uiu**[7].

Öfversättning: *Katill* och *Biorn* de reste denna sten efter *Þorsteinn* sin fader, *Anundr* efter sin broder och huskarlarne öfver *Jafni*, *Katiloy* efter sin make. Dessa bröder voro de bäste män[8] (hemma) i landet och i ledung ute. i **h · rnusini** huskarlar(s) . . .

Den sista punkten af denna inskrift är i metrisk form:

Bróðr váru þaiR	D 4
bæstra manna	A 1
i landi	3-stafvig vers
auk i liði[9]	A 3
út(i) i **h · rnusini**	C 1
húskarla **uiu**	E 1

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: I **raistu** er anden Rune i B. en ret Stav med en kort Tværstreg til

[6] Om i ᚼᛁᚱᛏᚢᛋᛁᚾᛁ det första **I** läses som *y*, hvartill **biR** '*býR*' L. 662, **stirbirn** L. 711 m. fl. ristningar berättiga och om det första ᚾ antages vara lemning af ᚼ, kan den oklara rungruppen antagas betyda *[i] hyr-hús inni* »inne uti salen». Ordet *hyr-hús* vore en smsg. med *hyrr* m. »embers of fire» och liktydig med *eld-hús* n. »the firehouse' i. e. the hall or parlour, one of the chief rooms in ancient dwellings». Ordet *hyrr* vore valdt som första sammansättningsled för *eld-* för att få alliteration. Hvilket inflytande hänsyn till allitterationen öfvar på det poetiska uttrycket, påpekas af W. Bode, *Die kenningar in der angelsächsischen Dichtung* Darmstadt und Leipzig 1886, s. 14 f. Ehuru jag ej vågar tro mig med denna tydning hafva träffat det rätta, tror jag mig dock från innehållets synpunkt hafva kommit det riktiga nära och prof. Bugge visar sig genom sin tydning antaga ett närbeslägtadt innehåll i dessa två rader.

[7] Hvad **uiu** är, vet jag ej; månne verb 3 pl. pt., *huskarla* till obj. eller subst. med *huskarla* som genitivattribut?

[8] Jfr Nygaard, *Eddasprogets syntax*, s. 27: *liðs var sá ydars* Atlm 41, *enkat ek alfa né ása sona né vissa vana* Sk. 18.

[9] Dessa båda verspar äro ungefär på samma sätt återgifna af S. Grundtvig, *Hist. tidskr.* 3 række, V, 601.

höire paa Midten. **ketila.** Navnet er i B. usikkert. Förste Rune ligner mest **a**, men der er ingen Skraastreg paa venstre Side af Staven. Anden Rune er ulæselig. Det övrige af Navnet kunde læses — **tiila**; men förste Stav efter **t** tages rettere som en Del af Slyngningen, altsaa — **tila.**

B. har **bruþr**, ikke **brþr**, men **u** er skrevet til under Linjen. Indskriften herfra til og med **lanti** er meget sammentrængt skreven uden Ordadskillelse, med Undtagelse af **: a : lanti.**

hi . . usini. I B. efter **h** en ret Stav (**i**); derpaa to Stave. Fra Toppen af den anden af disse synes en Skraastreg at gaa ned til höire. Herefter **usini** (men **u** og andet **i** utydelige).

Ogsaa jeg forstaar **iafna** som Navn. Det danske Stedsnavn *Iamthorp* forudsætter mulig samme Navn. Men Prof. O. Rygh bemærker med rette, at det burde undersöges, om Stenen ikke har **ᚼafna**. Har Thorstein og Javne været Halvbrödre og er Udtrykket »Anund efter sin Broder» deraf at forklare?

Et sammensat Navn *Ketila* synes mig sprogstridigt. Jeg formoder **ketila[u]** eller **ketila[uk]**; jfr **kitilau** L. 529, **ketilau** L. 648, **katiluk** L. 374.

Efter **uti** formoder jeg: **hiltusina huskarla uil.**

á landi, auk	B
í liði úti	C 2
heldu sína	A 1
húskarla vel	E 1

»baade i Landet og ude paa Krigstog behandlede de sine Huskarle vel». Jfr *hann hélt betr húskarla sína en aðrir* Fms. VII. 242.

Jeg har for Stavelsetallets Skyld henfört *auk* til samme Verslinje som *á landi*. Naar det saaledes staar betonet i Slutningen af Verslinjen, maa det opfattes som Adverbium »tillige». Dog maa det indrömmes at Verslinjen, hvis

dette er rigtigt, er uheldig. Rosenberg (*Nordboernes Aandsliv* I. 129) tager med Grundtvig *á landi auk í liði* som én Linje, hvilken han opfatter som Langlinje i ljóðaháttr.

bráðr váru þair
bestra manna

betyder snarest: Disse Brödre hörte til den bedste (til en meget agtet) Slægt: jfr *svá stórra manna sem hann var* Gunnlaugs s. Kap. 8 (da han hörte til en saa anseet Slægt). Men da passer ikke *í liði úti* i Forbindelse med *bráðr váru þair bestra manna*. Derfor sætter jeg större Skilletegn efter *manna;* henförer:

á landi auk
í liði úti

til det fölgende og sætter intet Skilletegn efter *úti*.

Det forekommer mig ikke sandsynligt, at **sini** er rigtigt og at *sinni* (Accus.) *húskarla* (Gen.) skal forstaaes som omskrivende Udtryk for *húskarla* (Accus.), ligesom *lýða sinni* Guðr. II, 33 d. s. s. *lýði* (Accus.). Neppe: *bráðr váru þair bestra manna hernu(ð) sinni* (Subst. Acc.) *húskarla* (Gen.) *við*.

Hur tilltalande än prof. Bugges gissning *heldu* i sig är, vågar jag dock ej ansluta mig till densamma, da den står i strid mot Dybecks bestämda uppgift om runlemningarne å det skadade stället. Mitt förslag ofvan i not 6 är framställdt efter prof. Bugges.

---

57) Turinge kyrkogård, Öknebo härad, Södermanland. L. 803.

— . . . **han fial i urustu austr i karþum lisfuruki lanmana bestr.**

Fonetisk transscription: *hann fiall*[1] *í orrostu austr í Garðum li(ð)sforungi lan(d)manna*[2] *bæstr*

57. [1] Fsv. *fiæl* Rqt I, 164.

[2] Isl. *land(s)menn* pl. 'the men of the land, the people'. Jfr **lanmitr** L. 1577 (nr 128), **latburnir man** D. Svo 40 (nr 141).

Öfversättning: Han föll i strid österut i Ryssland, krigarhöfding, den bäste af landsmän.

Hela inskriften är i metrisk form:

hann fiall í orrostu	a D 1 utvidgad.
austr í Garðum	A 1
li(ð)sforungi	D 3
lan(d)manna bæstr	E 1.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Der bör ogsaa henvises til Dybeck, *Runa* fol. I, 6 (1873) S. 86.

Denne Indskrift er ikke paa en særskilt Sten, men findes ristet paa samme Sten som L. 802 (Dybeck). Der mangler vel altsaa intet foran **han fial.** Ved **han** menes vel den i L. 802 nævnte *Jafni*.

Med Hensyn til den metriske Udvidelse i förste Verslinje i Modsætning til anden kan sammenlignes f. Ex. L. 629:

liggʀ sundr á Gutlandi
hǫgginn á sykum.

lanmana. Hermed bör ogsaa sammenholdes Udtrykket paa Skivum-Stenen i Jylland (Thorsen Nr 23): **hon uas lant** (eller **lont?**) **mono baistr i ton marku auk furstr** Jeg antager med Thorsen S. 70, at *landmenn* betegner »Mænd, som eie Land», »Mænd, som besidde Jordegods» og at det er synonymt med *búmenn* L. 1427. Jfr ogsaa Sveinbjörn Egilssons Ordbog under *landmaðr*.

---

58) Östra Kumla, Turinge socken, Öknebo härad, Södermanland. L. 805, B. 696.

: stin : saʀ : si | sonr :[1] **at : frusta :**[2] **ikirunaʀ : sun : auk :**[3] **kuþlifs : ulifʀ : raisti | aftiʀ || bruþur | sin || kus**

58. [1] B. **sonr**; L. **s/onr.**
[2] B.; L. **urusta.**
[3] L.; B. **aik.**

Fonetisk transscription: *Stainn sársi stan(d)r*[1] *at Frosta, Ingirúnaʀ sun auk Guðlaifs. Olaifʀ raisti aftiʀ bróður sinn.* **kus.**

Öfversättning: Denna sten står (till minne) efter *Frosti*, son till *Ingirún* och *Guðlaifʀ*. *Olaifʀ* reste den efter sin broder . . .

Inskriften synes börja i poetisk form:

stainn sársi 3-stafvig vers
stan(d)r at Frosta A 1.

Prof. Bugge anmärker om denna inskrift: »Man bör neppe uden tvingende Nödvendighed antage en 3stavelses Verslinje, hvis sidste Stavelse er ubetonet. Da her er skrevet **saʀ : si** med Skilletegn foran **si**, antager jeg, at sidste Stavelse har været betonet, snarere med Bitone, end med Hovedtone. Altsaa:

stáinn sársè. Den ældste bevarede Form af dette Pronomen **sasi** findes ogsaa i Sverige, i en Indskrift, som hidtil er bleven misforstaaet, L. 596: **sasi × is uk at · iarkiʀ.** Her er **sasi** ikke Mandsnavn. Jeg forstaar Indskriften saaledes: *sáse es ok at Iargaiʀ* »denne (Sten) er ogsaa (reist) efter Jargeir». Indskriften henviser til en anden Sten, der tidligere var sat til Minde om Jargeir. Denne Sten er L. 595, der ligesom L. 596 fandtes paa Gilberga. I L. 595 maa der vistnok læses **iftiʀ · iar[kiʀ]**.

Runerne **kus**, der i L. 805 er skrevne paa Korset, synes at være et forkortet skrevet Önske for den Afdödes Sjæl (eller ufuldstændig Levning af en saadant Önske), f. Ex. **ku(þ hialbi) s(alu)**. Jfr **litin kusu** L. 245 d. e. **litin kuþ salu** (Steph. II, 738).

[1] Ristningen visar ej, huruvida vokalen är omljudd, som fallet synes vara med **stetr** L. 897, **stainr** L. 869. Den sista formen visar jämte **stanr** L. 868 samt den föreliggande ristningen bortfall af *d* ur konsonantgruppen.

59) Ytter Jerna socken, kyrkodörren, Öknebo härad, Södermanland. L. 810. B. 693.

in × þinsa × a . . . . | . . . aRiniaþr ÷ | ut tb . . . .

Förste Brudstykke har staaet i følgende Sammenhang:

[N. N. **raisti × sta]in × þinsa × a[t** N. N.]

I andet Brudstykke sees til venstre for **a** et **r**, som er vendt op ned, adskilt fra **a** ved et Rum bredt nok til en Rune, hvor noget er afflækket. **tb** (**t** har ikke Kvist til höire) adskilt fra **ut** ved et lidet Mellemrum, hvori der efter B. ikke har været nogen Rune.

Jeg formoder **sa** [**u**]**aR intaþr**. Andet Brudstykke indeholder sandsynlig Levning af Vers:

[sá] vaR endaðR A 3
út . . . .

(han) var död ude i B. . . . . Jeg formoder, at **t** efter **ut** er feillæst for **i**.

---

60) Hölö kyrka, Hölebo härad, Södermanland. L. 846, B. 774.

litubumrita | eft — elsinakuniumarkiRi : ki — || l : stanta : sta —

Då så mycket i inskriften är oklart, utelemnar jag både transscription och öfversättning. **l : stanta : sta** utgöra tydligen en lemning af en strof.

Prof. Bugge yttrar om denna inskrift: I förste og andet Brudstykke er der ikke Ordadskillelse uden foran **ki**. L. formoder **kuml** for **bum**. B. har snarere **al** (Tværstregen er horizontal, men bred) end **el**. Mellem **eft** og **al** synes der at mangle omtrent 6 Runer. Umiddelbart efter **eft** ser man Spor af to Runer, sandsynlig **iR**. Mulig

för man udfylde **eft|ir husk|al**. Jeg deler **akun iu marki**. **ki** læser jeg to Gange, altsaa **kiri**: Derefter formoder jeg **ska**. Förste Verslinje er udfyldt af L. Altsaa maaske: **litu |k|um[l| rita eftir |husk|al sin akun iu marki (ki)ri : ska | l stanta : stai[n]** .....

.... *létu [k]um[l] rétta eft[ir] [húsk]all sinn (H)ákun: (h)ió marki Geiri*

[Ska]l standa stai[nn] B.

. . . .

61) Tjufstigen, Vagnhärads socken, Hölebo härad, Södermanland. L. 851, 852, B. 780. S. Boije. *Svenska Fornminnesföreningens Tidskrift* V, 141.

L. 851. **stürlaugr**[1] **auk hl-mbr**[2] **staina · raistu · at · brüþr · sina · brautu**[3] **· nesta · þair · entaþus · i · austruiki**[4] **· þurkil | auk · sturbiarn · þiaknar · kuþir ·**

L. 852. **lit · ikiker**[5] **:** [6] **anan · raisa · stain · at suni**[7] **· sina · siin**[8] **· a · kiarþi · kuþ · hialbi · ant ·** [9] **þaira | þurir · hiu :**

---

61. [1] Boije. [2] Boijes granskning medgifver **hl-mbr** eller **hr-mbr**, håller däremot L. **hialmbr** med Dybeck för omöjligt. Prof. Bugge yttrar: »Mulig har da Stenen havt **hulmbr**, saavidt jeg kan dömme uden at have seet Indskriften.

[3] L.; B. och Boije **brauiu**.

[4] Boije: B. **austrriki**.

[5] Boije anser **e** för B. **i** för sannolikt. L. 310. 313 förekommer **inkikir** som mansnamn och därför är **ikikir** nedan återgifvet *Ingigæirr*, ehuru ock qvinnonamnet *Ingigærðr* vore möjligt.

[6] Boije tror: möjligt för Bautils •

[7] Möjligen **sunu** enligt Boije.

[8] Ganska skadadt; har enligt Dybeck utgjort 5 eller 6 runor.

[9] Boije; B. saknar skiljetecken.

Fonetisk transscription:

L. 851. *Styrlaugʀ*[10] *auk* **hl-mbʀ**[11] *stæina ræistu at bróðr sína brautu nésta. Þæiʀ ændaðus i Austrvegi Þorkæll ok Styrbiarn*[12] *þiagnaʀ góðiʀ.*

L. 852. *Lét Ingigæiʀʀ annan ræisa stæin at syni (sunu) sína . . . . Guð hialpi and þeira. Þóriʀ hió.*

Öfversättning: L. 851. *Styrlaugr* och **hl-mbʀ** reste stenar närmast vägen efter sina bröder. De afledo i österväg, *Þorkæll* och *Styrbiarn*, förträfflige män.

L. 852. *Ingigæiʀʀ* lät resa en andra sten efter sina söner. Gud hjelpe deras ande. *Þóriʀ* högg.

Både L., Grundtvig och Rosenberg uppställa hela inskriften i metrisk form:

	Styrlaugʀ auk **hl-mbʀ**	E 1
	stæina ræistu	A, 1
	at bróðr sína	C, 1
	brautu nésta.	A 1
	þæiʀ ændaðus	C 3
	i Austrvegi	C 3
	Þorkæll auk Styrbiarn	E, 1. utvidgad.
	Þiagnaʀ góðiʀ	A, 1
L. 852.	*Lét Ingigæiʀʀ*	B
	annan ræisa stæin	E 1 utv.
	at syni sína.	C 2

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Der bör ogsaa henvises til Dybeck Runa fol. I, 6 (1873), S. 86; Steph. III, 348.

[10] S. Grundtvig, *Hist. tidskr.* 3 række V. 601, *Sturlaugʀ*; prof. Bugge förmodar *Styrlaugr*.

[11] S. Grundtvig: *Hjalmarr*. Prof. Bugge förmodar *Holmbʀ*, jfr not. 2. I runinskrifter finnas åtskilliga fall af *b*-inskott t. ex. **krimbr** L. 658, **uihielbr** L. 955, **i skulobri** L. 414, **i skulibri** L. 415, **i lukobri** L. 518.

[12] S. Grundtvig: *Stýrbjorn*; prof. Bugge förmodar *Styrbjarn*.

L. 851. **brautu** er jo nödvendigt, men Stenen har efter Boije og Dybeck sikkert **brauiu**.

L. 852. Efter **ant** staar der ifölge Boije én Prik, og efter **hiu** 3 Prikker. Jeg holder *Styrlaugr* (ikke *Stur-*) og *Styrbiarn* (ikke *Stýr-*) for det rette. Förste Led er *styrr*, Tummel. Liljegren, *Run-Lära* 115 oversætter **a kiarþi** ved »i gärdet«. Jeg formoder: **suina · kiarþi**. Efter *stæin* sætter jeg Komma og opfatter de to sidste verslinjer saa:

at syni sina
snimma giarði. A 1

---

62) Vid Kalkbron mellan Lestringe och Tystberga, Lestringe socken, Rönö härad, Södermanland. L. 859, B. 811, Boije i *Sv. Fornm. Tidskr.* V, 150 f.

. . n · binrn · auk · suain : þiʀ · bru × kiaru · iftiʀ bruþr

Foran förste Rune sees det nederste af to rette Stave: »de tre första stafdelarna [i B.] .... äro .. oriktiga» (Boije). Jeg formoder, at förste Navn har været et med *-biarn* sammensat Navn. Jeg formoder **kiaru · aftiʀ** d. e. **kiarua · aftiʀ**.

Baade Ordstilling, Mangel af Eiendomspronomen og Præsens gjör det sandsynligt, at Indskriften indeholder fölgende Verslinjer:

þæiʀ bró giarva C 1
æftiʀ bróður. A 3

»de gjöre Bro efter (til Minde om sin) Broder.»

---

63) **Tystberga hage, Tystberga socken, Rönö härad, Södermanland.** L. 860. B. 818. S. Boije, *Sv. Fornminnesföreningens Tidskr.* V, 151.

mu[1]s : kia : auk : mini[2] : litu : rasa : k . . : þausi[3] : at :[4] bruþur ·[4] sin : h[5]ruþkaiʀ · auk : faþur | sin · hulm[6] : stain : | han :[4] hafþi : üstarlaui[7] : uaʀit · linki : tuu[8] : | austarla[9] : meþ : inkuari

Fonetisk transskription: **mus : kia** *auk* **mini** *létu ræisa kuml þausi at bróður sinn Hróðgæiʀ auk faður sinn Holmstæin. Hann hafði austarla á Ví*[10](?) *vaʀit længi. dóu austarla með Ingvari.*

Öfversättning: **mus : kia** och **mini** läto resa denna minnesvård efter sin broder *Hróðgæirʀ* och sin fader *Holmstæinn.* Han hade varit länge österut i *Ví.* De dogo österut med *Ingvarr.*

63. [1] Boje håller **u** för möjligt; B. **i**.

[2] Boije; B. **mani**.

[3] B. osäkert; Boije blott **þa**.

[4] B.; saknas enligt Boije.

[5] Boije; B. **sinn · r**.

[6] L.; B. **aulm**.

[7] Boije: »i Bautils ᚢᛋᛏᛅᚱᛚᛅᚢᛁ är näst sista runan, på ett skrofligt parti, åtminstone ej något regelmässigt formadt ᚢ».

[8] B.; Boje: »Inre slingans sista runa är tydligt ᚢ, de båda föregående äro svåra.»

[9] Boije; B. **ustarla**.

[10] För allitterationen med *vaʀit* synes det försigtigast att upplösa **austarlaui** på sätt, som skett, ehuru ock *vaʀit* skulle kunna allitterera med *austarla*, men sådan allitteration är sällsynt. K. Hildebrand. *Über die Versteilung*, s. 109 anför 12 delvis osäkra fall, där allitteration mellan *v*- och vokal synes förekomma. Hvilken ort *Ví* österut, som åsyftas, kan jag ej angifva. — Prof. Bugges uppfattning af **üstarlaui** finner jag tilltalande, men saknar exempel på en dylik rättelse af felristning. Enligt teckningen i B. fans godt rum att anbringa det uteglömda **i** under hörnen, såsom ristarne af L. 802 gjort med det af honom uteglömda **u** uti **brþr**.

Metrisk form synes följande ega:

Hann hafði austarla á Vi B
varit lengi A 1
dou austarla C 1, vs
með Ingvari C 3.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: Der bör ogsaa henvises til Dybeck, *Runa* fol. II, 10.

Dybeck forstaar **mus : kia** som Navn paa én Person. Förste Navn er maaské **mis** = *Meriss* (*Méss*). Jeg formoder, at dette Navn er identisk med Fuglenavnet *mes*, thi Fuglenavne har i gammel Tid været meget yndede som Mandsnavne. Hörer hid dansk Mandsnavn *Meys* (15de Aarh.), oldtydsk *Mesi*? **kia** mulig graphisk Omsætning for **aki**, *Áki*. Eller Kvindenavn? **mini** forstaar jeg ikke og er derfor fristet til at holde paa **mani**, der vist er = *Manni*, ikke = *Máni*; se Thomsen, *Ryska rikets grundläggning* S. 122 f. **üstarlaui** opfatter jeg saaledes, at **üstarla** rettes ved de to sidste Runer **ui** til **uistarla**. Altsaa:

hann hafði vestarla
verit lengi.

Anden Verslinje er uregelret, da förste Stavelse er kort. Jfr f. Ex. *mykið merki* L. 391. Om **uaʀit** har været udtalt *verit* eller *varit*, kan Skriften ikke vise. **linki** gjengiver jeg ved *lengi*, ikke *længi*; *æ* kan være blevet til *e* ved Indflydelse af *gi*. For **tuu**, hvis to förste Runer er usikre, skulde man vente en Entalsform i Lighed med **han hafþi**. Jeg tör ikke foreslaa **tru**, d. e. *dró*, efter **trau** L. 864. *dó* vilde give god Mening. Hvis *dou* er det rette, maa Meningen være den, at kun Holmstein havde været vesterpaa, men at baade han og Hrodgeir döde med Ingvar östpaa.»

64) Hamra, Bogstads socken, Rönö härad, Södermanland. L. 864, B. 813, S. Boije, *Sv. Fornminnesföreningens Tidskr.* V, 154.

hulmfriþ ·[1] ilin[2] l—ʀ · þaʀ[3] · litu · hakua · stain · eftiʀ[4] eskil : faþur · sin · han · trau | i · orustu · i · austr · uihi aþaa · fulks · krimʀ · fala | orþi ·

Fonetisk transscription: *Holmfrīð* **ilin**[5] — *þáʀ*[6] *létu haggva stæin æftiʀ Aeskæl*[7] *faður sinn. Hann dró*[8] *í or(r)ustu í Austrvegi*[9], *áðan fulksgrimmʀ*[10] *falla orði.*

Öfversättning: *Holmfrið* och **ilin**, de läto hugga stenen efter *Aeskæll* sin fader. Han drog i striden i Österlanden, innan[11] krigarhöfdingen måste falla[12].

Den sista meningen är i metrisk form:

Hann dró í orrustu	a D 1, utv.
í austrvegi,	C 3
áðan fulksgrimmr	A 3
falla orði	A 1.

64. [1] Boije: saknas i B. [2] B. och Boije; L. **itin**. [3] B.: nu *ar* Boije. [4] Boije; B., L. **iftiʀ**.

[5] Namnets ljudform oklar på grund af luckan. Måhända står **ilinl—ʀ** för **irinfriþr** jfr **irinfastr** L. 382, **irinfast** L. 351, **irinui** L. 647. Namnet *Aernfrið(r)* förekommer uti **irfriþ** L. 213, gen. sg. **irfriþaʀ** L. 345.

[6] Då fsv. har vanligare *þar, þa* än *þær,* isl. *þær* och *æ*-ljud i denna inskrift återgifves med **i**, **e**, är denna transscription den enda möjliga. [7] Fsv. *Aeskil* Rqt II, 263. [8] Om **au** = **ó** se nr 45 not 7.

[9] S. Grundtvig, *Hist. tidskr.* 3 række V, 601. Ack. synes fordras af konstruktionen. För bruket af pl. jfr Lokasenna 99.

[10] S. Grundtvig: *fólks grimmr.* Likligare synes mig en smsg. vara såsom *fólk-baldr, -mýgir, -rögnir, -stjóri, -stuðill* m. fl. 'a warrior' Oxf.

[11] Liljegren, *Runlära,* s. 88, Rosenberg, *Nordb. Aandsliv,* I, 127. Ehuru ordböckerna ej upptaga fsv. *aþan* eller isl. *áðan* i användning som konjunktion, torde denna användning dock utan vidare få förutsättas, jfr Rqt V, 180 f. och motsvarande bruk af det likbetydande isl. *áðr.*

[12] »*verða* with inf. denoting necessity, *one must, needs, one is forced, obliged to do*». Oxf. Här 3 sg. pt. k. beroende af *áðan.*

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: Foran **þaR** sees i B. Levning af **r**. Mellem **ilin** og **r** synes der at være Rum til tre Runer. Tör man formode **iþin . . . r**, et med *Heðin-* sammensat Kvindenavn?

Om **þaR** gjengiver Udtalen *þár* eller *þǽr*, lader sig efter min Mening ikke afgjöre. Thi i **stain** betegner **a** sandsynlig Lyden *æ*, og i **es-**, **eftiR** kunde ogsaa Haandskrifter, som adskille *e* og *æ*, skrive *e*. I **-kil** betegner **i** Lyden *e* eller *i*.

orustu bör vel gjengives *orrustu*, da Indskriften har eget Tegn for Lyden *o*.

uihi maa gjengives *vegi (veghi)* Accus. pl., jfr i samme Casus *wæghi* VGL. I, *farweȝj* Gotl.-L. (Rydq. II, 54).

fulks bör vel gjengives ved *fulks-*, da Indskriften har eget Tegn for Lyden *o* og da Formen *fulk* findes i Gotl.-L., Vestm.-L., Kon. Styr. (Rydq. IV, 77).

fulks krimr *fulks-grimmr*. Ligesom Adjectivet *gramr* grum af norröne Skalde bruges som Substantiv i Betydning Hövding, saaledes er her det synonyme Adjectiv *grimmr (grimr)* brugt i samme substantiviske Betydning. Et andet svensk Exempel herpaa har vi i Udtrykket «*Oden Asagrim*» i Folkevisen hos Arwidsson II v. 8: *Asagrim* vilde i Islandsk hede *Ása gramr* d. e. Æsernes Hövding. Jfr min Bemærkning i *Danm. gamle Folkeviser* udg. af Sv. Grundtvig IV, 731 f. og i *Arkiv för nordisk Filologi* I, 252. For Gen. *fulks* kan jævnföres oldn. *fólks jaðarr*, *fólks oddviti*.

áðan — falla orði. Hermed kan sammenholdes isl. *áðr Knui félli* Grott. 14 og saaledes ofte *áðr félli* (Gisl i *Fms.* VII, 47; Sigvat i *Ol. s. helga Heimskr.* Kap. 260; Thormod i *Fóstbr. s. ed. Gisl.* S. 56). Meningen er her: han drog i Strid i Osten, og kjæmpede der, indtil Krigerhövdingen (d. e. Eskil selv) endelig maatte falde.

65) Esta, Säterstads socken, Rönö härad, Södermanland. L. 865, B. 816. S. Boije, *Svenska Fornminnesföreningens Tidskr.* V, 152.

inkifastr · lit haku — stain · eftiʀ : sihuiþ · faþur · sin[1] · han · fial · i hulmkarþi · skaiþaʀ · uisi miþ · ski—ra

Fonetisk transscription: *Ingifastr lét haggva stæin æftiʀ Sigvið faður sinn. Hann fiall i Holmgarði, skæiðarvísi með Sk . . .*

Öfversättning: *Ingifastr* lät hugga stenen efter *Sigviðr* sin fader. Han föll i Ryssland skeppshöfding med *Sk*—. Sista meningen är sannolikt i metrisk form:

Hann fiall[2]	2-stafvig vers.
i Holmgarði	C 1
skæiðarvísi	A 1
með ski[pa]ra C 3	[D 2(?)].

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Der bör ogsaa henvises til Steph. II, 811 f.

Efter Hagson hos Stephens har Stenen **ski . . ra** med Rum til 2 Runer mellem **i** og **r**. Det maa med C. Säve hos Stephens udfyldes til **ski[ba]ra**. Jfr paa den bornholmske Nylarsker-Sten: **truknaþi han uti meþ ala skibara**. Jeg tror, at *hann fiall i Holmgarði* snarest er i Prosa. Derimod har vi utvivlsomt et Verslinjepar i:

skæiðar vísi
með skipara

Skibshövdingen med sine Sömænd (med sit Mandskab).«

---

65. [1] Boije: B. sii.

[2] Öfver möjligheten för pers. pron. att före vb. bära allitteration, se Rieger, *Zeitschr. für deutsche Philologie*, VII. 31.

66) Aspa, Ludgo socken, Rönö härad, Södermanland. L. 868; B. 807.

På ena sidan:

þura : raisþi · stin : þinsi[1] **at : ubi buanta**[2] **sin :**

På andra sidan:

þuru : uar : han uist arla :[3] **uakti : karla stain · siʀ : si : stanr : at übi : o þik · staþi at miʀ**

Omedelbart derefter följer en rad staflösa runor. af hvilka de båda första synas vara **ki**, som väl i anslutning till föregående bildar **miʀki**, *mærki*, hvars **ʀ** emellertid är egendomligt, då väl åtminstone vb. **markaþi** hos ristaren *Asmundr* visar, att ursprungligt *r* föreligger.

Fonetisk transscription: *þóra ræisþi stæin þænsi at* **ubi** *bóanda sinn.*

þóru værr[4] *hann rist árla*[5] *vakti*[5] *karla. Stæinn sæ/ si stan(d)r at* **übi** *á þingstaði [at mærki]* o. s. v.

---

66. [1] L.; B. **þiisi.** [2] L. **buant***a*; B. **buanti.**

[3] B.; L. **han : vistarla.** En teckning af Peringsköld. kopierad af Dybeck (k. Vitt. Hist. o. Ant. Ak:s arkiv), har **han · uistarla**.

[4] Liljegren, *Runlära*, s. 83 öfversätter: 'Thoras vård (man)'. Riktigast fattas väl ristningen som isl. *verr* 'a husband', hvilket i fsv. ljudform skall kunna gifva *værr*, såsom isl. *verða*, fsv. *værþa* m. fl. Detta ord förekommer på flera andra runstenar såsom L. 1458, 1468, 1489.

[5] Liljegren, *Runlära* s. 83 öfversätter: »han vesterleds nedhögg karlar». Det är svårt att tänka sig, huru **uakti** formelt skulle kunna motiveras med bet. 'nedhögg', då ett verb *vak(k)ia* med sådan bet. ej finnes. Förmodligen har Liljegren, fattande **uistarla** som 'vesterleds', tyckt, att *karla* ej gerna kunde vara objekt till något annat verb. Emellertid ser jag intet, som tvingar till en sådan uppfattning, helst som saknaden af skiljetecken i **hanuistarla** ger oss full frihet att afdela, hur vi behaga. Jag betonar därför, att vi måste gå ut från **uakti** som en klar form, 3 sg. pt. ind. af *vak(k)ia*, isl. *vekja*, hvilket dels har bet. 'to waken, rouse from sleep' dels 'to make to flow', den senare bet. här utesluten, då den blott har 'blod' som objekt. Jag öfversätter altså: '*väckte (sina hus-)karlar* och måste i enlighet med

Öfversättning: *Þóra* reste denna sten efter **ubiʀ** sin make. *Þóras* man, han visst tidigt väckte sitt husfolk. Denna sten står efter **übiʀ** på tingsplatsen [till en minnesvård] o. s. v.

Metrisk form eger:

Þóru verr,	3-stafvig vers
hann víst árla	C 1
vakti karla.	A 1
Steinn sérsi	3-stafvig vers

denna uppfattning afdela och uppfatta **uistarla**, som jag gjort. Uttrycket afser altså att framhålla, hur driftigt den aflidne skötte sin egendom och detta var förvisso något, som kunde lända honom till lika stor berömmelse, som krigiska bragder. Jfr H. Hildebrand, *Svenska folket under hednatiden* 2 uppl., s. 213. Emellertid erbjuder **uakti** som pt. af *vek(k)ia* en formel svårighet. Uti inskriften förekommer förut pt. *reispi,* och man skulle därefter vänta **uakþi**, så mycket hällre, som isl. hskr. hafva många ex. på pt. af typen *rakpa,* men däremot intet af typen *reispa.* Tre förklaringar äro tänkbara. Den ena är, att i fsv. i motsats till isl. öfvergången *þ* > *t* i pt. af typen *rakpa* skett förr än i pt. af typen *reispa.* Runinskrifterna äro våra enda språkminnesmärken från tiden för denna öfvergång och vi äro ej i stånd att påvisa omöjligheten däraf. Emellertid torde dock vara försigtigast att för fsv. antaga samma utvecklingsgång som för isl., tills annat kan uppvisas och för det ifrågavarande fallet söka en annan utväg till förklaring. Den andra utvägen erbjuder antagandet, att här föreligger ett pt., som ursprungligen varit bildadt utan bindevokal, som i fe. *weccan,* pt. *weahte.* Ett sådant pt. skulle dock uppträda som **rátta,* om det vore ljudlagsenligt utveckladt; man måste derför antaga, att medan det ännu hade formen **rahta, k* inkommit från inf., hvilket torde få anses för en ganska förklarlig analogibildning. Jfr isl. pt. *orkta, pekta* för *orta, pátta.* Isl. *rakpa* vore då en ännu längre gången analogibildning. Denna förklaring synes vara sannolikare. En tredje utväg vore att låta *rakti* vara framgånget ur **rakpi* och förklara *reispi* som onöjaktig beteckning för *reisti.* Några fall finnas verkligen, der **þ** brukas som *t* efter tonlöst ljud, t. ex. **sþin** L. 1122 (W. 55), hvilken inskrift ock eger pt. **risþu**, **heþinfasþ** (A. sg. m.) D. Svo 35, **ifþi** L. 1582 (T. 16). Möjligt är, att en sådan beteckning föreligger äfven här, det låter sig hvarken bevisa eller vederlägga.

stan(d)r at übi A 1
i þingstaþi C 3
at marki . . (?)

Prof. Bugge yttrar följande om denna inskrift: Her bör ogsaa henvises til Steph. II, 645 (hvor Tegning af A. Wetter er benyttet), III, 355.

ubi, **übi** Accus. af **ubiʀ**, **übiʀ**, der saa ofte forekommer som Navn paa en Runerister. Dette er vel snarest *Yppiʀ*. I den esromske Krönike naevnes som Konge i Upsala Ypper, hvis Sönner var Nore, Osten og Dan. Nu er vistnok Navnet Ypper her valgt for at kunne bringes i Forbindelse med Navnet Upsala, men hin Navneform var dog neppe valgt, hvis den ikke havde været kjendt som svensk. Muligt er det dog, som jeg för har formodet, at **übiʀ** gjengiver et **Ybbiʀ*, beslægtet med *Ubbi*. Jeg tror ikke, at **übiʀ** kan være *Ópiʀ* jfr dansk *Opi*, thi hos **ubiʀ** har jeg ikke fundet **u** som Tegn for *ó*.

buanti kan mulig være rigtigt, thi Appositionen staar oftere i Nomin., uagtet den hörer til et Subst. i en anden Casus.

uakti. Liljegren, der urigtig oversætter det »nedhögg», har vistnok opfattet det som Præt. af *vaga*. Det maa betyde »vakte». Af de tre Forklaringer af Formen, som Doc. Brate har givet, holder jeg den tredje for den sandsynligste. **raisþi** var en Ordform, der forekom meget ofte i Runeindskrifter, og her kunde derfor den traditionelle Skrivemaade med **sþ** let holde sig, efterat **st** var intraadt i Udtalen. Derimod er det naturligt, at der ved Siden af **raisþi** er skrevet **uakti** med **t** efter den forandrede Udtale, da man ved dette Ord ikke havde nogen traditionel Skriftform at holde sig til.

uistarla forklarer jeg ikke med Doc. Brate *vist ála*, i hvilket Udtryk *vist* forekommer mig temmelig örkeslöst, men med Liljegren som *vestarla* »vesterpaa». Han i Ve-

sten vakte Karle», d. e. han vakte paa Tog i Vesten sine Huskarle til Virksomhed. Jfr *Helg. Hund.* I, 26: *Srá brá stýrir | stafntjǫldum af, || at mildinga | mengi vakþi* |; *Ól. s. helga Heimskr.* Kap. 220: *Konungi þótti heldr snemt at vekja herinn* (för Slaget vid Stiklastad). Eller: vakte vesterlandske Bönder ved fiendtlige Overfald? Hvis Linjerim *(vestarla : karla)* her, som jeg tror, er tilsigtet, stötter dette min Tolkning.

Den Rækkefölge, i hvilken man hidtil har læst de tre Linjer paa anden Side af L. 868 (B. 807), kan af fölgende Grunde ikke være den rette. 1) Man faar derved den Besynderlighed, at der först staar tre Verslinjer (den förste paa tre Stavelser), hvilke alle skal være indbyrdes forbundne ved Allitteration. 2) Man skulde vente, at **þuru**, der staar foran det styrende Ord **uar**, indeholdt Rimstaven, og ikke **uar**, der er sidste Stavelse i Verslinjen. 3) Ordene *á þingstaði at merki* lade sig da med Hensyn til Metrum og Allitteration ikke tilfredsstillende forklare. Det vilde være meget betænkeligt at antage, at *st* i *þingstaði* var Rimstav og at vi ogsaa her havde tre ved Allitteration forbundne Linjer. 4) Ensartede Udtryk i flere andre Indskrifter tale for, at Ordene **stain : siʀ : si : stanr** begynde den versifierade Del af Indskriften; jfr f. Ex. L. 805, L. 869, Örja-Stenen i Skaane, Flemlöse-Stenen paa Fyn, Aars-Stenen i Jylland. 5) Sidste Ord kan ikke læses **miʀki**, thi *merki* har oprindeligt *r* og skrives aldrig med **ʀ**; hvad man her har læst **k**, har i B. Formen **ⅎ**, der kun i Helsingland er paavist i Betydningen **k**.

Man maa derfor först læse mellemste Linje, derpaa den Linje der i B. er överst, og endelig nederste Linje, denne fra samme Side som mellemste. Vi faa da: **stain · siʀ · si : stanr : at | übi : o | þik · staþi | at | þuru : uar : han | uistarla : uakti : karla | . . . . miʀ**

Nederste Linje er i B. ulæselig undtagen de tre sidste

Runer; hvad der ser ud som Helsingeruner, tager jeg for svage Spor af sædvanlige Runer.

I phonetisk Gjengivelse og i metrisk Orden læser jeg altsaa her en ottelinjet Strophe saaledes:

stæinn sexse	3stav. Vers
stannr at Yppi	A 1
á þingstaði	C 3
at Þóru verr:	B
hann vestarla	C 1
vakti karla	A 1
. . . .	
. . . . *min.*	

Denne Sten staar efter Ypper paa Tingstedet efter Thoras Mand; han vesterpaa vakte Karle . . . .

Det sidste ulæste Linjepar har vistnok fuldstændiggjort det nu i sin Ufuldstændighed uklare Udtryk *vakti karla*.»

De exempel på *vekja* med krigare till objekt, som prof. Bugge anför, kunna tydligtvis icke bevisa, hvad de skulle bevisa, att »väcka karlar» kan brukas som ett poetiskt uttryck för »vara i härfärd», emedan de afse individuela fall, i hvilka uttrycket brukas i sin bokstafliga betydelse. Att *víst* är temligen färglöst medgifves, men det bär allitterationen och månne man icke kan tilltro fornskalderna att tillgodose rimmet på uttryckets bekostnad likaväl som stundom nutidens poeter? Måhända är en tolkning, som prof. Bugge föreslagit mig, riktig att uti **uist** inlägga »det var fast regel att han väckte sina huskarlar», jfr *Oxf. viss*, III, hvarigenom atminstone *víst* bekomme tillbörlig vigt i satsen. Att såsom doc. Noreen föreslagit mig tolka *víst* 'med vishet' förefaller mindre tilltalande, enär ordställningen i så fall synes böra hafva varit en annan. Assonans skulle i alla fall ej behöfva fattas, enär **arla** kunde föreställa en af *árla* förkortad

form *arla*, som bildade god helassonans med *karla*. Det nsv. *arla* förutsätter en sådan förkortad form, om det, som sannolikt är, fortlefvat från gammal tid och ej är upptaget ur den gamla litteraturen, och fornspråkets *arla* styrkes genom assonansen *arla och serla*, som förekom redan i fsv. enligt Lind, *Rim och verslemningar* s. 56. Slående riktig synes mig den af prof. Bugge antagna ordningsföljden mellan inskriftens rader.

---

67) Aspa, Ludgo socken, Rönö härad, Södermanland. Bredvid den föregående. L. 869, B. 808, S. Boije. *Svenska Forminnesfören. Tidskr.* V, 155.

i[1] : hi[2]k[3]r : stainr[4] : stin · at : kuþan[5] : übis : arfa : auk[6] : þur | unaʀ külu : broþurs · kuþ[7] | hialbin · at :

67. [1] Hör möjligen till slingknuten (Boije). Prof. Bugge tyder **i** som *ai* 'alltid'. Det synes, som om man dertill skulle kunna vänta futuralt uttryck *ai skal (mon) hiar standa* el. dyl.

[2] B. **ŀ**, men Boije förmodar kännestrecket vara en naturlig fördjupning, ehuru det har utseende af att vara hugget.

[3] B.; L. *a*; Boije finner kännestrecket ej gå upp till öfre slingan, der stenen är skroflig, finner dock **a** betänkligt, emedan intet kännestreck finnes till venster om stafven. Boije framställer emellertid möjligheten af att första ordet vore **hiar**. En **a**-runa af **k**-form vore blott en utbildning af den på Rökstenen, Forsaringen och i de flesta inskrifterna af Rökstensgruppen öfliga formen af **a** (se *Rökst.* s. 108). En **k**-typ i användning som **a** förekommer måhända i vissa runinskrifter. Säkrast torde den föreligga L. 927 **trikilk** '*drængila*' se nedan nr 84. D. 8:vo 42 **at · suarthaf|þk** torde näppeligen kunna förklaras annorlunda. Om D. 8:vo 37 se nedan nr 139. Möjligen kan genom antagandet af denna typ det egendomliga **þikno** 'denna' T. 52 kunna förklaras; det åsyftade samma ljudvärde som **þino** på den af och öfver samme man resta L. 1330 (T. 51), nämligen *þenna;* i förra fallet vore *e*-ljudet blott uttryckt genom digrafen **ia**. Som en beteckning af samma ljud med digrafen **ai** kunde **kilka** L. 1385 (T. 10) uppfattas, nämligen som *(h)elga* med utelemnadt **h**, jfr T. 43. Samma stens **marki** för **maria**

Fonetisk transscription: *Hiar stan(d)r stainn at góðan* Übis *arfa auk Þórunnar*, Külu *bróður. Svein at*[7]. *Guð hialpin*[8] *and.*

T. 43 skulle jag vilja uppfatta som felristning för marik. *María.* L. 242 (B. 500, D. I, 231) förutsätter mahända samma användning af typen k. På ena kanten har den ristningen: kiulin ı ristiʀ ı runo ı þas ı ketilüha ı hit ı kuino ı has ı auk ı uielf. Detta kan väl näppeligen betyda annat än: kiulin ristade (i ristiʀ är väl -*ʀ* ditsatt i anledning af det följande r-, framför hvilket ristaren trodde sig förnimma ett ʀ-ljud; ty presens är ej antagligt, knapt heller, att ristiʀ vore subst. 'ristare' styrande runo i gen., ty i så fall fordrar utelemnandet af 'är' eller 'var' förklaring) dessa runor, ketilüha hette hans (den aflidnes snarare än ristarens) hustru och uielf (den aflidne synes hafva varit gift två gånger). För þas 'dessa' väntar man þasi. þasa. hvilket senare erhålles genom att taga det följande k dels till det föregående i bet. a dels till det följande i bet. k. Den enda förklaring, som eljes synes vara möjlig, är att det hör till pron. *sá, sú, þat* brukadt i bet. 'denne' och är formelt att förklara såsom N. pl. m. *þus* på Spånga-stenen, U. F. I, II, s. 70, men denna utväg synes mig mindre tilltalande, emedan denna bet. af det enkla dem. pron. ej länge fortlefver och den möjliga formela förklaringen af N. pl. m. **þis* och f. **pās* är ganska vågad. På grund af dessa exempel synes det mig, att Boijes tolkning af första ordet som *hiar* är tänkbar, äfven om den ifrågavarande runan vore ett fullt utbildadt k, så mycket mer, om den ej skulle befinnas vara det.

[4] Boije; s har formen ᛁᛩ, som ofta förekommer. B. utainr.

[5] L. kouþan. där ou återgifver en samstafva runa hos B., af hvars kännestreck för o dock nu intet kan upptäckas enligt Boije.

[6] au samstafva B.

[7] u har på hvardera sidan af kännestrecket ett bistreck, bildande en vinkel med spetsen nedåt; þ har ett uppåt riktadt bistreck vid nedra föreningspunkten mellan staf och kännestreck. Dessa bistreck sätter jag i samband med det öfverflödiga s i broþurs och förmodar, att namnet på den aflidne är uttryckt på detta förborgade sätt. Det vore nämligen ovanligt, att de efterlefvande nöjt sig att beteckna honom i allmänhet som (übis och þorunns gode son) o. s. v., utan att genom nämnandet af hans namn anbefalla honom till efterverldens hågkomst eller Guds barmhertighet, jfr Liljegren, *Runlära* s. 116. För att finna namnet förmodar jag, att man först skall taga den fristående runan s, hvilken är ditsatt för att fästa uppmärksamheten på att här en lön-

Öfversättning: Här står stenen efter den förträfflige sonen till **ubiʀ** och *Þórunn* och brodern till **Küla**. Efter *Svæinn*. Gud hjälpe anden.

Möjligen bör inskriften i sin helhet antagas vara metrisk:

Hiar stæn(d)r	2-stafvig vers
stæinn at góðan	A 1
übis arfa	A 1
auk Þórunnaʀ	C 1
külu bróður	A 1
Guð hialpin and	E 1

Orden *Svæin at* passa hvarken uti inskriftens satsfogning eller dess metriska byggnad; de utgöra en fristående notis.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: Förste Rune **i** forstaar jeg som *æi (é)* altid. Derved faa vi en 3stavelses Verslinje:

Æi (É) hiar stæn(d)r.

Jeg antager, at *auk* kan være betonet og danne Allitteration med *Yppis arfa*. Jfr *Hávamál* 98:

Auk nær apni
skaltu, Óðinn! koma:

(67) skrift föreligger. jfr *miʀ* på den föregående stenen L. 869, samt L. 885 (B. 819), 872 (B. 817).

Derpå torde de tre runorna **kuþ** böra tagas, men läsas upp- och nedvända, hvarigenom de blifva rätt vända i denna sin användning för den, som nedifrån betraktar stenen. Af **k** uppstår då **u**, stafven på **u** gifver **i**, kännestrecket af **u** på ena sidan **a**, på andra **n** och stafven på **þ** gifver **t**, altså: **suiant**. Vidare antager jag, att här **a** och **n** ombytt roll, såsom ofta är fallet, t. ex. L. 372 (D. II, 28), och här särskildt måste blifva fallet, om runristaren ville uttrycka **n a**. Jag läser altså **suin at**, *Svæin at*, 'efter Sven', hvilket jag sålunda antager hafva varit den aflidnes namn.

[8] Om pluralen se Leffler, *Hedn. edsformulär i äldre Vestgötalagen*, i *Antiqr. Tidskrift för Sverige* V och *Rökst.* s. 25, 145.

Hár. 101:

Ok (Oprind. *Auk*) *nár morni.*
er ek var enn um kominn.

auk er da her endnu ikke nedsunket til det tonlöse *og*, men er *tillige*, som efter min Formodning i L. 802.

Læsemaaden **suin at** kan jeg af flere Grunde ikke tiltræde. Den Omstændighed, at Navn ellers mangler, kan ikke gjöre en saadan Læsning nödvendig. Thi der findes ikke faa Exempler paa, at Indskriften ikke nævner den Persons Navn, til hvis Minde den er ristet: L. 138; L. 446; L. 1063; L. 1302; L. 401; L. 640; L. 814; L. 460; L. 387; L. 718. Se mine Bemærkninger i *Tidskr. for Philologi og Pædagogik* VIII, 195 Anmærkn. *bróður* synes styret af *und.* Er *Vyppir* L. 868 den samme som L. 869? Har Manden været gift to Gange? eller er **þura** L. 868 Kjæleform af **þurun** L. 869?

---

68) Ludgo gata, Ludgo socken, Rönö härad, Södermanland. L. 870, B. 806. Stenen förkommen.

: suain : auk[1] : stain[2] · þaiʀ : raisþu —— nu · at : faþur : sin : hirsi · uk sniaui[3]nian | uas : unt hifni bistr

Fonetisk transscription: *Svæinn auk Stæinn þaiʀ raisþu* —— *at faður sinn Hærsi ok* **sniauini** *(h)ann vas und hifni[4] bæstr.*

Öfversättning: *Svæinn* och *Stæinn* de reste —— efter sin fader *Hærsiʀ* och **sniauini.** Han var bäst under himmelen.

Metrisk form eger blott den sista meningen:

(H)ann vas 2-stafvig vers
und hifni bæstr B.

68. [1] L.: B. **iuk.** [2] L.: B. **slu a.**
[3] **i** kan möjligen höra till slingan.
[4] Om *hifni* se Bugge, *Arkiv*, II, 214 f.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Her kan ogsaa henvises til Steph. II. 748 f.

L's Læsning af andet Navn som **stain** har ingen Hjemmel. B. har **slu*a**. Deri formoder jeg ikke **slura** efter L. 710, men heller **sluþi**, saa at sidste Rune er læst feil. **sluþi**, *Slóði*, er et i Södermanland og Upland almindeligt Navn; se Thomsen, *Ryska rikets grundläggning* S. 125. Eller ogsaa **sluþa**, saa at **þaiʀ** skulde sammenfatte masc. og fem., jfr L. 493. Rummet viser, at der efter **raisþu** har staaet mere end [**stai**]**nu**. Stephens læser: [**stain þ**]**inu**; men denne Form af Demonstrativet finder jeg ellers ikke. Og paa det af Stephens antagne Tilnavn **uksniauini** »Okseven» tror jeg af let forstaaelige Grunde ikke. Indskriften lader sig ikke sikkert tolke, da Stenen er tabt. Jeg er tilböielig til at formode: **raisþu** : [**stain : ata**]**nunt : faþur : sin : hirsi · uksnialan ian.** ᚢ vilde da være læst feil for ᚫ. Versene vilde da være at henföre til 5stavelses:

hersi hugsniallan,
en vas und hifni bestr.

»den hugdjærve Herser, som var under Himmelen bedst». Ellers forekommer *hersiʀ* i svenske Indskrifter ikke som Appellativ. Men ogsaa andre Udfyldninger af Faderens Navn er mulige, f. Ex. [**ku**]**nuat**, *Gunnrat*. Adj. *hugsnjallr* forekommer i Oldislandsk.»

---

69) Grinda, Spelviks socken, Rönö härad, Södermanland. L. 874, B. 809, S. Boije, *Sv. Fornminnesföreningens Tidskr.* V, 156, Stephens, II, 775.

kuþrun : raisti : staia · at : hiþin[1] **uaʀ : nafi · suai-**

69. [1] Boije: »Efter ᛡᛁᚦᛁᚾ betecknar Liljegren lucka. Stenen är ojemn: ingen runa synbar; möjligen finnas två punkter och i så fall,

suaʀ : han : : i : krikum[2] **iuli skifti kristr : hialb : ant : kristunia**

Fonetisk transscription: *Guðrún ræisti stæin at Heðin var næfi Svæins*[3]*; var hann i Grikkum*[6]*, gulli*[4] *skifti. Kristr hialp and kristinni á*[5].

---

eller om de funnits, är afståndet mellan ᚼ och följande ᚢ ej större än flerstädes på stenen i likartade fall.

[2] Boije; B. **kriku**.

[3] Min egen transscription af de föregående fyra orden: *Heðinaʀ Nafis sun es* har jag uppgifvit på grund af prof. Bugges anmärkningar.

[4] L. 883 förekommer **uli : sifti**, som tydligen är att sammanhålla med denna ristning och liksom denna synes utgöra en vers. Dock har Stephens II, 774 på en teckning **ulisi(a)lr**. Här är knappt alliteration möjlig annat än med *Grikkum*, och af denna anledning kan man förmoda, att **i** står för ursprungligt **k**, och **iuli** alltså för **kuli**. L. 883 är det möjligt att läsa på samma sätt, om det föregående **m** fattas som en samstafva runa **mk**, hvars senare hälft drages till det följande. En sådan upplösning af **m** håller jag för möjlig, ehuru jag ej kan uppvisa andra säkra ex. derpå. En analogi bildar samstafva runan **ks** L. 882 (B. 799), se 71 not 2 och möjligen ock L. 1236 (B. 1050), hvars början lyder: **hulmi : lit : iara : bro**, tydligen *Holmi lét giara brú*. Måhända är utelemnandet af **k** uti **iara** blott skenbart, det skall kanske lösas ut ur senare hälften af det föregående ᛏ, hvilket blir möjligt under antagande af den **k**-typ ᚴ, som futhorken vid Odensåker L. 1984 uppvisar. Jfr att ᛘ har formen ᛙ på några gotländska runstenar, Stephens I, 148 och ᚴ i runraden från Mønsted, Thorsen, *De danske Runemindesmærker* II, n:r 60. Uttrycket 'skiftade guld' afsåge antingen det sätt, hvarpå han förvärfvade sina rikedomar i Grekland, nämligen sa, att han ofta var med om att dela taget byte, och för en sådan uppfattning lämpar sig L. 885 bäst, eller den frikostighet, hvarmed han utdelade sina håfvor. Hvad än uttrycket må afse, riktigheten af mitt antagande styrkes i hög grad af uttrycket **kialti skifti** å den af Boije upptäckta Grinda-stenen, *Sv. Fornm.-fören. tidskr.* V, 157, här nedan nr 159. En helt annan uppfattning är framstäld af Bugge, *Arkiv.* II, 168, nämligen att **skifti** »er Dativ af et Intetkjønsord *skift*, i Oldnorsk *skipt* fem., Navnet paa Væringernes kvarter i Konstantinopel (Fagrskinna S. 162), af græsk ἐσκούβιτον, der igjen er det latinske *excubitum* og efter Prof. G. Storm har kunnet betegne en byzantinsk Hærafdeling». Mot denna tolkning talar uti

Öfversättning: *Gudrún* reste stenen efter *Heðinn* sin man, nevö till *Svæinn*. Han var i Grekland, skiftade guld. Kristus, hjälp den kristna anden!

Metrisk form eger:

var han i Grikkum A 3, 2 s.
gulli skifti A 1.
Kristr hialp and 3-stafvig vers
kristinni ǽ E 1.

---

(69) denna ristning dels att olikhet i genus måste antagas i det isl. och det fsv. ordet, dels att allitterationen försvinner. Om L. 883 får anses hafva identiskt uttryck, tarfvar der utelemnandet af prep. i förklaring.

[5] **kristunia** uppfattas af Stephens som G. pl., hvilket är omöjligt utan att antaga felristning. Den gifna transscriptionen synes mig vara den enklaste lösningen af svårigheterna med denna teckengrupp. Denna uppfattning förutsätter blott, att runan **u** här brukas som **i**-runa och denna dess användning torde stå fast genom många exempel, af hvilka jag samlat dem, som synas mig påtagligast i *Månadsbladet* 169—174, s. 39 f. Kristus hjälpe alltid den kristna anden!» styrkes af jemförliga uttryckssätten i L. 16 **kuþ : hialbi : at : hans : auk : alum : kristnum**; L. 259 **kuþ trutin | hialbi | ont [al]ra · kristina**; L. 1901 **kuþ · hialbi · antu alra kristina** och L. 1693 (C. Säve n:r 1) **[gisus : kristus : na]þi : alum : kristnum : sialum : [sum] : hia[r : huilas :]**. Det kan förtjena framhållas, att G. pl. **kristina** och D. sg. f. **kristuni** uti denna inskrift stämma med isl. *kristinna*, *kristinne*, hvaremot fsv. litteraturspråket i allmänhet visar en yttermera synkoperad form i dessa kasus, se exemplen hos Rydqvist II, s. 397 f.

[6] Jfr Rqt II 268. Af detta folknamn hafva funnits flera former, emedan det flera gånger upptagits som lånord i nordiska språk. En äldre form föreligger uti isl. *Grikker*, *Girker*, *-jar*, fsv. *Girkir*. Denna form bör antagas för runperioden såsom den bland folket gängse och hade i G. D. pl. *i* framför den hårda vokalen, utveckladt ur det palatala *k*, hvilket *i* uti runskrift kunde lemnas obetecknadt. En yngre, på litterär väg vunnen bekantskap med folknamnet tillhör afgjordt formen *Grekar*, Rqt VI. Jfr det liknande förhållandet mellan fht. *kriah* och t. *Grieche*, fe. *Crêce* och *Grêcas*. Fsv. *Grikir* har kanske kort *i* och utgör i så fall en kompromiss mellan *Grikkir* och *Girkir*.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: Et Navn **hiþinuaʀ** forekommer ikke. Derimod er Navnet *Heðinn* sædvanligt og skrives i Accus. **hiþin** f. Ex. L. 1271. Derfor forstaar jeg med Stephens **hiþin**, *Heðin* alene som Navn og **uaʀ** som »Ægtemand». Dette Ord skrives paa flere Steder **uar**; men med **ʀ** ogsaa paa Tirsted-Stenen i Gen. pl. **uaiʀa**. Mulig er paa Grund af **ʀ** **uaʀ** at forstaa som Nominativ.

nafi, *nafi* — oldn. *nefi*, Nevö; saaledes Stephens. Der er ellers baade i Oldsvensk og i Oldnorsk Exempler paa det, at Appositionen staar i Nomin. uden at være paavirket af det Ord i Accus., hvortil den hörer. Som der her er skrevet **nafi** d. e. *nafi*, saa skrives Oldn. *hnefi* i Glsv. med *a*.

suais forstaar jeg som Gen. af Mandsnavnet *Svainn* styret af **nafi**. Mangelen af **n** foran **s** er snarest kun graphisk her ligesom ikke sjælden i Pronomenet »denne».

At det possessive Pronomen mangler ved **uaʀ**, maa ligesom Anvendelse af dette Ord, ikke *bóandi*, skyldes Efterligning af en ældre Tids Udtryksmaade.

---

70) Söderby, Runtuna socken, Rönö härad, Södermanland. L. 878. B. 802. Peringskiöld, *Nota in Vitam Theodorici* 498. Liljegren, *Run-Lära* 110. Dybeck, 8vo S. 40.

brüniulfr skiu · auk · anuntr · rai . . . . . . | . . . rinuiþu . . . . ehs · snialiʀ : trikiaʀ :

For **skiu** formoder jeg **askel**. Peringskiöld har skarpsindig og tiltalende udfyldt det manglende saaledes: **rai[sþu stain at bruþur sina onar uar fa]rin uiþu [um alfur heims] ens.** Han sammenligner bl. a. i L. 141: **onar uarþ tauþr i girkium.** I Udfyldningen burde det heller have hedt **bruþr**, **uas** eller **uaʀ** og **alfuʀ**. Jeg forstaar

ikke Formen **uiþu**, for hvilken man skulde have ventet **uiþa**. Peringskiölds Læsning —**ens** (ikke —**ehs**) antager jeg for rigtig og Udfyldningen [**heims**]**ens** for sandsynlig. Vi har vistnok i denne Indskrift Brudstykker af Vers; men disse lade sig ikke med Sikkerhed udfylde.

---

71) Eneby löt, Runtuna socken, Rönö härad, Södermanland. L. 882, B. 799.

: tusti[1] : auk st | in[2] : þiʀ : raistu : at : | tuka : sniʀ : | kiarþu · at : san : | : faþur : | : snialan :

På andra sidan:

: tuki : ati | : ru harfan | : krimulfu : | : ati : hafan | : iu : ata i | : | : uþuli

Den första delen är klar, sedan **sniʀ** supplerats **s**[**u**]**niʀ** såsom L. gjort, och det är äfven den, som innehåller vers.

Den andra ristningen är mig deremot obegriplig och jag kan ej ens afgöra, i hvilken ordning de olika slingorna skola läsas. Jag sysselsätter mig derför blott med första ristningen.

Fonetisk transscription: *Tosti auk Steinn þeiʀ ræistu at Tóka. Syniʀ giarðu at sinn faður sniallan.*

Öfversättning: *Tosti* och *Steinn* de reste efter *Tóka*. Sönerna gjorde (minnesvården) efter sin käcke fader.

Den sista meningen är i metrisk form:

Syniʀ giarðu A 1
at sinn faður sniallan A 2 l.

---

71. [1] **s** har formen ᛌ|.

[2] L. **ks** är en samstafva runa af **k** och den i not. 1 anförda **s**-typen. Dock är det sannolikare, att denna typ skall läsas som ensamt **s**, då denna samstafva runa ej är annorstädes uppvisad och **s** i **ráisa**, D. 8vo 69, och det senare **s** i **gisus**, L. 1991, har denna form. I stället för **auk stin** skall då läsas **austin** *Øysteinn*.

Prof. Bugge yttrar till denna ristning: »Verslinjen *synik giarðu*, hvis förste Stavelse er kort, indeholder den samme Uregelmæssighed som f. Ex. *mykið merki* L. 391, *rakit lengi* L. 860, *giatit láta* L. 450. Jeg vover ikke af L. 882 at slutte, at Ordet »Sön» i Nordisk kunde have lang Vokal i förste Stavelse, uagtet lang Vokal lader sig paavise i beslægtede Sprog. Det logiske Forhold taler imod at henföre *at* til förste Verslinje. *sniallan* forstaar jeg her helst i Betydning »dygtig» eller »kjæk».»

Indskriften paa Stenens anden Side, der med Undtagelse af de to förste Ord er bleven feilagtig forklaret af Stephens II. 926, læser jeg saaledes:

: tuki : ati : runarf an : krimulfʀ : | : ati : hafan | : bu : ata : | : uþuli

Her har jeg indsat **runarf an** for **ru✱arfan** efter L., der har læst **✱** som **n**. Fremdeles **krimulf⅄** for **—ulf l.** og endelig **ᛒ u** for **ᛁ u.**

Phonetisk Omskrivning: *Tóki átti Runnarf, an Grimulfʀ átti háfan bý átta óðuli.*

»Toke eiede Runnarv, men Grimulv eiede den halve By ved »Ætte-Odel».» Altsaa Toke eiede den ene Halvdel og Grimulv den anden af Byen Runnarv.

Runnarf, Acc. sg. m., Stedsnavn. Stedsnavne paa -*arfr* findes i Mængde paa Gotland, i Dalarne og i Lom i Norge; se Fritzner, *Ordbog* under *arfr*. Enkeltvis ogsaa andensteds, saaledes i Helsingland.

Stenen findes i Runtuna socken, hvis Navn 1397 skrives Röntuna (Styffe, *Skandinavien* S. 225). Paa Grund af denne Skrivemaade gjengiver jeg efter Forslag af Doc. Brate **runarf** ikke ved *Rúnarf*, men ved *Runnarf*. Jeg formoder, at Navnet *Runnarfʀ* betegner det samme som det senere *Runtuna*. Ved norske sammensatte Stedsnavne findes der Exempler paa, at sidste Led er blevet ombyttet i Tidens Löb. Fölgende Exempel skylder jeg Prof. O. Rygh: *Apuldtun* paa Voss (Matrikel Nr 32) i Bergens

Stift, hvilken Gaard allerede 1695 bar dette Navn, er = *Apaldershus* i Bjǫrgynjar Kalfskinn 72 a, 74 a.

an. *æn* Conjunct. »men, og». Ældre Form **in**, *en*.

hafan, *háfan*, opstaaet af *halfan*. Se min Bemærkning til **þufr** L. 749.

ata. udtalt enten *átta* (hvilket er en ældre Form) eller *ǽtta;* hvilket af to, lader sig ikke bestemme. Snarest Gen. pl. af *ǽt*, Æt; styret af fölgende Ord. Flertal er vel brugt for at Udtrykket skal gjælde baade om Tokes og Grimulvs Æt. Dog er det muligt. at **ata** skal forstaaes som Gen. sg., for **ataʀ**, som **hena** L. 397 for **henaʀ**.

uþuli. udtalt *óðuli* eller *óðoli*, Dat. sg. af Ordet for »Odel», i ÖGL. B. B. 8, 1 *oþul;* som förste Led *oþul-* ÖGL., *oþol* VGL., MELL., se Rydq. II, 119, VI, 332. *u* og *o* i anden Stavelse synes overfört fra Flertal. Jfr med denne Indskrift **halfan bü** L. 1305 og **iʀ þisi biʀ þaiʀa uþal uk atrfi** L. 662 d. e. vel neppe *eʀ þessi býʀ þæiʀa óðal ok áttarfé*, men snarere *eʀ þ. b. þæiʀa, óðal(i) ok at (a)rfi.*»

---

72) Rycksta, Råby socken, Rönö härad, Södermanland. L. 883, B. 821. Teckningen hos Stephens II, 773, af Wætter utelemnar alla skiljetecken.

þruʀikr[1] **: stain : at : suni : sina**[2] **· sniala : traita : uar || ulrifr**[3] **: i : krikium : uli : sifti :**

Fonetisk transscription: **þruʀikr** *stæin at syni sína snialla lét rétta*[4]. *Var* **ulrifr** *í Grikkium gulli skifti.*

72. [1] B.; Stephens **þrurir**.

[2] Stephens: B. **si . ai**.

[3] B.; Stephens **ulifr**.

[4] För denna af prof. Bugge gifna tolkningen har jag uppgifvit min egen transscription *drænga*, som behöfde antagandet, att det andra ᛏ var en afart af runan ᚴ. Visserligen kunde jag ej uppvisa en sådan form, men **k** har i Odensåker-futhorken utseendet ᛚ och på en runstaf hos Worm, *Fasti danici* s. 87 förekommer en denna närstående form

Öfversättning: **þruʀikr** lät resa stenen efter sina dugtiga söner. **ulrifr** var i Grekland, skiftade guld.

Metrisk form synes vara åsyftad i:

at syni sína	C 2
snialla lét rétta.	E 2, utv.
Var ulrifr í Grikkium	a E 1, utv.
gulli skifti	A 1.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: **þruʀikr**. Jeg gjengiver dette Navn ved *Þrýríkr*. Se *Arkiv för nord. Filologi* II, 247—249.

sniala : traita : (B) eller **snialatraita** (Wætter) forstaar jeg som **sniala lat raita**, *snialla lét rétta (rætta)*, som allerede antydet i min Afhandl. om *Rök-Stenen* S. 29.

For **ulrifr** har Wætter **ulifr** d. e. *Ólæifr*.

snialla lét rétta A 1

med 2stav. Sænkning efter förste betonede Stavelse. *lét* som logisk ubetonet anvendt som anden Stavelse i Sænkningen.

Dog opfatter Sievers (*Beitr.* X, 310) Beow. 2410:

mâððumfæt mǣre

der er det förste af to forbundne Halvvers, som Udvidelse af Typen E.

---

73) Spånga, Råby socken, Rönö härad, Södermanland. L. 884, B. 822.

kuþbirn : uti | þaiʀ | raisþu | stin | þansi : at : kuþmar : faþur : sin · stuþ · triki : li · i · staf | skibi : liku | uistarla

Derefter lönrunor.

ᚽ. Jag antog att det förmenta ᛏ = **k** möjligen utgått från den form Y, som stundom förekommer äfven i yngre runinskrifter, t. ex. D. I. 117, ristad af **bali**. Mot min tolkning talar ock, att jag måste antaga verbet »reste» vara utelemnadt.

Fonetisk transscription: *Guðbern*[1], *Oddi þeiʀ ræispu stæin þansi at Guðmar faður sinn. Stóð drængila*[2] *í staf(n)*[2] *skipi*[2], *liggʀ*[2] *vestarla í Vala ráði*[3].

---

73. [1] Om uttalet af **-birn** se s. 104, not. 14.

[2] Rosenberg. *Nordb. Aandsliv*, I, 126 öfversätter:

»stod han heltelig
i Stavn på Skib
længe i Vester-led.»

Sammanhanget bjuder att uppfatta **staf** som *stafn*. Möjligen har det följande ornamentala strecket varit **n**, eller ock uppträder här som sandhiföreteelse samma ljudlag, som gör *berskǫ* af *bernska*, *ǫlboge* af *ǫlnboge* o. s. v. (se Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 224, mom. 9). Uppfattningen af **liku** som *længi* är blott tillständig under förutsättning, att **u** här brukas som **i**, hvarpå ex. finnas uti andra inskrifter (se *Månadsbladet* 169—174, s. 39 f.), men då en sådan form af **i** i alla fall ej är den vanliga, torde den ej böra antagas, om ej en särskildt god mening derigenom vinnes, hvilket här icke är fallet. Med **skibi** är tydligen en tanke afslutad och **liku uistarla** börjar en ny, som får sin afslutning i de följande lönrunorna, och vi kunna ej finna betydelsen af **liku** förr än lönrunorna blifvit lästa. — Efter erhållen kännedom om prof. Bugges anmärkningar till inskriften antager jag hans läsning **likʀ** och har derefter ändrat transscriptionen till *liggʀ* i stället för *léku* 'stridde', som jag dessförinnan med tvekan föreslagit.

[3] De tre sista orden utgöra prof. Bugges tydning af stenens lönrunor. Vid denna tydning häftar dock den betänkliga brist, som ock prof. Bugge själf påpekat, att vid runan 5, kvistrunan, som läses *a*, ätt- och ordningsnummer tagas i en annan ordning än vid kvistrunorna 8 **þ** och 9 **i**. Denna betänklighet synes mig vara tillräcklig grund att anse prof. Bugges förmodan ej hafva träffat det rätta. Runan 5 måste hafva ättecknet till venster såväl som de andra. Jag håller före, att hon endast skenbarligen har fyra qvistar till venster, den nedersta, som synes utgöra en svängd förlängning af qvistrunans staf, bör ock efter min mening uppfattas som hörande till stafven och tecknet blir en s. k. valld-runa, hvars grundmotiv just innehöll en dylik svängd staf (se Liljegren, *Runlära* s. 53 och plansch II). En runa i tredje ätten **t, b, l, m, ʀ** åsyftas alltså, då ättstrecken äro tre; hvilken, kunna vi ej afgöra, i saknad af ordningsnummer. Antages det minsta möjliga, ett kännestreck, vara bortfallet till höger om qvistrunans staf, erhölle qvistrunan betydelsen **t**; **i ualtraþi** skulle

Öfversättning: *Gudbern* och *Oddi* de reste denna sten efter *Gudmarr* sin fader. Han stod manligt i stammen på skeppet, ligger nu vesterut i Valland jordad.

Den sista meningen är i metrisk form:

Stóð *drangila*	D 2 el. D 4
i **staf**(*n*) *skipi*	C 3
liggʀ **vestarla**	C 1 [D 1, utv. se not 2.]
i **Vala** *ráði*	C 2 (Bugge).

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: Snarere **stafi** end **staf** B. (den rette Streg hörer neppe til Slyngeornamentet).

stóð drengila i stafn skipi. Jævnför *standa upp i stafni* i et Vers i *Egils saga* Kap. 40.

liku oversættes af Liljegren, *Run-Lära* S. 111 feilagtig ved »lago». Jeg tror, at **likᚢ** er feillæst for **likᛦ**, *liggʀ*. Dette giver en god Modsætning til *stóð*. Jfr **likʀ** D. 8vo Nr 46.

liggʀ vestarla D 1.

Den hermed ved Allitteration forbundne Verslinje maa være skreven ved de hidtil ulæste Lönruner. Disse

---

kunna återgifvas *i val-træði* 'i dödsåkern, på valplatsen', till fsv. *træþi* 'trädesjord', jfr isl. *trǫð* f. 'a piece of fallow land, where cattle are kept grazing', poetiskt 'land' (se Egilsson, *Lex. poet.*) Kunde *træði* också tänkas brukadt i denna senare betydelse, skulle prof. Bugges tolkning 'i Valland' äfven förlika sig med denna nya läsning. Hvilka utsigter till tydning, som kunna yppa sig genom att gifva qvistrunan andra möjliga ljudvärden, torde vara ändamålslöst att söka utgrunda, då uppfattningen af qvistrunan ingalunda är den enda punkt i prof. Bugges tolkning, som kan angripas. De staflösa runorna uppfattar prof. Bugge. runan 4 som **l**, runan 6 som **r**, men lika väl synas dessa kunna uppfattas den förra som den staflösa formen af **n**, den senare som **b**. Kommer dertill sannolikheten af att teckningen i B. ej är tillförlitlig, blifva möjligheterna till tydning så många, att bemödandet att träffa den riktiga tydningen är alldeles fruktlöst och prof. Bugge säger sig ej heller lita det ringaste på riktigheten af sin tydning.

læser jeg fra samme Side som nærmeste Linje, der begynder med **skibi**. Rune 1: **i**. R. 2: **u**. R. 3 har en Form, som forekommer i norske Indskrifter med Betydning af **a**. R. 4: den stavlöse Rune for **l**. Rune 5 maa være feilagtig gjengiven, thi den er en Kvistrune, der mangler Kviste til den ene Side. Sammenhængen taler her for **a**. Jeg formoder derfor 4 Kviste til venstre og 2 til höire. R. 6: den stavlöse Rune for **r**. R. 7: **a**; sædvanlig Form. R. 8: Kvistrune, 3dje Rune i 1ste Gruppe, d. e. **þ**. Hvis jeg har Ret i min Formodning om R. 5, er Betegnelsen for Gruppen og for Runens Plads i Gruppen der sat i en Orden, der er modsat den, som findes ved R. 8. Endelig R. 9: 3dje Rune i 2den Gruppe, d. e. **i**. Altsaa

iual[a] raþi
liggʀ vestarla D 1
i Vāla ráði. C 2

»han ligger (död) vesterpaa i Valland». *ráð*, der kan betyde »Myndighed», synes her brugt om det Land, hvorover En har Myndighed, »Rige». Da Tegningen er upaalidelig, er jeg slet ikke vis paa, at jeg har læst Lönrunerne i alle Dele rigtig. Men »i Valland» er netop, hvad man her baade i formel og reel Henseende maa vente.

Hvis min Læsning af sidste Linje er rigtig, beviser denne, at stavlöse Runer af samme Art som Helsinge-Runerne har været kjendte i Södermanland.

---

74) Nälberga, Svärta socken, Rönö härad, Södermanland. L. 885, B. 819. En teckning af A. Wætter i Statens Hist. museum.

uistain : akmunr[1] **: kuþuiʀ : þaiʀ : r—sþu · stain : at** | **baulf : faþur**[2] **· sin** | **han** Derefter en rad lönrunor. || **þrutaʀ þiakn :**[3] | Derpå en rad lönrunor, vända åt mot-

[1] B.; Wætter **agmunr**. [2] B.; Wætter **faþuʀ**. [3] B.; Wætter **þiakn : i**.

satt håll mot de förra. L. antager, att **þrutaʀ þiakn** skall läsas omedelbart efter **faþur sin** och derpå **han** och de två raderna lönrunor. Måhända tala de två allitterationerna i **þrutaʀ þiakn** för denna ordning, ehuru å andra sidan den af mig föreslagna äfven synes rimlig. Tydningen af lönrunorna skall visa det rätta och denna tydning är jag ur stånd att lemna.

Prof. Bugge yttrar om denna inskrift: Min tydning af Lönrunerne efter **han** vover jeg ikke at meddele, forend jeg har faaet Adgang til en fuldt paalidelig Tegning».

---

75) **Ekeby löt, Svärta socken, Rönö härad, Södermanland.** L. 886, B. 820, »söktes förgäfves». (Boije i *Sv. Fornminnesföreningens Tidskrift* V, 161).

. . naʀ : þaiʀ : si : aʀ : lit : os . . . | . . . nunt : raisa

Heri finder jeg Levninger af en versificeret Indskrift, som jeg tænker mig udfyldt omtrent saaledes:

[Hiar munu **standa** A 3
st*ai]naʀ þæiʀsе,* A 1
aʀ lét **Ás** . . . (f. Ex. *Áskell*) C 1
[at **A***]nund ræisa.* C 2

»[Her skal staa] disse Stene, som Aas . . . lod reise efter Amund.

---

76) **Bönestad, Allhelgona socken, Rönö härad, Södermanland.** L. 888, Sjöborg, *Saml. för Nord. Fornm. älsk.* II, 233.

sumuʀ : hauka : stan : sumiʀ : tuþ : austʀ : i : tuna : asu

Da jeg ikke kjender nogen paalidelig Tegning af denne Indskrift, kan jeg om den kun fremsætte usikre

Formodninger. Indskriften synes mig endog lidt mistænkelig.

Begyndelsen synes at mangle. Man kunde tænke sig omtrent fölgende: [N. N. **lit at**] **sumuʀ hauka stan**, [N. N. *l·t at*] *Sumuʀ hǫggva stæin* »N. N. lod hugge Sten efter Sumar.» Jeg tör ikke afgjöre, om Begyndelsen er versificeret. Ordstillingen taler derfor.

Det fölgende danner vistnok et Par Verslinjer. **sumiʀ** synes Subject. Det er vel Navnet *Sumarr;* se om dette min Bemærkning til L. 702. Men jeg forstaar ikke Vokalen **i** i anden Stavelse i Nomin., **u** i Accus. Er **sumiʀ** Feil for **sumaʀ**?

tuþ maa betyde »döde». Det synes at være forkortet skrevet, enten for **tuþ(i)** = den senere Form *dödhe* Rydq. I. 136, som jeg ellers ikke kan paavise i Runesproget, eller for det sædvanlige (**uarþ**) **tuþ(r)**.

I **austʀ** er **ʀ**, ikke **r**, paafaldende; dog jfr **taþʀ** L. 904.

tuna er efter min Formodning *Dyna* Gen. for **Dynaʀ* (jfr **hena** L. 397), af *Dyn*, Düna.

asu synes mig meningslöst. Man kunde derfor heri formode tilsigtet graphisk Omsætning for **usa**, *ósa*, af *óss* Munding. I Oldn. förbindes *í* med Acc. ofte, hvor vi ikke tænke paa en Bevægelse eller Retning til et Sted. Om graphisk Omsætning se Excurs til L. 1307. Versparret tör altsaa mulig gjengives saaledes:

Sumarr varð dauðr austr A 3, 2 s
í Dyna ósa. C 2

»Sumar döde östpaa ved Dünas Udlöb.»

77) Ösby, Husby socken, Oppunda härad, Södermanland. L. 897, B. 1126.

Þorstain : lit · Þina : rita · stain : e ila[1] · stetr : iftiʀ : Þorbiairn : salui · | auk : simiÞr : at · sen boroÞur

Fonetisk transscription: *Þorstæin lét þenna rétta stæin. (H)ælla stændr æftiʀ Þorbiærn[2]. Salvi[2] auk* **simiÞr** *at sinn boróður.*

Öfversättning: *Þorstæin* lät resa denna sten, hällen står (till minne) efter *Þorbiærn; Salvi* och **simiÞr** (bidrogo till stenens resande såsom minne) efter sin broder.

Inskriften synes kunna metriskt uppfattas på följande sätt:

Þorstæinn lét	3-stafvig vers
þenna rétta stæin,	E 1 utv.
hælla stændr	3-stafvig vers
æftir Þorbiærn	A, 2 b
Salvi auk **simiÞr**	A, 1, vs eller E 2(?)
at sinn boróður	C 1, med 2 v.(?).

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »6te Ord udfylder Steph. III, 355 **e[n]ila** d. e. *en hella.* Jeg tror, at der mellem **e** og **i** maa have været en Rune, af hvil-

77. [1] L. **e*k*ila**. De i B. markerade strecken, hvilka L. förmodat vara **k**, synas kunna vara naturliga fåror, som omöjliggjort ristning på detta ställe och orsakat, att **e i**, som torde följa på hvarandra, kommit mer än vanligt i sär. Under antagande deraf läser jag **eila** och tolkar det som fsv. *hælla* (Rqt II, 62) '*häll*', isl. *hella*, med utelemnadt **h** och digrafisk beteckning för *æ*. Detta ord synes passa väl i sammanhanget. Emellertid synes digrafen **ei** för *æ* vara temligen pleonastisk, låt vara att paralleler kunna andragas från handskrifternas beteckning (se t. ex. Oxf. XXXV). Man kunde tänka på att **e** vore **h**, vare sig att afflagning vanstält den ursprungliga formen eller att Rök-stens-gruppens **h**-typ här vore använd.

[2] Om *ia* : *iæ* se s. 23, not. 6; om valet mellan fsv. *Salvi* och isl. *Sǫlvi* se s. 18, not. 8; om förklaringen af motsättningen dem emellan se Brate, *Bezzenbergers Beitr.* XI, 184.

ken nu kun den rette Stavs överste Del er levnet. Den nederste Del af Runen maa være bleven ulæselig ved en Afflækning, som er senere end Ristningen. Dette ser man deraf, at ogsaa den nederste Del af foranstaaende Rune (**e**) i B. mangler. Jeg udfylder Ordet **e**[**f**]**ila** og ordner hele den versificerede Indskrift saaledes:

Þ*orstæinn lét*	3stav. V.
þ*enna rétta*	A 1
st*æin, ǽfila*	D 4
st*endr eftiʀ Þorbiærn,*	A 2 b. 2 s
S*alvi auk* **S***miðr*	E 2
at **s***inn bróður.*	C 1

»Torstein lod reise denne Sten, som evig staar til Minde om Thorbjörn, Salve og Smed efter sin Broder.»

efila »evindelig». Jfr oldn. *æfiliga*, endnu i Norge *ævelege*, se Aasen. Skrivemaaden synes at antyde en Udtale med *ē* istedenfor *ǣ*, ligesom man i *Med. Bib.* finder skrevet *evin*— (Rydq. VI, 535). Eller skyldes sidstnævnte Skrivemaade Inflydelse fra Tydsk?

Sætningen *ǽfila stendr eftiʀ Þorbiærn* »den staar evindelig —» er her skudt imellem uden at være indledet ved noget forbindende Ord, medens vi her bruge en Relativsætning. Jfr f. Ex. *Vǫluspá* sidste Strophe: *flýgr vǫll yfir*.

iftiʀ i Verset sandsynlig udtalt enstavelses.

Den inskudte Vokal i **simiþr** og **boroþur** danner, som Metret viser, ikke en egen Stavelse. Paa samme Maade findes i et olditalisk Digt indskudte Vokaler skrevne, uagtet de metrisk ikke regnes med; se S. Bugge, *Altitalische Studien* (Chria 1878) S. 79, 81. Navnet *Smiðr*, der tillige er islandsk, norsk og dansk, forekommer i Sverige foruden L. 1307 ogsaa paa en Sten i Østergötland (Wiede Nr 89).

78) Djulefors, Stora Malms socken, Oppunda härad, Södermanland. L. 902, B. 787, Rökst. 79.

inka : raisti : stain : þansi : at : ulaif : sin : a—k : han : austarla : arþi | barþi : auk : o : lakbarþi | lanti : anlaþis

Fonetisk transscription: *Inga ræisti stæin þansi at Olæif sinn —. Hann austarla arði barði auk á Langbarða landi andaðis.*

Öfversättning: *Inga* reste denna sten efter *Olæif* sin — Österut plöjde han med stäfven och afled i Longobardernas land.

Metrisk uppställning:

Hann austarla	C 1
arði barði	A 1
ok á Langbarða	C 1
landi andaðis	D 2, utv.

Prof. Bugge anmärker vid denna sten: »For **a—k** finder jeg ingen anden Udfyldning end **a[rfi]k**, *arfing* eller *ærfing*. Men denne tillfredsstiller mig ikke, da det svenske Runesprog ellers har **arfi**, og Ældre Svensk *arvingi*, *ærvingi*.

---

79) Hässlö, Lerbo socken, Oppunda härad, Södermanland. L. 904, B. 772.

kuni : rasta | stan : þansi : a rakna : sun | san : ir | þan | i | uak : uaþ | taþʀ | uastr

Fonetisk transscription: *Gunni ræisti stæin þansi á*[1] *Ragna sun sinn, er þann i veg*[2] *va(r)ð d(au)ðʀ vestr.*

---

79. [1] Jag erinrar mig intet annat säkert fall, där prep. *á* brukas för att uttrycka, efter hvilken stenen är rest, förmodar derför felläsning eller felristning för **at**. Dock finnes en urnordisk parallel i Möjebrostenens **ana hahaisla** och jfr nedan D. 8vo 3, nr 138.

[2] Ristningarna **uastr**, **san** berättiga att transscribera **uak** med *víg*.

Öfversättning: *Gunni* reste denna sten öfver *Ragni* sin son, som blef död vesterut.

Metrisk form torde den sista satsen ega:

er þann í veg B
varð dauðʀ vestr 3-stafvig vers.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Præpositionen *á* brugt for at udtrykke, til hvis Minde Stenen er reist, finder jeg som Efterligning af ældre Indskrifter paa Hoga-Stenen i Bohuslän (Boije Nr 4), hvor jeg tolker Slutningen som **a romunt**, *á Rómund*.

er þann. Jfr L. 1144: **aʀ uaʀ han sun kisa**. Jfr ogsaa i Fritzners Ordbog Exempler som: *sá maðr, er hann skal fasta; nýmæli þau . . ., es þeim litisk þau betri en en fornu lǫg*. B. har i **uastr** mellem **t** og **r** to lodrette Stave, der mulig höre til Ornamenterne.

Det synes mig rimeligt at tage *er* med til förste Verslinje, thi ellers bliver der for stor Adskillelse mellem *er* og *þann*.

uastr = *vestr*, **san** = *sinn* (der ellers skrives **sen**), **rasta** = *ræiste* eller *ræisti* give ikke tilstrækkelig Stötte for den Opfatning, at **a** i **uak** kan betegne det lange *í* i *víg*. Jeg formoder, at **iuak** er *í veg*, og at *í veg varð dauðr vestr* »som döde paa Reise i Vest» siger omtrent det samme som *varð dauðr í vestrveg*. Herfor taler Dativ **uak** uden Endelse, thi Dat. oldn. *veg*, glsv. *vægh* er ganske almindelig. Herfor taler fremdeles Udtrykket i andre Runeindskrifter. Jfr paa en Sten på Jäderstad, Upland (Steph. II, 802; III, 343): **uaʀ tauþr i austr-uihi**; L. 1351: **sa uarþ tuþr i uastr-uakm i uikiku**, hvor jeg med C. Säve tolker **uakm** som *vægum*, ikke med Stephens som *vágum*; L. 851: **þair entaþus i austruiki**.

hvilket gåfve god mening. Dervid vore dock den ändelselösa D. sg. hos ett n. märklig, och jag har derför uppgifvit denna förmodan för prof. Bugges tilltalande tydning.

80) Sannerby, Årdala socken, Villåttinge härad, Södermanland. L. 912, B. 824.

finiþr : kiarþi : kuml : þaisi : aftiʀ : kaiʀ · biurn : faþur | sin : | : uistr | : han uarþ : tauþr

Fonetisk transscription: **finiþr** *(Finn(h)eiðr* f.?) *gardi kuml þatsi aftiʀ Gairbiorn faður sinn. Vestr hann varð dauðr.*

Öfversättning: **finiþr** gjorde denna minnesvård efter *Gairbiorn* sin fader. Vesterut blef han död.

Den af L. antagna ovanliga ordställningen i sista meningen, kan låta förmoda, att någon poetisk form varit asyftad och jag har derför ansett mig böra upptaga inskriften här. Men intet synes hindra att läsa: *Hann varð dauðr vestr* och vi få då en uppgift på prosa.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: **finiþr**, snarere Mandsnavn *Finniðr*, opstaaet af det sædvanlige Navn *Finnviðr*, som f. Ex. oldn. *hinig* af *hinveg*, end Kvindenavn *Finnheiðr*. Jfr svensk *Trued* af *Þorviðr*.

81) Stäringe, Årdala socken, Villåttinge härad, Södermanland. L. 913, B. 823.

kaiʀuatr[1] **: auk : anutr : auk : utamr : rita : stain : at : bürstain**[2] **· bruþur · sin : saʀ : uaʀ : austr : miþ ikuari : trik : snialan · sun : oifaüal ·**

Fonetisk transscription: *Gairvatr auk Anundr auk Otamr rétta*[3] *stæin at* **bürstain** *bróður sinn, sáʀ vaʀ austr með Ingvari, dræng sniallan, sun*[4] **oifaüal.**

81. [1] L.; B. har spar af en runa mellan **t** och **r**.

[2] L. **bürstain** (ɔ: *þurstain?*); B. **bürst in**.

[3] Presens är jemförelsevis ovanligt; runinskrifterna tala i preteritum, jfr 3 pl. pr. **lata** L. 325, 430, 452, 460, 475, 586.

[4] Transscriptionen är osäker, da den måste bero af det otydda **oifaüal**.

Öfversättning: *Gæirvatr* och *Anundr* och *Ótamr* resa stenen efter **bürstain** sin broder, som var österut med *Ingvar*, en käck yngling, son af ....

Möjligen är senare delen af inskriften från *sáʀ* i metrisk form, då allitterationer förefinnas, ehuru förhållandet kan vara tvifvelaktigt nog. För allitterationernas skull kunde man medtaga *at* **bürstain** *bróður* eller till och med hela inskriften, men det senare gåfve allt för oregelbundna verser och det förra är ej troligt, då i andra inskrifter slutnotisen allena brukar vara i versform. Alltså:

sáʀ vaʀ **austr** 3-stafvig vers
með Ingvari, C 3
dræng **sniallan** 3-stafvig vers
sun oifaüal D 4.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift:
»For **sun : oiᚴaᚢal** formoder jeg
sun : oiᚴaᚢal
d. e. *sun æinka val* (eller *væl*) »en fortræffelig Søn». *val* i det syntaktiske Forhold, hvori et Adjectiv egentlig skulde staa. Jfr f. Ex. *hann var fjǫlkunnigr mjǫk ok þó at ǫðru illa* Vatnsd. s. Vigf. Udg. S. 46; *af verkum vel* Hávam. 69.

De ulige Linjer er 3stavelses, de lige 4stavelses, som i L. 692 ved de to sidste Linjepar.»

---

82) **Sund, Helgestads socken, Villåttinge härad, Södermanland.** L. 914, B. 825, D. 8vo II, s. 10.

+ **kufinkʀ** + **auk** + **hulmkaiʀ** + **litu** · **raisa** + **stain** + **at** + **uraiþ** + **faþur** · **sin** + **auk** + **at** + **uiborg** · **süstur** + **sina** · **han** × ||

På kanten: **turuknaþi**[1] + **i** + **bagi**[2] + **harmtauþ**[3] + **mukin** × **guþ**[4] × **hialbi** + **ant** + **þaiʀa** + **auk** × **kus**[4] × **moþiʀ**

82. [1] Med stunget þ enligt Dybeck; möjligen ock i B.

Fonetisk transscription: **kufinkʀ** *auk Holmgæirʀ létu ræisa stæin at Vræið faður sinn auk at Véborg systur sína. Hann duruknaði*[5] *i Bági*[6] *harmdauð mykinn. Guð hialpi and þæiʀa auk Gu(ð)s móðiʀ.*

Öfversättning: **kufinkʀ** och *Holmgæirʀ* läto resa stenen efter *Vræiðr* sin fader och efter *Véborg* sin syster. Han drunknade i Båfven, hans död vållar mycken sorg. Gud hjälpe deras själ och Guds moder.

Metrisk form eger blott:

> *Hann duruknaði i Bági* a E 1, utv.
> *harmdauð mykinn* C 3.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: **kufinkʀ**, *Kýfingʀ* kan enten være beslægtet med Mandsnavnet **kufi** L. 903, L. 1405, L. 1409 eller være opstaaet af *Kylfingʀ* som **hafan** af *halfan*. —**efi** af *elfi*.

han turuknaði i bagi. Den stungne Rune **g** taler imod Tolkningen *i bækki*. Det vilde ogsaa, tror jeg, gjöre et lidt komisk Indtryk paa de svömmedygtige Mænd i gamle Dage, naar de læste paa en Mindesten, at Vedkommende »druknede i Bækken». Man mindes Balladens Spot over Tyge Hermandssön, som

> »turde ikke over Bækken idag,
> for Strömmene rinde saa stride».

Jeg forstaar Indskriftens Ord som: *hann druknaði i Bági*. Dativ af *Bágr*, Sjöen *Bafven*. Sund, hvor Rune-

---

(82) [2] D. 8vo: B. **baki**; möjligen **bagi.**

[3] D. 8vo: B. **marmtauþ.**

[4] D. 8vo: B. **kuþ**; möjligen **guþ.** Näst sista ordet möjligen **gus** i B.

[5] Huruvida ristningen motsvarar fsv. *drukna* eller *drunkna*, Rqt VI, 79, kan ej afgöras.

[6] Min egen transscription *i bækki*, 'i bäcken', återtar jag efter prof. Bugges påpekande af att det här måste vara fråga om sjön Båfven.

stenen er, ligger ved en Vik af Båfven. At dennes gamle Navn har været *Bágr*, Gen. *Bágs*, godtgjöres ogsaa af *Boxtorp* ved Bunden af den nordöstligste Vik af Båfven (jfr Enstorp ved Sjöen Enaren). Forholdet mellem den gamle og den nye Form er som mellem *Bágahús* og *Bárahús*. Navnet kommer af Adj. *bágr*, hinderlig, slem, farlig, der f. Ex. kan bruges om en Sjö, der er slem at fare over. Hele Indskriften synes mig at være i Prosa.

---

83) **Gåsinge kyrka, Daga härad, Södermanland.** L. 925, B. 718, D. 8vo 49.

rakna ·[1] raisti · stain · þansi[2] · at · suin · buta[3] · sit ·[4] auk · sifa · auk · raknburk · at · sit · fa || þur · kuþ · hialbi[5] · at · hats[6] · uit · iak · þet[7] || uaʀ · suit · uestr · miþ · kuti ·

Fonetisk transscription: *Ragna ræisti stæin þansi at Svæin bónda sinn auk* **sifa** *auk Ragnborg at sinn faður. Guð hialpi and hans*[8]. *Væit iak, þet*[7] *vaʀ Svæinn*[8] *vestr með* **kuti**

83. [1] D. 8vo; B. **rak : na**. L. **Rakna**.

[2] B.; L. Mestadels utplånadt i D. 8vo.

[3] D. 8vo; B. **but**.

[4] D. 8vo; saknas i B.

[5] L. **hialbi**; B. **hiilbi**; D. 8vo otydligt.

[6] B.; L. **hans**; D. 8vo utplånadt.

[7] D. 8vo; B. **þit**. Om *þat, þæt*, i betydelsen 'att' se Rqt. V. 179.

[8] Stephens' och Bugges tolkning af **suit** som *Svæinn* är ögonskenligen riktig och jag har derför uppgifvit mitt eget försök till förklaring. I denna inskrift brukas typen ᛏ som **n**. Denna typ synes blott vara en utveckling af typen ✱, använd i bet. **n**, t. ex. **þauh** L. 261 (B. 566), 527 (B. 36, D. II, 163), fsv. *þaun*, **asmuhtr** '*Ásmundr*' L. 993, enligt en teckning af frih. Hermelin i Vitterh. Hist. o. Ant. Akad. arkiv. Denna typ torde i sin ordning vara en ornamental utsmyckning af ᚾ, måhända orsakad af en sedan gammalt bestående vexling mellan ✱ och ᚾ i bet. **a**.

Öfversättning: *Ragna* reste denna sten efter *Sveinn* sin make och **sifa** och *Ragnborg* efter sin fader. Gud hjälpe hans ande. Jag vet, att *Sveinn* var vesterut med **kuti**

Metrisk form förefinnes uti:

veit ek, pat var Sveinn E utv.
vestr með **kuti** A 1.

Prof. Bugge yttrar med anledning af denna inskrift: Der kan ogsaa henvises til Steph. II, 691 f.

Det er at mærke, at Moderen heder *Ragna* og den ene Datter med et beslægtet Navn *Ragnborg*. Lignende Forhold mellem forskjellige Slægtningers Navne findes i andre Indskrifter; jfr C. Säve, *Yngl.-s.* 49. Jeg antager, at ᛏ **t** i denne Indskrift ikke betegner **n**, men **nn**. Der er skrevet med ᚾ **n**: **rakna**, **stain**, **þansi**, **suin** = *Svein*, Accus. **raknburk**; derimod **sit** = *sinn* (2 Gange) og **suit** efter min Mening = *Sveinn*. Herimod taler heller ikke **hats**, thi Runeristeren kan have opfattet Genetivformen som *hanns*, uagtet han inconsequent skriver **þansi**. Jeg tror ikke, at ᛏ = *nn* er opstaaet ved Forening af ᚾ og en anden Form af **n**-Runen ᛅ, men jeg forklarer Brugen paa fölgende Maade. D. I, 44 er skrevet **sint** for *sinn* Acc. sg. masc. Paa en nu forsvunden Sten ved Langaa i Jylland (Worm p. 312. Steph. II, 744) er samme Ord ligeledes to Gange skrevet **sint**. Jfr min Afhandl. om Rök-Stenen S. 57. Man maa antage, at der paa disse Runeristeres Tid i mange Tilfælde efter traditionel Skik blev skrevet **nt**, hvor der udtaltes *nn*, men hvor der tidligere havde været udtalt *nd*. At undersöge, hvilket *nn* der hörtes i Udtalen, er her unödvendigt. Den Omstændighed, at der skreves **nt** for det af *nd* opstaaede *nn*, gav Anledning til, at der blev skrevet **nt** ogsaa for *nn*, som ikke var opstaaet af *nd*. Saaledes forklares Skrivemaaden **sint** = *sinn*. Og paa samme Maade maa efter

min Mening Brugen af **t** = *nn* i L. 925 forklares. I **sit**, der efter Udtalen er = *sinn*, men efter Skrivemaaden egentlig *sind*, er Nasalen slet ikke udtrykt i Skrift, ligesaa lidet som i **buta** i samme Indskrift = *bónda*. Kvindenavnet **sifa** er neppe beslægtet med Gudindenavnet *Sif* eller med det oldtydske sjældne Mandsnavn *Sivo*. Det er snarere *Sifa* af **Silfa*, som **hafan** af *halfan* o. s. v., og svarer til Mandsnavn **sialfi** L. 507, 511, 616. Eller *Sifa* Kjæleform af *Sigfriðr?* **suit** tolker jeg med Stephens som *Svæinn* og **kuti** som *Gauti*. *Væit iak þet var Svæinn vestr með Gauti* (snarere *Vét — Svén — Góti*) kan sammenlignes med f. Ex. L. 1131 (rettet af P. A. Säve): **þan aʀ uaʀ miʀ knuti**. *Væit iak, þet*. Jfr **þit uit** paa Yttergårds-Stenen (Dybeck, *Runa* fol. I S. 93, 94).

---

84) Gripsholm, Selebo härad, Södermanland.

L. 927, D. 8vo, 20.

tula : lit : raisa : stain : þensa | t : sun : sin : haualt :[1] **bruþur : inkuars : þaiʀ**[2] **fauru : trikilk :**[3] **fiari : at : kuli : auk : a · ustarlar :**[4] **ni : kafu : tuu : sunar : la : i : sark : lan : ti**[5]

Fonetisk transsription: *Tóla lét ræisa stæin þensa at sun sinn Hárald bróður Ingvars. Þæiʀ fóru drængila fiarri at* **kuli**[6] *auk austarla ærni gáfu*[7], *dóu sunnarla í Særklandi.*

---

84. [1] D. 8vo: L. **Havart** utan följande skiljetecken.

[2] **þaiʀ** är tillskrifvet under raden.

[3] D. 8vo: L. **trikil/k**. Om bruket af **k** i bet. **a** se 67, not. 3.

[4] D. 8vo; L. **aug : austarlar :**.

[5] D. 8vo: L. **Sark : lanti**.

[6] Grundtvig, *Hist. tidsk.*, 3 række, V, 602: *þeir fóru drengliga fjarri at gulli.* Detta synes knapt kunna öfversättas annorlunda än: 'de foro manligen fjärran för att vinna guld'. Denna mening synes

Öfversättning: *Tola* lät resa denna sten efter sin son. *Haraldr*, *Ingvars* broder. De foro manligen fjärran efter guld (eller 'på köl') och matade örnen österut, dogo söderut i *Serkland*.

Sista meningen är i metrisk form:

þaiR fóru drængila	a D, utv.
fiarri at **kuli**	A 1 vs
auk **austarla**	C 1
ærni gáfu	A 1
dou **sunnarla**	C 1 vs
i **S***erklandi*	C 1.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: Svend Grundtvig, der först rigtig har fundet *austarla arni gáfu*, har ogsaa efter min Mening evident rigtig forklaret **fauru trikilk fiari at kuli** som

fóru drengila
fiarri at gulli

de drog mandigen ud i fjærne Lande for at vinde Guld. I den her anvendte Betydning bruges jo *at* med Dativ ganske almindelig baade i Norsk og i Svensk: oldn. *fara at fiskum*, *fara at landskuldum* o. s. v., glsv. *fara at fiskum* o. s. v. Og naar Rosenberg her savner en Steds-

(6) mig ej rätt tilltalande, och den synes mig tarfva kraftiga stöd af analoga fall, som jag dock ej känner. Om man här finge antaga, att **u** i **kuli** vore en form af **i**-runan, skulle en naturlig och otvungen tydning uppkomma: *at kili* betydde 'på kölen', 'med kölen', 'på skeppet', delen vore brukad för det hela, jfr **ar|i bar|i** L. 902, här ofvan n:r 78. Rosenberg, *Nordb. Aandsliv* I, 81, noten, uttalar sig mot Grundtvigs tydning ur den synpunkten, att betydelsen af prep. *at* näppeligen tillåter öfversättningen 'efter guld, för att vinna guld'. R. upptager en förmodan af Dybeck, att **at kuli** betecknar 'till Sicilien', hvilken förmodan borde hafva svårt att göra sig gällande inför det förhållande, att derigenom en besynnerlig följd af väderstrecksbeteckningarne skulle uppstå.

[7] Grundtvig ib.

betegnelse, der kan danne en Parallel til de fölgende to, saa er jo *fiarri* ligesaa god Stedsbetegnelse som *austarla*. Ogsaa fra Meningens Side finder jeg Ordene, som Grundtvig har tolket dem, i enhver Henseende passende. Thi det siges jo paa mange Steder, at Nordboerne navnlig af to Bevæggrunde blev ledede til at drage til det græske Rige, nemlig for at vinde Anseelse ved krigersk Daad og for at berige sig. Exempelvis anförer jeg *Heimskr. Sig. s. Jórs.* Kap. 1: *girntiz fjǫldi manns í Noregi þeirar ferðar; var þat sagt, at í Miklagarði fengu Norðmenn fullsælu fjár, þeir er á mála vildu ganga.* At der her er brugt Ordet *gull*, ikke *fé* eller *auðr*, har efter mit Skjön god Hjemmel i den heroiske Digtnings Udtryksmaade. Thi i denne nævnes det jo stadig, at Fyrsten (ags. *goldgifa*) giver sine Mænd »Guld», se f. Ex. *Hyndl.* 2, *Helg. Hund.* I, 9. Rörligt Gods betegnes poetisk som »Guld» Sigurð. 36. Af Runesproget kan sammenlignes L. 874, 883, hvis Doc. Brate har Ret i her at finde **kuli skifti** *gulli skifti*, der giver et fortræffeligt Udtryk. Skrivemaaden **trikilk** forklarer jeg helst som Vaklen mellem *drengiliga* og *drengila*.

———

85) **Gripsholm, Selebo härad, Södermanland.** L. 928, Dybeck, *Runa* fol. II, 9—10. Tegning af Baron Hermelin i k. Vitterhets Historie og Antiqvitets Akademiens Arkiv.

hikulfr · **auk** × **aulfr** × **þaiʀ** × **litu** × **raisa** × **staina** × **baþa** × **at** × **broþur** × **sin** × **kitilmut** · **auk** × **bro** × **iftiʀ** × **somu** × **moþur** × **sina in iruni** · **hiuk** · **broþiʀ** × **hinaʀ**

hikulfr Herm.: **huikulfr** L. **broþur**, saa Dybeck og Herm. **iruni** L. (der betegner förste Rune som usikker) og Herm.

I phonetisk Gjengivelse: *Ingulfr auk Oyulfr þair létu ræisa stæina báða at bróður sinn Ketilmund auk bró eftir Sąmu móður sina: en Brúni hiogg bróðir hennar.*

Ingulv og Oyulv de lod ræise begge (disse) Stene efter sin Broder Ketilmund og (gjöre) Bro efter Sama sin Moder. Men Brune, hendes Broder, hug (Runerne).

Det er muligt, at:

stæina báða A 3
at bróður sinn B

danner Vers, men neppe sandsynligt paa Grund af den nære syntaktiske Forbindelse med det omstaaende.

somu, *Sąmu* eller *Sǫmu*; jfr oldtydsk Mandsnavn *Samo*. For **iruni**, der aabenbart er forvansket, formoder L. **Truni**; men et saadant Mandsnavn er mig ubekjendt. Jeg formoder: **bruni**; jfr **bruni** L. 934 (i samme Herred som L. 927), L. 685; Acc. L. 709, 1029, 1038, 1187.

Vi tör da formode et Par Verslinjer i:

en Brúni hiogg. B
bróðir hennar. A 1

Liljegrens förmodan **Truni** stödes dock i viss man af tillnamnet **troni** L. 259, se ofvan nr 3 not 8, s. 24.

---

86) **Husby, Ytter-Sela socken, Selebo härad, Södermanland.** L. 935, B. 732, Steph. III, 503 efter Tegning af Baron Hermelin.

hikif . . . . . | sa · sain · þna · iftiʀ · aüulf · faþur · sin · auk · staf · aüulfu . . . . . . | iþat | ausþiki · hiuk · asur · ifnti kina uistr ·

s af **sa** ikke at skjelne i B. **sain** H. (d. e. Hermelin); **stin** B. **þna** H.; **þan** B. **aüulfu** . . . H.: **aürlf** . . . B. — **iþat.** Mellem **iþa** og **t** er der i B. og i min Kopi af Hermelins

Tegning i Statens Museum nogle Streger, som jeg henförer til Slyngningens Ornamenter. **iþaati** Steph. efter H. — **kin a** B. — **uistr** H.; **uistu** B.

hikif . . . . er af L. udfyldt til **hikif[astr]**. Derefter indsætter Steph. [**lit rai**]**sa · sain** d. e. **stain**, se min Bemærkning til L. 81 og L. 947; anderledes, men feilagtig, Steph. — Stephens udfylder **aüulfu[i]**.

Phonetisk omskreven, udfyldt og ordnet i Vers kunde Indskriften efter min förste Formodning gjengives saaledes:

Ingif[astr lét ræi]sa stæin þenna eftir Øyulf faður sinn auk staf Øyulf[i].

[Æisti r]íða	A 1
at **au***þingi hiogg;*	E 1 a.
A*ssurr e*f*ndi*	A 1
ginna **v***estr.*	3stav. V.

Ingefast lod reise denne Sten efter Øyulv sin Fader og Stav for Øyulv. [Ester] vide i Øst-Stevne han hug; Assur formaaede at svige ham i Vest.

staf; jfr L. 450, L. 2010.

Æisti kun exempelvis indsat.

ausþingi for *austþingi*, Dat., Stevne (Möde), d. e. Kamp, i Østen. Saaledes ogsaa Stephens. Jfr *af þrí þingi* Sigvat i *Ól. s. helga Heimskr.* Kap. 16. Ental *ausþingi* sammenfattende for Flertal.

asur, vel snarere Subject: *Assurr*, Navn paa Øyulvs Drabsmand, end Object. I sidste Fald maatte Øyulv være Subject. — **ifnti**, *efndi*, Præt. af *efna*, der Oldn. betyder »fuldbyrde«. Altsaa »fik iværksat«; her forbundet med Infinitiv. — **kina**, *ginna* »besnære«, her maaské »paa listig Maade svige«. Som Object tænkte jeg mig Øyulv. Paa lignende Maade sammenstilles Øst og Vest L. 587, L. 860. — *vestr*, der har *v* foran Vokal i Fremlyd, skulde her danne Allitteration med *Assurr* og *efndi*.

Men nu antager jeg, at den prosaiske Del af Indskriften er afsluttet med **staf.** Derefter formoder jeg **aüulf u|frl|iþ at** o. s. v., og med Gjentagelse af **i** læser jeg **ifnti (i)ki na.**

Øyulf o[f]rl[i]ð (el. *oflið*)	A 1
at auspingi hioggu.	E 1 a.
Assur efndi	A 1
æigi ná vestr.	E 2

En overmægtig Hær nedhug Øyulv ved et Möde i Østen, (saa at) han ikke kunde indhente (sin Staldbroder) Assur i Vesten.

asur Dativ som isl. *Øssur.*

---

87) **Brösike, Ytter-Sela socken, Selebo härad, Södermanland.** L. 938. Steph. II, 739 efter Tegning af A. Wætter. Tegning af Baron Hermelin i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv.

hulmstain raisti stin eftiʀ stainulf faþurs faþur sin boanta kutan büruþr uaiki : : kuþ : biufi sel hans bitr þen han : til : kart · halburnn hiuk : a : runaʀ

hulmstain L.; Herm. har **e** for **a**. **stin** Herm.; **stain** L. **eftiʀ** Herm.; **iftiʀ** L. **boanta** L.; **boenta** Herm. **kutan büruþr** L., der betegner de 4 sidste Runer som usikre; begge Ord mangle hos Herm. **uaiki** (förste Rune ufuldstændigt **u** eller **r**) Herm.; **vaaiki** L. (betegnet som usikkert). **biufi** L. og Steph.; hos Herm. er anden Rune oventil lidt skadet, og 3dje Rune kan efter hans Tegning læses **r**, **u** eller **l**.

sel Herm. og Steph. **hans** Herm.; **has** Steph.; **ha . .** L. **þen** L.; **þan** Steph. **han** Herm.; **hn** Steph.; **ha · s** L. Efter dette Ord har Herm. **hau :** (eller **har :**), der mangler hos L. og Steph. **kart** Herm. og Steph.; **kert** L.

Phonetisk Omskrivning: *Holmstæinn ræisti stæin eftiʀ Stæinulf faðursfaður sinn,*

bōanda góðan. A 1
bróðr rá ægi. A 2 1

Guð bergi (eller *biærgi*) *siál hans betr þen hann til gært. Haliborn hiogg á rúnaʀ.*

Holmstein reiste Stenen efter Steinulv, sin Farfader, en god Bonde; sine Brödre fældede han ikke. Gud bjærge hans Sjæl bedre end han har gjort til (end han ved sine Gjerninger har fortjent). Hallbjörn hug Runerne paa (Stenen).»

kutan er vel læst feil for **kuþan**.

Anden Verslinje kunde ogsaa tænkes udtalt som D 1.

biufi antager Stephens for Sideform til *búi*. Dette synes mig vilkaarligt. Jeg kjender intet saadant Verbum. Jeg formoder derfor, at der paa Stenen staar **birgi** (ᚠ, ikke ᚠ). Skal der efter Hermelin læses: *þen hann har[iʀ] til gært* (eller *gart*)?

—**burnn** med to **n**'er synes paafaldende.

Hvilke personlige Forhold der har givet Anledning til det paafaldende Udsagn i Minde-Indskriften »Brödre fældede han ikke», det lader sig nu ikke bestemme.

---

88) **Nedervalla, Ytter-Sela socken, Selebo härad, Södermanland.** L. 944, B. 720, 728.

siriþ · lit · resa · stan · þina · at · suen · sin · bunta · ha · uft · siklt · til · simkala · türum ‖ · knari · um · tumisnis

Fonetisk transscription: *Si(g)ríð lét ræisa stæin þenna at Svæin sinn bónda. Hann oft siglt til Sæimgala*[1] *dýrum knarri um Dómisnæs.*

88. [1] Isl. *Seimgalir* anföres af Rafn, *Ant. russes* II, 148, 431 enligt Bezzenbergers *Beitr.* X, s. 323, hvarest de nordiska formerna jämföras med den inhemska namnformen.

Öfversättning: *Si(g)rid* lät resa denna sten efter *Sve(i)nn* sin make. Han ofta seglat till Semgallen, med kostbart skepp kring Dumsnäs.

Endast sista meningen är i metrisk form och L. uppställer med orätt hela inskriften såsom en strof.

Hann oft siglt	3-stafvig vers
til Saimgala	C 3
dýrum knarri	A 1
um Dómisnæs	B

Prof. Bugge anmärker vid denna inskrift: Dybeck 8vo S. 38 siger, at denne Indskrift bör udgives rigtigere, end den hidtil har været udgivet. Efter en Tegning af Baron Hermelin har jeg noteret **t** i **siklt** som ulæseligt. Mulig har der da staaet **siklti**, *sigldi*. — **türum knari**, *dýrum knarri* (eller *knørri*); jfr *stýra dýrum knerri Egils s.* Kap. 40.

---

89) Nybble, Öfver-Selö socken, Selebo härad, Södermanland. L. 947, B. 737.

sainhiuki : sbarn : stintn : at : üitum[1] **· ba · i · miþ : runum : raisti : kula | at : k · airbirn**[2] **: boanta : sin : · auk kofriþ : at : faþur : sin : han | uaʀ : boanta**[3] **: bestr | i**[4] **: kili · raþi : saʀ : kuni :**

Uppgifvande mitt eget, af mig som högst osäkert betecknade tydningsförsök af inskriftens dunkla början, anför jag här genast prof. Bugges yttrande till denna inskrift: Der bör ogsaa henvises til Steph. II, 910; III, 326, paa hvilket Sted Texten gives med Benyttelse af en Tegning af Dybeck og en af Baron Hermelin. En Teg-

89. [1] B.: L. **ritum**.
[2] B.; L. **kaiʀbiarn**.
[3] B.: L. **bonta**.
[4] L.: B. **besiri**.

ning af Baron Hermelin har jeg seet i k. Vitterhets Hist. og Antiqvitets Akademiens Arkiv.

sainhiuki : Hermelin efter min Afskr.: **san hiuk esbern** Steph. (men **san** staar vist ikke paa Stenen). **stinte at uitum** Steph.: **uitum** ogsaa Hermelin. Steph. har **bat mit runum**: fremdeles **kaiʀbirn** og **boanta bestr i kili.**

Stephens opfatter med urette hele Indskriften som stavrimede Vers. Han oversætter Begyndelsen: »This soothstone (= true memorial) hewed Esbern; let it stand at the witters (beacons), beyt (adorned) with runes«.

sain er = *stæin.* Dette Ord skrives meget ofte med **s** for *st.* F. Ex. **sain** L. 935 (rettet af Hermelin); paa Jäder-Stenen i Södml. og paa Lena-Stenen i Upland (D. I, 224), jfr Steph. III, 503 og min Bemærkning til L. 81.

Det er ikke Feilristning, at der staar Skilletegn efter **sainhiuki :** istedenfor efter **hiuk.** Det er Kunstleri, som skal vanskeliggjöre Forstaaelsen. Paa samme Maade er Skilletegn med Flid omsatte i L. 964. Runeristeren udtaler selv ved Slutningsordene **raþi saʀ kuni**, at Indskriften efter hans Mening er vanskelig at forstaa. **uitum** tager jeg med Stephens som Dativ af *viti* m. Mærke. **stintn** er efter min Formodning ment som *standa*, hvad enten Ordet har været skrevet **stantn** eller anderledes. Jeg formoder at **ba · i ·** eller **bat** er feillæst for **baþ**. Jeg gjengiver de to förste Linjepar saaledes:

stæin hiogg Esbern,	A 2 1
standa at vitum	A 1
bað með rúnum,	A 3
ræisti Gylla (eller *Gýla*).	A 1

»Esbern hug Stenen; han sagde, at den skulde staa til Mærke (forsynet) med Runer; Gylla reiste den«. Jfr f. Ex. L. 494: **baþ stata.**

kili. *Kila* is a village close by the stone, in Strengnäs stift (Stephens). Kila är en by nära Nyble (Stephens

hos Torin II, 15). Stedsnavnet er vel dannet af et til oldn. *kjǫlr*, Höidervg, svarende Ord; jfr *flat-kiol* i Hels.-L.

Den del af inskriften som följer efter *risti Gyllu* transsriberas på följande sätt: *at Gairbern bóanda sinn, auk Gófrið at faður sinn. Hann vaR bóandu bestr í Kili. Ráði sá's kunni.* och öfversättes i (*Gyllu* reste stenen) efter sin make *Gairbern* och *Gófrið* efter sin fader. Han var den bäste af bönder i Kila. Tyde den som kan.

Äfven en mening i slutet synes ega metrisk form:

Hann vaR boandu D 3 utv.
bestr í Kili A 1.

Då **kili** börjar med *k*— kan

ráði sáR kunni A 1

tänkas tillfogadt i allitteration dermed.

---

90) Aspö kyrka, Selebo härad, Södermanland.
L. 952, B. 735. O. Hermelin. *Förr och Nu* V (1874) s. 256.

ublubʀ · lit · kira : kuml · likhus : auk : bru at sun sin[1] · biurn · uaʀ · trebin · a · gut : lanti : þü : lit fiur · sit : fluþu · kankiʀ þaiʀ uiþ ulku — — uilt uiki halta : kuþ : hilbi : anta : hans.

Fonetisk transscription: **ublubʀ**[2] *lét gørva kuml*, **likhus** *auk brú at sun sinn Biorn, vaR drepinn á Gutlandi. Þý lét fior sitt, flýðu* **kankiʀ** *þeir við* ——

90. [1] Det följande till och med **gut**: fattas i B.

[2] Stephens föreslår tydningen *Upplumbr.*

[3] **likhus** förekommer äfven L. 761. Liljegren, *Runlära* s. 125, uppfattar **likhus** som »likhus», men vågar ej bestämma, huruvida det utgjort en särskild byggnad till liks insättning, en murad graf eller en grafvård i form af en likkista. Uti inskrifterna är **likhus** samordnadt med »bro» och utgör tydligen en allmännyttig inrättning. Stephens II. 707 anser, att **likhus** betyder »resting-house for corpses on their way to the church-yard».

Öfversättning: **Ublubr** lät göra minnesvård, **likhus** och bro efter sin son *Biorn;* blef dräpt på Gotland. Derför lät han sitt lif, att **kankir** flydde, de ——

Den senare delen af inskriften som har fyra verser är i metrisk form, men blott tvenne kunna med visshet återgifvas, emedan tydningen af det öfriga är dunkel:

þý lét fior sitt A 3
flýðu **kankir** A 1

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Der bör ogsaa henvises til Steph. II, 638 f. (hvor Tegning af Dybeck og af Broeman er benyttet), III, 281 (efter Baron Hermelin). Tegning af Hermelin findes i k. Vitterhets Historie og Antiqvitets Akademiens Arkiv.

Af **ublubr** kan de to förste Runer nu ikke sees. Opfatningen *Upplumbr* er fremsat af C. Säve, der formoder, at Navnet betegner *Lumbr* fra Upland. Da der for næst sidste Rune ikke anföres nogen afvigende Læsning, tör man vel ikke formode **ubluþr**, *Óblauðr*. **r** taler herimod ikke afgjörende, jfr **taþr** L. 904, **bruþr** L. 1577, *buruþr* L. 1478. Eller skal Navnet forstaaes som *Upp-laupr*, jfr det oldtydske Navn *Louf?*

Broeman har ikke læst **riltu**, men **uiltu**. Efter **—iki** || skal endnu fölge: **halta : kuþ : hilbi : anta : hans**, saa Stephens efter Hermelin; — — **hnlbi : ant : has : a** Dybeck (Dybeck har vist ikke Ret, ellers maatte **a** til Slut være = *á*, altid).

kankir oversætter Stephens »the gangers (foot-soldiers)«. Denne Tolkning holder jeg for mulig, men for usandsynlig, da Ordet har adjectivisk Form. **kankir** har efter min Formodning været udtalt *gængiʀ*, jfr oldn. *gengr*, i Stand til at gaa, gangbar, glsv. n. *gænkt*, gangbart. *flýðu gængiʀ* betyder neppe heller »alle, som kunde gaa, flygtede«. Jeg tror snarere, at *gængiʀ* ifölge Betydningen slutter sig til Subst. oldn. *gengi* n., glsv. *gængi* n., Fölge, Under-

stöttelse, saa at *flýðu gangir* betegner de, som fulgte ham, flygtede. I det fölgende formoder jeg, at der istedenfor ᚢᛚᚴᚢᛁᛁ skal læses ᚢᛁᚴᚢᚼᛚ. De to sidste Verslinjer læser jeg: **þaiʀ uiþ uikual uiltu iki halta:**

þaiʀ við vigvall C 1
vildu aigi halda. A

de vilde ikke holde Kamppladsen imod (Fienderne).

Allerede Stephens har tolket sidste Linje rigtig.

við forstaar jeg ikke som Præposition, der styrer det fölgende *vigvall*, da jeg ikke kan paavise en saadan Brug af *halda við* —, men tager det absolut og betonet, saaledes som det er brugt i Udtrykket oldn. *halda við*, staa imod, holde ud. *vigvall*, Accus. Slagmark, Kampplads, til oldn. *vígvǫllr*, glsv. *vighvalder*. *halda vigvall* som oldn. *halda velli* Darrað. 12, Hákon. 12 tenere campum pulso hoste; paa sidstnævnte Sted stilles *halda velli* imod *flýja*. At der i Indskriften staar Accus. *vigvall*, gjör ingen Vanskelighed, thi *halda* forbindes med Dat. og Accus. uden nogen mærkelig Forskjel (oldn. *halda sættir* og *sættum*, *orð* og *orðum*, *hlið* og *hliðum*; glsv. *halda* i Betydning beholde med Dat. og Accus).

I sidste Verslinje dannes förste Sænkning af *-du aigi*.

---

91) Lagnö, Aspö socken, Selebo härad, Södermanland. L. 953, B. 722, Lilj., *Run-Lära* 129, Sjöborg, *Saml.* I. 29, Dieterich, *Runen-Sprach-Schatz* under **huat** og **santiaʀ**, Steph. II, 741 f. efter Tegning af Ekholm, Steph. III, 318 efter Tegning af Baron Hermelin.

kislauk · lit · kiarua · mirki · þisa · iftiʀ · þorþ · auk · sloþi · lit · kiarua

I en anden Slyngning:

santiaʀ · þit · sum · sakat · uaʀ · nuk · sum · huat · uaʀ · þat ·

En Mand er afbildet mellem Slyngningerne.

Anden Rune i **þat** er en ret Stav, hvis Tværstreg baade hos Ekholm og i B. er meget kort. Denne er hos Ekholm horizontal, i B. skraaner den lidt nedad mod höire. Der tör dog vist ikke læses **þet**, da Indskriften ellers ikke har puncterede Runer.

Jeg omskriver Indskriften saaledes:

Gislaug lét giarra merki þessa eftir Þórð auk Slóði lét giarra.

sant er þet, sum sagat var, auk sum huat var þat.

Gislaug lod gjöre dette Mindesmærke efter Thord, ogsaa Slode lod det gjöre.

Sandt er det som sagt var, og som tænkt, var det.»

Ved Skriftformen **kiarua** er forskjellige Udtaler mulige. — **þisa**, *þessa* Acc. pl. neutr., som ofte ved *merki*.

iar, *er*, ogsaa L. 1346.

þit. Jfr f. Ex. **þit** paa Yttergård-Stenen i Upland, Conjunction: **þet** D. 8vo 49 (= L. 925).

sakat (sagt), se min Afhandl. om Rök-Stenen S. 15 f., 144 og min Bemærkning til L. 207.

huat véd jeg kun at forklare = oldn. *hugat*, Pcp. af *hyggja*: jfr Rydq. I, 432. Men Mangelen af **k** = *g* gjör Vanskelighed, især da Indskriften har **sakat**. Ikke ensartet er glsv. *donde*, der synes at være = *doghande*. Jeg skal mulig komme tilbage til dette Spörgsmaal i en anden Forbindelse. Jeg forstaar Meningen saaledes: Sandt er det, som blev sagt, nemlig om Thord; og saaledes som man tænkte sig det (med Hensyn til Thords fortræffelige Egenskaber), saaledes var det i Virkeligheden.» Liljegren, Dieterich og Stephens forstaa Indskriften paa en ganske anden Maade. I

sant er þet sum sagat var

synes Allitteration at være tilsigtet, men jeg antager det ikke for Vers.

Det betänkliga i att **huat** tolkas med *hugat* har prof. Bugge sjelf anmärkt. Denna inskrift hade jag ej ämnat upptaga bland de metriska, men den hade lockat mig som så mången före mig till tydningsförsök och jag vill meddela min uppfattning, som gick i helt annan riktning än prof. Bugges, i fall den skulle göra den någon tjenst, som en gång skall finna det rätta. Jag höll följande transscription för möjlig: *Gíslaug lét giarva markí þessa æftir Þórð auk Slóði lét giarva sendiár þit, sum sagat vas auk sum hratt vas þat.*

sendiár vore A. sg. af *sendiárr* en sammansättning med *árr* m. 'a messenger' lik isl. *sendi-boði*, *sendi-maðr* med samma betydelse. *þit* vore det fsv. adv. med betydelsen 'dit'. *hratt* vore antingen N. sg. n. af p. p. till isl. *hretja* 'to encourage' och i så fall en förstärkning af det föregående *sagat* eller ock N. sg. n. af adj. *hratr* 'bold, active, vigorous' och uttryckte i så fall *Slóði*'s stolta själfkänsla på grund af det vigtiga och vågsamma värf han hade utfört för den aflidnes väl. Öfversättningen vore alltså: *Gíslaug* lät göra detta minnesmärke efter *Þórðr* och *Slóði* lät skicka sändeman dit, som man sade och uppmanade; eller dit som man sade och hurtigt var det. Grammatiskt otadlig torde tolkningen vara, men alldeles osäker, då vi ej kunna redogöra för sändebudets uppdrag och de enskilda förhållanden, som föranledde dess afsändande. Dertill anmärker prof. Bugge, att *árr* 'Ærendsvend' ej är uppvisadt som prosaiskt ord om menniskor i den historiska tidens språk. Tänkbart vore, att *sakat* skulle sönderdelas till *sak at*: *Slóði* skickade sändeman dit som saken (= dråpet(?) af *Þórðr*) ägt rum *(vesa at)*.

---

92) **Strengnäs, i kyrkomuren, Åkers härad, Södermanland.** L. 957, B. 704. Tegning af Baron

Hermelin i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv.

ruar : auk : inki : burk · litu : ra . . | . . . sat · uirþriki : inkuars ma . . .

ruar hos Herm. förste Rune ufuldstændigt **r**, derpaa **u**, 3dje R. **a** (Kvist kun til höire Side), saa en krum Streg, der mulig hörer til Ornamenterne, endelig **r**. I B. först to rette Streger, der synes Ornamenter, derpaa **u**; saa en ret Stav, til höire for hvilken der er Afflækning af en Runes Bredde, endelig **r**.

auk, saa har L. gjættet; **a · m** (af anden Rune sees det överste, som paa **t**) B.

rurk B. **sat** B.: kun den överste Del af **s** sees, saa at Runen ogsaa kunde være et ufuldstændigt **h** eller **a**; **at** Herm. **iniuars** B.

Förste Brudstykke er i Prosa: *Róarr auk Ingiborg lētu ra[isa . . . .]*

Det fölgende synes at höre til Vers:

. . . verðr æigi
Ingvars ma[nna] A 1
. . . .

der bliver ikke af Ingvars Mænd . . . . . Eller:

[e]sat verðr engi A 2 1
Ingvars ma[nna] A 1

der er ingen af Ingvars Mænd værdig . . . . Heri synes at have været sagt, at den Mand, over hvem Mindesmærket er reist, har været blandt Ingvars Mænd, og at han blandt dem har udmærket sig.

---

93) Strengnäs vid gymnasium, Åkers härad, Södermanland. L. 959, B. 701, Dybeck, *Runa* fol. II, 19, 26.

ai . . . . . | . . . . . ua : . . ai . . . . . uni : aimunt . . . . || sunarla : a : sirkl . . . .

Mellem **ua** : og **ai** sees i B. to rette Stave. — **: a : sirkl** . . . er forvansket i B.

Mulig har Begyndelsen havt omtrent fölgende Form:

ai : . . . . . [**lit : hak**]**ua : stain** [**: þansi : at :**] **uni : aimunt**[**aʀ : sun**].

Allerede L. har foreslaaet: . . **ua : stain.** Vi vilde da her have Navnet **uniʀ.**

Slutningen er aabenbart Vers:

[dó] sunnarla D 1
á Serklandi C 1

Han (döde) sydpaa i Saracenernes Land.

Jfr L. 927; D. 8vo Nr 46. Istedenfor *[dó]* er ogsaa *[liggʀ]* eller *[fiall]* muligt.

---

94) Strengnäs, Åkers härad, Södermanland. L. 960. B. 703.

. . . **na · bist · mat · hi · aimi · uar ·**

Mellem **mat** og **hi** er der efter Tegningen Brud i Stenen, hvor en Rune kan have havt Rum.

Brudstykket giver os Slutningen af en Indskrift, hvori den Afdöde prises. Det skal maaske læses: [**han : ma**]**na · bist · mat**[**aʀ**] **· i · aimi · uar ·** Da vilde ✱ være feillæst for ᛦ. Eller har der staaet **matʀ** (som i L. 1266) eller **mata** (jfr **hena** L. 397) i samme Betydning som **mataʀ**, og **hi · aimi** for *í heimi?* Meningen bliver den samme. Han var den bedste til at give Mad (den gjæstfrieste) af alle Mænd i Verden.

Det synes Vers:

hann manna bezt B
mataʀ í heimi var.

Dog vækker den metriske Bygning af anden Linje Betænkelighed, thi den maatte henföres til 5-stavelses Vers.

mat er derfor maaské noget andet. For Adv. *best* (ikke Adj. *bestr*) jfr oldn. *hann var framarst þeira* og lign. Ogsaa i norrön Digtning forekommer *í heimi* oftere sammen med Superlativ.

---

95) **Åsby backe, Helgarö, Selebo härad, Södermanland.** L. 964, B. 706, Steph. III, 281 efter Tegning af Baron Hermelin, af hvem der ogsaa findes Tegning i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv.

: umal : auk : horaʀnla : raisti stain þanis : at aurgʀ || üsa : fauþra : stuol : auk : kul : übkas || ain : | hant : abka : sin

horaʀnla H. (d. e. Hermelin) efter min Kopi af hans Tegning i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv; **hiraʀnla** Steph. efter H.; **hlrʀnla** B. (med en Tværstreg som Kvisten paa **a** mellem **r** og **ʀ**).

þanis H.; **þans** B. — **aurgʀ** H.; **aurfʀ** B. — **üsa** Steph. efter H. og B.; **usa** min Kopi af H. — **übka** H.; **rbkas** B. — **ain :** i en egen liden Slyngning (ensartet med den, hvori **üsa** staar) B.; mangler hos H. — **hant** H.; **hsat** B.

Nogle Ord i denne Indskrift er umiddelbart forstaaelige, som förste **auk, raisti stain þanis at** og **fauþra** (skjönt **þanis** og **fauþra** er underlige Former). Men andre Ord som **horaʀnla, aurgʀ, stuol, übkas, abka** synes mig meningslöst Labbelændsk, saaledes som de her er skrevne, trods Stephens's Tolkning. Den Omstændighed, at der er skrevet **þanis**, medens den rette Form er **þansi**, förer paa den Formodning, at Forstaaelsen her med Flid er vanskeliggjort derved, at Runer er omsatte, saaledes som f. Ex. i D. I. 102 og L. 629.

Og den Omstændighed, at der her er skrevet **fauþra :** medens **fauþr** er den rette Form, lader os formode, at ogsaa Skilletegn her er omsatte for at vanskeliggjöre For-

staaelsen. Idet jeg anvender disse to Nögler til Forstaaelsen, tror jeg, at Indskriften, for at forstaaes, maa efter foretagne Omflytninger læses paa fölgende Maade:

ulma auk hon aralʀ raisti stain þansi at ruaʀ kusa fauþr as tu o lauk kul kauba sain han kabat sin.

I phonetisk Omskrivning og med Verslinjerne metrisk ordnede:

(H)olma auk hǫnn (H)aral(d)ʀ ræisti stæin þansi at Róar Kussa fǫðr. æs dó ą laug.

gull kaupa sæinn E 1
hann gabat senn. B?

Holma og han Harald reiste denne Sten efter Roar Kusses Fader, som fandt sin Död ved Badning.

Sen til at kjöbe Guld, gav han det (bort) med én Gang.

ulma Kvindenavn *Holma*, *Hulma*, i Accus. **hulmu** L. 1038 (saa Hofberg, ikke **ulmu**). Tilsvarende Mandsnavn **hulmi** oftere, **ulmi** L. 502, Accus. **ulmo** L. 1014.

hon aralʀ, *hǫnn Haral(d)ʀ*. Brugen af *hann* foran Navn er bekjendt. Jfr **han kuti** L. 1098.

Her fremhæver *hǫnn* Manden i Modsætning til den foran nævnte Kvinde.

aralʀ uden *h* som **ulma**. *d* er trængt ud mellem *l* og *r* som i **ikialr** D. 8vo Nr 37. Uden Omsætning skulde snarest være skrevet **hon aralr** med **r**, ikke **ʀ**, men omsat er det skrevet **horaʀnla** med **ʀ**, ikke **r**, fordi Casusmærket efter **a** skrives **ʀ**. Jfr min Bemærkning til L. 1267.

raisti i Ental, retter sig alene efter det nærmeste Subject, som oftere, f. Ex. 603: **iubrn auk ini riti.**

ruaʀ d. e. *Róar*, ældre *Hróar*. Skrevet med **ʀ**, uagtet *r* i Navnet er oprindeligt; jfr f. Ex. **uaʀ** L. 874.

ᚴᚢsa, **kusa**, d. e. *Kussa*. Prikkerne i Runerne er i denne Indskrift snarest uden sproglig Betydning; se herom

Brate til nr 26, not 14, s. 88. Om Navnet *Kussi* se Thomsen, *Ryska rikets grundläggning* S. 122.

fauþr. Ogsaa ellers i Acc. sg. uden **u** mellem **þ** og **r**: **fauþr** Göksstenen i Södml. (L. 966) efter Säve og Bellefors i VGötl. (*Ant. Tidskr. f. Sverige*, II, 137); **faþr** L. 154, L. 352, L. 1733.

Jeg forstaar **kusa** som Navn i Gen. styret af **fauþr**, ikke som Tilnavn i Accus., da baade Forekomst af Tilnavn og Mangel af *sinn* er sjælden i sv. Indskrifter (uden, for *sinn*'s Vedkommende, hvor Udtrykket er poetisk). Den Mand, til hvis Minde Stenen er sat, betegnes altsaa efter sit Slægtskabsforhold til en anden Person end de, der har sat Stenen. Jfr f. Ex. L. 755: **abtur bruþur ruþilfaʀ**; L. 746 (D. I, 111): **eftir antuit faþur . . . frenta kirþars**.

as Pron. rel., saa ogsaa skrevet L. 895, L. 1342. Ialfald i L. 964 kan Udtalen *æs* forudsættes.

tu = *dó*. **o lauk**, *ą laug*; glsv. *logh*. I Oldn. har jeg kun seet *í laug* og *at laug*, men ikke *ą laug*.

kaüba betegner snarest Udtalen *kaupa*, saa at Prikken i **u** er uden sproglig Betydning. Dog kunde Udtalen *koypa* stöttes bl. a. ved *kjöypa* i nynorske Dial.

gull kaupa. Jfr Ordsproget »En kan kjöbe Guld for dyrt.»

kabat, *gabat*. **b** ligesom i **sialbʀ** Kärnbo, **raubaʀ** og fl. Rök, **nairbis** Tryggevælde, se min Afhandling om *Rök-Stenen* S. 114 f. **kabat**, *gabat* giver os neppe et Exempel paa det nægtende enklitiske *—at* i Svensk. Jeg forklarer det heller = *gaf þat*, ligesom jeg skal söge at vise, at Rök-Stenen med de ældre Runer har **ubad** = *uf þat*. I **kabat** er *þ* mulig assimileret med *b*, saa at förste Stavelse er lang.

sin, *senn* = oldn. *senn* »med én Gang». Glsv. sjælden *ij sæn*, oftere *sændær*, *j sænder*, se Rydq. II. 588; V, 130 f.

96) Göksstenen, Härads socken, Åkers härad, Södermanland. L. 966. C. Säve, *Sigurds-ristningarna.*

: **iuraʀi** : **kaum** : **isaio** : **raisti** : **stai** : **ain** : **þansa** // **at** : · **þuaʀ** : **fauþr** : **sloþn** : **kbrat** : **sin** : **faþu** . . . **uli** · **hano** : **msi** +

Den första runan (**i**) uti ordet **iuraʀi** samt en prick derframför äro å figuren i Atlantican fullt tydliga: men nu återstår deraf blott den nedra delen af **i**, under det att toppen deraf och pricken hafva afflagnat. Längre åt venster kan man dessutom ännu skönja en, äfven i Atlantican synlig, fot af en runa (möjligen ett **i**), hvilket således varit det föregående ordets slutruna (C. Säve).

uli · **hano** : **msi** + fragmentets läge tyckes blifva sådant, att dess runor skulle hafva följt så nära efter det vid luckan afbrutna ordet **faþu**(**r**?), att allenast 3, högst 4, runmynder kunnat rymmas i mellanrummet (Säve).

Efter **msi** + fölger en Streg, der efter min Mening ikke er Runen for **i**, men en Del af Slyngningen.

Denne Indskrift er skreven med saa mange vilkaarlige Kunstlerier, at en sikker Tolkning ikke vel er mulig. Det er et meget voveligt Forsög, jeg her meddeler.

Stærke Runeomflytninger forekomme her ligesom i L. 964; jfr derom Excurs til L. 1307.

iuraʀi. Her holder jeg de to **i**'er for vilkaarlige Tilföielser for at vanskeliggjöre Forstaaelsen og **uraʀ** for omsat af **ruaʀ**. Tilföielsen af **i** i Ordets Begyndelse kan være foranlediget vid Former, som **isolu**, Sjæl, **istain**, Sten.

kaum omsat af **kuma**. Mandsnavn **kumi**, *Gumi*, L. 270, L. 682; *Gummi* f. Ex. *Dipl. Norr.* III Nr 242 (Jæmtland); gldansk *Gumme*.

isaio. Ogsaa her holder jeg de to **i**'er for vilkaarlige Tilföielser. I **sao** er ᚴ for **n**, ligesom omvendt ᚾ for **a** i **sloþn** . **sno** omsat for **son**. Ordet er skrevet med **o son** f. Ex. L. 165.

stai : ain efter min Formodning ikke for **stain ain**, men vilkaarlig Udvidelse af **stain**.

þuaʀ omsat for **uþaʀ**, *Auðar*.

sloþn = *Slóða* (Säve).

kbrat. Heri er **k** at tage som **ak** med Gjentagelse af **a** fra foregaaende Ord (Säve). I **brat** formoder jeg Omsætning af **abtr** »efter». Jfr **abtir** L. 262, **abtiʀ** oftere, **aftr** L. 324, 680, 1040.

Jeg udfylder **faþu[r : k]uli** · og forstaar **hano** som **han o**.

msi Omsætning for **sim**. Derefter tænker jeg mig: [**kalum : skifti**]. Indskriften endte vel til venstre for **iuraʀi**.

For at blive forstaaelig maa altsaa Indskriften efter min Formodning forandres til:

ruaʀ kuma son raisti stain þansa at uþaʀ fauþr (eller **faþur**) **sloþa ak abtr sin faþu[r k]uli han o sim** [**—kalum skifti**].

I phonetisk Omskrivning: *Róaʀʀ Guma son ræisti stæin þansa at Auðaʀ faður* (eller *fǫðr*) *Slóða ǫk æptr sinn faður.*

gulli hann á Sem— E 2
[gallum skifti]. A 1

»Roar Gumes Sön reiste denne Sten efter Audar Slodes Fader og efter sin Fader. Guld han i Semgallernes Land skiftede.»

raisti, *ræisti*. Indskriften er ristet paa en urörlig Stenblok; se Säve S. 35 (355). **raisti** er dog neppe her at oversætte »ristede» som L. 122.

gulli skifti. Jfr Doc. Brates Bemærkning til L. 874.

Sem-Gallum. Jfr L. 944; Zeuss, *Die Deutschen* S. 680 f.

Netop Skrivemaaden **msi** giver os Ret til i denne Indskrift at antage stærke Omsætninger, ligesom **iuraʀi** med **ʀ** foran **i** og **stai : ain** peger hen på vilkaarlig Ud-

videlse af Ord ved Tilföielse af Vokaler. Ogsaa i L. 968 er Ord udvidede ved vilkaarlig Tilföielse af Vokaler, f. Ex. **uarþi** = *varð*. Ved de stærke Omflytninger er L. 966 nær beslægtet med den ikke langt borte værende Indskrift L. 964, ligesom Slyngningerne paa de to Stene ligne hinanden. Begge Indskrifter har Formen **fauþr** og ᚽ for Præpos. *á*. Det ligger nær at formode, at den *Róarr*, jeg har fundet nævnt i L. 964, er samme Person som den *Róarr*, der efter min Tolkning er nævnt i L. 966.

En stærk Stötte for min Tolkning af L. 966 finder jeg, foruden i L. 964, ogsaa i L. 971 (Grönsta gärde), som derfor her medtages.

---

97) Grönsta gärde, Klosters socken, Öster-Rekarne härad, Södermanland. L. 971, B. 747.

sinfaþur : raistii : stain : þansi : at : þurstain : fauʀi : maisi :

Her synes mig förste Navn umuligt og de to sidste Ord, som de her er skrevne, meningslöse.

I **sinfaþur** formoder jeg en forsætlig Omflytning af **frustain**, *Freysteinn*. At der er skrevet **—faþur**, ikke **—fatur**, er efter min Mening gjort for at fremhringe en vildledende Lighed med Ordet for »Fader«.

I **raistii** er, hvis Afskriften er rigtig, det ene **i** vilkaarlig tilföiet. Eller for **raisti : istain**

fauʀi : maisi : skal forstaaes som **fauʀ i saimi**, *fór í Sæmi* »han drog til Semland». *Sæmi*, Accus. af **Sæmir*, hos Saxo Grammaticus *Sembi*, *Sembones*, hos andre danske Krönikeskrivere *Sembi*, *Sambi*, *Sami*, som boede mellem Deime, Pregel og Havet (Zeuss, *Die Deutschen* S. 675 f.). **saimi**, *Sæmi* er en Form som glsv. *Dæni*, Dansker, Rydq. II, 267. **fauʀ** med **au** som **fauru** L. 927 og **faur** D. Svo II, S. 46; med **ʀ** som **þuaʀ**, d. e. **uþaʀ**, i Accus.

---

98) Kjula ås, Kjula socken, Öster-Rekarne härad, Södermanland. L. 979, B. 753, Stephens II, 801. R. Dybecks två flera gånger med stenen kollationerade teckningar i k. Vitterh. Hist. och Ant. Akad:s arkiv.

alrikʀ ⁑ raisti ⁑ stain × sun × siriþaʀ[2] × at[1] × sin | faþur × sbiut || × saʀ[2] × uisitarla[3] × um × uaʀit · hafþi × burg × um | brutna : iauk[4] × um | barþa × | × firþ × han × karsaʀ[5] × kuni[6] × || alaʀ ×

98. [1] L.; B. **al.** [2] **s** har formen |1.

[3] L.; B. och Dybeck **uisitaula.**

[4] L. **auk**; B. **i auk**. Mellan **i** och **auk** har Dybeck ett litet åt höger snedt uppåtgående streck vid nedre slingan. Detta **i** kunde synas utan språklig betydelse och betraktas som stafven till ett tillämnadt **a**, hvars kännestreck lemnats outfördt till följd af stenens beskaffenhet på detta ställe. Hela typen utfördes derför på det lämpligaste stället omedelbart derefter. På detta sätt kunde må hända ock det öfverflödiga andra **i** i **uisitarla** bedömas. Inskott af svarabhaktivokal mellan *s* och *t* torde vara en fonetisk raritet och får ej tillgripas, så länge annan utväg till förklaring finnes. och i detta fall finnes till och med ännu en förklaringsmöjlighet. I många inskrifter möter **is** för väntadt **s**, t. ex. **istain** L. 467, 998 m. fl., **istin** L. 722, 723 'sten', **isin** L. 603, **isʎn** L. 988 'sin', **isolu** L. 934 'själ', hvilket torde böra förklaras som en typologisk företeelse. Ej sällan har **s** samma form som i not 2 här ofvan, och stundom utdrages äfven andra stafven till öfre slingan, så att en typ lik **h** i den äldre runraden uppstår t. ex. D. 8:vo 69 och L. 1991. Det anförda **is** antager jag vara en utveckling af dessa typer, så att säga en kompromiss mellan dem och normaltypen och denna kompromiss kan då tänkas äfven stundom hafva uppträdt som **si**. Vill man sålunda uppfatta **is** för **s**, som typologisk afart af **s**-runan, kan man fatta det besynnerliga **ts** för **st**, hvilket rimligen ej har ljudlig betydelse, som en samstafva runa **st** med begagnande af denna tudelta typ **s**. **ts** för **st** förekommer ej alltför ofta, t. ex. **tsin** L. 1117, 1119, D. 8:vo 35, W. 43; **þurtsin** 1119, **tsain** L. 1085; **þurtsain** D. II, 116; **umunaʀts** L. 1267.

[5] B.; Dybeck på en som fullt tillförlitlig uppgifven teckning **karuaʀ**; på en annan, gjord efter ytterligare noggrann undersökning, är den fjerde runan betecknad som otydlig, men närmast lik **s**.

[6] L. **ku*n*i**.

Fonetisk transscription: *Alrikr raisti stain, sun Si(g)riðar at sinn faður Spiút*[7].

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: Tegning af Baron Hermelin i k. Vitterh. Hist. och Ant. Akad:s Arkiv.

Hermelin har ^ efter **sin**. Mulig allerede:

sun Siriðar
at sinn faður Spiút

ment som Vers. I anden Verslinje ser jeg Efterligning af ældre Indskrifter, hvori *at sinn faður* uden Navn har dannet en Linje.

uisitarla = *vestarla*. Jeg antager at andet **i** her er en (unödvendig og uheldig) Betegnelse for en Vokallyd, som Runeristeren har troet at höre. Men det har i Virkeligheden ikke været en fuldt udviklet Vokal, der har dannet en Stavelse. »Hvislelyden *s* har noget, der minder om Vokalen *i*» siger J. Storm i *Norregia* I, 89. Denne *i*-lignende Lyd kan fremtræde tydeligere artikuleret ved Forbindelsen af *s* med *t*, som i nypers. *ſsitāreh* Stjærne = Zend. *çtare*.

Foran **auk** har Hermelin **i :**, men **a** i **auk** er hos H. utydelig. Jeg finder intet Bevis for, at man har kunnet sige *berja borg* i Betydning af »at fælde Borgmænd». Derfor forstaar jeg med Stephens **firþ**, *ferð* som Object for *barða*, uden dog derfor med Stephens at henföre det til samme Verslinje som *barða*. *ferð* betyder her, som i norrön Digtning, »Folk», »Krigere». **i :** foran **auk** antager jeg for rigtigt og forstaar det som *í* »deri» (i Borgen). For *í* (i den) jfr f. Ex. Atlamál 41: *meðan í gnd hiəti* (i ham); Vaf. 31: *unz ór varð jotunn* (deraf). Med stillingen af *ferð* i Verslinjen jfr *hár baðmr* Vspá 19, *hopt* Vspá 34; *stain* L. 897: *auk* er ved poetisk Ordstilling sat efter *í*. Denne Ordstilling har vistnok sin Grund deri, at *auk* oprindelig er

[7] För transscriptionen af det återstående af inskriften se prof. Bugges förslag och min framställning nedan i anledning af det samma.

et Adverbium »tillige». Lignende Ordstilling i Hávamál 143: *Dvalinn ok dvergum fyr;* Atlakv. 35: *jǫfrum ok ǫlkrásir valði;* L. 879: **kara auk stainbro.**

Tilbage staar: **han** × **karsaʀ** × **kuni** (af **n** sees paa Hermelins Tegning kun Kvisten, ikke Staven) × **alaʀ.** Dette maa betegne *hann kunni* (kjendte eller forstod) *allaʀ* **karsaʀ.** Altsaa har, som Allitterationen med *kunni* viser, **karsaʀ** været udtalt med *k*, ikke med *g*. Det maa, hvis Læsemaaden **karsaʀ** er rigtig, være et Hunkjönsord i Accus. Flertal, af Nom. Ental **kǫrs*. Dette **kǫrs* er mulig et fremmed Ord. Jeg tör ikke tænke paa ags. *ceaster, cæster,* Borg, da jeg ikke kunde godtgjöre, at *karsaʀ* kunde være omsat for *kas(t)raʀ*. Jeg har tænkt mig som en Mulighed, at **kǫrs* kunde stamme fra byzantinsk χοῦρσον, Streifetog, og at dettes Flertalsform χοῦρσα var blevet opfattet som Hunkjönsord i Ental. Herfra er ogsaa laant kirkeslav. *chusa, chosa,* fem. insidiae, rapina, der ligeledes forudsætter et Hunkjönsord i Ental. I Byzantinsk skrives ogsaa med ο χοσιάριοι, χοσαριοι. Græsk *o* er her, hvis min Gjætning om *karsaʀ* er rigtig, i Oldsvensk gjengivet ved *ǫ*. Saaledes er fremmed *o* i Oldnordisk oftere gjengivet ved *ǫ*, f. Ex. Navnet paa et Landskab i Skotland oldisl. *Atjǫklar* af gael. *Ethocl* (Munch, *Norske Folks Historie c* S. 846). *Athotla* (Stokes, *Goidel.* S. 115), nu *Athole*. **kǫrs* maatte efter nordisk Analogi danne Accus. pl. *karsaʀ*. Et Laanord, der hörer til samme Ordstamme, er oldisl. *kussari*, se *Arkiv f. nord. Filologi* II, 167 f.; dettes Vokal slutter sig til byzant. χουρσάριοι. Jeg formoder altsaa, at **kǫrs*, Acc. pl. *karsaʀ* betegner Streifetog til Sös med lette Skibe.»

Altsaa: ***burg*** (eller *borg*) *um* ***brutna*** (eller: *brotna*),
í auk um ***barða*** A 3
ferð, hann ***karsaʀ*** A 3
kunni *allaʀ.* A 1

»han kjendte alle Korsartog»; han var övet i alskens Streifetog til Sös (saadanne som udförtes af *cursarii*).

I prof. Bugges ofvan meddelade tolkning förefaller mig den inkranglade ordställningen betänklig, ehuru visserligen prof. Bugge vetat styrka densamma med mycket goda analogier. En enklare tydning förtjenar dock alltid företräde framför en mera inveckladl, och ur den synpunkten torde följande uppfattning låta försvara sig, till hvilken jag kommit efter erhallen kännedom om prof. Bugges tydning och i anslutning dertill. Under antagande att **i** framför **auk** har spraklig betydelse, men utgör ett genom afflagning vanställdt **h**, läser jag **hauk × umbarþa**, hvilket jag tolkar *hoggum barða* 'slagen med hugg' och hänför till **firþ**, *færð* i likhet med prof. Bugge. Manga exempel finnas på att **au** är u-omljudet af *a*. Äfven derpa att skiljetecknet står mellan stam och böjningsändelse finnes exempel, jfr L. 93 (nr 6, not 12, s. 33) **runaʀit ar** *rúnaʀ réttar* och L. 927 (nr 84) **a : ustarlar : ni** *austarla ærni*, **sark : lan : ti**, *Særklandi*. Möjligen var detta anbringande af skiljetecknet en utväg för ristaren att visa sin konstfärdighet och sätta skarpsinnet på prof hos läsaren, hvilken det var så mycket lättare att föra bakom ljuset, som han onekligen väntar, att **um** uti **umbarþa** skall vara af samma slag som i **umbrutna**. **firþ** *færð* fattar prof. Bugge i betydelsen 'folk, krigare'. Månhända förtjenar det i detta sammanhang påpekas att i *The Saxon chronicle*, jfr Steenstrup, *Normannerne* I s. 276, II, s. 82 not., *fyrd* är det stående uttrycket för den engelska, *here* för den danska hären. Möjligen kan alltså *færð* här utmärka särskildt den engelska hären som Spjuts fiender. Huruvida prof. Bugge vid tydningen af **karsaʀ** träffat det rätta, är jag ur stånd att afgöra, men upptager hans tolkning, helst som den från innehållets synpunkt just är hvad man här väntar.

Inskriftens metriska del finge alltså följande utseende:

sáʀ vestarla C 1
um vaʀit hafði. C 2

burg um brutna. A 1
hoggum barða A 3
færð; hann karsar A 3
kunni allar. A 1.

Öfversättn. af hela inskriften[8]: *Alríkr*, son af *Si(g)ríð*, reste stenen efter sin fader *Spiútr*, som vesterut hade brutit borg och borgmän slagit. vikingafärder väl han kände.

---

99) Valby, Öja socken, Vester-Rekarne härad, Södermanland. L. 992, B. 759. Tegning af Baron Hermelin findes i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv.

stin : fastulfʀ : heriulfʀ : ristu stin × þansi : eftiʀ : kilf : faþur : sin : auk at ulf || briuþur : kilfs : kauþu : kuml snaliʀ suniʀ hulmlaukaʀ

briuþur, saa baade B. og Hermelin, ikke **bruþur** som L. — **kauþu**, saa baade B. og Hermelin, ikke **karþu** som L.

Phonetisk Omskrivning: *Stæinn, Fastulfʀ, Hærjulfʀ ræistu stæin þansi eftiʀ Gelf, faður sinn, auk at Ulf, bróður Gelfs.*

goðu kuml snælliʀ C 1 v.
syniʀ Holmlaugaʀ D 1 v.

»Stein, Fastulv, Herjulv reiste denne Sten efter Gelv, sin Fader, og efter Ulv, Gelvs Broder. Holmlaugs dygtige Sönner gjorde Mindesmærket.»

Acc. **kilf**. Gen. **kilfs**. Kan neppe være for **kilif** *Gæiʀlæif*. Jeg formoder deri et Navn *Gelfʀ*, opstaaet af *Gæiʀulfʀ*, som *Þólfʀ* af *Þórulfʀ*.

I **briuþur** forstaar jeg ikke **i** foran **u**.

---

[8] Öfvers. är fri, delvis hemtad ur Schücks *Svensk Literaturhistoria* s. 27.

kauþu betyder gjorde. De i andre Indskrifter forekommende Former af gjorde uden *r* tale for, at **au** i **kauþu** har været udtalt *o* eller *ǫ*, ikke *au*, og ved her at antage kort Vokal i förste Stavelse faar man et sædvanligere Metrum end ved at antage Diphthong. Jeg tror derfor, at **kauþu** gjengiver Udtalen *gǫðu* eller *goðu*. *r* mangler ogsaa ellers i Præteritum af dette Verbum. Tredje Ps. Ental: **kaþ** L. 208; **kiaþi** L. 238 (foran dette Ord: **ahbaþr** d. e. *Hagbarðr?*); **kaþi** L. 1536 (Thorsen Nr 9); **kæþi** Thorsen Nr 58. Tredje Ps. Flertal: **kaþu** L. 1541 = Thorsen Nr 5 (der nævner samme Person som Thorsen Nr 9); **keþu** paa Qvarntorp-Stenen i Svanshals socken i Östergötland. Det er altsaa klart, at Mangelen af *r* i Præteritum ikke grunder sig paa Feilristning. Derimod mangler **r** ikke i andre Former af Verbet. Undtagelsen **kea** L. 251 grunder sig vel blot paa forkortet Skrivemaade, da ogsaa flere andre Ord i denne Indskrift er skrevne forkortet. At forklare Mangelen af *r* i Præteritum er vanskeligt. Jeg formoder, at vi skal gaa ud fra Formen **garwiðō*, thi *r* i en Form **garðō* kunde ikke fortrænges. **garwiðo* blev först kanske til **gorwða*. Deraf opstod efter min Formodning ved Epenthese **gourða* med Diphthong i förste Stavelse. Efter Diphthong kunde *r* foran Consonant trænges ud; saa opstod **gouða*. Og endelig blev, ved Association, fra andre Former af Verbet den i disse forekommende korte Vokal i förste Stavelse indfört i Præteritum. Med Hensyn til Epenthesen sammenligner jeg *auðlingr* = ags. *æðeling*; norsk *hauldr* Odelsbonde ved Siden af ældre *hǫlðar* = ags. *hæleðas*; *raukn*. jumenta, ved Siden af *rekinn* Okse. Det norske Stedsnavn *i Aukrene* Aslak Bolt 115, nu udtalt *Aukra* af **Akrin*. Mest oplysende er her *haust*, ags. *hærfest*, oht. *herbist*. Som urnordisk Form for Dativ opförer jeg **harbuste*. Dette blev regelret til **harwustē*. Dette ved Epenthese til **hǫurste*, og dette endelig til *houste*. Her er först

Epenthese intraadt og derpaa *r* udtrængt ligesom efter min Formodning i Præteritum af »gjöre». Paa lignende Maade er Formen *haust* forklaret af H. Falk i hans Prisafhandling om *Sammensætning i Oldnorsk*. Med ham er jeg ogsaa tilböielig at tro, at *aumr* hörer sammen med *armr*. Mulig opstod af **armuligar* (*u* paa Grund af *l*) en Form **ǫurmligr* og deraf *ǫumligr*. Jeg maa indrömme, at jeg endnu ikke forstaar, under hvilke Betingelser der ikke intræder *ǫ*, men *au*, kun saa meget tror jeg at se, at *au* indtræder foran en Forbindelse af Konsonanter, af hvilke den ene er *l*, *r* eller *n*.

snaliʀ. I Acc. sg. m. er skrevet **snalan** L. 790.

---

100) Lilla Kyringe, Björkstads socken, Ytter-Tjurbo härad, Vestmanland. L. 998, 999, B. 1084.

L. 998. **higulfr × lit × kira × merki × þisa × at × | knut × fhþur | shn · uk × kuþlugu × ksustr × hianis bali × riti × istain**

Andra sidan. L. 999. **× sten hafir × riton × þon × stontn**[1] · **mo × bali ihi rauþi × üftir × bruþu bali**

Fonetisk transscription, L. 998: **higulfr** *lét gæra mærki þessa at Knút faður*[2] *sinn*[2] *ok Guðlaugu systr*[3] *hans*[4]. *Bæli rétti stæin.*

---

100. [1] B.; L. **stonta**.

[2] Om **h** i bet. **a** se n:r 24, not. 2 s. 81, Något säkert ex. på **h** i bet. **i** har jag ej antecknat, men närstående utvecklingsformer af **i** finnas i futhorkerna från Ullerud, L. 2003 och Odensåker, L. 1984.

[3] Jfr **faþr** L. 154, 352. Hofberg läser dock **ksustir**, se prof. Bugges anm. Ristningen **ksustr** torde vara att likställa med **istain**, **isin**, **isolu** o. s. v., se nr 98, not. 4 s. 216. Om kännestrecket för **k** verkligen finnes på stenen, torde någon variant af **i**, som jag ännu ej antecknat från någon inskrift, ligga till grund för detsamma. Nära kommer formen på **i** i **rsti** D. I, 230, motsvarande **risti** L. 244.

[4] Ristningen **hianis** måste efter sammanhanget trots alla typo-

Andra sidan, L. 999: *Stæin hafir rettan*[5], *þann's standa má*, *Bæli hinn*[6] *rauði æftir*[7] *bróður*.

Öfversättning. L. 998: **higulfr** lät göra denna vård efter *Knút* sin fader och efter *Guðlaug* hans syster. *Bæli* reste stenen.

L. 999: En sten, som stå kan, har *Bæli* den röde rest efter sin broder.

Metrisk är inskriften L. 999:

Stæin hafir rettan	A 1, vs
þann's standa má	B
Bæli hinn rauði	A 1, v 1.
æftir bróður	A 3

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »En Tegning af Hofberg findes i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv. Efter Hofberg har jeg noteret

logiska svårigheter vara *hans*. Det slutande **is** för **s** kan uppfattas som det börjande **is** uti *istain*, **isin** m. fl., se 98, not. 4. Det oförklarliga **ia** försvinner efter Hofbergs läsning **hanis**, se prof. Bugges anm.; jfr dock not. 6.

[5] A. sg. m. p. p. Jfr konstruktionen å Kjula-stenen, L. 979, här ofvan n:r 98.

[6] Denna transscription är blott ett förslag. Närmast ligger till hands att tänka på artikeln *enn*, *hinn*. Denna synes möjlig blott om sista **i** uti **ihi** är en lemning af **n** och **ih** får läsas **ia**, jfr ofvan not. 2. **fhþur**, och vara digrafisk beteckning för *e*. En transscription, som dock lemnade det första **i** oförklaradt och derför kanske bör förkastas, vore *Bæli hér rauði* etc., (B. den röde har här rest en sten) etc. Något för dess sannolikhet talar jämförelsen med den ofta förekommande formeln: »här skall stå» o. s. v. Liljegren, *Runlära*, s. 83, öfversätter: »Bale — här på godset (i häradet)», men denna öfversättning, ur innehållets synpunkt litet tilltalande, torde hafva ännu större typologiska svårigheter att öfvervinna.

[7] Wimmer, *Run. Opr.*, 217 säger om Sondervissingstenens **uft** »= *uft* (sideform til *aft*, skrevet **aft**)». Huru en sådan sidoform skall språkligt rättfärdigas, vet jag icke. I mig tillgängliga ordböcker har jag ej funnit någon motsvarighet i litteraturspråket, utom att Rydqvist, IV, 98 anför *öptir* från Hels. L.

följende afvigende Læsninger. L. 998: **hikulfr** og **mirki** og **guþlugu · ksustir × hanis.** L. 999: **bali × hi rauiþi × uftir** (**hi** utydeligt).

higulfr eller **hikulfr** forstaar jeg som *Ingulfr;* jfr **hikif**[**astr**] L. 935 = *Ingifastr.* L. 928 læser Hermelin **hikulfr.** Skriftformen **ksustir** kunde mulig forklares saa, at Runeristeren feilagtig begyndte paa at skrive det foregaaende Ord **kuþlugu** (**guþ**—), men fortsatte rigtig, efter at han havde skrevet **k.**

Jeg antager Hofbergs Læsninger **sustir** og **hanis** for de rette.

L. 999. Jeg antager Hofbergs Læsning **bali** × (ikke **bali i**) for den rette. Den af Doc. Brate som andet Alternativ nævnte Tolkning *Bæli hinn rauði* synes mig den rette. **hi** er da vel forkortet Skrivemaade. Om *Băli* eller *Bæ̆li* se min Bemærkning til L. 692 S. 134.

œftir er efter min Mening opstaaet af *eftir* eller *æftir* vid Indflydelse af *ft.* Paa lignende Maade gaar i norske Dialekter *lefsa* over til *löfse, löpsa, rev* (oldn. *refr*) til *rör, neve* (oldn. *hnefi*) til *növe, leive* (oldn. *leifa*) til *löyve* o. s. v. Dalmaalet har *œ* for »älf». For oldn. *hleifr*, glsv. *lever* har Rietz fra Blekinge Formen *löiv.* I Aslak Bolts Jordebog S. 60 skrives *loftra wager* for ældre *leiftravágr.* I Hels.-L. forekommer *öptir* (Rydq. V, 98). Ogsaa i norske Diplomer finder man ofte Former med *ø (øptir).*»

---

101) **Capellansvreten i Fläckebo socken, Norrbo härad, Vestmanland.** L. 1005—1006 efter Celsius. Dybeck, *Runa* fol. II, 24. Tegning af Hofberg i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv.

»Stenen är . . styckad i två delar. En tredje del af honom var redan i början af 1700-talet förkommen» (Dybeck).

L. 1005: **buonti** · **kuþr** · **hulmkaetr** · **lit** · **resa** · **uftir** × **oþintisu** × **kunu** × **seno** × **ku** . . | . . . **sestr** × **kuþ** . . . . .

L. 1006: **kumbr** × **hifrüa** × **til** × **hasuimura** · **iki betr** × **þon** × . . . | . . . **roþ** · **baler** × **risti** · **runi** · **þisa** · **sikmuntar** × **uar** . . .

I en egen Linje: **büirai**

L. 1005. **hulmkaeter** D.; **hulmkoatr** L.; **hulmfoitr** H. (d. e. Hofberg). — **ku** . . H.; **k** . . L. — **sestr** kun L.

L. 1006. **kumbr** D.; . . **lmbr** L.; **hifrüa** L.; **hifrua** H.; **hifrüi** D. — **hnsuimura** D. (anden Rune ꞁ): **hasvi murn** L. — **betr** L.; **biter** H.

Ordene fra . . . **roþ** til og med **uar** . . . mangle hos H. **baler** D.; **balir** L. — **sikmuntar** eller helst **sumuntar** D.; **rikmuntir** L.

buirai H.; **büira** . . D.; mangler hos L.

Jeg forstaar Indskriften, phonetisk omskreven, saaledes: *búąndi góðr Holmgøtr lét résa aftir Óðindísu kunu siną gó[ða], systir Guð . . . .*

Kumbr hífróa	C 1
til Hasumýra	C 2
égi betri	A 1
þąn [Óðindís].	B
Róð-Baler risti	E 1 utv.
rúni þessa.	A 1
Sigmundar var [barn],	E 1
bý er átti.	A 1

»Den gode Bonde Holmgöt lod reise (denne Sten) efter Odendisa, sin gode Kone, Gud . . .'s Söster. Der kommer ikke en bedre Husfrue til Hassmyra end Odendisa. Baler den röde ristede disse Runer. Hun var Datter af Sigmund, som eiede Byen.

hulmkaetr antager jeg for opstaaet af *Holmgautr;* jfr Accus. **hulmkut** L. 474. Om förste Led her har været udtalt *Hulm-* eller *Holm-*, lader sig ikke bestemme, thi

o (kort eller langt) betegnes i denne Indskrift baade ved **u** og **o**. For andet Led jfr **kaeti** (Dat.) L. 312 = *Gauti* (*Góti*) og **bereþr** L. 461 = *bróðr*.

Naar Holmgöt betegnes som *bóandi góðr*, er det förste af disse Ord snarere at forstaa som »Bonde, Jordegodsbesidder», end som »Husbonde». **kuþ** .... efter **sestR** maa være Begyndelsen af et med *Guð*- sammensat Navn i Genetiv.

kumbr. Glsv. *cumbr* Gotl.-L., *combir* Vestm.-L.; gldansk *cumbær, kumbær* Sk.-L.

hifrüa. Man vil ikke faa rigtigt Udtryk ved at forstaa dette som **hif früa** og ved at tage **hif** som Adj. = *hæf* (jfr **hifan** L. 424) og **betr** som et Adverbium, der bestemmer dette Adjectiv. Efter Sammenhængen synes **hifrüa** at maatte betegne d. s. s. *húsfrúa*. Jeg finder deri et Hunkjönsord, som svarer til got. *heiwafrauja*, Husherre. Jeg antager, at det har været udtalt *hífróa*. Samme förste Led forekommer i glsv. *hiskepr*, Familie, i Gotl.-L., i oldn. *híbýli*; andre oldn. Sammensætninger har Formen *hý*—. Andet Led antager jeg for *frøa* af *frøja, frøyja*; jfr glsv. *døa* = *døia* (Rydq. I, 136).

Jeg formoder, at der skal læses **hasumura**, *Hasumýra*. Byen heder nu *Hassmyra*, skrevet *Hasamyr* 1445, *Haasemyra* 1618, *Haslemyra* (vistnok feilagtig) 1652 efter Dybeck[1]. Förste Led kommer vistnok af Adj. *hǫss*, graa, hvoraf Stedsnavnet *Haskollar* (d. e. *hǫs-kollar*, Graatoppe) i Norge. Navnet betegner altsaa »de graa Myrer». *Hasumýra* = *hinna hasu mýra* er en Sammensætning som *Hvítakristr*.

betr er efter min Formodning forkortet skrevet for **betri** (**betre**) eller feillæst.

Efter *þąn* har jeg tilföiet *Óðindís*, uagtet Accus. her har

[1] I en skattelängd för östra Vestmanland af år 1371, se K. H. Karlsson, *Vestmanlands Fornminnesförenings årsskrift* III, förekommer s. 75 *in Hasumyrum*.

Formen *Óðindísu*, thi svag Form af Casus obliqvi ved Siden af stærk Form af Nominativ forekommer oftere ved Navne. Dog er en Verslinje med Optakt: *þan [Óðindísa]* mulig.

roþ · baler, *Róð-Baler (Barler?)* jfr. L. 999.

roþ med **o** jfr **toþr** = *dauðr*, *doðr* L. 1004, 1010.

baler. Metret viser, at förste Vokal er kort. Navnet betegner visselig den Runerister, som ellers kalder sig **bali**. Forholdet mellem disse to Navneformer er det samme som f. Ex. mellem *Gylfir* og *Gylfi*.

De to Verslinjer, som vedkomme Runeristeren, skille uheldig hvad der vedkommer den Afdöde i to Dele.

Som Subject for *var* forstaar jeg *Óðindís*.

[barn] jfr *Hildigunn . . Sváfu barn ok Sækonungs* Hyndl. 17.

Det af mig formodede **bü ir ati**, *bý er átti* forstaar jeg som *þess er bý átti*.

For Ordstillingen jfr *rammi þat er væri* Sigurðarkv. 5, *hrópi ok rógi ef þú eyss* Lok. 4.

---

102) **Högby kyrka, Göstrings härad, Östergötland.** L. 1180, B. 882. W. 142. Nordenskjöld, *Östergötlands Fornminnesförenings tidskrift* I. 66.

þukir[1] **· risþi · stin · þansi · eftiʀ · asur · sin**[2] **· muþur · bruþur sin · iaʀ · iataþis**[3] **· austr · i · krikum**[4]

På andra sidan: **kuþr · karl · kuli · kat · fim · suni · fial · o · furi · frukn**[5] **· treks · asmutr aitaþis · asur ·**

102. [1] B.; Nordenskjöld (N.); L.; W. **þiʀkiʀ** (ɔ: **þuku**?).

[2] N.; W.; B., L. **son**.

[3] N.; W. **intaþis**; B., L. **eotaþis**.

[4] Det följande blott hos W., emedan det kommit till synes först efter stenens uttagande ur muren. Dessutom har jag sett en teckning af inskriften uti k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens arkiv utförd af C. F. Nordenskjöld.

[5] Nordenskjölds teckning; W. **frekna**.

austr · i krikum · uarþ · o · hulmi · halftan · tribin · kari · uarþ · a | tuti | auk · tauþr · bui · þurkil · rist · ru | naʀ

Fonetisk transscription: **þukir** *ræisþi stæin þansi æftiʀ Assur sæinn*[6], *móðurbróður sinn, eʀ ændaðis austr í Grikkum.*

På andra sidan: *Góðr karl Gulli gat femm syni, fiall á* **furi** *frókn drængs*[7] *Ásmundr, ændaðis Assurr austr í Grikkum, varð á holmi Halfdan drepinn, Kári varð at Dundi*[8] *auk dauðr Búi. Þorkæll ræist rúnaʀ.*

---

[6] Adj. visar, att N. sg. här brukas för väntad A. sg. Detta förekommer ej sällan i runinskrifter, t. ex. L. 40, 162, 179, 224.

[7] Här synes adj. *frókn* vara konstrueradt med *drængr* i gen., i stället att stå som attribut till det samma. Fullt analoga exempel känner jag icke. Närmast torde väl denna konstruktion hänföra sig till samma relationsförhållande, som uttrycket uti *góðr matar, dapr alls hugar, rakkr gunnar, gnógr orða, blíðr mærðar* o. s. v., se Lund, *Oldnordisk Ordföjningslære*, s. 182 f., Nygaard, *Eddasprogets Syntax*, s. 36. Denna är dock konstlad och otillfredsställande. Att Stephens' antagande, att **treks**. *drængs* är N. sg. och har bevarat det urgamla nominativmärket -*s*, är otillständigt, torde man nu ej betvifla och dock skulle just en sådan form lösa svårigheten och äfven vara teoretiskt tänkbar som vexelform till *drængr* efter Verners lag, men några faktiska stöd för en sådan form finnas icke. Ristningen **þais** för *þæiʀ* på Spånga-stenen, U. F. I, II. s. 70 är ännu för isolerad att utgöra något verkligt stöd. Tills vidare torde man alltså få åtnöja sig med prof. Bugges antagande, att **treks** är felristning för **trekʀ**.

[8] Stephens, *Macbeth, Jarl Siward og Dundee*, Kph. 1876, hvilken skrift jag känner blott genom Rosenbergs uppgift, *Nordb. Aandsliv* I, 110, har gifvit den tydning af inskriften, som ligger till grund för denna transscription. Stephens anser, att här det slag åsyftas, hvari den skotske konungen Macbeth föll i striden mot Sivard jarl, år 1054. En skotsk annal från 1100-talet omtalar nämligen, att Sivard jarl på sitt tåg framträngde till Dundee (»usque ad Dunde progrediens») och deraf sluter Stephens, att slaget måste hafva stått i närheten af denna stad. Något annat slag vid Dundee på 1000-talet är ej bekant. Rosenberg anser, att denna förmodan, då alla sammanträffande omständigheter tagas i betraktande, ej är osannolik, ehuru visserligen aldrig säkerhet kan vinnas derför, och säger runinskriftens tecken och språkformer hänvisa på midten af 1000-talet. Formelt är tydningen

Öfversättning: *þorgæirr*[1] reste denna sten efter *Assurr* den sene sin morbroder.

Söner fick *Gulli*,
en god bonde, fem.
på **furi** föll *Ásmundr*,
orädde kämpen,
Assurr omkom
österut i Grekland,
Halfdan blef
i holmgång dräpt,
Kári vid Dundee,
och död är *Bói*.

---

fullt tillfredsställande. Den ger en språkform, som i allo tillgodoser ristningens, sammanhangets och versens fordringar. Försigtigheten bjuder blott att utbyta Stephens' *á Dundi* mot *at Dundi*, då förut i inskriften prep. *á* uttryckes med **o** och detta utbyte motsvarar snarare bättre den åsyftade meningen. Huruvida runinskriftens tecken och språkformer medgifva den gjorda tidsbestämningen, synes mig deremot högst tvifvelaktigt. Inskriften eger tvenne ålderdomliga språkformer, pt. *ræisþi* och pt. *ræist*. Det är vanskligt att afgöra, huruvida dessa verkligen bevisa större ålderdomlighet; de olika landskapens dialekter kunna ju hafva utvecklat sig olika hastigt. För Upland skulle de sannolikt göra det, då de upländska inskrifterna med pt. *ræisþi* äro mycket få, L. 10, 357, 485, 489, och **Uisiti**-ristningarne, som böra hafva ungefär det här för Högby-stenen antagna datum, se nr 3, not. 8 s. 25, hafva pt. *ræisti*, hvilket likaledes finnes hos ristaren *Ásmundr*, som är äldre än *Véseti* och hvars ristningar således torde falla i förra hälften af 1000-talet. För Södermanland skulle de sannolikt icke göra det, då Lilla Lundby-stenen, D. 8:vo 46, se nedan nr 144, visar, att åtminstone i den delen af Södermanland pt. *ræisþi* fanns ännu på Ingvar-stenarnes tid, hvilka för öfrigt äfven i Södermanland hafva pt. *ræisti*. Få stödjepunkter finnas att afgöra frågan för Östergötlands vidkommande. Den östgötska Ingvar-stenen, L. 1098, har pt. *ræisti*. Landeryd-stenen, L. 1131, W. 72, har äfvenledes pt. *ræisti* och denna sten torde böra hänföras till dem, som tala om Knut den store, sedan P. A. Säve, *Ant. tidskr. f. Sverige* II, 116, rättat Liljegrens **kauti** till **knuti**, jfr Stephens, *Archæologia*, XLIII, 108. Åtminstone den senare stenens vittnesbörd skulle då försvaga sanno-

Hela den i senare tid upptäckta delen af inskriften är i metrisk form:

*Góðr karl **Gulli***	A 2 l
gat femm syni,	A 2, k
fiall á **furi**	A 1
frókn drængs Ásmundr,	A 2 l
*ændaðis **Assurr***	E 1, utv.
***au**str í Grikkum,*	A 1
*varð á **holmi***	A 3
***Half**dan drepinn,*	A 2, k
*Kári varð at **D**undi*	A 3, 2 s
*auk **dauðr** Bui*	C 3.

likheten af Stephens' antagande. Dock till den förnämsta invändningen mot detta eljes tilltalande antagande gifva inskriftens tecken anledning. Enligt hr C. F. Nordenskjölds teckning användes nämligen den typ för **m**, som ofta förekommer på de äldre danska runstenarne och äfven uppträder i Abecedarium nordmannicum, se Wimmer, *Run. Opr.* s. 175, 191. På svenska runstenar är denna **m**-typ mycket sällsynt; jag har blott antecknat den från följande inskrifter: Karlevi (L. 1071) på Öland, Härened-stenen vid Dagsnäs i Vestergötland (L. 1342, T. 7), Hindsberg i Vestergötland (T. 53) och Kolunda i Södermanland (D. 8:vo 60), som står Rökstens-gruppen nära (*Rökst.* s. 119). Alla dessa inskrifter ega äfven i öfrigt ett ålderdomligt skaplynne. Dessutom lär en liknande typ förekomma L. 1033, enligt en handteckning af Dybeck i k. Vitterhets Historie och Ant. Akademiens arkiv, men denna betecknar sannolikare **h**. Samma typ som å L. 1033 förekommer L. 1184, här nedan nr 103, äfven där med osäkert ljudvärde. Denna **m**-typ synes således vara den för 900-talet egendomliga och man får icke utan högst tvingande skäl förlägga en inskrift med denna **m**-typ långt in på 1000-talet, om man också måste medgifva möjligheten af att en typologisk ålderdomlighet kunnat bibehålla sig i en enstaka nejd. På grund af det anförda anser jag för högst sannolikt, att Stephens' sammanställning af Högby-stenen med slaget vid Dundee år 1054 är oriktig. Det oaktadt har jag upptagit transscriptionen, ty som jag ofvan anmärkt, just ett sådant ord som *Dundi* fyller alla formella fordringar och kan derför vara så godt som något annat, sedan jag klargjort min ställning till Stephens' skarpsinniga tolkning. Och när allt kommer omkring, är denna kanske i modifierad

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift följande: En Tegning af H. Hildebrand findes i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv. Af denne har jeg noteret mig följende afvigende Læsninger: **eataþis · feal · trabin** (Skraastregen paa ᚼ utydelig).

Der bör ogsaa henvises til Stephens's Tegning. **asur · sen ·** Steph. Utydelig Prik efter **muþur** Steph. Prik efter **bruþur** Steph. **krikum ·** Steph. **feal ·** Steph. **asmutr ·** (ikke **asmutr** ||) Steph. Ikke Prik foran **hulmi** Steph.

þukir. Udtalt *þygir?* Jeg formoder med Stephens, at det ved Dissimilation er opstaaet af *þorgeirr*, i senere Svensk *Tyrger*. Er dansk *Töger* samme Navn? Fra norsk Nordland har jeg seet skrevet *Tyger*.

Umuligt er det vist ikke, at **sen muþur-bruþur sin** er at opfatte saa, at **sen muþur-bruþur** er rettet til **muþur-bruþur sin**. Men det lader sig ikke bevise.

kuli vilde jeg gjengive ved *Gulli*.

Förste Side kan, som Stephens antager, indeholde to Verslinjer:

er endaðis C 3
austr í Grikkum. A 1

form riktig. Om ock *Kári* ej varit med i striden mot konung Macbeth, kunde han väl ändock hafva stupat vid Dundee, någon gång under 800- eller 900-talet, som deltagare i ett af de otaliga smärre vikingatåg, hvaraf Storbrittaniens kuster under dessa århundraden hemsöktes. Vi hafva ej kunskap om alla dessa härfärder, så mycket mindre som Skottarne, af hvilka man kunde vänta en anteckning derom, enligt Steenstrups uppgift ej just haft sinne för historien. Om inskriften måste föras till 900-talet, kan man vara frestad, att i en annan punkt återfinna ett vittnesbörd om en historisk tilldragelse. Ristningen **o furi** skulle nämligen mycket väl kunna transscriberas *á Fyri* 'vid Fyris' och åsyfta det ryktbara slag, hvari Erik segersäll besegrade sin brorsson Styrbjörn starke. Detta slag stod sannolikt omkring år 988, enligt andra 982 l. 983, 984. Dock känner jag intet annat exempel på att prep. *á* brukas vid flodnamn i bet. 'vid'. På detta slag syfta sannolikt de skånska stenarne vid Sjörup L. 1431, här nedan nr 123, och Hällestad L. 1442, här nedan nr 125.

Den förste af disse to Verslinjer viser Typen: × ⏊ ◡́ ×, altsaa noget afvigende fra Sievers's C 3. Det samme Udtryk og beslægtede Udtryk findes i andre Indskrifter: **iʀ : itaþisk : oustr i krikum** L. 1254. **han : entaþis : uti krikum** D. 8vo 32. **han : antaþis : austr : at þikum** D. 8vo 1. Her er **þikum** mig uforstaaeligt, thi *þingum* synes her ikke at passe, trods **ausþiki** L. 935. **saʀ × itaþis × uk · miþ × krkum ×** D. II, 154, hvor **uk** synes Feil enten for **ut** eller for **ukʀ**, *ungʀ*. At de anförte Udtryk virkelig er mente som Vers, bestyrkes derved, at

þæiʀ endaðus
í austrvegi

i L. 851 staar mellem Verslinjer og utvivlsomt er at betragte som Vers. Det stöttes fremdeles ved Verslinjerne i D. II, 251:

(h)ąnn endaðis
í Øysilu norr,
en þæiʀ andriʀ
út í Grikkum.

Og i det fölgende skal jeg söge at gjöre det sandsynligt, at i D. II, 19: **auk antaþis ubi krikum** fölger efter et Par Verslinjer og derfor vistnok selv er Vers. Derimod er **han entaþis i kirkium** D. II, 18 Prosa. Et Brudstykke af det ovennævnte versificerede Udtryk er sandsynlig: . . . . **þis : austr** × . . . D. 8vo 17.

Efter det anförte tör vi finde et Par Verslinjer ogsaa i: **saʀ etaþis : o · iklanti** L. 1262,

sáʀ endaðis
á Englandi.

Fremdeles i: **han × entaþis × miþ : ikuari ×** D. 8vo 82,

hann endaðis
með Ingvari.

Mindre sikkert er dette ved L. 1098: **han × kuti** (L's Rettelse for **kuta** i B.) × **itaþis × i × ikuars × hilfi**[**n**]**k** ×,

hann Gauti endaðis i Ingvars helfing. Sidste Ord betyder »Halvdel (af en Hær)», Afdeling. Jfr endelig mine Bemærkninger om L. 1590.

fial · o · furi. Doe. Brate formoder med Sandsynlighed, at disse Ord henvise til en Kamp paa Fyrisvoldene. Hvis saa er, kan **furi** her, paa Grund af Præpositionen **o**, *q*, ikke betegne Fyris-Aaen, men maa betegne Ströget ved Fyris-Aaen. Hvis de af Sievers (Paul-Br. *Beitr.* X. 275, jfr 231) givne Regler holde Stik, maa man antage, at i Verslinjen

fiall q Fýri

Ordet *Fýri* har lang Vokal i förste Stavelse. I Yngl. tal (*Yngl. s.* Kap. 19) har *Fýri* som Navn paa Elven langt *y*. Dette taler for, at Navnet paa Högby-Stenen hörer sammen med Fyris-Aaens Navn. Paa den anden Side henvise Navneformerne *Forisæng* (Styffe, *Skandinavien* 277, 288) og den nuværende *Föret* til kort *y*. Naar der altsaa var to Former *Fýri* og *Fyri*, maa dette vel forklares deraf, at *h* er faldet bort efter *r*.

frukn treks asmutr. Jeg er enig med Stephens (*Macbeth* S. 24) i, at Genetiv *drengs* her intet passende Udtryk giver og at Sammenhængen kræver Nominativ. Hvis *frókn drengs* var en Construction som f. Ex. *rakkr gunnar*, maatte *drengs* være = *drengskapar* (se herom Fritzner, *Ordb.* 2), men allerede dette er uden Analogi i norrön Digtning, og selv ved denne Antagelse vilde man ikke faa et logisk Forhold analogt med *rakkr gunnar* og lign.; desuden er *frókn* i Oldn. aldrig forbundet med Genetiv. Ligesaa betænkeligt vilde det være at forstaa Gen. *drengs* som Betegnelse for Faderen. Og det kan ikke betyde »blandt Kjæmper», som Rosenberg I, 228 oversætter. Derimod er *frókn drengr* det Udtryk, som man her maa vente; jfr **froknan tri**[**nk**] Dybeck, *Närike* Nr 10. Men paa den anden Side kan jeg ikke med Stephens antage, at »det ældgamle Nominativ-Mærke *s*» er bevaret i **treks** *drengs*.

Se herom min Udvikling i *Aarböger f. nord. Oldk.* 1870 S. 191—198. Dette er klarere nu, da man, navnlig efter Verners Opdagelse, véd, at de nordiske Sprog aldrig har havt noget almengyldigt Nominativmærke ᛋ **s**, og da *s* ikke en eneste Gang er paavist som Nominativmærke i urnordiske Indskrifter. Da **s** i **treks**, *drengs* her i Indskriften heller ikke ved Assimilation kan være opstaaet af *ʀ*, maa **treks**, saavidt jeg skjönner, nödvendig være Feil for **trekʀ**, *drengʀ*. Vi tör vel antage, at Runeristeren havde Indskriften skreven for sig i et andet Material, snarest Træ. Han kan da have misforstaaet sin Forskrift.

o hulmi, *á holmi* kan efter min Mening ikke betyde »i Holmgang», thi Parallelismen kræver her et Stedsnavn. Stephens oversætter det vistnok rigtig »paa Bornholm». Saaledes er Udtrykket *at Hólmi* brugt om Bornholm af Hallfreðr vandræðaskáld Ól. s. Tryggv. *Heimskr.* Kap. 22.

kari · uarþ · atuti · ‖ auk · tauþr · bui ·

Doc. Brate bemærker med rette, at Stephens's Tolkning *at Dundi* »ved Dundee» opfylder Ristningens, Sammenhængens og Versets Krav, men at Indskriften er for gammel til, at et Slag, der stod 1054, her kan menes.

Jeg vover at fremsætte det Spörgsmaal, om ikke Ordene kan oversættes paa en ganske anden Maade. Jeg har tænkt mig som en Mulighed, at de kunde forstaaes som:

Kári varð-at úti
auk dauðr Búi

»Kaare og Bue döde ikke udenfor Hjemmet». Det negtende *—at* forekommer sikkert paa Karlevi-Stenen.

Mod denne Opfatning kan forskjellige Indvendinger rettes. Först kan man finde det betænkeligt, at *auk* danner Allitteration. Det samme synes dog at være Tilfældet i L. 869. Dog er dette Exempel ikke sikkert, da Allitterationen her mulig, som Doc. Brate antager, dannes af andet Led i *þór-unnaʀ*. I norrön Digtning danner *ok* oftere

Allitteration. Saaledes: *ok um þerris óða* Brage i *Snorra Edda* I, 436; *ok eft ítrum stokkri* Styrkárr Oddason i *Sn. E.* I, 446. Dette er at forklare af, at *auk*, *ok* tidligere var Adverbium (ogsaa). Fremdeles kan mod den nævnte Tolkning indvendes, at der paa Stenen er skrevet **uarþ · atuti ·** (ikke **uarþat · uti ·**). Men heller ikke denne Indvending er afgjörende, thi det negtende *-at* skrives i islandske Haandskrifter ikke sjælden adskilt fra det Ord, hvortil det enklitisk slutter sig. Og her kan der være den særlige Grund til at skrive **atuti**, at det logisk er **uti**, som benegtes. Man maa ved den nævnte Forklaring construere Ordene saaledes: *Kári auk Búi varð-at úti dauðr*. For Ordstillingen jfr Sólarlj. 3; Óláfs s. helga *Heimskr*. Kap. 186. Verbet og Prædicatsordet staar i Ental, idet de i Tal kun rette sig efter det ene Subject, ved hvilket de er stillede. Der nævnes da först tre Brödre, som er döde paa forskjellige Steder i fremmede Egne; derpaa til Slutning to Brödre, som er döde i Hjemmet.

Denne Tolkning holder jeg ikke for sikker, men for mulig.

---

103) **Harsta kyrka, Göstrings härad, Östergötland.** L. 1184, B. 886, 1151, P. A. Säve, *Antiqv. Tidskr.* I, 109, hvars rättelser här nedan anföras af prof. Bugge.

ankali : auk : kuþmutr : þau : risþu : kuml : þisi : eftiʀ : uliur | iaʀ : buki : haristaþum :[1] hn : uaʀ : bunti : kuþr : maþr[2] : i · kiʀki

103. [1] L.; B. **haristaþuk**. Sedan prof. Bugge påpekat beriktigandet Harsta för Hogsta, som jag förut efter L. hade, och dermed identifierat ristningen **haristaþum**, har jag i öfverenstämmelse dermed ändrat min förra transscription *Hæristadum*. Härledningen af **Hárekstaðum* förutsätter tidig synkope af vokalen i andra stafvelsen och ty åtföljande förkortning af den första stafvelsens *á*, hvilket ej innebär någon omöj-

Fonetisk transscription: **ankali** *auk Guðmundr þau raispu kuml þessi æftir Ólæifr(?), er byggi í Haristaðum. Hann var bóndi góðr, harðr æi*[2] *gæirþings.*

Öfversättning: **ankali** och *Guðmundr* de reste denna minnesvård efter *Ólæifr*, som bodde i *Haristaðir*. Han var en god bonde, alltid tapper i spjutting.

Blott sista meningen är metrisk:

Hann var bóndi **góðr** B
harðr æi **gæirþings** A 3

Prof. Bugge anmärker i afseende på denna inskrift: »Der maa ogsaa henvises til P. A. Säve, *Antiqv. Tidskrift för Sverige* I, 109 f.

Stenen findes ved Harsta (ikke som L. feilagtig angiver ved Hogsta) Kirke. Jeg anförer her Afvigelserne hos S. (d. e. P. A. Säve) fra B.

---

lighet. Ett personnamn väntar man gerna i ett namn på *-staðir*. Men möjlighet finnes äfven, att namnet hade ordet »här» till första sammansättningsled, ehuru då sannolikt ej som appellativ, utan som förkortning af en smsg., t. ex. *Haraldr, Hærjulfr*, se Stark, *Kosenamen der Germanen* s. 10. Ordet 'här' har sannolikt en gång haft i nom. sg. dubbelformerna **hærir* och **harr*, se mina anm. deröfver i Bezzenbergers *Beitr.* XI, 194. Det här förekommande *Hari-* kunde vara en kompromissform af dessa båda eller ock blott den förra, i hvilket fall det nutida Harsta ej vore den ljudliga utvecklingen af den här förekommande formen, utan af en biform dertill utan omljud.

[2] **maþr** *maðr*. Denna öfversättning är föga tilltalande. **m** har här utseendet ᛰ och en sådan typ är eljes ej med säkerhet uppvisad för **m**, jfr nr 102, not. 8. Måhända bör derför här **h** insättas, ty denna runa motsvarar samma typ sannolikt, L. 1033. Derigenom erhölles **haþr**, och jag framställer som en osäker förmodan möjligheten att läsa *háðr í gæirþingi* »bepröfvad i spjutting (= i strid)», men saknar ex. på dylik användning af p. p. till *høyja*. Om en hypotes kunde stödja en annan, skulle jag åberopa *Atlamál* 9, 3 *kend var Kostbera*, der öfversättningen »undervisad var Kostbera» är vida bättre på sin plats än »känd var K.», men ej kan antagas på grund att *kenna* »to teach» konstrueras med personen i dat. och saken i ack. Prof. Bugges tolkning **haþr** *'harðr'* gör alla dessa antaganden öfverflödiga.

ankali B.: **askata** S. **þisi** utydeligt hos S.; förste **i** sees ikke, og andet **i** er en Stav med to utydelige Kviste til venstre. **eftiʀ** B.; **ifteʀ** S.

uliur kan ikke sees hos S.

haþᛋstaþuf S. **hn** B.; **an** S. Ikke Skilletegn efter **uaʀ** S. **bunto** eller **bunta** (sidste Rune utydelig) S. **ᛄaþr** B.; **ikr** S. Derefter **e ·** B. (ikke **i ·**); **e :** S. **giʀ** (ikke **kiʀ**) B.; hos S. sees tre rette Stave og derefter to Prikker. **ki** B.; hos S. först **ᚹ** (som **w** i den længre Række), derpaa ᚦ, og endelig en utydelig krummet Streg.

Förste Navn maa læses **askata** efter S. Udtalt *Ás-gáta?* opstaaet af *Ásgauta*. Jfr **askat[r]** L. 1390 og **sihatr**; se min Bemærkning til L.

uliur holder jeg for forvansket, mulig af **usur**, *Øssur*; jfr **uliʀ** L. 1390, hvor der i *Antiqv. Tidskr. for Sverige* III, 129 læses **usʀ**.

haristaþum, nu *Harsta*, 1442 skrevet, vistnok urigtig, *Hardhstadha* (Styffe, *Skandinavien* S. 201). Hvis Navnet er læst rigtig i B, er det mulig opstaaet af *Hárekssta∂um*.

bunti i B. vist den rette Læsning.

Doc. Brates skarpsindige Formodning at læse **haþr i kiʀki** »bepröfvad i spjutting» förer vist paa ret Spor. Jeg læser efter Sporene i B. og hos Säve: **haþr : e : giʀ : þks** (eller **þiks**) og tolker dette som *ha(r)∂r é (ai) géʀþings* »altid haard (tapper) i Spyd-Ting». *ha∂r* er ved Dissimilation opstaaet af *har∂r*. Jfr **ahbaþr** D. I, 232 (= L. 238) 2 Gange for *Haghar∂r*.

há∂r Pep. af *heyja* giver her ingen Mening. For Udtrykket kan sammenlignes oldn. *þinghar∂r* i Egils s. Kap. 52 og *geirþing*.

104) »Mörarps ägor, vid landsvägen», Svenarums socken, Njudingen, Vestra härad, Småland. L. 1243, B. 1052.

Denne Runesten er aabenbart identisk med L. 1244 i samme Sogn »Lindefors, vid landsvägen». Mörarp og Lindefors ligge lige ved hinanden, paa hver sin Side af Landsveien.

sikurþr : let : reisa : stein : eftiʀ . . . . . þur sen s · minriu · huiksin : belan : k · . . atbiotaias

Jeg antager, at man efter [**fa**]**þur sen** skal læse: **sem (m)enr iuhu iks in : belan : k[u] þ i]albi ota has**

Mellem **eftiʀ** og **þur** er der Rum til omtrent 5 Runer. — Efter **sen** sees Overdelen af **s** og derefter Prik. — Efter **k** sees i Slutningen af Linjen en nogenlunde ret Stav. — I Begyndelsen af fölgende Linje sees foran **atbi** först en ret Stav og derpaa en Stav, som buger sig ud mod höire.

L. 1243 lyder »Otydlig»: . . . **luta : resa : stein : eftir** . . . . . **tuur sin : remeiriun : vegsin : bel** . . . . .

Runerne **luta : r** er hos L. satte i Parenthes og betegnede som usikre; Ordene efter **sin :** er ligeledes satte i Parenthes. Denne Afskrift er i det hele slettere end B. 1052 og er kun paa ett Sted væsentlig rigtigere, nemlig derved, at den har bevaret **e** foran **menr** og har **e**, ikke **i**, som anden Rune i dette Ord.

Phonetisk Omskrivning: *Sigurðr lét reisa stein eftiʀ . . . [fa]ður sinn,*

sem mennr ***iuggu*** C 1
yks innbølan. D 1

Guð ialpi anda hans.

»Sigurd lod reise Stenen efter . . sin Fader, hvem Mændene hug med Öks inde paa hans Gaard. Gud hjælpe hans Aand.»

Jeg kan ikke paavise en glsv. enstavelses Dativform *y*x* i Lighed med nyere isl. *öx*, glsv. *halgh*, Acc. *fæst*, paa Rök-Stenen *unn*. Derfor bör man vistnok efter Forslag af Doc. Brate med Gjentagelse af **i** læse **iksi (i)n : belan**, *yksi innbólan*, uagtet man derved faar et mindre sædvanligt Metrum. Linjen bliver da at betegne D. 1 utv.

Det knappe Rum viser, at den Afdöde har været Sigurds Fader, ikke Broder. Hans Navn maa have været meget kort.

menr. Jfr **nurminr** L. 402, **menr** D. 8vo 55, **lanmitr** L. 1577, d. e. *lannmendr*.

iuhu, *ingqu*, der oprindelig har havt *h* i Fremlyden, danner her Allitteration med **iks**, *yks*, der har oprindelig vokalisk Fremlyd. Jfr mine Bemærkninger til L. 81. **iuhu**, Ental **iuh** L. 1026. **iks**, *yks*; jfr Rydq. II, 76; VI, 529.

in : belan forstaar jeg som *innbólan* Adj. Acc. sg. m. »værende inde i sit Bol». Med Hensyn til *inn*— jfr f. Ex. oldn. *innlendr*, glsv. *inlænder*, der er dannet fuldstændig ligesom *innbóll*. *ó* er her betegnet ved **e**, ligesom i **bereþr** L. 461 = *bróðr*.

---

105) **Sickinge (Replösa), Ljungby socken, Östbo härad, Finheden, Småland.** L. 1265, Stephens, *Aarböger for nord. Oldk.* 1875 S. 353—373, S. Bugge i *Månadsblad* 1877 Nr 69 & 70. Jeg undersögte Stenen i 1876.

Forelöbig meddeler jeg ikke de 5 sidste Runegrupper.

kutraþr : karþi : kubl : þisi : aftiʀ : astraþ : faþur : sin : þan : frita : ak : þihna : bistan :

Phonetisk Omskrivning: *Gutráðr garði kumbl þessi æftiʀ Ástráð faður sinn, þann frenda ok þegna bestan.*

Gutraad gjorde disse Mærker (dette Mindesmærke) efter Astraad sin Fader, den bedste af Frænder og Thegner (frie Mænd)».

kutraþr kunde ogsaa forstaaes som *Gautráðr*.

astraþ: *a* i 1ste Stavelse kan være blevet forkortet.

frita synes at maatte være *frenda* (af *frænda*). Gen. pl. Samme Ord i Acc. sg. skrevet **frita** L. 253. i Nom. pl. **fretr** L. 208.

þann ... bestan, egentlig denne (ham), bedst; jfr *þann, naddgofgan mann* Hyndl. 35.

Den hidtil gjennemgaaede Del af Indskriften er i Prosa, ikke, som Stephens antager, i Vers.

Det fölgende af Indskriften læser Stephens:

iʀa : kif : auk : karþum : ufaʀu

Af disse Ord er **iʀa :** sikkert og tydeligt. Alle de fölgende fire Ord, der er mer eller mindre utydelige, er feilagtig læste og tolkede af Stephens. Men nu, da jeg ikke har Adgang til mit Papiraftryk, kan jeg ikke læse alle Ord med Sikkerhed. Heller ikke kan jeg tolke det hele.

4de Ord fra Enden er ikke **kif**. Förste Rune er sikkert **f**. Tredje Rune er ikke **f**, saavidt jeg kunde se, men jeg har ikke kunnet sikkert læse den. Jeg troede snarest at se **s**, men derpaa stoler jeg ikke.

3dje Ord fra Enden er ikke **auk**. Jeg læste **nuʀ**. Dog syntes anden Rune mig efter Formen at kunne være **þ**.

2det Ord fra Enden er ikke **karþum**. Förste Rune er sikkert **f**. **m** kunde jeg ikke se, men jeg holder det for rigtigt.

Sidste Ord er sikkert **ufaʀi**, ikke **ufaʀu**.

Slutningen danner sandsynlig Vers, der mulig tör gjengives saaledes:

eʀ á F ... (Finns?) norr 3stav. V.?
fœrðum uf vǽʀi. A 1

»(bedst af Frænder og Thegner), som har været paa F ...'s (?) Tog nordpaa».

farþum, *fœrðum*, styret af **a**, *á*, der fölger efter **iʀ**, *eʀ*.

fis(?) forstaar jeg ikke, og sandsynlig har jeg hverken læst dette Ord eller det fölgende Ord rigtig. Men ialfald er det feilagtigt, naar Stephens i Indskriften har villet finde Cypern og Constantinopel, ligesom det er vilkaarligt, naar han identificerer Indskriftens Astraad med en i Knytl. s. nævnt dansk Hövding af samme Navn.

---

106) **Ifla gärde, Ljunga socken, Östbo härad, Finheden, Småland.** L. 1266, B. 1012. Egen Afskrift fra 1876; meget af Stenen, som findes paa Tegningen i B., er nu slaaet af.

: uimutr : sati : sten : þaa : . . . . | bruþr : sin : suin[:] milt . . | sina : . . . : matʀ : kuþan : i urþlufi : atra : miklu

: uimutr B.; **: uim** er nu borte. **sati** kunde læses **sata**, da sidste Rune har en Tværstreg. **þena** B. Men paa Stenen er kun 3 Runer **: þ · a**; anden Rune er, saavidt jeg kunde se, **a**, men tillige med en Skraastreg fra Staven til venstre ned til Basis, dog neppe Binderune for **an**. Efter **sin** har jeg seet **: su**, men mere kan der nu ikke læses paa denne Side. B. har efter **sin** först Rum til 2 Runer, derpaa en oventil ufuldstændig ret Stav, og saa **n . milt** B. (dog er der Rum til en Rune mellem **l** og **t**, og **t** mangler Kvist til höire). Det kan ikke i B. sees, hvor man skal fortsætte efter **milt**. L. fortsætter **: ir sina ⁝ . . . matʀ** ——. Jeg formoder derimod efter Meningen og Versordningen, at der skal fortsættes med **sina :** (Prikkerne er i B. utydelige). Dette Ord er nu tabt. Mellem **sina :** og **matʀ** er der i B. Rum til vel tre Runer. Jeg udfylder dette Rum ved ⌊**auk**⌉.

Foran **matʀ** har jeg seet den nederste af to Prikker, men derforan er nu intet bevaret. Stenen har **kuþan**,

ikke som i B. **muþan**, men **k** er vendt om og har en uregelret Form. **iurþlufi :** saa Stenen, men överste Del af förste **i** nu utydelig. Risteren havde först skrevet **—lui :**, men har rettet dette til **—lufi : atra :** B.; nu er intet bevaret efter **atr—**.

Efter **atra :** har B. **m**, hvorefter fölge utydelige Runer. Den förste af disse synes at være **i**; derpaa **k**, som ikke rækker op til de andre Runers Höide. Saa **l**, der ikke rækker ned til Basis, men hvis Stav ender jævnsides med Toppen af **k**. Endelig **r**, som dog kun ved en ubetydelig Indböining adskiller sig fra **u**. Jeg læser derfor dette Ord **miklu** og tror, at Indskriften slutter hermed. Umiddelbart til höire herfor staar det för omtalte **sina**. L. læser **: m . . (manna?)** og (efter **mil . .**) **ir**.

Indskriften phonetisk gjengiven og ordnet i Vers:

Vémundr satti stén þænna [æftiʀ] bróðr(?) sinn Svén,

mild[an] sinna	A 1
[auk] mataʀ góðan,	C 2
í orðlofi	C 3
aldra miklu.	A 1

»Vemund satte denne Sten [efter] sin Broder Sven, (der var) gavmild med sit Gods og god til at give Mad, höilig lovprist af alle Mænd.»

bruþr ogsaa bl. a. L. 503, L. 859, **buruþr** L. 51; jfr **totʀ** L. 397.

Indskriften paa Rysby-Stenen i Småland ender efter Steph. II, 785: **milan u[k] mataʀ kuþ[an]**. Jfr ogsaa L. 683; L. 743; L. 1427; D. 8vo Nr 47. **sina** har jeg forstaaet som *sinna* Gen. pl. styret af *mildan* og substantivisk brugt »sine Eiendele». Men jeg kan ikke anföre noget Exempel paa en saadan Brug af Flertalsformen. Sandsynligere er vel: **milt[an : uiþ :] sina**, *mildan við sína* »gavmild mod sine Mænd». Rummet taler ikke herimod.

i orðlofi aldra miklu. Jfr *orðlofi miklu* Fms. VII, 245; *sá er hefir all[r]a . . . orðlof fira* Konungatal 76. **atra** er forkortet eller feilagtig Skrivemaade for **altra**.

Enär prof. Bugges tolkning af **sina** synes mig tvifvelaktig, vill jag uttrycka den förmodan, att det bör uppfattas som A. sg. af *sinni* m. »a follower, companion», hvilket ord här vore brukadt för att i poetisk stil uttrycka samma begrepp, som eljes i så många runinskrifter återgifves med ordet *félagi*. Kamraten är här på samma gång broder, jfr *félagi minn ok frændi* Oxf.

---

107) **Rörbro, Nöttja socken, Småland.** L. 1267, B. 1008, Bugge *Månadsbladet* 1877, s. 532. Inskriften är mycket otydlig.

asur : karþi : kuml : þesi : eftiʀ : uit : faþur : sin : han : uaʀ[1] **: mana : mistr : uniþikʀ : uaʀ · intr : mataʀ : ukumunaʀts : kuþai**[2]**—— kustru : kuþa : hafþi**[3]

Fonetisk transscription: *Assurr gerði kuml þessi æftiʀ* **uit** *faður sinn. Hann vaʀ manna mæstr óniðingʀ, vaʀ* **intr**[4] *mataʀ auk ómunastr*[5] **kuþai**— *Gu(ð)strú góða hafði.*

Öfversättning: *Assurr* gjorde denna minnesvård efter **uit** sin fader. Han var bland män minst en niding, var

---

107. [1] L.; B. **uoʀ**.

[2] B.; L. **kuþa**.

[3] De tre sista orden utgöra Bugges rättelse af slutorden hos L. och B.

[4] Ristningen **intr** synes knapt kunna vara annat än N. sg. m. p. p. af *inna*, 'to do, perform, pay, discharge'. Uttrycket är synbarligen att likställa med uttrycken *mildr mataʀ, mataʀ góðr*, som förekomma i andra inskrifter. På grund af betydelsen torde prof. Bugges antagande af felläsning vara det riktiga.

[5] Bugge p. a. st. säger: »**umunaʀts**, d. v. s. *umunastr* eller superlativ af ett adjektiv, som ännu begagnas i socknen, der stenen finns.

icke karg på kost eller girig. Han trodde på Gud me god förtröstan.

Inskriften kan uppställas på följande sätt till si metriska del:

Hann var manna A 3
mæstr óniðingr D 1
var **intr** *matar* C 3
ok ómunastr C 3
kuþai — *Gu(ð)stró*
góða hafði A 1

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Der kan ogsa henvises til Steph. II, 785: III, 332.

Stenen har **þesi**, ikke **þisi**. **uor**: saavidt jeg kund se, ikke **uar**: (foran **mana**). Mulig **mestr**, ikke **mistr**. **uar** var **a** for mig utydeligt. I **intr** kunde jeg tydeli læse **tr**, derimod ikke **in**.

Istedenfor **kuþai**, som B. har, troede jeg at se **kuþe** Mellem dette og **kus** er der Spor af omtrent 4 Runer.

Efter **tru** er der to Prikker.

uit og **uint** (*Österg. Fornm. Tidskr.* I, 65, *Wiede* N 143) er maaské samme Navn som **auit** L. 821, **auint** I 1173, *Øyind* eller *Øyvind*.

uor er maaské en Form, der ikke blot i Konsonan men ogsaa i Vokal er paavirket af Flertalsformen.

intr synes mig usikkert. Neppe **miltr**? I **umunar**

---

mon, hushållsaktig, deraf *omon*». För betydelsens skull är denna ty ning ganska tilltalande, men är ej utan formell betänklighet. Ris ningen torde ej kunna, som Bugge synes antaga, bero på en af fe huggning orsakad omflyttning, ty den normala formen skulle i denn ristning heta **umunastr**, ej *umunastr*, jfr **mistr**, **intr**. Bugge har allt att förklara förekomsten af **r** i den form, som förmenas vara omstäl Måhända har man derför att uppfatta formen som en superlativ *-arstr*, lik fsv. *siparster*, *innarster* m. fl., och att antaga dess ändel **-r** hafva bortfallit genom dissimilatoriskt inflytande från det föreg. Om **ts** för **st** se n:r 98 (L. 979) not. 4.

danner da andet Led Allitteration. Kanské **uaR · intr** feillæst for et Adjectiv?

Efter Runesporene kan der efter **umunaRts** mulig have staaet: **kuþe : þekn**, altsaa:

góðe þegn gusstró
góða hafði.

Men man skulde snarere vente *góðr þegn.*

I **umunaRts** antager jeg ikke en ved Feilristning foraarsaget Omflytning, men en med fuld Bevidsthed foretagen Omflytning. Her er, som i flere andre svenske Indskrifter, den graphiske Omsætning ikke anvendt for at vanskeliggjöre Forstaaelsen, men kun som en paa den Tid yndet Maner, hvorved Runeristeren gav Indskriften en kunstlet, snirklet Charakter. Ligetil skulde der være skrevet **umunastr**. Naar Runeristeren, idet han anvender Omsætning, ikke skriver **umunarts**, men **umunaRts**, saa er det efter min Mening skeet for at betegne *r* som Casusmærke, thi Casusmærket *r* betegnedes i den af ham anvendte Skrift efter **a** altid ved **R**, ikke ved **r**. Jeg anförer til Stötte for denne min Opfatning to Analogier. I L. 1307 er det af Söderberg læste **halfitran** efter min Mening en forsætlig Omsætning for **halftan iR**. Runeristeren skriver **halfitran**, ikke **halfitRan**, fordi Casusmærket *r* i den af ham anvendte Runeskrift efter **t** regelret udtrykkes ved **r**, ikke ved **R**. I L. 964 er Omsætning næsten gjennemgaaende anvendt for at gjöre Indskriften vanskelig forstaaelig. Her betegner **horaRnla** det ikke omsatte **hon aralr**, *hann Haral(d)r*, der skulde skrives med **r**, ikke **R**, som **ikialr** D. 8vo 37 og **ikialtr**. Men fordi Casusmærket *r* her er sat umiddelbart efter **a**, derfor er det skrevet **R**, ikke **r**.

Det at der i slige Kunstlerier og i slige Bagateller paa flere forskjellige Steder fremtræder den samme Regel, viser tydeligere end alt andet hen paa en ikke uvigtig

Kjendsgjærning, der fremgaar af mange Tegn. Ligesom der paa Island var Skaldeskoler, ligesom de islandske Skalde underviste de unge Skalde i alle Poetikens Regler og Kunstlerier, saaledes maa i Sverige i 11te Aarhundred de unge Runeristere, der övede Runeristningen som en Kunst, af gamle Mestere have faaet en meget detaljeret Undervisning, der omfattede ikke blot Reglerne for den sædvanlige ligefremme Skrivebrug, men ogsaa for flere forskjellige Arter af kunstlet Skrift og af Lönskrift.»

---

108) **Transjö, Hjortsberga socken, Albo härad, Småland.** L. 1272, B. 1000.

katr[1] **: sati : sten : þana : iftʀ · kitil**[1] **:** ||
Andra sidan: **sun : sin : han : faʀ**[2] **:** ||
Tredje sidan: **mana : mesro : niþikʀ**[1] **: iʀ** (derpå äro några runor öfverhuggna med ett streck och derigenom antagligen betecknade som felristning) **ti**[3] **: ati : tunþ**

Fonetisk transscription: **katr** *satti stæin þanna æftʀ Kætil sun sin. Hann vaʀ manna mæs(t)r óníðingʀ.* Det återstående vet jag ej att tyda eller transscribera.

Öfversättning: **katr** satte denna sten efter *Kætill* sin son. Han var minst af män en niding.

Metrisk form äger:

hann vaʀ manna A 3
mæstr óníðingʀ D 1

---

108. [1] **k** är en vänderuna ᛦ.

[2] Bruket af runan **f** för **u** är begripligt genom det förhållandet, att uddljudande **u** betecknade samma ljud som midljudande **f**, se Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.*, § 36, 2, § 42. Äfven eljes förekomma enstaka exempel på att **f** brukas för väntadt **u**, t. ex. L. 118 **fita × faþum** '*hvita ráðum*', L. 1970 **finfiþir** *Finnriðer*.

[3] **t** har här liksom L. 737 (D. I, 101) formen af en stupad **k**-runa med **t**-kännestreck på toppen af stafven.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: Der bör ogsaa henvises til Steph. II, 802—806; III, 346 f. Paa sidstnævnte Sted meddeler Stephens sin egen Afskrift. Jeg anförer de afvigende Læsninger af denne (St.) og af min egen Afskrift fra 1876 (Bu.).

katr St.; **: kotr** Bu. — **eftʀ** St. Bu. — **kitil** St.; **ketil** Bu. — **mesr : o :** St.; **mesro :** Bu. **eʀ : a : iklati : ati : tunþi** St.; **eʀa : aklati** (eller **iklati**) **: ali : tunþi** Bu. (**I** paa begge Steder Venderune). **t** har ogsaa i **lati** Formen **↑**. Tværstregen gjennem nogle Runer (navnlig **akl**) er tilfældig.

kotr forklarer jeg *Gótr* (*Gautr*).

Stephens oversætter **ati tunþi** ved »his life lost» og tager **ati** = **anti** som Dat. af en Hankjönsform *andr*. Denne Form er mig ubekjendt. Men i L. 197 læser Steph. II, 608 efter Bure **kuþ hialbi anti** (ᚼ↑ᛁ). Jeg gjengiver de to sidste Verslinjer saaledes:

eʀ á Ænglandi C 1
Áli týnði. A 1

»hvem Aale dræbte i England». Eller **ali** udtalt *ælli* 'Alderdommen'?

Vistnok har de islandske Haandskrifter ikke **týnði* men *týndi*, der i Runer skulde skrives **tunti**. Men den oprindeligere Form **tunþi**, *týnði* har Stötte for det förste i Formerne *hrílþe*, *girnþar* i gamle islandske Hskr. se Gislason, *Um frumparta* S. 95 f.; Hoffory, *Arkiv*, II, 31; Larsson, *Nr 645 4to* S. LXIII. For det andet er der intet paafaldende i, at Runesproget i **tunþi**, *týnði*, har bevaret en oprindeligere Form end islandske Haandskrifter, da det samme er Tilfældet med **raisþi**, *ræisþi*. For det tredje kræver mulig i et Vers af Þjóðolfr Arnórsson (Har. s. harðr. *Heimskr.* Kap. 74) Stavelserimet fölgende Form: *en ðví at illa reynðisk*. Doc. Brate antager, at Verset bör læses: *En dví at illa reyndisk*. Han ser i *dví* en syntak-

tisk Vexelform til *þrí* og mener at denne Form *drí* er opstaaet i urgermansk Tid efter Verners Lov. Hvis der her skal læses *En drí*, vilde jeg dog snarere opfatte dette som opstaaet efter den islandske Lydregel, som gjælder i Indlyd, af *En þrí*. Thi vistnok tror ogsaa jeg paa, at der i Urgermansk har været Former af Pronomenet »den» baade med *þ* og med *ð (d)*, men jeg finder intet Bevis for, at Former med *d* fra Urgermansk er bevarede i Norsk-Islandsk.»

---

109) **Nöbbele, Torsås socken, Konga härad, Småland.** L. 1277; Bugge *Månadsbladet* 1877, s. 532; Stephens III, 358.

Prof. Bugge gifver nu följande läsning af hela inskriften och beledsagar densamma med vidfogade anmärkningar:

rostein · auk · eilifʀ · aki · auk · hakun · reisþu · þe[iʀ] · sueinaʀ · iftiʀ · sin · ‖ faþur · kubl ‖ keni · likt ‖ [i]ftiʀ · kala · tauþan : þü : mun · ko . . . . . . ketit · uerþa · meþ · sin · lifiʀ · auk · stafiʀ · run[a]

þe[iʀ]. Efter **þe** fölge to rette Stave, af hvilke Nederdelen er bortslaaet; den förste af disse kan paa Grund af Rummet ikke vel være **s**. Sporene tale for **þeiʀ**.

sueinaʀ, saa Stenen efter min Mening, skjönt **u** ikke er tydeligt.

sin, saa har jeg læst efter **meþ**; **stn** Steph.

6te Verslinje gjengiver jeg:

eftiʀ Kala dauðan. C 2

Kala Faderens Navn; Versemaalet viser, at *a* i förste Stavelse er kort. Navnet var ogsaa norsk.

Stephens har maaské rigtig udfyldt: **þü mun ko[þs mini] ketit —**. Af **mini** har jeg seet Spor paa Stenen, navnlig sikre af **n** og af den ene Kvist paa **m**.

Altsaa:

þý mun góðs minni C 1
getit verða

»derved skal den gode Mands Minde komme til at nævnes». Eller **ko[þs mans e] ketit**?»

mun danner ikke Stavelse. Verslinjen *getit verða* har den i svenske Rune-indskrifter ofte forekommende Form ◡́ × —́ ×.»

Den fonetiska transscriptionen och uppställningen i metrisk form varder således:

Róstæinn auk **Aeilífʀ**	A 3, 2 s
Áki auk Hákun	A 2 b
ræispu þæir **svæinaʀ**	A 3 vs.
æftiʀ **sinn** *faður*	C 3, 2 s.
kumbl kænniligt	D 4
[æ]ftiʀ **Kala** *dauðan*	C 2
þý mun góðs minni	C 1
getit verða,	A 1
með **stæinn** *lifiʀ*	C 3
auk **stafiʀ** *rúna.*	C 2

Öfversättning: *Róstæinn* och *Aeilífʀ*, *Áki* och *Hákon*, svennerna, reste efter sin fader en minnesvård, märkbar för alla, efter den döde *Kali*. Genom den skall den godes minne nämnas, så länge stenen lefver och runornas stafvar.

---

110) Rotne qvarn, Gårdsby socken, Norrviddinge härad, Värend, Småland. L. 1280, B 1007.

Denne Sten, som desværre nu synes at være forsvunden, har havt en Indskrift i tre rette Rader, der hörer til Rök-Stenens Gruppe. Tegningen i B. er meget utilfredsstillende. Runernes Kviste kan her for en stor Del ikke sees; Stavene af **s**-Runen gaa tildels feilagtig ned til Basis.

og mange Runer er blevne aldeles ulæselige. Sikker Tolkning er umulig.

Her meddeler jeg Indskriften, som den efter min Formodning snarest har været affattet, idet jeg med fede Typer gjengiver de Runer, som ligetil findes i B., med almindelig Antiqva de Runer, som i B. efter min Formodning har tabt en Kvist eller paa anden Maade er blevne noget forandrede, og endelig med Antiqva i skarpe Klammer de Runer, som er formodede efter Sammenhængen, men af hvilke der i B. ikke er noget tydeligt Spor. Tredje Række er helt igjennem i B. utydelig.

af[t]**r**s**taiuarinirukubutrþiu** || [þstabiʀ] **ufssu**[n]**þairiʀu**-fa**þi**s**u**n**u**s**inb** || . . . . **siri**r**af**t**r**al**a**

Dette gjengiver jeg saaledes:

aftr stai Varin,	A 2 k
eʀ ǫggu bóndr,	B
þió[ðstabiʀ] Úfssun	A 2 v. l
þæiʀ, eʀ uf fáði	A 1 v.
sunu sinn b[estan]	D 1
Sírír aftr alla.	E 1 udv.

»Efter Varen Uvssön, hvem Bönderne ihjelslog, skal disse Folke-Runer staa, hvilke Sigrid skrev alle tilsammen efter sin fortræffelige Sön.»

stai forekommer paa Nylarsker-Stenen paa Bornholm. Navnet *Varinn* bæres af den Mand, der har ladet riste Runerne paa Rök-Stenen. Det er vistnok en anden Person end den paa Rotne-Stenen nævnte *Varinn*. Men Navnets Forekomst paa Rotne-Stenen taler for, at den paa Rök-Stenen nævnte *Varinn* har — tværtimod min tidligere Formodning — virkelig levet i 10de Aahundred.

uku, *ǫggu*, jfr **hauk** L. 1346, **auk** L. 68, 603, 752. For Allitterationen jfr mine Bemærkninger til L. 81 og L. 1273. Mulig danner tillige *Varin* Allitteration.

þiu[**þstabiʀ**] eller **þiu**[**þstafiʀ**]?

ufs, jfr **uf** L. 6 (hvor D. ikke har læst det). Beslægtet er Accus. **ufa** L. 1148, ved Siden af **ulf**. Vistnok af *ûfr*, Ugle, og ikke for *ulfs*, som **hafan** for *halfan* o. s. v. **ufssun** ved Siden af **sunu**. Jfr den af mig först læste Gursten-Indskrift. **ss** som i **haruþssuniʀ** Rök.

Sírír for *Síríðr* som **þiaurikʀ** Rök o. s. v. Navnet skrives i andre svenske Indskrifter **siriþ** eller **siriþr**. Tör man formode, at **Sigifrīðiʀ* er gaaet over til **Sigurríðr*, **Súrríðr, Síríðr?*

Rotne-Indskriften synes mig lidt yngre end Rök-Indskriften. Da jeg nu ikke tör sætte denne længer ned end til Begyndelsen af 10de Aarhundred, formoder jeg, Rotne-Indskriften er indhugget ved Midten af 10de Aarhundred.

---

111) Bägby bro, Gärdslösa socken, Norra Motet, Öland. L. 1301. B. 1060. Söderberg i *Antiqv. Tidskrift för Sverige* 9: 2 S. 22, Nr 11.

suain × **kiarþi** × **iftiʀ** × **sin** × **faþur** × **uikar** × **sun** × **ainiki** × **sialfʀ** × **raisti** × **stain**

Foran **suain** har B. et Kors.

I phonetisk Omskrivning: *Svainn giarði eftiʀ sinn faður Víkar,*

sun æinigi D 2
sialfʀ ræisti stæin D 4 (E 1)

»Sven gjorde (dette) efter sin Fader Vikar; eneste Sön reiste selv Stenen.»

Her har jeg som Vers kun skrevet Indskriftens sidste Del, der sikkert er versificeret. Men Udtrykket *giarði* uden tilföiet Object taler for, at ogsaa den förste Del er versificeret. Den maa da ordnes:

Svainn giarði eftiʀ E 1 udv.
sinn faður Víkar. A 2 l v.

Om *æinigi* se Rydq. II, 517 f. Jfr L. 378 (Nr 23). Verslinjen *Svæinn giarði eftir* kan mulig opfattes som A 2 s.

---

112) Gårdby kyrkogård, Södra motet, Öland. L. 1307.

Denna inskrift har nyligen granskats af docenten S. Söderberg. Hans uppfattning af densamma finnes tryckt i hans till k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien inlemnade reseberättelse, *Antiqv. Tidskrift för Sverige* 9: 2, s. 9 f. Doc. Söderberg har haft godheten att före offentliggörandet meddela mig en afskrift af sitt yttrande om Gårdbystenen, hvaraf jag här skall referera det allra väsentligaste, hänvisande för den utförligare motiveringen till doc. Söderbergs egen framställning i reseberättelsen. Inskriften är dels ristad i en slinga, som löper jäms stenens kant dels fortsättes den på foten till korset midt efter stenen. Söderberg kallar den förra inskriften a) den senare b) och läser dem på följande sätt:

a) **harþruþr × raisti × stain × þinsa × aiftiʀ × sun × sin × smiþ × trak × kuþan × halfitr | an × bruþiʀ | ans × sitr × karþum**

b) **brantr × riti × iak | þu raþa × kan**

Fonetisk transscription:

a) *Hærþrúðr ræisti stæin þensa æftiʀ sun sinn Smið dræng góðan. Hallfinndr (h)ann bróðiʀ (h)ans sitr Garðum.*
b) *Brandr rítti iak; þú ráða kann(t)*

Öfversättning:

a) *Hærþrúðr* reste denna sten efter sin son *Smiðr*, en god man. *Hallfinndr* (han) hans broder sitter i Ryssland.
b) Jag *Brandr* ristade; du kan tyda.

halfitr uppfattar Söderberg, som namnet isl. *Hallfinnr* med det fsv. inskottet af *d* mellan *nn* och *r*. Ett upprepande af subjektet genom ett pron. träffas understundom i synnerhet i gotländska inskrifter, här har tillfogandet af *(h)ann* dessutom det särskilda ändamålet att tjena det metriska behofvet af en fyllnadsstafvelse och en andra bistaf. Uttrycket *sitr Garðum* för det väntade *sitr í Garðum* antar Söderberg vara en ålderdomlig och poetisk konstruktion, hvartill *Rigsþula* 47

pá krað þat kráka,
sat kvisti ein

erbjuder ett motstycke. Uti inskriften b) antages **riti** *ritti* vara pret. af verbet *rita* »rista». Ristningen **kan** *kann* antages vara 3 sg. för 2 sg., hvilket utbyte förmodas bero på att verbalformen genom ett ord är skild från sitt subjekt. Orden »du kan tyda» anser Söderberg beteckna tillvaron af någon dunkelhet uti inskriften och finner denna däruti att **karþum** skulle kunna betyda både »i Ryssland» och »i Gårdby». Söderberg antager metrisk form uti:

Hallfinndr (h)ann
bróðiʀ (h)ans
sitr Garðum

samt vidare:

Brandr ritti iak
pú ráða kann.

Till doc. Söderbergs tolkning fogar prof. Bugge följande anmärkningar: Mandsnavnet *Smiðr*, der först har været brugt som Tilnavn, forekommer ogsaa paa Island, i Norge og i Danmark.

I Slutningsindskriften **brantr riti iakþu raþa kan** betvivler jeg med Doc. Brate Doc. Söderbergs Tydning af **riti**, jfr her foran S. 39—42. Da **raþa** fölger, ligesom det i L. 93 (nr 6) heder *Ásmundr hió rúnar réttaʀ þaim ráða*

skal og i L. 333 (nr 21) *ráð þú rúnaʀ, rétt lét rista*, saa formoder jeg, at **riti** her har været udtalt *rétti* og er Præteritum af *rétta*. I Oldisl. betegner *rétta kvið* at formulere et retsligt Udsagn, som det rigtig skal være. Derefter formoder jeg, at **riti**, *rétti* her betegner 'har skrevet Runerne rigtig, har affattet Runeindskriften rigtig'.

Dr Söderbergs Tydning af **þu kan** forekommer mig sandsynlig, da Rydqvist I, 330 har Exempler paa, at Personmærket *-t* i 2den Ps. mangler, ikke blot fra Islandsk, hvorfra deres Tal kunde foröges, men ogsaa af Cod. Bur. anförer *þu for gaf, var þu, þu var*. Denne Tydning stöttes ogsaa derved, at L. 333 ligeledes har Tiltale til Læseren i anden Person: *ráð þú rúnaʀ*. Derimod finder jeg med Doc. Brate, at **iak** 'jeg' her er betænkeligt, og det af fölgende Grunde: 1) I ensartede Indskrifter, som nævne Vanskeligheden af Indskriftens Forstaaelse, antydes det, at det ikke er hver Mands Sag at tyde den, at dertil kræves særlig Kyndighed i Runer, eller at man faar pröve paa at tyde Runerne. Se L. 93 (nr 6), L. 333 (nr 21), L. 692 (nr 89), L. 947 (nr 47), Kareby-Indskriften o. fl. Her skal det derimod kategorisk siges: 'du kan tyde (Runerne)'. 2) At Runeristeren taler i förste Person, forekommer ofte i urnordiske Indskrifter, ogsaa en og anden Gang i de Indskrifter, som er beslægtede med Rök-Indskriftens Typus, men i Indskrifter fra 11te Aarhundred er dette yderst sjælden; jfr min Bemærkning S. 27 til L. 38. 3) Ordstillingen **brantr riti iak** mindes jeg ellers ikke at have seet, thi det er lidt forskjelligt, naar det i den urnordiske Lindholm-Indskrift heder med enklitisk Pronomen: **ek erilaʀ sa wilagaʀ hateka**. 4) Ordadskillelse ved Skilletegn er ellers overalt anvendt i Indskriften undtagen ved de nær sammenhörende Ord **halfitran** (se i det fölgende) og **bruþiʀans**. Mellem **iak** og **þu** er der efter Dr Söderbergs Tydning det stærkeste syntaktiske og metriske Indsnit.

Det er da paafaldende, at disse Ord ikke er adskilte ved Skilletegn.

Jeg vover paa Grund heraf at fremsætte det Spörgsmaal, om Runeristeren har skrevet ikke **iakþu**, men **iafþu**, saa at den ene Kvist paa ᚠ er bleven utydelig. **iaf** vilde være = *ef*, der forekommer i Norsk-Isl., i Helsingland (**if** paa Forsaringen) og i Skaaneloven. *ef* kunde skrives **iaf**. **iaf** og **þu** kunde skrives sammen uden at være adskilte ved Skilletegn, fordi *þú* enklitisk sluttede sig til *ef (efðu)*; jfr isl. *þóttu* for *þótt þú*. I *Ásmundr hió rúnar réttar þeim ráða skal* L. 508 'Runer (der vil vise sig at være) rigtige for den som skal tyde dem' har vi et Udtryk, hvormed *Brandr rétti, efðu ráða kann* vilde være analogt. 'Brand har skrevet Indskriften rigtig, hvis du (blot) kan tyde den'; d. e. 'Brand har skrevet Indskriften rigtig, (og dette vil vise sig) hvis du kan tyde den' eller lign. Et ensartet elliptisk Forhold ved Betingelsessætninger forekommer i forskjellige Sprog. Mod dette mit Forslag kan indvendes, at *Brandr rétti* ikke giver os en rigtig Verslinje; men denne Invending synes ikke afgjörende.

Dr Söderbergs Tolkning af **halfitran** i L. 1307 synes mig betænkelig. Naar det sluttende **an** opfattes som *hann*, fremkommer der en Ordstilling, hvortil man vanskelig vil finde Sidestykke. Naar *hann* lægges til, da vil Ordstillingen *Hallfindr bróðir hans hann sitr* være den regelrette (skjönt Forbindelsen *hans hann* vilde være ildeklingende). Ogsaa Ordstillingen: *hann Hallfindr bróðir hans sitr* har Sidestykker; men *Hallfindr hann bróðir hans sitr* er mig fremmed. Opfatter man **an** som *enn*, bliver Ordstillingen fremdeles meget paafaldende, og Mangelen af Skilletegn er da mindre forklarlig. Hvis **halfitr** her viser den rette Navneform, kunde det forstaaes som *Half-findr*, jfr *Halfdan*. Et Navn *Hallfindr* eller *Halffindr* er visselig ikke umuligt, men dog i denne Indskrift paafaldende. De sammensatte

Navne, i hvilke *-finnr* danne sidste Led, er, saavidt jeg kjender dem, ikke svenske. Der findes vistnok paa flere Steder i Sverige et Stedsnavn *Finsta* og L. 1208 har Mandsnavnet Accus. **fin**, men hvor sjældent Navnet *Finnr* her har været, fremgaar deraf, at der i 3dje, 4de og 5te Bind af Diplomatariet ikke, saavidt jeg har seet, nævnes en eneste svensk födt Mand af dette Navn. Det eneste dermed sammensatte Navn, som har været sædvanligt i Sverige, er *Finnviðr*. Aldeles feilagtigt er det L. 84 forekommende Navn *Haukarþusta-Finn;* det grunder sig paa urigtig Ordafdeling.

Endelig kan nævnes, at Runeristeren vistnok skriver **trak** = *dræng* uden **n** foran **k**, men **brantr** = *Brandr* med **n** foran **t**, altsaa afvigende fra **halfitr** = *Hallfindr*.

I de Ord, som er skrevne udenfor Runebaandet, udtaler Runeristeren selv, som Dr Söderberg med rette har fremhævet, at Indskriften tildels er vanskelig at forstaa. Den Dunkelhed, som Runeristeren hentyder til, finder jeg i **halfitran**. Her er Runerne efter min Mening med Flid omflyttede. Det skal, tror jeg, forstaaes som **halftan iʀ**. Der er skrevet **halfitran**, ikke **halfitʀan**, uagtet der skulde skrives **iʀ**, naar Omsætning ikke var anvendt. **r** er at forklare deraf, at der efter **t** regelret blev skrevet **r**; jfr min Bemærkning til L. 1267. I phonetisk Omskrivning gjengiver jeg Ordene saaledes: *Halfdan eʀ bróðiʀ (h)ans, sitr (i) Garðum* »Halvdan er hans Broder, opholder sig i Gardarike.» I *Garðum* er der efter min Mening ikke tilsigtet nogen Tvetydighed. De her anförte Ord maa, som jeg tror, være i Prosa, da Allitteration mangler, hvilket navnlig ved de sidste Ord er tydeligt. Jeg holder det for muligt, at *sitr Garðum*, som af Dr Söderberg antages, er en gammeldags Construction; men jeg finder det sandsynligere, at Mangelen af Præpositionen *i* er at opfatte som forkortet Skrivemaade, der oftere anvendes i Forbindelse med Runeomflytning. Den Stötte for *sitr*

Garðum, som man söger i *sat kristi ein* Rigsþ. 47, er meget usikker. Thi her kan *á* let være glemt ved en Afskriverfeil. At

sat á kristi ein

er fuldkommen rigtigt i metrisk Henseende, kan en Henvisning til Sievers i Paul og Braunes *Beitr.* VI, 304 godtgjöre.

Jeg tror, at den antagne Omflytning taler for sig selv ved det enkle naturlige Udtryk, som fremkommer. Jeg skal nu godtgjöre, at slig med Flid foretagen Omflytning ingenlunde er noget enestaaende. Jeg henviser först til min Behandling af L. 325, L. 487, L. 629, L. 860, L. 888, L. 947, L. 964, L. 966, L. 971, L. 1267, D. I, 102. Desuden minder jeg om, at Runeristeren Aasmund ofte skriver sit Navn **osmunrt** eller **asmunrt**, og at jeg i L. 1050 har formodet **huomsr** = **hiu osmuntr**.

Jeg lader flere Exempler fölge. Indskriften fra Närike Nr 11 hos Dybeck *Runa* fol. I (1873) begynder saaledes: – ðumnu × **eturkn** + **knʀi** + **rstui** + **sitn**. Stephens, der har tolket Labbelændsken i L. 964 og D. I, 102 som god gammel Svensk, antager ogsaa de tre förste Navne, som de er skrevne paa denne Närike-Sten, for gode svenske Navne. Men da **rstui sitn** tydelig ved Omflytning er sat istedenfor **ristu stin**, saa maa vi ogsaa ved Navnene anvende Omsætning af Runerne for at faa forstaaelige Former frem. Jeg læser: **muðnu krunte kaiʀ** (ᚼ. som saa ofte, for **a**), d. e. *Móðný*, *Grunde*, *Gæirʀ*. Ligesaa maa et fölgende Navn i Indskriften **kumlʀ** omsættes til **ulmkʀ**, d. e. *Holmgæiʀ*. Og de sidste Runer **ʀsau** forstaar jeg som **asuʀ**, *Ássu(r)ʀ*. Derforan staar **kim**, det er vel **mik**, saa at et »gjorde» el. lign. har gaaet forud.

Ogsaa en anden Indskrift fra Närike (Dybeck 6), hvilken jeg skal behandle i det fölgende, lader sig först

rigtig tolke, naar man har faaet Rede paa de der foretagne Omsætninger.

I Närike har, ligesom i Södermanland, denne Omkastning af Runer været særlig yndet. Saaledes i Dybeck 2 (L. 1025) **kiþru** for **kirþu**. I Dybeck 5 (L. 1031) i Slutningen **eftʀ : asl : siukn : (i** ufuldstændig oventil) **sin :** har Navnet **asl** vistnok Stötte i **osl** L. 1016, men da ved Stephens's Læsning **stukn** og Tolkning »Stifsön» det sluttende **n** bliver uforklaret, kan der være Spörgsmaal, om vi ikke her skal antage Omsætning for **askil : sun : sin**.

Fremdeles Exempler fra Upland. D. I, 177 (L. 197) sidste Navn **uþüinki** for **uþüikin** = *Upveginn*. Derefter tör förste Navn være [**k**]**iʀnbiur** for **kiʀbiurn** = *Gæiʀbjǫrn*. L. 313 **ku** for **uk**, *ok*. L. 225 **atifʀ** for **aftiʀ**.

Ogsaa i danske Runeindskrifter findes Runer med Flid omflyttede, saa at Forstaaelsen derved er bleven vanskeliggjort.

Hagenskov-Indskriften (Thorsen II S. 249) er: **þaurihþ**: jeg skylder Prof. Dr Wimmer Meddelelse om, at anden Rune er **a** og ikke *óss*-Runen. Denne Indskrift er saaledes skreven meningslös, men ved Omsætning faa vi Kvindenavnet **hruþaiþ**, *Hróðæið*.

Paa Rimsö-Stenen er endel af Indskriften skreven saa, at den er ligefrem forstaaelig. Men derpaa er med Lönskrift skrevet (Thorsen II S. 133, Nr 46): **ikam : tsrau : mas : iþua ·**; sidste Ord (**iþua ·**) skylder jeg Prof. Wimmers Meddelelse, og dermed stemmer Tegningen hos Thorsen. Ved Omsætning kommer der Mening i dette: **kam i austr sam uiþa**[**st**], d. e. *kam* (kom) *í austr sæm víðast*. Efter **iþua** synes Tegningen hos Thorsen at vise et **s**.

Ogsaa paa Seddinge-Stenen i Lolland, hvis Runer jeg kjender af Meddelelser fra Prof. Wimmer, forekommer tilsigtede Runeomflytninger.

Jeg begyndte denne Undersögelse med Paavisning af

en tilsigtet graphisk Omsætning i Gardby-Indskriften paa Öland. Ogsaa i en anden öländsk Indskrift antager jeg Runeomflytning. L. 1317 (Steph. II, 629) ender med: **eftiʀ : kinu : fatran**

kinu er et uhört Mandsnavn, og om man end har Mandsnavne paa *-a* (*Orókja*, *Sturla* o. s. v.), maa det siges at være paafaldende.

fatran opfatter Stephens som Accus. af et til ags. *fœdera*, Farbroder, svarende Ord. Herimod taler 1) det sluttende **-n**, der ved Stephens's Tolkning strider mod Sprogformen i Indskrifter med samme Runer; 2) Skrivemaaden med **tr**, ikke **þr**; 3) den Omstændighed, at der ellers ikke er Spor af et saadant Ord i Nordisk. Jeg formoder, at **eftiʀ kinu fatran** er en tilsigtet Omsætning af **eftiʀ kuna tirfan**, d. e. *eftiʀ Gunna diarfan*. I L. 689 er Gen. af Navnet *Diarfr* skrevet **tirfs**. Adjectiv i ubestemt Form kan bruges som Tilnavn, skjönt sjældnere end Adjectiv i bestemt Form.

De Exempler paa tilsigtet graphisk Omsætning, som jeg i det foregaaende har anfört, er ingenlunde de eneste, som kan paavises. Mange Aarhundreder, förend de her behandlede Indskrifter blev indhuggede, blev paa en i Torsbjærg-Mose funden Dopsko skrevet **owlþuþewaʀ niwangem͡arìʀ**, hvilket med Vilje er omsat for **wolþuþewaʀ in wange mariʀ**.»

Första delen af inskriften före **halfitran** är altså ej till sin betydelse omtvistad. Att döma mellan de skiljaktiga uppfattningarna af **halfitran** och hvad dertill hör, är svårt. Doc. Söderbergs tolkning blir tvifvelaktig, i synnerhet genom prof. Bugges inkast mot densamma rörande den inveeklade ordföljden och å andra sidan synes man ej heller kunna förlita sig på att prof. Bugges tolkning af den antagna omställningen är riktig. Det synes mig altså, att en tillfredsställande tydning af denna del af inskriften ej ännu är funnen.

Doc. Söderbergs tydning af inskriften b) synes mig betänklig dels på grund af att **riti** antages betyda »ristade», se ofvan nr 10, not 4, dels på grund af det tillfogade *iak* »jag», som ej eljes förekommer i dylik användning uti runinskrifter från samma tid, dels slutligen på grund af **kan**, som antages vara 3 sg. *kann* använd som predikat åt 2 sg. *þú* för *kant*, hvarpå visserligen Rydqvist I, 330 anför några exempel från isl. Dock måste **brantr** vara ristaren äfven om **riti** ej kan betyda »ristade», enär **harþruþr** × **raisti** × **stain.**

Följande uppfattning synes mig sannolik: *Brandr rétt í (h)iagg, þý ráða kann.*

Öfversättning: »*Brandr* högg (runorna) i (stenen) riktigt, derför kan man tyda». Jfr uttrycket uti L. 93 (nr 6) *Ásmundr hió rúnaʀ réttaʀ þæim ráða skal*, L. 508 och 1050 *Ásmundr markaði rúnaʀ réttaʀ* samt L. 333 (nr 21) *ráð þú rúnaʀ, rétt lét rista.* Den opersonliga användningen af *kann* torde ej behöfva styrkas med exempel. Denna uppfattning tillåter lika väl att uppfatta inskriften b) som metrisk:

Brandr rétt í (h)iagg, B
þý ráða kann. B

---

113) Karlevi, Vickleby socken, Södra Motet, Öland. L. 1323, B. 1071.

Docenten S. Söderberg i Lund har godhetsfullt meddelat mig den läsning af inskriften, som hans undersökning gifvit vid handen vara den riktiga, äfvensom lemnat vissa antydningar till ledning vid tolkningen. Jag meddelar först doc. Söderbergs läsning:

a) Versen:

+ᚠᚢᛚᚴᛁᚿ : ᛚᛁᚴᚱ : ᚼᛁᚿᛋ : ᚠᚢᛚᚴᚦᚢ :
ᚠᛚᛅᛁᛋᛏᚱ · ᚢᛁᛋᛁ : ᚦᛅᛏ : ᛘᛅᛁᛋᛏᛅᚱ :
ᛏᛅᛁᚦᛁᚱ : ᛏᚢᛚᚴᛅ : ᚦᚱᚢᚦᛅᚱ :

ᛏᚱᛅᚢᚴᚱ : ᛁ : ᚦᛅᛁᛘᛋᛁ · ᚼᚢᚴᛁ :
ᛘᚢᚾᛅᛏ : ᚱᛅᛁᚦ ⁝ ᚢᛁᚦᚢᚱ : ᚱᛅᚦᛅ :
ᚱᚢᚴ : ᛋᛏᛅᚱᚴᚱ · ᛁ · ᛏᛅᚿᛘᛅᚱᚴᚢ :
ᚢᚾᛏᛁᛚᛋ : ᛁᛅᚱᛘᚢᚾ · ᚴᚱᚢᚾᛏᛅᚱ :
ᚢᚱᚴᚱᚭᚿᛏᛅᚱᛁ : ᛚᚭᚾᛏᛁ

Första ordet i 3:dje versraden är ᛏᛅᛁᚦᛁᚱ och läses så äfven hos Ahlqvist och i Bautil. Hvarifrån Rafn hemtat läsningen ᛏᛅᛁᚦᛅᚱ (*Indskriften i Piræus* s. 178) känner jag icke; förmodligen är det en af honom sjelf gjord korrektion.

Första ordet i 7:de versraden har förut lästs ᛚᛁᚾᛏᛁᛚᛋ (Bautil) och ᚦᚭᛏᛁᛚᛋ (Ahlqvist). Liljegren (se *Scand. Litt. Selskabets skrifter* 1820 sid. 392 ff.) har gissat **Vantils**. Inskriften har ᚢᚾᛏᛁᛚᛋ. Första runan har erhållit en mycket bred och oregelbunden form på grund af en remna, som förefans i stenen redan då inskriften inhöggs; kännestrecket är inhugget tvärs öfver denna remna, så att runan kommit att likna ett ᛚ, hvars kännestreck utgår från stafven något nedanför toppen, + ett halft ᛁ[1]. Min läsning ᚢᚾᛏᛁᛚᛋ, hvilket uttalats *Yndils*, styrkes deraf att versen fordrar ett ord, som börjar med vokal samt rimmar med det följande ordet och begynnelseordet i den 8:de versraden.

b) Den i vanlig ordställning affattade delen af inskriften är nu på grund af de ofvannämnda skadorna ofullständig. Den består af tre rader, hvilka, liksom den föregående delen af inskriften, läsas bustrofedon:

+ᛋᛏᛅ — — — — ᛋᛅᛏᚱ · ᛅᛁᚠᛏᛁᚱ · ᛋᛁᛒᛅ
(ᚠᚱ)ᚢᚦᛅ · ᛋᚢᚾ · ᚠᚢᛚᛏᛅᚱᛋ · ᛁᚾᚼᚭᚿᛋ ·
ᛚᛁᚦᛁ · ᛋᛅᛏᛁ · ᛅᛏ · ᚢ · ᛏᛅᚢᛋᛅ . . . . .
— — — — — — — — — — — —

Doc. Söderberg anser, att Karlevi-stenen är rest öfver en dansk vikingahöfding, som aflidit på ett vikingatåg

[1] Den halfva stafven är i B. origtigt tecknad såsom utgående från det öfre i st. f. från det nedre gränsstrecket.

nära den plats, der stenen finnes och åberopar som stöd för denna mening dels innehållet i andra halfstrofen dels den omständigheten, att stenen är rest ute på en strand, afsides från bygden, under det alla andra öländska runstenar finnas eller funnits i närheten af byarne.

De vigtigaste föregående tolkningar af inskriftens metriska del utgå från den, som gifvits af Rafn, *Antiquités de l'Orient, monuments runographiques* p. 177—180 och i öfverensstämmelse dermed Erik Jonsson, *Oldnordisk Ordbog*, fortale s. XL f., hvilken tolkning jag här meddelar. Modifikationer i denna tolkning äro gjorda af Rosenberg, *Nordboernes Aandsliv* I, 131 f. Dessa äldre tolkningar utgå från de af doc. Söderberg beriktigade läsningarna.

Erik Jonsson transscriberar drottqvädestrofen på följande sätt:

Fólginn liggr hins fylgþu, fleistr vissi þat, meistar dáiþar dólga þrúþar draugr í þeimsi haugi; munat reiþriþur ráþa rógstarkr í Danmarku Vandils jarmungrundar urgrandari landi, konstruerar:

Dáþar draugr (*dáð* Daad, Heltebedrift, *draugr* Stamme, Træ; ligesom *örlygis draugr*, Kampens Stamme, saaledes *dáðar draugr* den daadrige Helt), *hinn es mestar dólgaþrúþar* (*dólga þrúðar* Kampens Gudinder, Valkyrier) *fylgþu, liggr fólginn í þeimsi haugi — flestr vissi þat —; mun-at örgrandari* (= *örgrandrari*, comp. af *örgrandrarr* höiædel, uden Frygt og Dadel, raadsnild = *ráðsnjallr*), *rógstarkr* (= *rógsterkr* vældig i Kamp, *róg* Kamp) *Vandils jarmungrundar reiþ-viþur* (*Vandill* en Sökonge: *Vandils jarmungrund* Sökongens vide Mark, Söen; *Vandils jarmungrundar reið* Söens Vogn, Skibet; *Viðurr* et af Odins Navne; *reiðriðurr V. j.* = *viðurr reiðar V. jarmungrundar* Söhelten) *ráþa landi í Danmarku*

och öfversätter:

Her den daadrige Helt, som mægtige Kampmöer fulgte, ligger nu jordet i denne Höi, de fleste det vide; ingensinde en kampdjerv Krigerhövding paa Havet vil med större Snille raade for Land i Danmark.

Den prosaiska delen af inskriften transscriberar E. Jonsson:

Steinn var sattr efter Sibba inn góþa, sun Fuldar, í (. . . . .) liþi, (sattr at u dausa) och öfversätter:

Stenen sattes efter Sebbe hin Gode, Fulds Søn i (Ingjalds?) Hær, (sat paa denne Ö).

C. Rosenberg anmärker mot denna tolkning, att den *draugr* tillagda betydelsen »Stamme, Træ» synes temligen oviss och att *draugr* eljes alltid betyder »Dødning, Højbo», hvarmed äfven den största hjelte kan betecknas t. ex. Helge Hundingsbane efter döden. *draugr* bör alltså här fattas i samma betydelse, och anses som apposition till subjektet till *liggr* och betyda »en död man».

För tolkningen föreslås tvenne möjligheter:

a) *dólga-dáðar* (G. sg.) *prúðar* (N. pl. f.) »Kamp-Idrættens diser».

b) *dáðar* (N. pl. f.) *dolga-prúðar* (G. sg. f.) »Kamp-Disens Idrætter», som då sades »följa» hjelten. Denna senare möjlighet afvisas, emedan N. pl. af *dáð* borde heta *dáðir*, hvartill kommer, att det är en mera poetisk mening i den tanken, att valkyrjorna hafva »följt» den aflidne, varit hans fylgjor, än i det abstrakta uttrycket, att bedrifterna hafva »följt» honom.

Doc. Söderberg lemnar mig i bref följande bidrag till strofens tydning: »Hvad tydningen af versen på Karlevistenen beträffar, borde jag egentligen ej yttra mig derom, da jag ej tillräckligt öfvervägt de olika tolkningssätt, som kunna tänkas i fråga om den första halfversen. — Hvad senare halfversen beträffar, kan jag ej finna något betänkligt i den tolkning, som Eiríkur Jónsson (hufvudsakligen efter Rafn) meddelar i företalet till sitt lexikon. Endast den der lemnade tydningen af **urkrạntari** är naturligtvis omöjlig. Jag tyder detta ord *orgrandari* af ett adj. **orgrandr* = utan fel (= grandalauss, se lex. poet.), bildadt af *grand* liksom t. ex. *oruggr*, utan fruktan, af

uggr (*Oxf. Ordb.* s. 768 a). Om *Yndils* finnes upplysning uti not 2. Jag konstruerar och tyder denna halfvers således på följande sätt: *Orgrandari rógstarkr Yndils jarmungrundar ræiþriþurr munat ráþa landi í Danmarku* = En mera felfri, stridsmägtig (sjökonungens stora marks = hafvets vagns = skeppets Oden =) höfding månde ej komma att råda öfver land i Danmark.

»Med den hittills lemnade tydningen af den första halfversen är jag, såsom jag förut nämnt, ej belåten. Af de af Rosenberg påpekade sätten är det tredje naturligtvis det enda möjliga, då stenen har **taiþir** och ej **taiþar**. **taiþir** kan tydas *dęþir* (med bevaradt omljud = *dáþir*, då **ai** kan vara tecken för ä-ljudet (Wimmer *Runeskr. Opr.* s. 218). Beviset för att **taiþir** kan vara = *dęþir* har man visst i sjelfva inskriften, i formerna **flaistr** och **maistar**, som helt visst böra normaliseras *flęstr* och *męstar*. — Mot Rosenbergs tolkning *dolga prúþar dęþir* = krigsbedrifter vill jag anmärka, att jag icke kan erinra mig hafva sett något analogt. Dertill kommer, att *dęþir* ensamt gifver ungefär samma mening. Man skulle derför kunna tänka sig följande konstr.: *Dolga prúþar draugr hins męstar dęþir fylgþu — flęstr vissi þat — liggr fulginn í þęimsi haugi*[1] = »*Dolga prúþar* = *Hildar* = stridens träd). Hjelten, som de största bedrifter följde (hvars väg utmärktes genom de största bedrifter) — de flesta hade kännedom derom — ligger gömd i denna hög». Men jag är ej nöjd med denna tolkning. Man kan göra samma anmärkning mot denna som mot den första, nämligen att uttrycket »vara åtföljd af bedrifter» är alltför abstrakt, det öfverensstämmer ej med dråpaskaldernas uttryckssätt. Jag skulle derför föredraga ett tredje tolkningssätt. Om man, med bibehållande af Rosenbergs konstruktion finge taga *dęþir* i dess ursprungliga betydelse »gerningar» och

[1] Prof. Bugge har en gång meddelat mig att han tänkt sig orden ordnade på detta sätt — likväl utan att meddela någon tydning.

öfversätta »valkyrjans gerningar» med »manfall», så vore man, synes mig, mera i öfverensstämmelse med skaldernas vanliga uttryckssätt. Men jag kan nu ej afgöra, om man kan våga en sådan tolkning. Som jag redan nämnt, har jag ej tillräckligt studerat versen, för att kunna säga mitt sista ord. För tillfället har jag ej tid sysselsätta mig dermed och har för ögonblicket icke heller den nödvändiga literaturen till hands. Jag måste återkomma till den framdeles, när Ölands runinskrifter skola publiceras».

Prof. Bugge yttrar i anledning af doc. Söderbergs läsning och tolkning: »Jeg construerer heller *dolga þrúðar draugr hinns mestar dáðir fylgðu* end *hinns mestar dolga þrúðar dáðir fylgðu*. Mine Grunde er: *dáðir* tillagte en Hövding forekommer ofte hos norröne Skalde, hos hvem jeg derimod intet finder der svarer til et Udtryk *dolga þrúðar dáðir* (= isl. *dáðir*). Det synes mig mere stemmende med norröne Skaldes Udtryksmaade, at den Mand, som prises i Digtet, er betegnet ved en mannkenning *(dolga þrúðar draugr)* i Forbindelse med en ved *hinns* indledet Sætning, end at han skulde være betegnet ved en ved *hinns* indledet Sætning alene. En ialfald lignende Brug af *fylgja* foreligger i prosaiske oldn. Udtryk som *svá mikill kraptr fylgði þessum mǫnnum: hugr fylgir honum*. Ja forstaa vi *dáðir* som »virtutes» (se Fritzner under *dáð*), saa er denne Brug af *fylgja* fuldt overensstemmende.

Det fortjener at mærkes, at den olddanske Form er **ruk**, *róg* (af **wrōga*), ikke **vróg*, ligesom den glsv. Form for **wrōgjan* (got. *wrōhjan*, oldsaks. *wrōgian*, ags. *wrēgan*) er *roghia*, ikke **vroghia*[1]. Man har hidtil ikke været opmærksom paa den Lydlov, at *wrō—*, der hörtes i fællesgermansk Fremlyd, taber sit *w* i alle nordiske Sprog: norsk-isl. *róta*, glsv. *rota*, dansk *rode* = ags. *wrótan*, mnt.

113. [1] Med prof. Bugges anmärkning om *róg* bör sammanhållas den anmärkningen af S. Grundtvig, *Dansk historisk tidskr.*, 3 række, V, s. 570 not. 1, att *róg* och *rógja* förekomma utan *r*- och allitterera med

wroten; norsk-isl. *rót*, sv. *rot*, dansk *rod* for **wrōt-* beslægtet med got. *waurts*. Ogsaa foran fællesgerm. *rŏ*, *rŭ* faldt *w* i Fremlyd sandsynlig bort i alle nordiske Sprog, men herpaa kjender jeg ikke sikre Exempler. Mulig er sv. Subst. *ruska* et Exempel, hvis det, som Säve antager, hörer til got. *(ga-) wrisqan*. *wrū-* synes ikke at have forekommet i fællesgermansk Fremlyd.

Sökongenavnet *Yndill* kan maaské forklares af **Vindill*, jfr *á Vindli Yngl. s.* Kap. 51 om Landskabet Vendel. I Dativ kunde af **Vind*[a]*le* opstaa *Yndli*, jfr isl. *drasill* Dat. *drǫsli*.

Dr Söderberg har sikkerlig fundet den rette Betydning af **urkrontari**. Det kan ikke afgjöres, om Ordet har været udtalt med *ør*, *or* eller *ur-*.

I den Efterskrift, som fölger paa den kunstige Strophe, udfylder jeg efter Sporene i B.: **sta[in · uarþ ·] satr ·**

[fr]uþa = *fróða* maa være adjectivisk Epithet. Mandsnavnet *Foldarr* eller *Fuldarr* kan sammenstilles med oldtydske Navne, hvis förste Led er *Fold-*. Det er enten = tydsk *Foldgêr*, som *Hróarr* = ags. *Hróðgâr*, eller af **Foldaharir*.

en hąns liði satti at øy. *liði* er her snarere Intetkjönsord, synonymt med *lið*, end Hankjönsord »Fölgesvend». **tausa** kan naturligtvis ikke betyde »denne». Jeg forstaar **taus** = *dau(ð)s* og udfylder det manglende saaledes: **taus a[t minum]** = *dauðs at minnum*».

---

r- äfven i Lokasenna, hvars språk andra allitterationer visa hafva bibehållit *vr-*. Dessa ord skola kanske derför formelt hållas isär från g. *wrôhjan*, fs. *wrôgian* o. s. v. och antagas från äldre tid hafva börjat på *r-*, vare sig detta beror på annan etymologisk upprinnelse eller visar på någon ännu icke påvisad tidigare förlust af uddljudande *r-*.

114) Herenedsstenen vid Dagsnäs, Vestergötland. L. 1342, T. 7.

rifnikʀ : auk : kiali : auk : brunulfʀ : auk : kifulfʀ : satu : stin : þonsi : iftiʀ : fut : faþur : sin : harþa : kuþon ‖ þign : ‖ : sua : hifiʀ : osa : as : igi : mun[1] : sum[1] : kuin : ift : uir : siþon : kaurua : ‖ hialmʀ[1] : ‖ auk : hiali : hiaku : runaʀ :

Liljegren säger det vara osäkert, i hvilken ordning de särskilda runristningsraderna skola läsas efter hvarandra, men har samma ordning som här ofvan och denna ordning bibehåller ock Torin. Mig synes intet tvifvel kunna förefinnas om att denna ordning är riktig, då den stämmer med anordningen af andra inskrifter, att först uppgift lemnas om hvem som rest stenen och öfver hvilken den blifvit rest, derpå en uppgift i versform följer och slutligen ristaren angifves. Jfr L. 851, 852, 1180.

Fonetisk transscription: *Ræfningʀ*[2] *auk* **Kiali**[3] *auk Brunolfʀ*[4] *auk Gefulfʀ*[5] *sattu stæin þansi æftiʀ Fōt*[6] *faður*

---

114. [1] **m** her formen ᛘ.

[2] Namnet förhåller sig utan tvifvel till **rhafnukatufi** på Læborgsstenen och **rafnuka : tufi** på Bække-stenen i Danmark som isl. *virðing* till *verðong* o. s. v., se Noreen *Altisl. u. anorw. gr.* § 167, 3, c.

[3] Uti en skattelängd för Östra Vestmanland af år 1371 utg. af K. H. Karlsson i *Vestmanl. Fornm. fören. Tidskr.* III, s. 47 f. förekommer s. 60 namnet *Kyaler*, hvars *ya* dock måhända skall uttalas *æ*, då *Ketil-* öfver allt i denna urkund skrifves *Kyutil-* och s. 72 *Olauus Kyarling* förekommer, hvilket binamn torde vara fsv. *kærling* 'käring'. Antagandet af afljudsformer till isl. *ketill, karl*, som möjliggjorde brytning vore visserligen möjligt, men tarfvar vidare stöd.

[4] Jag har trott mig böra ansätta ett genom saknad af omljud från isl. *Brynjolfr*, fsv. *Brynialver* skildt namn, då uti ristningen intet *i* finnes uttryckt.

[5] Jfr isl. *Gjafvaldr gauti, Hákonar saga Hákonarsonar* s. 241, ed. Unger.

[6] Namnet **fotr** bäres af ristarne på åtskilliga uppländska runstenar, nämligen L. 23, 204, 413, 634, 639, 1550.

sinn, harða góðan þegn. Svá hæfiR Ása, as[7] *æigi mun sum krǽn æft ver síðan gørva. HialmR auk Hialli hiaggu rúnaR.*

Öfversättning: *Ræfningr* och **Kiali** och *BrunolfR* och *GæfulfR* satte denna sten efter *Fótr* sin fader, en mycket förträfflig thegn. Så har *Ása* gjort, som icke någon hustru hädanefter skall göra efter sin man. *HialmR* och *Hialli* höggo runorna.

Metrisk form förefinnes uti:

Svá hæfiR Ása	A 3
as æigi mun	B
sum krǽn æft ver	E 1
síðan gørva	A 1
HialmR auk Hialli	A 1
hiaggu rúnaR	A 1

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Efter **kuþon** og foran **hialmR** har jeg seet to Prikker.

rifnikR og **hrifnkR** D. I, 83 (= L. 714) er allerede af C. Säve hos Steph. II, 829 tolket som *Hrefningr* og sammenstillet med **rhafnukatufi**.

kiali opfatter jeg som *Kiali*, afledet af et til oldn. *kjǫlr* svarende Ord, og som Sideform til isl. Dværgenavn *Kili*.

brunulfR. L. 1552: **brunulfr**. Et *BrynulfR* vilde kunne stöttes ved **hairulfR** paa Haverslund-Stenen d. e. *HerulfR*.

Det fortjener at mærkes, at i denne Indskrift er **iftiR** brugt som den prosaiske og **ift** som den poetiske Form for Præpositionen.

[7] Då jemte fsv. *ær* äfven *ar* förekommer, se Rqt, II, 510 och Schlyters *Ordbok*, och då denna inskrift eljes tecknar *e*- och *æ*-ljud med runan **i**, bör ristningen **as** hafva ljudvärdet *as*, hvilken form torde stå i afljudsförhållande till det vanliga isl. *es, er*, fsv. *ær*.

sum. Jeg véd ikke ellers at have seet *sumr* brugt i Nordisk i negtende Sætning med Betydning: (ikke) 'nogensomhelst' eller: (ikke) 'en eneste'.

---

115) Salebystenen vid Dagsnäs, Vestergötland. L. 1346, T. 6.

Denna inskrift upptages här, emedan den hos T. uppställes delvis i metrisk form efter Stephens förslag. Här meddelar jag endast professor Bugges, på förnyad undersökning grundade läsning och tolkning. Prof. Bugge yttrar: Denne Indskrift har jeg i 1876 undersögt. Jeg læser den saaledes:

· fraustin × karþi × kubl × þausi × aftiR × þuru × kunu × sino × su . . . . s × tutiR × | kun · unkiaR × ias hauk ui × ‖ uarþih · traka × aiki × | atark ‖ . . | þakit × miþ × altum ×

I en egen Række adskilt fra den övrige Indskrift:

brus × . . . . uf × briuti

fraustin, ikke **friaustin**, men **fr** meget utydelige. Mellem **su** og **s** er der Rum til 8—9 Runer; men det Stykke, hvorpaa disse har staaet, er bortslaaet.

kun · unkiaR: Prikken efter **kun** synes ikke tilfældig: **ki** staar nær sammen, saa de ligne **s**. — **hauk** indenfor en Ramme og **ui** × udenfor samme.

uarþih, saa Steph. Jeg troede snarere at se **barþih**, men jeg holder dette nu paa Grund af Allitterationen og Meningen for urigtigt.

aiki, ikke **asa** eller **auk**.

Kvisten paa **k** efter **atar** er ikke sikker. — Om Læsningen af Runerne under **atark** se i det fölgende.

þakit snarere end **kakit** (ikke **iakit**), da Sidestaven oventil krummer sig lidt ind mod venstre.

brus × snarere end **krus** × (**s** er ikke tydelig).

bi, som Steph. har i samme Række, kunde jeg slet ikke se. Mellem **brus** × og **uf** syntes der at være Rum for 4—5 Runer.

briuti Steph. Dette holder jeg ogsaa efter Meningen for det rette; men jeg kunde efter **t** indenfor Rammelinjen kun se en ganske kort ret Streg, der ikke paa langt nær hverken oventil eller nedentil naaede Rammelinjen.

Begyndelsen til og med **sino** gjör ingen Vanskelighed.

su = *sú* »hun» (Steph.). I det fölgende skal tales om Udfyldningen af det manglende. Derpaa *dóttiʀ konungi eʀ*. Med Fordobling af **i** at læse **kununki iaʀ**: *eʀ* er skrevet **iaʀ** ogsaa L. 953.

Prikken efter **kun** har neppe nogen sproglig Betydning eller ialfald kun som Stavelsedeler. Dativ er her brugt ligesom i L. 511: **þaim hit kila muþiʀ**. Denne Sprogbrug tilhörer det poetiske Sprog, og at vi her har Vers, viser sig klarere i det fölgende. Tyder **iaʀ**. *eʀ*, paa at Stenen er reist i Thoras levende Live?

For Allitterationens Skyld maa man dele **hauk ui**. Jeg forstaar **ias hauk ui uarþih traka** som *es hogg vé* (eller *ví*) *værðing drænga* »(Konge) som hugg Mærket for de kjække Hirdmænds Flok».

ias = *es* ogsaa paa de slesvigske Stene Thorsen Nr 3 (Danevirke), 4 (Hedeby) og paa den store Jællinge-Sten.

hauk »hug». Jfr **auk** L. 68, 603, 752.

ui = oldn. *vé*, Mærke, Fane. Det omtales oftere i Sagaerne, at Mærket, naar Slaget er som heftigst, bliver nedhugget; f. Ex. *Ól. s. helga* (1853) Kap. 227: *Var þa merki þat niðr havggvit . . . Var þa orrosta en acafasta.*

uarþih, *værðing* forstaar jeg = oldn. *verðung*, Hird, Skare af haandgangne Krigere. Her om en fiendtlig Konges Krigere. *værðing* er her Dativ; jfr Dativ *verðung* Arnor i *Har. s. harðr.* 65, 4 og Steinn Herdisarson i *Fms.*

VI, 448. Forholdet mellem oldsv. *værðing* og oldn. *verðung* kan jævnföres med Forholdet mellem **rifnikʀ** L. 1352, *Refningʀ* og olddansk *Hrafnunga-Tófi*, mellem oldsv. *forungi* og oldn. *foringi*, mellem oldn. *áttingi* og *áttungr*, se Noreen, *Altisl. Gr.* § 167, 3, c. Men med urette oversætter Noreen efter min Mening *verðung* Ehrengeleit, thi *verð* betegner ikke ydre Ære, som man viser En. Mulig betegner *verðung* Krigerskaren som den, der faar Lön *(verð)* af Hövdingen. Eller ogsaa hörer *verðung* sammen med ags. *werod*, Skare af Mænd.

traka, *drænga* synes mig Analogidannelse for ældre *drængja*, som oldn. *feigan* for *feigjan*.

Herpaa **aiki**, *æigi*. — **atark** . . kan ikke deles **atar k** . .: derimod taler **r**, ikke **ʀ**. Jeg deler **at ark** . .; **at**, *ǽtt* Æt. **ark** . . en Form af *argr*, umandig. Syntaktisk ligge her, saavidt jeg sér, fire Muligheder nærmest: *argʀa* eller *args*, styret af *ǽtt*, eller *arga*, attributivt til *ǽtt*, eller *argum (ǫrgum)* attributivt til **altum**, *aldum*. Runesporene i Rækken under **atark** tillade ikke de tre förstnævnte Læsninger. Stephens læser her **aus**, men förste Rune er ikke **a**, og til **s** har jeg intet Spor kunnet se. Jeg har seet 3 Stave; den förste dyb og ret, men kort. Den anden lang og smal, mulig oventil skraanende lidt ind mod venstre. Disse to Stave kunde tilsammen mulig danne **u**. 3dje Stav skraaner opover lidt mod venstre; fra den udgaar en Kvist opover mod höire. Det er meget usikkert, om vi her har Levning af **m**. Hvis der skal læses **um**, kan en Indhuling til venstre derfor ikke være Levning af et Kors.

Vi vilde altsaa faa: **aiki at ark[um] þakit mit altum**, *æigi ǽtt argum þægit með aldum*. Som Subject forstaar jeg *sá* »hun» (Thora). »hun har ikke faaet sin Æt blandt daadlöse Mænd». **þakit**, *þægit*, rettere *þegit* = oldn. *þegit*: i Glsv. forekommer kun *pighat*. *þægit* har Analogi i svenske Former som *wæghin* Rydq. I, 151. Verbet er her brugt om at faa ifölge Skjæbnens Bestemmelse eller ifölge

Naturen: jfr *piggja jóðs aðal* Ynglingatal (*Yngl. s.* Kap. 29); *piggja hǫrð dómi Helg. Hund.* II. 2. Ved *pægit* maa *hæfiʀ* tænkes til. Saaledes udelades i Oldnorsk en Form af *hafa* ofte som Hjælpeverbum, naar en Form af *vera* gaar i Forveien.

Om Adj. *argʀ* se Bemærkn. til L. 391.

með aldum; jfr ags. *mid ældum.*

brus kan jeg ikke sikkert tolke. Man kunde formode, at det var = *brý(t)s*. Præs. Indic. 3 Ps. af den reflexive Form »Den Mand brydes (d. e. bliver ödelagt, finder sin Undergang), som bryder dette». Men en saadan Brug af *brjótask* kan jeg ikke paavise. Tör man forstaa **brus** som *brut's (brot's)* d. e. *brut er* (jfr oldn. f. Ex. *þaz = þat er*)? af *brut*, Forbrydelse, men ogsaa Straf, Bod for begaaet Forbrydelse. *ts* assimileres til *ss*, der skrives **s**, jfr f. Ex. **kas** = *gats* L. 450. Rummet mellem **brus** × og **uf** synes at passe til **huas**, som Wimmer har fundet paa Glemminge-Stenen i Skaane. Altsaa formoder jeg **brus** [**huas**] **uf briuti**, *brut's* (udtalt *bruss*), *hvá's uf briúti* »der er Straf (for) hver den som ödelægger (dette Mindesmærke)».

Lignende Formler forekomme paa Glemminge-Stenen i Skaane, paa de danske Stene fra Glavendrup, Tryggevælde og Skjærn samt paa Björketorp- og Stentoften-Stenene. Nærmest beslægtet er Udtrykket paa Glemminge-Stenen: **uirþi at rata huas ub briuti**, se Wimmer i *Udsigt over det phil.-hist. Samfunds Virksomhed 1876—1878* S. 14 f. **rata**, paa Glavendrup- och Tryggevælde-Stenene **rita** er hidtil ikke sikkert forklaret. Jeg forstaar det som Verbet *rétta, rétta* i Betydning af at »give fuld Ret for begaaet Forbrydelse» enten ved Betaling af Bod eller ved at lide Straf; jfr glsv. *rætta sik* og gldansk *ræta*. **brus** paa Saleby-Stenen er altsaa synonymt. **brus** [**huas**] **uf briuti** forstaar jeg ikke som Vers, men som en Formel, hvori med Flid Allitteration af poetisk Udtryk er anvendt.

Jeg skal nu tale om Udfyldningen af den store Lacune mellem **su** og **s · tutiʀ**. En Verslinje dannes vistnok ikke af:

konungi eʀ

alene, men af:

dóttiʀ konung(i) eʀ,

saa at vi her har metrisk Oplösning i anden Fod, som ikke sjælden i norröne Vers, hvor Linjen ender paa et trestavelses Ord. Er dette rigtigt, saa danner *dóttiʀ* efter al Sandsynlighed Allitteration. Vi maa da i förste, for en stor Del tabte Verslinje formode, at et Ord, der har begyndt med **t**, *d*, har dannet Allitteration.

Dativen **kununki** viser, at hvis Kongens Navn har været nævnt i det foregaaende, maa det have været nævnt i Dativ. Men foran **tutiʀ** staar **—s** ×, der ikke vel kan være Slutningen af et Mandsnavn i Dativ. Jeg antager dette **—s** for Slutten af et Ord i Genetiv, der har betegnet det, hvorover vedkommende Mand var Konge. Mere lader sig vistnok ikke bestemme. Indskriften gjengiver jeg altsaa med Tvivl saaledes: *Frøystæinn garði* (eller: *garði*) *kumbl þause æftiʀ Þóru konu sina.*

sá [D — —]s	
dóttiʀ konungi eʀ,	A 1 (?)
es hogg vé	3stav. V.
varðing drænga,	A 2 1.
æigi ǿtt argum	C 1
þegit með aldum.	A 3
brut's [hvá's] briúti.	

Fröystein gjorde disse Mærker (dette Mindesmærke) efter Thora sin Hustru. Hun er en Datter af D . . . . . s Konge, som nedhug Mærket for de tapre Hirdmænds Flok; ikke har hun faaet sin Slægt blandt daadlöse Mænd. Straf er der for hver den, som bryder (Mindesmærket).

I femte Verslinje danner *æigi* metrisk Oplösning, som om det blev udtalt *æi* eller *ǣgi*.

Det fortjener at fremhæves, at Slutningsformelen i Saleby-Indskriften ordret findes igjen i danske Indskrifter, men ikke i svenske.»

---

116) **Härlingstorp, Edsvära socken, Skånings härad, Vestergötland,** L. 1351, B. 962, T. 3.

× **tula : sati : sten : þ[insi aftir biʀkʀ sun]**[1] **sin : harþa** × || **kuþon : trok : sa** || **uarþ : tuþr : i : uastr : uakm : i : uikiku :**

Fonetisk transscription: *Tóla satti stæin þensi aftir* **biʀkʀ** *sun sinn harða góðan dræng. Sá varð dauðr í vestrvegum*[2] *í víkingu.*

Öfversättning: *Tóla* satte denna sten efter **biʀkʀ** sin son en mycket förträfflig kämpe. Han vardt död i vestern på vikingatåg.

Sista meningen synes vara i metrisk form:

Sá varð dáuðr	3-stafvig vers
í vestrvegum	C 3
í víkingu.	C 1

Jag antager här liksom ofvan, att första versen allittererar med ett ord i den föregående prosaiska delen af inskriften, nämligen med ordet *dræng*.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Peringskiölds Tegning har ikke **þinsi aftir birkr sun**, men **þ . . . . . . irkʀ : sun.**

116. [1] Runorna inom klammerna äro nu bortslagna och af Torin supplerade efter Peringskölds teckning i *Vita Theodorici*. Jfr prof. Bugges anmärkning.

[2] Isl. *vestr-vegir* m. pl. 'the western ways, the West'. Denna transscription förutsättes äfven af Torin.

Den optagne Udfyldning kan efter min Mening ikke være den rette, thi derimod taler baade **R** foran **k** og **R** efter **k**, om end ikke afgjörende. Peringskiöld udfylder det tabte saaledes: *thansi aptir Gir*, altsaa egentlig: **þ⌈ansi : aft⌋irkR**, *aftir Gair*. Dette synes mig bedre. Hverken Mangelen af Skilletegn efter **iR** eller Mangelen af Vokal i **kR** taler afgjörende derimod.

uastr uakm er allerede af C. Säve hos Steph. III, 343 tolket som *vestrvegum*, medens Stephens II, 802 havde tolket det som *vestr-vágum*.

117) **Smulastenen vid Dagsnäs, Vestergötland.** L. 1401, B. 974, T. 8'.

: kuli : rsþi : stin : þesi : eftiR : rþr : kunu : sinaR · esburn : ok : iula : treka : hrþa : kuþa : ian : þiR : urþu : tuþiR : i : lþi : ustr :

Fonetisk transsription: *Gulli raispi stain þensi aftiR bróðr konu sinnaR*[1] *Æsbørn*[2] *ok* **iula** *dranga*[3] *harða góða, en þaiR urðu dauðiR i liði*[4] *austr.*

Öfversättning: *Gulli* reste denna sten efter sin hustrus bröder *Æsborn* och **iula**, mycket förträffliga kämpar, och de blefvo döda i hären österut.

Sista delen af inskriften är möjligen i metrisk form:

þaiR urðu dauðiR a A 1
i liði austr. 3-stafvig vers. 1 v.

Dock torde dessa rader bättre fattas som prosa.

117. [1] Uti inskriftens text har jag insatt de af prof. Bugge nedan meddelade rättelserna af Torins text.

[2] U-omljud af **bernuR* såsom isl. *tøgr* af **teguR*.

[3] Se nr 52, not. 5, s. 141.

[4] Liljegren och Torin utfylla **i : lþi** till **i : lanþi** med tolkningen 'i landet', hvilket är omöjligt.

Prof. Bugge anmärker följande till denna inskrift: Der bör ogsaa henvises til P. Säve, *Antiqv. Tidskrift för Sverige* II, 127. Jeg har taget en Afskrift i 1876.

rþr, ikke **bþr**. Förste Rune er **r** efter alle Tegninger, B., Säves, Bugges, ogsaa efter Torins Tegning; kun i Texten har Torin **b**. Ikke **siniʀ**, men **sinaʀ**; denne Læsning har Torin indsat i det Exemplar af sit Skrift, som han har skjænket mig, og saaledes har jeg læst. Efter **sinaʀ** troede jeg at se to Prikker. **iula** (ikke **iuln**) har baade B. og min Afskrift, og Säve anmærker ingen Afvigelse herfra. Säve siger, at Stenen har **ustr**, ikke **üstr**; ogsaa min Afskrift har **ustr**.

kuli gjengiver jeg *Gulli*, der forekommer i Norge. Jfr *Gulle Dipl. Sv.* III, S. 87, men *Gule* S. 99; *Gullaryd* IV S. 152 f. Mandsnavnet *Júli* eller *Jóli* er vistnok afledet af Navnet paa Festen *júl*. O. Nielsen formoder i danske Stedsnavne et Mandsnavn *Juli*. I *Dipl. Sv.* III S. 88 (Upland) forekommer *Jule*.»

---

118) **Timmelheds socken, i kyrkogårdsmuren, Redvägs härad, Vestergötland** (flyttad till Dagsnäs). L. 1410, T. I Nr 9, *Antiqv. Tidskrift för Sverige* II, 107. Jeg har afskrevet Indskriften 1876.

· seütr : sati · stein · eftiʀ || üstin · kuþ · hialbi · saul : hans : auk · kus · muþiʀ · hilakʀ · kristr · i : himin || · riki ·

Stenen har mulig **hilagʀ**, men dette er ikke sandsynligt.

Phonetisk Omskrivning: **seütr** *satti stein eftiʀ Øystein. Guð hialpi sǫl hans auk Guss móðiʀ, heilagʀ Kristr í himinríki!*

»**seütr** satte Stenen efter Öystein. Gud hjælpe hans Sjæl og Guds Moder, den hellige Kristus i Himmerige!»

Navnet **seütr** er mig uforstaaeligt, hvis det ikke er *Sé-otr*, *Sé-utr* af *otr*, *utr*, Odder.

Mulig bör man forudsætte Udtalen *Ostén* ved Siden af *stein*, *øy* til *ø* foran *st*, og *ei (ai)* til *é* i Stavelse med Bitone. Jfr Kock, *Undersökningar* (1877) S. 37 ff.

Det lader sig neppe bestemme, hvorvidt man har ment som Vers:

heilagr Kristr 3st. V.
í himinríki, C 2

eller ikke.

· 119) Simris kyrkogårdsmur, Järrestads härad, Skåne. L. 1418, B. 1166. Montelius i *Svenska Fornm. Tidskr.* I. 62. Tegning af Bruzelius i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv.

biarnkaaʀ × litraisa : stain : þina : iftiʀ : rafn : broþur · sin · su[n] ku . . . . s asuiþiuþu

biarnkaaʀ Bruz. og B., ikke **—kaeʀ** som L. Paa Grund af **ʀ** formoder jeg **—kaiʀ**. — **iftiʀ** Bruz.: **aftiʀ** B. — **rafn** Bruz.; **rafa** B. — Mellem **su** og **ku** er Plads til mere end én Rune. Mellem **ku** og **s** synes efter B. at have været 4 Runer. Af anden sees det överste af en ret Stav. Fjerde Rune synes at være **k**; Bruz. har **k** foran **s**. Efter de her benyttede Afskrifter lader ikke dette Navn sig sikkert udfylde, da der er flere Muligheder. Snarest har det været et Navn, der har begyndt med *Gunn-* eller *Guð-*.

Phonetisk Omskrivning: *Biarngairʀ lét raisa stain þenna eftiʀ Rafn bróður sinn, sun Gu . . . . s á Svíþiúðu.*

»Bjarngeir lod reise denne Sten efter Ravn sin Broder, Sön af Gu . . . . i Svithjod.»

Montelius gjör opmærksom paa, at Slyngningen paa denne Sten, der er reist over en Sön af en Mand i Svitjod, er ensartet med Slyngningerne paa uplandske Runestene.

Et Par Verslinjer dannes mulig af:

sun Gu . . . . s
á Svíþiúðu. C 1

Til Stötte for den Antagelse, at Indskriften mulig ender med et Par Verslinjer, kan anföres, at

á Svíþjóðu

i Grott. 13 forekommer som en Verslinje. Men Indskriftens Slutning kan ligesaavel have været ment som Prosa. Paa Tirsted-Stenen forekommer **o suoþiauþu** i Prosa.

---

120) **Herrestads socken och gård, Järrestads härad, Skåne.** L. 1420, B. 1159, b.

kutilau : lat : karua : kubl : þausi : aft— || þiakn : al : kuþan : þan : is || hana : ati.

Fonetisk transscription: *Kætiløy lét garva kumbl þausi aft— þiagn allgóðan þann es hana átti.*

Öfversättning: *Kætiløy* lät göra denna minnesvård efter — en högst förträfflig thegn, som var hennes make.

Åtminstone slutet af inskriften bör antagas ega metrisk form:

þ*iagn allgóðan* D 1
þ*ann es hana átti* A 1, 3 s.

För den poetiska karakteren af dessa rader talar epitetet *allgóðan*, och dylika notiser bruka öfverhufvud ofta vara i metrisk form. Den andra versen utgör då ett viktigt exempel på att bragarmál ej behöfver iakttagas.

Prof. Bugge anmärker: »Hvis Stenen virkelig har **kutilau**, og ikke **kitilau**, maa man vel antage, at Runeristeren i förste Stavelse har hört Vokalen *y*.»

---

121) Glemminge kyrkogårdsmur, Ingelstads härad, Skåne. L. 1421, B. 1162; Wimmer, *Kort Udsigt over det philol.-hist. Samfunds Virksomhed i Aarene 1876—1878*, s. 14 f.

suini : sati : stin : þasi : iftiʀ : tusta : hin : skarba : fauþur | sin : harþa : kuþan : buta : uirþi : at : rata : huas : ub | briuti[1]

Fonetisk transscription: *Svæini satti stæin þansi æftiʀ Tosta hinn skarpa fǫður sinn, harða góðan bónda. Verði at* **rata**[2] *hvá's of*[3] *briúti.*

Öfversättning: *Svæini* satte denna sten efter *Tosti* den skarpe, sin fader, en högst förträfflig bonde. Blifve till **rata**[2], eho som bryter (stenen).

Förbannelsen har antagits vara i metrisk form:

Verði at **rata** A 1 vs.
hvá's upp briúti C 1,

men är det icke efter den sannolika tolkning, som omnämnes i prof. Bugges anmärkning.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Efter Wimmer Glemminge i Ingelstad härad, ikke Glimminge i Järrestad härad. **suini**, ikke **suin**.

Er **suini** at forstaa med P. A. Munch som *Sviuni* eller med O. Nielsen som *Svæini (Svéni)?* For det sidste taler **sueni** L. 1195. Men jfr ogsaa Accus. **suini** paa Valleberga-Stenen.

uirþi at rata gjengiver jeg: *verði at rætta* og forstaar det som »skal give Erstatning».

ub briuti jfr **ub birut[i]** paa Skjærn-Stenen og **uf briut[i]** paa Saleby-Stenen. Den sidste Skrivemaade viser, at **ub** ikke skal forstaaes som *upp*, men som *uf*, *of*, saaledes som Munch (*Nord. Runeskr.* S. 40) har antaget og

121. [1] Wimmer; B. **briutr**.

[2] Om **rata** se Wimmer, *Run. Opr.* s. 251 f. och prof. Bugge ofvan s. 272. [3] Se prof. Bugges anm.

hvortil Wimmer (*Udsigt* S. 15) er mest tilböielig. Skrivemaaden **ub** paa de nævnte Stene opfatter jeg ikke som **ub** paa Rök-Stenen, men saaledes at *b* ved Assimilation er opstaaet af *f*, som f. Ex. i oldn. *abbindi* for *afbindi*. Da det neppe tör antages, at *uf* har været betonet og har dannet Allitteration, thi dertil er Partikelens Betydning for lidet udpræget, mener jeg, at Slutnings-Formelen i L. 1421 ikke er versificeret, uagtet dens Udtryk kan kaldes poetisk.»

---

122) Krageholm, Säfvestads socken, Herrestads härad, Skåne. L. 1427.

× **tuna**[1] × **sati** × **stain** × **þansi** × **aftiʀ** × **bram**[1] × **bunta sin** × **auk** × **askutr** × **sunʀ** × **hans** × **han** × **uaʀ** × **bastr** × **bumana** × **auk** × **miltastr** × **mataʀ**[1] ×

Fonetisk transscription: *Tunna*[1] *satti stæin þansi aftiʀ Bram*[1] *bónda sinn auk Ásgautr sunʀ hans. Hann vaʀ bastr búmanna auk mildastr mataʀ.*

Öfversättning: *Tunna*[1] satte denna sten efter *Bramr*[1] sin make[1] och *Ásgautr* hans son. Han var den bäste af husbönder och den frikostigaste på mat.

Den sista meningen är tydligen metrisk och utgör måhända första hälften af en strof i *ljóðaháttr*.

Hann vaʀ bastr	3-stafvig vers
búmanna	3-stafvig vers.
auk mildastr mataʀ.	A 2 k

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Efter en Tegning af Bruzelius i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv har jeg noteret **tuna** for **tuni**. *Tunna* kræves ogsaa her af Sammenhængen.

122. [1] I öfverensstämmelse med af prof. Bugge meddelade rättelser äro dessa ord ändrade från Liljegrens **tuni**, **brag**, **matar** samt derpå grundade transscriptioner och öfversättningar.

For **brak** skal der efter Bruzelius læses **bram**, et velkjendt dansk Navn, se O. Nielsen.

Sidste Ord er **mataʀ**, ikke **matar**. Jeg forstaar Indskriften saaledes: Tunna satte denne Sten efter sin Husbonde (d. e. Ægtemand) Bram og hans Søn Asgaut deltog med Tunna i at sætte Stenen efter Bram. Han var o. s. v. Indskriften synes mig at have tilsigtet Allitteration, men ikke Vers.

---

123) Sjörup, Ljunits härad, Skåne. L. 1431. B. 1169.

saksi : sati : stin : þasi : huftiʀ : osbiurn : sin : filaki : tukas : sun | saʀ : flu : aki : at | ubsalum : an : ua : maþ : an : u | abn : afþi ·

Fonetisk transscription: *Saksi satti stæin þansi æftiʀ Ásbiorn sinn fēlaga Tókas*[1] *sun, sáʀ fló æigi*[2] *at Uppsalum, en vá með (h)ann*[3] *vápn (h)afði.*

Öfversättning: *Saksi* satte denna sten efter *Ásbiorn* sin vapenbroder son af *Tóki*, som icke flydde vid Upsala, utan stridde, så länge han egde vapen.

---

123. [1] Märkvärdigt tidigt synes ett svagt mask. här hafva fått -s i G. sg.

[2] Då i fsv. jemte *e*, isl. *ei*, *æ*, isl. *á*, äfven *a* förekommer, se K. H. Karlsson, *Arkiv för nord. fil.* I, 391, måste den möjligheten hållas öppen, att äfven det dermed sammansatta isl. *eigi*, fsv. *eghi* kunnat ega stamordets tre vokalisationer, men jemförelsen med **an** *en*, **maþ** *með* gör transscriptionen *æigi* sannolikast.

[3] Bugge, *Rökst.* s. 75 ifrågasätter uppfattningen *meðan* för *með (h)ann*. Denna senare är att föredraga, såvida teckningens skiljetecken funnits på stenen. För och jämte fsv. *maþ* förekommer stundom *mæþ*, se K. H. Karlsson, *Arkiv*, I, 392. Ristningen **maþ** kan åsyfta denna senare form, men torde icke böra uppfattas så, då **aki** återgifves med *æigi* och före **ua** stående **an** med Bugge fattas som *en*, hvilket från meningens synpunkt förefaller naturligast. Att tyda detta **an** som *(h)ánn* förefaller mindre naturligt.

Den senare delen af inskriften är i metrisk form:

sáʀ fló œigi	A 3
at **U***ppsalum,*	C 3
en **v***á*	2-stafvig vers
með (h)ann **v***ápn (h)afði*	C 1

Rosenberg, *Nordboernes Aandsliv* I, 129 fattar den metriska delen af denna inskrift som en halfstrof i *ljóðaháttr* och uppställer alltså de båda sista verserna som en långrad:

en **v***á með (h)ann* **v***ápn (h)afði.*

Denna uppfattning kan ej vara riktig, emedan långraden måste sluta på ett enstafvigt ord kort eller långt eller upplösning deraf ◡́ ◡̄. Måhända kan det dock vara ett tänkvärdt förslag att sammanföra dessa båda verser till en, ehuru dess byggnad blefve något fri: a D 1, utv. vs.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Tegning af Bruzelius findes i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv.

Andet **i** i **filaki** kan nu efter Bruz. ikke sees. **kas** i **tukas** (**tufas** Worm) kan nu ikke sees. **maþ : an** ogsaa Bruz. **tukas sun**. Jeg antager med Munch (*Nord. Runeskrift* S. 42), at *s* er föiet til **tuka**, fordi fölgende Ord begynder med *s*. Dette kunde naturlig ske, naar begge Ord udtaltes under én Ordaccent. Paa lignende Maade kan -*s* fra Slutningen af det förste af to forbundne Ord overföres til Begyndelsen af det andet: **botolps : søku** i en Runeindskrift fra Nesland i Telemarken; *Botolfs suku Dipl. Norv.* I, Nr 81 (Aar 1292, Kvinesdal) = *Bótolfs vǫku.*

I **maþ : an** er **maþ** opfattet som Conjunction og **an** som *hann* af Munch anf. St. og af mig hos Vigfusson *Corp.* I, 571.

Trods det logiske Forhold antager jeg, at Verslinjerne bör deles:

en **v***á, mæð (h)ann*	C 3
v*ápn (h)afði.*	

Jeg formoder, at **uabn** her, modsat det sædvanlige Forhold hos norröne Skalde, maa tænkes udtalt *rápnu* (2stavelses), saa at Verslinjen bliver at betegne som A 1.

---

124) Hällestads kyrkomur, Torna härad, Skåne. L. 1441, B. 1164.

: oskautr : ristþi :[1] **stin : þansi** | **iftiʀ**[2] **: airu : brþur**[3] **: sin : ian : || : saʀ : uas : him : þiki : tuka : nu**[4] **: | · skal : stato**[5] **: stin : o : biarki :**

Fonetisk transscription: *Ásgautr ræisti stæin þansi aftiʀ* **airu** *bróður sinn, en sáʀ vas hæimþegi Tóka. Nú skal standa stæinn á biargi.*

Öfversättning: *Ásgautr* reste denna sten efter **airu** sin broder, och denne var *Tókis heimþegi*[6]. Nu skall stenen stå på berget.

Blott sista meningen är metrisk:

Nú skal standa A 3
stæinn á biargi. A 1

---

124. [1] L.; B. **risaþi**.

[2] Inskriftens text är rättad i öfverensstämmelse med prof. Bugges nedan meddelade granskning.

[3] Prof. Bugge; B. har en samstafvaruna **ro**.

[4] L. Bugge; B. **au**.

[5] B.; L. **stanto**.

[6] Stephens, Himþigi, himþaki, him-þiki. What is the meaning of this runic word? uti *Blandinger 1882*, s. 120, utgifna af Universitets-Jubilæets danske Samfund, anför de olika uppfattningarna af detta ords betydelse. De gifna öfversättningarne äro: af C. C. Rafn: »Huusbeboer», upptagen som »house-dweller» i Oxf.; af Sv. Egilsson: »socius, collocutor»; af U. W. Dieterich: »eine Person, die mit einer anderen Haus und Hof gemeinschaftlich besitzt»; N. J. Termansen: »Hjemfælle»; af Stephens sjelf för: »homethigger (house-carl, henchman, hirdman, guard)» p. a. st. »a Lodger», the Swedish »inhyseshjon» — »on certain conditions». För egen del har jag ingen mening om ordets betydelse.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Steph. III, 417 meddeler en Afskrift af Wimmer. Jeg tog Afskrift efter Stenen i 1876, da jeg sammen med Dr Wimmer undersögte Indskriften.

Foran **oskautr** er to Prikker. Snarest **iftiʀ**, neppe **aftiʀ**. Stenen har **brþur**. To Prikker foran **saʀ**. **nu**, ikke **au**. En Prik (der har vel været to) foran **skal**.

airu (Accus.) er et besynderligt Mandsnavn. Efter Skrivemaaden i denne Indskrift og de dermed nærmest beslægtede er det rimeligt, at **ai** her betegner en Diphtong. Men Diphtongen *ai* beholder kun foran *ʀ* sin diphtongiske Natur, medens den foran *r* er bleven til *á*. Og her i Indskriften adskilles **r** fra **ʀ**. Diphtongen **ai**, *æi* kan ikke forekomme umiddelbart foran *r* uden hvor de to Lyd tidligere var adskilte ved en mellemkommende Lyd eller hvor de höre til hvert sit Led af et sammensat Ord. Jeg har derfor tænkt mig Muligheden af, at *Æira* kunde være Kjæleform af *Æiríkʀ*. Eller **airu** graphisk Omsætning for **iura**?

heimþegi, der etymologisk betegner »den som modtager eller har modtaget Hjem, Opholdssted af En», er visselig, som Thorsen (*Runemindesm. i Slesvig* S. 100) antager, synonymt med *húskarl* og isl. *heimamaðr* og betegner en Mand, som er traadt i Tjeneste hos en Hövding og har sit Ophold hos denne, derimod ikke, som Stephens mener, Aftægtsmand, Föderaadsmand, thi at en saadan Betegnelse skulde kunne anvendes oftere om vaabenföre, höit stillede Mænd i deres Forhold til en Konge, har Stephens ikke forsögt at godtgjöre.»

---

125) Hällestads kyrkomur, Torna härad, Skåne. L. 1442, B. 1172, Bugge, *Manadsbladet 1877*, s. 533.

: askil : sati : stin : þansi : ifti[1] : tuka · kurms : sun : saʀ · hulan : trutin : saʀ : flu : aigi[2] : at : ub : : salum

På andra sidan (efter Bugge): satu : trikaʀ : iftiʀ : sin · bruþ[r] stin : o : biarki[3] : stuþan : runum :

Derpå följer enligt L. och Wimmer: þiʀ :, hvaremot B. har þim :.

På tredje sidan enligt L.: kurms : tuka : kiku : nistiʀ.

Fonetisk transscription: *Æskell satti stæin þansi æfti Tóka Gorms sun sér hollan dróttinn, sáʀ fló æigi at Uppsalum. Sattu drængaʀ æftiʀ sinn bróð(u)r stæin á biargi stóðan*[4] *rúnum. Þæiʀ*[5] *Gorms Tóka gengu néstiʀ.*

Öfversättning: *Æskell* satte denna sten efter *Tóki Gorms* son, sin hulde herre, som icke flydde vid Upsala. Kämpar satte efter sin broder sten på berget stående med runor, och de gingo (i striden) närmast *Gorms Tóki.*

---

125. [1] B. afti; L. iftiʀ. [2] B. aiki.

[3] Bugge: »Om stenen haft biarik eller det riktiga biarki kan nu icke ses.»

[4] Bugge: »stuþan bör uttalas *stoðan*».

[5] Under antagande att tredje sidans inskrift omedelbart ansluter sig härtill, är Liljegrens läsning þiʀ att föredraga. Äfven om teckningen i B. vore riktig, kan ljudvärdet *þæiʀ* antagas, enär det är möjligt att ⅄ här är stupruna, då den måste gifva ᛘ, m. Ett ex. derpå uppvisar D. Svo 41 uti þaima för þaiʀa. Som motstycke må anföras, att ᛘ, m är stupad till ⅄ i Maeshowe-futhorken, se Wimmer, *Run. Opr.*, s 193, och måhända uti gatilʀutr L. 142 (B. 480), som sannolikt är *Katilmundr*, dock tvifvelaktigt genom förekomsten af namnet sigrutr L. 162 (B. 494). Emellertid om Maeshowe-futhorken visar, att m kunde stupas, ehuru det derigenom sammanföll med ʀ, hafva vi rätt att antaga, det omvändt ʀ kunde stupas, ehuru det derigenom sammanföll med m. Jfr förh. med a och n, k och u. Rosenberg, *Nordb. Aandsliv*, I, 109 öfversätter: »de som næst ginge Gorms Toke». Jfr prof. Bugges anm.

Metrisk form torde föreligga uti:

sár fló æigi	A 3
at Uppsalum.	C 3
Sattu drængar	A 1
æftir sinn bróður	C 1
stæin á biargi	A 1
stöðan rúnum	A 1
þæir'r Gorms Tóka	C 1
gengu næstir	A 1.

P. A. Munch och Rafn hafva antagit, att denna inskrift och Sjörupstenens L. 1431, ofvan nr 123, syfta på slaget å Fyrisvall år 982 (eller 983, 984) eller enligt andra 988 och anmärka, att då det förtäljes, att de danske krigarne i följe med Styrbjörn rymde fältet i otid, förtjenade det framhållas som särskildt ärofullt, om någon icke hade flytt[6]. En förmodan att samma slag nämnes på Högbystenen. L. 1190. har jag framstält ofvan nr 102 not 8.

Prof. Bugge anmärker vid denna inskrift: »Steph. III, 417 meddeler en Afskrift af Wimmer. Stenen har **ifti**, ikke **afti**. I **ifti** er det överste af andet **i** yderst i Linjen nu utydeligt. Det synes derfor rimeligt, at Stenen en Gang har havt **iftiʀ**, saameget mere som heller ikke andet **r** i **bruþr** nu tydelig kan sees. Wimmer og jeg har læst **aigi**; Prikken syntes os ikke tilfældig. — Foran **salum** skal staa to Prikker.

Det kan nu ikke sees, om Stenen har haft **stuþan**, hvilket jeg holder for det rette, eller **siuþan** eller **sauþan** eller **sluþan**. Wimmer og jeg har læst **kiku**, ikke **kaku**; hvad man har taget for en Kvist, er et tilfældigt Brud.

Stenen har **þiʀ** (ᛦ) ikke **þim**. Jeg antager, at den med **þiʀ** begyndende Sætning er syntaktisk ikke underordnet og at **þiʀ** skal forstaaes som *þæiʀ*, ei som *þæiʀ'ʀ*. *Gorms Tóka* er et Udtryk som f. Ex. *Palna-Tóki*.

[6] Rosenberg. *Nordb. Aandslir.* I. 110.

Stephens forstaar her og i L. 1441 **o biarki** som 'paa Gravhaugen'.

---

125 b) **Virke och Lilla Harrie ängar, Harjagers härad, Skåne.** L. 1445, B. 1159.

Inskriften är enligt Liljegrens förmodan **aftir nori skal stanta st(in)** . . hvilket tyder på metrisk form.

Bugge, *Rökst.* 144 förmodar deremot: **aft kunar skalt stantʀ sa**, hvarigenom antydningen om metrisk form försvinner. Teckningen i B. gör vanskligheter i fråga om båda läsningarna.

Prof. Bugge yttrar: »Der bör ogsaa henvises til Steph. III, 353—356, hvor flere gamle Tegninger meddeles. Disse synes mig ikke uafhængige af hverandre, da de have flere Feil tilfælles. Om sidste Ord **si** er en Levning af **sa** eller af **stain**, lader sig nu ikke afgjöre. Jeg formoder **kunor** (d. e. *Gunnar*), ikke **kunar**.»

---

126) **Hauggräns kyrkogård, Stainkumbla ting, Gotland.**

Då jag ej lyckats öfvervinna de många svårigheterna i denna inskrift gifver jag omedelbart prof. Bugges försök till tolkning:

»L. 1571, C. Säve, *Gutniska Urkunder Nr 84* S. 44, 55, 77, Sjöborg, *Saml.* II, S. 56 f., Fig. 227, Steph. III, 418 f., Liljegren, *Run-Lära* 134 f. Indskriften gjengives her efter C. Säves Translitteration, dog saaledes, at der overalt sættes **ʀ**, ikke som hos Säve **r**, hvor Indskriften har ᛦ, og at ᚢ overalt gjengives ved **u**.

Stora yttre kantslingan:

sigmutr · let rasa sain eftiʀ bruþr · sina : auk : bro : kierua : eftiʀ : sikbiern : santa mikal hiel bi at h ans auk

at botraif : auk at sigraif · auk : at · aibiern · faþur þaiʀa : altr · auk : bikui han ⁝ i bü : sunarst kaiʀuiþr lekþi ormaluʀ (eller **orm atur**?) **nemʀ : intiuʀ**

Inre slingan:

karmanum : þet aʀ (eller **retaʀ**) .. **ekun : hier · mun · stanta · stain : at merkiu**(?**m**) **ietr a : biergi in bro furiʀ**

Tvärbjelken:

sigmutr i .. g ... : sliku : unit kuml ‖ rokʀ : un risti : runaʀ þesi : kaiʀlaifʀ sumaʀaʀ kariakan (eller **maria kan**?).

C. Säve betegner fölgende Runer som usikre: **l** i **hielbi**. **l** i **ormalur**. **u** efter **merki**. Runerne **i .. g** efter **sigmutr**. **k** i **rokʀ**. **i** i **þesi**. **k** og **n** i **kariakan**.

Efter Tegningen hos Sjöborg er det sandsynligt, at der har været Skilletegn paa flere Steder, hvor Säve intet anförer. I det fölgende meddeles Afvigelser hos Stephens, der har benyttet en Tegning af P. Säve. Af Varianter hos L. og Sj(öborg) anförer jeg kun enkelte. **stain** (**ta** Binderune) Sj. og L. for **sain**. **gierua** Sj. L. **sigbiern** Sj. **hielbi : ha · s : ant :** Sj. **bigui** Sj. **uatiuʀ** Sj. — C. Säve antyder, at Runen foran **ekun** mulig er **k**. **betaʀ ar**[**u-b**]**ecun** Steph. **ritar : ke · kun** Sj. **füriʀ** Sj.

sigmutr sifʀi : Sj. **sigmutr** [**sigʀ**] Steph. **Rotair : hristi :** L. **rotʀisun : risti :** Sj. **roksun risti** Steph. **karia ka**[**t**] Steph.

Stephens meddeler en fuldstændig Oversættelse af Indskriften.

sain er en ofte forekommende Skriftform for **stain**.

lekþi ormaluʀ er det förste Udtryk, hvis Forstaaelse er vanskelig. Stephens gjengiver det ved: »laid (cut out) the worm-ols (serpent-thongs, rune-winds)» »the winding snake-lines for the runes». Denne Tydning synes mig at give væsentlig den rette Mening. Stephens synes i andet Led af **orm-aluʀ** at se oldn. *ál* f., Skindrem. Dette fore-

kommer mig om end muligt, saa dog mindre sandsynligt, da dette Ord i Svensk kun kan paavises i Formen *ol*. Jeg formoder, at **ormaluR** udtalt *ormalluR* er opstaaet af *ormaðluR*. Jfr *ormhalla* ormödla Medelpad, i Gestrikland *ormila*, i Dalarne *ormilla* (Rietz 489 a). Mærk ogsaa de forskjellige Former af *halaödla* i Dalmaalet, se Noreen, *Ordlista* S. 72 f. »Geirvid lagde Ormöglerne«, synes at betegne »Geirvid indhug Ormslyngningerne paa Stenen, saaledes som de her ligge (er formede)«.

nemR intiuR. Stephens läser: **nemö in-tiur** og oversætter »all but the in-deer (the animal inside the risting, the wormhead, &c)«. Denne Laesning **nemö** og Tolkningen deraf synes mig utilstedelig, men jeg kan selv ikke give en sikker Tolkning. Jeg formoder, at **nemR** er Praesens af *nema*, glsv. *nima*; 3dje Person, ubestemt Subject, jfr Lund, *Oldn. Ordföiningsl.* S. 28. **inti** mulig Acc. sg. n. = *enkti*, *engti* i Gotl.-L., ellers i Glsv. ogsaa *inte*, *anti*, *enti* (Rydq. II, 525) »intet«. *k* er da udtrængt foran *t* her som i **santa**. **uR**, i Gotl.-L. *yr*, ellers i Glsv. *ur*, *or* (Rydq. IV, 79), at forbinde med **nemR**, egentlig »tager ud af (nemlig **ormalum**)«, d. e. »undtager«, jfr gldansk *ornum* egentl. »Jord, som undtages«. **nemR inti uR** parenthetisk Sætning »(naar) man intet undtager«, »alt uden Undtagelse«. Denne Tolkning gjendrives neppe derved, at der i Afskrifterne mangler Skilletegn mellem **inti** og **uR**.

I det fölgende læser Stephens: **karmanum betaR ar|u-b|ekun**, hvilket han tolker: »for heroes makes boot (is fitting) an honorpillar«. Dette er utilstedeligt. Jeg læser: **karmanum þet aR |mer|ke kun** »for Mænd er dette bekjendte Mærker«. Meningen heraf synes at være: »blandt Folk er allerede dette Mindesmærke vel bekjendt«. Præsensformen **aR** »er« synes ikke paafaldende i denne Indskrift, som har Pron. relat. **aR**, se i det fölgende. C. Säve læser med Gjentagelse af **m**: **merkium (m ietr**. Han forstaar da vistnok **mietr** som oldn. *mætr* »der skattes höit«. Men

Skrivemaaden med **ie** er mig da uforstaaelig; i Gotl.-L. forekommer ikke **ie** i lignende Tilfælde. Stephens læser **merki u-mietr** og oversætter det sidste Ord »large» »immense» og sammenstiller det med ags. *unmête*. Rigtignok forekommer i Glsvensk *omiætliker* (Rydq. VI, 342), ligesom *miæt* = oldn. *met* (Rydq. VI, 299). Men en Formation *ómiĕtr* synes mig uden Analogi; det maatte hede *ómétr*. Man ser baade af Sjöborgs Tegning og af C. Säves Meddelelse, at Læsningen her er usikker. Da jeg ikke har seet Stenen eller nogen nöiagtig Tegning, tör jeg ei afgjöre, om man kan læse **merkium retr** (*réttr*, reist), som vilde give god Mening.

a biergi forklarer Stephens vistnok rigtig »paa Gravhaugen», da det lave Landskab, hvor Stenen blev funden, ingen Bakke har.

I det fölgende tolker Steph. **sigmutr sigʀ is (s)liku unit kuml** »Sigmund so sayeth, who such has made a grave-mark». Men **is** kan ikke være rigtigt, da Indskriften i sidste Verslinje har **aʀ** som relativt Pronomen. Hvis **sigʀ** er rigtigt, maa **sigmutr sigʀ i sliku unit kuml** betyde »Sigmund siger, at et Mindesmærke er udfört ved sligt», d. e. ved at reise Sten og bygge Bro. Men for **sigʀ** har Sjöborg **sifʀ** og C. Säve læser förste Rune som **i**. Jeg formoder derfor **sigmutr hafʀ i sliku unit kuml** »Sigmund har udfört et Mindesmærket ved sligt». Stephens læser **roks (s)un risti**. Men Runeristerens eget Navn maa nödvendig nævnes. Foran **risti** maa der altsaa have staaet et Mandsnavn i Nominativ. Men Afskrifterne er indbyrdes saa afvigende, at man ikke kan bestemme, hvilket dette har været (**roþuisl**??).

Slutningen, som er feilagtig tolket af Steph., læser jeg: **kaiʀlaifʀ sumaʀ aʀ karla kan** »Geirleiv (ristede) nogle (Runer), (han) som tilfulde forstaar (at riste Runer)». **karla**, udtalt *ǫarla* = oldn. *gǫrla, gørla*.

Jeg formoder herefter, at Indskriften kan gjengives

saaledes i phonetisk Omskrivning (idet jeg följer C. Säve i at slutte denne saa nær som mulig til Sprogformen i Gotl.-L.): *Sigmundr lét raisa stain eftiʀ brýðr sína auk bró gierva eftiʀ Sigbiern, santa Mikal hielpi [and] hans, auk at Bótraif auk at Sigraif auk at Aibiern, faður þaiʀa aldra, auk byggri hann í bý sunnarst. Gaiʀviðr legði ormallur, nemʀ inti ýʀ. karmannum þet aʀ [mer]ke kunn. hier mun standa stainn at merkium réttr(?) á biergi en bró fyriʀ. Sigmundr hafʀ(?) i slíku unnit kuml. Ró . . . . risti rúnaʀ þessi, Gairlaifʀ sumaʀ aʀ garla kunn.*

Sigmund lod reise Stenen efter sine Brödre og gjöre Bro efter Sigbjern. Sankte Mikal hjælpe hans Aand, og efter Botraiv og efter Sigraiv og efter Aibjern, deres alles Fader, og han boede sydligst i Byen. Gairvid indhugg Ormöglerne, alt uden Undtagelse. For Mænd er dette et bekjendt Mindesmærke. Her skal Stenen staa til Mærke, reist(?) paa Gravhaugen, og Bro foran. Sigmund har(?) ved sligt faaet udfört et Mindesmærke. Ro . . . ristede disse Runer; Gairlaiv (ristede) nogle, (han) som til fulde forstaar (at riste Runer)».

C. Säve opfattede med urette hele Indskriften som versificeret. Med Stephens antager jeg, at Begyndelsen ikke er versificeret.

eftiʀ brýðr sína
auk bró gierva

kunde være Vers, men er her neppe ment saaledes. Stephens begynder den versificerede Del med **karmanum**. Jeg er dog tilböielig till at finde et Par Verslinjer i

auk ***b****yggri hann* B
í ***b****ý sunnarst.* C 1

Ogsaa i det herefter fölgende synes Allitteration tilsigtet. Mulig staar Navnet *Gairviðr* udenfor Verset, uagtet det er Subject for det umiddelbart fölgende.

legði ormallur D 1 udv.
nemr inti ýr D 4

kan danne et Verspar.

Det fölgende er altsammen sikkert versificeret:

karmannum þet D 4
ar merke kunn. B
hier mun standa A 3
stainn at merkjum A 1
réttr(?) á biergi A 3
en bró fyrir. C 3
Sigmundr hafr(?)
í slíku unnit kuml,
Ró . . . . risti A
rúnar þessi, A 1
Gairlaifr sumar A 2 k
ar garla kann. B

Tör man trods det logiske Forhold inddele:

Sigmundr hafr í
slíku unnit kuml?

I Hauggrän-Indskriften danner

Ró . . . . risti
rúnar þessi

sikkert et Par Verslinjer.

Ligeledes har vi i L. 1006 sikkert et Par Verslinjer i:

Róð-Bœlir risti
rúni þessa.

Det er derfor muligt, at de efter et i Nominativ sat Mandsnavn fölgende Ord »ristede disse Runer» ogsaa i andre Indskrifter ifölge Runeristerens Mening skal opfattes som Vers.

Saaledes L. 1014 (B. 1083), Sala socken, kyrkomuren, Öfver-Tjurbo härad, Vestmanland. Denne Indskrift, der for

övrigt er i Prosa, ender saaledes: **lifsten × risti runi · þisa ×** (B. har **risi**, men L., som har benyttet flere Kilder, **risti**). Her kan:

Lifstenn risti
rúni þessa

opfattes som Vers, da det jo meget ofte forekommer, at der i den förste af to forbundne Verslinjer kun er Allitteration i sidste Fod.

L. 714 (D. I, 83), Enköping, Åsunda härad, Upland, har efter Ord i Prosa fölgende Slutning: **tiþkumi : risti : runaʀ : þasi**. L. 736: **tiþkumi risti · runaʀ þis . .** (Väckby, Näs socken, Åsunda härad). Ogsaa her er det muligt at antage et Par Verslinjer:

Tiðkumi risti A 3
rúnaʀ þessi A 1

med metrisk Oplösning af anden Stavelse i förste Verslinje. L. 713 (D. I, 84), i hvis Slutning man nu kun kan læse: **. . isti : runaʀ · || þasi**, er ogsaa sandsynlig ristet af *Tiðkumi*. Fremdeles Slutningen af L. 507 (D. II, 150), Berga runhäll, Orkestads socken, Seminghundra härad: **uisiti × risti × runa þisa**

Víseti risti A 3 v 2
rúna þessa. A 1

Slutningen af L. 968 (B. 698, Steph. II, 634 f.), Ärja, Åkers socken, Åkers härad, Södermanland: **· ski · rsti · runa þasi ×** Förste Rune i **ᛌski** er maaské med Peringskjöld (Notæ in Vitam Theod. 402) at læse som **e**.

L. 265 (D. I, 263, Steph. II, 633). Ingreta äng, Hallnäs socken, Vendels härad, Upland, er vistnok en meget gammel Indskrift, hvilken man dog med Flid synes at have givet et ældre Præg end Samtidens almindelige. Denne Indskrift har, dog ikke til Slut, fölgende Ord uden Ordafdeling: **on fasþikn raista runoʀ þisaʀ** (**s** i sidste

Ord utydeligt). Her synes sidste **a** i **raista** at være uden sproglig Betydning og blot at være tilföiet i mislykket Efterligning af ældre Indskrifter ligesom sidste **a** i Gen. **huskarlsa** i samme Indskrift og ligesom det sluttende **a** i **sina**, **teribina** L. 968. Man kan have udtalt som et Par Verslinjer:

æn Fas(t)þegn ræist B
rúnaʀ þessaʀ.

Men det vil ikke kunne bevises, at Angivelsen af Runeristeren i de 7 her nævnte Indskrifter er meddelt i Versform. Thi Udtrykket afviger i ingen Henseende fra det prosaiske. I andre Indskrifter, i hvilke det samme Udtryk forekommer, taler Sandsynligheden efter mit Skjön for, at det skal opfattes som Prosa. Saaledes i L. 639 (D. II, 26) til Slut: **fotr** × **risti** × **runaʀ** × **þasi** × En Verslinje af Form som *Fótr risti* forekommer sjælden, og jeg antager derfor Udtrykket for prosaisk.

Det heder i L. 948 (B. 726) til Slut: **bali · risti · runiʀ · þisaʀ** × I L. 684 (B. 588, D. I, 81): **bal[i · risti ·] runiʀ · þisaʀ.** I L. 697 (B. 590) bör mulig læses: **bali risti runar a þisi**; se mine Bemærkninger til denne Indskrift. L. 692, L. 999 og L. 1006 viser, at **bali**, **balir** havde förste Stavelse kort. Hvis vi vilde forstaa **bali risti** som Vers, vilde vi altsaa deri have en Verslinje af Formen ⏑́ × ⏑́ ×. Nu findes der vistnok ikke faa Exempler paa Verslinjer af denne Form i svenske Runeindskrifter. Men det forekommer mig ikke meget sandsynligt, at **bali** skulde tillade sig en Verslinje af en saadan Form, da han i L. 1006, som sikkert indeholder Vers, undgaar denne Form, i det han skriver: **roþ · balir** × **risti**, d. e.

Róð-Bælir risti; A 1, v. s

ligesom han i L. 692 har dannet Verslinjen: *sum Bæli risti* og i L. 999: *Bæli hi[nn] rauði*, saaledes at Runeristerens Navn i alle tre Indskrifter danner metrisk Op-

lösning. Jeg antager derfor snarest **bali risti runiʀ þisaʀ** for Prosa.

127) Lösens kyrkogolf, Östra härad, Blekinge. L. 1576, Bring. *Dis. hist. Blekingia* p. 29, Worm 212.

tuka : laat : risa steina .... kuna : þan : goþa : gurþaʀ : arfa

Worm kanské rettere: **lit** og **stin : þ.** Bring: **gurþaʀar : fa**; Worm: **gurþᚼr : ᛅrf :**

Phonetisk Omskrivning: *Tóka lét reisa steina [þessa æftir] Gunna þann góða Gyrðaʀ arfa.*

»Toka lod reise disse Stene efter Gunne den gode, Gyrds Arving».

Der bör kanské heller læses: **kunæ : þæn : goþæ : gurþær** · Gen. *Gyrðaʀ* sjældnere end *Gyrðr*. Prof. Rygh anförer *Gyrdarsun* Dipl. Norv. I, Nr 405.

Slutningen er mulig ment som et Par Verslinjer:

Gunna þann góða A 1, vs
Gyrðaʀ arfa. A 1

128) Lund, Allhelgona kyrkogård, Skåne. L. 1577[1].

+ **þurkisl : sun : iskis : biarnaʀ : sunar : risþi : stin : þusi : uftiʀ : bruþʀ + + sino : baþa : ulaf : uk : utar : lanmi/r : kuþa +**

Fonetisk transscription: *þorgisl sun* **iskis** *Biarnaʀ sunar ræisti stæin þensi æftiʀ bróðr sína báða Ólaf ok Óttar lan(d)mandr góða.*

Öfversättning: *þorgisl* son af *Æsgeirʀ(?)*, *Biarns* son, reste denna sten efter sina båda bröder *Oláfr* och *Óttarr*, goda medborgare.

128. [1] Prof. Bugges rättelser äro af mig här införda i Liljegrens text.

Under antagande af att namnet *Óláfr* här betonar senare sammansättningsleden innehåller slutet af inskriften ett verspar:

Óláf ok Óttar a A 1
lan(d)mændr góða A 2 l.

Det gjorda antagandet bestyrkes genom förekomsten af det temligen uttryckslösa *lan(d)mændr*, som synes användt för att åstadkomma allitteration.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Der kan ogsaa henvises til Steph. II, 749—751; Sjöborg, *Saml. II*, S. 200, pl. 51—52, figg. 188—9; *Samlingar till Skånes historia 1871*, S. 148 f. Jeg har seet Stenen i Lund.

Jeg har læst **risþi**, ikke **risti**. Af de to fölgende Ord kan nu kun **st** læses. Hos Sjöborg er Ordene udfyldte: **stino þisi**. Jeg har læst **uftiʀ**, ikke **uftir**.

iskis. *Esgi, Esge* for *Ásgæirʀ* er sædvanligt i Dansk, se O. Nielsen. **lanmitr**, *lannmendr* for *landmendr*. Stephens forklarer Ordet ved »landguards, officers» eller »landholders, freeholders, yeomen, or bailiffs». Efter min Mening betyder det »Mænd som eie Jord».

Jeg antager, at Indskriften ikke er versificeret.»

---

129) **Stainkumbla, Gotland.** L. 1590. Säve Nr 82; *Gutn. Urk.* S. XXXVI f.

butmuntr : auk : butraifʀ : auk kunuar : þaiʀ raistu stain : — — ... auk : sun : aula : sat : miþ : skinum : auk : han : entaþis : at ulfshala : þa | hin hilgi ....

sun : aula : forstaar C. Säve som »Sönnen Aula», men han finder selv, at dette Navn ser noget besynderligt ud. Jeg tror, at man her har læst et aabent **r** som **u** og at **sun : aula** er feillæst for **sun : arla**, d. e. *sunnarla*. I L. 927 er skrevet som to Ord **sunar : la**; jfr **ʀit × ar** L. 93 = *réttaʀ*. Dette Ord *sunnarla* viser os, at vi her har Vers. Istedenfor **skinum** med utydeligt **n** foreslaar Säve, skjönt

med Tvivl, **skibum**, hvilket jeg holder for evident rigtigt; thi »sidde» kan siges i det gamle Sprog om den, som er paa Skib eller Baad, hvor vi bruge »ligge». **at ulfshala** omskriver Säve tvivlende ved *Ulfshalla*, men *at Ulfshala* er et Stedsnavn analogt med det hyppig forekommende *á Refshala* og med det græske *Λυκόσουρα*, hvis dette betyder »Ulvehale». Säve formoder, at **hin hilgi**, hvorefter Navnet har fulgt, betegner Olav den hellige, der gjæstede Gotland; han formoder, at den paa Stenen omtalte Mand döde ved en Anledning, da Olav den hellige var med, kanské i Strid for eller mod ham. Men Allitterationen synes, naar her er Vers, at vise, at det Ord, som har fulgt efter **hin hilgi**, har begyndt enten med **h** (hvilket er det sandsynligste) eller med **þ**, og altsaa ikke været Navnet **ulafR**.

Det siges, at den Afdöde i længere Tid har været med Skibe *sunnarla*, i Syden, hvormed man, efter Ordets Brug i andre Indskrifter om Serkland, snarest maa tænke paa fjærne sydlige Farvande. Om Stedet, som kaldes *at Ulfshala*, ogsaa har ligget sydpaa eller ei, kan ikke med Sikkerhed sees. At der efter **hin hilgi** har fulgt Navnet paa en Helgen, finder jeg muligt, ligesaa, at dette Navn har begyndt med *H*. Men jeg kan da ikke komme efter, hvilken Helgen dette har været. Men mulig betyder **þa** her d. s. s. *sá* Nom. sg. m., jfr **þaR** = **saR** L. 692 og L. 1050 (S. 133 f.). Da er **þa hin hilgi** Prosa og derpaa kan have fulgt **kristr hialbi sal hans** el. lign., jfr L. 861, L. 1410.

Phonetisk og metrisk gjengiver jeg Indskriften saaledes: *Bótmundr auk Bótraifr auk Gunnvarr þair raistu stain* — — —

auk sunnarla	C 1
sat mið skipum	A 1
auk hann endaðis	C 3, 2 s
at Ulfshala,	C 3
þá hinn helgi	A (?)

. . . .

»Botmund og Botraiv og Gunnvar de reiste Stenen [efter ....; han ....] og laa i Syden med Skibe, og han fandt sin Död ved Ulvshale, da(?) den hellige ......»

Hvis i tredje Linje **auk han** danner Oplösning, har man udtalt *ok*. Jeg har henfört förste Verslinje til Typen C, uagtet anden Stavelse i *sunnarla* har Bitone, ikke Hovedtone. Ligesaa tredje Verslinje, uagtet anden Stavelse i *endaðis* har Bitone.

---

129 b) **Stainkumbla, Gotland.** L. 1591, Lilj. och Brunius, *Nord. Forml.* XXXI, Säve, *Nr 83.*

butmuntr : auk : butraifʀ : auk : kunuar : þaiʀ ... stain : — — ut : faþur : sin : kuþ : hialbi : selu : hans : auk : kuþs : muþiʀ : beþr : þan : uir : biþia : sunia

Hos Lilj.—Br. **-at** (for **ut**). **kus** (for **kuþs**). **þen** (for **þan**). **beþia : sina**

Säve retter **beþr** til **betr** og formoder **kunna** eller **kuna** for **sunia**. Dog vilde *kunna* være paafaldende her, hvor **uir** er Subject. Tör man formode **kunim**, *kunnim?* Denne Form for Præs. Conj. 1ste Ps. Plur., der ellers ikke forekommer i Svensk, kunde mulig stöttes ved **biþim** L. 1763, der rigtignok ikke har samme Modus-Betydning: jfr Rydq. I, 343.

Indskriften ender mulig med et Par Verslinjer:

betr þan vír 3st. V.
biðja kunnim(?). A 1

»bedre end vi kunne bede».

At dette er ment som Vers, stöttes noget derved, at L. 1590, der er reist af de samme Personer, sikkert indeholder Vers.

---

130) **Delsbo, Helsingland.** L. 1953. Steph. II, 667, C. Säve i *Manadsblad 1873*, S. 130.

Kirkedörsring.

sia : ma : þu : a : mkh : ai : ma : þu : fa : mik : kunn : ar : kærþi : mik : kirkain : a : mkh : saluk maria

Istedenfor **mkh** skulde man, som C. Säve bemærker, vente **mik** og istedenfor **kirkain kirkian**. Men Formerne **mkh** og **kirkain** kan ikke, som C. Säve mener, være fremkomne derved, at Runerne blev ophugne paany efter Kirkens Brand 1740. Thi Stephens siger, at en haandskreven Tegning af Bure stemmer overens med den ovenfor givne Afskrift, undtagen deri at den ikke har Prikker mellem **ma** og **þu**, og at den sidste Gang har **mih**.

Skrivemaaden **mkh** angiver mulig en Vaklen mellem den ældre Form *mik* og den yngre *mig*.

Indskriften bestaar, med Undtagelse af de to sidste Ord, af enderimede Verslinjer:

sia má þú á mik,
ai má þú fá mik,
Gunnarr gærði mik,
kirkjan á mik.
Sálug Maria.

Se kan du paa mig;
ei kan du faa mig;
Gunnar gjorde mig;
Kirken eier mig.
Salige Maria!

Indskriften er kanské fra Slutningen af 12te Aarhundred. Lignende Verslinjer findes i gamle Haandskrifter, se *Fornm.* S. XII, 455.

131) **Vårdkumla kyrkogård, Frökinds härad, Vestergötland.** L. 1631. B. 977. P. A. Säve i *Antiqr. Tidskrift för Sverige* III. 121.

Liggende Gravsten med Runer i ophöiet Arbeide.

Indskriften indeholder to Verslinjer med Enderim, neppe med tilsigtet Allitteration:

÷ hær ⁝ liggia ⁝ faþhar ⁝ tuer ⁝
hiþinn ⁝ ok ⁝ enarr ⁝ hæto ⁝ þer ÷

»Her ligge to Mænd, Fader og Sön: Hidin og Enar hed de.»

hiþinn synes at danne metrisk Oplösning.

---

132) **Uglums kyrkogård, Gudhems härad, Vestergötland.** L. 1632. B. 939. P. A. Säve i *Antiqr. Tidskrift för Sverige* III. 125 f.

Liggende Gravsten med Runer i ophöiet Arbeide. Indskriften meddeles efter P. Säve.

÷ þrir · liggia : mænn : undir : þæmma ÷ ‖ ÷ stene : gunnarr : sihvatr · hallstenn ÷

»Tre Mænd ligge under denne Sten: Gunnar, Sigvat, Hallsten.»

Ordstillingen i Indskriftens Begyndelse taler for, at vi her har Vers:

þ*rír liggia mænn*   E 1
undir **þ***ęmma sténe.*   A 1 a.

Vi har da vel her det yngste Exempel paa stavrimede Vers i en svensk Runeindskrift. Jeg tör ikke afgjöre, om denne Indskrift er fra omkring Aar 1200.

---

133) **Rogslösa kyrkogård, Dals härad, Östergötland.** L. 1686, B. 920, Steph. III, 331 f., Wiede 186.

Liggende Gravsten.

✠ ges : krist : þæn | altma : siæli : æsusial | iþænistito : istennlikaka

ᛆ og ᛅ beteger her **æ**. ᛐ **a**. ᚽ **n**.

Stephens har rigtig fundet, at Indskriften begynder med to enderimede Verslinjer:

Ges-Krist þan alt mâ
siǽli Ǽsu sî â

»Jesus Krist, som alt formaar, se paa (se til) Æsas Sjæl.»

Jeg formoder **siæll** med uoprindelig Fordobling af **l**; thi Endelsen **i** i **siæli** er alt for paafaldende, især da man her venter Accusativ. Dativformerne **siuli** L. 1781, **saili** L. 1746 er usikre. D. I, 231 er Læsningen **sahli** (Accus.) sandsynlig feilagtig. Versemaalet synes her at tale for en enstavelses Form. **si** har Stephens oplyst ved engelske Udtryk: *JHesu him save ant see! God your se!* (II, 736).

Jeg formoder, at den övrige Del af Indskriften ligeledes danner et Par enderimede Verslinjer.

Förste Ord heraf læser jeg med Stephens **liþæn**, uagtet den Rune, jeg læser **n**, har en anden Form end **n** ellers 3 Gange i Indskriften. **liþæn** Præt. Pcp. Nom. sg. »gaaet bort«. **is** synes at maatte være Præs. »er«. Denne Form med **s** og med **i**, uagtet her ellers er brugt eget Tegn for *e*, er i en saa sen Indskrift paafaldende og synes at maatte forklares som Efterligning af ældre Indskrifters Sprogform. Saaledes forekommer »var« skrevet **bas** paa en sen norsk Ligsten fra Stören, söndre Trondhjems Amt. Stephens's Tolkning af det tilbagestaaende af Indskriften er aldeles forfeilet.

L. og Steph. læse **tiao**. Jeg formoder **tito**. Den næst sidste af disse Runer er ᛅ.

tit efter min Formodning »did», glsv. **þit**. »did», det vil sige: didhen, hvor Jesus Krist er. Skrivemaaden **tit**, ikke **þit**, kan sammenlignes med **tinsa** L. 736, **tinna** L. 1782, **tisan** L. 1748, **tissan** L. 1885. **tit** udtalt enten *dít*, eller, ved Indflydelse af det forudgaaende *s*, *tít*. Hvis **o** var rigtigt, vidste jeg ikke at forklare det anderledes end »hun», der nu i svenske Dialekter udtales *ho*. Men Forekomsten af en Form uden *n* saa tidlig vilde være altfor paafaldende, og Rydq. IV, 425—428 anförer intet analogt Exempel. Heller ikke tör jeg opfatte **o** som Interjektion. Mod **o** taler ogsaa den Omstændighed, at det ikke giver fuldstændigt Rim. Jeg formoder derfor **tita** (ᛅ for ᚬ). Mulig er **tita** sammensat af *þit* og *á* og har samme Betydning som *þít* alene. Neppe **tita** = *þít þá* (d. e. *sá*).

istenn forstaar jeg som **is stenn**. Pron. rel. **is** maa her skyldes Efterligning af ældre Indskrifter. Foran **is** mangler Correlatet, jfr Klockhoff, *Relativsatsen* S. 12 f. **stenn** Nom. sg. **likaka**. Dette synes mig forvansket, thi Sammenhængen synes med Nödvendighed at kræve et Udtryk for »ligger paa». Jeg formoder **likara** eller **ligara**. *a* som Svarabhakti-Vokal foran *r* er hyppigt i norske Haandskrifter.

De to sidste Verslinjer forstaar jeg altsaa saaledes:

liðæn **is** *dít á*,
is *sténn liggar á*.

»den er vandret bort did (til Jesus Krist), hvem Stenen ligger (er lagt) paa». Hvis vi for **siæli** indsætte en enstavelses Form *siǽl*, er alle 4 Verslinjer paa 5 Stavelser. *liggar* er brugt som tostavelses Form. Förste Stavelse i *liðæn* er metrisk behandlet som en lang Stavelse.

Der er fælles Enderim for alle 4 Verslinjer. Allitterationen *siál — sé, lidan liggar* er neppe tilsigtet.

Indskriften kan vel være fra omkring Aar 1200.

---

134) **Kareby socken, Inlands Södra härad, Bohuslän.** L. 1975, Brusewitz, *Elfsyssel* 92 ff., Steph. II, 665 ff., Montelius, Bugge og Leffler i *Bidrag till kännedom om Göteborgs och Bohusläns fornminnen och historia* I, 432 f., 443—446, Boije, sammesteds III, 279—281, Nr 7. Döbefont. Den Tydning af dennes norske Indskrift, som jeg tidligere har forsögt og som grundede sig paa en utilfredsstillende Tegning, tager jeg tilbage.

Indskriften er efter Boije:

raþesaerkannamnorklaski :

Derefter fölger en Binderune, som bestaar af fölgende Elementer: ᛅᚴᚦᛦ, hvis Orden Boije lader uafgjort.

Ordene er at afdele saaledes: **raþe sa er kan namn or klaski**, d. e. *ráðe sá er kann namn ór* **klaski**. »Lad den, som forstaar det, læse (eller: finde) Navnet ud af . . .» Heraf synes at fölge, at **klaski** er Dativ styret af Præpositionen **or**. Ordet **klaski** maa, som Sammenhængen synes at vise, betegne Binderunen, hvoraf et Navn skal læses ud, Binderunen, i hvilken man ved rigtig Tolkning skal finde et Navn.

Substantivet maa hede **klaskr* m. eller **klask* n.; jeg antager det förste. **klaskr* forholder sig efter min Formodning til *klasi*, Klase, Klynge, ligesom oldn. *maðkr*, der egentlig er et Diminutiv, til got. *maþa*. Se om denne Formation Kluge, *Nominale Stammbildungslehre* § 61. At der er skrevet **klaski**, ikke **klaske**, skyldes vistnok Indflydelse af Palatalen. En liden Klynge synes at være en passende Benævnelse for en Binderune, hvori, som i denne her, flere forskjellige Runer er forenede.

Selve Indskriften siger os, at Binderunen indeholder et Navn. Den bestaar af de 4 Runer **akþy**, hvis indbyrdes Orden det gjælder at finde; thi ᛦ betegner i norske Indskrifter fra den kristne Middelalder altid **y**. Jeg læser: **kyþa**, *Gyða*, der er et sædvanligt norskt Kvindenavn. Indskriften siger os intet om, i hvad Forhold denne Kvinde *Gyða* har staaet til Döbefonten eller til Stenhuggeren. Hun kan vistnok ikke have skjænket Döbefonten til Kirken, thi da vilde dette, hvis Giverindens Navn skulde nævnes paa Fonten, have været sagt i tydelige Ord. Jeg tænker mig snarere, at Stenhuggeren her har moret sig med paa en vanskelig forstaaelig Maade at indhugge sin Elskedes Navn.

*Ráðe sá er **kann*** E 2
*namn ór **klaski*** A 3

danner et Par Verslinjer. **sa er** udtalt *să er* eller *sá'r*.

Der er ellers ikke bevaret mange norske Runeindskrifter, som indeholde Vers. Men disse faa er tildels mærkelige. Jeg haaber en anden Gang at faa behandlet dem.

---

135) **Ingelstad, Östra Eneby socken, Bråby härad, Östergötland.** L. 2027, Steph. II, 837—839, Bugge, *Rök-Stenen* S. 99; 106 ff.

Efter Sammenligning af de to Afskrifter formoder jeg, at Indskriften skal læses saaledes:

⁝ ᛌᚬᚾᛌᛁᚴᛅᚱᚦᛁᛌᚢᚾ
⁝ ᛞ⁚ᛁᚴᚢᛅ[ᚬ]ᚬᚴᛅᚱᛁᛚᛌ

Der er 13 Runer i hver Række. Den Rune i anden Række, som jeg har sat i Klammer, er meget kludret i begge Afskrifter og derfor usikker. Mulig skal den snarere læses ᛅ **a**, hvorved man vil undgaa Gjentagelsen af samme Rune, uden at nogen anden kommer imellem.

Runen af den længre Række ᛞ **d** staar udenfor det ved de övrige Runer udtrykte Udsagn. Runerne af den kortere Række læser jeg saaledes:

sonsikarþisun ʀkut o okarilʀ.

At ᚾ er **n** og ikke **l**, godtgjöres ved den næstsidste Rune.

Phonetisk omskrevet og ordnet som Vers:

sąnse garðe A 1
sunʀ Gutą Karilʀ A 2 k. vn.

»denne (Indskrift) gjorde Gutes Sön Karl».

sonsi, *sąnse*, synes at være ensbetydende med *þąnse*. Hin Form slutter sig ved sit *s* til Nominativformen *sá* og er analog med den vediske Locativ *sásmin*. Mindre sandsynligt er det vistnok, at **sonsi**, som danner Allitteration med **sunʀ**, skulde betegne Udtalen *þąnse* efter de af mig i *Aarböger f. nord. Oldk. 1870* S. 195 og af Rydq. IV, 307 anförte Analogier. Man maa tænke til et Subst. i Acc. Hankjön, der har betydet »Indskrift», »Indridsning»; men om dette Ord har svaret til **wraita** i den urnordiske Reistad-Indskrift, lader sig ikke bestemme. Jeg formoder **kutoo**; jfr **faaþi** Flemlöse, **þaasi** Tryggevælde. Da har begge Linjer 13 Runer. **kutoo** synes at betegne *Gutą* med lang Endevokal, jfr Kock, *Arkiv* IV, 87—94.

karilʀ, udtalt enten *Karilʀ* eller *Karilʀ*, maa være en ældre Form for *Karl*. Den er ensartet med urnord. **erilaʀ** = old. *jarl*. Thomsen har allerede (*Den got. sprogklasses indflyd. paa den finske* S. 121) formodet en saadan Form som den, jeg nu finder i Ingelstad-Indskriften, efter det fra Germansk laante finske *karilas*, senex decrepitus.

Jeg er tilböielig til at holde Ingelstad-Indskriften for den ældste af alle bevarede svenske Indskrifter med den kortere Rækkes Runer og altsaa for den ældste Indskrift fra en Periode, da man kan tale om særlig svensk Sprog.

Jeg henförer den til Midten eller anden Halvdel af 9de Aarhundred. Vistnok har Gursten-Indskriften Formen **sunuR**, der er oprindeligere end **sunR** i Ingelstad-Indskriften, men ved Siden deraf i enklitisk Stilling Accus. **sun**. Mulig er Formen **sunR** i Ingelstad-Indskriften at forklare deraf, at Ordet er syntaktisk forbundet med **kutoo**. Formen **karilR** er meget antik först ved Bevarelse af **i**, dernæst derved, at Nominativmærket **R** ikke er assimileret med **l**. D. I, 263 (= L. 265) har **huskarlR** (**lR** Binderune). Formen **sonsi**, *sqnse* taler ligeledes for Indskriftens Ælde. Ogsaa **kutoo** med sin lange nasale Endevokal. Formen ᚼ for *q* er vistnok mindre oprindelig end ᚼ, men taler neppe imod at sætte Indskriften saa langt tilbage, som jeg har gjort.

Jeg tillader mig at opfordre svenske Oldgranskere til at skaffe til Veie en paalideligere Tegning af denne vigtige Indskrift, der endnu skal existere, men kun være overbygget.»

Om förhållandet mellan **sunR** i denna inskrift och Gursten-stenens **sunuR** och **sun** hänvisar jag till min förklaring i noten 1 till nr 136.

Med **karilR** kan **karal** A. sg. L. 1090 (Wiede 4) jämföras.

---

136) **Röks kyrkogård, Lysings härad, Östergötland.** L. 2028, B. 913, Bugge, *Rökstenen* s. 90, Schück, *Svensk Literaturhistoria* s. 28.

Endast de metriska delarne af inskriften upptagas här och translittereras med ordåtskilnad, ehuru inskriften sjelf ej skiljer orden:

faþi faþiR aft faikion sunu.

Fonetisk transscription:

fáði faðiR 3-stafvig vers, v 2
æft fæigian sunu B v 2

Öfversättning (Schück): »Fadern skref dem efter dödsmärkt son.»

raiþ⌒iaurikʀ hin þurmuþi stiliʀ flutna strontu hraiþmaraʀ. sitiʀ nu karuʀ o kuta sinum skialti ub fatlaþʀ skati marika.

Fonetisk transscription:

ræið **þ***iauríkʀ*[1]	3-stafvig vers
hinn **þ***ormóði*	C 1
stilliʀ flutna	A 1
strandu Hræiðmaraʀ	D 3 utv.
sitiʀ nú garuʀ	A 3
á guta sinum	C 2
skialdi ub fatlaðr	A 1
skati mǽringa	D 1, 1 v.

136. [1] Noreen, *Arkiv,* III, 28 har yttrat den åsigten, att den metriska delen af Rök-stenens inskrift är till språkformen äldre än inskriften öfverhufvud och det synes mig, att de för detta antagande anförda skälen äro bevisande. På annat ställe i samma uppsats, *Arkiv III,* 25 noten, föreslår Noreen att läsa första raden: *reið þéa auríkʀ,* hvarigenom första halfstrofen efter Schücks öfversättning betyder: »Sjöhjältars drott, den dristige höfding, mäktade kufva Hreidhafvets kust». »*Reið* är pret. af *ráða* och förhåller sig till isl. *réð* (fsv. *ræþ*) såsom fsv. *let* *(*leit*): isl. *lét* (fsv. *læt*), fsv. *gret* (**greit*): isl. *grét* (fsv. *græt*), fsv. *het* (**heit*): isl. *hét* (fsv. *hæt*); samma preteritibildning uppträder i isl. *sveip* af *sveipa* . . . *péa* är isl. *pjá* underkufva, *reið péa* perifrastiskt preteritum». *auríkʀ* är **Auð-ríkʀ,* ags. *Eádríc,* fht. *Audricus, Ôtrih* m. m. (Förstemann I, 175), här kanske användt som appellativ. **strą̨ntu** i 4:de versraden blir på detta sätt väl en ack. sg. med osynkoperadt *u* och objekt till *péa*». Detta utgör det vigtigaste af Noreens formella rättfärdigande af sin tolkning. Ehuru jag fullt ut godkänner punkterna 2) till 6) p. a. st. af Noreens skäl mot Bugges tolkning i *Rökst.* — punkt 1) om uppkommande trestafvighet hos versen kan jag ej tillmäta någon betydelse i betraktande af att trestafviga verser i de metriska runinskrifterna ej äro sällsynta och i synnerhet gerna öppna strofen — synes mig dock ej Noreens förslag tilltalande, ehuruväl jag medger mig ej kunna förebringa afgörande motskäl. Likväl synes mig Noreen ej hafva tillräckligt styrkt sin tolkning, enär man

Äfven lönskriften på Rökstenen innehåller vers enligt följande tydning af prof. Bugge: »Jeg formoder nu, at Runerne paa Topfladen og Runerne överst paa Bagsiden, af hvilke de fleste er Lönruner, tilsammen danne et Par-

---

kan fordra exempel på användning af *aurikr* som appellativ, om det är ett sådant, och i annat fall motivering af dess förekomst i denna inskrift som nom. propr. Hellre ansluter jag mig då till Bugges uppfattning af **þiaurikR** och hänvisar till hans nedanskrifna anmärkning derom. Om **þiaurikR** kan försvaras i sin gamla betydelse, finnes intet skäl att gå ifrån den af Bugge gifna tolkningen af det öfriga, sedan Noreen uppvisat att formella hinder ej ligga i vägen för densamma. Jag vill blott påpeka, att under antagande af en arkaistisk språkform i den metriska delen, finnes äfven rum för den af Bugge, *Rökst.* s. 40 förkastade möjligheten att **raiþ** är pt. af *ríða* och det formelt möjliga: han red (öfver) hafvets strand synes mig i motsats till Bugge p. a. st., ingalunda gifva ett opassande uttryck, utan tvärtom lämpa sig utmärkt väl som motstycke till innehållet i andra halfstrofen. I så fall blifver nämligen *strandu* såsom Noreen för sin tolkning antager A. sg. f. med ännu ej bortfallet *-u*. För konstruktionen jfr de af Nygaard, *Eddasprogets Syntax* s. 4 och 5 anförda exemplen. Med hänsyn till **marika** *Mæringa* synes möjligt, att strofen tillhör ett qväde om Teodorik, att **þiaurikR** altså är nom. propr. och att redan 900-talets östgötar vetat på sig lämpa de ryktbara ostgoternas bragder. Jfr Schück, *Svensk Literaturhistoria* s. 55, 60.

Prof. Bugge yttrar: »Ved Spörgsmaalet om Forholdet mellem Sprogformen i den metriske og i den ikke metriske Del af Indskriften bör **sunu** og **karuR** sammenholdes med **haruþs** d. 7—8, der, som Sander först har seet, er Gen. af samme Navn som det oldn. Folkenavn *Hǫrðar*. **haruþs** er forsaavidt ikke fuldstændig ensartet med **sunu**, som det forudsætter en ældre trestavelses Form, hvis anden Stavelse havde Vokalen *u*, men det er dog i Modsætning til *Hǫrðar* ikke synkoperet. For det andet bör det fremhæves, at **sunu** forekommer i Prosa bl. a. paa Kälfvesten-stenen, hvis Indskrift i palæographisk Henseende hörer til samme Gruppe som Rök-Stenens Indskrift.

Mod Noreens Tolkning af **þiaurikR** som *þéa auríkR* kan, foruden hvad Doc. Brate anförer mod *auríkR*, indvendes fölgende: *þéa* = oldn. *þjá* passer her ikke efter sin Betydning, thi Objectet ved oldn. *þjá* er overalt (med Undtagelse af Udtrykket *þjá sínn líkama*, pine sit Legeme) en Person, aldrig et med »Strand» ensartet Begreb. Ogsaa

Verslinjer. Denne Formodning fremsætter jeg her i al Korthed, idet jeg agter udförligere at begrunde den i en Afhandling om Rök-Stenen. Den giver kun, hvad der forekommer mig sandsynligst af flere Muligheder.

---

i en anden Henseende passer *páu* her ikke. Hvis det skulde siges, at Kongen **raiþ þia** = isl. *réð þjá*, d. e. »undertrykkede i Træl-dom» et Land eller en Strand, saa maatte dette være et Land eller en Strand, hvor et fremmed, fiendtligt Folk boede. Men *strǫnd Hreiðmarar* maa betegne det gotiske Lands Strand. Og den Konge, som her besynges, er i a. L. 6—8, sandsynlig ogsaa ved Udtrykket **o kuta sinum** »paa sin gotiske Hest», betegnet som Goternes Konge. Om ham kan det da ikke siges, at han *réð þjá* »undertrykkede i Træl-dom» det gotiske Lands Strand. Endelig tör man efter Karl Hilde-brands Undersögelser sige, att det vilde være paafaldende, om end ikke exempellöst, at et Substantiv **aurikR**, der stod foran. ikke dannede Allitteration, medens derimod det dertil hörende adjectiviske Epithet, som fölger efter, gjorde dette.

Til Forsvar for min egen Forklaring, hvorefter **þiaurikR** er = et got. *piudareiks*, anförer jeg fölgende: 1) Ellers forekommer ikke paa Rök-Stenen nogen Ordform, som i Urnordisk vilde have Diphthon-gen *eu* (bortseet fra Tilfælde, hvor denne er forandret ved *i*-Omlyd). Deraf fölger altsaa, at **iau** i den af mig antagne Ordform **þiaurikR** ikke strider mod nogen anden Ordform paa Stenen. 2) Ogsaa andre ikke gotlandske Runeindskrifter har **iau** for urnord. *eu*, tildels ved Siden af **u** for kort eller langt *o* og *u*. Saaledes **suoþiauþu** = oldn. *Svíþjóðu* paa Tirsted-Stenen; **þiauþ**- som förste Led paa Vordingborg-Stenen. Hertil kan föies **niout** paa Nörrenæraa-Stenen = oldn. *njót*, hvor **o** angiver den ved **n** foraarsagede nasale Udtale af Vokalen.

Jeg antog tidligere, at **iau** i **þiaurikR** havde været udtalt *iǫ́*. At *ǫ́* ellers i Indskriften f. Ex. i **uamuþ** betegnes ved **u**, gjör dog dette usandsynligt, om det end ikke er fuldt Bevis derimod, da f. Ex. L. 927 har **fauru** = *fǫ́ru* ved Siden af **bruþur** og **tuu**. Jeg var nu kommen til samme Anskuelse som Doc. Brate, at **iau** i **þiaurikR** be-tegner en Udtale, der har været nærbeslægtet med den gamle got-landske Udtale af urgerm. *eu*. Som Præteritum af *ráða* skulde man vente **riaþ**, da Kälfvesten-Stenen i samme Landskab, med væsentlig samme Skrift og med de paa Rök-Stenen forekommende Former **aft** og **sunu**, har **fial** af *falla*. [*Correctur-Note*. I en ny Afhandling

Lefflers **uiuisi** maa opgives, fordi höire Kors pa Topfladen for neden til venstre har 4, ikke 3 Streger, saaledes som Ingeniör Friberg först har seet.

Jeg læser paa Topfladen efter **biari** Korsene fra höire mod venstre. I hvert Kors först Kvistene nedentil, derpaa oventil, saa at Runegruppen (Ætten) overalt nedentil

---

om Rök-Stenen har jeg tolket **raiþ þiaurikʀ strontu hraiþmaraʀ** »Theodorik red over Reidhavets Strand».]

Enligt min uppfattning kan icke förekomsten af **haruþs** å Rökstenen d. 7—8 i någon mån försvaga de vägande skäl, som Noreen förebragt för den meningen, att den metriska delen af inskriften på Rök-stenen vore affattad i en långt äldre språkform än inskriften för öfrigt. Att **haruþs** är samma ord, som folknamnet *Hǫrðar,* håller äfven jag för sannolikt, men förhållandet dem emellan är det samma som emellan isl. *jǫtunn* och pl. *jǫtnar;* de bestodo i språket jemte hvarandra och att *u* qvarstod i ena fallet, men synkoperades i det andra, berodde på tonvigtens olika fördelning i olika former af böjningen. Denna logiska norm för accentfördelningen och det deraf beroende vokalbortfallet i germanska språk har i synnerhet Paul. *Beitr.* VI, s. 135 f. framhållit, och jag ansluter mig i princip till hans uppfattning. Till **haruþs** heter rimligen nom. sg. **Hǫruðr.* Ett uti isl. uppträdande personnamn *Hǫrðr* kan icke vara ljudlagsenligt uppkommet af ett med **haruþs** samtida **Hǫruðr,* utan måste betraktas som en analogibildning efter de former, i hvilka annan fördelning af tonvigten verkat bortfall af *u*. Dylika genom analogibildning aflägsnade längre former hafva i flera fall med rätt antagits. Så förhåller sig enligt prof. Bugge Ingelstads-bergets **karilʀ** till isl. *karl,* och exempelvis måste isl. *skírn, grein, lausn, njósn, eldr,* fsv. *elder,* isl. *ox* förklaras som analogiska nybildningar för ljudlagsenliga längre former, se Bugge, *Arkiv,* II, 213; Tamm. *Arkiv,* II. 342; Noreen, *Arkiv,* III. 13: Brate, *Bezzenbergers Beitr.* X, 182 f. och Paul, *Beitr.* VI, 171 f. Förekomsten af **haruþs** visar altså blott, att uti det ordet analogibildningen gynnat de längre formerna. jfr fsv. *raþur* och isl. *reðr,* Rökstenens **uintur** och isl. *vetr,* fsv. *vinter, vitter.*

Under samma synpunkt vill jag bringa förhållandet mellan Gursten-inskriftens **sunuʀ** och **sun** samt Ingelstad-bergets **sunʀ**. Att nom. sg. skulle bevarat stamutljudet längre än acc. sg. är alldeles tvärtemot hvad vi vänta, enär Istaby-stenens A. sg. **hariwuląfą** gentemot nom. sg. **haþuwuląfʀ** visar, att stamljudet *a* bevarades längre i ack. sg.,

er betegnet ved Stregerne til höire, derimod oventil ved Stregerne til venstre.

Vi faa da:

biariauiuis
runimoþR

Förste Linje opløser jeg: biari iau uii uis. Jeg tolker dette saaledes:

Biari (h)iau vei, A 3, v 1
viss rýnimuðr. D 4

»Bjare, Præst (og) kyndig Runemester, hug (Runerne)».

---

antagligen skyddadt genom nasalering, än i nom. sg., se Wimmer hos Burg, *Die ältesten nord. runeninschriften* s. 157. Förloppet vid bortfallet af stamutljudet *u* bör antagas hafva varit detsamma, tills annat uppvisas. Detta förlopp, tidigare bortfall af *u* i nom sg. än i ack. sg., är representeradt af nom. sg. sunR i den mycket ålderdomliga inskriften på Ingelstads-berget å ena sidan och ack. sg. sunu på Kälfvesten-stenen å den andra, om icke detta är att förklara som nedan sunuR. Förhållandet mellan nom. sg. sunuR och ack. sg. sun å Gursten-stenen får då ej tydas derhän, att stenen tillhör tiden för bortfallet af *u* och visar, att uti ack. sg. *u* bortföll tidigare än i nom. sg. Blott en möjlighet till förklaring gifves: Gursten-stenen måste på grund af sin ack. sg. sun tillhöra en tid, då det ljudlagsenliga bortfallet af stamutljudet *u* var öfverståndet, och för dess nom. sg. sunuR måste en särskild förklaring sökas, och denna förklaring kan ej vara en annan än den, att stamljudet qvarstått i skydd af den derpå hvilande tonvigten. Enligt min mening är sunuR en betoningsdublett till och bestående jemte Ingelstads-bergets sunR. Den etymologiska förklaringen ligger äfven nära nog. Sanskrit *sūnú-* utvisar indoeuropeisk slutbetoning: nom. sg. **sū-nú-s* och det ligger nära att antaga denna hufvudaccent hafva qvarstått som biton och skyddat sin bärare vokalen för bortfall, jfr Sievers, *Beitr.*, IV, 21. Genom analogibildning kunde denna skyddande tonvigt aflägsnas, *u* råkade då under synkoperingslagen och Ingelstads-bergets sunR, isl. *sunr* uppstod. Förklaringen af sunuR bestyrkes i hög grad genom att enligt uppgift af Brenner, *Literaturblatt für roman. und germ. phil.* 1885, s. 53 ännu i isl. handskrifter en form *sonor* skall förekomma.

Efter min mening är således Gursten-inskriften yngre än

iau jfr **þiaurikʀ** og **uku** i den beslægtede Indskrift B. 1007 (L. 1280).

ui. *vei* = got. *weiha.* Deraf er mulig **uia** paa Glavendrup-Stenen Accusativ. Jfr *Vé*, Odens Broder.

---

137) **Fredriksdal, Vagnhärads socken, Hölebo härad, Södermanland.** D. 8vo 1, Boije, *Sv. Form. Tidskr.* V, 143.

knubha ⁝ liþ : raisa : stain : þinsa : hibtiʀ : kulaif : bruþur | sin || han : antaþis : austr : at | þikum.

Kälfvesten-stenen, om ej dennas **sunu** förklaras af ie. **sū̆-nú-m.* Prof. Bugge hänvisar på sin nedan vid Gurstens-inskriftens behandling gifna förklaring, att bortfallet af *u* uti *sun,* ehuru det qvarstår i *sunuʀ* torde vara att tillskrifva dess enklitiska ställning i förbindelsen *Véfrīðar sun.* Prof. Bugge, som sjelf sett Gursten-stenen, torde bäst kunna bedöma, huruvida dess skriftdrag gifva större ålderdomlighet vid handen, men från språklig synpunkt synas mig följande invändningar mot prof. Bugges mening kunna göras. För det första förenar sig ej prof. Bugges uppställning af versen *Véfrīðaʀ sun* såsom en B-typ väl med den för bortfallet af *-u* gifna förklaringen, att ordet i denna förbindelse hade svag tonvigt. Intet annat val synes vara oss öfrigt än att antingen förklara de båda sista verserna vara prosa eller tillägga *sun* en rätt stark tonvigt. För det andra innehåller samma Gursten-inskrift sannolikt ännu en u-stam i ack. sg. nämligen **smiþ** *smið*. Ordet *smiðr* tillhör nämligen såväl genom sin bildning, se Kluge, *Nominale stammbildungslehre der altgermanischen dialecte* § 29, som genom sin böjning i isl. u-deklinationen och man skulle vänta, att en inskrift af den ålder, som prof. Bugge vill tillägga Gurstenstenen ännu böjde ordet efter u-deklinationen och efter prof. Bugges förutsättningar uppvisade stamutljudet *-u* i acc. sg. Om fornspråkets betoning af en förbindelse *Odd smið* liknade det nutida språkets, skulle nämligen just appellativet starkast betonas och i detta ord kunde således åtminstone icke bitonigheten vara orsak till bortfallet af *-u,* i fall ordet ännu stode qvar i u-deklinationen. Dess tonvigt har ock prof. Bugge erkänt genom att antaga detsamma bära allitterationen. Någon visshet kan visserligen ej vinnas rörande detta ord, men det får ej helt och hållet lemnas ur räkningen vid bedömandet af denna fråga.

Fonetisk transscription: **knubha** *lǫð*[1] *ræisa stæin þænsa æftiR*[2] *Gólæif bróður sinn. Hann andaðis austr at* **þikum**[3].

Öfversättning: **knubha** lät resa denna sten efter *Gólæifr* sin broder. Han dog österut vid **þikum**.

Möjligen är den sista meningen i metrisk form:

Han andaðis C 3 [D 2]
austr at **þikum** A 1

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: **liþ**. Jfr **liþu** paa Habblingbo-Stenen, Gotland, efter Stephens II. 708 f., men anderledes L. 1575, Säve Nr 148. I L. 510, hvor B. har **hiftaR**, har D. II, 151 × **iftaR**. Jfr **hifiR** L. 171. **haft** paa Falster-Stenen (Steph. II, 730) og **haftir** paa Egersund-Stenen i Norge viser, at det er muligt at opfatte **h** i **hiftiR** anderledes end som Tegn for *a*. **kulaif** kan være *Gullæif* for *Guðlæif*, neppe *Gunnlæif*.

Förste Navn **knubha** er sandsynlig det samme Mandsnavn *Gnúpa* (*Fms.* I, 116, hos Widukind *Chnuba*), der blev baaret af en dansk Konge, som blev döbt Aar 934. Denne Danske Konges Navn er nylig paavist i Genitiv **knubu** paa to slesvigske Runestene, se R. V. Liliencron og Handelmann i *Kieler Zeitung 1887*, 15 August Abends.

---

137. [1] Sammanhanget och analogien med de flesta runinskrifter visar att **liþ** måste vara pt. af *láta*. Någon form med utljudande -ð af detta pt. är mig eljes ej bekant, men väl tänkbar och till sin uppkomst lätt förklarlig. Då verbet *láta* uti satssammanhanget ofta brukades obetonadt, hvarom vokalisationen i d. *lade* och *lata* i Gustaf I:s bibel (se Södervall, *Hufvudepokerna* s. 81), jemförda med nsv. *låta*, bära vittne, måste dess *t* falla under regeln för öfvergången $t > ð$ i obetonad stafvelse, se Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 188, och Rydqv. IV, 294. Ett fall ur runor af denna ljudlag är **mukiþ** L. 391.

[2] Kanske **aiftR** såsom L. 1090 (W. 4) med **h** = **a**.

[3] Dybeck förmodar felristning för **krikum**, hvilket antagande gåfve en antaglig tolkning. Då inga stödjepunkter finnas för bestämmande af nom. till formen **þikum**, har jag äfven i öfvers. bibehållit dativformen.

21 August Morgens. Allerede for mange Aar siden havde jeg paa Runestenen hos Thorsen I S. 43 formodet **ouk** (for **oui**) **knubu**. For Skrivemaaden **knubha** med **h** jfr til **krikha hut** L. 101 og andre Exempler foran S. 49. *Gnúpa* er beslægtet med isl. *Gnúpr*.

---

138) **Björke, Vesterljung, Hölebo härad, Södermanland.** D. 8vo 3, Boije, *Sv. Forminnesfören. Tidskr.* V, 149.

tati + [1] **iok** + **iftiʀ** + **faþur** + **sin** + **skaka** + **mirkit** + **mikla** + **man** + **uauʀn** [2]

Fonetisk transscription: **tati** *(h)iogg æftiʀ faður sinn* **skaka** *mærki it mikla á* [3] *mann* **uauʀn**

---

138. [1] Boije; Dbk **tatr** eller **tatl**.

[2] Första runan är ofullständig; Boije håller ett mycket smalt **u** för antagligast, men medgifver möjligheten af **r**. Ristningens betydelse förblir mig förborgad. Man väntar ett adj. som attribut till *mann*. Då ett sådant måste hafva *-an* eller *-inn* till ändelse i A. sg. m. synes förkortadt skrifsätt eller omställning föreligga. Att med läsning af första runan som **r** under antagande af förkortning läsa **røyʀðan* 'höglagd' af ett isl. *røyra* 'to bury' gåfve god mening, men strandar kanske mot ristningen **ʀ**, då Kärnbo-stenens **hraur** synes fordra **r**, se *Rökst.* s. 100 och Noreen, *Arkiv* III, 15. Dock finnas ej få fall, der **ʀ** brukas för **r**. Finge man antaga omställning, kunde man tänka på at läsa **uʀuan**, och tolka detta *orvan*, acc. sg. af isl. *orr* 'swift, ready; liberal, openhanded', hvars båda betydelser passade som hedrande epitet åt den aflidne. Dock torde analogien med innehållet i andra inskrifter, som prisa den dödes frikostighet, göra den senare betydelsen sannolikare. Analogien med L. 483 **mirki mikit iftiʀ man kuþan** och L. 391 **mukiþ mirki furiʀ arkum mani** gör, att man väntar, det **man** äfven här skall vara *mann* ej *man* som proff. Stephens och Bugge vilja.

[3] Då ej någon annan prep. finnes utsatt, har jag trott mig kunna taga ut *á* ur det föregående ordet, ehuru prep. *á* ytterligt sällan användes för att beteckna, öfver hvilken vården är rest. I urnordiska

Öfversättning: **tati** högg efter sin fader **skaki** den väldige vården öfver **uaurn** man.

Senare delen af inskriften synes vara i metrisk form:

mærki it mikla A 1
á mann **uaurn**. C 1.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Der kan ogsaa henvises til Steph. II, 658 f.

tati. Jfr Accus. **tata** D. I, 209; gldansk *Tati*, senere *Tade*, se O. Nielsen. Beslægtet er **tatr** L. 166. Om Oprindelsen jfr Diefenbach, *Goth. Wtb.* I, 81.

skaka enten *Skaga* eller *Skægga* (af *Skæggja*): jfr **skaki** i Gursten-Indskriften.

mirkit har vistnok været udtalt som et Ord *merkit*. Jfr glsv. *Erikinum hælghæ* (Rydq. IV, 433), oldn. *Hugans prúða* (Mork. S. 145) og lign. Altsaa er ikke at antage Elision af den förste af to sammenstödende Vokaler i Vers som de af Sievers *Paul-Br. Beitr.* V, 473 anförte:

skémr landreki enn fremri og
hvast frák Haugi it næsta.

Stephens II, 659 læser **mirk it mikla man uaura** »A mighty memorialmark shall this be». Her er Adskillelsen **mirk it** feilagtig, og den bestemte Artikel viser, at **mirkit mikla** ikke kan tages som Prædicats-Ord. Men Stephens's Tolkning turde mulig lede paa ret Spor. *merkit mikla man vera* vilde betyde »det store Mindesmærke skal være». *vera* vilde da her have prægnant Betydning, som i de Verslinjer, hvormed Papirafskrifter afslutte *Vǫluspá* 65:

vískop setr
þau er vera skulu (el. *munu*).

Möjebro-stenens **ana hahaisla** är denna användning otvifvelaktig och L. 904, här ofvan nr 79, torde väl hafva ett säkert exempel härpå för de yngre runornas tid.

Imod denne Tolkning taler dog, bortseet fra det at **man uaura** vilde være en i metrisk Henseende noget betænkelig Verslinje, navnlig Formen **uaura**. Stephens har her, som i de (aller fleste) Tilfælde, ikke engang gjort noget Forsög paa grammatisk at begrunde sin Tolkning. Den eneste Mulighed for, at **uaura** kunde betyde »være», maatte, saavidt jeg ser, være den, at **uaura** betegnede Udtalen *vora* og at *o* ved Inflydelse af det forudgaaende *v* var opstaaet af *e*. Men en Form *vora* synes mig paa dette Sprogstadium meget usandsynlig. Jeg vover derfor en anden Tolkning.

5te Rune fra Enden bestaar, efter Dybecks Tegning og Boijes nöiagtige Beskrivelse, af to Streger, som ikke forene sig, men af hvilken den anden oventil svagt convergerer med den förste. Boije siger: »Afståndet mellan fårorna är alldeles för litet, för att de skulle kunna vara två runors stafvar». Men kan det ikke tænkes, at de to Streger skal læses **ii**? og at Runeristeren her med Vilje har vanskeliggjort Forstaaelsen ved at omsætte Runerne og ved at sætte de to **i**-Runer saa nær sammen, at de let kunde læses som én Rune, uagtet de skulde læses som to? Jeg formoder da, at ogsaa sidste Rune med Vilje er skreven ᚼ for ᛅ **a**. Hvis man læser **iiaura** og deri sér forsætlig Omflytning for **ai uira**, faar man:

merkit mikla
man æi vera

»det store Mindesmærke skal altid være til».

Verbalformen **man** forekommer ogsaa i L. 697.

139) Öfver-Selö kyrkogård, Selebo härad, Södermanland. D. 8vo 37.

ikialr : auk : uisti : staihulfr · þaiʀ · raistu · stain · at · karl · faþur · sin · auk · kilaum · at · boanta · sin | auk · ika · at · sun · sin · auk · irnkaeʀ · at · broþur · sin · isbirn · auk · tiþkümi · hiuku · runiʀ · arikaa[1] : stkink.

Fonetisk transscription: *Ingial(d)r auk Vesti. Stainulfr*[2] *þaiʀ raistu stain at Karl faður sinn auk* **kilaum** *at bóanda sinn auk Inga at sun sinn auk Ærngaiʀʀ at bróður sinn. Æsbern auk* **tiþkümi** *hingqu rúniʀ á rétta staina*[4].

Öfversättning: *Ingial(d)r* och *Vesti* och *Stainulfr* de reste stenen efter *Karl* sin fader och **kilaum** efter sin make och *Inga* efter sin son och *Ærngaiʀʀ* efter sin broder. *Æsbern* och **tiþkümi** höggo runor på resta stenar.

Den sista meningen är delvis i metrisk form:

hinggu rúniʀ A 3
á rétta staina a A 1.

---

139. [1] Det andra **a** utgöres af ett kort kännestreck öfver ett ornament, som afgifver stafven. Måhända är det följande **a** blott ämnadt att vara en förbättrad upplaga af detta. Frih. Hermelin läser **an**.

[2] Ett annat fall, der **h** är en form af **n**-runan är L. 993, som enligt en teckning af frih. O. Hermelin har **asmuhtr**. På Bårse-funten från Danmark, se Stephens, *Oldnorth. runic mon.* I, 104, har **n** utseendet af högra hälften af en **h**-runa, en form som väl förhåller sig till den föreliggande som ᚼ till ᚽ. Ett ej fullt säkert ex. är L. 1183 **kribuhta**, emedan detta kan upplösas såväl *Grím bóanda* som *Grím bónda*.

[3] Otvifvelaktigt åsyftas här det eljes vanliga **kilauk** och detta är det enda ex. jag känner på en form af **k** lik **m**.

[4] Innan jag kände frih. Hermelins läsning, föreföll denna tydning att vara den rätta. Att **stkink** var **staina** *staina*, tycktes vara tydligt nog och denna inskrift ett af de förnämsta intygen för denna **k**-form af **a**-runan, se 67 not 3. Tunnsåddare äro exemplen på **t** i form af en **k**-runa, dock är väl **skin** L. 878 ej annat än **stin**, hvilket är säkert med **skin** (B. 316, L. 68; L. 728 har **rka** '*rétta*'. Med stöd af dessa analogier syntes den gifna tolkningen kunna vara riktig. Jfr dock nu den läsning och tolkning af frih. Hermelin, som prof. Bugge anför.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Der bör ogsaa henvises til Steph. II, 768 f.; III, 327. Paa sidstnævnte Sted er benyttet en Tegning af Baron Hermelin. En Tegning af ham i k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Arkiv har jeg sammenlignet. **stainulfʀ** H(ermelin). — **kilaum** ogsaa Herm. — **iunkaiʀ** H.; men jeg antager, at **irnkaiʀ** er det rette. — **isbern** Steph. efter H.; **esbern** min Afskrift efter H. Den sidste Form antager jeg for den rette. **tiþkumi** H., vistnok rigtig. *Tíðkumi*, jfr oht. *Zîtcuma* fem. — **arikan strink** H. I Anledning af **kilaum** minder jeg om, at man i L. 1265 feilagtig har læst **am** for **ak** og i L. 866 feilagtig **aum** for **auk**. **a rikan strink** forstaaes af Hermelin og Stephens som *á ríkan streng* »å den rika (vackra, prydliga) strängen (slingan)». Jeg antager dette for rigtigt, uagtet en saadan Brug af *ríkr* »anseelig» er lidt paafaldende. Med *streng* jfr *tengr* L. 692.

---

140) Eneberga, Runtuna socken, Rönö härad, Södermanland. D. 8vo 39.

þiuþulfʀ : bui : þaʀ : raisþu : stain : þansi : at : farulf : faþur : sin × . . . ma

I Texten sætter Dybeck Prikker til tre ulæselige Runer mellem **sin ×** og **ma**. Efter Tegningen, der her viser nogle utydelige Runetegn, synes der mellem **sin ×** og **ma** at være Rum til mindst syv Runer. En synes at være **u**. »Inom slingan, under korset, . . . äro några svaga och afbrutna rister». (Dybeck).

Mangelen af **auk** i Forbindelse med Allitteration vækker Formodning om, at Indskriften er i metrisk Form. Men dette er ikke sikkert.

Phonetisk Omskrivning:

þ*iúðulfr, Bói* A 2 k
þ*æiʀ ræisþu stæin* E, 1

þansi at Farulf A 3
faður sinn . . . . .

»Thjudulv og Bo de reiste denne Sten efter Farulv sin Fader . . .»

De forudgaaende Navne vise, at **þaR** er Hankjönsform. Hvad der har fulgt efter **sin**, ved jeg ikke. Hvis der mellem **sin** og **ma** har været omtrent 7 Runer, taler dette maaské imod Opfatningen af Indskriften som metrisk.

---

141) **Bjudby, Blacksta socken, Oppunda härad, Södermanland.** D. 8vo 40.

þurstain : auk : austain : auk : natfari : raistu : stain : at : finuiþ : auk : ulif : þurkil : buruþr | sin : | uaru · aliR · uikiks · suniR | latburniR · man : litu · rita · stain | stainkir rist · runaR

Fonetisk transscription: *þorstæinn auk Øystæinn auk Náttfari ræistu stæin at Finnvið auk Ólæif, þorkæl bróðr sín*[1]. *Váru alliR Víkings syniR, landborniR mænn, létu rétta stæin. Stæingæirr ræist rúnaR.*

Öfversättning: *þorstæinn* och *Øystæinn* och *Náttfari* reste sten efter *Finnviðr* och *Ólæifr* och *þorkæll* sina bröder. Alla voro *Víkings* söner, infödde[2] män, läto resa stenen. *Stæingæirr* riste runorna.

Den sista meningen är metrisk:

váru alliR A 1
Víkings syniR A 2 k
landborniR mænn E 1
létu rétta stæin E 1, utv.

---

141. [1] Om gen. *sín* brukadt som possessiv se ofvan nr 32 not 12. s. 104.
[2] Det är svårt att öfversätta detta skäligen betydelsematta ord, men den gifna betydelsen torde komma den verkliga betydelseskiftningen närmast. Det torde beteckna ungefär detsamma som **lanmitr** L. 1577, **lanmana** L. 803. Jfr dock prof. Bugges anm. såväl här nedan som till nr 57 och 128.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: **buruþr sin**. I Islandsk findes den uböiede Gen. *sín* for Poss. *sínn*, *sinn* kun i sene Digte. Jfr **suni sin** D. I, 32.

latburniʀ, *landborniʀ* betegner efter min Formodning »ved sin Födsel berettigede til Jordeiendom», væsentlig d. s. s. oldn. *óðalbornir*. Skriften kunde tillade at forstaa det som *lændborniʀ*, oldn. *lendbornir*, men dertil er der neppe tilstrækkelig Grund.

Verslinjen *létu rétta stæin* er vel metrisk væsentlig ligeartet med ags. *prŷðlic þegna heáp* (Sievers *Paul Br. Beitr.* X, 305).

---

142) Bjudby, Blacksta socken, Oppunda härad, Södermanland. D. 8vo 41.

þorstain —— sa : stain : þena · —— sik : sialfan : auk : sun : sin : hefni : uaʀ til : enklans : ukr : trenkr : farin : uarþ : þa [:] haima : at : harmi | tauþr || kuþ | hialbi : sialu | þaima | bruni : auk : sloþi : þaiʀ —— stan | þena

Fonetisk transscription: *þorstæinn [lét ræi]sa stæin þenna [æftiʀ*[1]*] sik sialfan auk sun sinn Hæfni. Var til Ænglan(d)s ungr drængr farinn, varð þá hæima at harmi dauðr. Guð hialpi sialu þæiʀa. Brúni auk Slóði þæiʀ [hiuggu] stæin þenna.*

Öfversättning: *þorstæinn* lät resa denna sten efter sig sjelf och sin son *Hæfniʀ*. Till England var den unge kämpen faren, hemma blef han derpå död till sorg. Gud hjälpe deras själ. *Brúni* och *Slóði* höggo denna sten.

S. Grundtvig, *Hist. tidskrift* 3 række, V, 602 uppställer nog med rätt hela inskriften ända till *Guð hialpi* i metrisk form:

þorstæinn lét ræisa	a A 2, 1	el. *þorstæinn lét*	3-st. v.
stæin þenna	3-st. v.	*ræisa stæin þenna*	C 1, 2 s

142. [1] Tomrummet är så stort att **iftiʀ** *æftiʀ*, ej **at**, måste suppleras, såsom ock Dybeck föreslår.

[æftiʀ] sik sialfan C 1, 2 s
auk sun sinn Hæfni. a A, 2 l
Vaʀ til Ænglan(d)s A 3
ungr drængr farinn, A 2 k
varð þá hæima A 3
at harmi dauðr B

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: Hvis Stykket **þorstain—hefni** er Vers, antager jeg, at **þ***orstæinn* danner Allitteration med **þ***enna*. Men det synes mig rimeligere, at den versificerede Del begynder med: *Vaʀ til Englan(d)s*.

---

143) **Hagstugan, Sparsta ägor, Lids socken, Rönö härad, Södermanland.** D. 8vo 45[1].

fiuriʀ : kirþu : at : faþur : kuþan : türþ : trikila | at : tumara : miltan : urþa | uk : mataʀ | kuþan : þat ——[2]

Fonetisk transscription: *Fiúriʀ gærðu at faður góðan dýrð drængila at Dómara*[3] *mildan orða auk mataʀ góðan, þat* ——.

Öfversättning: Fyra visade ära åt en god fader, manligen åt *Dómari*, mild i ord[4] och på mat ej karg.

Hela den i behåll varande inskriften är i metrisk form:

Fiúriʀ gærðu A 1
at faður góðan C 2
dýrð drængila D 4

143. [1] Boije, *Sv. Fornm.-fören. Tidskr.* V, 159, anmärker, att Dybecks teckning ej är felfri.

[2] Af det följande är större delen bortslagen, annat till sin läsning dunkelt. Dybeck har: **—kþ || k(i)rþu o—**

[3] S. Grundtvig ansätter *dómara* som appellativ. Rimligare är det faderns namn, en svag biform till Ynglingasagans *Dómarr*.

[4] Betydelsen 'vältalig' har ofvan, nr 46 not 3 s. 129, föreslagits för detta ställe och förefaller lika sannolik som den här gifna betydelsen.

at Dómara C 3
mildan orða A 1
auk mataʀ góðan C 2

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »**tumara.** Jfr Mandsnavn *Domarus Dipl. Sv.* III S. 92, 94.

Efter Sporene paa Dybecks Tegning formoder jeg til Slutning omtrent fölgende:

þat : u[m] : [harmsh]ukþ · || hal kirþu o

þat um harms-hygð 3st. V.
hall gerðu á. D 4

dette gjorde de paa Stenen med sorgfuldt Sind».

um udfyldende Partikel. *hygð* i samme Betydning som *hugr*, her Dativ. **hal,** *hall* af *hallʀ* Sten.»

---

144) **Lilla Lundby, Lids socken, Rönö härad, Södermanland.** D. 8vo 46, Boije, *Sv. Fornm.-fören. Tidskr.* V, 159.

sbiuti : halftan : þaiʀ : raisþu : stain : þansi : iftiʀ : skarþa : || bruþur : sin : fur : austr || hiþan : miþ : ikuari[1] **| o | sirk || lanti :**[2] **likʀ : sunʀ i uin—ʀ**

Fonetisk transscription: *Spiúti, Halfdan þæiʀ ræisþu stæin þansi æftiʀ Skarða bróður sinn. Fór austr heðan með Ingvari, á Særklandi liggʀ, s* ——

Öfversättning: *Spiúti* och *Halfdan* de reste denna sten efter *Skarði* sin broder. Han for österut hädan med *Ingvarr*, i *Særkland* ligger ——

Den sista meningen är metrisk:

Fór austr heðan C 3
með Ingvari C 3

144. [1] Boije; Dybeck **ruari.**
[2] Det följande otydligt och prickadt af Dybeck.

á Sarklandi liggr a E 1
s ——

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: Steph. III, 322. **sbiuti**. En Dalkarl i Prytz en lustigh comoedia» heder *Spiote*. Hvis Slutningen kan læses **sunR : uintaR** og hvis man tör antage et Navn *Vindr*, faa vi:

á Serklandi C 1
liggr sunr Vindar. D 1.

Eller ogsaa **sunR iuintaR**, *sunr Eivindar*.»

---

145) Fyrby, Blacksta socken, Oppunda härad, Södermanland. D. 8vo 55.

ak · uaRt : hastain : þa : hulmstain : bruþr : menr : künasta[1] : a : miþkarþi : setu : stain : auk : staka : marga : eftiR · aralstain[2] · faþur : sin ·

---

145. [1] Den första runan är oklar. Dybeck säger den säkert vara rättad från **u** till **k**. Ordets betydelse kan derför ej heller med säkerhet bestämmas, helst formen äfven erbjuder andra svårigheter. Hvad som står fast, är, att ordet är en superlativ och står i N. pl. m., men är som sådan märklig dels genom saknaden af **-R** dels genom att den utgår på **-a**. Båda dessa förhållanden låta förklara sig genom antagandet, att A. pl. m. trängt upp i N. pl. m. och många torde väl antaga, att just en sådan analogi-inverkan åtminstone bidragit till den nsv. vexlingen af *-e* och *-a* i adjektivens m. pl. obest. dekl. Ett visst stöd kan detta antagande erhålla derigenom att inskriften genom analogibildningen *mænnr* för *mænn* visar sig hafva frångått en strängt ljudlagsenlig utveckling. Jag håller den anförda uppfattningen för den sannolikaste, emedan den är den enklaste. Annars kunde visst också bibehållandet af en ålderdomlighet här förmodas, en N. pl. m. utan *-R*, om runan **a** antages vara brukad för att uttrycka ett ljudvärde, som eljes tecknas med **i**, hvilket förhållande ej sällan förekommer. Detta till rättfärdigande af ändelsen. Ordet självt återger S. Grundtvig med *konastir*, och åsyftar tydligen superlativen af adj. *konn* 'wise, skilful, expert, clever', enär han äfven eljes såsom i *brodr*, *fora* lemnar

Fonetisk transscription: **ak · uaʀt**[2] *Hásteinn pá*[3] *Holmsteinn bróðr mænnr* **künasta**[1] *á miðgarði*[4] *sættu stein auk staka*[5] *marga æftiʀ* **aralstain**[2] *faður sinn.*

---

(145) längden obetecknad troligen af typografiska skäl. Isl. *kónn* har i sup. både *kónastr* och *kónstr*. Jag anser denna tolkning vara lycklig, vill dock framställa en annan, som synes mig lika möjlig och kanske till sitt innehåll här på stället en hårsmån mera motiverad än Grundtvigs. Det enligt Dybeck från **u** rättade **k** skulle nämligen kunna vara en form af **r**-runan; en snarlik form af **r** finnes nämligen L. 914 (B. 825) och som parallel dertill är den form af **b**-runan att taga i betraktande, som L. 675 (B. 596, D. I. 64, här ofvan nr 45 not 5) föranledt läsningen **kuial** för **kubl**. Genom att läsa ifrågavarande typ som **r** finge vi en sup. af adj. *rýninn* 'wise, deep in lore', som otvifvelaktigt ock kunde betyda 'runkunnig' se *Rökst.* s. 87; **rünasta** skulle alltså transscriberas *rýnnasta*. Samma passande mening erhölles, om en biform på *-astr* antages till den sup., som i Maeshowe-inskriften har formen **runstr**, se Stephens, *Old. north. runic mon.* I, 238, Wimmer, *Run. Opr.* s. 195 och derigenom skulle väl transscriptionen ändras till *rýnastr*. Tolkningen 'runkunnigaste' stödes i alla fall af sitt motstycke i Maeshowe-inskriften och jag finner det naturligare, att ristarne berömde sig af just den färdighet, som kom till användning vid ristandet, än att de skulle påstå sig öfverhufvud vara de skickligaste män i verlden.

En tredje möjlighet, uppfattningen af **künasta** som sup. af *kunnr*, *kuðr* 'known', torde böra alldeles förkastas, som än mindre passande på betydelsens vägnar, och *kunnr* torde knappt kunna hafva den betydelseskiftning 'fräjdad', som här vore på sin plats.

[2] De två första runorna äro fragmentariska. Den gifna läsningen träffar troligen ej det rätta, enär allitteration derigenom kommer att saknas. Antagandet att den första runan vore återstod af **f** återställde allitterationen, men ett namn **fralstain** vore betänkligt. Måhända kan man derför gå än vidare och antaga, att den fjerde runan är en afart af **i**, hvarigenom namnet **fraistain** erhölles, hvilket sannolikt är att transscribera *Frøysteinn* och under vexlande former uppträder i en mängd andra ristningar, se Dieterich; såsom **fraistain** L. 467, 492. Utseendet af **t** har **i**-runan i Ulleruds-futhorken och helt visst äfven D. 8vo 28, hvars **frauktʀ** måste vara A. sg. af namnet *Frøygæiʀʀ*. Det venstra kännestrecket kan lätteligen hafva utplånats. Hvad som styrker detta antagande, är den omständigheten, att äfven i

Öfversättning: **ak · uaRt** och *Hástainn* samt *Holmstainn*, bröder, de **künasta** män i verlden satte stenen och många stoder efter sin fader **aralstain.**

Metrisk form torde med S. Grundtvig böra antagas för hela inskriften:

ak · uaRt *Hástainn*	A 3
þá Holmstainn bróðr	B
mannr **künasta**	D 1
á miðgarði	C 1
sattu stain	3-st. vers

(145) inskriftens första ord runan **t** da kunde antagas brukad som **i**. Meningen fordrar en N. sg. m. och dess kasusändelse. Genom antagande, att **t** vore att fatta som **i**, uppkomme en svag N. sg. m. Dock förekommer i runor ej sällan N. sg. m. utan ändelse *-r* t. ex. **krim** L. 608, **Sihuiþ** L. 862, **krist** L. 875, **kirist** L. 283, **frumunt** L. 1065, **hemik** L. 554, **sikniot** L. 500 (D. II, 144), **raþulf** L. 1165 (W. 125), **raulf** L. 1251, **anun** L. 1153, **uniþik** W. 162 och här kan denna analogibildning antagas, särskildt i betraktande af att densamma bör antagas för den på namnen syftande superlativen.

[3] Dybeck ifrågasätter, att **þa** möjligen kan stå för **þair**, hvilket dock finge en föga passande plats. Jag antager att **þa** är adv. *þá* här brukadt i betydelsen 'then, thereupon' se Oxf., och jfr Malstastenen L. 1065. Jfr bruket af **in** uti andra inskrifter.

[4] Ordet synes väl kunna vara appellativ, jfr got. *midjungards* och motsvarigheterna i vestgermanska språk. Den särskildt mytologiska betydelsen torde ej behöfva inläggas uti ordet på alla ställen, der det förekommer, jfr Oxf. Om ordets formella förklaring se Kluge, *Beitr.* IX, 194.

[5] Jag antager A. pl. af fsv. *staki* m. 'stake', jfr allitt. *staki ok sten* i landskapslagarne om råmärken. De genom allitteration förbundna orden torde här betyda ungefär detsamma som lagarnes, om än ändamålet varit ett annat, ty inskriftens *stain* kan ej rimligtvis afse det jordfasta klippblock, hvari den är huggen, hvilket ingen gerna kunde säga sig 'sätta', utan torde syfta på någon stensättning, hvaraf många finnas på platsen enligt Dybeck. Jfr Tryggvælde-stenens **skaiþ þaasi**, Wimmer, *Run. Opr.* s. 260. Huruvida **staka** äfvenledes syftar på stensättningen eller afser någon med tiden försvunnen hägnad af trävirke, jfr isl. *hǫslur*, torde ej kunna afgöras.

auk **staka** *marga* C 2
æftiʀ **aralstain** A 3
faður sinn 3-st. vers.

Prof. Bugge anmärker till denna inskrift: »Da en Nominativ af et Mandsnavn ikke rettelig kan ende paa **-ʀt**, som her **ak · uaʀt**, formoder jeg, at dette ved forsætlig Omflytning er skrevet istedenfor **ak · uatʀ**. Da Flexionsmærket *r* her staar umiddelbart efter **a**, er det skrevet **ʀ**, ikke **r**, som det snarest vilde have været skrevet efter **t**: jfr min Bemærkning til L. 1267. Mulig tör vi antage mere end én Omflytning; vi faa da et bekjendt Navn: **a · kautʀ**.

künasta. Steph. II, 751 (jfr 647) bemærker: »Probably the carver had begun with what he intended to be **r**, for the word **rünasta**, . . most Rune-skilled, but at the last moment preferred **künasta**, the bravest.» Man kunde fristes til at opfatte **künasta** som bestemt Form; men *-a* for *-u* i Böiningsendelser forekommer ellers först meget senere, se Rydq. II, 257; IV, 19; Söderwall, *Hufvudepokerna* S. 62. Snarere er **künasta** Gen. (for *-astʀa*, jfr Rydq. II, 604, 606). »Mænd af de kyndigste.» Jfr oldn. *liðs var sá yðvars*; gr. *ἄνδρες τῶν φυλάκων*.

At **setu stain** kan have Hensyn til den jordfaste Klippeblok, paa hvilken Indskriften er ristet, synes godtgjort derved, at det i Indskriften paa Göksstenen, en stor Klippeblok, heder: **raisti : stai : ain :** se C. Säve, *Sigurdsristningarna* S. 35, ligesom det i Indskriften paa et Berg ved Ekeby (L. 417) heder: **litu raisa stain**.

staka. Dette Ord har jeg aldrig seet brugt om Stene.

For **ꝉraꞁstain** havde jeg formodet **ᚠraᚢstain**.

146) Ramsta, Husby socken, Oppunda härad, Södermanland. D. 8vo 57.

auþa : auk · ika · auk · irintis · þriþi⌊a⌋[1] hafa · muþku — þum[1] · kaurt[2] · stain · þina · abtiʀ[3] suain · faþur · sin ‖ auk · ʀt · kuþfast · bruþr · sin · hin uaꝉsun : auþu(ʀ)[6]

Fonetisk transscription: *Auða auk Inga auk* **irintis** *þriðia*[4] *hafa móðgu magum*[1] *gort stain þenna aptiʀ Svein faður sinn auk at*[5] *Guðfast bróður sinn. Hann vas sun Auðu(ʀ)*[6].

---

146. [1] Dybeck. Det bortslagna mellanrummet visar nedra ändan af två stafvar. Då ordet före luckan ej kan vara annat än isl. *móðgur* väntar man, att å den första stafven nedtill kännestrecken till **ʀ** skulle synas, men Dybeck antyder dem ej. Derför torde vi här hafva samma ålderdomligare form af ordet utan *-ʀ* i N. pl. som föreligger i Kärnbostenens **ląkmuþrku**, se *Rökst.* s. 101. Inskriftens början synes hafva metrisk form. Man väntar då ett ord, som allittererar med *móðgu* och rimligen står i D. pl. Jag har föreslagit *magum* D. pl. af isl. *mǫgr* 'a boy, youth, a son', och 'a mate, a man' i sammansättningar som *fífl-, ríl-, heipt-, her-, sess-, drótt-megir* o. s. v., se Oxf. Dybecks **þ** efter luckan är nämligen ingenting mindre än säkert, teckningen synes lika väl medgifva **k** och under bibehållande af **þ** finner jag intet passande ord. Om de båda stafändarne i luckan äro återstoder af **ma** skola de ej visa några kännestreck nedtill. Ordet *mǫgr* är ett poetiskt ord och derför väl på sin plats. Betydelsen 'son' passar visserligen endast på den ene af de aflidne i förhållande till den ena af dem, som rest stenen, men inskriftens uttryckssätt är så hopträngdt, att äfven på andra ställen samma oegentlighet uppkommer, nämligen vid *faður sinn, bróður sinn.* Om den allmännare betydelse: 'cognatus 1) pater 2) filius', som Ettmüller uppgifver för fe. *magu*, finge antagas för det nordiska ordet, vore all svårighet undanröjd: det vore då här brukadt på en gång i båda betydelserna, synonymt med isl. *feðgar* och såväl i allitteration som betydelse ett motstycke till *móðgu,* en motställning, som utan tvifvel varit af stor poetisk verkan. Eljes har kanske den allmännare betydelsen 'man', som framgår ur smsg. spelat in och mildrat oegentligheten. Betydelseskiftningen komme då att liksom vid *drængr* vackla mellan 'ung man' och 'ung kraftfull man, kämpe'.

[2] Dybeck **ka(ru)a**; **r** upptill ofullständigt, **u** helt bibehållet, men

Öfversättning: *Auða* och *Inga* och **irintis** den tredje, moder och dotter, hafva gjort denna sten åt männen af sin familj, efter *Svæinn* sin fader och efter *Guðfastr* sin broder. Han var son af *Auða*.

Början af inskriften är i metrisk form:

Auða auk Inga	A 1
auk **irintis** *þriðia*	a A 2 k, 1 v
hafa móðgu	3-st. vers
magum gǫrt stæin	3-st. vers.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Her bör ogsaa henvises til *Runa* fol. (1874) II, 9 og Steph. III, 330 f.

irintis synes sikkert Kvindenavnet *Erindís;* jfr **erntis** D. I, 91 (= L. 724), *Byrgir Aendyso* Sv. Riks-Arch. Perg. 1393 (Lundgren, *Språkl. intyg* S. 26).

þriþi. Dybeck betegner i Texten at en Rune herefter har staaet, som nu er ulæselig. Hvis dette er rigtigt, kan Ordet kun udfyldes til **þriþi**[**a**].

Stephens udfylder **muþku**[**ni**]**kum** »with their motherkin». Dette synes mig usandsynligt fordi Dativ uden Præposition ikke kan bruges for at betegne »tilligemed». Heller ikke Læsningen **muþku** [**ma**]**kum** kan jeg finde sandsynlig. De Ord, som fölge i Indskriften, synes at være i Prosa, men *magum* »Mænd» vilde være et poetisk Ord. For det andet kjender jeg intet Exempel paa, at *megir* eller *mágar* skulde være brugt saaledes, at det

---

(146) kunde ju vara ett öppet **r**, **a** ser på teckningen ut som **t** och blott *gǫrt* passar till det föregående *hafa*.

[3] Det föregående efter **sta** är matt.

[4] Bruket af m. skulle visa, att **irintis** vore ett mansnamn, men namn på *-dís* äro eljes fem. Prof. Bugges läsning **þriþi**[**a**] är alltså just det meningen fordrar.

[5] På en dylik form af **a** känner jag ej exempel.

[6] Tillsatsen af **R** efter prof. Bugges hänvisning på Dybecks uppgift.

omfattede Fader. For det tredje synes Dativ her paafaldende, da **abtiʀ** fölger efter. Endelig synes en Form i Nom. pl. **muþku** lidet overensstemmende med Formen **auþuʀ** i Gen. sg. Den Tolkning, jeg fremsætter i det fölgende, er heller ikke fri for Betænkelighed.

Naar i Oldnorsk collective Betegnelser for Slægtninger (*feðgar, feðgin, mæðgur, mæðgin, systkin*) henvise til Personer, som er nævnte i det foregaaende, staa de i Regelen ikke alene, men forbundne med *þeir, þær, þau*. At det samme ogsaa har gjældt i Oldsvensk og Olddansk, tör sluttes af **þau sustkun** L. 816; **þaun müþkini** L. 1587; **þaun miþkin** D. II, 105; **þau muþ[r]kin** Skivum-Stenen i Jylland, og lignende Steder. Ogsaa dette taler imod **muþku [ma]kum**. Da nu *sá, sú, þat* baade i Oldnorsk og i Oldsvensk kan fölge efter det Substantiv, hvortil det hörer, saa foreslaar jeg **muþku[ni] þum**. For **u** i anden Stavelse af **muþku[ni]**, udtalt *móðgyni*, kan jævnföres **sustkun** L. 816, oldn. *systkyn* og glsv. *mödhgyn* Rydq. II, 115 (hvis ikke *y* her er graphisk for *i*). Det sluttende **i** i **muþku[ni]** findes igjen i *moþgini* o. fl. **þum** skulde efter min Udfyldning være Nom. pl. neutr. = *þaun, þón*. Denne Skrivemaade **þum** vilde jeg forklare som et Forsög paa at betegne Vokalens Næselyd ligesom i portug. *bem* = lat. *bene*, *hum* = lat. *unum;* omvendt skrev man **henminkr**. Mindre sandsynligt forekommer mig en Opfatning af **þum** som **þu um**, saa at **um** skulde være den udfyldende Partikel. Men ved den foreslaaede Læsemaade **muþku[ni] þum** er der en stor Vanskelighed, nemlig at den kræver, at et af de to sidste i det foregaaende nævnte Navne er et Mandsnavn. Men baade **ika** og **irintis** synes at være sikre Kvindenavne. Jeg kan ikke löse denne Knude, hvis Runeristeren ikke har villet vildlede Læseren ved at skrive **ika** for **aki**.

Ved Gjengivelsen **ka(ru)a** betegner Dybeck i Texten sidste **a** som sikkert. Efter Tegningen staar Kvisten vist-

nok höiere oppe end ellers ved **a**, men ligner dog ikke venstre Kvist paa **t**; og Runen synes efter D's Tegning ikke at være **t**, fordi man da maatte have seet Spor af höire Kvist. Stephens læser **ka(r)ut**, men denne antike Form, der er ensartet med **karuR** paa Rök-Stenen, synes her paafaldende. Da 4de og 5te Rune i fölgende Ord og 2den og 3dje Rune i næstfölgende Ord ikke har været sikkert læste af Dybeck, har Stenen maaské havt **karua stana þisa**, saa at **karua** = *garva* kunde forstaaes som Acc. pl. m. med participial Betydning. (Anderledes har jeg opfattet Sagen *Rök-Stenen* S. 44.)

⅄↑ er maaské ikke rigtig læst. Men hvis saa, da maa det vel betegne **et**. Jeg formoder med Fritzner, at *at*, dog kun i Betydning ›efter‹ (forbundet med Accus.), er opstaaet af *aft*. Jeg tror, at Formen *at* opstod, hvor Præpositionen stod tonlös foran Ord, der begyndte med Konsonant. Hvis dette er rigtigt, saa kan **et** kanske forklares af *æft*. Eller af det ubetonede *at* som gotl. Conjunction *et* af *at?*

Mellem **ua** og **sun** har Dybecks Tegning en utydelig Rune. Den ligner ikke **R**.

I *Runa* skriver Dybeck **uas (s)un**.

Stenen har efter Dybeck i *Runa* og hos Stephens ikke **auþu**, men **auþuR**.

---

147) Kolunda, Stenqvista socken, Öster Rekarne härad, Södermanland. D. 8vo 60.

þaiR : situ : stin : suniR | þurkitils : auk : fulku || hiar | faþur | auk muþur iftiR | kiarþutrikila

Runetegnene er tildels af samme Art som i Rök-Stenens Gruppe. Dybeck læser **sunin**. Jeg antager sidste Rune for en Form af **R**.

I L. 3 og 4 er der ikke Ordadskillelse. Dog antydes Prikker efter **faþur**.

I **iftiR** er **R**, som Dybeck læser i Texten, ikke tydeligt paa Tegningen.

I **trikila** er **l** ikke tydeligt.

Ordstillingen synes mig at vise, at Indskriften er versificeret, hvorfor ogsaa **trikila** taler.

Jeg gjengiver den i phonetisk Omskrivning og metrisk ordnet saaledes:

þeir settu stein	B
synir Þorketils	D 2. v. 1.
auk Fulku hiar,	B
faður auk móður	A 1. v. 1
eftir giarðu	A 1
út drengila.	D 4.

»Thorketils og Fulkas Sönner satte Stenen her, (til Mindesmærket) efter Fader og Moder betalte de (Omkostningerne) som brave Mænd».

Naar man forstaar **kiarþutrikila** som *giarðu drengila*, kommer der i sidste Verslinje til at mangle baade Allitteration og en Stavelse. Desuden er *giarðu* uden Object kanské et lidt paafaldende Udtryk, naar *settu stein* gaar forud. Derfor har jeg ved at læse **ut** to Gange taget **kiarþutrikila** som **kiarþu ut trikila**, *giarðu út drengila.*

---

148) **Berga, Husby socken, Öster-Rekarne härad, Södermanland.** D. 8vo 61, Steph. III, 285 f.

Indskriften er noget skadet i övre Kant til höire. Dybeck henförer denne Sten til »Runestene med tydelige Runer, men som ikke give vanlige Ord.» Stephens giver en fuldstændig Tolkning, hvorefter Indskriften ender med to Verslinjer. Denne Tolkning synes mig i sin Helhed forfeilet, da den forudsætter mange Sprogformer, som ikke kan godtgjöres at have været nogensinde brugte i Norden.

Men ved et Par Ord ansér jeg det for muligt, at Stephens er paa ret Spor. Jeg kan ikke give nogen Tolkning af Indskriften, og jeg formoder, at Runeristeren med Flid har vanskeliggjort dens Forstaaelse ved voldsomme Omflytninger af Runerne. Jfr Excurs til L. 1307. Jeg nævner Indskriften her, fordi den efter min Formodning, ialfald tildels, er versificeret. Nedentil er for sig skrevet **man** i anden Række fra venstre, og straks til höire derfor i Hovedrækken **lifa**. Jeg formoder, at **man** er Verbum »skal» og **lifa** Infinitiv. Hvis dette er rigtigt, höre disse Ord sikkert til en versificeret Indskrift. Mulig skal man begynde med **man** · og (enten umiddelbart eller middelbart) derefter læse **ʀliku : itf** || **ʀlifa — —**. Er her vilkaarlig Omflytning anvendt, saa at det skal forstaaes som: **man liki : ufteʀ** (det ene ⅄ læst som **e**) **lifa**, d. e. *man lengi ofteʀ lifa?* Mine Formodninger om de övrige Dele af Indskriften er saa usikre, at jeg helst holder dem tilbage.

---

149) **Skilstad, Tibble socken, Hagunda härad, Upland.** D. 8vo 74, D. I, 150, U. F. III, 73. Inskriften är ristad med vänderunor.

× **iokeʀ** × **auk** × **fastkiʀ** × **auk** × **aurikr** × **litu** × **rita** | **sten** × **uftiʀ** × **borkeʀ** × **faþur** × **sin** · **freha**[1] || **selfr.** × **iok** × **urikr** × **ufti : sin · faþur** × **runi** × **þisa · raþi · sa** · **kuni**

Fonetisk transscription: *Iógæiʀʀ auk Fastgæiʀʀ auk Au(ð)ríkr*[2] *létu rétta stæin oftiʀ Borggæiʀ faður sinn fræ-*

---

149. [1] D. 8vo; U. F. **freha(n)** och öfversätter 'fräjdade'. Han väntar *frǽgian*, men *i* kändes kanske för ristarne ännu blott som palatalklang hos *g* och kunde derför lemnas obetecknadt. Jfr Noreen, *Altisl. u. anorw. gr.* § 226, 5 och ofvan n:r 52 not 5 s. 141. D. I, 150 har **frehn**.

[2] U. F. **Uri(n)kr**; S. Grundtvig *Eyríkr*. Ett **urinkr** förekommer L. 574. **üringr** L. 14. Då jag ej känner deras transscription, finner

gan[1]. *Selfr (h)iogg Au(ð)rikr afti sinn faður râni*[3] *þessa; râði sá kunni.*

Öfversättning: *Iôgairr* och *Fastgairr* och *Au(ð)rikr* läto resa stenen efter *Borggairr* sin frejdade fader. Sjelf högg *Au(ð)rikr* dessa runor efter sin fader. Tyde, den som kan!

Senare hälften af inskriften är i metrisk form:

Selfr (h)iogg Au(ð)rikr	A 2 1
afti sinn faður	C 3
râni þessa	A 1
râði sá kunni	A 1

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: Den Omstændighed, at Indskriften (dog kun til og med **freha**) er skreven med Venderuner, forklarer Slutningen: *râði sá kunni.*

aurikr, **urikr**. Et Mandsnavn *Eyrikr* er mig ubekjendt. Efter Skrivemaaden kunde hine Former være *Au(ð)rikr*. Jeg foreslaar en anden Opfatning. Det oldnorske Mandsnavn *Urókja*, *Órókja* gjenfindes i **urükia** L. 1116, **aurikia** L. 206 (hvor **au** betegner *ó* ligesom f. Ex. i **fauru** L. 927); Accus. **orekiu** L. 561. I L. 472 formoder jeg **orikia** for **arikia**, da förste Rune nedentil er ufuldstændig. Jeg formoder, at der ved Siden af *Órókja* har existeret et Mandsnavn *Órókr*, jfr det oldtydske Mandsnavn *Unròc*, *Unruoch*, og dertil henförer jeg **aurikr**, **urikr**. Om *urich* i Reichenauer Todtenbuch er samme Navn, véd jeg ikke.

I **freha** er sidste Runes Tværstreg horizontal og opfattes af Dybeck som **n**.»

---

jag ej skäl att återföra denna inskrifts namn på dem; utan böra denna inskrifts båda former sammanhållas och visa väl då på diftong i första stafvelsen. Om sedan Grundtvigs *Eyrîkr* eller det af mig efter fht *ôtrih*, fe. *Eadrìc* se ofvan nr 136 not 1, antagna *Au(ð)rîkr* är riktigt, torde ej kunna afgöras och är af föga betydelse.

[3] Om *râni* jfr ofvan n:r 19 not 3 s. 67 eller Brate, *Äldre Vestmannalagens ljudlära*, § 40, s. 83 f.

150) Sjustad, Skoklosters socken, Håbo härad, Upland. D. 8vo 89, D. I, 32.

runa · lit kiara · mirki at : sbialbuþa · uk · at · suain · uk · at · antuit · uk at · raknar · suni · sin · uk · ekla · uk · siriþ · at · sbialbuþa · bonta · sin · an uar · tauþr · ihulmkarþi · iolafs · krik || ubir risti · el ·

suni sin. Jfr **buruþr sin** D. 8vo 40.

ekla synes at være Navn i Nomin. paa en Kvinde, som har været med at lade Mindesmærket gjöre. Men det siges ikke, i hvad Forhold hun har staaet til dem, for hvem Mindesmærket er gjort. **ekla** har vel været udtalt *Egla*, beslægtet med *Egill*.

Dybeck 8vo II, S. 45 mener, at Indskriften ikke er afsluttet og at der efter **krik** skulde fölge **faru** (en halv Stav, der sees efter **krik**, kunde da, mener han, være Begyndelsen til **f**). Han oversætter »i Olofs Greklandsfärd». Men at forudsætte, at et Ord, der ikke staar og ikke har staaet i Indskriftens Slutning, hvor der er Rum til det paa Stenen, dog skulde have staaet der, det er en meget mislig Udvei. Endnu mindre kan man med Montelius (*Sv. Fornm. Tidskr.* I, 63) oversætte »i Olafs krig»; thi *krig* er et Ord af tydsk Oprindelse, der först i nyere Tid er kommet ind i svensk Sprog.

Jeg formoder, at der skal læses: **iolafs · kriþ**, med **þ** for **ᚴ**, d. e. *í Óláfs grið*. Jeg oversætter: »han döde i Holmgard i Olavs Hird». Glsv. *griþ* forekommer som fem. sg., jfr Rydq. II, 87; derefter forstaar jeg **kriþ** her som Dat. sg. fem.

Oldn. *grið* kan betegne Tilhold, som en Person har i en andens Hus, med Forpligtelse til Tjeneste i hans Arbeide. En Person, der saaledes har Tilhold i en andens Hus, kaldes *griðmaðr*. *grið* har ogsaa været brugt om Hirdmandens Forhold til sin Konge; thi i Thoraren Lovtungas Togdrápa (Ól. s. h. *Heimskr.* K. 182) kaldes Kong

Knuts Hirdmænd *friðmenn griðfastir*, og i *Vǫlsa þ.* (*Flat.* II, 335) tiltaler den ene Hirdmand den anden: *griði minn!* Af det nordiske *grið* er laant oldruss. *grid'*, »hirdman, medlem af de fornryska furstarnas lifvakt (hird) eller följe» (Thomsen, *Ryska rikets grundläggning* S. 111).

I Overensstemmelse hermed siges efter min Formodning paa Sjustad-Stenen den Afdöde, der har været Hirdmand hos en nordisk Hövding Olav i Novgorod, at have været *í Ólafs grið*.

Phonetisk Omskrivning: *Rúna lét gjara merki at Spial(d)buða ok at Svæin ok at Andvit ok at Ragnaʀ syni sín ok Egla ok Sirið at Spial(d)buða bónda sinn. (h)ann vaʀ dauðr í Holmgarði í Ólafs grið. Yppiʀ risti.*

»Runa lod gjöre Mindesmærket efter Spjaldbude og efter Svein og efter Andvit og efter Ragnar sine Sönner, og Egla, og Sirid efter Spjaldbude sin Husbonde. Han döde i Holmgard i Olavs Hird. Ypper ristede (Runerne).

Indskriften synes altsaa at omtale en nordisk Fyrste Olav, der omgiven af sin Hird, hvori svenske Mænd havde Tjeneste, boede i Novgorod. Hvem har denne Olav været? Jeg kan ikke med Montelius (*Sv. Fornm. Tidskr.* I, 63) holde det for muligt, at Indskriften er ristet i 9de Aarhundred og at den her nævnte Olav kan have været den med Ansgarius nævnte Olav. Derimod er jeg enig med H. Hildebrand (*Månadsblad 1878*, S. 713, *Svenska folket under hednatiden*, 2 uppl. S. 154) i at henföre de af **ubiʀ**, *Yppiʀ*, ristede Indskrifter til anden Halvdel af 11te Aarhundred. Af de Tidsmærker, som tale herfor, skal jeg fremhæve, at tre Mænd i Yppers Indskrifter bære det kristne Navn Johannes, L. 617 **ioan**, L. 306 og 428 **ion**. Af denne yngre Form *Jón* tör vi vel slutte, at Navnet havde været brugt ikke ganske kort Tid i Landet, för de Indskrifter, i hvilke denne Form findes, blev indhuggede.

Da Sjustad-Indskriften saaledes maa være ikke lidet yngre end 1030, tör jeg ikke forstaa den her nævnte Olav om den norske Konge Olav Haraldssön, siden kaldet den hellige, der efter Sagaerne paa sine sidste Dage (1029—1030) var i Holmgard, hvorhen han reiste fra Sverige af. Men hvilken anden Olav der her menes, véd jeg ikke[1].

Det er muligt, at

í Hulmgarði C 1
í Ólafs grið B

er ment som et Par Verslinjer. Men dette forekommer mig usandsynligt, fordi Yppers Indskrifter ellers ikke indeholde Vers, fordi Allitterationen vilde være uheldig, og fordi Udtrykkene ikke har poetisk Charakter.

---

151) **Tjursåker, Vårfrukyrka socken, Åsunda härad, Upland.** D. I. 104, Steph. III, 344.

asten : lit : akua : sten : efti : esmo ⁝ n · foþ . . . . . : sakse : tüoþriuib : suni : sinum : tiþkumi : iük : sten þino :

e i **efti** skrevet ᛣ, de andre **e**'er ᚼ. Er derfor ᛣ her kanské snarere Tegn for *o*? — **esmo ⁝** ender Runerækken langs efter og **n ·** begynder Tværlinjen. Efter Tegningen kunde læses **foþ** (med Krumstaven i **þ** oventil ufuldstændig) eller **fok**. Mellem dette Ord og **:** er der Plads til omtrent 5 eller 6 Runer.

o i **tüoþr** utydeligt; Staven mangler mellem de to Tværstreger. Steph. læser **tünþr**; men der er en Tværstreg oventil. Mellem **tüoþri** og **uib** er der Rum til en Rune; men Tegningen viser her ikke Spor af nogen Rune, derimod en Revne. I **sinum** er Krumstaven paa **u** utydelig,

150. [1] 1146—47 nævnes en Hövedsmand ved Navn *Ulêb*, d. e. *Óleifr*, *Ólafr* i Kijev (Thomsen, *Ryska rikets grundl.* S. 128).

ligeledes venstre Kvist paa **m**, saa at D. ansér **k** for muligt.

Jeg udfylder: **foþ[ur : sin]** : eller **foþ[r : sin]** :

I det fölgende er med Flid Forstaaelsen af Runeristeren vanskeliggjort ved graphisk Omsætning i Forbindelse med Sammenskrivning. Jfr Excurs til L. 1307.

sakse : tüoþriuib forstaar jeg som **sa kes toüþr i ubi.**

I phonetisk Omskrivning og metrisk Ordning gjengiver jeg Indskriften saaledes:

(H)ástênn lét (h)aggva stén efti Esmonn fǫð[ur sinn].

sá gess dǫuðr é E 1
uppi syni sínum. 6stav. V.
Tíðkumi (h)iǫgg stén þenna.

»Haasten lod hugge Stenen efter Esmund sin Fader. Denne mindes efter Döden altid af sin Sön. Tidkume hug denne Sten.»

esmo : n, Sideform til *Ásmund.*

gess for *gets*, 3 Ps. sg. Præs. af *getas*, af *geta*, omtale. *gets uppi* er væsentlig det samme som oldn. *er uppi*, bevares i Erindringen, mindes. Jfr tydsk *ver-gessen*, der forudsætter *gessen* = oldn. *geta* i Betydning »tænke paa», »mindes».

Jeg formoder, at de her forekommende Verslinjer har et ældre Forbillede, hvori det har hedt:

sá gets uppi A 2 l
æi dǫuðr syni A 2 k

uden *sínum.*

tiþkumi L. 600. 714, 736, 934; **tiþkuimi** L. 677; **tiþkümi** D. 8vo 37. Bör vel gjengives *Tíðkumi*; jfr oldtydsk Kvindenavn *Zitcoma*, *Citikuma*. Liljegren, *Run-Lära* 117 gjengiver Navnet ved »Tidgumme». L. 677, 714

og 736 samt D. 8vo 37 (se S. 317 f.) nævne *Tíðkumi* som Runerister, altsaa vistnok den samme, som nævnes D. I, 104.

iük gjengiver jeg ved *(h)iogg;* jfr *hiögg* Upl.-L.

---

152) **Såstad, Täby socken, Danderyds skeppslag, Stockholms län, Upland.** D. II, 19, D. 8vo 95, U. F. II, 197.

× **astriþr** × **lat** × **raisa** × **staina** × **þasa** × **at austain** × **buta sin** × **is** × **suti** × **iursalir auk an** || **taþis ubi** × **kirkum** ·

Ordene **iursalir auk an** er skrevne uden Ordadskillelse temmelig sammentrængt sidst i Runebaandet. Dette stötter den Formodning, at **suti** med Gjentagelse af tre Runer skal læses **suti ut i**, ligesom der findes skrevet **alit** for **ali lit**, **snialat** for **sniala lat** og lign. (se min Afhandl. om *Rök-Stenen* S. 29).

Jeg gjengiver Indskriften phonetisk og metrisk saaledes:

Ástríðr lét ræisa stæina þæssa at Øystæin bónda sinn,

es sótti út	B
í Iórsalir	C 3
auk andaðis	C 3
upp í Girkum.	A 1

»Astrid lod reise disse Stene efter Øystein sin Husbonde, som drog ud til Jerusalem og döde inde i Grækenland.»

Eller *es sótti Iórsalir* Prosa?

iursalir. Dette er vel snarest Acc. fem., uagtet jeg ellers ikke kan paavise en Hunkjönsform; neppe Nom. m. sat for Acc. Jfr **til iursala** L. 329 og Acc. **iorsala** i en nu tabt Indskrift hos D. 8vo II, S. 46.

Tredje Verslinje opfatter jeg: × —́ ◡̀ ×.

ubi, *upp i* synes at kunne være rigtigt »inde i Landet». At det skulde være Feil for **uti**, bliver usandsynligt, hvis jeg har Ret i at læse **suti ut i**.

Jfr om disse Verslinjer mine Bemærkninger til L. 1180.

Prof. Bugges tydning af **suti** som *sótti út í* synes mig ej kunna stödjas på att det följande är skrifvet utan ordatskilnad, hvarför jag ej kan ansluta mig till densamma, helst som antagandet är obehöfligt för att få god mening. Tages inskriften som den står, kommer den metriska delen att uppfattas som:

(es) sótti Iórsalir	C 3, 2 s (el. 3 s)
auk andaðis	C 3
ubi Grikkum	A 1.

Formen **iursalir** synes mig böra fattas som den mask. nom. pl. använd som ack. pl., jfr nr 102 not 6.

---

153) Nora, Bromma socken, Sollentuna härad, Upland. D. II, 29, U. F. I, II, 16 f.; I, V, 103.

: sinar : auk — — · auk : uifastr [: li]tu · risa : stin · iftiʀ : biarn : faþur si[n] . . ti || koþr : buki : ulsu .· im

Mellem förste og andet **auk** synes der at være Rum til omtrent 8 Runer. Kun det nederste af **r** i **uifastr** sees. I Texten skriver Dybeck **si . . . nti**, hvilket han udfylder **si[n bo]nti**, men paa Tegningen er der kun 3 Stave mellem **si** og **ti**, af hvilke den sidste, som har en Kvist, snarere er Levning af **n** end af **o**. Sandsynlig er altsaa Dybecks Tegning her feilagtig. Mellem **ulsu** og **· im** kan efter Tegningen en Rune have staaet, som Dybeck ikke har læst.

Phonetisk Omskrivning: *Sténarr auk . . . . auk Vífastr létu résa stén eftiʀ Biarn faður sinn,*

bóndi góðr, 3stav. V.
byggi í Ulsundum.

»Stenar og .... og Vifast lod reise Stenen efter Björn sin Fader, en god Bonde, han boede i Ulfsunda.»

sinar opfatter jeg efter U. F. som *Sténarr*, ligesom *stæinn* ofte skrives med **s** for **st**.

buki = *byggi í*. Jfr **büki** : || **agurstam** · L. 692 (D. I, 67); **buki** · **haruistam** L. 668 (D. I, 54); **buki** : **uigbü** L. 743; **bukinuibü** L. 798; **büki** · **arbü** L. 951. Formen *byggi* godtgjöres ved **buki** · **iskulibri** D. II, 75 (= L. 415). Jfr S. 140 og isl. *bjoggi* Fms IX, 440. L. 524 har **buk**, men efter B. 31 kan den rette Streg, der i L. er taget som en Del af Rammen, være Rune, altsaa **buki**.

Jeg formoder til Slut **ulsutum**, *Ulsundum* d. e. Ulfsunda. »Stenen är .. funnen i kanten af en bäck, som rinner mellan sjön Judarn och Lillsjön vid Ulfsunda.»

Med U. F. antager jeg, at Indskriften ender med et Par Verslinjer. I Verslinjen *byggi í Ulsundum* antager jeg Elision. Linjen er da i metrisk Henseende ensartet med ags. Verslinjer som *dohtor Hrôðgâres*, om hvilke Sievers handler Paul-Br. *Beitr.* X, 233, 255 og hvilke han betragter som en Udvidelse af Typen D 1, og ikke henförer til Typen A.

---

154) **Veda, Angarns socken, Vallentuna härad, Upland.** D. II, 116. U. F. I, III, S. 10.

þurtsain × **kiarþiftiʀirinmunt** × **sunsinaukaubti þinsa bu auk** × **aflaþi** · **austr** × **i karþum**

Phonetisk Omskrivning: *þorstæinn giarði eftiʀ Erinmund sun sinn auk kaupti þensa bý auk aflaði austr í Garðum.*

»Thorstein gjorde (dette Mindesmærke) efter Erinmund sin Sön og kjöbte denne By (eller Gaard) og erhværvede sig Gods öst i Rusland.»

Det synes mig muligt, at Sönnen (ikke Faderen) skal forstaaes som Subject for **kaubti** og **aflaþi**. I saa Tilfælde maa oversættes: »og han kjöbte», d. e. »som kjöbte». Skriften kan ikke vise, om Udtalen har været *kaupti* overensstemmende med den gotl. Form og den, som nu forekommer i norske Dialekter, eller *keypti* som i Oldnorsk. Allitteration synes tilsigtet ved:

auk afladi C 3
austr i Garðum A 1

I L. 729 dannes en Verslinje af **far aflaþi** d. e. *fear afladi*.

---

155) Yttergården, Orkstads socken, Seminghundra härad, Upland. D. II, 146. Stephens, *On Runic Stones which speak of Knut the Great*, S. 14—16.

nulfr hafiʀ onklati ǀ þrukialtakatþituasfurstaþistustika . t ǀ þ . . . . . þurktil ǀ þak . nt ‖ knutr

Indskriften er skreven med Venderuner undtagen **þak . nt ‖ knutr**

Dybeck læser förste Navn **aulfr**. Tegningen har **nulfr**, hvis den foranstaaende rette Stav betragtes som henhörende til Ornamenterne, eller **inulfr**. Stephens læser **inulfr**. **n** kan her, som saa ofte, navnlig ved Venderuner, være for **a**. **aulfr** for **auulfr** giver os et vel kjendt Navn *Øyulfr*; jfr **aüulf** L. 935. Efter **r** i **nulfr** finnes vid det öfver runslingan gående bandet Kvisten af en **a**-Rune.

þru eller **bru** D.; hans Tegning har utydeligt **þ**.

i i **þit** utydeligt.

Den næstsidste Rune i Rækken **tustika . t** er en lodret Stav, til venstre for hvilken oventil noget er flækket af; Runen er altsaa **i** eller **l**. Runen efter **t** synes snarere **þ** end **k**. Derpaa fölge 5 ubestemmelige Stave.

Foran **hafiʀ** skal man neppe læse **a** og forstaa dette som Præposition til **onklati**.

Med D. forstaar jeg **onklati** som **o onklati** og **kialtakat** som **kialt takat**. Jeg formoder **þis tusti kalt[1] þ[a kalt] þurktil[1] þa kalt knutr.** Jeg opfatter **þit uas fursta** overensstemmende med Stephens, hvis Tolkning for det meste synes mig forfeilet.

Om **hafiʀ** gjengiver Udtalen *hafiʀ* eller *hæfiʀ*, lader sig efter Skriften ikke bestemme.

þru kialt, udtalt *þrý giald*, isl. *þrjú gjǫld*. *þry* er den sædvanlige glsvenske Form, i VGL. findes ogsaa *þru*. Jeg forstaar her **kialt**, *giald* om »Betaling, hvorved man frikjöber sig fra Plyndring», se Fritzner *Ordbog* under *gjald* 3 b), hvor det anföres Steder som fölgende: *fór allt austr fyrir Gautland ok herjaði, fékk hann þar stór gjǫld af landinu*. Flat. I, 53.

takat, udtalt efter Doc. Brate *takat*, er en paafaldende Skrivemaade for **takit**.

þis, *þess*, Gen. af *sá*, gjör Vanskelighed i syntaktisk Henseende. Meningen synes at maatte være »Toste betalte den förste Betaling». Men **þis** kan ikke være styret af **kalt**, *galt*, fordi *gialda* kun i Betydningen »undgjælde for», der her ikke passer, forbindes med Genitiv. Maaské er derfor **þis**, *þess*, Gen. part. styret af **fursta**, og **þis** at forstaa collectivt om **þru kialt**; da er Relativet, der maa tænkes som Object for **kalt**, udeladt. Hvis denne Opfatning er rigtig, bliver Stedet saaledes at forstaa: »Den förste Betaling deraf (af disse tre Betalinger) var den, Toste betalte». En Ven foreslaar en noget forskjellig Opfatning: »Den förste Betaling var en Del af den som Toste betalte». Mulig er dog **þis**, udtalt *þess*, opstaaet af *þet's*, *þet es*.

Indskriften synes mig helt igjennem at være versificeret. Den ender, hvis dette er rigtigt, med tre ved Allitteration indbyrdes forbundne Verslinjer.

Phonetisk Omskrivning:

Øyulfr hafir	A 2 k
á Ænglandi	C 1
þ*rý giald takat*:	A 2 k
þ*et vas fyrsta*	A 1
þ*ess Tosti galt,*	D 4
þ[*á galt*] *þorketill,*	D 2 utv.
þ*á galt Knútr.*	3st. V.

»Oiulv har taget tre Betalinger (tre Gange taget Skat) i England. Det var den förste deraf, Toste betalte, saa betalte Thorketil og saa betalte Knut.»

Linjen *þá galt þorketill*, der efter Sievers vil blive at betegne som udvidet D 2, opfatter jeg heller som A 2 1 med metrisk Oplösning af sidste Stavelse. Eller **þurktil** kan betegne Udtalen *þorkell*, saa at **t** er bibeholdt fra den traditionelle Skrivebrug.

Tosti, þorketill og *Knútr* maa efter Sammenhængen have været Hövdinger i England. Men man kan af Sammenhængen ikke se, over hvor stort Landskab de har havt Myndighed. Deres Navne vise, at det har været Hövdinger af nordisk Byrd. Naar det i Indskriften siges, at först Toste, saa Thorketil, endelig Knut har (for at undgaa Plyndring) i England betalt Skat enten til Oiulv eller til en nordisk Viking, i hvis Hær Oiulv var, saa behöver dette vistnok ikke at forstaaes bogstaveligt, men det kan være et pralende Udtryk for, at den nordiske Viking udpressede Penge af engelske Landskaber, som var underlagte Toste, Thorketil, Knut.

Hvis vi skal söge at komme efter, hvilke disse engelske Hövdinger var, er det nyttigt först at undersöge, til hvilken omtrentlig Tid Indskriftens palæographiske og sproglige Charakter synes at henvise.

Indskriften er anbragt i et enkelt slynget Runebaand. Skilletegn er ˡ, men ikke gjennemfört. **o** er brugt for

nasalt *a* og *æ*. **u** for *o*. **u** for *y*. **i** for *e*. **hafiR** er skrevet med **R**, men **ulfr** og **knutr** med **r**. **k** for *g*. **t** for *d*. Udeladt er *n* i **lati**. Indskriften har **uas**; **þurktil**, ikke **þurkil**. Herefter finder jeg det rimeligt at sætte Indskriften til omkring 1020, og **a** i anden Stavelse af **takat** kan alene ikke bevæge mig til at sætte den længere ned. Men vi kan ikke se, hvor lang Tid, för Indskriften blev ristet, de Begivenheder i England, som den omtaler, er foregaaede.

Stephens, der forstaar den Forbindelse, hvori Navnet Knut forekommer, ganske anderledes end jeg, mener, at Knut er Kong Knut den mægtige. Hertil passer, efter hvad jeg har anfört, Indskriftens palæographiske og sproglige Eiendommelighed. Ogsaa den Omstændighed, at Sakserkröniken ikke nævner nogen anden Mand af Navnet Knut, taler herfor. Man vil neppe kunne benegte, at der kunde forekomme slige Overfald af Vikinger paa Dele af England, som laa under Knut, i den förste Tid efter Sven Tjugeskjægs Död, förend Knut endnu havde befæstet sit Herredömme i England.

Hvis den i Indskriften nævnte Knut er Knut den mægtige, ligger det nær, ved Thorketil at tænke paa Thorkel den höie, der kom til England 1009. Men Muligheden af, at Thorketil og Knut, som Indskriften nævner, kan være andre mindre fremtrædende nordiske Hövdinger i England, vil jeg ikke benegte. Jeg véd ikke at knytte det i Indskriften nævnte Navn Toste til nogen i Historien kjendt Person. Thi at derved skulde menes *Skoglar-Tosti*, Erik Seiersæls og Sven Tjugeskjægs Svigerfader, der om Sommeren jævnlig var i Viking, synes lidet rimeligt.

Angivelse af hvem der har reist Mindesmærket, har sandsynlig, som Stephens mener, været meddelt i Indskriften paa en nu forsvunden Sten, der har staaet ved Siden af den bevarede.

I afseende på tolkningen af **þis** håller jag prof. Bugges sista förslag, **þis** = *pet's*, för det riktiga. Part. **takat** synes mig böra läsas *takat* och sammanställas med fsv. p. p. *lighat*, nsv. *legat* och fsv. *pighat* af *piggia*, Rqt I, 150, 151. Dessas *-at* kan knapt förklaras som en analogibildning efter svaga konj., hvarmed dessa verb hafva få beröringspunkter, utan synes böra fattas som en öfverlefva af det i got. *-ans* förherskande suffixet i p. p., hvilket nordiskt eljes blott återfinnes i några nomina t. ex. *bundan* jemte *bundin* »kärfve», Rqt IV, 70 f., Noreen, *Arkiv*, I, 150 f.

---

156) Yttergården, Orkstads socken, Seminghundra härad, Upland. Dybeck, *Runa*, fol. I, 5 (1872), S. 78 f., Nr. 19; Stephens I, 6 (1873 S. 94).

... risti · stin · þina · iftiʀ · urm · sun ... | iftiʀ [·] s[i]k · uk · lit · kira · bru · þa[s]i · furiʀ · ot · uk · salu · þiʀa · || uitrik · þasi þit · uit || uiti iftiʀ

Foran **risti** er der Levning af en Rune. Efter Dybecks Formodning har her staaet: ... **ʀ** · eller **r** ·. — **t** i **stin** ser paa Tegningen ud som **l**.

Stephens udfylder **sun [· sin · uk ·] iftiʀ**.

Förste Rune i **þa[s]i** kunde efter Trækkene ogsaa læses som **r**. Förste **i** i sidste **iftiʀ** er tvivlsomt.

Stephens antager til Slutning et Par Verslinjer:

uitrik þasi, þit uit,
uiti iftiʀ!

»Uitring (minnes-stod, minnes-runa) denna, det vet! (är deras) vette (märke) efter (dem)!»

Han sammenligner fölgende Udtryk paa Tillise-Stenen, Lolland:

e mun stanta,
meþ sten lifiʀ,
uitrint su,
iaʀ uan eskil.

De to sidste Verslinjer forstaar Stephens saaledes: »den minnes-stod (minnesruna) som Eskil gjorde». Fremledes sammenligner han fire Verslinjer paa Sandby-Stenen i Sjælland, hvilke han udfylder saaledes:

i mun san [stanta,
meþ stain hafr l]if.
uitrik susi
iʀ uan sil[fa].

Jeg udfylder her **san[ta]**, hvilket jeg forstaar som *standa.*

I **uitrik** og **uitrint** ser Stephens med C. Säve Afledninger af *vitra*, der i Gotl. L. betyder »bevise», i Oldn. »aabenbare, kundgjöre»; *vitring* og *vitrind* betyder efter Stephens »något som utpekar, ett märke, kummel, vette, båk, minnes-stod».

Formen synes ikke at tillade at sammenstille **uitrik, uitrint**, saaledes som Wimmer (*Aarb. f. nord. Oldk.* 1875 S. 204) og Thorsen (*Jyllands Runemind.* S. 260, 272) gjör, med oldn. *virðing,* Ære, Anseelse.

At **uitrik,** som Stephens mener, betegner Mindesmærket, eller noget, der hörer til Mindesmærket, kunde stöttes ved Ordene i Sandby-Indskriften: **iʀ uan sil[fa]** sammenlignede med Indskriftens Begyndelse: **sülfa rest[i]**. Ogsaa i **unit** i Hauggrän-Indskriften synes *vinna* at være brugt om »at faa udfört» et Mindesmærke.

Ved Stephens's Tolkning af Verslinjerne paa Yttergård-Stenen vækker **þasi** Betænkelighed. Denne Form vil være regelret i Acc. sg. fem., men dens Brug som Nom. Sg. fem. har Stephens ikke engang forsögtat stötte.

Mulig tör man tage som to Ord **þa si**. **þa** Acc. pl. masc. afhængigt af **iftiʀ**; jfr **faþur auk muþur iftiʀ** Kolunda. **si** Præs. Conj. af »at være». Dog kan **uitrik susi** paa Sandby-Stenen anföres til Stötte for Stephens Opfatning. Da oldn. *vitra* betyder »kundgjöre», er **uitrik**. *vitring* »Kundgjörelse». **uiti** jfr **at uitum** L. 947.

Hvis **uit uiti** skulde udtales **vit viti**, vilde jeg snarest tænke paa at forstaa Indskriften paa fölgende Maade.

Phonetisk Omskrivning: ... *risti stén penna eftiʀ Orm sun [sinn ok] eftiʀ sik ok lét gera bró þessi fyriʀ qnd ok sálu þéʀa.*

vitring þá sé, A 2 1
þet vit! viti eftiʀ. C.

N. N. reiste denne Sten efter Orm sin Sön og efter sig og lod gjöre denne Bro for deres Aand og Sjæl. Mærket være (vid det!) en Kundgjörelse efter dem.»

Om **þa[s|i** efter **bru** har været udtalt *þessi*, hvilket jeg har foretrukket paa Grund af **þina** og Sprogformen i det hele, lader sig ikke sikkert afgjöre.

Men de ovenstaaende Verslinjer er med Hensyn til Metrum meget betænkelige, og *þet vit!* synes kunstet. Jeg formoder derfor, at Runeristeren i **uit** | **uiti** har skrevet det samme Ord to Gange, förste Gang ufuldstændigt, saa at der kun skal udtales *viti*. Jfr S. 62 L. 15, S. 231 L. 14 f. og L. 1356: **risþu stan þansi sten þansi**. Jeg gjengiver da Versparret saaledes:

vitring þá sé A 2 1
þet viti eftiʀ. C 2

Dette Mærke være en Kundgjörelse efter dem. D. e. Dette Mindesmærke gjöre dem navnkundige.

---

157) **Åsby, Stora Mellösa socken, Askers härad, Nerike.** Dybeck, *Närikes runstenar. Runa* fol. I, S. 92 f., Nr. 6, Steph. III, 284. Mindre god Tegning af Hofberg i K. Vitt. Hist. och Ant. Ak:s arkiv og i *Nerikes Gamla Minnen* S. 88. Indskriften meddeles her efter Dybeck. Indskriften nævnt L. 1033.

: anuatr : let : meka : sten : þane : eftʀ : buia : faþur · sin : han : uaþ : tuþ : i : uinüu : þo : fiubiu : anisua : r :

anuatr forklares af Hofberg »*An(h)vatr* eller for **anuntr**». Den sidste Opfatning forekommer mig sandsynligst.

meka. Saaledes gjengivet af Dybeck, der forstaar Ordet som *merka*. Stenen har efter ham som förste Rune ᛮ, hvoraf dog kun ᛆ er tydelig. **aeka** »hugge» Steph.; **esa** Hofberg. Hvis ᛮ her betegner **h**, maa man læse **heka** og opfatte det som »hugge». Men **e** forstaar jeg her ikke. Er ᚽ feillæst for ᛅ?

I **þane** ser jeg tilsigtet Omflytning for **þena**.

u i **buia** var först skrevet **þ**. Da en Navneform **buia** ingensteds findes, medens Navnet oldn. *Bui*, sv.-dansk *Boe*, *Bo*, er vel kjendt, formoder jeg, at **eftʀ buia** er tilsigtet Runeomflytning for **eftiʀ bua**. Her er altsaa, hvis denne Opfatning er rigtig, en Rune fra et Ord flyttet over i et andet.

Efter **fi** i **fiubiu** er der paa Stenen en stor Afflækning, som synes at kunne være ældre end Indskriften.

anisua eller **anasua** efter Dybeck.

Ordene fra **þo** af tolkes af Stephens saaledes: »da *Fiub* (= *Vigulfr*), eller *Fiubi*, hug *Anisvar*». Denne Opfatning kan jeg ikke tiltræde.

Et Navn *fé-Ubbi* er vistnok muligt, men ikke sandsynligt. At der her ikke er skrevet ligefrem, godtgjöres ved de to Prikker foran sidste Rune, der ved Stephens's Tolkning blive uforklarede. Voldsomme forsætlige Runeomflytninger findes i en anden Indskrift fra Nerike, og da saadanne aabenbart foreligge i **þane : eftʀ : buia** for **þena : eftiʀ : bua**, antager jeg, at Forstaaelsen af Indskriftens Slutning af Runeristeren med Flid er vanskeliggjort ved voldsomme Omsætninger. Jfr Excurs til L. 1308. Men en sikker Tolkning lader sig neppe finde. Jeg formoder exempelvis, at **þo : fiubiu : anisua : r :** skal forstaaes som **þo : fiur : ans ubi : i ua** ?

Den hele Indskrift vilde jeg da gjengive saaledes:
Anundr lét hoggva(?) stéin þenna eftir Boa faður sinn.

hann varð dáðr	3stav. V.
í Vinøju;	C 1
þá fiør (h)ans uppi,	C 2
é vá.	2stav. V.

»Anund lod hugge(?) denne Sten efter Bo sin Fader. Han fandt sin Död paa Vinö; saalænge han havde Liv, kjæmpede han.

---

uaþ tuþ er forkortet Skrivemaade for **uarþ tuþr**, *varð dauðr* (eller *dauðr*). Jfr den forkortede Skrivemaade paa Stenen fra Hofgården, Ogl. (Nr. 158).

Vinöen, den störste Ö i Hjelmaren, en svensk Mil i Ost fra Asby. Da jeg ikke kjender Navnets Udtale hos Almuen og ikke de Lydforhold i vedkommende Dialekt, hvorpaa det her kommer an, kan jeg ikke bestemme Navnets gamle Form. Den nu brugelige Skrivemaade med *i* synes at vise, at den gamle Form ikke er *Vínøy*. En Form *Vínøy* vilde være mig uforklarlig i etymologisk Henseende. Tör man derfor antage *Vinnøy* istedenfor *Vindøy?*

fiur ogsaa L. 952. At Verbet »er» kan være udeladt, viser Lund, *Oldn. Ordföiningslære* S. 469 og Steder som *Thomas saga* S. 498: *Nú sem alt þetta greint.*

biu forstaar jeg **ubi**, *uppi*. For Omsætningen kan jævnföres **uib** for **ubi**, *uppi*, D. I, 104. Med Udtrykket *þá fiør hans uppi* jfr oldn. *meðan okkat fjør lifir* Skirn. 20 og oldn. *vera uppi*, være til, være i Live. *é*, altid, her brugt som i glsvensk *æ maþan*.

Verslinjerne:

þá fiør hans uppi,
é vá

give den Afdöde væsentlig samme Lov som Ordene **ua : maþ : an : uabn : afþi** L. 1431.

Med tostavelses»Linjen *é vá* kan jævnföres *sonr húss* Ríg. 11. Eller skal **an** læses to Gange, saa at Linjen bliver: *hann é vá?* Eller **ua** to Gange? Altsaa: **þo fiur uas ubi an i ua**?

---

158) **Hofgården, Hofs socken, Göstrings härad, Östergötland.** W. 162; Nordenskjöld, *Östergötlands minnesmärken* s. 76 i *Östergötlands Fornminnesför. tidskr.* I.[1]

tuna : sati : stin : þ—i : iftiʀ : sin : uar : þurfast : uas : oan : man : mist : uniþik

Slutet af inskriften påminner om L. 1267 (nr 57 här ofvan), bör därför troligen antagas hafva förkortadt skrifsätt, hvilket antagande undanrödjer både metriska och grammatiska orimligheter, och transcriberas i öfverensstämmelse med denna inskrift:

Tunna satti stæin þenni æftʀ sinn var[2] *þorfast. Vas hann*[3] *manna mestr óníðingr.*

Öfversättning: *Tunna* satte denna sten efter sin man *þorfastr*. Han var af män minst en niding.

Den sista meningen är i metrisk form:

Vas hann manna A 3
mestr óníðingr D 1

---

158. [1] Prof. Bugge anmärker: »Der bör ogsaa henvises til Steph. III, 312, som har benyttet en Tegning af K. A. Hagson. **þ(anA) AFTʀ** og **HAN** Steph. Jfr ogsaa L. 1272».

[2] Om fsv. *varr*, isl. *verr* se nr 36, not 4.

[3] En **h**-runa lik ett nordiskt **o** finnes i fe. runrader: uti den fe. runesången, se Wimmer, *Run. Opr.* s. 79, Stephens *Oldnorth. runic mon.* I, s. 100, nr 5, samt i ett Cotton ms., se Stephens I, s. 102, nr 9. Kanske är denna typ här ett drag af det engelska inflytande, som jag ofvan här och där trott mig spåra. Prof. Bugge antager ock ifrågavarande runa vara **h**: »Indskriften har efter Tegningen **=|= an**. Förste Rune er forskjellig fra det sedvanlige **o** derved, at begge Tværstreger er horizontale. Jeg formoder deri en Variation af **✱**».

159) Grinda, Spelviks socken, Rönö härad, Södermanland. S. Boije, *Svenska Fornminnesför. Tidskrift* V, s. 157.

kriutkauþr : ainriþi : sunir : kiarþu : at : faþur : snialan : kuþuir : uar[1] : uastr : a : aklanti : kialti : skifti : burkir : a : sahks || lanti : suti : kauli :

Fonetisk transscription: *Griútgarðr*[2] *Æinriði synir giarðu at faður sniallan Guðvér var vestr á Englandi gialdi skifti*[3], *borgir á Saxlandi sótti kióli*[4] *(Karli).*

Öfversättning: *Griútgarðr* och *Æinriði*, sönerna, gjorde vården åt sin kloke fader. *Guðvér* var vesterut i England, skiftade skatt, till städer i Tyskland styrde han skeppet (eller: styrde *Karli*).

Hela inskriften är jag benägen att uppfatta som metrisk och vill uppställa den på följande sätt:

Griútgarðr Æinriði synir — 6-stafvig vers, med *rs* i andra sänkningen.

giarðu at faður sniallan — 6-stafvig vers med *rs* eller elision i första sänkningen.

---

159. [1] Därefter ett skrofligt rum, der 3 runor kunnat få rum, men intet finnes. Punkterna osäkra.

[2] Det är intet tvifvel om att Boijes sista **u** är ett mycket öppet **r**, då *Grjótgarðr* är ett bekant namn. Jfr **uisitaula** L. 979 (nr 98), **kauþu** L. 992 (B. 759), **uaisa** L. 190 (B. 386).

[3] Jfr L. 874, 883 (här ofvan nr 69 och 72). Uttrycket här måste betyda detsamma som det likartade uttrycket i dessa inskrifter, se nr 69 not. 4, hälst som säkert den ena Grinda-inskriften rönt inflytande af den andra.

[4] Boije ifrågasätter att **kauli** hörer till inskriftens början eller kan vara ett binamn till **kuþuir**. Jag håller min uppfattning för riktig, emedan den gifver ett både naturligt och poetiskt uttryck. Inskriftens **uastr** och **aklanti** berättiga oss att äfven här, då så behöfves, uppfatta **a** såsom brukad för **i**. Boijes nya läsning **karli**, som prof. Bugge meddelar, gifver namnet *Karli*. Om denna läsning är riktig, måste man med prof. Bugge fatta *Guðvér* som broder, ej fader till *Griútgarðr* och *Æinriði*; *Karli* är, som också prof. Bugge antager, en fjärde broder, som valt Tyskland till skådeplats för sina bragder.

Guðvér var vestr á Englandi 5-stafvig vers med första och sista sänkningen 2s.
gialdi skifti A 1
borgir á Saxlandi 6-stafvig vers.
sótti kióli A 1.

Då jag sålunda antager en ny strofform, betonar jag än ytterligare, hvad jag uttalat kap. I, § 2, s. 12, att vi ej hafva rätt att i allo mäta den fornsvenska poesien med den isländska skaldekonstens måttstock och att faktiskt Guta-sagans bekanta strof visar, att andra strofformer funnos i Sverige än de från de isländska och norska skaldernas dikter bekanta. Den större bekantskap med isländingars och norrmäns forntida odling, som ödet förunnat oss, utgör en ovärderlig ledning för oss att förmoda, det sannolikt förhållandena i vårt land varit likartade, men någon högre grad af visshet vinnes blott genom vår egen forntids vittnesbörd, hvilket måste gälla äfven i strid med intyg från isl.-norska litteraturen. Jfr nu Schücks utmärkta genomförande af denna grundsats i hans *Svensk Litteraturhistoria.* — Denna strof äger altså först två sexstafviga verser och därefter 6-stafviga och 4-stafviga omvexlande, jfr den af 3- och 4-stafviga verser omvexlande bestående strofen (kviðuháttr, Starkaðarlag). Emellertid finns en utväg att åstadkomma genomgående 6-stafviga verser med undantag af den allra sista, och måhända bör denna utväg anlitas, då den 3:dje versen i sitt nuvarande skick kan ingifva metriska betänkligheter. Man skulle då läsa:

Guðvér var vestr á Engla
landi gialdi skifti.

Ex. på sådan omtagning af en hel stafvelse har Bugge anfört *Rökst.* s. 29. Antagandet häraf gör versen bättre och uttrycket mera poetiskt samt ändrar intet i meningen. Dock talar den omständigheten mot anlitandet

af denna utväg, att i den därigenom uppkommande 6-stafviga versen hufvudstafven aflägsnades från versens början, där hufvudstafven står i strofens båda otvifvelaktiga jämna verser. Jag håller därför den först gifna uppställningen af strofen för riktig. Om Boijes läsning **karli** är riktig, kan denna uppställning ytterligare vinna det stöd, att hvardera uppgiften om de bortovarande bröderna likformigt består af en 6-stafvig och en 4-stafvig vers.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift: »Lic. Boije har i det Særtryk, han har skjænket mig, indsat **kriutkarþr** og **karli** for **kriutkauþr** og **kauli**.

Jeg formoder, at Faderen, over hvem Stenen er reist, er unævnt, som i de af mig *Tidskr. f. Phil.* VIII, 195 anförte Indskrifter, og at **kuþuiʀ** og **karli** er Navn paa to Brödre, hvis Ophold i Udlandet anföres for at forklare, hvorfor de ikke har deltaget i at sætte Mindesmærket. Jfr L. 1307.

Den her nævnte **kuþuiʀ**, *Guðvér*, er maaskė samme Person som den der nævnes i D. 8vo 21: **fel · i[l]iþi : kuþu[i]s**. Om ogsaa L. 2032 (*Worm. Mon.* 215) nævner samme Mand, maa jeg lade staa hen.»

---

160) **Valleberga, Valleberga socken, Ingelstads härad, Skåne.** Steph. II. 820. *Knut the great* S. 20, efter Tegning af Bruzelius; Steph. III. 350 f. Bruzelius i *Saml. till Skånes historia* 1873, S. 3 f.

suin : auk : turgutr : kiaurþu : kuml : þisi | iftiʀ : mana || auk : suina | kuþ : hialbi : siaul : þeʀa : uel : ian : þeʀ : likia : i : luntunum

Phonetisk Omskrivning: *Svéinn ok Þorgútr giọrðu kuml þessi eftiʀ Manna ok Svéna. Guð hialpi siǫl þéʀa vel!*

en þér liggja C 1
í Lundúnum. C 1

»Sven ok Thorgöt gjorde disse Mærker (dette Mindesmærke) efter Manne og Svene. Gud hjælpe deres Sjæl! Men de ligge (begravede) i London.»

turgutr for **þurgutr** kanské ved Indflydelse af den foregaaende Tenuis **k**.

Lesningerne **suina**, **þeʀa uel**, **likia** har jeg optaget efter Wimmer *Åkirkeby* S. 7. 3. 9.

---

161) **Pilgård, Boge socken, Gotland.** Stephens i *Månadsblad* 1878 Nr. 73—75 og *Run. Mon.* III, 328—330. Jeg har havt til Hjælp en Tegning med Bemærkning af Prof. Adolf Noreen samt forskjellige Tegninger og Afskrifter af Amanuensen G. Gustafsson og endelig et fra denne sendt Papiraftryk, der havde lidt Skade ved Forsendelsen. Den Læsning, som jeg herefter meddeler af den for en stor Del utydelige Indskrift, er kun et forelöbigt Forsög, der i mange Stykker er usikkert og vil kunne forbedres. Hvad der er usikrest, sætter jeg i Klammer.

[| at] ufaa ¦ statu ¦ sisostain
[au · ub] hakbiarn ¦ bruþr
ruþuisl ¦ austain ¦ imunu
is[a]f[r]stain ¦ statuaftlifa
· · [m] · · ur · ru · [¦] staini ¦ kuaþu
uiʀai ¦ fur ¦ uifil
biusum

Afvigelserne i Stephens's for en stor Del forfeilede Tegning, Læsning og Tolkning nævner jeg kun enkelte Gange. Heller ikke dvæler jeg her ved alle Usikkerheder om de enkelte Runer. Skriftformen er beslægtet med Rök-Stenens.

L. 1. Förste Ord: **iaiuka** Steph. Rune 1 ret Stav N(oreen) og G(ustafsson); dog lader N. det uafgjort, om

der har været en Kvist. Staven er mulig kun Indledningstegn. R. 2 efter N. ikke **a**; paa Aftrykket tror jeg at se en Kvist paa Staven (**a**?). R. 3 efter N. sikkert **a**; dette synes mig efter Aftrykket usikkert; ꟻ G. Kanske **t**. Herefter har baade N. og G. **ufaa**.

L. 2. Foran **hakbiarn** har G. intet: N. siger, at lidet eller intet her skimtes, men har först i Rækken tegnet et utydeligt **a**. **ufur** Steph. Jeg har troet paa Aftrykket först at skimte **au** og efter et Mellemrum stort nok til en Rune **ub**. Efter Sammenhangen gjætter jeg paa **aukub**.

L. 7. Foran **iu** tror jeg paa Aftrykket at se et sikkert **b**. Efter **iu** er der en Rune, som snarere synes **s** end **þ**. Sidste Rune synes mig Binderune af et omvendt **u** og **m**.

Forsögsvis gjengiver jeg Indskriften, phonetisk omskreven og inddelt i Vers, saaledes:

[At] Úfa staddu	A 1 a
sissą stain	3stav. V.
[auk ub] Hagbiarn brýðr	B, v. 1
Hróðvisl, Oystainn	A 2 1
ai munu, es [afr]stain	A 2 1, v. 2.
staddu aft. lifa.	A 3 v. 4
. . . . . .	
or[ð]ró[m] staini	A 2 1
kráðu vera í,	A 3 v. 3
fyr Vifill biós um.	C 2

I **ufaa** sér jeg Navnet paa den ene af de to Brödre, over hvem Stenen reises, i Accus., styret af *at*. Jfr **ufa** L. 1148 (S. 251). For Endelsen jfr **kutoo** S. 305.

staddu Præt. af *stæðja*, glsv. *stæþia*, stille (paa et Sted).

siso, der synes sikkert (undtagen **o**), maa vistnok være Acc. sg. af Pron. demonstr. Ogsaa er det sandsynligt, at det er Hankjönsform, skjönt det kunde tænkes, at det Substantiv, hvortil det hörer, ikke var **stain**, men et sammensat Ord, hvis förste Led var **stain**; dette sidste synes dog ikke rimeligt. **siso** maa jevnföres med Acc.

sg. m. **hisan** L. 1731, **hissan** L. 1766 i gotlandske Indskrifter. **sisa**. *sissa* er neppe sammensat af *se* (det samme som i *sáse*) og **hissa*. Men jfr **sonsi** Ingelstad.

brýðr Nominativ eller Accusativ.

Hróðvisl er efter min Mening opstaaet af **Hrōþugīslaʀ*: det palatale *g* er blevet trængt ud.

munu es udtalt *munus*.

afr-stain er, hvis rigtig læst, sammensat med *afr* = got. *abrs*, stærk, der ogsaa danner förste Led i oldn. *afrhendr*, *afrendr*, stærk (egentlig: i Hænderne).

L. 7 er aldeles usikker. *fyr* = *fyr pá*. *biós um* omtrent d. s. s. *bió um*?

Indskriften kan altsaa mulig oversættes omtrent saaledes: »Efter Uve og over Hagbjörn satte deres Brödre Rodvisl og Oystein denne Sten. Altid skulle de, efter hvem de har sat denne Sten, leve (i Mindet). Man har sagt, at der er Navnkundighed i en Sten (Ordsproget siger, at Mindestenen taler lydt). For (disse Mænd) udförte Vivil dette.»

---

162) **Tjängvide, Gotland.** S. Bugge, *Rök-St.* 103 ff. Steph. III, 343 f. I 1885 har jeg paa ny undersögt Indskriften med Stephens's nye Læsning for Öie. Her nævnes kun Indskriften til höire.

. . . **raististaininaftiurulfbruþursin : sikuifartuirkunifil**

Rune 13 er **n**, ikke **o**. Den överste Indsænkning har en altfor uregelmæssig Form til at være Kvist.

R. 38 er ikke ganske sikker og har Afskalling paa Midten, men er dog, saavidt jeg kan se, **a**, ikke **o**.

R. 40 har Afskalling paa höire Side, hvilken oventil begynder ved Kvisten: den ligner Binderune af **tu**, men er snarere **t**.

R. 41 er **u**, ikke **r**, som hos Stephens.

R. 43 **r**; slet ikke **k**, som hos Stephens.

R. 44 har Lighed med **m**, da der oventil ogsaa til venstre er noget, der ser ud som en utydelig Kvist, og det er usikkert om Rune 44 er **k** eller **m**. Slet ikke **u**, som hos Stephens.

R. 45 **u**, ikke **r**, som hos Stephens.

R. 46 **n**: til höire udenfor Kvisten er der en betydningslös Afflækning. Ikke **u**, som hos Stephens. At Rune 46 er **n** er ikke sikkert. Kanske **s**.

R. 47 **i** eller **a**, ikke **l**, som hos Stephens.

Efter R. 48—49 **fi** er der sikkert en Rune, som er forbigaaet af Stephens. Dens Stav er tydelig og jeg ser det överste af en Kvist, som skraaner nedad mod höire fra Stavens Top; men det nederste af Kvisten kan paa Grund af en Afskalling ikke sees. Jeg læser **l**.

stain in »denne Sten». **in** efter Doc. Brate for **hin**; jfr oldn. *hin-ig* »hid» af **hin veg.** I senere gotlandske Indskrifter **hina** L. 1780, **hinna** L. 1810; i Smaaland **heni** L. 1208.

Tidligere har jeg tolket Slutningen som **sikuifar tu (u)ir kuni fil**, *Sigrífar dó verr, gunni féll*, »Sigvivs Mand fandt sin Död, faldt i Kampen». Men herimod taler 1) —**uifar**, ikke —**uifaʀ**; 2) at der ellers ikke i Norden er paavist Kvindenavne paa —*víf*; 3) at **tu**, *dó* uden nærmere Bestemmelse, er aldeles örkeslöst, naar **fil**, *féll* fölger.

Jeg foreslaar derfor nu med Tvivl at dele: **sikui (i) far tu (u)ir kuni fil**. Dette tænkte jeg först paa at forstaa som *Sigri í far dó verr, gunni féll* »for Sigvi döde Manden (Sigvis Mand döde) paa Reise, faldt i Kamp». **sikui**, *Sigrí*, hvilket da blev at forstaa som Dativ, er et Kvindenavn, der svarer til det oldtydske Mandsnavn *Sigiwih*. Det har Analogi i mange svenske Kvindenavne paa —*ví*, som er sammenstillede af Lundgren, *Spår af hednisk tro* S. 54. Netop paa Gotland har disse Navne været særlig yndede,

thi *Bótvi* og *Randvi* findes kun der, og *Róðvi* forekommer oftere paa Gotland.

Dativ staar efter denne Tolkning her i samme syntaktiske Forhold som Sigurð. kvið. 25: *þér bróðr lifa.*

far. Ellers i Dativ **faru**. L. 1004 og 1010 (paa begge disse Steder **toþr i faru**), L. 969. Men i Oldnorsk oftere i Dat. *fǫr*. For Mangel af Omlyd jfr f. Ex. **kunuar** L. 661 = oldn. *Gunnvǫr*. Da Udtrykket i den Del af Indskriften, der fölger efter de tre Prikker, er poetisk, er det naturligt her ogsaa at söge Vers.

Indskriften vilde altsaa blive at gjengive saaledes:

[N. N.] *ræisti stæin inn aft Jórulf bróður sinn.*

Sigvi í far dó C 2
verr, gunni féll. E 1

I *Sigví* danner andet Led Allitteration, ligesom ved *Vifriðar* paa Gursten-Stenen.

Sidste vokal i *Sigvi* maa her umiddelbart foran Vokal læses kort, saa at metrisk Oplösning bliver at antage.

Vi maa forudsætte, at Jorulv har været gift med Sigvi.

Men en enklere og naturligere Tolkning end den nu nævnte faa vi ved at forstaa:

Sigvi í far dó.
verr gunni féll

som »Sigvi döde paa Reise, hendes Mand faldt i Kamp», altsaa *Sigvi* Nominativ.

Indskriften paa den Sten, der er reist til Jorulvs Minde, kan nævne, at hans Hustru Sigvi döde paa Reise, med samme Ret som Högby-Indskriften (L. 1180) paa den Sten, der er reist til Assurs Minde, nævner, hvor hans fire Brödre döde. —

Prof. Bugges alla förslag till tolkning synas mig betänkliga genom att nya personer införas, om hvilkas förhållande till **iurulf** vi ingenting veta. Naturligare vore, att slutet af inskriften meddelade något om **iurulf**. Orden **kuni fil** tror jag, att prof. Bugge har riktigt tydt med

»föll i strid». Början af samma rungrupp **sikuifar** afdelar jag **siku i far** och öfversätter »sveko på resa», jfr uttrycket på den gotländska Sjonhem-stenen L. 1592 (C. Säve nr 89) **han : siku : blakumen : i : utfaru**.

Uppfattningen af det mellanstående är mig mera tvifvelaktig. Att fatta **tuir** som fg. *trer*, *treir*, »två» gåfve visserligen mening, men man väntar något ord som angifver, hvilka de svekfulle äro och ej blott upplyser om deras antal. I betraktande deraf synes man mig böra antaga omställning. Om **tui** antages stå för **uit** erhålles som subjekt **uitr** *Vindr* »venderna», med hvilka den tidens Svenskar ofta fäjdade. Denna omställning tillåter ock att lägga **u** till **far** och läsa **faru**, hvarigenom en dativ lik den i L. 1592 och flerstädes erhålles. Denna tolkning håller jag för riktig och förkastar för densamma en annan, som hade likformigheten med L. 1592 för sig. Runorna **tui** kunde nämligen ock antagas vara omställning för **uti**, hvarigenom tydningen »(de) sveko (honom) på färd utomlands» erhölles, likt **i : utfaru** L. 1592. Att subjektet till **siku** blir obestämdt, torde ej betyda så mycket, men det följande, som då måste fattas som *er gunni fell* »när han föll i strid» faller sig ej naturligt, hvartill kommer att *er* borde vara skrifvet **eʀ**. Följande verser får man kanske antaga:

s(v)iku i faru A 3
Vindr: gunni fell E 1

---

163) Gårdstånga, i kyrkomuren, Frosta härad, Skåne. Nu i Lund. Bruzelius och Stephens i *Samlingar till Skånes historia 1871* S. 150. S. Bugge i *Maanedsblad 1877* Nr. 69 & 70. Jeg har undersögt Indskriften i 1876.

Paa den ene Side:

usti : auk : kunar : . . . . u : stina : þasi : aiftiʀ : kn . . .
. . filaka : sin

Paa den anden Side:

: **þiʀ : trikaʀ : uaʀu : ui . . . . . isiʀ : i · uikiku**

usti; der har ikke staaet **tusti**. Af **u** foran **: stina** sees det meste af höire Stav; Steph. udfylder **ristu**. Efter **aiftiʀ :** læser Stephens **ka[mal]**. Men Runen efter **k** har ikke været **a**, derimod **n**. Det manglende kan have været **: kn[ut :]**. Af **n** i **sin** sees kun noget af Tværstregen. I Saml. læses **uoʀu**, men överste Tværstreg paa anden Rune ansér jeg for tilfældig. Efter dette Ord læser Steph. **ui[kika :] uisiʀ :** »vikingars vise (höfdingar)». Men der er ikke Rum til **uikika :** og **uisiʀ** passer ikke til Sporene paa Stenen. Mellem **ui** og **isiʀ** er der Rum til 5 Stave tillige med Skilletegn eller til 6 Stave uden Skilletegn. Det andet af de to Ord læser jeg **unisiʀ**; af **u** sees det nederste af höire Stav, der ved sin skraa Stilling ikke passer til anden Rune end **u**. Af **n** sees det nederste af Staven. Efter **ui** i det förste af de to her omhandlede Ord sees det nederste af en ret Stav. Udfyldningen **ui[þa :]** synes at passe til Rummet; derimod ikke en Udfyldning **ui[str :]**.

Phonetisk Omskrivning: **usti** *auk Gunnar [rést]u sténa þási æftiʀ Kn[út] félaga sinn. þéʀ drengaʀ váʀu*

ví[ða ón]ésiʀ A 1, v 2
í víkingu. C 1

»Uste og Gunnar reiste disse Stene efter Knut sin Fælle. Disse Mand vare vide, de kjække, paa Vikingtog.»

Navnet **usti** er mig ellers ubekjendt. Jfr dog **usiti** Nr 30, **uisti** ofte = **uisiti**. Paa den anden Gårdstånga-Sten i Lund, hvor Bruzelius har læst **usti**, læser jeg **tuba**.

Slutningsordet **i uikiku** forekommer ogsaa i L. 1351, her, ligesom paa Gårdstånga-Stenen, som en Verslinje. Paa Strö-Stenen i Skaane (L. 1448, Steph. II, 802) synes **i is nur uarþ tuþr i uikiku** *varð* at danne Allitteration med *víkingu*. Jfr Nr 157.

unisiʀ. Jfr det oldn. poetiske Ord *óneiss*, ignominia, dedecore non affectus; excellens.

---

164) Gursten, Lofta socken, Norra Tjusts härad, Småland. Nu vid herregården Nygård. H. Kullberg, *Fornminnen inom Tjust* (Haandskrift i K. Vitt. Hist. o. Ant. Ak:s arkiv) giver en mangelfuld Tegning. Jeg undersögte Stenen 1885.

afataʀ | utsmiþ | sunuʀha | kuþaskakifaþi | uifriþaʀsun

ha paa förste Side er ikke fuldt tydeligt.

I **kuþa** paa anden Side kan jeg ikke læse de to Stave mellem **k** og **þ** med fuld Sikkerhed. Saavidt jeg nu af Papiraftryk kan se, er det **u**. Oppe til venstre for **k** er en kort Streg, som skraaner ned mod höire; den synes ikke at være en Rune. **hi | nkuþa** eller **in | kuþa** synes her neppe at staa.

Ordstillingen synes at vise, at Indskriften er versificeret:

aftʀ Odd smiđ 3st. V.
sunuʀ Haguđa (?)
Skæggi fáđi A 3
Véfriđaʀ sun.

Skjegge, Hagudes(?) Sön, skrev (disse Runer) efter Odd Smed (eller Bygmester), Vefrids Sön.»

I **afataʀ** danne de to sidste **a**'er neppe Stavelse.

Denne Form godtgjör, at **afatʀ** paa Istaby-Stenen ikke er Skrivfeil for **aftaʀ**. Andet **a** i **afataʀ** ansér jeg for en i Udtalen ikke fuldt udviklet Snyltevokal. Jfr. foruden de af mig i *Tidskr. f. Phil.* VII, 318 anförte Skrivemaader ogsaa **efitiʀ** L. 19, **ifitʀ** L. 478, **abitir** L. 1069 efter C. Säve. **smiþ** er her (som i Angelsaksisk) ikke böiet som en **u**-Stamme.

hakuþa synes afledet, ikke sammensat, men Læsningen

er usikker (se foran). Jeg har derfor heller ikke villet afgjöre Verslinjens metriske Beskaffenhed.

skaki vel snarest *Skæggi* (efter en Tolkning, som Lektor Lundgren först nævnte for mig). Det kan dog efter Skriften ligesaa godt være *Skagi*, hvilket Navn forekommer i Norge. I sidste Fald har vi en Verslinje af den ofte forekommende Typus: ◡́ × –́ ×. Jfr. Accus. **skaka** D. 8vo 3.

sun i Modsætning til **sunuʀ** forklares deraf, at hint staar i enklitisk Stilling. Sidste Verslinje synes at have fölgende metriske Form: –́ ◡́ × ×̀.

Jeg agter andensteds udförligere at behandle Indskriften, der hörer til samme Gruppe som Rök-Stenens. Gursten-Indskriften synes mig snarest at være noget ældre end Rök-Indskriften, eller fra omkr. Aar 900.

---

165) **Skresta, Helgona socken, Rönö härad, Södermanland.** Stenen är nyfunnen: källan för min kunskap om densamma är en teckning af frih. O. Hermelin i K. Vitt. Hist. o. Ant. Ak:s arkiv.

stain : stanr : it : histain : raisþi : staliʀ : faþiʀ · at : sun · tauþan : askutr : kiarþi : run — ʀ

Fonetisk transscription: *Stæinn stan(d)r at*[1] *Hástæinn*[1]. *Ræisþi* **staliʀ** *faðiʀ at sun dauðan. Ásgautr giarði rúnaʀ.*

Öfversättning: Stenen står till minne af *Hástæinn*. **staliʀ** reste den, fadern efter sin döde son. *Ásgautr* gjorde runorna.

---

165. [1] Vare sig att det är felläsning, afflagning eller någon egenhet i beteckning synes *a* tecknad **i** uti **it**, som rimligen ej kan vara annat än *at*. Efter detta klara fall torde då äfven **histain** böra tolkas som *Hásteinn*. Eljes vore det möjligt uppfatta det som *Øysteinn*, om här som ofta eljes runan **h** brukades som **a**. Med runornas normalvärde känner jag intet namn, som kunde passa ihop.

Ovisst är, huru denna inskrift bör metriskt uppfattas. Först kunna en 2- och en 3-stafvig vers vara tänkbara:

stæinn stan(d)r
at Hástæin.

till hvilka *ræispi* **stalir**. A 3

kunde ansluta sig. Men en annan uppfattning af den sista versen är möjlig. Slutformeln *at sun daudan* kan förmodas vara i metrisk form, jfr Rök-Stenens: **aft faikian sunu**. För att detta skall vara möjligt, fordras, att läsa **st** som **sn**, hvilken afart af **n**-runan förekommer L. 925 (B. 718. D. 8:vo 49: nr 83 här ofvan). Vi finge da ett nytt verspar:

ræispi **stalir** *faðir* B 2 v?
at sun dauðan C 1

Med denna uppfattning af vissa af inskriftens **t** och antagande af att **i** uti **stalir** är svarabhaktivokal, vinnes en tolkning som synes mig vara den naturligaste, ehuru jag ingalunda vågar tro den vara riktig, nämligen:

stæinn stan(d)r 2-stafvig vers
en Øystæinn(?) ræisti. C 1, vs
snell(i)r faðiʀ 3-(2-)stafvig vers
at sun dauðan C 1

Öfversättning: Stenen står, men Øystæinn reste den, en klok fader efter sin döde son.

Prof. Bugge yttrar till denna inskrift:

»*Skresta*. Jfr Steph. III, 355.

stalir, udtalt *Stáliʀ* eller *Stéliʀ*, synes mig Sideform til Navnet *Stáli*.

Jeg ordner Verslinjerne saaledes:

Stæinn stan(d)r at Hástæin,
ræispi Stáliʀ.

Ordene *faðiʀ at sun dauðan* danne her efter min Mening ikke Vers, uagtet de i andre Indskrifter vel kunne have forekommet som Del af Vers.

166) **Ockelbo socken, Gestrikland.** L. 1060. Stephens *Some Runic Stones in Northern Sweden from the papers of the late Prof. D:r Carl Säve* S. 29 ff. Kempff, *Bild- och Runstenen i Ockelbo*. Gefle 1887.

Kempff mener, at Indskriften paa denne ved sine Billeder mærkelige Sten bör læses saaledes:

blesa · lit × raisa · stain · kumbl × þesa · faikrn × eftir × sun × sin suart × aufþa × friþelfr × uar × muþir × ons × siionum × kan : inuart : þisa × bhum : arn : iomuansun : miek

Den förste Del af Indskriften til og med **ons** frembyder ingen Vanskelighed, med Undtagelse af 7de Ord. Gestrin har læst dette **faikri**, Kempff (S. XI f. S. 16) snarere **faikrn** end **faikro**. Dette er hidtil ikke tilfredsstillende tolket, uagtet Kempff vistnok har Ret i deri at söge et adjectivisk Epithet til **stain-kumbl**. Jeg kan heller ikke forklare det. Vistnok kunde **faikri** efter Formen være = isl. *fegri*, men Comparativ giver her ikke passende Betydning. Isl. *fogru* vilde her passe efter sin Betydning, men stemmer ikke overens med de af Gestrin og Kempff læste Træk. Tör man tænke paa **faikrþ** d. e. *fægrð*, Præt. Pcp. af *fægra*, Acc. pl. neutr.?

Den nævnte Del af Indskriften gjengiver jeg phonetisk saaledes: *Blesa lét ræisa stæinkumbl þessa (fægrð?) eftir sun sinn Svartaufða. Fríðelfr var móðir ans.*

»Blesa lod reise dette (fagre?) Stenmindesmærke efter sin Sön Svarthovde. Fridelv var hans Moder.»

Fríðelfr eller *Friðelfr?*

Slutningen af Indskriften fra **siionum** af er meget vanskelig. Kempffs og Rydbergs Tolkninger synes mig umulig at kunne være rigtige. Uden at indlade mig paa en Gjendrivelse af disse skal jeg fremsætte mine egne Formodninger. I Slutningen er **kan**, **þisa**, **sun** bekjendte

Ord. Derimod synes f. Ex. **bhum** umulig at kunne være et rigtigt Ord eller Ordled, thi intet Ord kan begynde med **bh**. Dette **bhum** synes at godtgjöre, at vi her har et af de mange Exempler paa tilsigtet Runeomflytning, der skal gjöre Indskriftens Forstaaelse vanskelig. I **siionum kan inuart þisa** synes hveranden Runegruppe at være skreven ligetil: **kan** »forstaar» og **þisa** (denne eller disse), medens förste og tredje Runegruppe först blive forstaaelige, naar man har fört de omflyttede Runer tilbage til sin rette Orden. Dette gjælder ogsaa **bhum** og **iomuan**. Saa langt er jeg overbevist om at være paa ret Vei. Hvad jeg videre i det fölgende fremsætter, skal kun gjælde som usikre Formodninger.

I **siionum** antyder allerede **ii**, at Ordet ikke er skrevet ligetil. Man maa i denne Runegruppe söge en Mening, som passer til **kan** »forstaar». Jeg formoder, at **siionum** er omsat for **iu mon is**. **iu** = isl. *hjó* (hug), her som saa ofte i svenske Indskrifter uden *h*. **mon** Nomin. »Mand»; udtalt *mann* som **ons** *ąns*. I **kan** er derimod Vokalens Udtale gjennem Næsen ikke betegnet. En Nominativform *mann* er regelret opstaaet af *mannr* som *menn* af *mennr*; *maðr* er vel en Analogidannelse. Formen *mann* i Nomin. eller *mannr* forekommer oftere hos norröne Skalde. **is**, udtalt *es* (som». **iu mon is kan** »den Mand, som forstaar det, hug». Jfr Nr 126 *Gairlaifr (risti) sumar (rúnar), an garla kann*.

Objectet til **iu** (hug) maa söges i det fölgende. **þisa** er attributivisk föiet til dette Object, som efter min Formodning ved Lönskrift er udtrykt i **inuart** eller, som Gestrin har læst, **inuarl**. Heri söger jeg ialfald en Form af **run**, men forövrigt kan jeg ikke sikkert tolke Runegruppen. Hvis **inuarl** var rigtig læst, kunde man formode Omsætning for **ialrun** d. e. Rune huggen i en Sten, jfr **iall** eller **ial** L. 107 b) (= D. 168). L. 675 har jeg formodet **ial**, se *ATS* X: 1, S. 129.

I Ordene

(h)jó mann es kann E 1
(h)ell-rún(?) þessa A 2 1

söger jeg et Par Verslinjer.

Herefter fölger Navnet paa »den Mand som forstaar (at hugge Runer)». I **bhum : arn : i(omuansun :)** finder jeg ved Omsætning **humbiarn**, det samme Navn som *Holmbjǫrn*. Förste Led er skrevet ligedan i **humbiurn** L. 231. I svenske Diplomer forekommer *Humfrid, Humgerus, Hungerus*. Jfr f. Ex. *Homstæin Dipl. Norv.* I, Nr 162. At *l* i denne Lydstilling kunde falde bort i Gestriklands Dialekt, stöttes ved **küþefi** L. 1054 for *Guðelfi*. Andet Led skrives i Svenske Indskrifter ofte **biarn**.

Vi beholde altsaa tilbage **omuansun**, og i **omuan** eller **omuans** maa söges Faderens Navn i Genetiv. Men dette Navn kan jeg ikke tolke. Paa **omuna** = isl. *Ámunda* tör jeg ikke tænke baade paa Grund af **o** og af **n** (d. e. **nn**) for **nd**. Mon **iuansun** (**i** læst to Gange), saa at **om** hörer til det fölgende?

Indskriftens sidste Ord kan ikke tolkes, förend det er sikrere læst. Kempff har snarest troet at se **miek**, men kun tredje Rune er nogenlunde sikker. Sammenhængen giver heller ikke en sikker Veiledning til at bestemme Ordets betydning. Det kan f. Ex. indeholde en Angivelse af Runeristerens Hjem.

Jeg griber Anledningen til at föie nogle Exempler paa Runeomflytning til de, som jeg för har anfört.

Indskrift fra Lexbergs Kirkegaard Vestergötland, mig meddelt af Adjunkt Torin i Skara : × **kunur : aristi : setn : þina : iftr** × **oalib** (Kvisten paa **l** kan ikke sees) · **naka** × **faþur : þrkils** × Her er **aristi setn** omsat for **raisti sten** og **oalib** for **olaib**. Jfr det för anförte **sitn** hos Dybeck *Närikes Runstenar* Nr 11. Det S. 56 omtalte

arisa forstaaes herefter bedst som graphisk Omsætning **raisa**. **isn** L. 364 (D. St. 4) for **sin**. **kusþ** L. 415 (D. St. 75) for **kuþs**. **a : iuls** Sparlösa i Vestergötland (fra omkring 900) for **au : ils** d. e. *Øyils*. **isunʀ** L. 1245 for **sunіʀ**. **sunl** Steph. 3, 279 d. e. **sual** for **saul**. **sinalʀ** D. 8:vo Nr 56 for **snialʀ**. **ihar** Dybeck, *Runa*, fol. 4de H. 1871 S. 59 Nr 15 for **hiar**. **biruti** paa Skjærn-Stenen for **briuti**. **ahkua** L. 652 og L. 658 (begge Indskrifter sandsynlig indhuggede af samme Mand) for **hakua**. **ihlbi** L. 61, L. 485 og i den sandsynlig uægte Indskrift L. 489 for **hilbi**. **tsin**, **tsain** og lignende Former oftere for »Sten». **turknaþi** L. 1406 for **truknaþi**. **burþur** Kolind (Danmark).

At Runeomflytningen paa et og andet af disse Steder kan grunde sig paa Feilhuggning og ikke er tilsigtet, vil jeg ei benegte. Men hvor flere Ord i samme Indskrift indeholde Runeomflytninger, hvor samme Omflytning i samme Ord ofte vender tilbage i forskjellige Indskrifter og hvor Runeomflytningen i et Ord ikke blot omfatter to sammenstaaende Runer, der maa den være tilsigtet. Enkelte Exempler er allerede nævnte af Liljegren, *Runlära*. 78.

---

167) **Åsaka kyrkogård, Åsaka socken, Barne härad, Vestergötland.** Meddelt af Adjunct Karl Torin. Bestemt til Optagelse i *Vestergötlands runskrifter*, 3:dje samlingen, Nr 9.

× **urþi** × **uk** × **þurun** **þana** × **risþu** · **stin** × **efti** × **ara** × **alkuþan** · **trik**

Stenen har Kors og Billedet af en Mand.

I phonetisk Gjengivelse og ordnet i Vers:

Orði ok **Þ***órunn*	A 3
Þ*anna réspu*	A 1
stén efti Ára	A 3
allgóðan dreng.	E 1

»Orde og Thorunn reiste denne Sten efter Are, den fortræffelige Mand.»

urþi jfr oldtydske Navne *Wordolf*, *Wortwin* og lign.

efti i Verset vel udtalt som *eft*.

alkuþan = *allgóðan* (meget god), ikke = *algóðan* »i et og alt god».

Til Slutning nævner jeg, at jeg paa en kristelig Ligsten fra Skärfvum i Vestergötland, af hvis utydelige Indskrift Adjunct Torin sendte mig Aftryk och Tegning, har læst fire allitterende Verspar.

Kap. III.

Runversernas metrik.

A. Versen.

§ 6. Uti kap. I § 3, s. 12 f., redogöres för hvilka olika typer af verser, Sievers urskiljer i Eddadikternas fornyrðislag; uti § 2, s. 6 f., är en öfversigt lemnad af den fornengelska allitterationspoesiens verstyper och vid behandlingen af de metriska runinskrifterna i kap. II har jag genom vidfogade beteckningar antydt, hvilken verstyp jag i hvarje fall ansett föreligga. De af prof. Bugge behandlade inskrifterna äro ock försedda med dylik beteckning af verstyperna. Här skall jag nu sammanföra de i olika inskrifter spridda verserna af samma typ, blott uteslutande några af de allt för osäkra tolkningarna. De inskrifter, om hvilka det är tvifvelaktigt huruvida de äro prosa eller vers, äro ock i allmänhet uteslutna. Så L. 650, 242. Verserna med rim i L. 1953 [nr 130], 1631 [nr 131], 1686 [nr 133] äro äfvenledes uteslutna från den följande framställningen. Elision af slutljudande obetonad

vokal framför begynnelsevokalen i följande ord förekommer ofta enligt Sievers, men ingalunda öfverallt, der dylik hiatus förefinnes (*Proben* s. 9). I det följande har jag derför uppfört verser, der elision vore möjlig, under de kategorier de tillhöra utan elision, medgifvande en gång för alla, att de möjligen kunna vara att läsa med elision. — I typer, der höjningarna regelmässigt äro långa, förekomma stundom verser med kortstafvig höjning. Dessa verser äro det oaktadt upptagna under den typ de för öfrigt tillhöra och sammanförda i § 28. En flera gånger förekommande vers upptages i summorna så många gånger som den förekommer.

§ 7. Typen A 1: ⏊́ × | ⏊́ ×.

Denna typ är den vanligaste. Följande verser tillhöra densamma.

I. Jämna verser.

a) Enstafvig sänkning utan upptakt: *ránar þísi* L. 8; **þ***æira móðir* L. 8; *knarri stýra* L. 38; *ǫgg[u rú]naʀ* L. 81; *vǫrðr með Gauti* L. 312; *mæiʀi verða* L. 378, 449; *slík um merki* L. 448; *æftiʀ garðu* L. 449; *kas at hværfðu* (?) L. 450; *giatit láta* L. 450; *bræið æft góðan* L. 485; *bætra verða* L. 485; *mærki þessi* L. 640; *arfa sínum* L. 729; *góðiʀ drængaʀ* L. 745; *gærva mærki* L. 749; *Æika alla* L. 773; *alliʀ gátu* L. 773; *afi kunu* L. 793; *bæstra manna* L. 802; *austr í Garðum* L. 803, D. II, 116; *stan[d]r at Frosta* L. 805; *stæina ræistu* L. 851; *brautu násta* L. 851; *seinna giarði* L. 852; **þ***iagnaʀ góðiʀ* L. 851; *vaʀit længi* L. 860; *falla orði* L. 864; *stan[d]r at* **übi** L. 868; *vakti karla* L. 868; *stæinn at góðan* L. 869; *gulli skifti* L. 874, 883; *stæinaʀ þæiʀse* L. 886; *arði barði* L. 902; *vestr með* **kuti** L. 925; *ærni gáfu* L. 927; *bróðiʀ hennaʀ* L. 928; *ræisti Gylla* L. 947; *bæstr í Kíli* L. 947; **fluþu kankiʀ** L. 952; *Ingvars ma[nna]* L. 957; *kunni allaʀ* L. 979; *rúni þessa* L. 1006; *bý er átti* L. 1006; *austr í Grikkum*

L. 1180 (2 gånger), 1254 (s. 232); *aldra miklu* L. 1266; *góða hafði* L. 1267; *Áli týndi* L. 1272; *getit verða*(?) L. 1277; *síðan gorva* L. 1342; *hiaggu rúnaʀ* L. 1342; *stæinn á biargi* L. 1441; *støðan rúnum* L. 1442; *gengu næstiʀ* L. 1442; *rúnaʀ þessi* L. 1571; *stæinn at mærkium* L. 1571; *Gyrðar arfa* L. 1576; *sat með skipum* L. 1590; *biðja kunnim*(?) L. 1591; *austr at* **Þikum** D. 8vo 1; *faður auk móður* D. 8vo 60; *upp í Grikkum* D. II, 19; *Þet vas fyrsta* D. II, 146; *ut*(?) *með Grikkum* D. II, 154 (s. 232); *and ok sálu* D. II, 251 [nr 18)]; *út í Grikkum* D. II, 251 [nr 18], D. 8vo 32 (s. 232); *sótti Karli* Grinda, nr 159; *Þænna réspu* Åsaka, nr 167. — Summa 74.

Grinda, nr 159 *gialdi skifti* bör möjligen uppföras här. Det är osäkert, om *rúnaʀ (rúna, rúni) þessaʀ (þessa, þæssi)* L. 265, 507, 713, 714, 736, 968, 1014 är menadt som vers eller ej, se s. 292—294. Hit hör ock *Þenna rétta* L. 897 enligt prof. Bugges uppdelning s. 186.

Anm. Prof. Bugge antager L. 1431, nr 123, möjligheten af en vers A 1 *vápn hafði* genom att *vápn* läses tvåstafvigt i strid med hvad eljes är regel för fornnordisk poesi. Versen är af mig med annan fördelning uppförd under typen C 1.

b) Enstafvig sänkning med upptakt: *með alla skipan* L. 509; *under Þæmma stene* L. 1632; *í Ingvars helfing* L. 1098 (s. 232). — Summa 3. — Versen *á Æstalandum* L. 551 för prof. Bugge hit. Måhända borde den uppföras nedan under III, som enstaka vers, jfr s. 28, 121.

c) Tvåstafvig sänkning af formen: ⏑ ×. *fiarri at* **kuli** L. 927; *standa at vitum* L. 947; *ráði sá kunni* D. 8vo 74. — Summa 3.

d) Tvåstafvig sänkning af formen: — ×. Andra höjningen kortstafvig: *hǫgginn á sykum* L. 629; *stæinn miðli bya* L. 692[1]. — Summa 2.

e) Trestafvig sänkning: *vildu æigi halda* L. 952; *Þessaʀ er uf fáði* L. 1280. — Summa 2.

---

[1] Denna vers torde rättare uppföras under typen E 1.

Enstående är *dóttiʀ konungi eʀ* L. 1346. Versens tolkning är osäker.

Upplösning finnes i verserna: *faður auk móður* D. 8vo 60; *dóttiʀ konungi eʀ* L. 1346. — Summa 2.

Summa jämna verser af typen A 1: 85.

II. Udda verser.

a) Enstafvig sänkning utan upptakt: *rúnaʀ réttaʀ* L. 93; *ráððu rúnaʀ* L. 333; *mykið mærki* L. 391; *rúnar rísta* L. 397; *sniallíʀ swæinaʀ* L. 449; *[h]aug enn mikla* L. 450; *mærki mykit* L. 483; *swæinaʀ gærðu* L. 485; *út í Grikkum* L. 729; *æinn eʀ átti* L. 773; *rúnum hófan* L. 773; *skæiðaʀ vísi* L. 865; **übis** *arfa* L. 869; **külu** *bróður* L. 869; *syniʀ giarðu* L. 882; *dýrum knarri* L. 944; *burg um brutna* L. 979; *Bæli hinn rauði* L. 999; *æigi bætri* L. 1006; *fiall á* **furi** L. 1180; *mild[an] sinna* L. 1266(?); *Hialmʀ auk Hialli* L. 1342; *sattu drængaʀ* L. 1442; *stæin á biargi* L. 1442; *Ró — — — — rísti* L. 1571; *fáði faðiʀ* L. 2028; *stilliʀ flutna* L. 2028; *váru alliʀ* D. 8vo 40; *fiúriʀ gærðu* D. 8vo 45; *mildan orða* D. 8vo 45; *æftiʀ giarðu* D. 8vo 60; *rúni þessa* D. 8vo 74. Möjligen ock **fulhfila** L. 729.

Summa med enstafvig sänkning utan upptakt 32.

b) Enstafvig sänkning med upptakt: *þæiʀ byggu báðiʀ* L. 503; *þæiʀ urðu dauðiʀ* L. 1401[1]; *Oláf ok Óttar* L. 1577[1]. — Summa 3.

c) Tvåstafvig sänkning af formen ⏑ ×: *stæin hafiʀ réttan* L. 999; *verði at* **rata** L. 1421[2]; *Gunna þann góða* L. 1576; *skialdi ub fatlaðʀ* L. 2028; *mærki it mikla* D. 8vo 3[3]; *Auða auk Inga* D. 8vo 57; *ví[ða ón]æisiʀ* Gårdstånga nr 163. — Summa 7.

d) Tvåstafvig sänkning af formen — ×: *munu æigi mærki* L. 378, 449. — Summa 2.

Upplösning äger rum uti: *Bæli hinn rauði* L. 999 och *munu æigi mærki* L. 378, 449.

Antalet af de udda verserna af typen A 1 utgör 44.

[1] Möjligen prosa. [2] Sannolikt prosa. [3] *mærkit mikla* (Bugge).

III. Enstaka verser.

Under denna öfverskrift uppföras verser, som stå på udda plats, men ej hafva någon med dem allittererande jämn vers efter sig, utan allitterera med föregående jämna vers. Det kan altså vara tvifvelaktigt, om de skola dela de udda eller de jämna versernas natur. *þan móðiʀ gærði* L. 378; *á Æistalandum* L. 551 (om denna vers se s. 28 not., jämförd med s. 121. Jag har förut uppfört den under jämna versernas typ A 1, s. 370); *gærva létu* L. 745. — Summa 3.

Hela antalet verser af typen A 1 utgör 132.

§ 8. Typen A 2 l: ⏊́ ×̀ | ⏊́ ×.

I. Jämna verser.

a) Enstafvig sänkning utan upptakt: *Vígulfs arfaʀ* L. 51; *stændr nær [braut]u* L. 81 (Prof. Bugge anmärker, att utfyllningen [**braut**]**u** ej synes passa till spåren i afskriften); *Sigviðr rúna* L. 214; *slǿgjastr manna* L. 292; *rétt lét rísta* L. 333; *stæinn nær brautu* L. 749; *bróðr vá æigi* L. 938; *frǿkn drængs Ásmundr* L. 1180; *værðing drænga* L. 1346; *lan[d]mændr góða* L. 1577. — Summa 10.

b) Enstafvig sänkning med upptakt: *auk sun sinn Hæfni* D. 8vo 41; *auk* **irintis þ***riðia* D. 8vo 57. — Summa 2.

c) Tvåstafvig sänkning: *at sinn faður Stærkar* L. 476; *rúnar á þessi* L. 697; *at sinn faður sniallan* L. 882; *sinn faður Víkar* L. 1301. — Summa 4.

d) Trestafvig sänkning: **þ***ann es hana átti* L. 1420.

Jämna verser af typen A 2 l äro till antalet 17.

II. Udda verser.

a) Enstafvig sänkning utan upptakt: *Gæirmundr fiarði* L. 8; *Sigbiarn satti* L. 545; *Kó lét ræisa* L. 640; *Ǫrtr lǽt rétta* L. 773; *Assurr ǿfndi* L. 935; *stæin hiǫgg Æsbern* L. 947; *góðr karl Gulli* L. 1180; *selfr [h]iogg Au[ð]ríkʀ* D. 8vo 74; *enn þæiʀ andriʀ* D. II, 251 [nr 18]; *vitring þá sé* Runa fol. I, 5 [nr 156]. — Summa 10.

b) Enstafvig sänkning med upptakt: *þorsteinn lét reisa* D. 8vo 41 (möjligen trestafvig vers); *í hyrhús inni* L. 802 (tolkningen högst osäker). — Summa 2.

c) Tvåstafvig sänkning af formen ⏑ ×: *sem hana fórði* L. 12. — Summa 1.

Antalet udda verser af typen A 2 l utgör 13.

Hela antalet verser af typen A 2 l utgör 30.

§ 9. Typen A 2 k: ⏊ ×̀ | ⏊̆ ×.

I. Jämna verser.

Sänkningen enstafvig utan upptakt: *Assurr priði* L. 8; *gat fæmm syni* L. 1180; *Halfdan drepinn* L. 1180; *Vikings synir* D. 8vo 40; *ungr drængr farinn* D. 8vo 41. — Summa 5.

II. Udda verser.

Ænglan[d]s fara L. 793; *aftr stái Varin* L. 1280; *Gairlaifr sumar* L. 1571; *piúðulfr Boi* D. 8vo 39; *Øyulfr hafir* D. II, 146; *prý giald takat* D. II, 146. — Summa 6.

III. Enstaka vers. *auk mildastr matar* L. 1427.

Antalet verser af typen A 2 k utgör 12.

Förkortning af andra höjningen på grund af omedelbart föregående bitonig stafvelse utgör den väsentliga egendomligheten för verstypen A 2 k. Denna egendomlighet förefinnes ock i följande udda verser, som föras till typ A 3, emedan de tillika hafva allitterationen blott på andra höjningen: *sitir nú garur* L. 2028; *Biari (h)iau vei* L. 2028. Osäkert är, om versen *Tólir bryti* L. 333 kan så förklaras. Om *Tólir* ej äger en sådan etymologi, att därigenom en biton på *-ir* motiveras, hör versen till dem, som mot hufvudregeln hafva kort höjning, se § 28, II.

§ 10. Verstyperna A 2 b: ⏊ × | ⏊ ×̀.

I. Jämna verser.

a) Enstafvig sänkning: *arfar Fastulfs* L. 81; *allan Tæbý* L. 403, 645; *bóndi Hulmsteinn* L. 629; *æftir þorbiærn* L. 897 (*stændr æftir þorbiærn* A 2 b. 2 s enligt prof. Bugge). — Summa 5.

b) Tvåstafvig sänkning af formen ⏑ ×: *Áki auk Hákun* L. 1277.

Antalet jämna verser af typen A 2 b utgör 6.

II. Udda verser.

Utan upptakt: *Øyulf o[frl]ið* L. 935.

Med upptakt: *þæir byggu í Runnbý* L. 398.

Hela antalet verser af typen A 2 b utgör 8.

§ 11. Verstypen A 3 = A-typ med allitteration blott i senare takten.

I. Jämna verser.

a) Enstafvig sänkning utan upptakt: *stæin øft Qssur* L. 773; *auk í liði* L. 802 (Prof. Bugge afdelar versen på annat sätt); *æftir bróður* L. 859; *hoggum barða* L. 979 (Prof. Bugge tolkar: *í auk um barða* se s. 218); *øftir bróður* L. 999; *harðr æi gæirþings* L. 1184; *namn ór klaski* L. 1975. — Summa 7. — Möjligen höra hit: *Tæbý allan* L. 445, 660 (s. 90), *þæira andi* L. 93 (s. 32); *þegit með aldum* L. 1346.

b) Enstafvig sänkning med upptakt: *fyrir [h]arðum manni* L. 391. Högst osäker är: *sem sótti Æifors* L. 220.

Jämna verser af typen A 3 äro till antalet 8.

II. Udda verser.

Enstafvig sänkning utan upptakt: *Svæinn lét rista* L. 8; *[þór]ðr hét annarr* L. 8; *þæisi váru* L. 51; *gærði sun hans* L. 214; *sá hét Áki* L. 220 (möjligen prosa); *Kiúlinn rístir* L. 242; *Tólir bryti* L. 333; *ræistu stæina* L. 450; *ræistu mærki* L. 476; *hé mun liggia* L. 485; *[h]ann fórs úti* L. 509 (Typ. C 1?); *en var bæsti* L. 629; *hiær man standa* L. 692; *sun sinn's átti* L. 731; *hér man standa* L. 749; *áðan fulksgrimmr* L. 864; *bað með rúnum* L. 947; *þý lét fiǫr sitt* L. 952; *færð, hann karsar* L. 979; *varð á holmi* L. 1180; *hann var manna* L. 1267, 1272; *sár fló æigi* L. 1431, 1442; *nú skal standa* L. 1441; *hier mun standa* L. 1571; *réttr(?) á biergi* L. 1571; *sitir nú garur* L. 2028; *Biari*

(h)iau vei L. 2028 (läsningen af denna vers osäker); *hiuggu rúnir* D. 8vo 37; *var til Ænglan[d]s* D. 8vo 41; *varð pá hæima* D. 8:vo 41; **akuaʀt** *Hástæinn* D. 8vo 55; *æftir Frøystæinn* D. 8vo 55; *vas hann manna* W. 162; *s[v]iku í faru* Tjängvide nr 162 (Prof. Bugge: *Sigvi í far dó* C 2); *Skæggi fáði* Gursten nr 164. — Summa 37.

Möjligen ock: *pá hinn helgi* L. 1590, som dock snarare är prosa, samt *ræispi* **stalir** Skresta.

b) Tvåstafvig sänkning af formen ⏑ ×: *svá hæfir Ása* L. 1342; *ræispu þæir swæinar* L. 1277; *þansi at Farulf* D. 8vo 39; *Orði ok Þórunn* Åsaka nr 167. — Summa 4.

c) Tvåstafvig sänkning af formen — ×: *of [h]ann í gráti* L. 450; *Jufurr styrði knarri* L. 220; *var hann í Grikkum* L. 874 (denna vers kan dock förklaras genom antagande af upplösning i första höjningen); *Kári varð at Dundi* L. 1180 (Prof. Bugge: *Kári varð-at úti*); *Róstæinn auk Æilifr* L. 1277; *stén efti Ara* Åsaka nr 267. — Summa 6.

Antalet udda verser af typen A 3 utgör alltså 47.

III. Enstaka vers: *ráði sár kunni* L. 947.

Hela antalet verser af typen A 3 utgör 56.

Upplösning af höjning förekommer i verserna: *þegit með aldum* L. 1346, jämn vers, och *sitir nú garur* L. 2028; *Biari hiau vei* L. 2028; *s[v]iku í faru* nr 162 samt möjligen *var hann í Grikkum* L. 874. Osäkert är, om *Lifsténn risti* L. 1014; *Tiðkumi risti* L. 714, 736, 713; *Véseti risti* L. 507; *ᛌski risti* L. 968 (s. 293) äro prosa eller vers.

Samtliga verser af typen A äro till antalet 238.

§ 12. Verstypen B: × ⏊ × ⏊.

I. Jämna verser. Sänkningarna äro enstafviga.

a) Utan upplösning: *þæim ráða skal* L. 93; *lét Ragnvaldr hiar* L. 397; *í Báristam* L. 503; *sem's úti fórs* L. 220 (osäker tolkning, möjligen prosa); *í Ingvars lið* L. 731; *þæim ráða kann* L. 773; *at Þóru var* L. 868; *um Dómisnæs* L. 944; *þann's standa má* L. 999; *þan Óðindís* L. 1006;

er qggu bóndr L. 1280: *þý ráða kann* L. 1307 (Doc. Söderberg: *þú ráða kann*); *as œigi mun* L. 1342; *ar merke kunn* L. 1571; *ar garla kann* L. 1571; *á ríkan stræng* D. 8vo 37 (Stephens tolkning); *at harmi dauðr* D. 8vo 41; *þá Holmstæinn bróðr* D. 8vo 55; *Vífriðar sun* Gursten nr 164. — Summa 19.

b) Med upplösning: *aft fæigian sunu* L. 2028.

Antalet jämna verser af typen B är 20.

II. Udda verser.

a) Enstafvig sänkning: *es kunni val* L. 38; *bað standa hiá* L. 494; *auk Gillaug réð* L. 749; *í landi auk* L. 802 (denna vers kunde ock fattas som trestafvig); [*ska*]*l standa stæi*[*nn*] L. 846; *lét Ingigæirr* L. 852; *er þann í veg* L. 904; *en Brúni hiogg* L. 928; [*hann man*]*na bæst* L. 960; *Brandr rétt í (h)iagg* L. 130 (Doc. Söderberg: *Brandr rítti iak*); *auk byggvi hann* L. 1571; *þæir sættu stæin* D. 8vo 60; *auk Fulku hiar* D. 8vo 60. — Summa 13.

Möjligen ock: *en Fastþegn ræist* L. 265 och *hann átti æinn* L. 445, som dock kanske är prosa.

b) Tvåstafvig ingångssänkning af formen ◡ ×: *en er œinni œ* L. 773.

c) Tvåstafvig sänkning af formen — ×: *hann vas bóndi bæstr* L. 357; *hann var bóndi góðr* L. 1184. Möjligen *ræisþi* stalir *faðir* Skresta nr 165. — Summa 2.

d) Trestafvig ingångssänkning: *má æigi brautar kuml* L. 485; *es átti œinn sér skip* L. 731; *en vas und hifni bæstr* L. 870. Denna vers följer på annan 5-stafvig vers: *hersi hugsniallan* D. 1, utv., hvarför kanske *málaháttr* är afsedd. — Summa 3.

Antalet udda verser af typen B utgör 19.

Hela antalet verser af typen B. är 39.

§ 13. Verstypen C 1: × ◡́ | ◡́ ×.

I. Jämna verser.

a) Enstafvig ingångssänkning: *auk Gi*[*sl femti*] L. 8;

til Sigtúnum L. 12; *á Gutlandi* L. 325; *auk í marki* L. 333; *auk bó áttu* L. 398; *at iartegnum* L. 450; *at mann mǽtan* L. 476; *ór Langgarni* L. 675; *í Holmgarði* L. 865; *auk Þórunnaʀ* L. 869; *at sinn boróður* L. 897; *í Særklandi* L. 927; *á Særklandi* L. 959; *á Ænglandi* L. 1262; *í víkingu* L. 1351; Gårdstånga; *á Sripiúðu* L. 1418 (möjligen prosa); *hvá's upp briúti* L. 1421 (sannolikt prosa); *í bý sunnarst* L. 1571; *hinn Þormóði* L. 2028; *at mann* uaurn D. 8vo 3 (Prof. Bugge: *man æi vera* A 2 k); *á miðgarði* D. 8vo 55; *á Ænglandi* D. II, 146; *á Vinøyju* Runa fol. I, 92, nr 157; *í Lundúnum* Stephens II, 820; *at sun dauðan* Skresta. — Summa 26.

b) Tvåstafvig ingångsänkning: *rétti stæin þensa* L. 220(?); *æftiʀ mann góðan* L. 483; *með [h]ann vápn [h]afði* L. 1431; *æftiʀ sinn bróður* L. 1442. — Summa 4. — Versen *ræisa stæin þenna* D. 8vo 41 hör hit, ifall densamma ej bör fattas som 3-stafvig vers: *stæin þenna*.

Antalet jämna verser af typen C1 är 30.

II. Udda verser.

a) Enstafvig ingångssänkning: *at sik selfan* L. 292; *baun hión æftiʀ* L. 333; *á Grikklandi* L. 397; *auk æinn átti* L. 403, 645, 660; *ok Gýríði* L. 450; *á Líflandi* L. 702, jfr § 26; *auk austr stýrði* L. 731; *at bróðr sína* L. 851; *þæiʀ bró giarva* L. 859; *hann víst árla* L. 868 (Prof. Bugge: *hann vestarla*); *liggʀ vestarla* L. 884; *hann austarla* L. 902; *auk austarla* L. 927; *þæiʀ við vígvall* L. 952; [*dó*] *sunnarla* L. 959; *sáʀ vestarla* L. 979; *kumbr hífráa* L. 1006; *þæir Gorms Tóka* L. 1442; *auk sunnarla* L. 1590. — Summa 21.

b) Tvåstafvig ingångssänkning: [*æftiʀ*] *sun sniallan* L. 192; *kvam [h]ann Grikkhafniʀ* L. 220; *sáʀ vaʀ víkinga* L. 312; *þá þæiʀ giald tóku* L. 325; *dou austarla* L. 860; *ok á Langbarða* L. 902; *dóu sunnarla* L. 927; *hann vaʀ bóanda* L. 947; *gø[r]ðu kuml snelliʀ* L. 992; *eʀ á Ænglandi* L. 1272; *þý mun gó[ðs minni]* L. 1277(?); *æigi ǿtt argum*

L. 1346: [*æftiʀ*] *sik sialfan* D. 8vo 41; *en þæiʀ liggia* Stephens II, 820, nr 160. — Summa 14.

Antalet udda verser af typen C 1 är 35.

Hela antalet verser af typen C 1 utgör 65.

§ 14. Verstypen C 2: × ⏑́ × | –́ ×.

I. Jämna verser.

Ingångsänkningen är enstafvig: *í liði Frøygæirs* L. 324, 702; *uʀ staði føra* L. 675; *sum Bæli risti* L. 692; *í liði úti* L. 802 (denna vers är förut uppförd som A 3 i § 11); *í Vala ráði*(?) L. 884; [*at A*]*nund ræisa* L. 886; *um vaʀit hafði* L. 979; *til Hasumýra* L. 1006; [*auk*] *mataʀ góðan* L. 1266; *ftiʀ Kala dauðan* L. 1277; *ok stafiʀ rúna* L. 1277; *í himinríki* L. 1410; *á guta sínum* L. 2028; *at faður góðan* D. 8vo 45; *auk mataʀ góðan* D. 8vo 45; *auk staka marga* D. 8vo 55; *þet viti æftiʀ* nr 156. — Summa 18.

II. Udda vers: *at syni sína* L. 852, 883.

III. Enstaka vers: *aftir sunu sína* L. 220. Möjligen prosa.

Verserna af typen C 2 äro till antalet 20.

§ 15. Verstypen C 3: × –́ | ⏑́ ×.

I. Jämna verser.

a) Enstafvig ingångssänkning: *eʀ Gás sviku* L. 228; *at sinn faður* L. 449, 485; *með aldr lifir* L. 485; [*með*] *ald li*[*fiʀ*] L. 494; *með Ingvari* L. 551, 860, 913, D. 8vo 46, 82; *auk máls risinn* L. 683 (osäker tolkning); *þáʀ rýnn sei* L. 692; *í austrvegi* L. 851, 864; *með skipara* L. 865; *í staf*[*n*] *skipi* L. 884; *harmdauð mykinn* L. 914 (Prof. Bugge antager, att denna vers uttalats –́ –̀ | ⏑́ ×, att den hemtats ur en äldre inskrift, hvarest *h*- i *harmdauð* allittererade med *h*- i annan vers, att denna vers är det enda metriska i denna inskrift L. 914 och således det af mig som en vers uppfattade: *Hann druknaði í Bági* är prosa); *til Sæimgala* L. 944; *auk dauðr Búi* L. 1180; *ok ómunastr* L. 1267; *at Uppsalum* L. 1431, 1442; *en bró*

fyrir L. 1571; *at Ulfshala* L. 1590; *at Dómara* D. 8vo 45; *í Jórsalir* D. II, 19 (möjligen prosa). — Summa 26.

b) Tvåstafvig ingångssänkning: *meðan menn lifa* L. 398; *æftir sinn faður* L. 545, 1277; *afti sinn faður* D. 8vo 74. — Summa 4.

Antalet jämna verser af typen C 3 utgör 30.

II. Udda verser.

a) Enstafvig ingångssänkning: [*æft femm syni*] L. 8; *þann Ulfs synir* L. 449; *með hugrari* L. 551; *þeir ændaðus* L. 851; *á þingstaði* L. 868; *er ændaðis* L. 1180; *er ændaðisk* L. 1254; *sár ændaðis* L. 1262, D. II, 154; *í orðlofi* L. 1266; *var intr matar* L. 1267 (osäker tolkning); *með stœinn lifir* L. 1277; *í vestrvegum* L. 1351; *en vá með hann* L. 1431 (Prof. Bugge afdelar versen på detta sätt, hvilket mahända är riktigt; den följande versen: *vápn hafði* blifver då 3-stafvig; jfr § 7 anm. Eljes måste man fatta *en vá* som 2-stafvig vers, och *með hann vápn hafði* som C 1); [*h*]*ann andaðis* D. 8vo 1; *hann ændaðis* D. 8vo 32, 82; *fór austr heðan* D. 8vo 46; *auk andaðis* D. II, 19; *auk aflaði* D. II, 116; [*h*]*ann ændaðis* D. II. 251 [nr 18]. — Summa 21.

b) Tvåstafvig ingångssänkning: *fyrir and* [*fø*]*ðurs* L. 81; *nú es sál sagat* L. 207; *hón vill austr fara* L. 329; *hann var mildr matar* L. 683; *auk hann ændaðis* L. 1590. — Summa 5.

c) Trestafvig ingångssänkning: *es stýrði austr skipi* L. 551; *es sótti Jórsalir* D. II, 19 (D. 8vo 95). Möjligen prosa.

Antalet udda verser af typen C 3 utgör 28.

Summan af de till typ C 3 hörande verserna är alltså 58.

Hela antalet verser af typen C utgör 143.

§ 16. Verstypen D 1: ⏊ | ⏊ ⏑ ×.

I. Jämna verser. *synir Holmlaugar* L. 992; *mestr*

óníðingr L. 1267, 1272, W. 162; *skati méringa* L. 2028. — Summa 5.

II. Udda verser. *synir allgóðir* L. 476; *sunu sinn b[æstan]* L. 1280; *þiagn allgóðan* L. 1420; *mænnr* **künasta** D. 8vo 55. — Summa 4.

Hela antalet verser af typen D 1 är 9.

§ 17. Verstypen D 2: ⏊ | ⏊ ⏑́ ×.

I. Jämna verser. *sinn æiniga* L. 378; [*stæin þingstað*]*i* L. 494; *fár aflaði* L. 729 (Prof. Bugge: *féar aflaði*); *synir þorkætils* D. 8vo 60. — Summa 4.

II. Udda verser. *bró* [*h*]*arðslagin* L. 485; *stæin allmykinn* L. 545; *stæin allmikinn* L. 675; *sun æinigi* L. 1301. — Summa 4.

Antalet verser af typen D. 2 är 8.

Prof. Bugge anmärker, att isl. *einga sunr* kunde tala för att hänföra *sinn æiniga* L. 378, *sun æinigi* L. 1301 till D 4, men att fsv. *enigh*, Rydqv. II, 518, talar för D. 2.

§ 18. Verstypen D 3: ⏊ | ⏑́ × ×.

I. Jämna verser. *í boð kunungi* L. 333 (osäker tolkning, men verstypen synes säker); *vas li(ð)sforungi* L. 397.

II. Udda vers. *li(ð)sforungi* L. 803.

Antalet verser af typen D 3 är således 3.

§ 19. Verstypen D 4: ⏊ | × × ×.

I. Jämna verser. *æi s*[*tanda bað*] L. 545; *sun æinka val* L. 913; *nemr inti ýr* L. 1571 (kunde ock uppfattas som B. Osäker tolkning och möjligen prosa); *víss rýnimaðr* L. 2028; *hall gærðu á* D. 8vo 45; *út drængila* D. 8vo 60; *þet's Tosti galt* D. II, 146. — Summa 7.

II. Udda verser. *stæin réttu þæir* L. 81; **tuir** *stýrimaðr* L. 220 (ej säkert vers); *Guð sriki þá* L. 228; *fullfængila* L. 729; *bróðr váru þæir* L. 802; *stóð drængila* L. 884; *stæin áfila* L. 897 (osäker tolkning, jfr Trestafviga verser); *kumbl kænniligt* L. 1277; *karmannum þet* L. 1571; *dýrð drængila* D. 8vo 45. — Summa 10.

Verserna af typen D 4 äro till antalet 17.

§ 20. Utvidgad D-typ: (×) ‖ ⏗ × ⏗ × ×.

I. Jämna verser.

a) Utan upptakt: *landi andaðis* L. 902; *matar í haimi var*(?) L. 960; *strandu Hraiðmarar* L. 2028; *byggi í Ulfsundum* D. II, 29; *Þ[á galt] þorkatill* D. II. 146; *dóttir konungi'r* L. 1346. — Summa 6.

b) Med upptakt: *auk út til Iórsala* L. 329; *er bóði í Hákunøy* L. 357. — Summa 2.

Jämna verser af utvidgad D-typ summa 8.

II. Udda verser.

a) utan upptakt: *Gisl auk Ingimundr* L. 745; *harsi hugsniallan* L. 870 (afses kanske att jämte den följande versen *en vas und hifni bestr* B utgöra del af en strof i málaháttr); *legði ormallar* L. 1571. — Summa 3.

b) Med upptakt: *hann fiall í orrostu* L. 803; *hann dró í orrustu* L. 864; *pair fóru drangila* L. 927. — Summa 3.

Af utvidgad D-typ finnas 6 udda verser.

Hela antalet verser af utvidgad D-typ är 14.

§ 21. Verstypen E 1: ⏗ × × ‖ ⏗.

I. Jämna verser.

a) Utan upptakt: *svá hia[l]pi Guð!* L. 207; *ai s[tąnda bað]* L. 545; *kuml aftir sun* L. 640; *stæinn miðli býa* L. 692 (förut upptagen under typ A 2 l, 2 s); *húskarla* uiu L. 802; *lan[d]manna bastr* L. 803; *Guð hialpin and* L. 869; *Kristinni á* L. 874; *sialfr ræisti stæin* L. 1301; *Þair ræispu stæin* D. 8vo 39; *Vindr, gunni fell* Tjängvide, nr 162 (Prof. Bugge: *verr, gunni fell*); *(h)ió mann es kann* L. 1060(?); *allgóðan drang* Asaka, nr 167. — Summa 13.

b) Med upptakt: *at aus[t]þingi hiogg* L. 935; *í Øysilu norr* D. II, 251 [nr. 18]. — Summa 2.

Jämna verser af typen E 1 äro till antalet 15.

II. Udda verser.

a) Utan upptakt: *Ásulfr auk Gairr* L. 81; *sagir inn er sá* L. 448; *mink nýtan drang* L. 640; *Vedraldi lét*

L. 675; *Styrlaugr auk* **hl-mbr** L. 851; *sum kván æft ver* L. 1342; **þ***rír liggia mænn* L. 1632; *landbornir mænn* D. 8vo 40; *sá gess dauðr æi* D. I. 104; *Guð hialpi æi* D. II, 251 [nr 18]. — Summa 10.

b) Med upptakt: *á Særklandi liggr* D. 8vo 46 (Prof. Bugge: *ą Serklandi* C 1, *liggr sunr Vindar* D 1).

De udda verserna af typen E 1 äro till antalet 11. Hela summan af de till typen E 1 hörande verserna utgör 26.

§ 22. Verstypen E 2: ´ × ×̀ | ´.

Förekomsten af denna verstyp är osäker. Att udda versen *Salvi auk* **simiþr** L. 897 hör hit, är temligen säkert. En annan vers som kan sättas i fråga att föras till denna typ är den jämna versen *æigi ná vestr* L. 935, hvars tolkning är osäker. Summa verser af typen E 2 = 2.

§ 23. Utvidgad E-typ.

I. Jämna verser.

a) Utvidgning genom inskjuten mellansänkning: ´ × ×̀ × | ´

aa) Utan upptakt: *annan ræisa stæin* L. 852; **þ***enna rétta stæin* L. 897; *létu rétta stæin* D. 8vo 40. — Summa 3.

bb) Med upptakt: *í slíku unnit kuml* L. 1571 (tolkningen osäker).

b) Utvidgning genom tillfogad slutsänkning: ´ × × | ´ ×. *snialla lét rétta* L. 883 (Prof. Bugge uppfattar denna vers som A 1, se s. 179); *Sí[g]rí[ð]r aftr alla* L. 1280.

Antalet jämna verser med utvidgad E-typ utgör 6.

II. Udda verser.

a) Utvidgning genom inskjuten mellansänkning: ´ × ×̀ × | ´. *væit iak þet var Svæinn* L. 925; *Sigmundar var [barn]* L. 1005; *ráðe sá er kann* L. 1975. — Summa 3.

b) Utvidgning genom tillskott af en slutsänkning: ´ ×̀ × | ´ ×.

aa) Utan upptakt: **þ***orkæll auk Styrbiarn* L. 851;

ændaðis Assurr L. 1180; *bóanda góðan* L. 938 (typ A 1, 2 s?); *Rand-Bælir risti* L. 1006 (möjligen ock L. 697, se s. 136); *þió[ð]stabir Ufsson* L. 1280; *Svæinn giarði æftir* L. 1301 (Typ A 1, 2 s?). — Summa 6. — Det kunde förefalla rättare att föra versen *ændaðis Assurr* till typen A 1, då Sievers till denna typ hänför sådana verser som *weardode hwîle, fundode wrecca, swigedon ealle*, *Beitr.* X, 227. Men då kännetecknet för typen E är den regelmässiga tillvaran af en naturlig biton på sänkningens första stafvelse (*Beitr.* X, 262) och då en sådan biton på penultima af pret. i första svaga konjugationen antagits för fsv. af Kock, *Sv. Akc.* I, s. 123, har jag trott mig bäst handla i öfverensstämmelse med Sievers grundsatser genom denna afvikelse från honom.

bb) Med upptakt: *vaʀ* **ulrifʀ** *i Grikkum* L. 883; *hann druknaði i Bági* L. 914 (Prof. Bugge anser denna vers för prosa).

Antalet udda verser af utvidgade typen E utgör 11. Hela antalet verser af utvidgad E-typ är 17.

§ 24. Trestafviga verser.

I. Jämna verser. *haima dó* L. 220; *æinn sér skip* 731 (denna vers är förut uppförd under typ B, § 12, II d); *þróttaʀ þegn* L. 885; *varð dauðr vestr* L. 904; *i liði austr* L. 1401 (möjligen prosa); *bámanna* L. 1427; *stæin þenna* D. 8vo 41; *faður sinn* D. 8vo 55; *magum gort stæin* D. 8vo 57 (osäker tolkning); *at Hástæin(?)* Skresta. — Summa 10.

II. Udda verser. *æftiʀ sun* L. 378; *ráði tængr* L. 692; *rúnum þæim* L. 692; *á landi* L. 802 (afdelas af prof. Bugge som 4-stafvig vers, typ B, § 12, II, a); *stæinn sáʀ si* L. 805; *stæin sársi* L. 868; *Kristr hialp and* L. 874; *þorstæinn lét* L. 897, sannolikt ock D. 8vo 41; *halla stændr* L. 897 (denna vers är förut uppförd under D. 4, enligt prof. Bugges uppfattning); *saʀ vaʀ austr* L. 913; *drængi sniallan* L. 913; *hann oft siglt* 944; *es hogg vi*

L. 1346; *sá varð dauðr* L. 1351; *hæilagr Kristr* L. 1410; *sun g - - - - s* L. 1418; *hann var bastr* L. 1427; *Sigmundr hafr* L. 1571; *betr þan vír* L. 1591; *ræið Þiauríkr* L. 2028; *þat um harmshygð* D. 8vo 45; *sættu stæin* D. 8vo 55; *hafa móðgu* D. 8vo 57; *bóndi góðr* D. II 29; *hann varð dauðr* Runa fol. I, 92; *aftr Odd smið* Gursten nr 164. — Summa 27.

III. Enstaka vers. *Þá galt Knútr* D. II, 146.

Antalet trestafviga verser utgör 38.

De trestafviga verserna utgöras i allmänhet af en tvåstafvig takt, följd af en enstafvig. Särskildt böra därför de verser framhållas, där takternas följd är omvänd, så att den enstafviga takten går före den tvåstafviga. Dessa verser äro: jämna verserna *búmanna* L. 1427, *stæin þenna* D. 8vo 41, och udda verserna *á landi* L. 802, *stæinn sár si* L. 805, *stæinn særsi* L. 868, *dræng sniallan* L. 913. *ræið Þiaurikr* L. 2028, *hafa móðgu* D. 8vo 57.

§ 25. Tvåstafviga verser.

Udda verser. *hann fiall* L. 865 (Prof. Bugge anser denna vers snarare vara prosa); *hiar stæn[d]r* L. 869; *en vá* L. 1431; *stæinn stan[d]r* Skresta?

Antalet 2-stafviga verser utgör 4.

§ 26. Sexstafviga verser.

I. Jämn vers. *uppi syni sinum* D. I, 104.

II. Udda verser. *lá hann úti fiarri* L. 324; *hæll skal at minnum manna* L. 398; [*hann liggr*] *sund*[*r*] *á Gutlandi* L. 629; *hann út fall á Líflandi* L. 702; möjligen ock: *bónda góðan matar* L. 743. — Summa 5.

III. Enstaka vers. **aÞken** *raistik rúnar* L. 38.

IV. Hela den metriska delen af inskriften utgöres af 6-stafvig vers i följande inskrifter: *ræistu minni sunar; mikið eftir Uddulf* L. 487; *Þorstæinn ok Þegn ok Sialfi; Þæim hét* **kila** *móðir* L. 511.

V. I inskriften på Grinda-stenen, nr 159, förekomma ock sexstafviga verser, om hvilkas anordning jfr s. 351 o. f. och § 35.

VI. Drottkvädestrofen på Karlevi-stenen L. 1323, nr 113, se s. 260 f.

§ 27. Öfversigt af versantalet i de olika verstyperna. I §§ 7—26 hafva de metriska runinskrifternas verser grupperats under de olika verstyper, som de tillhöra. I ett och annat fall har det visserligen varit ovisst, till hvilken typ versen borde föras, och samma vers har därför oförändrad eller med annan afdelning upptagits under tvänne typer. Dessa fall äro dock få och deras medräknande eller uteslutande förändrar föga proportionen mellan antalet verser i de olika verstyperna. En öfversigt af de summor, som ofvan erhållits vid hvarje verstyp, utvisar alltså i det hela riktigt proportionen. Huru stor del af dessa verser måste utmönstras på grund af att tolkningen är osäker, måste däremot öfverlemnas åt läsarens omdöme.

Antalet verser i de olika typerna är följande.

	Jämna verser.	Udda verser.	Enstaka verser.	Summa.	Summa.
Typ. A 1	85	44	3	132	
A 2 l	17	13	—	30	
A 2 k	5	6	1	12	
A 2 b	6	2	—	8	
A 3	8	47	1	56	238.
B	20	19	—	39	39.
C 1	30	35	—	65	
C 2	18	1	1	20	
C 3	30	28	—	58	143.
D 1	5	4	—	9	
D 2	4	4	—	8	
D 3	2	1	—	3	
D 4	7	10	—	17	
Utvidgad D-typ	8	6	—	14	51.
E 1	15	11	—	26	
E 2	1	1	—	2	

	Jämna verser.	Udda verser.	Enstaka verser.	Summa.	Summa.
Utvidgad E-typ ...	6	11	—	17	45.
Trestafviga verser	10	27	1	38	38.
Tvåstafviga d:o	—	4	—	4	4.
Sexstafviga d:o	1	5	1	7	7.
Summa	278	279	8	565	565.

§ 28. Kortstafvig höjning.

I regel skall den stafvelse, som utgör höjning, vara lång och kan vara kort blott om en annan höjning, hufvudhöjning eller bihöjning, går omedelbart förut.

Undantag från denna regel bildas I) af enstafviga ord på enkel konsonant, hvilka enligt Sievers *Beitr.* V 455, VIII 54 kunna gälla såsom korta. I de metriska runinskrifterna förekomma följande exempel på detta bruk. Typ A 1, jämn vers *kas at hværfðu*(?) L. 450; A 2 1, udda vers *sem hana fórði* L. 12; A 3, udda vers *gærði sun hans* L. 214; *vas hann manna* W. 168. Typ B, jämna verser: *þæim ráða skal* L. 93; *lét Ragnvaldr hiar* L. 397; *í Ingvars lið* L. 731; *at Þóru var* L. 868; *as æigi mun* L. 1342; *Véfriðaʀ sun* Gursten; *um Dómisnæs* L. 944; udda verser: *es kunni val* L. 38; *er þann í veg* L. 904; *auk Fulku hiar* D. 8vo 60; *es átti æinn sér skip* L. 731; Typ. C 1, jämn vers: *ok staf* **uan** L. 450. Typ D 4, jämn vers *sun æinka val* L. 913. Typ E 1, jämna verser: *svá hia[l]pi Guð* L. 207; **æi** *s[tanda bað]* L. 545; *kuml æftiʀ sun* L. 640; udda verser: *sum kván æft ver* L. 1342; *Guð hialpi* **æi** D. II 251. Trestafviga verser: udda verser *æftiʀ sun* L. 378; *aftr Odd smið* Gursten.

II) Stundom finnes likväl i de metriska runinskrifterna kortstafvig höjning utan att sådan enligt de af Sievers gifna bestämmelserna vore tillåten. Jfr om kortstafvig höjning i málaháttr Wisén, *Arkiv* III, s. 208, 211. Följande fall finnas. Typ A 1, jämna verser: *giatit láta* L. 450; *með alla skipan* L. 509; *hǫgginn á sykum* L. 629;

aft kunu L. 793; *sat með skipum* L. 1590; *varit langi* L. 860; *getit verða* L. 1277; *standa at ritum* L. 947; udda verser: *mykið mærki* L. 391; *mærki mykit* L. 183; *sunir giarðu* L. 882; *fáði faðir* L. 2028; Typ. A 3, jämn vers: *auk i liði* L. 802; udda verser: *Tólir bryti* L. 333; *sitir ná garur* L. 2028; *Biari hian vei* L. 2028; *s[v]iku i faru* Tjängvide; *þansi at Farulf* D. 8vo 39; *ef [h]ann i gráti* L. 450; Typ. B., jämn vers: *Vífriðar sun* Gursten; Typ. C 3, jämn vers: *með skipara* L. 865. Sexstafviga versparet: *raristu minni sunar* ‖ *mikið eftir Uddulf* L. 487.

§ 29. Upptakt.

I Eddadikternas fyrstafvelsevers antages förekomsten af upptakt vara mycket sällsynt. I de metriska runinskrifterna förekommer upptakt understundom, se § 7 I b, II b, III, § 8 I b, c, II b, § 9 III, § 10 II, § 11 I b, § 18 I, § 20 I b, II b, § 21 I b, II b, § 23 I a, bb, II b, bb. Upptakt förekommer sålunda fördelad på verstyperna: A 1 i 3 jämna, 3 udda, 2 enstaka verser; A 2 l i 4 jämna, 2 udda verser; A 2 k i 1 enstaka vers; A 2 b i 1 udda vers; A 3 i 1 jämn vers; D 3 i 2 jämna verser; utvidgad D-typ i 2 jämna och 3 udda verser; E 1 i 2 jämna verser och 1 udda vers; utvidgad E-typ i 1 jämn och 2 udda verser. Altså uti 15 jämna, 12 udda och 3 enstaka verser.

B. Rimmet.

I. Allitteration.

§ 30. Allitterationssystemen. Med allitterationssystem menas ett antal verser, som äro förbundna genom allitteration. Allitterationssystemet omfattar i de metriska runinskrifterna, som i fornnordisk poesi i allmänhet

a) i regel två verser. Från denna regel förekomma afvikelser så till vida att

b) flera än två verser äro förbundna genom allitteration.

Detta synes vara fallet L. 378 [nr. 23] *muni aigi marki* || *mæiri verða* || *þan móðiʀ gærði*; L. 551 *es stýrði austr skipi* || *með Ingvari* || *á Æistalandum*, af hvilka verser dock prof. Bugge [nr. 41] blott uppställer de båda sista. L. 745 [n:r 52]: *Gísl auk Ingimundr* || *goðiʀ drængaʀ* || *gærva létu*, af hvilka prof. Bugge äfvenledes erkänner blott de båda sista för vers, men antager dem fogade till det föregående med åsyftad allitteration därmed. L. 868 [nr. 667] innehåller enligt den af mig framstälda uppfattningen samma egenhet, men denna försvinner genom antagande af den ordning, som prof. Bugge föreslagit, se s. 164, 167.

c) Stundom allittererar en vers blott inom sig.

Detta är fallet med versen *auk mildastr mataʀ* L. 1427, som följer på verserna *Hann vaʀ bæstr* || *búmanna* och sålunda kan sägas allitterera med den senare sammansättningsleden i det ord, som utgör den jämna versen. Prof. Bugge anser denna inskrift hafva åsyftad allitteration, men icke vara vers. Hit hör ock den enstaka versen **aþken** *raistik runar* L. 38.

d) Med den vidstående prosan synes stundom en vers vara förbunden genom allitteration.

Detta är enligt prof. Bugge fallet med de två sista verserna L. 745 [n:r 52] se under b) här ofvan. Versen *knossi[ʀ] iók úti* L. 325 [nr. 19] synes äfvenledes allitterera med prosans **husbiorn**, ifall min tolkning skulle vara riktig. L. 1351 [nr. 116] synes första versen *sá varð dauðr* allitterera med *dræng* i den föregående prosan.

e) Emellanåt synas två verser vara förbundna af tvänne allitterationssystem.

Följande fall förekomma: L. 228 [nr. 11] *Guð sviki þá* || *eʀ Gás sviku*. L. 324 [nr. 16] *lá hann úti fiarri* || *í liði Froygæirs*. L. 545 [nr. 40] *stæin allmykinn* || **æi** **s**[*tanda bað*]. L. 629 [nr. 42] [*hann liggr*] *sund*[*r*] *á Gutlandi* || *hogginn á sykum*. L. 1571 [nr. 126] *karman-*

num þet ‖ *ak merki kunn.* D. II, 19 [nr. 152] *es sótti út* ‖ *í lórsalir.* Detta exempel dock osäkert. Alla dessa inskrifter äro uppländska med undantag af L. 1571.

§ 31. Allitterationernas antal.

I. Udda verser.

Antalet allitterationer i udda verser är 2 eller 1.

Uti typ A 1 finnas 19 verser med 2 bistafvar, 25 med blott 1; i typ A 2 l 4 verser med 2, 9 med 1; i typ A 2 k 6 verser med 1 bistaf, ingen med 2; i typ A 2 b 1 vers med 1 bistaf, 1 med 2. Till typ A 3, som aldrig har mera än 1 bistaf, höra 16 udda verser. Typ B har 2 bistafvar i 3 och 1 bistaf i 16 udda verser. Typ C 1 har 9 udda verser med 2 bistafvar, 26 med en; typ C 2 2 verser med 2 bistafvar; typ C 3 har 3 verser med 2 bistafvar, 25 med en; typ D 1 har 1 vers med 2 bistafvar, 3 med en; typ D 2 alla 4 verserna med 1 bistaf; typ D 3 den enda udda versen 1 bistaf; typ D 4 har 3 verser med 2, 7 med 1 bistaf, af hvilka dock en hör till dem, som hafva dubbelt allitterationssystem; den utvidgade D-typen har 1 vers med 2 bistafvar, 5 verser med en; typen E, 1, 2, har 2 verser med 2 bistafvar, 10 med en; den utvidgade E-typen har 1 vers med 2 bistafvar och 10 med en. Af de 4-stafviga udda verserna, som ej höra till typ A 3, hafva altså 49 tvänne bistafvar, 149 blott en bistaf. Typ A 3, som aldrig har mer än en bistaf, har 46 udda verser. Efter medräknande af dessa utgör altså hela antalet verser af fyrstafvigt skema, som hafva en bistaf, 195. Af särskildt intresse är att se, det en bistaf är lika öfvervägande i de utvidgade typerna D och E, som i verser af normalskemat.

II) Jämna verser.

De jämna verserna hafva regelmässigt en allitteration, hufvudstafven, och det är ett sällsynt undantag, att de

hafva två. De jämna verserna med två allitterationer äro följande: *rétt lét rísta* L. 333: *at mann métan* L. 476: *at sinn faður sniallan* L. 882.

Därtill kunna på visst sätt räknas de jämna verserna i verspar förbundna genom två allitterationssystem, § 30 c.

§ 32. Allitterationernas plats.

Allitterationen står vanligen i första foten. Från denna regel bildar först och främst typ A 3 ett bestämdt undantag af omkring 47 udda och 8 jämna verser. Men äfven många verser af andra typer afvika härutinnan. Versarne med allitteration i andra foten äro följande:

I) Udda verser: Typ B: *er þann í veg* L. 904, nr. 79: *hann vaʀ bóndi góðr* L. 1184. Typ C 1: *kram hann Grikkhafniʀ* L. 220; *þaun hión æftiʀ* L. 333; *á Grikklandi* L. 397; *gǫrðu kuml snelliʀ* L. 992, nr. 99: *en þæiʀ liggia* Stephens II 820 [nr. 160]. Typ D 4: **tuir** *stýrimaðr* L. 220; *Guð sviki þá* L. 228, nr. 11. Typ D utv.: *hann fiall í orrostu* L. 803; *hann dró í orrostu* L. 864; *legþi ormalluʀ*(?) L. 1571, nr. 126. Typ E 1: *Veðraldi lét* L. 675; *sá gess dauðr* **æi** D. I, 104, nr. 151; *Guð hialpi* **æi** D. II, 251, nr. 15. Typ E utv.: *Sigmundar vaʀ [barn]* L. 1005, nr. 101: *ráðe sá er kann* L. 1975, nr. 134: *vaʀ* **ulrifr** *í Grikkum* L. 883.

II) Jämna verser: Typ C 1: *auk þórunnaʀ* L. 869. Typ C 2: *sum Bæli rísti* L. 692. Typ D 4: *nemʀ inti ýr* L. 1571(?), nr. 26. Typ E 1: *Vindr, gunni fell* Tjängvide nr. 162.

II. Assonans.

§ 33. Assonans förekommer uti Karlevi-stenens drottkväde-strof efter samma regler, som gälla för det norröna drottkvädet. De öfriga 6-stafviga verserna, på Anestads- och Grinda-stenarne, hafva däremot ej assonans.

Vidare förekommer assonans L. 902 i den halfstrof af 4-stafvig vers, som Bugge, *Rökst.* 79, påpekat vara en friare form af *hinn skammi háttr* i Snorres *Háttatal.* De jämna verserna hafva helassonans: *arði barði, landi andaðis* och de udda verserna *hann austarla, ok á Langbarða* synas kunna innehålla halfassonans till helassonansen i hvar sin jämna vers.

Eljest synes assonansen tillfälligtvis uppträda. Prof. Bugge antar L. 868 assonansen *vest*arl*a* : *k*arl*a*, hvilken assonans äfven qvarstår, om mitt förslag till tydning, *vist árla* : *karla*, antages, se s. 163 f.

C. Strofen.

§ 34. Kviðuháttr. En följd af svårigheten att rista i den hårda stenen och af det knappa utrymmet är, att runinskrifterna i allmänhet äro särdeles korta. Jämförelsevis sällan kan en hel strof uti desamma komma till uttryck; vanligast uppträda delar af strofen.

En enstaka vers förekommer stundom. Detta är kanske fallet med **aþken** *ræistik rúnar* uti L. 38 och möjligen äfven i L. 914, se s. 378.

Versparet, isl. visufjórðungr, är eljest den minsta metriska enheten och utgör i ganska många inskrifter ensamt den metriska delen. Blott ett verspar finnes i L. 12, 35, 38, 51, 93, 192, 207, 214, 228, 242, 292, 312, 702, 329, 357, 391, 398 (2 verspar, skilda af prosa), 403, 448, 483, 487, 493, 503, 509, 511, 551, 683, 697, 743, 749, 793, 805, 859, 870, 882, 904, 914, 925, 928, 947, 959, 960, 992, 1184, 1307, 1401, 1410, 1420, 1421, 1441, 1576, 1577, 1591, 1975, 2027, 2028, 1243. D. Svo 1, 3, 37, W. 162.

Efter meningens behof ökas den metriska delen till fyra verser, isl. visuhelmingr i L. 333 (2 halfstrofer), 397, 476, 494, 545, 629, 640, 675, 729, 731, 749, 852, 860,

864, 865, 874, 883, 884, 902, 913, 935, 944, 947, 952, 999, 1266, 1272, 1431, D. 8vo 39, 40, 57, 74.

Stundom uppgår versernas antal till åtta, och vi hafva då en fullständig strof. Så är fallet uti L. 485, 773, 851, 1006, 1323, 2028, D. 8vo 41, 45. Fullständig strof innehåller kanske ock L. 868. L. 1442 innehåller åtta verser, men dessa utgöra icke en strof, enär raderna 1—2 bilda en enhet för sig från innehållets synpunkt och raderna 3—8 en annan enhet.

Dessa tal skulle mycket väl kunna förutsätta strofindelning. Men mot dem stå andra, som synas oförenliga med strofindelning.

Ofta afslutas den metriska delen af en inskrift efter blott sex verser. Så är fallet uti L. 81, 220(?), 650(?), 692, 869, 897, 927, 979, 1267, 1280, 1342, 1346, 1590(?), D. 8vo 45, D. II, 251 (nr. 18).

En och annan gång uppgår versernas antal ända till tio, såsom i L. 1180, 1277 och ursprungligen i L. 8. De samhöriga L. 802, 803, två sidor af samma sten, se s. 152, innehålla också 10 verser, 6 i den förra, 4 i den senare inskriften.

I L. 1571 (nr. 126) utgöres den metriska delen af 12 verser, hvilka kunna fattas som en och en half strof. Så kunna ock de 12 verserna fattas i de samhöriga inskrifterna L. 851, 852, af hvilka den förra har 8, den senare 4 verser.

L. 449, 450 innehålla 14 verser, 6 på den förra, 8 på den senare stenen, till innehållet samhöriga.

Äfven udda tal förekomma såsom tre verser i L. 745(?), 947(?), 1351, 1427 och fem verser L. 378.

Måhända kan man från förhållandet i dessa metriska runinskrifter sluta till att den fornsvenska allittererande poesien icke hade låtit strofindelning utttränga den rapsodiska anordningen i samma grad, som den norröna skalde-

konsten, och äfven i detta afseende närmade sig till de öfriga germanska folkens fornpoesi.

Kanske skall ock ur förekomsten af udda antal verser framgå, att våra förfäder kände versen (die halbzeile), som en metrisk enhet. Däraf skulle ett stöd kunna hemtas emot deras mening, som anse versparet (die langzeile) nödvändigt böra framträda som enhet för ögat, en anordning, hvaraf jag icke mäktar inse gagnet; öfverskådlighetens fördel har den atminstone icke.

§ 35. Andra strofformer än kviðuháttr.

En mera regelbunden vexling mellan 3- och 4-stafviga verser finnes L. 692 [nr. 47], bestående af 3 verspar, hvilka dock föregås af ett verspar fyrstafviga verser.

I L. 902 [nr. 78] synes en halfstrof i *hinu skamma hátti* vara asyftad, se *Rökst.* 79.

På Karlevi-stenen L. 1323 [nr. 113] finnes en fullt regelbunden strof i *dróttkvætt.*

Grinda-stenen [nr. 159] innehåller 3 verspar. Det första består af 6-stafviga verser; i de båda senare följer en 4-stafvig vers på den 6-stafviga. Måhända tyder denna regelbundenhet på tillvaron af någon egendomlig fornsvensk strofform.

En 6-stafvig vers atföljes stundom af en 4-stafvig. L. 324 [nr. 16] har: *lá hann úti fiarri* | *i liði Froygæirs.* L. 702 [nr. 17] har måhända samma versföljd i *hann út fall á Liflandi* | *i liði Froygæirs.* L. 398 [nr. 26] har tvänne verspar, åtskilda af fyra ord i prosa. Det förra versparet är: *þaiR byggu i Runnbý* a A 2 b, v 1 s *auk bó áttu* C 1, där alltså den sexstafviga versen till sin byggnad ser ut som en utvidgning af fyrstafvelseskemat. Det andra versparet: *Hæll skal at minnum manna* | *meðan manu lifa* visar däremot en vers af sexstafvigt skema. I L. 629 börjar den metriska delen af inskriften med en sexstafvig vers, de tre följande äro fyrstafviga, se s. 123.

Någon inskrift i *ljóðaháttr* förekommer kanske icke. Rosenberg, *Nordb. Aandsliv* I, 129 antager denna strofform i tvänne inskrifter, hvardera innehållande en halfstrof, nämligen L. 802 [nr. 56] och L. 1431 [nr. 123]. I afseende på L. 802 har emellertid Rosenberg därvid lemnat de två sista till sin tydning dunkla verserna ur räkningen, som visa att inskriften är diktad i *kviðuháttr* och antagandet af *ljóðaháttr* uti L. 1431 förbjudes af metriska skäl, se nr. 123, s. 282. Bättre än verserna uti denna inskrift stämmer den metriska delen af L. 1427, nr. 122, till byggnaden af ljóðaháttr och intet hindrar att uppfatta densamma som en halfstrof af denna strofform.

Till *málaháttr* kunna de båda 5-stafviga verserna i L. 870, nr. 68, se s. 172, hänföras.

D. Runversernas metriska ställning.

§ 36. Uti kap. I har jag redogjort för gången af Sievers' metriska undersökningar och s. 12 angifvit de metriska runinskrifternas betydelse för bedömandet af dessa. Här är stället att tillse, huruvida verserna i de metriska runinskrifterna följa de regler, som Sievers' *Proben* etc. s. 8 f. uppställer för den fornnordiska 4-stafvelseversen.

För att en jämförelse mellan runversernas metriska byggnad och Sievers' nyssnämda regler skall vara möjlig, måste verstyperna fastställas efter samma grundsatser, som Sievers tillämpat, och jag har beflitat mig om att göra detta så godt jag kunnat. Att den af mig efter Sievers' grundsatser angifna verstypen är den riktiga, är därför ej alltid säkert. Sievers går ut från den förutsättningen, att sammansättningar i allmänhet hafva tonvigten på första sammansättningsleden. A. Kock, *Svensk Akcent* II, har uppvisat, att massor af sammansättningar och afledningar i det äldre språket lade hufvudtonvigten på senare sammansättningsleden eller afledningen. Detta tonvigtsläge har jag i runverserna endast undantagsvis

antagit för sammansättningar. Det är gifvet, att verstypen för den vers, hvari en sammansättning ingår, blir en helt olika, allt efter som hufvudtonvigten antages hvila på sammansättningens första eller andra led. Ett par exempel äro nog. Versen *mestr óníðingr* D 1 förvandlas genom att antaga att *óníðingr* har hufvudtonvigten på andra sammansättningsleden till typ A och *skati móringa* D 1 öfvergår under antagande, att *móringa* har hufvudtonvigten på afledningen, likaledes till typ A. Att i dessa exempelvis anförda verser det senare tonvigtsläget är det verkliga, är alldeles icke osannolikt. Antagandet af detta tonvigtsläge medför alltså en fullkomlig förändring af verstypen. Toges den svenska tvåstafvighetsaccentueringen af enkla ord i betraktande, skulle äfven detta medföra vissa modifikationer. En sådan vers som *brautu nésta* A 1 har bitoniga sänkningar under antagande af en tonvigt, lik den nutida i *fàllá, àndén* af *ande*, tvåstafvighetsaccent, se Kock *Svensk Aksent* I, s. 24 f., II, s. 12. Denna biton är måhända ej stark nog att åstadkomma verstypen A 2, hvars sänkningar hafva den starkare biton, som hvilar på sista leden af sammansättningar, men i alla händelser har versen *brautu nésta* en betoning, som är skild från den i *austr í Garðum* A 1, hvars första sänkning är oaccentuerad och hvars första versfot alltså kan sägas hafva enstafvighetsaccent såsom i sv. *fáller, ánden* af *and*. Å andra sidan är det möjligt, att ofvan åtskilliga sänkningar antagits hafva biton, som icke hafva haft sådan. Detta gäller särskildt om de fall, där sänkningen utgöres af ett finit verb, t. ex. *rétt lét rísta* A 2, som öfvergår till A 1, om *lét* antages genom enklisis hafva låtit sin tonvigt nedsjunka till obetonthet. Sievers antager ock, att finita verb kunna gälla som tonlösa. Att allitteration utvisar hufvudtonvigt, antager Sievers som regel och denna regel är öfverallt följd vid uppställande af verstyperna här ofvan. Men Th. Wisén, *Málaháttr* s. 217 i *Arkiv* III har upp-

visat, att åtminstone andra bistafven kan stå i stafvelse med biton. På detta resultat skulle åtskilliga ändringar kunna stödjas i afseende på versernas uppförande under verstyperna, om dessa ändringar af andra skäl gjordes önskvärda. Efter hvad Wisén på a. st. s. 215 påpekar om den strid, hvari den metriska betoningen efter Sievers' system kommer med den naturliga ordbetoningen, torde man böra antaga, att typen C ej blott har skemat $\times\ \acute{-}\ |\ \acute{-}\ \times$, såsom då ictusstafvelserna höra till skilda ord, t. ex. *at sik selfan* L. 292, utan ock skemat $\times\ \acute{-}\ |\ \grave{-}\ \times$ (eller möjligen $\times\ \grave{-}\ |\ \acute{-}\ \times$), då ictusstafvelserna utgöras af lederna i en sammansättning, t. ex. *á Liflandi* L. 702. Tvifvel på att en lång vokal förkortas framför en annan vokal framställas af Kock, *Studier i fornsvensk ljudlära* s. 380 och Hoffory, *Göttingische gelehrte Anzeiger* 1888, s. 155 f.

Alla dessa möjligheter till en från Sievers' skiljaktig uppfattning af verstyperna har jag emellertid i det föregående med flit undvikit. Min afsigt var att undersöka, i hvad mån Sievers metriska uppfattning vore användbar på de metriska runinskrifterna och för detta ändamål måste jag utgå från Sievers förutsättningar. Föremålet för undersökningen blir alltså snarare att utreda, huruvida runverserna k u n n a mätas efter Sievers metriska regler än huruvida de verkligen s k o l a så mätas.

§ 37. I Paul och Braunes *Beitr.* X, s. 520 f. och *Proben* etc. s. 8 f. uppdrager Sievers en jämförelse uti några karakteristiska punkter mellan den fornnordiska 4-stafvelseversen och den fornengelska versen och formulerar vissa regler för den förra. En undersökning af runverserna med hänsyn till dessa punkter skall alltså visa, på hvilket stadium af metrisk utveckling efter Sievers' uppfattning de befinna sig. Hufvudsakligen följande punkter komma därvid i betraktande:

1) Sänkningarne utgöras af obetonade stafvelser eller ord utan satston. Verba finita, isynnerhet enstafviga, synas

därvid kunna gälla som obetonade. Fulltoniga ord och andra leden af smsg. förekomma i allmänhet blott i udda verser i sänkning: i jämna verser nästan blott i typ A 2 k. Detta kan med andra ord uttryckas så, att bitonig sänkning i jämna verser är tillaten blott, om den därpå följande betonade stafvelsen är kort (*Beitr.* X, 523, *Proben* s. 9). Som bitoniga gälla (*Proben* s. 8) andra leden af smsg. och de i sig positionslånga slutstafvelserna af tvåstafviga enkla ord med lång rotstafvelse, former som *glugr*, *rjúfendr doglingr*.

Runverserna foga sig icke efter denna bestämmelse om att bitonig sänkning framför långstafvig höjning skall vara inskränkt till udda verser. Tvärtom visar § 8, att typen A 2 l oftare förekommer i jämna verser. Denna typ är visserligen ej särdeles talrikt representerad vare sig i udda eller jämna verser, men i alla fall talrikare än typ A 2 k, se § 9.

2) Då biton inträder i sänkningen i udda verser är i allmänhet dubbel allitteration nödvändig (*Beitr.* X, 524). Från denna regel undantager Sievers sjelf sin typ A 3, d. v. s. om allitterationen står i sista takten, behöfves blott en bistaf, ehuru första taktens sänkning har biton.

I runverserna är en bistaf vanligare än två i de udda verserna af typ A 2 l, som har 9 verser med 1 bistaf, 4 verser med 2, och i typ A 2 k hafva alla 6 verserna 1 bistaf, ingen 2, se § 31 och §§ 8 och 9.

3) Höjningen skall vara lang; kort, blott om en stafvelse med hufvud- eller biton går omedelbart förut (*Beitr.* X, 521, *Proben* s. 8). Ett medgifvet undantag bilda enstafviga ord på en konsonant, hvilka enligt Sievers, *Beitr.* V, 455, VIII, 54 kunna gälla som långa.

I runverserna iakttagas i allmänhet samma regler. De fall, da kortstafviga ord pa enkel konsonant brukas i höjning äro sammanförda i § 28, I. I § 28 II äro de verser samlade, som uppvisa kortstafvig höjning mot

Sievers' regler. De af dessa, som hafva sista höjningen af typen A mot regeln kortstafvig, kunna väl ock uppfattas som 3-stafviga verser med upplösning af den sista, enstafviga takten och för somliga, t. ex Rökstenens *fáði faðiʀ* är denna uppfattnings riktighet trolig nog, då 3-stafviga verser ofta bruka börja eller afsluta det metriska af en inskrift. Formelt taget kunna naturligtvis äfven de öfriga fattas som verser med upplösning af ett 3-stafvigt skema med den enstafviga takten före den tvåstafviga, men de 3-stafviga verserna af ett dylikt skema äro mycket fåtaliga, se § 24.

4) Sänkningarne äro enstafviga eller ock tvåstafviga af formen ⏑ ×. Tvåstafvig sänkning af formen — × är sällsyntare, förekommer oftast som ingångssänkning till typerna B, C.

I runverserna äro äfvenledes de enstafviga sänkningarna vida öfvervägande. Typen A 1 har af jämna verser 77 med enstafvig sänkning, 3 med tvåstafvig af formen ⏑ × och 2 med tvåstafvig af formen — ×; i de udda verserna äro dessa tal resp. 35, 7, 2. Under antagande af elision öfvergå i jämna verser 2 och i udda verser 5 verser från dem, som hafva sänkning af formen ⏑ × till verser med enstafvig sänkning. Två jämna verser af typen A 1 finnas med 3-stafvig sänkning; den ena får dock genom elision tvåstafvig sänkning af formen — ×. Typen A 2 l har 12 jämna verser med enstafvig sänkning, 4 med tvåstafvig ⏑ × och 1 med 3-stafvig, hvilken dock genom bragarmál blir tvåstafvig. Af de udda verserna hafva 12 enstafvig, 1 tvåstafvig sänkning ⏑ ×. Typen A 2 k har blott enstafviga sänkningar, typen A 2 b af 8 verser 1 jämn och 1 udda vers med tvåstafviga sänkningar ⏑ ×. Typen A 3 har blott enstafvig sänkning i 8 jämna verser; af de udda verserna hafva 37 enstafvig sänkning, 4 tvåstafvig sänkning ⏑ × och 5 tvåstafvig sänkning af formen — ×. I typen A är alltså enstafvig sänkning vida öfver-

vägande tvastafvig och den tvastafviga formen — × är ännu sällsyntare än ⏑ ×, ehuru skilnaden i deras antal är obetydlig. Äfven i typerna B och C öfverväger enstafvig sänkning. Typen B har enstafvig sänkning i alla jämna verser; af de udda verserna hafva 13 enstafvig sänkning, 1 tvastafvig sänkning af formen ⏑ ×, 2 af formen — ×, 3 trestafvig sänkning. Ingangssänkningen i typen C 1 är i 26 jämna verser enstafvig, i 4 tvåstafvig: i 1 ⏑ ×, 3 — ×; i 21 udda verser enstafvig, i 14 tvåstafvig. Den fåtaliga typ C 2 har blott enstafviga sänkningar. Typ C 3 har 26 jämna verser med enstafvig ingångssänkning, 1 med tvåstafvig sänkning af formen ⏑ × och 3 med sänkning af formen — ×. Af de udda verserna hafva 21 enstafvig ingångssänkning, 5 tvåstafvig sänkning: 1 af formen ⏑ ×, 4 af formen — ×, och 2 trestafvig sänkning. I typerna B och C är således tvåstafvig sänkning af formen — × något vanligare än i typ A. Tvåstafvig sänkning af formen — × är således i runverserna sällsynt, men exemplen äro åtminstone så pass talrika, att förekomsten af denna form af sänkningen är otvifvelaktig.

5) Den i fornengelska poesien vanliga stegringen af typerna D och E till 5-ledade uti udda verser förekommer icke i fornnordisk fyrstafvelsevers, afsedt från tillfälliga upptakter och enstaka oregelmässigheter (*Proben* s. 4). Af de stegrade fyrstafviga verstyperna har den isl.-norska poesien utbildat en särskild strofform målahattr, som består af 5-stafviga verser (*Beitr.* X, 534).

I runverserna äro verser af utvidgad D-typ eller E-typ visserligen icke talrika, men synas ofrånkomliga. De äro visserligen öfvervägande udda verser, men förekomma äfven som jämna verser, se § 20 och § 23.

Stegring af de fyrstafviga verserna till femstafviga genom upptakt är i runverserna temligen sällsynt, men förekommer dock i ett antal fall, se § 29.

6) En ytterligare stegring af stafvelseantalet i verser af fyrstafvigt skema förekommer icke, annat än då högre stafvelseantal uppstår genom upplösning af höjning eller genom att enstafvig sänkning utbytas mot tvåstafvig.

I runverser förekomma däremot stundom sexstafviga verser i vexling med fyrstafviga, se § 26. Förekomsten af denna vexling är kanske att förklara ur stegringsformer af det fyrstafviga skemat, ur typer sådana som aA 2s, B 3s, C 3s, aD utv., aE utv., hvilka blifva sexstafviga.

7) Förekomsten af talrika undermåliga, trestafviga och någon gång tvåstafviga verser är gemensam för runverserna och vissa af eddadikterna, se § 24 och § 25.

8) I den fornengelska poesien kan vid enkel allitteration i udda verser allitterationen blott i verser af typen A (A3) stå i andra foten (*Beitr.* X, 270).

Runverserna hafva stundom i detta fall allitterationen i andra foten äfven i andra verstyper, se § 32.

Runverserna visa således i alla dessa punkter en friare byggnad än den nordiska fyrstafvelseversen enligt Sievers uppfattning. Ur metrisk synpunkt intaga de ett mellanstadium mellan den fornengelska poesien och den fornnordiska fyrstafvelseversen. I det hela sluta sig dock runverserna vida närmare till den nordiska fyrstafvelseversen än till den fornengelska poesien. Hufvudmassan af runverserna stämmer fullständigt öfverens med de flesta af Sievers regler för den fornnordiska fyrstafvelseversen, afvikelserna utgöra sålunda undantag.

Huruvida den med runinskrifterna samtida fornsvenska konstdiktningen i fornyrðislag visade samma friare versbyggnad, som de rytmiska inskrifterna, kunna vi icke veta. Möjligt är det, men det är ock möjligt, att dessa friheter väl tillätos i tillfällighetsverser sådana som de rytmiska runinskrifterna, men undvekos i poesi, som framträdde med större anspråk på konstnärlighet.

Tillägg och rättelser.

S. 8, r. 4 nedifrån står: »Heines», läs »Heynes».

S. 16, L. 18: »*módir*», læs »*móðir*».

S. 17, r. 10: »monofteringen», läs »monoftongeringen».

S. 22: Mandsnavnet **antuitr** har jeg etymologisk vistnok ikke forklaret rigtig. Et vandalisk Mandsnavn *Anduit* forekommer hos Victor af Vita (der skrev 486) I, 41; se Wrede, *Sprache der Wandalen* S. 62. Wrede forklarer det som et got. *Andwits* og mener, at det andet Led med *un-wita* ἀσύνετος og *fulla-wita* τέλειος [der dog vel indeholde et Subst. *wit*] hörer til got. *witan* eller *-weitan*; han formoder, at Navnet betyder »schlagfertig». Fra Betydningens Side kan man vel sammenligne ags. *(yfeles) andwis* Juliana, som Grein oversætter »gnarus, expertus». Samme Slutled gjenfindes i det vestgotiske *Sinduitus* (Aar 675), som Bezzenberger (*A-Reihe* S. 11) forklarer *swinþawits* eller *sinþawits*.

S. 24, r. 10: »Beitr. X», läs »Beitr. XI».

S. 26, L. 9: Dybeck læser **alui** (hvilket han udfylder til **halui**), ikke **akui**. Runen efter **þiʀ · a** synes tvivlsom; derfor tör man her formode Ord, som kan gjengives: *þiʀ* a[*ndaðus*] (eller: *ændaðus*) *með Ingvari*.

S. 27, L. 12: »saadanne», læs »6-stavelses».

S. 28, r. 16: **suaʀ autr**, läs **uaʀ austr**.

S. 30, L. 4: »A 2 1», læs »A 2 l».

S. 32, L. 10: »det» stryges.

S. 34, L. 20: »**ŭ** i **hiŭ**», læs »**u** i **hiu**».

S. 34, r. 1 nedifrån: »D. 150», läs »D. I, 150».

S. 38. r. 6 uppifrån och ff.: Prof. Bugges antagande, att **h** i **þurhutr** afser uttalet *gh*, styrkes af *Bodgher* S. R. P. nr 1787. *Styrgherus* S. D. IV, 493, som jämte exempel på den motsvarande utvecklingen *d* > *dh* anföras af M. Lundgren, *Arkiv för nordisk filologi* III, 230.

S. 42, r. 12: »foran *n*», läs »foran *k*».

S. 47. r. 15: »*sà*», læs »*sá*»; »A 2», læs »A 3».

S. 51. L. 1—8: Jfr. **liti kuþ sa[l]** paa en Sten paa Köpings Kirkegaard, Øland, hos Söderberg (*Runol. och ark.-undersökn. på Öland*) Nr. 15.

S. 51. L. 14—18: **þas** Acc. pl. m., **þas** Acc. sg. fem., **þais** Nom. pl. m. af Pronomenet »denne» kan gjengive Udtalen *þás* og *þæis*. I den versificerede Skärfvum-Indskrift fra Vestergötland, der ikke anvender graphisk Forkortning, forekommer **tþis** Nom. sg. f. »denne». Jfr. ags. *þes, þis, þeós, þâs*.

S. 56, L. 3—18: Om Skrivemaaden **arisa** = *ræisa* jfr. S. 367.

S. 57: Nr. 17. At Mandsnavnet **sufar** er det samme som *Sumarr*, stöttes ved Sideformen **sufur** L. 1107. Thi Mandsnavnet *Sumarr* har Sideformen **sumuʀ** Nr. 76; se herom i Tillæg til S. 183 f.

S. 60, L. 5 f. n.: »**intʀiʀ**», læs »**intriʀ**».

S. 61: Efter Skrivemaaden at dömme, synes *Fröygæirʀ* i Udtalen at være gaaet over til *Freigeirʀ*, i senere Form *Frégiʀ* ved Indflydelse af det palatale *g*. Men da der paa Gefle-Stenen synes at staa **fraukiʀi**, synes Udtalen *Fröy-* længer at have holdt sig i Gestrikland.

S. 62: Om Fröygeirs Vikingetog jfr. mine Bemærkninger i Tillæg til L. 1265 (Nr. 105).

S. 73, r. 9: »A 1», läs »A 2 l».

S. 78: nr. 22, L. 357, B. 279. Ristningen **aruþi : hakunu** synes kunna transskriberas *ærfði Hákunøy*, 'ärfde Hákunøy'. Möjligen bör transskriptionen vara *arfði*, då inskriften har **efiʀ** och verbet enligt Schlyters Ordbok

äfven har formen *arra*, förmodligen genom påverkan af *arrer*. Jfr. L. 1778, Säve 152, Silte, Gotland **arua** gen. sg., **ulueþin** D. I, 108, *Ulfheðin* se ofvan s. 97. Skulle denna uppfattning vara riktig, följer dels, att inskriften icke innehaller vers, dels att **hakunu** knapt kan vara namn på Ekerön, da det icke synes tänkbart, att en person egt hela denna ö.

S. 81 f.: Först i Nr. 24 antager Kempff (*Bild- och runstenen i Ockelbo*, S. XIII) et Mandsnavn **ka** (Ka). Han læser **ikiþorablainakiarþu**, hvilket han oversætter »gjorde ensamma allt arbetet (eller kostnaden) å stenen». Dette synes mig betænkeligt. Det rette synes endnu ikke fundet. Stenen bör undersöges paany.

S. 89, L. 9: »*hell at*», læs »*hall skal*».

S. 90, r. 3 nedifrån: »*err*», läs »*eR*».

S. 91, L. 1: »slig», læs »slige».

S. 91: Nr. 29. Mandsnavnet **arkil** gjenfindes i det danske Navn *Arcetel* i Yorkshire i 11:te Aarh. (*Blandinger til Oplysn. om dansk Sprog* I, 62), senere ofte skrevet *Arkil*. Det forklares af O. Nielsen (*Olddanske Personnavne*) vistnok rigtig = *Arnketill*. Jfr. *Ardor* i Yorkshire-Listen = *Arnþórr* og *barsöl* af *barnsöl*.

S. 92—97: Nr. 29. **uk · stafuan ·** (eller **staf · uan**) **uk · in mikla ·** Mulig er *inn mikla* at forbinde med *staf*; man kunde da tænke paa at forstaa **uan** med Stephens som *vann*, d. e. fik udfört (jfr. *unnit kuml* Nr. 126), og **uk** med Stephens som Nominativ og Subject. Dog synes det betænkeligt at forstaa **uk** som Navn uden Nominativsmærke (jfr. Gen. **uks** L. 262) paa en af Sönnerne. Ligesaa betænkeligt synes det at forstaa **uk** som *ung* »en ung Kvinde», der faar sin nærmere Bestemmelse ved det fölgende *Gýríði*.

S. 98, L. 14: »**kuriþi**», læs »**küriþi**». L. 14—20: Jeg er nu tilböielig til at forstaa **uk küriþi kas at uiriþu** som

ok Gýríði
gass (d. e. *gats*) *at verðu*,

»ogsaa af Gyrid mindedes han efter Fortjeneste». For Brugen af *gass Gýríði* jfr. *sá gess døðr é uppi syni sinum* D. I, 104 (Nr. 151) og *hann æpt gass enn* L. 964 (Nr. 95); se Tillæg og Rettelser til S. 210—212. For **uiriþu** = *verðu* jfr. **kariþu** eller **kiriþu** L. 449, **kariþi** L. 1148. En ny Forklaring findes hos Sander, *Guldhornen*, S. 67 f.

S. 105, r. 1: I afseende på förlusten af *-r* i *hé* må jämföras Brate, *Äldre Vestmannalagens ljudlära*, s. 83 f. »*lifir*», läs »*lifiʀ*».

S. 117, L. 3—6: Wimmer (*Döbefonten i Åkirkeby Kirke* S. 10 jfr *Runenschrift* S. 334) mener, at **truknaþi han uti meþ ala skibara** paa Ny-Larsker-Stenen betyder »han druknede ude (paa Havet) med Skibsföreren Alle» og ikke kan forstaaes som *með alla skipara*. Jeg forstaar det derimod med Stephens som »med alle sine Skibsfolk (med hele sit Mandskab)», thi *skipari* betegner i det gamle nordiske Sprog en som hörer til et Skibs Mandskab, ikke en Skibsförer.

S. 118, r. 10: »*æptiʀ*», läs »*æptiʀ*».

S. 129, r. 17 och s. 131, r. 2: »*Han*», läs »*Hann*».

S. 132, L. 20: **seref**. Jfr. om **sihrafʀ** Wimmer, *Döbefonten i Åkirkeby Kirke* S. 58 f.

S. 133, r. 17: »C», läs »C 3».

S. 138, L. 10—15: *afla fjár* er i Oldnorsk et ganske almindeligt Udtryk.

S. 142, r. 9: »U. F. I, 62», läs »U. F. I, ɪ, 62».

S. 142—143: Nr. 53. *Hér man standa steinn nær brautu.* Jfr. Roehl, *Inscriptiones Græcæ antiquissimæ* Nr. 329 (i Acarnania): *προκλείδας τόδε σᾶμα κεκλήσεται ἐγγὺς ὁδοῖο.*

S. 145, L. 11: **itn** »Sten». Meningen bliver den samme, om man tager **itn** som graphisk Omsætning for **tin**.

S. 145, L. 3—2 fra neden: Ordene »winni á poetisk Ordstilling for *á winni*. Eller oprindelig **þa**? stryges.

S. 147: Nr. 55. Efter Tegningen i B. kan det Brudstykke, hvorpaa Runerne . . . **k** × **sa** staa, ikke have gaaet umiddelbart foran den Del af Stenen, hvis Indskrift begynder med **kan**. Dette kan da være Levning af en Accus. (f. Ex. *frágan*).

S. 149, r. 11 »*í landi*», läs »*á landi*».

S. 150, L. 20: »sammensat», læs »usammensat».

S. 151, L. 19: Jeg havde ment et sammensat Ord *hernud-sinni*. Hvis sidste Ord ᚿᛁᚿ kunde læses som ᚼᛁᚽᚿ eller ᚿᚽᚽ, vilde vi faa:

hér nú sinni
húskarla hió (rann?)

»her hug (udförte?) nu Huskarlenes Fölge (Mindestenen)». Ialfald er Opfatningen af **hirnu** som »her nu» mig sandsynlig; jfr. L. 397 (Nr. 25). Stenen bör undersöges paany.

S. 152, L. 17: »*liggr*» læs »[*hann liggʀ*]».

S. 161, L. 17: »**krimr** *fulks-grimmr*.» Læs **krimʀ** *fulks-grimmʀ*.»

S. 161, L. 5—3 fra neden: *áðr . . . félli* ogsaa Krákumál Str. 5, L. 2—3.

S. 162, L. 14 og L. 24: »*skæiðarvísi*», læs »*skeiðaʀvísi*».

S. 165, r. 7 f.: Namnet **ubiʀ**, **übiʀ** torde vara att sammanställa med namnet *Obbe* (*-by*, *-bo*, *-ba*), som S. D. III, 99, 95, 100, 98 anföres från Ö. Löfsta, Staby och Hållnäs socknar i Upland. Det torde altså böra transskriberas **Ybbiʀ*. M. F. Lundgren, *Arkiv för nordisk filologi* III, 226 har påpekat, att svagt böjda namn, som uppstått genom förkortning af sammansatta namn, hafva dubbelformer med och utan i-omljud, t. ex. *Böte*, *Bote* af smsg. sådana som *Bot-niut*, *Bot-vidh*. Detta i-omljud antager jag tillhöra ia-stamböjningen, som **übiʀ**, *Gylfir* visa sig ega, jfr s. 29 not 1, och förmodar, att dessa namn med i-omljud äro likartade med de namn, som Stark,

Die Kosenamen der Germanen s. 53 säger vara deminutiva på *-i*, ia-stammar i de vestgerm. språken. Formerna utan omljud tillhöra antingen andra bildningar eller sakna omljud genom inverkan från det sammansatta namnet. Namnet **übiʀ**, **ubiʀ** synes hafva samma skaplynne som de af Lundgren anförda *Sibbe*, *Sæbbe* och som ack. sg. **slibi** W. 58, *Sveriges runskrifter, Östergötland* nr. 2, hvilken ack. visar ia-stamböjning.

S. 166, L. 23: »versifierade», læs »versificerede».

S. 167: Nr. 66. Hvis de Runer, der gaa foran **miʀ** i samme Linje, er stavlöse Runer, da er **miʀ**, som er skrevet med sædvanlige Runer, sandsynlig et fuldstændigt Ord. Det kan da vel kun være Postposition eller Adverbium i samme Betydning som oldn. *með*. Formen **miʀ** forekommer ogsaa paa Rök-Stenen flere Gange, hvilket jeg skal vise i min nye Afhandling om dennes Indskrift, samt i L. 1131 og sandsynlig i L. 1049.

S. 169, r. 17: Här bör jämföras prof. Bugges förklaring af **þas** i tillägget till s. 51, r. 14—18.

S. 173 f.: I Nr. 69 (L. 874) har **kristunia** mulig været ment som Verslinjen:

Krist uni ǽ

»Gid Aanden maa hvile (eller: bo) hos Kristus i Evighed.»

S. 174, L. 5: »*han*», læs »*hann*».

S. 175: Nr. 70. ... **rinuiþu** .... **ehs** · kunde være Levning af et prosaisk Udtryk: [**a**]**rinuiþ u**[**k**] ... [**suniʀ eir**]**ehs** eller noget lignende. Ved Peringskiölds Opfatning maatte man antage et Adverbium **uiþ**.

S. 183 f.: Nr. 76 er vistnok fuldstændig Indskrift, **sumuʀ : hauka : stan : sumiʀ : tuþ :** bör forstaaes som *Sumurʀ hogg á Stæin sum eʀ dauð*[*r*] o. s. v. **hauk** jfr. Præteritum **hauk** Nr. 115, **auk** L. 68, L. 603. **a** jfr. **a rakna** L. 904 (Nr. 79) og hvad dertil er bemærket. **sum** »som» jfr. L. 50, 101, 326, 570, 798 (Klockhoff, *Relativsatsen* S. 10). *Sumurʀ* (af **Sumurʀ*) forholder sig til

ags. *sumor* som oldn. *jofurr* til ags. *eofor*, oldn. *fjoturr* til ags. *feotor*. *Sumarr* forholder sig til glsv. *sumar* som oldn. *Joðurr* til *jaðarr*. *sum er dauð(r) austr* synes at danne en Verslinje; jfr. Tillæg til S. 57.

S. 185, r. 5: *þorstainn*, läs *þorstainn*.

S. 186, r. 7 nedifrån och f.: Att omvändt inskjutna vokaler understundom erhålla metrisk betydelse, visar Seelmann, *Die Aussprache des Latein* s. 328 genom anförande af versus spondiaci, som genom svarabhakti erhålla daktyl i femte versfoten.

S. 189—190: Nr. 81. Navnet **bürstain** maa vel, hvis det er rigtig læst, forstaaes som *Borgstæin*.

S. 193, L. 10—13: Om beslægtede Navne paa Slægtninger jfr. Liljegren, *Runlära*, S. 92 Anm. 7; Weinhold, *Altnordisches Leben* S. 264—269.

S. 197, r. 1: **hikulfr** synes böra sammanställas med *hegholvir*, *hygholvir* S. D. III, 99, år 1312, Upland, jfr. *hegwidus* S. D. III, 100 från samma tid och landskap.

S. 197—199: Nr. 86. Om den Döde siges det her, at han blev nedhuggen *at aus(t)þingi*. Dette tör mulig forstaaes som »da han var i Tjeneste i Østen». Sammenlign i Nr. 137: *hann andaðis austr at þingum* »han döde öst i Tjeneste» (medens han var i Væringkorpset i Konstantinopel); se Tillæg til S. 312 f., Nr. 137.

S. 201—203: Den nuværende Udtale *Kila* viser, at **kili** har förste Vokal lang og kommer af *kíll*, der i Norsk betyder en smal Vig, som gaar ind i Landet.

S. 203, r. 10: läs »*Hann var boanda* C 1, 2»; r. 13 står »A 1», läs »A 3».

S. 207, L. 12: »*sendi-bóði*», læs »*sendi-boði*».

S. 208: I Nr. 92 (L. 957) er **uirþriki : inkuars ma . . .** maaské at forstaa som:

verðri engi
Ingvars manna

»Ingen (var) værdigere (mere anseet) af Ingvars Mænd».

Umiddelbart forud gaar mulig den Dödes Navn i Accus., der kan have været [**si**]**hat**.

S. 209, L. 4: Kolon efter **ai** stryges.

S. 209: Nr. 94. Mulig tör man formode: [**h**]**an · bist · ma**[**na · i h**]**aimi · uar ·**

hann best manna A 2 1
í hæimi var. B.

S. 211, L. 5: »**kauba**», læs »**kuba**».

S. 212, L. 19: »**kaüba**», læs »**küba**».

S. 212, L. 6—5 fra neden: Ordene »ligesom jeg skal söge at vise, at Rök-Stenen med de ældre Runer har **ubad** = *uf þat*» stryges.

S. 210—212: Nr. 95. **kabat** = *gaf þat* kan ikke være rigtigt. Jeg forstaar nu **hant : abka : sin** som **han abt kas in**

hann æpt gass enn C 1

»han mindedes endnu efter sin Död». **abt**, saa skrives Ordet, men som Præposition, paa den jydske Gunderup-Sten. I L. 964 er **abt**, *æpt*, brugt absolut (efter sin Död, bagefter), i hvilket Tilfælde regelret en tostavelses Form bruges. *gass* jfr. *sá gess dóðr é uppi syni sínum* D. I, 104 (*Runverser* Nr. 151), hvor ogsaa Forstaaelsen med Flid er vanskeliggjort ved Omflytning af Runer, og *ok Gýríði gass at verðu* L. 450 (Nr. 29), se Tillæg og Rettelser til S. 98, r. 14.

S. 214, L. 12 f. n.: Heller *[galum uf skifti]*, thi *Semgalum* har snarest kort Vokal foran *l*; jfr. Bezzenberger, *Beiträge zur kunde der indogermanischen sprachen* X, 324.

S. 222, r. 21: Om **higulfr** se rättelsen till s. 197.

S. 224, L. 13: »andet Alternativ», læs »förste Alternativ».

S. 225, L. 17: »*Holmgøtr*», læs »*Holmgǿtr*».

S. 227, L. 15: *bý er átti.* For Ordstilligen jfr *æinn eʀ átti* Nr. 54.

S. 230: Runeformen ᛘ = *m* ogsaa Torin Nr. 84.

S. 237, L. 13: »L.», læs »L. 511 (S. 119)».

S. 238: L. 1243 (Nr. 104). Lector Brate har meddelt mig en Tegning (i St. Hist. Museum) af Nordenskjöld, som siger, at Læsningen er meget vanskelig. Denne Tegning har fölgende Afvigelser fra L. 1243: **sikuarþr; iftiʀ : ulfr | :** (Stregen foran Prikkerne synes at være Rammestreg) . . **þur :** (foran **þur** Rum til 2 Runer) **sin : at :** (den nederste Del af **a** mangler) **merkia :** (den överste Del af **i** mangler) **ueg : sin : i : elan :** | (efter Prikkerne er Rum til 1 eller 2 Runer) **uþ : hialbi : o** (Rum til 3 eller 4 Runer) og til Slutningen to utydelige Runer; Nordenskiöld formoder **ot · has.** Herefter synes Indskriften at indeholde fölgende Ord: *Sigvarðr lét reisa stein eftiʀ Ulfr (Ulfar?) faður sinn at merkja veg sinn* **i elan** *Guð hialpi ǫnd hans.* »Sigvard lod reise Stenen efter Ulv (Ulvar?) sin Fader for (med den) at mærke sin Vei . . . . Gud hjælpe hans Aand». Indskriften synes at ende med fölgende Par Verslinjer:

í **élan** *Guð*
(h)ialpi **anda** *hans.*

»I Evighed hjælpe Gud hans Aand!» *élan* af *eiligan*, jfr. oldnorsk *eiligr, eiliga*. *-lan* er opstaaet af *-ligan* som *-la* af *-liga*, jfr. Rydqv. V, 151 f. *élan* er en elliptisk Accus. sg. masc., hvorved *aldr* kan tænkes til. Paa lignende Maade staar i Oldnorsk en Acc. sg. masc. af et Adjectiv ofte alene, hvor man maa tænke *kost* til. Jfr. ogsaa glsvenske Adverbia *nalkan, nærstan, genstan*, hvilke Rydqv. V, 129 forklarer som Accus. sg. masc. *anda hans* vel udtalt med Ellipse *and' ans.*

S. 239 f.: Nr. 105. Paa Papiraftryk tror jeg efter **iʀa :** at se **frs :** (**f** synes mig sikkert, **r** temmelig sikkert, **s** usikkert). Derefter **lþs:** (**l** og **þ** sikre, **s** usikkert). Jeg formoder deri forkortet Skrivemaade for **fr**(**iki**)**s l**(**i**)**þs**, altsaa:

eʀ á Frégis liðs B
fǽrðum uf vǽʀi. A 1

»(bedst af Frænder og Thegner), som har været paa Fröygeirs Hærs Tog». Om Fröygeir se S. 55—66. Ogsaa Smaalændinger skulde altsaa have været med i hans Hær. Palæographiske og sproglige Grunde synes ikke at tale imod, at Sickinge-Stenen henföres til omkr. 1030.

S. 244, r. 6: »*óniðingʀ*» læs »*óníðingʀ*».

S. 247, L. 19: **ali** kunde være Mandsnavnet *Alli*, se Wimmer, *Döbefonten i Åkirkeby kirke* S. 10.

S. 250, L. 3—2 fra neden: Ordene »og L. 1273» stryges.

S. 268, L. 22—23: Isl. *Kíli* synes efter Metret at have lang Vokal i förste Stavelse.

S. 270, L. 12: **aʀ** forekommer dog med Betydning »er» i Nr. 126 samt paa Björketorp- og Stentofta-Stenene.

S. 272, L. 1 f. n.: »af», læs »og».

S. 277, L. 5: »1877», læs »1887».

S. 277, L. 17: Stenen har efter Wimmer. *Runenschr.* 332, **biarngaiʀ**. Min Omskrivning er altsaa rigtig.

S. 279, L. 22—25: Wimmer, *Döbefonten i Åkirkeby kirke* S. 7, læser paa Valleberga-Stenen i Accus. **suina** og anförer af en Indskrift fra Klemens Kirke, Bornholm, Nomin. **sueni**. Navnet er altsaa *Sveini*, der efter Wimmer endnu er brugeligt i Formen *Svenne*.

S. 283 f.: Nr. 124 (L. 1441). Da Stenen har graphisk Omsætning i **stato**, d. e. **stota** = *stǫnda*, saa er **airu : brþur** mulig tilsigtet graphisk Omsætning for **ari : bruþur**. Nominativ *Ari* for Accus., jfr. **eftiʀ kuþrikr** L. 179 (D. I, 210) og andre S. 147 og S. 228 Anm. 6 anförte Exempler samt S. 62 **frą̣nti** for **frą̣nta** paa den lollandske Tirsted-Sten.

S. 295, L. 14: »*Gyrðr*», læs »*Gyrðs*».

S. 296: Om Nr. 129 (Stainkumbla-Indskriften) taler Wimmer, *Åkirkeby* S. 71 f. Han forkaster Säves Mening,

at Indskriften skulde have omtalt Olav den hellige, og han udfylder **hin hilgi [kristr]**. Han mener, at denne Indskrift og den samtidige Hauggrän-Indskrift ikke tör henföres til en ældre Periode end Slutningen af 12te eller maaske snarere Begyndelsen af 13de Aarhundred. Jeg er tilböielig til at sætte disse Indskrifters Tid noget længer tilbage.

S. 301, L. 13: Formodningen **siæll** stöttes ved **siallum** L. 1684 og **sall** i en Indskrift med Majuscler fra Trondhjems Domkirke (Undset Nr. 14 S. 37).

S. 312 f.: Nr. 137. *hann andaðis austr* **at þikum** maa have været udtalt *at þingum*. De danske Kongers Hustropper i England kaldtes *þingamenn*, *þingamannalið*, hos Sven Aagesson Thinglid. Paa samme Maade er vistnok ogsaa at forstaa Lilj. 50 (D. I, 26): **sum uestr sat i þikaliþi**. Steenstrup (*Normannerne* IV, 133) mener, at Ordet skal forklares af ags. *þegnung*, *þênung*, *þêning*, Tjeneste; i saa Fald er det et Laanord fra Engelsk. Det ags. Ord bruges ofte i Flertal. *þingamenn* er fra först af et Appellativ »Tjenestemand«. I Nr. 137 er det Udtryk, der oprindelig blev brugt i England, efter min Formodning overfört til Nordboerne i Konstantinopel:

hann andaðis
austr at þingum

»han döde österpaa i Tjeneste«, d. e. i Konstantinopel, hvor han var i Tjeneste i Væringkorpset; jfr. Tillæg til S. 197—199.

S. 314—316: Nr. 138. **uauʀn** er maaske graphisk Omsætning for **uʀuan**. Da faa vi *mann orván* (af *orváan*) »en dadelfri Mand«. Jfr. got. *unwahs* og oldn. *vá* dadle.

S. 318: Nr. 139. **arikan strink** er vel neppe at forstaa som *á ringan streng*, d. e. »paa den med Lethed og Behændighed udförte Slyngning«. Da vilde *ringan* være yngre Form for *hringan*, i samme Betydning som *kringan*. For Skrivemaaden **rikan** (ikke **rinkan**) kunde jævnföres

ikialr i samme Indskrift. Rietz har fra Elfdalen i Dalarne *ring* »flink och färdig, rask».

S. 320, r. 10: »*prŷðlic*», läs »*prýðlic*»; r. 15 nedifrån: »*Var*», läs »*Vaʀ*».

S. 332, r. 7 nedifrån: »Han», läs »Man».

S. 341—343: Nr. 155. **þurktil** kan have været udtalt *þórktill*, thi *þórketill* er blevet til *þórkill* derved, at den ubetonede Vokal mellem *k* og *t* först var trængt ud.

S. 347, L. 15: »kunstet», læs »kunstlet».

S. 355, L. 10: »Sammenhangen», læs »Sammenhængen». L. 16: Har *Ufa* havt kort Vokal i förste Stavelse? L. 19: Efter *Oystainn* skal staa Semicolon eller Punctum.

S. 355: Nr. 161. L. 2—3 deler jeg nu saa:

sissą stain, auk
ub Hagbiarn brýðr.

Ligesaa har jeg S. 150 i Nr. 56 (L. 802) delt:

á landi, auk
í liði úti.

auk er her endnu ikke gaaet fuldstændig over fra Adverbium til Konjunktion. Jfr. S. 217 f., 234 f.

S. 359: **siku** i Betydning af *sviku* har vel været udtalt *syku* med en *y*-Lyd, der var nærmere ved *i* end det *y*, der opstod af *u* ved *i*-Omlyd. Den förstnævnte *y*-Lyd findes oftere betegnet ved **i**.

S. 366—367: Til de her, S. 256—259 og andensteds af mig paaviste graphiske Omsætninger kan endnu föies **risiþ** for **risþi** og **kirm** for **krim** Torin Nr. 34.

S. 368: De ældste svenske Vers finder jeg i Stentofta-Indskriften i Blekinge, som jeg nu sætter til omtrent Aar 700. Den begynder med 4 Verslinjer. Sparlösa-Indskriften i Vestergötland, der vel er fra Slutningen af 9de Aarhundred, indeholder maaské to Verslinjer. Disse to Indskrifter agter jeg at behandle andensteds.

Skärfvum-Indskriften har jeg læst og forklaret hos Torin, *Vestergötl. Runinskr.* III, S. 18—28.

A. Kock, *Svenska konsonantstudier*, V. *Om fornsvenskans r-ljud* sid. 162 i *Nord. tidskr. f. filologi*, ny række, IX, har framhållit, att jag försummat visa, hurusom det framgår af runinskrifter, som skilja mellan de båda r-ljuden, att *r* efter konsonant öfvergick till *r*. Det var hufvudsakligen på grund af förhållandet i några uppländska inskriftgrupper, som jag gjorde detta antagande. De af ristaren Asmund huggna inskrifterna, hvilka alla använda **o**-runan i bet. nasaleradt *a*, uppehålla skilnaden mellan **r** och **ʀ**. Efter konsonant skrifves i dem **r** för **ʀ**, icke blott efter dental och interdental, utan ock efter andra konsonanter. Så har L. 70 **auþulfr**, L. 256 **fastulfr**, L. 1053 **kuþlaifr**. Denne ristare tyckes höra till ett tidigt skede att döma af *hr* i **hrafn** L. 260 och **rhuþilfaʀ** L. 756 (D. I, 122). En annan sten med *hr* D. II. 155 har **r** i **hruþailfr**. Ristaren **tiþkumi** använder i L. 714 *hr* och har L. 736 **uitarfr**, men då L. 714 lär hafva **hifir** (Hildebrand, *Månadsbladet* I, nr. 25 s. 13), kan man möjligen misstänka honom att hafva börjat sammanblanda **r** och **ʀ**. Dock skulle **hifir** kunnat få sitt **r** från den enstafviga biform, som väl förekom därjämte, motsvarande isl. *hefr*, jämte *hefer*. Ristaren **ubiʀ**, som gifvit upphof åt ännu flera inskrifter, skiljer ock **r** och **ʀ** efter etymologiska grunder, såsom **uaʀ** L. 121, **iʀ**, **uaʀu** L. 799 visar, ehuru han alltid brukar **o**-runan i betydelsen *o* och altså väl tillhör en senare tid än Asmund. Han har dock **r** efter alla konsonanter, t. ex. **ilifr** L. 226, **bruniulfr** L. 150, **ulfr** L. 570, **ingulfr**, **ofaikr** L. 577, **kiulakr** L. 423, **roþilfr** L. 799, **kuþrikr** L. 911, de båda sista i Södermanland. Ristningen **r** efter konsonant anför Kock själf från några sörmländska inskrifter. I Södermanland är **ʀ** efter kons. mycket vanligare än i Uppland och än vanligare i Östergötland, måhända har utvecklingen egt rum senare i dessa landskap. Då sålunda det allt sedan de urnordiska vokalutstötningarna stafvelsebildande *r* först öfvergick till *r*

efter dental (och interdental), som Wimmer uppvisat, och dessa grupper af inskrifter och åtskilliga andra inskrifter, som icke bilda en grupp, tycktes mig visa, att *R* blifvit *r* efter labiala och gutturala konsonanter före det antagna allmänna sammanfallet af *R* och *r*, trodde jag mig böra sluta, att ställningen efter konsonanten föranledt denna öfvergång, icke ljudets ställning som stafvelsebildande. Visserligen saknade jag fullt bevisande former för denna slutsats, sådana, där *R* stod efter kons. utan att vara stafvelsebildande, såsom G. D. sg. f. positiv af adj. eller komp., men jag trodde mig kunna antaga, att *R* blifvit *r* äfven i sådana former, i analogi med att *R* blifvit *r* efter dental i N. sg. n. komp. **betra** L. 485 (*ATS* X, h. 1, s. 103), G. pl. superl. **bistra** L. 802 (*ATS* X, h. 1, s. 148), G. sg. f. **koþraR** L. 871. Att en hel mängd inskrifter bevarat **R** efter labiala och gutturala kons., hvilket Kock anför mot min uppfattning, är intet motbevis, äfven om dessa inskrifter skulle hafva exempel på öfvergången af *R* till *r* efter dental. Förhållandet visar blott, att dessa inskrifter tillhöra en tid eller en ort, som ännu var främmande för öfvergången **R** till **r** efter labial och guttural, ehuru redan delaktig af den analoga äldre utvecklingen efter dental. Ofvan anförda runinskrifter visa öfvergången *R* till *r* efter labial och guttural kons. blott för en dialekt, men att öfvergången ägt rum för hela fsv. språkområdet, synes man mig kunna sluta från det analoga fallet efter dentaler. Min formulering af regeln för utvecklingen af *R* tycker jag mig alltså berättigad att fortfarande hålla på gentemot Kock hvad ställningen efter konsonant beträffar. I hvad mon Kocks framställning bör anses modifiera min formulering af regeln för utvecklingen af *R* i dess helhet, saknar jag här utrymme att pröfva.

Idet jeg afslutter mine Bidrag til Lector Brates Runverser, som jeg efter Forfatterens Opfordring har meddelt, vil jeg fremhæve, at jeg vel véd, at jeg ikke har været fuldt rustet til en tilfredsstillende Behandling af Sveriges versificerede Indskrifter. De færreste af disse har jeg selv undersögt. Af mange Indskrifter, som endnu er bevarede, har jeg kun kjendt upaalidelige eller tildels feilagtige Gjengivelser. Ja jeg har ikke engang undersögt alle de Tegninger og Læsninger, som findes i Haandskrift, og flere Tegninger, som jeg har seet i Statens Historiske Museum i Stockholm, har jeg kopieret med saadan Hast, at jeg ikke fuldt tör stole paa mine Kopiers Nöiagtighed.

I de foran givne »Rettelser og Tillæg» har jeg ikke rettet flere af mig givne mindre rigtige Betegnelser af Verslinjers Metrum, da Lector Brate i Kap. III udförlig har behandlet dette Æmne.

Christiania 20de Februar 1889.

Sophus Bugge.

Efterskrift.

Det torde vara behöfligt att gifva en redogörelse för de omständigheter, under hvilka denna afhandling författats, för att läsaren skall få en riktig uppfattning af densamma. Den yttre anledningen till dess författande var, att jag önskade använda den vid ett disputationsprof för en befattning, som då var anslagen ledig. Jag sysselsatte mig vid den tiden med studier i runkunskap, och af anledningar, som äro utvecklade i inledningen, syntes en behandling af de metriska runinskrifterna vara ett företag af intresse. Visserligen kände jag lifligt, hvad som brast mig för att, som sig borde, behandla detta ämne. En hufvudbrist var, att jag icke hade undersökt inskrifterna sjelfva, utan måste ty till ofta opålitliga teckningar, en annan, att jag ej var tillräckligt hemmastad på namnforskningens område. Oaktadt bristande förutsättningar i dessa och andra afseenden ansåg jag mig dock berättigad att företaga verket, enär lösningen af de metriska frågorna skulle blifva möjlig, i trots af att en del läsningar vore osäkra och äfven en ofullkomlig sammanställning och behandling af det ifrågavarande materialet syntes mig nyttig. I berättelsen om en resa för runforskningar, företagen med anslag af Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien, hvilken refererats i Akademiens *Månadsblad* 1877, s. 529 f., hade professor S. Bugge i Kristiania förklarat sig ämna företaga en behandling af de metriska runinskrifterna. Han hade godheten att samtycka till att blifva min medarbetare i detta arbete

och att gå in på den af mig föreslagna anordningen för detta samarbete. Med hänsyn till att jag hade att offentligen försvara, hvad som var mitt i afhandlingen, utarbetade jag den först sjelfständigt och sände sedan manuskriptet till prof. Bugge, som meddelade mig bidragen i form af anmärkningar med anledning af min framställning och tillägg till densamma. Hänsyn till den tilltänkta disputationen kom mig att låta åtskilliga egna förslagsmeningar kvarstå, som jag kanske gjort bättre i att undertrycka, jag ville icke synas vilja lysa med lånta fjädrar, och samma hänsyn gör, att mitt namn är öfverordnadt prof. Bugges i afhandlingen, ehuru han ur alla andra synpunkter borde stå i främsta rummet. Jag har att med tacksamhet offentligen erkänna den stora förbindelse, hvari jag står till professor Bugge för hans godhet att samtycka till att blifva min medarbetare i detta företag, för de lärdomar han meddelat mig under vår brefvexling, medan tryckningen pågick, och för hans bistånd i korrekturläsningen och öfverseende med mina brister. Prof. Bugges bidrag äro ofta icke på annat sätt betecknade som hans än att de äro skrifna på norska. En del litteratur var mig icke tillgänglig vid afhandlingens författande, särskildt några arbeten af Stephens och Dybeck, *Runa* folio.

Den 15 Juli 1889.

Erik Brate.

REGISTER.

Egennamnen äro utmärkta genom stor begynnelsebokstaf. På grund af svårigheten att fastställa uttalet af de runristade namnformerna uppföras de med få undantag i den alfabetiska ordningsföljd, som translitterationen anvisar. Runstungna former af andra ord igenfinnas däremot under den fonetiska transskriptionen af uppslagsformen, såvida icke translitterationen i det närmaste sammanfaller med denna. På grund af artiklarnes ringa omfång har det icke ansetts nödigt att ordna böjningsformerna af hvarje ord inbördes eller ens att alltid angifva, hvilken böjningsform en upptagen translitteration utgör. Då någon forms läsning eller tydning syntes mera oviss, har den blott upptagits i den fonetiskt transskriberade formen. Geografiska namn finnas i ett särskildt register. Under rubrikerna Böjningslära, Ljudlära och Syntax har upptagits, hvad som syntes anmärkningsvärdt i grammatiskt hänseende, och rubriken Ristning innehaller hänvisningar till omnämda runologiska förhållanden.

A.

B.

D.

K.

S.

T.

V.

vaka 282.
val se *væl*.
vápn uabn 281.
vara, væra 355; pr. aR 269, 288; iaR 206, 270; iR 178, 406; is 35, 37, 153, 301; pt. uaR 28, 79, 129, 134, 172, 188, 189, m. fl.; uas 22, 62, 78, 84, 152, 171, 283, 341, 350; unR 54; faR 246; oar 81; uar 16, 122, 178, 209, 364; uoR 244; ur 119; uaru 319; uaRu 28, 148, 359; uaRit 158, 216; pr. k. *sé* 347, si 118, 130, 134.
varða, varða uerþa 103, 248; uirþa 80, 91; uirþr 208; uirþi 279; uaþ 90, 187, 347; uarþ 62, 175, 188, 189, 228, 279, 320, 360; urþu 275; orþi 160.
Vei 311.
Veseti-stenar 25, 100.
við uiþ 203.
[*vi*]*ða* 198; *víðast* 258.
Vífil A. sg. 355.
vígvali 204.
vinna uan 66, 346; unit 288.
viti üitum 201.
víss 311.
vita uiti, uit 192, 347; uisi 260;
vitring uitrik 346.
væ, ve, ui 269.
væga vá 200, 349; ua 281; uaiki *vá vígí* 199.
vægr uak 187.
vækia uakti 163.
væl 25, 190; ual 22, 27; üal 189; uel 41, 141, 353.
vær, var uaR 175; uar 163, 350; uir 267; uaiRa 62; uiri 98.
værding uarþih 269.
væstarla uistarla 163, 179; uisitarla 216, 351.
væstr uastr 187, 351; uestr 192; uistr 189, 197.
væstrvægr uastr · uakm 188, 279.

Y.

yfir hifiR 313; ifiR 148; ifuir 94.

Ä.

äf 'om' 255.
äfila 185; e[f]ila.
äfna ifnti 197.
äftir 29, 87; aiftiR 252, 261, 359; abtiR 134, 327; abtir 214; abtur 32; afatar afątR (Istaby), 361; afir 57; aft 62, 287, 306, 355, 356; efitiR, ifitR, abitir 361; aftir 21; (uttal) 24, 38; aftiR 29, 152, 189, 239, 269, 274, 280, 287; aftr 37, 55, 214, 250; ati 71; atifR 258; atiR 71, 122, 123; atR, atur 71; efR 84; eft 103; efti 336, 367; eftiR 30, 54, 72 etc.; eftir 28, 30, 86, 140, 364; eftR 66, 78, 125, 247, 347; haft, haftir 313; hibtiR 119, 312; huftiR 281; ift 267; ifti 100, 285; iftir 26, 86; iftʌr 88; iftiR 29, 59 m. fl.; iftR 100; ifþi, itiR 71; [o]btiR 118; uftiR 29, 225, 295, 332; ufti 332; üftir 222; üftiR 49; uti, utiR 71.
äi 105, 107, 236, 337, 349, 355; i 16, 32, 45, 60, 168.
äiga pr. *á* a 299; pt. 225; ati 89, 138, 145, 176, 177, 278; atu 86.
äigi 105, 199, 200, 208; aigi 285; aiki 80 269,; igi 80, 103, 267; iki 80, 91, 203, 208, 225; ai 299.
äiniga 80; ainika; ainiki 251.
äinka 190.
äinn ain N. sg. m. 89, 90, 138, 145, aina A. sg. f. 81.
än 'men' an 177, 281; ian 59, 62, 275, 283, 353; in 121, 196, 288; it 362.
ända pass.; pt aitaþis 60, 227; antaþis 117, 187, 232, 312, 338; eataþis 231; entaþis 60, 117, 232, 296; itaþis, itaþisk 59, 60, 117, 232; entaþus 60, 117, 155, 188; etaþis 60, 232; iataþis 60, 227.

Ortnamn.

Förteckning

på de i denna afhandling behandlade nummer ur vissa samlingar af runinskrifter.

Inskrifterna i denna afhandling äro ordnade så, att först alla de äro behandlade, som äro upptagna i J. G. Liljegrens *Runurkunder,* (citerad L.), sedan de nya hos R. Dybeck, *Svenska Runurkunder* (citerad D. 8vo) och *Sveriges Runurkunder* I och II (citerade DI, DII) och till sluts inskrifter från andra håll. Efterföljande förteckning upptager de nummer i de nämda samlingarna, som berörts i denna afhandling, dock så att hvarje efterföljande förteckning blott upptager de inskrifter, som icke ingått i en föregående. Förteckningen afser fullständighet och utesluter blott sådana fall, der nämnandet af en inskrift icke synts hafva någon betydelse för dess uppfattning. Af detta skäl har en stor del af de s. 40, 41 uppräknade inskrifterna uteslutits. De med kursiv stil tryckta siffrorna angifva inskriftens nummer uti den ifrågavarande samlingen, de öfriga siffrorna sidor i afhandlingen.

J. G. Liljegren, Runurkunder.

Nr *1* 36; *2* 24, 28, 76; *6* 251: *8* 16, 120, 122; *9* 34; *10* 229; *12* 20; *14* 332, 347; *15* 347; *16* 174; *19* 23, 77, 125, 361; *20* 31; *21* 127; *23* 267; *24* 95; *29* 24, 29; *31* 79; *34* 40, 56, 95; *35* 52, 87; *38* 21, 22, 24, 39, 46; *40* 69, 228; *41* 81; *44* 21, 22, 24; *45* 22: *46* 23, 45; *47* 21, 22, 24, 27, 39; *48* 23; *49* 25, 101; *50* 25, 71, 101; *51* 18, 28, 145, 242; *53* 39; *61* 367; *64* 69; *68* 250, 270, 317; *69* 51; *71* 23: *77* 125; *79* 119; *80* 112; *81* 30, 97, 145, 239, 250; *83* 22; *84* 256; *85* 71, 88; *89* 32, 40, 70; *93* 28, 32, 146, 219, 253, 254, 260, 296; *96* 41; *101* 314; *107* 129, 365; *108* 131; *109* 50, 56; *115* 111; *116* 50; *117* 24, 26,

R. Dybeck, Svenska Runurkunder.

R. Dybeck, Sverikes Runurkunder.

Del I.

Del II.

Förkortade titlar på skrifter.

Arkiv — Arkiv for nordisk Filologi.

B — Bautil, utgifven af J. Göransson.

Beitr. — Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur, utgifna af Paul och Braune.

Bezzenbergers Beitr. — Beiträge zur Kunde der indogermanischen Sprachen, utgifna af Bezzenberger.

D. 8vo — R. Dybeck, Svenska Runurkunder.

D. I, D. II — R. Dybeck, Sverikes Runurkunder, I, II.

L. — Liljegren, Runurkunder.

Månadsbladet — Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens månadsblad.

Rqt — Rydqvist, Svenska språkets lagar.

Steph. — Stephens Old northern runic, monuments.

Säve — C. Säve, Gutniska urkunder.

T. — Torin, Vestergötlands runinskrifter, i Vestergötlands fornminnesförenings tidskrift.

U. F. — Uplands fornminnesförenings tidskrift.

W. — Wiede, Östergötlands runurkunder, i Östergötlands fornminnesförenings tidskrift.

Aarbøger — Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie.

Mindre starkt förkortade titlar äfvensom andra förkortningar torde förstås utan förklaring.

Vers runiques.

Par

E. Brate.

Résumé du mémoire précédent.

Ce mémoire est une contribution à la métrique de l'ancien scandinave.

Les lois régissant la construction de l'ancienne versification scandinave ont été exposées récemment avec des vues nouvelles dans divers ouvrages du professeur E. Sievers. Avant lui, on admettait que dans l'ancien vers scandinave l'accentuation seule était soumise à des règles précises; mais Sievers a démontré qu'il existe des lois même pour la quantité de ces vers. Les règles strictes qui s'appliquaient d'ailleurs à la poésie des anciens scaldes du Nord ont rendu possible l'exposition rigoureuse des règles se rapportant á la quantité. On trouve l'applition de ces règles même dans les poèmes de l'Edda, mais cependant avec un certain nombre d'exceptions. Or, ces exceptions et les rapprochements qu'on peut faire entre la poésie scandinave et l'ancienne poésie anglosaxonne — où les règles semblent être plus libres que celles de l'ancienne poésie scandinave — portent à douter que les poésies de l'Edda aient eu la même quantité rigoureuse que la poésie des scaldes et à se demander s'il ne faut pas plutôt supposer qu'elles ont une construction plus libre ainsi que l'ancienne poésie anglaise. Il n'est pas possible de trancher cette question pour les poèmes de l'Edda, parce qu'on ne peut pas savoir si les mots et les formes du texte qui donnent aux vers cette construction libre,

n'ont pas été interpolés. Il n'y a que des documents originaux qui puissent être décisifs. Or, nous en trouvons dans différentes inscriptions runiques, écrites en vers. L'interprétation de ces inscriptions occupe la plus grande partie de ce mémoire. Les difficultés inhérentes à l'interprétation des écrits runiques sont cause que ce mémoire est au fond l'ouvrage de deux auteurs. Le professeur Bugge, de Christiania, a bien voulu en effet prêter son concours à l'auteur du mémoire; non seulement il a contribué à donner une interprétation plus exacte des inscriptions que l'auteur avait d'abord traitées, mais il a ajouté aux matériaux recueillis, en montrant la forme métrique d'une foule d'autres inscriptions runiques.

La part du professeur Bugge est écrite en norvégien.

Le résultat des recherches métriques paraît être celui-ci: les vers des inscriptions runiques ont vraiment une construction plus libre que celle qu'admettent les règles rigoureuses de Sievers.

Le chapitre III de l'ouvrage classe les matériaux aux points de vue métriques. La différence la plus importante, c'est que souvent le nombre des syllabes dépasse le schéma quadrisyllabique ou est inférieur. Un nombre restreint de vers dissyllabiques se trouvent presque toujours en nombre impair. Les vers trissyllabiques sont nombreux, le plus souvent en nombre impair, mais beaucoup aussi en nombre pair.

On peut peut-être regarder comme vers de trois syllabes avec élévation résolue ceux de quatre syllabes qui ont une élévation brève sans que ce soit permis d'après les règles de Sievers. Par ex: *mykið mærki* L. 391. D'un autre côté, le vers de quatre syllabes s'étend parfois.

Le temps montant, qui est rare dans les poésies de l'Edda, se rencontre quelquefois. L'extension du vers se fait parfois en ajoutant dans le corps ou à la fin du type métrique D et E, qui autrement ne se rencontrent que

dans le *málaháttr*. Parfois on trouve même de véritables vers de 6 syllabes alternant avec ceux de 4 syllabes.

Les différentes exigences de la quantité des abaissements est un autre point de vue important.

D'après les règles de Sievers, l'abaissement dans les types A, B, C, doit être d'une ou de deux syllabes de la forme ⏑ x, exceptionellement de la forme — x dans les types B ou C au commencement du vers. C'est ordinairement le cas dans les vers des inscriptions runiques, mais on rencontre aussi des abaissements de deux syllabes de la forme — x, même dans le type A, et l'abaissement est parfois même de trois syllabes. Tout cela paraît indiquer que la métrique des inscriptions runiques est plus primitive que celle qu'on admet pour la poésie norvégo-islandaise de la même époque.

Les particularités des autres catégories métriques paraissent indiquer la même chose. Parfois l'allitération unit plus de deux vers, parfois elle est limitée à un vers seulement, d'autres fois deux vers sont réunis par deux systèmes d'allitération. Les vers impairs ont une ou deux syllabes formant allitération, les vers pairs en ont habituellement une seule, mais parfois aussi deux. La syllabe qui doit être répétée est habituellement dans le premier pied du vers, mais parfois aussi dans le second et cela pas seulement dans le type du vers A 3.

Les inscriptions runiques paraissent plutôt être disposées en rapsodies qu'en strophes. Il y a, il est vrai, des inscriptions composées de 8, 4 ou 2 vers qu'on peut regarder comme formant une strophe ou une partie de strophe. Cependant on trouve aussi des inscriptions de 6, 10, 3 vers, nombres qui semblent être incompatibles avec la division en strophes. Dans d'autres inscriptions, au contraire, la forme en strophes est évidente.

La partie du mémoire qui donne l'interprétation des inscriptions métriques fournit en plusieurs endroits des

matériaux qui peuvent être utiles à des recherches ultérieures sur les runes. Cette partie doit cependant son plus grand intérêt aux savantes combinaisons du professeur Bugge; nous n'en citerons ici qu'une ou deux. Un principe de toute importance pour l'étude des runes, c'est que le sens de nombreuses inscriptions runiques est rendu obscur par la transposition voulue des runes.

Cependant le professeur Bugge n'a pas réussi à démontrer d'après quelles règles s'opéraient ces transpositions, aussi les explications reposant sur ce principe semblent-elles arbitraires, bien que le principe lui-même soit incontestable.

Une expédition de Vikings, sous le commandement d'un Uplandais Fröygeir est signalée page 62 par plusieurs inscriptions runiques. L'inscription runique de Hofgården à Adelsö est mise p. 77 en rapport avec le roi Hakon le roux vers 1070 et donne ainsi un point de repère pour dater les inscriptions runiques. L'étude des anciennes inscriptions des pierres de Rök, Gursten, et Rotne ainsi que de Ingelstad-berget est d'un intérêt linguistique tout spécial: de même que les remarques historiques sur la langue qu'on rencontre ici et là au sujet d'autres inscriptions.

Hildebrand, Bror Emil, Minnespenningar öfver enskilda svenska män och qvinnor. 1860. Pris 7 kr. 50 öre.

——. Svenska Sigiller från medeltiden. I. 1, 2. 1862—1867. Pris: 19 kr. 50 öre.

——, Sveriges och Svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer. 2 delar (1874, 1875). Pris: 16 kr.

Montelius, Oscar, Statens Historiska Museum. Kort beskrifning till vägledning för de besökande. 5 uppl. 1886. Pris: 75 öre.

Hildebrand, Bror Emil, och Hildebrand, Hans, Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum. Första häftet. (Serien IV, pl. 1—10). 1873. Pris: 6 kr. Andra häftet. (Serien VI, pl. 1—10). 1878. Pris: 6 kr. Tredje häftet. (Serien V, pl. 1—5). 1883. Pris: 5 kr.

INNEHÅLL.

Under arbete äro för närvarande:

Akademiens handlingar del. 28 (Hans Hildebrand, *Om djurtyperna i ornamentiken.*)

— — del. 31: (*Inträdestal af* S. Bugge *m. m.*)

Antiqvarisk tidskrift V: 4, VIII: 3, IX: 3, X: 5.

Svenska sigiller från medeltiden del. 2 h. 1.

Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum h. 4 (Gotlands jernålder).

Månadsbladet för 1887.

Medeltidsfynd från Gotland (utgifves med anslag af Bergerska donationsfonden.)

Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden.)

Sveriges runskrifter afd. 1: Ölands runstenar (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden).

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens **Antiqvariska Tidskrift för Sverige** utgifves i häften af omkring 5 ark med nödiga illustrationer. Fyra eller, efter behof, flere häften utgöra ett band. Pris för hvart band: 4 kr. eller något mera.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens **Månadsblad** utkommer under år 1887 efter samma plan som hittills blifvit följd. Priset är 3 kr.

I bokhandeln finnes:

Hildebrand, Bror Emil, och Hildebrand, Hans, **Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum.**

Första häftet, innehållande 10 pl. och tillhörande text. Här beskrifves och afbildas jämte annat det icke minst genom sin ornamentik vigtiga Ulltuna-fyndet. Pris: 6 kr.

Andra häftet, innehållande 10 pl. med afbildningar af medeltidsföremål jämte tillhörande text. Pris: 6 kr.

Tredje häftet, innehållande 5 pl. med afbildningar af jernåldersföremål från Gotland jämte tillhörande text. Pris: 5 kr.

☛ Se omslagets andra och tredje sidor.

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri, 1887.

ANTIQVARISK TIDSKRIFT

FÖR

SVERIGE

UTGIFVEN AF KONGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIEN

GENOM

HANS HILDEBRAND.

TIONDE DELEN.

FEMTE HÄFTET.

Pris: 1 krona.

Af **Kongl. Vitterhets Akademien** (1753—1786) och **Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien** eller på Akademiens förlag äro följande arbeten utgifna:

Kongl. Svenska Vitterhets Akademiens Handlingar. 5 band. 1755—1788.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Handlingar. 20 band. 1789—1852.

——, Ny följd. Del. 1 (1857): 4 kr. 50 öre; del. 2 (1861): 4 kr.; del. 3 (1863): 4 kr. 50 öre; del. 4 (1864): 4 kr.; del. 5 (1867): 4 kr.: del. 6 (1869): 4 kr.; del. 7 (1876): 4 kr.; del. 8, 1 (1885): 3 kr.; del. 9 (1884): 7 kr. 50 öre; del. 10 (1885): 6 kr.; del. 11 nr 1 (1886): 2 kr.; del. 11 nr 2 (1887): 1 kr.

Antiqvarisk Tidskrift för Sverige. Del. 1 (1863): 2 kr.; del. 2 (1869): 3 kr.; del 3, h. 1—4 (1870—73): 4 kr.; del. 4, h. 1—4 (1872—80): 4 kr.; del. 5, h. 1—3 (1873—78): 3 kr.; del. 6, h. 1—4 (1880—82): 4 kr.; del. 7, h. 1—4 (1883—85): 4 kr.; del. 8, h. 1 o. 2 (1884): 2 kr.; del. 9 h. 1 o. 2 (1887): 2 kr.; del. 10 h. 1—5 (1887—1889) 5 kr.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Månadsblad. Första bandet: årgångarne 1872—1874. Andra bandet: årgångarne 1875—1877. Tredje bandet: årgångarne 1878—1880. Fjerde bandet: årgångarne 1881—1883. Femte bandet: årgångarne 1884—1886. Af sjette bandet: årgången 1887. Pris för årgångarne 1872—1877: 2 kr.; för följande årgångar 3 kr.

Hildebrand, Bror Emil, Anteckningar ur Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Dagbok samt om de under Akademiens inseende stälda Kongl. samlingarne för år 1843. Pris: 37 öre.

——, Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet, funna i Sveriges jord. 1846. Pris: 7 kr. 50 öre.

——, Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet, funna i Sveriges jord. Ny tillökt upplaga med 14 pl. 1881. Pris (i Sverige, Norge, Danmark och Finland): 10 kr.

Tornberg, C. J., Numi cufici regii numophylacii Holmiensis, quos omnes in terra Sueciæ repertos digessit et interpretatus est C. J. T. 1848. Pris: 7 kr. 50 öre.

Hildebrand, Bror Emil, Minnespenningar öfver enskilda svenska män och qvinnor. 1860. Pris 7 kr. 50 öre.

——, Svenska Sigiller från medeltiden. I. 1, 2. 1862—1867. Pris: 19 kr. 50 öre.

——, Sveriges och Svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer. 2 delar (1874, 1875). Pris: 16 kr.

Montelius, Oscar, Statens Historiska Museum. Kort beskrifning till vägledning för de besökande. 5 uppl. 1886. Pris: 75 öre (vid ingången till museet: 50 öre).

——, The national historical museum, Stockholm. A guide to the collection issued by the royal Academy of literature, history and antiquities. Translated from the 5th swedish edition by Charles H. Derby. Pris: 3 kr. (vid ingangen till museet 2 kr.).

Hildebrand, Bror Emil, och Hildebrand, Hans, Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum. Första häftet. (Serien IV, pl. 1—10). 1873. Pris: 6 kr. Andra häftet. (Serien VI, pl. 1—10). 1878. Pris: 6 kr. Tredje häftet. (Serien V, pl. 1—5). 1883. Pris: 5 kr.

Med anslag ur **den Bergerska donationsfonden** har Akademien utgifvit:

Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling. Förra afdelningen, band 1 (1888): 9 kr. — Senare afdelningen, band 1 (1888): 11 kr.

INNEHÅLL.

Under arbete äro för närvarande:

Akademiens handlingar del. 28 (Hans Hildebrand, *Om djurtyperna i ornamentiken.*)

— — del. 31: *(Inträdestal af* Rydberg *och* S. Bugge, *Berättelse om Akademiens hundraårsfest m. m.)*

Antiqvarisk tidskrift V: 4, VIII: 3, IX: 3, X: 6.

Svenska sigiller från medeltiden del. 2 h. 1.

Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum h. 4 (Gotlands jernålder).

Månadsbladet för 1888 och 1889.

Medeltidsfynd från Gotland (utgifves med anslag af Bergerska donationsfonden.)

Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden.)

Sveriges runskrifter. afd. 1: Ölands runstenar; afd. 2: Östergötlands runstenar (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden).

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens **Antiqvariska Tidskrift för Sverige** utgifves i häften af omkring 5 ark med nödiga illustrationer. Fyra eller, efter behof, flere häften utgöra ett band. Pris för hvart band: 4 kr. eller något mera.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens **Månadsblad** utkommer under år 1887 efter samma plan som hittills blifvit följd. Priset är 3 kr.

I bokhandeln finnes:

Hildebrand, Bror Emil, och Hildebrand, Hans, **Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum.**

Första häftet, innehållande 10 pl. och tillhörande text. Här beskrifves och afbildas jämte annat det icke minst genom sin ornamentik vigtiga Ulltuna-fyndet. Pris: 6 kr.

Andra häftet, innehållande 10 pl. med afbildningar af medeltidsföremål jämte tillhörande text. Pris: 6 kr.

Tredje häftet, innehållande 5 pl. med afbildningar af jernåldersföremål från Gotland jämte tillhörande text. Pris: 5 kr.

☞ Se omslagets andra och tredje sidor.

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri, 1889.

ANTIQVARISK TIDSKRIFT

FÖR

SVERIGE

UTGIFVEN AF KONGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIEN

GENOM

HANS HILDEBRAND.

TIONDE DELEN.

SJETTE HÄFTET.

Distribueras af hrr Wahlström & Widstrand.
STOCKHOLM.

Pris: 1 krona.

Af **Kongl. Vitterhets Akademien** (1753—1786) och **Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademien** eller på Akademiens förlag äro följande arbeten utgifna:

Kongl. Svenska Vitterhets Akademiens Handlingar. 5 band. 1755—1788.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Handlingar. 20 band. 1789—1852.

—, Ny följd. Del. 1 (1857): 4 kr. 50 öre; del. 2 (1861): 4 kr.; del. 3 (1863): 4 kr. 50 öre; del. 4 (1864): 4 kr.; del. 5 (1867): 4 kr.; del. 6 (1869): 4 kr.; del. 7 (1876): 4 kr.; del. 8, 1 (1885): 3 kr.; del. 9 (1884): 7 kr. 50 öre; del. 10 (1885): 6 kr.

Antiqvarisk Tidskrift för Sverige. Del. 1 (1863): 2 kr.; del. 2 (1869): 3 kr.; del 3 h. 1—4 (1870—73): 4 kr.; del. 4 h. 1—4 (1872—80): 4 kr.; del. 5 h. 1—3 (1873—78): 3 kr.; del. 6 h. 1—4 (1880—82): 4 kr.; del. 7 h. 1—4 (1883—85): 4 kr.; del. 8 h. 1—3 (1884, 1891): 3 kr.; del. 9 h. 1—3 (1887, 1891): 3 kr.; del. 10 h. 1—6 (1887—91): 6 kr.; del. 11 h. 1—3 (1890, 1891): 3 kr.; del. 12 h. 1—4 (1891): 4 kr. 50 öre.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Månadsblad. Första bandet: årgångarne 1872—1874. Andra bandet: årgångarne 1875—1877. Tredje bandet: årgångarne 1878—1880. Fjerde bandet: årgångarne 1881—1883. Femte bandet: årgångarne 1884—1886. Sjette bandet: årgångarne 1887—1889. Årgångarne 1890 och 1891. Pris för årgångarne 1872—1877: 2 kr.; för följande årgångar 3 kr.

Hildebrand, Bror Emil, Anteckningar ur Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens Dagbok samt om de under Akademiens inseende stälda Kongl. samlingarne för år 1843. Pris: 37 öre.

——, Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet, funna i Sveriges jord. 1846. Pris: 7 kr. 50 öre.

——, Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet, funna i Sveriges jord. Ny tillökt upplaga med 14 pl. 1881. Pris (i Sverige, Norge, Danmark och Finland): 10 kr.

Tornberg, C. J., Numi cufici regii numophylacii Holmiensis, quos omnes in terra Sueciæ repertos digessit et interpretatus est C. J. T. 1848. Pris: 7 kr. 50 öre.

Hildebrand, Bror Emil, Minnespenningar öfver enskilda svenska män och qvinnor. 1860. Pris 7 kr. 50 öre.

——, Svenska Sigiller från medeltiden. I. 1, 2. 1862—1867. Pris: 19 kr. 50 öre.

——, Sveriges och Svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer. 2 delar (1874, 1875). Pris: 16 kr.

Montelius, Oscar, Statens Historiska Museum. Kort beskrifning till vägledning för de besökande. 5 uppl. 1886. Pris: 75 öre (vid ingången till museet: 50 öre).

——, The national historical museum, Stockholm. A guide to the collection issued by the royal Academy of literature, history and antiquities. Translated from the 5th swedish edition by Charles H. Derby. Pris: 3 kr. (vid ingången till museet 2 kr.).

Hildebrand, Bror Emil, och Hildebrand, Hans, Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum. Första häftet. (Serien IV, pl. 1—10). 1873. Pris: 6 kr. Andra häftet. (Serien VI, pl. 1—10). 1878. Pris: 6 kr. Tredje häftet. (Serien V, pl. 1—5). 1883. Pris: 5 kr.

Med anslag ur **den Bergerska donationsfonden** har Akademien utgifvit:

Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling. Förra afdelningen, band 1 (1888): 9 kr. — Senare afdelningen, band 1 (1888): 11 kr.; band 2 (1889): 9 kr.; band 3 (1890): 8 kronor; band 4 (1891): 9 kronor.

INNEHÅLL.

Under arbete äro för närvarande:

Akademiens handlingar del. 28 (Hans Hildebrand, *Om djurtyperna i ornamentiken.*)

— — del. 31: *(Inträdestal af* Rydberg *och* S. Bugge, *Berättelse om Akademiens hundraårsfest m. m.)*

Antiqvarisk tidskrift V: 4, VIII: 4, IX: 4, XI: 1.

Svenska sigiller från medeltiden del. 2 h. 1.

Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum h. 4 (Gotlands jernålder).

Månadsbladet för 1890 och 1891.

Medeltidsföremål från Gotland i Statens Historiska Museum (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden.)

Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brefvexling (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden.)

Sveriges runskrifter afd. 1: Ölands runstenar; afd. 2: Östergötlands runstenar (utgifvas med anslag af Bergerska donationsfonden).

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens **Antiqvariska Tidskrift för Sverige** utgifves i häften af omkring 5 ark med nödiga illustrationer. Fyra eller, efter behof, flere häften utgöra ett band. Pris för hvart band: 4 kr. eller något mera.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens **Månadsblad** utkommer efter samma plan som hittills blifvit följd. Priset för årgång är 3 kr.

I bokhandeln finnes:

Hildebrand, Bror Emil, och Hildebrand, Hans, **Teckningar ur Svenska Statens Historiska Museum.**

Första häftet, innehållande 10 pl. och tillhörande text. Här beskrifves och afbildas jämte annat det icke minst genom sin ornamentik vigtiga Ulltuna-fyndet. Pris: 6 kr.

Andra häftet, innehållande 10 pl. med afbildningar af medeltidsföremål jämte tillhörande text. Pris: 6 kr.

Tredje häftet, innehållande 5 pl. med afbildningar af jernåldersföremål från Gotland jämte tillhörande text. Pris: 5 kr.

☞ Se omslagets andra och tredje sidor.

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri, 1891.